Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

HADİS DERSLERİ 3

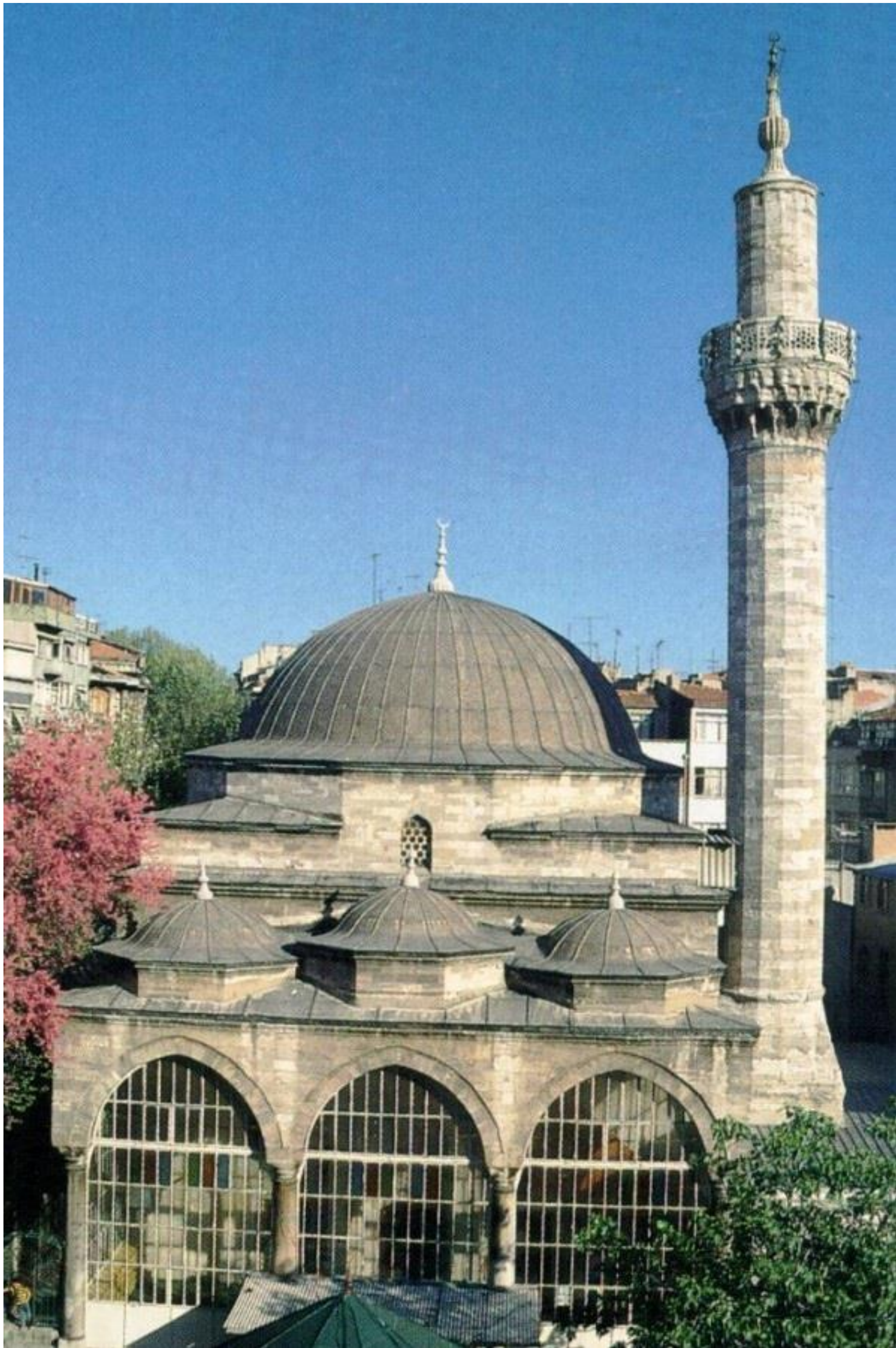

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Gümüşhaneli Hazretleri, tasavvufî bir camiada bir hadis koleksiyonunu, yâni *Râmûzü'l-Ehàdîs*'i ders kitabı olarak ortaya koymuştur. Bu, tasavvuf tarihinde çok mühim ve önemli bir hadisedir. Sonra da, "Bizim şu hadis koleksiyonumuzu dikkatle okursanız, kısa zamanda muhakkik bir alim olursunuz!" buyurmuştur.

Râmûzü'l-Ehâdis, her hadis metninin ilk kelimesi esas alınarak alfabetik olarak sıralanmış hadislerden oluşmaktadır. Her hadis metninin sonunda, hadisin alındığı kaynak, ravi ve bazen de hadisin sıhhati hakkında bilgi verilmiştir.

Gümüşhâneli Hazretleri'nin, az sözle çok mânâ veren, ezberlenmesi kolay, vecîz ve alimlerce muteber 7101 hadisi bir araya getirmesiyle oluşan bu eser, iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm genel konularda 6400 hadis-i şerif ihtiva etmektedir. İkinci bölüm ise, Peygamber Efendimiz'in evsaf ve şemâilini anlatan 701 hadisten oluşmaktadır. Müellif bu eseri, 125'i aşkın kaynağa müracaat ederek hazırlamıştır.

Müslümanın şeriatin çizgisinden kaymaması için emniyet, hadis-i şeriftedir. Hadis-i şerife sarılmayan kimse, şeriatın çizgisinde devam edemez, ayağı kayar. Çünkü şeriatın çizgisi kıl kadar incedir, kılıç kadar keskindir. Ona ancak hadis-i şerife sarılarak, hadis-i şerif yolunda yürüyerek, takvâ yolunu yol edinerek, ihlâs ile hareket ederek ulaşılabilir.

Onun için, Gümüşhaneli Hazretleri tarafından başlatılan *Ramûz el-Ehâdîs* dersleri, bu dergâhın mürşidleri tarafından devam ettirilmiştir. İskenderpaşa Camii'nde Mehmed Zâhid Kotku (Rh.A) Hazretleri bu dersleri 1977 yılına kadar sürdürmüş; 1977'den itibaren ise, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocamız ders yapmıştır. Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin vefatından sonra, Ankara'da da düzenli olarak hadis dersleri başlatmışlardır. 28 Şubat dönemi dolayısıyla yurtdışına çıkana kadar bu dersleri devam ettirmişlerdir. Yurt dışına çıkmadan önceki son hadis dersi, 4 Mayıs 1997 Pazar günü İskenderpaşa Camii'de yapılmıştır.

Elinizdeki eser, bu derslerin yazıya aktarılması ve yayına hazırlanmasıyla oluşmuştur. Üçüncü ciltte 24. 01. 1982 - 04. 07. 1982 tarihleri arasındaki 19 adet ders yer almaktadır.

Hocaefendi'nin konulara yaklaşımı, açıklamaları, değerlendirmeleri ve tavsiyeleri okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Konuşma üslûbunu da muhafaza ederek hazırladığımız bu eserin, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını ümid ediyoruz.

Konuşmaların yazıya aktarılmasında emeği geçen M. Zahid Erkaya'ya ve M. Esad Erkaya'ya; kaset temininde yardımcı olan kardeşlerimize; teknik konularda yardım eden Hacı Ali Erkaya'ya, Abdüllatif, Ahmed Enis ve Lütfullah Erkaya'ya teşekkür ediyor ve eserin hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Mayıs 2008

KISALTMALAR

SAS : *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS : *Aleyhi's-selâm.*
RA : *Radıya'llàhu anh / anhâ / anhümâ.*
Rh.A : *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS : *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE. : *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME. : *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS. : *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e. : Adı geçen eser.
v. : Vefatı.
vs. : ve sâire
s. : sayfa
(خ) : Buhàrî, *Sahîh*
(م) : Müslim, *Sahîh*
(د) : Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت) : Tirmizî, *Sünen*
(ن) : Neseî, *Sünen*
(ه) : İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم) : Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب) : Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط) : Tayâlisî, *Müsned*
(ش) : İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع) : Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب) : Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس) : Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط) : Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل) : Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

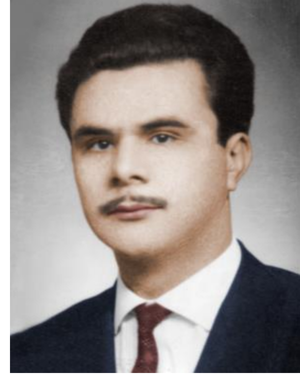
(ق)	: Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*
(هب)	: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*
(عق)	: Ukaylî, *Duafâ*
(عد)	: İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*
(خط)	: Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*
(كر)	: İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*
(حب)	: İbn-i Hibbân, *Sahîh*
(ك)	: Hâkim, *Müstedrek*
(ض)	: Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*
(در)	: Dârimî, *Sünen*
(خز)	: İbn-i Huzeyme, *Sahîh*
(بر)	: İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*
(غ)	: Begavî, *Şerhü's-Sünneh*
(طح)	: Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan *Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri* konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda *Türkçe ve Hümaniter Bilgiler* derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât* adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve

Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, *İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye* isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928).

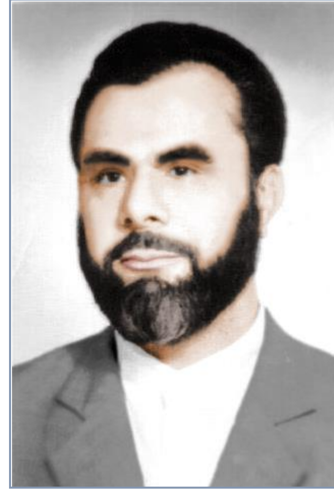
Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapça'dan, Farsça'dan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu.

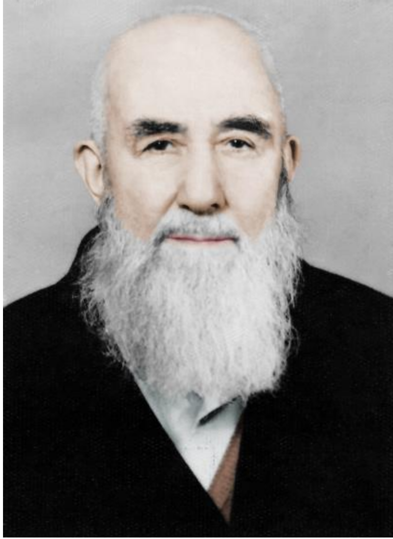
Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi. Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm Edebiyatı'nda, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu;

"—Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

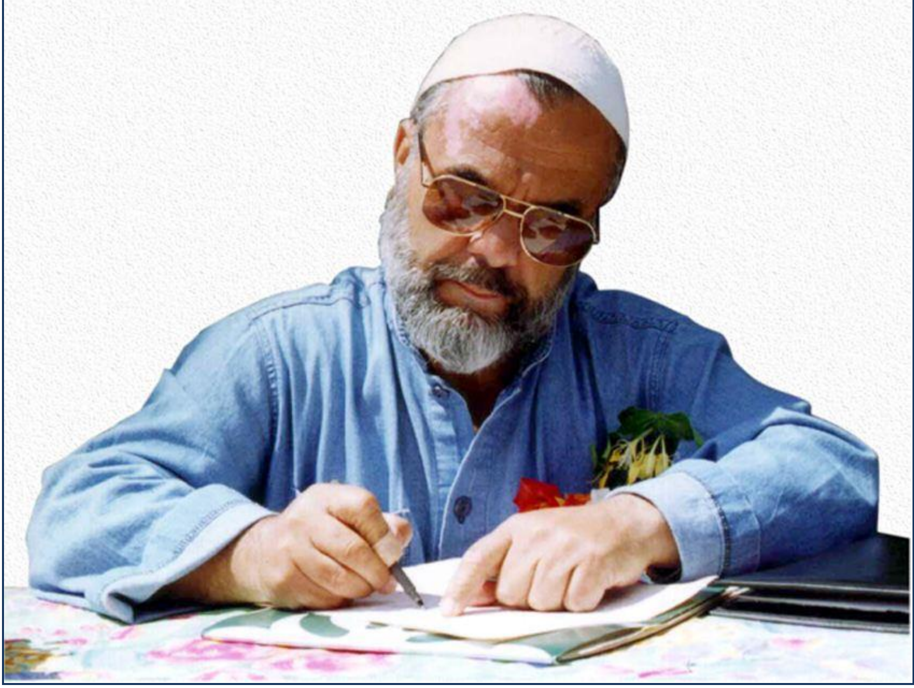
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete! (1997)

31. İslâm'da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm'ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm'ın Korunması-2 (1998)
35. Allah'ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi'rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

01. İLMİN VE ALİMİN FAZİLETİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ ، كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَا كُمْ ؛ إِنَّ اللّٰهَ وَمَلاَئِكَتَهُ ، وَأَهْلَ السَّموَاتِ وَالْأَرَضِينَ حَتَّى النَّمْلَةَ فِي جُحْرِهَا ، وَحَتَّى الْحُوتَ لَيُصَلُّونَ عَلٰى مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَيْرَ (ت . حسن صحيح ، طب . عن أبي أمامة)

RE. 323/1 (*Fadlü'l-àlimi ale'l-àbidi kefadlî alâ ednâküm; inna'llàhe ve melâiketehû, ve ehle's-semâvâti ve'l-aradîne, hatte'n-nemlete fî hucrihâ, ve hatte'l-hùte le-yusallûne alâ muallimi'n-nâse'l-hayr*) *Sadaka rasûlü'llàh fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz Hazretleri'nin ehâdis-i şerîfesini üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis mecmuasından nakletmeğe yine devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra sair enbiyâ ve mürselînin, bütün evliyâullahın ve hâssaten sâdât u meşâyihimizin, Peygamber Efendimiz'den günümüze kadar güzerân etmiş olan din büyüklerimizin;

Okuduğumuz eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin, onun hocalarının ve talebelerinin; ve bu kitabın içindeki okuduğumuz hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemânın ve râvîlerin ayrı ayrı ruhları için;

Uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden ve ilme olan rağbetinden dolayı şu meclise teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal eylemiş cümle yakınlarının, ana baba ve akrabalarının ruhları için, bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyup ruhlarına hediye eyleyelim, ondan sonra izaha geçelim!

....

a. Alimin Fazileti

Bugün okuyacağımız hadis-i şeriflerin ilk beş tanesi ilim ile alâkalı. Birinci hadis-i şerifin meali şöyle:[1]

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ ، كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَا كُمْ ؛ إِنَّ اللّٰهَ وَمَلاَئِكَتَهُ ، وَأَهْلَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرَضِينَ حَتَّى النَّمْلَةَ فِي جُحْرِهَا ، وَحَتَّى الْحُوتَ لَيُصَلُّونَ عَلٰى مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَيْرَ (ت . حسن صحيح ، طب . عن أبي أمامة)

RE. 323/1 (*Fadlü'l-àlimi ale'l-àbidi, kefadlî alâ ednâküm*) "Alim, yâni bilgin, bilgi sahibi, mâlûmat sahibi kişinin àbid, yâni ibadet ehli olan kimse üzerine üstünlüğü, fazileti, benim sizden en aşağısı üzerine olan üstünlüğüm gibidir."

Söyleyen kim? Peygamber SAS Efendimiz. Yâni, alimin àbid üzerine üstünlüğü, Peygamber Efendimiz'in ashabının en aşağı mertebede olanına üstünlüğü ne kadarsa, onun gibi... Nerede Peygamber Efendimiz, nerede ashabının derece itibariyle en geride kalanı, en aşağısı? O ikisi arasındaki fark ne kadar yüksek ise, ne kadar büyük ise, ne kadar derin ise, alim ile àbid arasındaki fark da o kadar yüksektir, o kadar derindir, o kadar uzaktır. Alim, àbid üzerine o kadar üstündür.

Bu hadis-i şerif bize ömrümüzde ışık tutmalı, rehber olmalı! Yalnız, burada izah edilecek bir iki husus var: Alim, bilen insan,

---

[1] Tirmizî, *Sünen,* c.V, s.50, no:2685; Taberânî*, Mu'cemü'l-Kebîr,* c.VIII, s.233, no:7911-7912; Dârimî, *Sünen,* c.I, s.100, no:289; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.116, no:7997; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.98, no:1243; İbn-i Hacer, *Ravdatü'l-Muhaddisîn,* c.VIII, s.269, no:3440; Ebû Ümâme RA'dan.

Hàris, *Müsned,* c.I, s.55, no:38; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.256, no:28749; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.821, no:1828; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.442, no:14687.

bilgin; àbid, ibadet eden kimse... Alim daha üstün ama, nasıl alim daha üstün?

"—Ben trigonometriyi iyi biliyorum, fiziği iyi biliyorum, kimyayı çok iyi biliyorum; dünya üzerinde bir taneyim, bu sahada benim elime su dökecek insan yok. Fizik deyince ilk önce ben hatıra gelirim. Biyoloji deyince ilk önce hatıra ben gelirim. Araştırmalarım var, ilmî eserlerim var, Amerika'dan teklif mektubu yağıyor, Avrupa'dan teklif mektubu yağıyor, herkes beni çağırıyor..."

Alim bu mu? Hayır! İlk önce iman sahibi olacak insan. Yâni, Allah'a iman etmedikten sonra ne kadar uğraşırsa uğraşsın... İlk önce imanın kapısından bir girecek. Bir derece alabilmesi için ednâ şart, asgarî şart, ilk önce iman ehli olması insanın.

Pekiyi, o alim ne olacak, yâni kıymetsiz mi o ilim? Hayır! Bütün ilimler kıymetli ama, o ilmin o alime ahirette bir faydası yok. Yâni, o fizikçiliğiyle ahirette cehennemden kurtulamayacak. Biyoloji uzmanı olmasıyla cehennemden kurtulamayacak. Kimyada bir tane olmasıyla cehennemden kurtulamayacak. Nasıl oluyor bu iş?

Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle buyuruyor Kur'an-ı Kerim'inde:

إِنَّ اللّٰهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

(النساء:٤٨)

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisine şirk koşulmasını asla affetmez. Onun dışındaki başka günahları, dilediği kulu için afv u mağfiret eder." (Nisâ, 4/48)

Eğer o adamın aklı var idiyse, kâinâtı yaratanı bulsaydı. Eğer aklı varsa, alim ise kâinâtın hàlikını görsün! Cümle zerrât-ı cihân bas bas bağırıyor:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri var, bizim bir yaradanımız var, bizim hàlikımız var!" diye.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin isbatına bir zerre bile kâfî, bir yaprak bile kâfî, bir atomun yapısı bile kâfî, bir yağmurun yağması bile kâfî iken, ne biçim aklın var ki senin... Demek ki, atın iki tarafına şöyle etrafı görmesin diye at gözlüğü taktıkları gibi, iki tarafına bir şey takmışlar, sen etrafını görememişsin, sadece kimyayı görmüşsün. Beygirden farkın yok ki... Bak o tarafı kaldırsan, etrafı göreceksin.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin varlığını birliğini anlayamadıktan sonra, o adamın da belli bir noktada bilgisi var. Tımarhaneyi ziyaret edin! Öyle dâhî deliler vardır ki iki saat, üç saat sizi hayran bırakır bilgisine. Öyle şeyler söyler ki, bakarsınız Matematik'ten, Fizik'ten, Kimya'dan... Üç saat sonra zihni yorulmağa başladı mı başlar zırvalamağa. Üç saat belli bir sahada rahat rahat konuşur. Belli bir sahada birazcık bir insanın malumat sahibi olması mühim değil. Mühim olan, işin esrarına, künhüne vakıf olması...

Varlığın bilmeğe ne hâcet kürre-i àlem ile;
Yeter isbâtına, halk eylediği bir zerre bile[2]

Bir atomun yapısına bak, onun nasıl işlediğine, nasıl teşekkül ettiğine, onu anlarsın. Onu anlayamadıktan sonra demek ki hakikaten alim değil.

"—E hakiki alimler isbat ediyorlar mı, itiraf ediyorlar mı?"

Tabii, Einstein meselâ, bugün en parlak isim olarak herkesin hemen hatırına gelen, relativiteyi, izafet teorisini ortaya atmış olan büyük alim diye, yahudi asıllı olduğu için biraz da propagandayla büyütüyorlar. Büyük alim diye hemen ilk hatıra kim gelir? Atom alimi Einstein gelir. Einstein'e soruyorlar:

"—Hem kâinâtı inceliyorsun, yıldızları, ayları, gökleri... Hem de atomu inceliyorsun. Bir de yeni nazariyeler ortaya atmışsın,

---

[2] İbrahim Şinasî (1826-1871), *Münâcat.*

herkes seni alkışlıyor. Allah hakkında ne dersin, var mı acaba, inanıyor musun?"

Diyor ki:

"—Kâinâtı incelediğimiz zaman en küçük zerreden, en büyük alemlere kadar, yıldızlara, şeylere kadar bir matematik intizam var. Yâni, rakamlarla tesbit edilen, aksamayan bir intizam var. Eğer bu nizamın kurucusuna inanmaksa bizim maksadımız, ben bu inançlıların en başında geliyorum. Madem nizam var, o halde o nizamı kuran var." diyor.

Bizi Libya'ya çağırdılar Kur'an-ı Kerim yarışması var diye, gittik. Orada bir memleketin baş müftüsüyle de görüştük. Baş müftü dedi ki:

"—Beni Moskova'ya çağırdılar, gittim." dedi.

Moskova'da konuşma açılmış, komünist partisinin en yükseklerinden bir tanesi ile konuşmada demiş ki:

"—Şu bina ustasız olur mu? Olmaz. Şu saat ustasız olur mu? Olmaz. Şu bahçeler, bulvarlar, şehir... tesadüfen olması mümkün olur mu? Olmaz. O halde kâinât da bu intizamla yaratıcısız olmaz. Bu kâinâtın sahibi var." demiş.

Adam susmuş kalmış. Komünist partisinin yüksek mevkiinde bulunan adam susmuş kalmış.

Neyse aradan aylar geçmiş, o müftünün memleketinden birisi gene bir iş için Moskova'ya gitmiş. O ikinci giden adama, müftü efendinin daha önceki gidişinde görüşmüş olan adam demiş ki:

"—Müftü efendi nasıl?"

"—Eh, iyi, sıhhatli..."

"—Ona selâm söyle, ben mü'minim." demiş. "Ben imana geldim, ona selâm söyle." demiş.

Aklı varsa insanın, anlar. Gözüne batacak kadar böyle deliller çokken, bu kadar çok delillerin karşısında hâlâ inat ediyorsa... Yâni, keçi desek, keçilere hakaret olur. Başka hayvanlara benzetsek, onlara hakaret olur. Çünkü her şey itiraf ediyor, her şey isbatına yeter.

Onun için, hakikî alim, bir kere ilk önce iman edecek, insaf ehli olacak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmek; asıl hüner o... Asıl büyük hüner o... Bir insan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bildi de, ehl-i insaf oldu mu; iman ehli, insaf ehli, vicdan ehli bir kimse oldu mu; hah, ondan sonra, öğrendiği her bilgi bir değer kazanıyor.

O zaman tamam. O zaman, alim olan insanın değerine paha biçilmez. İman ehli olduktan sonra, Allah'a boyun büktükten sonra, Allah'a mutî olduktan sonra, Kur'an'ı kabul ettikten sonra, Rasûlüllah'a tâbî olduktan sonra, tamam. Bu alimin değerine paha biçilmez.

Àbid, şahsen çalışıyor, kendisinin mânevî mertebesini yükseltici işler yapıyor. Berikisi, ilme meşgul olduğu için hem meçhulleri çözüyor, hem de öğrendiğini başkasına naklediyor.

Bugün, biz neden geri kaldık? Biz bugün Osmanlıları tarih kitaplarından okuyoruz, dedelerimiz Viyana'ya kadar gitmiş, göğsümüz kabarıyor, Akdeniz bir Türk gölüymüş, göğsümüz kapanıyor, Fas'a kadar bizimmiş. İtalya'nın çizmesinin uç tarafında Otranto kalesini bile almışız, göğsümüz kabarıyor.

Pekiyi şimdi şu anda nasılız? Şu anda perişan bir durumdayız. Şarkı bıraktık, garb'a yöneldik, batılı olacağız dedik. Batı'ya bir türlü beğendiremedik kendimizi. Hepsi hasım, hepsi düşman.

Norveç bir taraftan itiraz eder, Fransa bir taraftan itiraz eder, ötekisi bilmem... Hem de incir çekirdeğini dolduran bir şey yok ortada. Biz etraflarında böyle yüzsüz insanlar gibi dolaşıyoruz, boyun büküyoruz, yalvarıyoruz, yakarıyoruz:

"—Aman biz sizdeniz, biz sizi seviyoruz. Siz bizi astınız, kestiniz, her türlü hileyi yaptınız, aldattınız... Biz gene sizi seviyoruz." diyoruz.

O da boyna bizi itiyor, elinin tersiyle:

"—Ben seninle dost değilim, istemiyorum!" diye.

O hale düştük şimdi, böyle bir perişan duruma düştük.

Neden düştük? Bunun için ciltlerle kitap yazılmış. Birçok alimler bu meselede zihnini yormuşlar. Hulâsasını söyleyelim:

İlimden ayrı düştüğümüz için. İlimden ayrı düştük, ilmî cevvâliyetimiz, hayâtimiz, faaliyetimiz zayıfladı, onlardan geride kaldık.

Halbuki, herhangi bir sahada, bir ilmî mesai sahasında hiç bir müslüman meşgul olmazsa, bütün müslümanlar niye o sahayla meşgul olmadın diye mesuliyet altında kalır.

İlim farz-ı kifâyedir. Meselâ, müslümanlardan hiç birisi atom bombası yapmak ilmiyle meşgul olmuyor. Hepimiz mes'ulüz. Şu caminin içindeki şahıslar dahil, ben dahil bütün Türkiye'deki, bütün dünya üzerindeki müslümanların hepsi mes'ul. Neden? Bir sahayı tamamen boş bıraktılar. Boş bırakmak yok.

Ama birkaç kişi meşgul olur da o sahada müslümanların yapmaları gereken faaliyeti gösterirse ötekilerin üzerinden vebal kalkar, omuzlarından ağırlık kalkar. Herkesin çalışması lazımdı.

Atom üzerine çalışmadık, iktisat üzerine çalışmadık, askerî tedbirler üzerine çalışmadık. Cemaatimizi, cemiyetimizi koruyacak, kollayacak düşmanın fitnesinden, fesadından, beşinci kol faaliyetlerinden, içerdeki yıkıcı çalışmalardan, kurduğu gizli cemiyetlerden, bize arkadan sapladığı hançerlerden haberdar olmadık. Bunların hepsi ilim meselesiydi, ilmî çalışma meselesiydi, gayret meselesiydi, delilleri ortaya koyup da araştırma meselesiydi. Hiç bu gibi çalışmalar yapmadık, ilmi bir tarafa bıraktık, ondan mağlup olduk.

Yoksa, bizim elimize hiç kimse su dahi dökemezdi. Bizi kimse yıkamazdı. Zaten de uğraşıyorlar, hâlâ yıkamadılar. Yıktılar mı Osmanlıları? Yıkamadılar. Yıksalardı, Türkiye de olmazdı. Daha yıkamadılar. Ama yıkmak için uğraşıyor. Yâni eline fırsat geçse, imkan bulsa, onu yapacak ama, fırsatını kollayıp duruyor. Hâlâ yıkamadı. Ne kadar sağlammış ki bünyesi, hâlâ yıkamadı.

Ama işte biz bu duruma, düşmanımızın faaliyetini takip etmediğimiz için, iktisadi gelişmesini takip etmediğimiz için, coğrafî keşiflerini takip etmediğimiz için, ilmî araştırmalarını takip etmediğimiz için, matematikteki gelişmelerini takip

etmediğimiz için, biz geride kaldık. Onlar ileriye geçti.

Eskiden teknik bakımından, teknolojik bakımdan onlar bize muhtaç idi. Ortaçağ'da bize geliyorlardı, bizden öğreniyorlardı. Bizden istifade ettiler, ilerlettiler, onlar ileriye geçtiler. Biz müslümanlar arasında iş birliğini sağlayamadık.

Artur Krober (Arthur Kroeber) diye bir büyük milletlerin, medeniyetlerin gelişmesini inceleyen alim var, diyor ki:

"—Avrupa'da ilmin ilerlemesi, medeniyetin gelişmesi tek bir milletin üzerinde olmamıştır. Nöbeti devralmışlardır, yorulan ötekisine devretmiştir, müşterek mesai sonunda olmuştur. Tarihlerini veriyor. Şu tarihten şu tarihe kadar Fransa parlamıştır, o tarihten öteki tarihe kadar İngiltere parlamıştır, şuradan şuraya kadar Almanya parlamıştır. Hepsi birbirleriyle birleştiği için ve Hristiyanlık gibi bir müşterek güç onları bir araya getirdiği için müşterek bir medeniyeti ortaya koyabilmişlerdir.

Biz en son devirlere kadar... Mısır bile düşmanlık yapmış bize. Tâ gelmiş Kütahya'ya kadar asker sürmüş Kavalalı Mehmed Ali Paşa'lar, bilmem neler... Osmanlılarla çarpışmış. Osmanlı bir taraftan Balkanlar'da çarpışırken, Mısır'daki gelmiş bizimle çarpışmış, İran'daki çarpışmış, başka taraftaki çarpışmış. Yemen'deki, bilmem neredeki kabileler isyan etmiş.

Biz bu birliği sağlayacak tedbirleri alamamışız. Müslümanları bir araya getirip, kendi elimizdeki imkânları harekete getirmesini bilememişiz. İlim işi yâni. Böyle kolay olacak iş değil. Bunların hepsi oturup, enstitüler kurulup, çalışılarak elde edilecek neticeler. Öyle tek tük insanların, derme çatma bilgileriyle halledilecek şey değil.

Almanya ne zaman kurtulmuştur, Fransa ne zaman kurtulmuştur, nasıl yükselmiştir? İlimler akademisini kurduğu zaman kurtulmuş. Almanya bir ilimler akademisini kurmuş, büyük tahsisatlar ayırmış, ilmî araştırmalara büyük tahsisatlar ayırmış. Ondan sonra iş gelişmeğe başlamış. İngiltere öyle, Fransa

öyle...

İlimsiz hiç bir şeyi yapmak mümkün değil. İbadette bile, ilimden koptuğunuz zaman yanılmalar başlar. İbadette bile şaşırmağa başlarsınız. Onun için, din de, dünya da, ahiret de, her şey ilimle halledilir. Onun için alimin kadri, àbidin kadrinden üstün... Birisi kendine çalışıyor, birisi bütün insanlığa faydalı olacak faaliyet sahasında çalışıyor.

Ondan sonra, bu fazileti belirtmek için Peygamber Efendimiz hadis-i şerifin devamında buyuruyor ki:

(*İnna'llàhe*) "Muhakkak ki Allah-u Teàlâ Hazretleri, (*ve melâiketehû*) ve onun bütün melekleri (*ve ehle's-semâvâti ve'l-aradîn*) semaların ve yerlerin bütün ahalisi..." Kim onlar? Bilmiyoruz ki. Melekler var, meleklerden başka bildiğimiz, bilmediğimiz bir sürü varlıklar var. Kâinâtın biz ne kadarına sahibiz, ne kadarını biliyoruz? Bilemiyoruz. "Bütün melekler, bütün sema ve yer ahalisi, insanların gayrisi olan Allah'ın çeşitli yaratıkları, (*hatte'n-nemlete fî hucrihâ*) deliğindeki karıncalar, (*ve hatte'l-hûte*) denizdeki balıklar bile, (*leyusallûne alâ muallimi'n-nâse'l-hayr*) insanlara hayrı öğreten kimseye istiğfâr eder, dua eder, salât ü selâm eder."

Demek ki Allah-u Teàlâ Hazretleri, melekleri, yer ve gök ehli olan bütün varlıklar, yerdeki karıncalar, sudaki balıklar bile alim için... Alimin burada bir açıklaması da oluyor. Bakın dikkat edilirse, (*le-yusallûne alâ muallimi'n-nâse'l-hayr*) "İnsanlara hayrı öğreten kimseye salât ü selâm eder, istiğfâr eder, hayır dua eder, hayır temennî eder." diyor.

Demek ki, mühim olan insanları hayra sevk etmek, insanlara hayrı öğretmek, insanlara hayrı ulaştırmak... Başka bir hadis-i şerifi hatırlatıyor bu söz bize, bu ifade.

Peygamber ASS Efendimiz'in yine hadis-i şerifinde buyurmuş

ki:[3]

خَيْرُ النَّاسِ، أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ (طس. والقضاعي ، كر. عن جابر)

(*Hayru'n-nâs, enfauhüm li'n-nâs*) "İnsanların en hayırlısı, insanlara faydası en çok dokunandır."

Veyahut:[4]

خَيْرُ النَّاسِ، مَنْ يَنْفَعُ النَّاسِ

(*Hayru'n-nâs, men yenfeu'n-nâs*) "İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır." Kendisi için yaşayan değil.

Àbid, kendisi için yaşıyor. Kendisi için ibadet ediyor, kendisi için zikrediyor, kendisi için tesbih çekiyor, zamanını öyle değerlendiriyor. Derece alır, almaz değil. Çünkü, dikkat edilirse, onu sahabeye benzetmiş Peygamber Efendimiz. "Benim ashabımdan en aşağı derecede olan..." diyor. Kâfire benzetmiyor, müşrike benzetmiyor gene. Sahabeye benzetiyor. Yâni, gene ibadet ehli kimse de sahabe gibidir ama; alim, insanlara hayır öğreten kimse peygamber gibidir.

Onun için, insanlara hayrı öğreteceğiz, hakkı öğreteceğiz, doğruyu öğreteceğiz, insanlara hayrı götürmeğe çalışacağız. Asıl ilmin değeri de oradan çıkıyor ortaya... Alimin değeri, başkasına hayır ulaştırmasından... İnsan kendi başına kaldığı zaman, bu olmuyor. Başkasına hayrı öğrettiği zaman oluyor.

---

[3] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.58, no:5787; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.108, no:129 ve c.II, s.223, no:1234; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.404; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.177, no:6549; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.240, no:679, 772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254 ve s.1695, no:2698; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.110, no:24435.

[4] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.171, no:44154; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXXIV, s.430, no:37640.

O halde bundan bize ne ders çıkar? Elimizden geldiği kadar ilme yöneleceğiz. Kütüphanelerimize aldığımız o güzel, yaldızlı, pırıltılı kaplı kitapları okuyacağız. İyi kitabı soracağız. Kaliteli kitabı kütüphanemize alacağız. Hocalara soracağız:

"—Hangi kitabı alayım, hangisini okuyayım?" diye.

Aldığımız kitaba da vakit ayırıp okuyacağız. Öğrendiğimizi de başkasına öğreteceğiz. Çünkü, insanlara hayrı öğreten alim vasfına sahip olacağız.

"—E ben kime öğretebilirim?"

Sen kendi çoluk çocuğuna öğretebilirsin. Sen karına öğretebilirsin. Sen köyündeki, kentindeki, yakınındaki komşularına, akrabana öğretebilirsin. Onun için, sen de bu vasfa dahil olabilirsin. İstemez mi insan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendisine salât ü selâm etmesini? Meleklerin salât ü selâm etmesini; semâ ve yerdeki bildiğimiz bilmediğimiz varlıkların el birliği ile, ağız birliği ile, karıncalar, balıklar dahil salât ü selâm etmesini istemez mi insan? O halde ilme yöneleceğiz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize zihnî bir açıklık, bir zekâ, bir hakkı hak olarak görüp tâbî olma kabiliyeti ihsân eylesin... Şu taklit denilen şeyden, mukallitlikten yâni, taklitçilikten bizi kurtarsın... İşin künhüne vâkıf olup da yaptığı işi bilerek yapan, hayatı şuurlu bir tanzim içinde, hayatının istikametini, çizgisini bir plan dairesinde sevk eden, yöneten şuurlu kimselerden eylesin Allah cümlemizi...

Bu kadar izahatla iktifâ edip, ikinci hadis-i şerife geçiyoruz:

b. İlmin Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[5]

---

[5] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.170, no:314; Dâra Kutnî, *İlel*, c.IV, s.318, no:591; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.35, no:1068; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.II, s.337, no:831; Ebü'ş-Şeyh, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.127, no:782; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.264, no:1703; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.212; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.452, no:2969; Huzeyfe RA'dan.

فَضْلُ الْعِلْمِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ ، وَخَيْرُ دِينِكُمُ الْوَرَعُ

(الحكيم ، وسمويه ، و الشاشي ،ك. ض. عن مصعب بن سعد عن أبيه)

RE. 323/2 (*Fadlü'l-ilmi ehabbü ileyye min fadli'l-ibâdeti, ve hayru dîniküm el-verau*)

Peygamber SAS Efendimiz bu ikinci hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

(*Fadlü'l-ilmi ehabbü ileyye min fadli'l-ibâdeti*) "İlmin üstünlüğü, fazileti, bana ibadetin faziletinden daha sevimli gelir." diyor.

Şimdi bu ifadelerdeki inceliklerden birkaç söz söylememiz gerekiyor. Hem fazlü'l-ilm diyor, hem fazlü'l-ibâdet diyor. Demek ki, her ikisinin de fazileti var. "İlmin de fazileti var, ibadetin de fazileti var. İkisi de faziletli bir faaliyet şekli. Fakat ilim bana daha sevimlidir." diyor Peygamber Efendimiz. "İlmin fazileti, ibadetin faziletinden bana daha sevimlidir." diyor. Yâni, "Ben onu elde etmeğe daha çok gayret ederim!" demiş oluyor.

Burada, bir yanlış anlamanın da kapısı kapatılmış oluyor. Yâni, "İlme gayret edelim, ibadet etmeyelim!" gibi bir yanlış düşünceye mahal yok. O da önemli, o da önemli... Fakat mühim olan, ilmin ötekisinden mertebe bakımından daha üstün olması.

Hadis-i şerifin ikinci tarafı:

(*Ve hayru dînüküm el-vera'*) "Dininizin en hayırlı olanı, insanın dindarlığının çeşitli görünümleri, şekilleri vardır. En hayırlı

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.232, no:35600; İbn-i Sa'd, *Tabakàt*, c.VII, s.142; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVIII, s.70, no:6001; Ahmed ibn-i Hanbel, *el-Esâmî*, c.I, s.138, no:433; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.306; Mutarrif Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.276, no:28799; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.820, no:1827; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.444, no:14690.

dindarlık hangisidir? (*El-verau*) Vera'dır."

Vera' nedir? O zaman vera' kelimesini izah etmek lâzım! Çünkü "Vera' en güzel dindarlık." diyor Peygamber SAS Efendimiz. *Vera'*, şüpheli şeylerden dahi çekinip sakınıp en garantili tarzda hareket etme zihniyetidir İslâm'da.

Şimdi bizim dinimizde, gerek Kur'an-ı Kerim'in içinde, gerek hadis-i şeriflerde, gerek ahkâm-ı şer'iyyede helâl olan şeyler bellidir, haram olan şeyler de bellidir. Bunlarda tereddüt yok.

Şimdi gerçi hepsine bir tereddüt sokmağa başladılar. Yâni, düşman o kadar ustaca çalışıyor ki... Bütün farzların hepsini şöyle bir sıralayın... Otuz iki farz, elli dört farz neyse... Sıralayın, her birine bir şüphe... Yâni, adamlar böyle sanki toplarını nişan alıp hazırlamışlar, her farzı bombardımana tutuyor gibi... Her farz hakkında, müslümanın zihninde bir tereddüt uyandıracak bir faaliyet var cemiyetimizde. Gözünüzü açın, ikaz ediyorum ki, her farza bir hücum var. Her farz hususundaki sağlam inancımızı sarsacak bir ters propaganda vardır. Onun için gözünüzü açın!

Hadis-i şerifte bildiriliyor ki:[6]

الْحَلاَلُ بَيِّنٌ، وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ؛ وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ، لاَ يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ. فَمَنِ اتَّقَى الْمُشْتَبِهَاتِ، اسْتَبْرَأَ لِعِرْضِهِ وَدِينِهِ؛ وَمَنْ وَقَعَ فِي الْمُشْتَبِهَاتِ، وَقَعَ فِي الْحَرَامِ. كَرَاعٍ يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى، يُوشِكُ أَنْ

[6] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.28, no:52; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1219, no:1599; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.243, no:3329, 3330; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.511, no:1205; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.241, no:4453; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1318, no:3984; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.270, no:18398; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.319, no:2531; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.448, no:22003; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.264, no:10180; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.336; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.293, no:511; Nu'mân ibn-i Beşîr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.773, no:7291; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.146, no:1167.

يُوَاقِعَهُ. أَلاَ وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى ، أَلاَ وَإِنَّ حِمَى اللّٰهِ تَعَالٰى فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ. أَلاَ وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ؛ أَلاَ وَهِيَ الْقَلْبُ (حم. خ. م. د. ت. ن. ه. عن الشعبي عن النعمان بن بشير)

RE.204/6 (*El-halâlü beyyinün, ve'l-harâmü beyyinün*) [Helâl bellidir, haram da bellidir. (*Ve beynehümâ umûrün müştebihâtün*) Bu ikisi arasında şüpheli şeyler vardır ki, (*lâ ya'lemühâ kesîrun mine'n-nâs*) insanların çoğu bunları bilmez.

(*Femeni'tteka'l-müştebihâti*) Kim şüpheli şeylerden sakınırsa, (*istebree li-ırdıhî ve dînihî*) ırzını ve dinini korumuş olur. (*Ve men vekaa fi'l-müştebihâti*) Kim şüpheli şeylere dalarsa, (*vekaa fi'l-harâm*) zamanla harama düşer. (*Kerâin yer'à havle'l-himâ*) Tıpkı, yasaklanmış olan bir arazinin kenarında sürüsünü otlatan bir çoban gibidir ki, (*yûşikü en yüvâikahû*) sürüsü her zaman o araziye dalabilir.

(*Elâ ve inne li-külli melikin himâ*) Agâh olun, haberiniz olsun ki, her hükümdarın girilmesi yasak bir arazisi vardır. (*Elâ ve inne hima'llàhi teàlâ fî ardıhî mehàrimühû*) Gözünüzü açın, Allah-u Teàlâ'nın da yeryüzündeki yasak arazisi, haram kıldığı şeylerdir.

(*Elâ ve inne fi'l-cesedi mudgaten*) Uyanık olun, haberiniz olsun ki, bedende bir lokmacık bir et parçası vardır. (*İzâ salehat saleha'l-cesedü küllühû*) Eğer o iyi olursa, bütün vücut iyi olur. (*Ve izâ fesedet fesede'l-cesedü küllühû*) Eğer o bozulursa, bütün vücut bozulur. (*Elâ ve hiye'l-kalbü*) Dikkat edin, işte o kalptir!]

Haram belli, helâl belli... İkisinin arasında tereddüt edilebilecek noktalar, şüpheli şeyler vardır. Bunlar halkın avam tabakasına tereddütler ilkà edebilir. Onları çözmek, onlar için müşkil gelir. Ama ulema bilir.

(*Lâ ya'lemühâ kesîrun mine'n-nâs*) "İnsanların çoğu onu bilmez." diyor Peygamber Efendimiz. Demek ki, az bir uyanık zümre bilebilir. İşte kim böyle şüpheli şeylerden sakınırsa, o zaman dinini kurtarmış olur. Şüpheliye ayak basmazsa, şüpheliden uzak durursa, bu titizliği gösterirse, işte buna *vera'* deniliyor.

Vera' sahibi bir insanın elde ettiği şeyleri, bir hadis-i şerifle hatırlatayım size. Daha önceki haftalar geçmişti:[7]

رَكْعَتانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ مُخَلِّطٍ
(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin*) "Vera' sahibi bir insanın kıldığı iki rekât namaz, (*efdalü*) daha faziletlidir, daha üstündür; (*min elfi rek'atin min muhallitin*) karışık işler yapan bir adamın bin rekâtından daha hayırlıdır."

İnsan vera' sahibi oldu mu, titiz bir müslüman oldu mu, şüpheliden kaçan bir müslüman oldu mu, bir rekât namaz kılar, ötekinin bin rekâtına bedel olur.

Onun için, bu din bir eğlence değildir. Bu hayat insanın eline bir defa geçen bir fırsattır. Müteaddit defalar geçmeyecek. Ahirete gittikten sonra pek çok insan feryâd ü figân edecek. Cehenneme düşen pek çok insan feryâd ü figân edecek:

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ (المؤمنون:١٠٧)

(*Rabbenâ ahricnâ minhâ fein udnâ feinnâ zâlimûn*) "Yâ Rabbi, sen bizi bu cehennemden çıkar! Yâ Rabbi, sen bizi bu dünyaya bir daha gönder. Eğer biz gene bu kötü şeyleri yaparsak, o zaman ne

---

[7] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.255, no:8061; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3234; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.III, s.189, no:764; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.770, no:7282; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.145, no:12780.

yaparsan yap bize.” (Mü’minûn, 23/107) gibi, yalvarıp yakarmalar olacak ama, bitti.

Hatta ecel vakti geldiği zaman da, bazıları yalvaracak:

“—Aman yâ Rabbi, biraz daha mühlet ver. Biraz daha yaşarsam, şimdiye kadar yaşadığımdan farklı bir hayat tarzı tutturacağım, senin istediğin gibi yaşayacağım...” diye ama;

فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ

(الأعراف: ٣٤)

(*Feizâ câe ecelühüm lâ yesta’hirûne sâaten ve lâ yestakdimûn*) “Ecelleri geldiği zaman, ne bir an tehire uğrar, ne bir an öne gelir.” (A’raf, 7/34) Neyse o vakit, o vakitte insan emaneti teslim edecek, gidecek.

Onun için, madem bu hakikat bize, o hal başımıza gelmeden önce bildirilmiş, şimdiden gözümüzü açalım! İşte geleceğini Kur’an-ı Kerim bize bildiriyor.

O zamanı beklemenin ne lüzumu var? O zaman olmuş bil, ölmeden ölmüş bil kendini, ona göre şimdiden tedbirini al! Şu anda ölmüş bil, bir hesaba çek kendini bakalım! Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin rızasına uygun mu hareket ettin, yoksa bu dünya seni de mi aldattı?

Bu dünyanın süsü, zîneti, parası, pulu, ticareti, karısı, kızı, âlâyişi, debdebesi, saltanatı seni de aldattı mı? Hesabını herkes kendisi bilir. Hiç kimseye şey yapmağa lüzum yok. Herkes kendisinin hesabını yapsın, ondan sonra ayağını denk alsın!

Onun için, bize büyüklerimiz diyorlar ki:

“—Her gün biraz ölümü düşünün, ölümden sonra başınıza neler geleceğini düşünün, kabri düşünün, kabirden sonra insanların mahşer yerinde toplanacağını düşünün, hesabı kitabı düşünün...”

Akıllı insan, hikmet sahibi insan, hadiseler olmadan önce tedbirini alır. En üstün insan budur. Olmadan evvel tedbir alıp

menfî durumları önlemek ve kendisini zararlardan kurtarmak. Akıllı insanın işi budur.

Normal akıllı bir insan, hadise başına geldiği zaman sıyrılmasını becerir. Üstün akıllı insan, olmadan önce tedbir alır. Aptal insan da, hadise başına geldiği halde, hâlâ aptallığında ısrar eder durur. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi zekî eylesin...

Dindar olmak için zekî olmak lâzım! Dindarlık, gerçek dindarlık akıl işidir, oyuncak değildir yâni. Cennetin kazanılması kolay değildir. Cenneti kazanmak, zannetmeyin ki milyonları kazanmaktan daha kolaydır... Milyonlar için ömrümüzü harcıyoruz. Biraz beğenilen bir iş sahibi olalım diye, ömrün yarısını harcıyoruz. Bakıyorsun otuz yaşında, hâlâ tahsille uğraşıyor... Neden? Efendim, adam olayım diye...

Dünyanın bir basit mesleği için bu kadar vakit harcarsa insan, ahiret değmez mi? O cennet, o cemâlullah, o Allah'ın rızası için; o cehennemin dehşetinden kurtulmak için, değmez mi? Cehenneme atılacak insanlar, ellerinde ne varsa, dünya kadar malları olsa onları verip, kendilerinin fidyesi olarak onları verip de kurtulmağa çalışacaklar ama, fayda yok... O zaman vereceklerinin hiç faydası olmayacak.

Bunu bize ayet-i kerimeler haber veriyor. İlim meselesi işte. Okumayanlar bilmez. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklık ihsân eylesin diyoruz. Öbür hadis-i şerife geçiyoruz.

c. Alimin Başkalarına Üstünlüğü

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[8]

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى غَيْرِهِ ، كَفَضْلِ النَّبِيِّ عَلَى أُمَّتِهِ (خط. عن أنس)

---

[8] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.106, no:4223; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.276, no:28798; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.821, no:1828; İbnü'l-Cevzî, *İlel*, c.I, s.78, no:80; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.443, no:14689.

RE. 323/3 (*Fadlü'l-àlimi alâ gayrihî, kefadli'n-nebiyyi alâ ümmetihî*) "Alimin başkalarına üstünlüğü, peygamberin ümmetine üstünlüğü gibidir."

Bu da yukarıdaki mânâyı teyid ediyor. Bu hadis-i şerifler hep muhtelif şahıslardan böyle rivâyet edilmiş. Hocamızın da bunların böyle dördünü, beşini peş peşe almasının sebebi nedir? "Bu hususta hiç tereddüt etmeyin, bütün gayretinizi buraya toplayın!" demek bu. Yâni, fiilen bize onu işaret etmek için.

d. Alimin Abide Üstünlüğü

Diğer bir hadis-i şerif:[9]

فَضْلُ العَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ ، كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلٰى سَائِرِ

الْكَوَاكِبِ (حل. عن معاذ)

RE. 323/4 (*Fadlü'l-àlimi ale'l-àbidi, kefadli'l-kameri leylete'l-bedri alâ sâiri'l-kevâkib*) "Alimin ibadet ettiği kimse üzerine üstünlüğü, mehtaplı gecede ayın diğer sönük ışıklı yıldızların yanındaki parlaklığı gibidir, o kadar farklıdır."

Zaten mehtaplı gecede yıldız bile görünmez kolay kolay. Tek tük ancak böyle çok parlak yıldızların birkaç tanesi görülür. Görülmez bile... O kadar farklıdır. Nerede o kıyıda köşede birazcık

---

9 Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.341, no:3641; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.341, no:3641; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.81, no:223; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.196, no:21763; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.110, no:342; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.289, no:88; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.II, s.262, no:1696, 1697; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.224, no:1231; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.398, no:368; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.247; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.51, no:47; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.45; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.129, no:4347; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.258, no:28746 ve s.275, no:28795; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.841, no:1848; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.442, no:14686 ve c.XX, s.403, no:22469.

parıltısı, dikkatli bakarsan görünen yıldızın ışığı, nerede kamerin böyle göz dolduran büyük görünüşü. O kadar farklıdır alimin àbid üzerine üstünlüğü diye, bir başka benzetmeyi de anlatmış Peygamber ASS Efendimiz.

Diğer bir hadis-i şerife geçiyoruz. Bu da ilimle ilgili hadis-i şeriflerin sonuncusu:[10]

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ سَبْعُونَ دَرَجَةً ، بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ حَضْرُ الْفَرَسِ السَّرِيعِ الْمُضْمَرِ مِائَةَ عَامٍ ؛ وَ ذٰلِكَ ، أَنَّ الشَّيْطَانَ يَضَعُ الْبِدْعَةَ لِلنَّاسِ ، فَيُبْصِرُهَا الْعَالِمُ ، فَيَنْهٰى عَنْهَا ؛ وَالْعَابِدُ مُقْبِلٌ عَلٰى عِبَادَتِهِ ، لاَ يَتَوَجَّهُ لَهَا ، وَلاَ يَعْرِفُهَا (الديلمي عن ابن عمرو)

RE. 323/5 (*Fadlü'l-àlimi ale'l-àbidi seb'ùne dereceten, beyne külli dereceteyni hadru'l-feresi's-serîi'l-mudmari miete âmin; ve zâlike, enne'ş-şeytàne yedau'l-bid'ate li'n-nâs, feyebsuruhe'l-àlimü, feyenhâ anhâ; ve'l-àbidü mukbilün alâ ibâdetihî, lâ yeteveccehu lehâ, ve lâ ya'rifuhâ.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Bakın, burada da meseleyi biraz daha açıklayıcı bir ifade kullanmış Peygamber Efendimiz:

(*Fadlü'l-àlimi ale'l-àbidi seb'îne dereceten*) "Alimin àbid üzerine üstünlüğü yetmiş derecedir." Ama nasıl derece bu? (*Beyne külli dereceteyni*) "Her iki derecenin arasındaki mesafe o kadar yüksek, o kadar fazla, o kadar farklıdır ki, (*hadru'l-feresi's-serîi'l-mudmar*) *mudmar* denilen güçlü kuvvetli, yerinde duramaz olan bir atın, yüz sene boyunca süratle koşmasıyla alacağı mesafe kadardır iki derecenin arası."

---

[10] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.128, no:4345; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.314, no:28914; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.442, no:14685.

Beslensin, güçlensin, kuvvetlensin, yerinde duramaz hale gelsin diye bir tarafa çekerlermiş atları, cihad vs. için hazırlarlarmış, besiye tâbi tutarlarmış. Böyle küheylan atlar vardır, kişner, yerinde duramaz, tepinir durur... Öyle bir yere çekilip de iyice bir bakım gören, güçlenen, kuvvetlenen ata *mudmar* deniliyor.

Öyle besiye çekilmiş bir küheylan atın, yüz sene hiç durmadan süratle koşmasıyla alacağı mesafe kadardır, her bir derece arası. Bunun gibi, yetmiş derece fark vardır alim ile àbid arasında...

(*Ve zâlike*) Bunun sebebini izah edici bir cümle olarak söylüyor Peygamber Efendimiz. Bu nedendir:

(*İnne'ş-şeytâne yedau'l-bid'ate li'n-nâs*) "Şeytan insanların arasına bid'atı sokar, (*feyebsuruhe'l-àlim*) ama alim o bid'atı görür, (*feyenhâ anhâ*) ondan insanları men eder."

"—Bu yeni çıkan hadise, bu yeni çıkan adet, bu yeni çıkan usül dinimizin aslından değildir. Şeytan bunu ortaya attı. Bu bir bid'attır, yanlış bir yoldur. Yapmayın, bu günahtır, dini tahriftir, Allah'ın sevmediği bir şeydir!" diye, alim insanları ikaz eder.

(*Ve'l-àbidü*) Ama àbid, (*mukbilün alâ ibâdetihî*) ibadetine yönelmiştir, köşesine çekilmiştir, ibadet etmekle meşguldür. (*Lâ yeteveccehu lehâ*) O bid'ata yönelmez, ondan haberi olmaz, o tarafa dönmez; (*ve lâ ya'rifuhâ*) onun bid'at olduğunu bile bilmez."

İşte burada benim ilk önceki hadis-i şerifte verdiğim izahatı te'yid edici mâlûmat geldi. Demek ki, insanın alim olarak üstünlüğü, başkalarına dini doğru öğretmesinde, onları yanlış yola sapmaktan önlemesindeymiş. Bid'at çıktığı zaman, ikaz etmesindeymiş, insanları irşâd etmesindeymiş. Üstünlük bedavadan verilmiyor.

Bazı kimseler sanırlar ki, pek çok mesele öğrenirse insan, yerine kurulur, herkese fiyaka satar. "Ben şunu da biliyorum, şunu da biliyorum; sen ne biliyorsun?" gibilerden başkasına söz söylettirmez. Bu değil ilimden maksat.

Bak, insanları şerden döndürmek, insanlara hayrı ulaştırmak;

ilimden maksat bu... O halde bir insan, ciltlerle kitap öğrense, okusa, çok geniş mâlûmatlı da olsa, bu bilgisini başkasına öğretmedikten sonra, bid'atlarla savaşmadıktan sonra, insanlar yanlış gittikleri zaman, yollarının önüne çıkıp da;

"—Bu gittiğiniz yol yanlıştır! Bu yol sizi Allah'ın rızasına götürmez, yanlış hareket ediyorsunuz!" diye cesaretle meseleyi söylemedikten sonra, insanlara hayrı öğretmedikten sonra o zaman alimliğin kıymeti olmuyor.

O zaman kıymeti yok. Kıymeti başka insanları hak yola irşad ettiği ölçüde oluyor.

Buradan da anlaşılıyor ki, alimden maksat, mürşiddir. Yâni, insanı hakka hidâyet eden, doğru yola, hak yola hidayeti için elinden tutan, doğru yolu gösteren kimse... Yoksa ciltlerle kitabı okuyup da, başkalarına fiyaka satan, koca kavuk saran, büyük cübbe giden —eski devir usulüyle veyahut şimdi de işte— isminin başına bir sürü unvanlar ekleyen insanlar diyelim; hayrı dokunuyor mu başkasına?

Koca profesör olmuş, bir asistan yetiştirmemiş! Olur mu! Mezara mı götüreceksin o bilgileri? Talebeye faydası yok... Olmaz! Başkasına öğrettiği zaman kıymeti oluyor.

Neyi öğrettiği zaman? Bid'ati zikrettiğine göre, dini öğrettiği zaman... Buradan da anlaşılıyor ki, alimden murat, insanlara hakkın yolunu gösteren kimsedir. Lalettayin bilgileri iyi bilen kimse demek değildir.

Şimdi tamamen anlaşmış olduk. Mühim olan insanın dinini, diyânetini güzel öğrenmesi ve Allah'a iyi kulluk etmesidir. Çünkü bu hayatın mânâsı zaten şudur:

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ölümü, hayatı yaratmış; insanlar bu sahneye bir geliyor bir gidiyor. Bundan murat, insanların imtihana çekilmesidir. Burada Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne iyi kulluk eden, imtihanı kazanacaktır; gerisi kaybedecektir.

Yunus Emre'nin dediği gibi:

Mal da yalan, mülk de yalan;
Var biraz da sen oyalan!

Bütün gelmiş geçmiş insanların hepsi oyalandılar; kimisi en sonunda saçını başını yoldu, başını duvardan duvara çarptı. İstersen sen de oyalan, buyur, serbest.... Şeytan seni de aldatsın, dünya seni de aldatsın, buyur...

Hadi bakalım malını topla, eğlenmene bak, ömrünün sonu ne olacaksa işte o olacak. İmtihandır. Bu imtihanda insan, Allah'a en iyi kulluk etmeyi hedef alacak, onun için çalışacak:

"—Ben nasıl yaparsam bu imtihanda en yüksek notu alırım? Nasıl yaparsam Allah beni en çok sever?" diye, bütün zekâsını ona sarf edecek.

E sarf etmiyor... Kendisi bilir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kâinâta ihtiyacı yok. Değil ki aciz naçiz bir kula, aciz naçiz bir kulun, kesirli, kusurlu, eciş bücüş ibadetine ihtiyacı olsun... Asla ihtiyacı yok! İhtiyacı olan biziz, muhtaç olan biziz, fakir olan biziz.

أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ (الفاطر: ١٥)

(*Entümü'l-fukarâu ila'llahi va'llàhu hüve'l-ganiyyü'l-hamîd*) [Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye lâyık olan ancak odur.] (Fâtır, 35/15)

Kâinâttan müstağnî Allah-u Teàlâ Hazretleri. Biz ne kadar güzel kulluk edersek, kendimize faydamız olacak.

Bütün iş bu olduğu için, işin özü bu olduğu için, insan onun esbâbını öğrenmeye çalışacak.

"—Nereden öğreneyim hocam? Tamam, kabul ettim ki bunu öğrenmem lâzım, anladım. Nereden öğreneyim? Teknik üniversiteden mi öğreneyim, Fen fakültesinden mi öğreneyim, Edebiyat fakültesinden mi öğreneyim, Tıp fakültesinden mi öğreneyim?"

İşte o zaman asıl soruya geliyor. Maalesef hayatın gayesi bu

olduğu halde, ahiretin saadeti buna bağlı olduğu halde, bunun doğru düzgün bir mektebi yok işte... İşin en acı tarafı, en zor tarafı, en müşkül tarafı bu...

Hatta bunu öğretmenin birçok müşkülleri de var, birçok belâlı tarafları da var. Sen misin öğreten... Bir sürü hasım çıkar. Faiz haramdır dersin, bütün bankalar karşına dizilir. İçki haramdır dersin, bütün içki fabrikaları aleyhinde başlarlar aleyhinde kampanya yapmağa...

Allah-u Teàlâ Hazretleri, hakkı hak olarak görüp tâbi olmak nasib etsin... Hak yolu bilen kimseleri de te'yid, takviye eylesin, gayret kuvvet versin... Dünya ehli, ciğeri beş para etmez insanların karşısında, o muhterem kimseleri hor zelil etmesin...

e. Kur'an'ı Bakarak Okuyanın Fazileti

Şimdi mevzû değişti, geldi Kur'an-ı Kerim okumağa. Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[11]

فَضْلُ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ نَظَراً عَلَى مَنْ يَقْرَؤُهُ ظَاهِراً ، كَفَضْلِ الْفَرِيضَةِ

عَلَى النَّافِلَةِ (أبي عبيد في فضائله عن بعض الصحابة)

RE. 323/6 (*Fadlu kırâati'l-kur'âni nazaran alâ men yakrauhû zâhiren, kefadli'l-farîdati ale'n-nâfileh*) "Kur'an-ı Kerim'i bakarak okuyan kimsenin ezberden okuyan kimseye göre fazileti, sahip olduğu derece, sevap, onun üstünlüğü; yâni önünde mushaf yok, sayfalar açılmış değil, ezbere okuyan kimseye göre, kitabı açıp da baka baka okuyan kimsenin üstünlüğü, farzın nafile ibadete üstünlüğü gibidir."

Farz dururken nafile ibadet yapılır mı? Farz önemli. Farzı yapmadığı zaman insan mesul olur. Nafileyi yaptığı zaman derece

---

[11] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.127, no:4342; bazı ashabdan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.802, no:2302; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.453; no:14709.

alır, sevap alır ama, farzı yapmadığı zaman cehennemi boylar insan. Hesabı var, mes'uliyeti var, isyan olur yapmadığı zaman insan. Farzın üstünlüğü, farîzanın, boyun borcu olan bir şeyin, yaparsa ecir kazanabileceği serbest bir ibadete olan üstünlüğü gibidir.

Bundan ne ders çıkıyor? Bundan çıkan ders; mushaf-ı şerîfi açıp da mümkün olduğu kadar yüzüne baka baka okumaktır. Çünkü insan böyle yaptıkça yanılma ihtimali de az olur.

Eski müftü efendi Ömer Nasuhî Bilmen Hoca'yı anlatırlar. Allah rahmet eylesin... Kendisine bir mesele sormağa gelindiği zaman —Bekir Haki hoca da öyle yaparmış:

"—Dur bakalım bizim kitap ne diyor?" dermiş.

Deryâ gibi kendisi, bilgisi zaten var o meselede ama, alırmış kitabı, önüne açarmış, oradan okurmuş. Gelen kimse, fetvâ soran kimse de mutmain oluyor. Kitaptan okudu, kendi aklından söylemedi diye mutmain olur.

Onun için, bakarak okumanın pek çok faydası var. Neden? Akıldan okuyan sadece hafızasını kullanıyor. Bakarak okuyan, gözünü de ibadete iştirak ettiriyor. İki âzâ ile yapılan ibadette daha üstünlük oluyor; bir.

İkincisi: Ezbere okuduğunuz zamanı düşünün... Ezbere okuduğu zaman insan, birisi bir laf katıştırıverse, kaçırır. Gözünü kapatır, hızlı hızlı okur. Hızlı hızlı okuyunca mânâya bakmak, mânâya riâyet etmek daha da zorlaşır. Çünkü mânâya riâyet edeyim, acaba orada ne diyor filan diye orada tefekküre daldı mı, okuyuşunda şaşırma başlar. Ama, önünde açık oldu mu mushaf-ı şerîf, ayet-i kerimeyi okur, gözünü kapatır, mânâyı düşünür. Ağlayacaksa ağlar, yalvaracaksa yalvarır, Allah'a ilticâ edecekse ilticâ eder, bir şey isteyecekse ister... Hepsi mümkün. Yâni şaşırma ihtimali yok. Onun için, Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okumak daha uygun.

Diğer hadis-i şerife geçiyoruz:

f. Kur'an'ın Diğer Sözlere Üstünlüğü

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[12]

فَضْلُ الْقُرْآنِ عَلٰى سَائِرِ الْكَلَامِ ، كَفَضْلِ الرَّحْمٰنِ عَلٰى سَائِرِ خَلْقِهِ

(ع. في معجمه ، هب. عن أبي هريرة)

RE. 323/7 (*Fadlü'l-kur'âni alâ sâiri'l-kelâm, kefadli'r-rahmâni alâ sâiri halkıhî*) "Kur'an-ı Kerim'in başka sözlere üstünlüğü, Rahmân Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sair mahlukata üstünlüğü gibidir."

Kur'an-ı Kerim Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelâmıdır. Onunla hiçbir kitap boy ölçüşebilir mi? Biz derse başlarken nasıl başlıyoruz:

أَلاَ إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ اللهِ

(*Elâ inne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh*) "Gözünüzü açın, âgâh ve mütenebbih olun ki, kitapların en üstünü Allah'ın kitabıdır." diyoruz ama bir kulağımızdan giriyor, öbür kulağımızdan çıkıyor.

Dost acı söylermiş, düşman güldürürmüş... Bu derse kaç senedir... Ben de gelirim. Yâni, Hocamız'ı dinlemek için ben de gelirdim. (*Efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh*) sözünü ben de yirmi senedir, otuz senedir duyarım; "Allah'ın kitabı kitapların en üstünüdür." diye.

Okumak için ne yaptık, ezberlemek için ne yaptık, mânâsına vakıf olmak için ne yaptık, mânâsını hayatımızda tatbik etmek için ne yaptık? Şimdi ben acı söyleyeyim ki, kıyamette hesaba

---

[12] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.353, no:2015; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.106; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.404, no:2208; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.48, no:1218; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.28, no:2099; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.431, no:884; Ebû Hüreyre *RA'dan.*

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.802, no:2301; *Câmiu'l-Ehàdis*, c.XIV, s.445, no:14693.

çekildiği zaman insan; o zaman zaten pişmanlık fayda vermeyecek. Bir hesaba çekelim kendimizi!

Kur'an-ı Kerim'e hizmetimiz çok az. Kur'an-ı Kerim'e harcadığımız vakit çok az. Sanıyoruz ki Kur'an-ı Kerim'i açtığımız zaman, okuduğumuz zaman iş bitiyor.

Kur'an-ı Kerim bizim her şeyimiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelamı. Başka hiçbir kelam ile kıyaslanamaz. Kaç tane romanı, kaç tane kitabı okudun devirdin, bitirdin de, Kur'an-ı Kerim'i baştan sona bir okudun mu? Çok kimse okumamıştır. Yâni Kur'an-ı Kerim'in başından sona mealini okumuş insan, şu ellerimin parmakları sayısından öteye gitmez pek çok toplulukta... Baştan sona okuyacak, anlamadığı yeri tahkik edecek, inceleyecek. Ondan sonra, hepsine eyvallah diyecek, hayatını ona göre tanzim edecek. Ondan sonra, has müslüman olacak.

Libya'ya Kur'an-ı Kerim yarışmasına gittik, adamlar Kur'an diyorlar, başka bir şey demiyorlar. Her yere yazmışlar:

"—Kur'an-ı Kerim bizim her şeyimizdir." bilmem şudur, budur filan diye.

Eh, tatbik ediyor mu, etmiyor mu? Allah tatbik etmeyi nasib etsin... Yâni, Kur'an-ı Kerim'e ne kadar ihtimam etsek, o kadar iyi.

Şimdi diyelim ki bizim mânevî mertebemiz yükseldi, gözümüzden perde açıldı, Allah'ın veli kulları arasına girdik, yüksek bir kimse olduk... Yükseldik, yükseldik, yükseldik... Sonunda yapacağımız iş nedir, biliyor musunuz? Kur'an-ı Kerim'i zevkle, lezzetle, mânâsını yudum yudum yudumlayarak okumaktır. Allah'ın en yüksek kullarının en güzel ibadetleri, en tatlı ibadetleri odur. İnsan ne kadar hürmet ederse, ne kadar üzerinde çalışırsa, o kadar hayrını görür.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'in kadr ü kıymetini bilmeyi nasib etsin... Kur'an-ı Kerim'i öğrenmeyi, okumasını öğrenmeyi nasib etsin... Kur'an-ı Kerim'in içindeki ahkâmı hayatımıza sindirmeyi cümlemize nasib eylesin... Evlerimizdeki Kur'an-ı Kerim'leri bizden davacı eylemesin... Kur'an-ı Kerim

bizlere şefaatçi olsun inşâallah! Yâ Rabbi, beni okudu, bana riâyet etti diye şefaatçi olsun... Kabirde yoldaşımız olsun... Sıratta, yıldırım gibi geçmemize yardımcı olsun... Cennete delilimiz olsun inşâallah!.

g. Cenazenin Ardından Yürünmesi

"Cenazenin önünden mi, arkasından mı gidilecek?" diye bir mesele vardır. Bu hususta Hazret-i Ali Efendimiz'den rivâyet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[13]

فَضْلُ المَاشِي خَلْفَ الجَنَازَةِ عَلَى المَاشِي أَمَامهَا ، كَفَضْلِ المَكْتُوبَةِ عَلَى التَّطَوُّعِ (أبو الشيخ عن علي)

RE. 323/8 (*Fadlü'l-mâşî halfe'l-cenâzeti ale'l-mâşî emâmehâ, kefadli's-salâti'l-mektûbetü ale't-tatavvu'*) "Cenazenin arkasından giden, yürüyen kimsenin, cenazenin önünden giden kimseye göre fazileti, ona üstünlüğü, farz namazın nafile namaza üstünlüğü gibidir." Demek ki, cenazenin arkasından gitmek daha uygun oluyor.

Bizim Hanefî mezhebimizin görüşü de böyledir. Yâni biz cenazenin arkasından gitmenin daha faziletli olduğunu bu hadis-i şerife ve buna benzer hadislere dayanarak kabul etmişiz.

İmâm Şâfiî Hazretleri de, önden gitmek iyidir demiş. Neden demiş? "Çünkü biz şefaatçi olarak gidiyoruz, şefaatçi de önden gider. Onu arkasında bırakır." gibi sözler söylemiş. Eh hepsinden Allah râzı olsun...

Bir de fıkrası var: Nasreddin Hoca'ya sormuşlar:

---

[13] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.122, no:4332; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.448, no:1930; Hz. Ali RA'dan.

Câmiu'l-Ehàdîs, c.XIV, s.447, no:14696.

“—Hocam, tabutun önünden mi gidelim, arkasından mı gidelim?” diye;

“—İçinde gitmeyin de, neresinden giderseniz gidin!” demiş ama, bir latîfe tabii.

Nasıl olsa, bir gün gelip o tabutun içinde bizi de götürecekler. Allah, iman-ı kâmil ile emanetimizi teslim edip, Allah’ın sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak huzuruna çıkmayı cümlemize nasib eylesin...

h. Namazın Evvel Vaktinde Kılınması

Bu hadis-i şerif, namazın ne zaman kılınacağıyla ilgili bir hadis-i şeriftir. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[14]

فَضْلُ الْوَقْتِ الْأَوَّلِ مِنَ الصَّلاَةِ عَلَى الْوَقْتِ الْآخِرِ، كَفَضْلِ الْآخِرَةِ عَلَى الدُّنْيَا (أبو الشيخ عن ابن عمر)

RE. 323/9 (*Fadlü’l-vakti’l-evveli mine’s-salâti ale’l-vakti’l-âhiri, kefadli’l-âhireti ale’d-dünyâ*)

“Namazın ilk vaktinde kılınması, evvel vaktinde kılınması, son vakitte kılınmasına göre, ahiretin dünyaya üstünlüğü kadar farklıdır. Ahiret dünyadan ne kadar üstünse; ilk vakitte kılmak, son vakte tehir etmekten o kadar üstündür.”

Bundan çıkan ders nedir: Namazları ilk vaktinde kılmağa çalışmak lâzım!

Çünkü şeytan, biraz kavî müslüman görürse:

“—Kılma namazı!” diyor; doğrudan doğruya dobra dobra, isyana çekmek istiyor.

---

[14] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.131, no:4353; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.577, no:19266; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.448, no:14697.

"—Yok, kılacağım." dediği zaman:

"—Pekiyi, kıl ama biraz tehir et de, sonra kılarsın!" der, aldatmanın yolunu öyle bulur yâni.

Tehir ettikten sonra da, başına müşteri gönderir, iş gönderir, meşguliyet gönderir, bilmem ne filan... Saate bir bakar, ooo, beş buçuk olmuş..

"—Eyvah! Öğle namazını ben kılmamıştım." der.

İş işten geçti, aldattı şeytan işte... Tehir etmek suretiyle aldatır.

Onun için, evvel vaktinde kılmak üstün. İlk vaktinde hele cemaate, camiye gelerek kılmak daha güzel! Hele hele camiye ezan okunmadan gelmek, daha güzel! Ezan okunmadan evvel gelip de biraz zikr ü tesbih etmek, ezanı camide dinlemek daha güzel.

i. Mescide Yakın Evin Üstünlüğü

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[15]

فَضْلُ الدَّارِ الْقَرِيبَةِ مِنَ الْمَسْجِدِ عَلَى الدَّارِ الشَّاسِعَةِ ، كَفَضْلِ الْغَازِى عَلَى الْقَاعِدِ (حم. عن حذيفة)

RE. 323/10 (*Fadlü'd-dâri'l-karîbeti mine'l-mescidi ale'd-dâri'ş-şâsiati, kefadli'l-gàzî ale'l-kàid*) "Mescide yakın olan evin uzak olan eve üstünlüğü, gàzinin oturan insana üstünlüğü gibidir."

Gàzi, Allah yolunda cihada giden, harb meydanına giden kimse. Oturan? Cihada gitmemiş, olduğu yerde oturuyor. İkisi de müslüman ama birisi oturuyor, birisi Allah yolunda savaşmakta. Evi yakın oldu mu camiye, o yakın evin üstünlüğü, uzak evin

---

[15] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.387, no:23335, 23433; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.131, no:4354; Huzeyfe ibn-i Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.124, no:1985; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.1103, no:20723; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.440, no:14681.

durumuna göre gazinin oturana üstünlüğü gibidir diyor. Demek ki mescidlere yakın olmakta faydalar var. Çünkü insan ezanı duyar, vaktinde camiye yetişebilir, tembellikle şeytan onun yoluna alıkoymaz, cemaatle namazı kılar, büyük hayırlara nail olur. Ama uzakta olduğu halde de yine azmedip şeytanın belini kırıp da, nefse uymayıp da uzun yola rağmen yürüyüp gelirse tabii her attığı adımda bir günahı affoluyor, kendisine bir derece veriliyor, büyük hayırlara nail ve mazhar oluyor.

j. Peygamber SAS Efendimiz'in Üstünlüğü

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[16]

فَضَلْتُ عَلَى النَّاسِ بِأَرْبَعٍ: بِالسَّخَاءِ ، وَالشَّجَاعَةِ ، وَكَثْرَةِ الْجِمَاعِ ،
وَشِدَّةِ الْبَطْشِ (طس. والإسماعيلي في معجمه عن أنس)

RE. 323/11 (*Faddiltü ale'n-nâsi bi-erbain: Bi's-sahài, ve'ş-şecâati, ve kesreti'l-cimâi, ve şiddeti'l-batş*) [İnsanlara dört bakımdan üstün kılındım: Cömertlik, şecaat, çok cima yapma gücü ve harpte düşmanla savaşmak kuvveti.]

Peygamber SAS Efendimiz'in bu ve bundan sonra üç hadis-i şerifi var. Peygamber Efendimiz başka peygamberlerden bazı bakımlardan üstün kılınmış. Bu hadis-i şeriflerde, Peygamber Efendimiz onları bize bildiriyor.

Birisinde altı bakımdan üstün kılındığını söylemiş, birisinde

---

[16] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.49, no:6816; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.18, no:2607; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.69, no:4144; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.22, no:819-821; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.124, no:4335; Ebû Bekir el-İsmâilî, *Mu'cemü'l-Esâmî*, c.I, s.421, no:259; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.482, no:14008; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.547, no:31935, 32076; İbnü'l-Cevzî, *İlel*, c.I, s.175, no:268; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.457, no:14721.

beş, birisinde dört... Bu nedendir diye ulemanın mütalaalarını okudum. Diyorlar ki: Zamanın farklılığından. İlk önce dört dedi, çünkü o zaman öyleydi. Ondan sonra, başka bakımdan da üstün kılındı, o zaman beş dedi. Ondan sonra, daha sonraki bir zamanda konuştuğu zaman da Allah başka bir lütuf da ihsân etmişti, o zaman öyle dedi diye izahını yapıyorlar.

Şimdi ben altı taneliğin izahını yapıyorum:[17]

فُضِّلْتُ عَلَى الأَنْبِيَاءِ بِسِتٍّ: أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الغَنَائِمُ . وَجُعِلَتْ لِيَ الأَرْضُ طَهُوراً وَمَسْجِداً ، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الخَلْقِ كَافَّةً ، وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّونَ (م. ت. عن أبي هريرة)

RE. 323/12 (*Faddiltü ale'l-enbiyâi bi-sittin*) "Ben diğer peygamberlere altı bakımdan üstün kılındım." diyor Peygamber Efendimiz. Kim üstün kılan? Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Daha önceki bir hadis-i şerifte geçmişti. Peygamber Efendimiz kendisiyle ilgili durumları bildiriyor, diyor ki meselâ:

"—Ben Ademoğlunun en şereflisiyim; (*ve lâ fahre*) diyor, övünmek yok. Allah beni böyle kıldı, böyle kıldığını da bildirmemi söyledi. Övünmek yok ama durum budur." diye söylüyor.

Burada da onun gibi;

"—Ben altı bakımdan üstün kılındım peygamberlere." buyuruyor.

---

[17] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.371, no:523; Tirmizî, *Sünen*, c. IV, s.123, no:1553; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.411, no:9326; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.87, no:2313; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.XI, s.377, no:6491; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.433, no:4063; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.330, no:1169; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.123, no:4334; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.13, no:855; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.546, no:31932; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.456, no:14720.

1. (*U'tîtü cevâmia'l-kelim*) Bir sözü yok ama ben hatırda kalsın diye 1 sayısını ekliyorum. Hadis-i şerifin içinde böyle numaralama yok. "Bana *cevâmiü'l-kelim* verildi."

Cevâmiü'l-kelim ne demek? Sözün birçok mânâyı sinesinde toplamış olan şümullü, engin mânâlı olanları. "Bana bu tarzda söz söyleme kabiliyeti ihsân olundu." diyor Peygamber Efendimiz.

Hakikaten de, bunca zamandır Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini şu kürsüden dinlersiniz, her birisi bir incidir, bir mercandır, bir elmastır... Fevkalâde güzel mânâyı, fevkalâde latîf bir şekilde, kısaca ifade etmiştir. Peygamber Efendimiz'e mahsus bir husus bu:[18]

أَنَا أَفْصَحُ الْعَرَبِ

(*Ene efsahü'l-arabi*) [Ben Arapların en fasih konuşanıyım.] Arabın en fesahatlisiydi Peygamber Efendimiz. Araplar şaşırırlardı, Peygamber Efendimiz'e gelip,

"—Yâ Rasûlüllah! Biz de seninle beraber yetiştik ama, senin bu söylediğin sözleri hiç duymamıştık" derlerdi, hayret ederlerdi yâni.

Son derece tatlı, açık seçik konuşurdu, son derece zarif konuşurdu, son derece mânâlı konuşurdu. Sözlerinin her birisi olgun, derin mânâlı idi.

Az söz ile çok mânâlı, çok derin, çok latîf bir şekilde sözü söylemek kabiliyeti verildi. Birisi bu.

2. (*Ve nusırtü bi'r-ru'bi*) "Ben korku ile takviye olundum, nusret olundum."

Bunun da izah edilmesi lâzım. Ne demek korku ile takviye olunmak? Peygamber SAS Efendimiz'in düşmanları, Peygamber Efendimiz'den daha bir aylık mesafedeyken onun korkusundan titremeğe başlarlardı.

---

[18] *İbn-i Asâkir*, c.IV, s.7; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.201, no:609.

Başka bir hadis-i şerifte buyruluyor ki:[19]

نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، يُرْعَبُ مِنِّي عَدُوِّي عَلٰى مَسِيرَةِ شَهْرٍ

(طب. عن ابن عمر)

(*Nusirtü bi'r-ru'bi, yur'abü minnî adüvvî alâ mesîreti şehrin*) [Ben korku ile takviye olundum, yardım olundum; bir aylık mesafedeki düşmanım benden korkardı.]

Peygamber Efendimiz'e Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle bir hassa vermiş ki, bir aylık mesafedeki düşmanının kalbine Peygamber Efendimiz'in heybeti, korkusu tesir ederdi ve onu titretirdi.

"—Bu heybet, bu korkutma hali, Rasûlüllah'ın yolunda giden insanlarda da vardır." diye söylüyor kitaplar. Yâni, Peygamber Efendimiz'e hakkıyla vâris olmuş kimselerde de o heybet vardır, o korkutma hali vardır.

Ümmet Rasûlüllah'ın yolundan ayrıldıktan sonra, düşmanların gözündeki, kalbindeki o korku alınacak. Ahir zamanda, düşmanlar müslümanlardan korkmamağa başlayacaklar.

Şimdi nasıl durum? Şimdi ne o, ne o... Yâni bir taraftan korkuyorlar, ödleri patlıyor, müslümanlar kalkınacak diye ödleri patlıyor. Yâni vurdular yere, seksen tane hançer sapladılar, hâlâ

---

[19] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.145, no:21337, 21352; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.295, no:2467; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.375, no:6462; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.460, no:3587; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.304, no:31650; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.277; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.374, no:1389; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.73, no:11085; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.413, no:13522; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.377, no:1068; Mücâhid Rh.A'ten.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.589, no:1409; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.590, no:32061, 32064; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.V, s.73, no:3762.

ölüsünden korkuyorlar müslümanların. Aman kalkar da gene bir höd derse kaçacak delik arayacaklar. Gene korkuyorlar. Demek ki iman var. Bir zaman gelecek, hiç korkmayacaklar demek ki, hiç iman kalmayacak.

Hakikaten de öyledir. Evelallah, altından girer üstünden çıkarız. Çünkü onların bütün gàyeleri yaşamak... Bizim gayemiz de, Allah'a kul olmak; Allah'ın öl dediği yerde ölmek, kal dediği yerde kalmak... Bizimle başa çıkmaları mümkün değil. Ne Kore'de başa çıkabildiler, ne Kıbrıs'ta başa çıkabildiler. Kayayı delmişler, yedi kat korugan yapmışlar, içinde buzdolabı var, cephane ağzına kadar dolu, en modern silahlar var; kullanamadılar. Neden? Allah Allah diye Mehmetçik geldi de ondan. Allah diye geldi! Ölümden korkmuyor ki!

Mektup yazmış, tüyleri diken diken oluyor insanın. Bizim yedek subaylardan birisi mektup yazmış, Antepliymiş galiba kardeşimiz. Allah şefaatine nail etsin... Şehid oldu. Demiş ki anasına babasına yazdığı mektupta, evli, çoluk çocuğu da var:

"—Ben pek çok kimseye kolay kolay nasib olmayacak bir nimete erdim. Kıbrıs'a savaşmağa gidiyorum, ben öldükten sonra çoluğuma çocuğuma şöyle bakın!" filan diye mektubu yazmış, öyle gitmiş.

E böyle, ölmeyi şeref bilerek gidiyor bizim askerimiz. Bu dinden korkmaz mı kâfir? Ödü patlıyor. Yâni, müslümanlığı nerede görse hileyle, hud'ayla boğmağa çalışıyor. Çünkü müslümanın cihad ruhu kadar, ölümden korkmaması kadar onun pes dediği bir şey yok.

Kur'an-ı Kerim'i eline almış başvekilleri, meclislerinde diyor ki:

"—Bu Kur'an müslümanların elinde oldukça, onlara bir şey yapamazsınız. Bundan uzaklaştırın, bundan soğutun, bunu öğrettirmeyin!" diyor.

Bunu öğrettiniz mi;

إِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ

(التوبة: ١١١)

(*İnna'llahe'şterâ mine'l-mü'minîne enfüsehüm ve emvâlehüm bi enne lehümü'l-cenneh*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri, cennet mukabilinde müslümanlardan canlarını mallarını satın aldı." (Tevbe, 9/111) Yâni, "Canınızı, malınızı verin; Allah yolunda çarpışın!" diyor ayet-i kerimeler.

لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُوْلِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ

فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ (النساء: ٩٥)

(*Lâ yestevi'l-kàidûne mine'l-mü'minîne gayra ùli'd-darari ve'l-mücâhidûne fî sebîli'llahi bi-emvâlihim ve enfüsihi.*) "Allah yolunda canlarıyla, mallarıyla çarpışan müslümanlarla, oturan müslümanlar bir olmaz." diyor. (Nisâ, 4/95)

Allah-u Teàlâ Hazretleri yolunda şehid olan kimseler, o kadar memnun olacaklar ki şehidliklerinden, hiç bir kimse ahirete gittikten sonra dünyaya gelmeyi istemeyeceği halde, şehidler dünyaya gelmeyi isteyecekler. Neden? Bir kere daha Allah yolunda şehid olalım diye. Hiç kimse istemeyecek. Ahiretin o nimetini gören bu dünyaya bakar mı, şu çirkefe? Bakmaz. Şehidler isteyecek, "Bir daha gideyim de, bir daha şehid olayım!" diye.

E bu hadis-i şerifleri, bu ayet-i kerimeleri okuyan bir müslümanın karşısında kimse duramaz. Bir tanesi duman attırır ortalığa. İşte Peygamber Efendimiz de, böyle düşmanına korku vermekle takviye olunmuş.

Allah yolunda gidenlere de, Allah bu özelliği vermiştir. Allah bizi, onun yolundan ayrılmak zilletine düşürmesin... Bizim

çektiğimiz sıkıntı kendimizden. Biz Allah'ın yolundan ayrıldık da, çektiğimiz ondan; başka bir şeyden değil.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim ecdadımıza bu toprakları nasib etmiş. Şu İstanbul Bizanslılarınken, bize nasib etmiş. Neden? Ecdadımız burada safâ sürmeğe gelmedi. Ecdadımız, "Boğazın manzarası çok güzel, havası güzel, çamlık, yeşillik, önünden şırıl şırıl boğaz akıyor, çok güzel bir yer, gideyim de şurayı kazanayım, fethedeyim!" diye gelmedi. Buraya ölmeğe geldi. Boynuna, başına kefenini sarıp geldi. Allah yolunda şehid olmağa geldi.

3. (*Ve uhillet liye'l-ganâim*) [Ganimetler benim için helâl kılındı.]

4. (*Ve cuilet liye'l-ardu tahûran ve mesciden*) [Toprak bana temiz ve temizleyici kılındı ve yeryüzü mescid kılındı.]

5. (*Ve ürsiltü ile'l-halkı kâffeten*) [Ben bütün halka, bütün insanlara peygamber gönderildim.]

6. (*Ve hutime biye'n-nebiyyûn*) "Benimle peygamberler sona erdirildi, ben sonuncusuyum." diyor Peygamber Efendimiz. Başka peygamber gelmeyecek!

Bu hususta da bazı desiseler çeviren, dolambaçlı işler yapan, dolaplar çeviren insanlar vardır. "Peygamber Efendimiz'den sonra peygamberlik kesildi de, rasüllük devam ediyor da, bilmem ne..." filan diye sahte herifler çıkmıştır İran'da vs.de filan... Yeni birtakım dinler ortaya çıkartmağa çalışmışlardır. Hepsi, müslümanı dininden uzaklaştırmak için, Avrupalıların uydurduğu tuzaklardır, hilelerdir. Adamlara parayı veriyorlar, sen şu rolü oynayacaksın diye... Ama Peygamber Efendimiz'den sonra ne peygamber gelecek, ne rasül gelecek, ne nebî gelecek, ne de bir vahiy bahis konusu.

Nasıl olacak? Allah-u Teàlâ Hazretleri, Peygamber Efendimiz'in ümmetine ilham ile yardım edecek. Yâni ümmetinin alimlerine, faziletlilerine, kâmillerine ilham ile yardım edecek. Peygamber Efendimiz'den sonra peygamberlik yok. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, Peygamber Efendimiz'in bereketiyle verdiği basiret

var, ilham var. O nur ile, Ümmet-i Muhammed, insanlar kıyamete kadar irşad olunacak. Yâni, Peygamber Efendimiz'in şeriati, din-i İslâm'ın ahkâmı kıyamete kadar yetecek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, cümlemizi içinde bulunduğu iman nimetinin, İslâm nimetinin kadr ü kıymetini bilen akıllı, şuurlu kimseler eylesin... Şu hayatı, şu müslümanlığı taklîdî bir şekilde, böyle şuursuzca, gevşek bir şekilde, atadan anadan gördü diye yapmayıp; şuurlu, idrak içinde, aklıyla, zekâsıyla yapan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını bütün akıl gücüyle arayıp da, onu bulup da, ona göre hayatını tanzim eden bahtiyârlardan eylesin cümlemizi...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

24. 01. 1982 - İskenderpaşa Camii

02. KADERE RIZA, NİMETE ŞÜKÜR, BELÂYA SABIR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي، وَلَمْ يَصْبِرْ عَلٰى بَلاَئِي،

فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا سِوَائِي (طب. كر. عن أبي هند الداري)

RE. 327/1 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Men lem yerda bi-kadàî, ve lem yasbir alâ belâî, felyeltemis rabben sivâî.*) *Sadaka rasûlüllàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz, muhterem ve vefâkâr kardeşlerim!

Peygamber SAS Efendimiz'in ehàdîs-i şerîfesini, üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin te'lif eylemiş olduğu, *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis mecmuasından okumağa devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce evvelen ve hâssaten Peygamberimiz, Efendimiz, başımızın tâcı, rehberimiz, üsve-i hasenemiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek, muazzez ruh-u saadeti için cümle enbiyânın, evliyânın ruhları

için, hâssaten ashâb-ı kirâmdan hocamız, üstadımız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât u meşâyihımızın ruhları için;

Bu eserin müellifi Gümüşhaneli Hazretleri'nin ruhu için, eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ulemânın, râvîlerin ruhları için;

Ve uzaktan yakından, Peygamber Efendimiz SAS'e muhabbetinden dolayı ve bu yola bağlılığından nâşî şu mecliste hazır olan, toplanmış bulunan cümle kardeşlerimizin, ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için üç İhlâs, bir Fâtihâ hediye edelim, dersimize ondan sonra başlayalım:

....

Bu hafta okuyacağımız hadis-i şeriflerin hepsini ASS Efendimiz Cenâb-ı Mevlâ'mız Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden naklen rivayeten bize ifade ediyor. Yâni, "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurmuştur." diyerek bize naklediyor. O halde bu okuduğumuz hadis-i şerifler *hadis-i kudsî*, *hadis-i ilâhî* olmuş oluyor

Birinci hadis-i şerif şöyle:

a. Kadere Rıza, Belâya Sabır

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[20]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي، وَلَمْ يَصْبِرْ عَلٰى بَلَائِي،

[20] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.320, no:8/7; İbn-i Abdi'l-Ber, el-İstîàb, c.I, s.57; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.111; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VII, s.447, no:10678; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.327, no:407; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.60; Ebû Hind ed-Dârî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.421, no:11892; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.173, no:483; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898; Münâvî, el-*Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.68, no:153.

فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا سِوَائِي (طب. كر. عن أبي هند الداري)

RE. 327/1 (*Kàle'llahu azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle dedi, şöyle buyurdu:

(*Men lem yerda bi-kadàî*) Benim hükmüme râzı olmayan, benim kazama, benim hükmüme râzı olmayan; (*ve lem yasbir alâ belâî*) benim kullarıma gönderdiğim belâlara, ibtilâlara, imtihanlara sabretmeyen kimse; (*felyeltemis rabben sivâî*) benden başka bir rab arasın kendisine!"

Bu hadis-i şerif kadar büyük tehdit olamaz! Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri, kendisinin hükmüne râzı olmayan, kendisinin kazasına, kaderine, takdirine râzı olmayan ve kendisinin kullara takdir etmiş olduğu cefalara, meşakkatlere, belalara sabretmeyen kimseyi kulluğundan kovuyor, kulluğuna kabul etmiyor.

Hani Yunus Emre bir hata etmiş... Mâlûm, meşhur hikâye vardır. Nasıl hata etmiş?

Kıtlık olmuş... Yunus Emre bir fakir çiftçiymiş menkabeye göre. Kıtlık olunca, çiftçinin bir şeyi yok, yiyeceği bile yok evinde. Demişler ki:

"—Filanca kasabada bir büyük şeyh efendi [Hacı Bektâş-i Velî] var, ona gidersen, o senin işini görür."

Kalkmış, o şeyh efendiye gitmiş.

"—Niye geldin?"

"—Efendim işte kıtlık oldu, mâlum, evde çoluk çocuk var, yiyecek buğdayımız yok. İşte ben dağlardan biraz alıç topladım, acizâne şunu size takdim ediyorum. Sizden ricam, bana birkaç çuval buğday verseniz de açlığımız gitse, yoksulluğumuza bir çare olsa..." gibi sözler söylemiş.

Nasıl söylediyse artık...

Şeyh efendi de bakmış, müsait bir kimse karşısındaki, olacak bir kimse. Uygun, müsait bir kimse... Takılmak istemiş canı. Demiş ki:

“—Buğday mı vereyim, himmet mi edeyim? Hangisini istersin?”

Yunus Emre tabii himmet ne demek, büyüklerin nazarı ne olur, insana değerse ne hale gelir; insanın mânevî bakımdan kârı ne olur, zararı ne olur? O zaman bilmiyormuş o çeşit şeyleri.

“—Ben himmeti ne yapayım efendim, bana buğday lâzım, buğday verin bana.” demiş.

“—Evlâdım, istersen getirdiğin her alıç tanesi için bir tane himmet edeyim, ayrı himmet edeyim.” demiş.

Alıçlar mâlum, iplere dizilir; şöyle, küçük elma gibi küçük bir meyva. Yâni, çok himmet edecek. Düşünmüş, taşınmış, eve boş gitmek hoşuna gitmemiş yâni. Demiş:

“—Efendim ben buğdayı tercih edeceğim.”

“—Pekiyi, buna istediği kadar buğdayı verin!”

Almış buğdayları, sevine sevine giderken zihnine takılmış. “Acaba bu himmet denilen şey nasıl bir şey ki, bana ısrarla teklif

etti de, ben de kabul etmedim." filan... Sonradan sonraya biraz aklı başına gelmiş, dönmüş. Ondan sonra:

"—Efendim ben vazgeçtim. Buğdaylarınızı alın, himmet isterim!" demiş.

Hacı Bektâş-i Velî Hazretleri de:

"—Artık onun zamanı geçti. Sen filanca kimseye [Tapduk Emre'ye] gideceksin. Bizden nasibin kalmadı artık." demiş.

İşte hayatta fırsatlar, insanın eline böyle her zaman gelmiyor veya gelirse durmuyor. Fırsatları yakalayıp, onu ganimet bilmek lâzım! Hayat zaten bir fırsat... Her aldığımız nefes bir fırsat.

Neyse gitmiş, Tapduk Emre'nin dervişi olmuş. Sonra bir kusuru daha olmuş, ayrılmış gitmiş şeyhinin dergâhından... Sonra yine pişman olmuş gelmiş, valide hanıma sormuş:

"—Acaba şeyh efendi beni kabul eder mi, ben çok hatalı bir şeyim filan diye..."

"—Bilmem kabul eder mi, etmez mi ama..."

Şeyhinin iki gözü âmâ imiş.

"—Kapının önüne yatarsın. O abdest almak için odadan dışarı çıkarken, ayağı takılır sana, 'Kim bu?' der. 'Yunus' dersin. 'Bizim Yunus mu?' derse, demek ki seni bizim Yunus diye anıyor, demek ki defterden silmemiş, gönlündesin. O zaman eline sarılırsın. Ama, 'Hangi Yunus?' derse, artık kendine başka bir yer ara." demiş.

İşte rivayete göre, o da yatmış oraya da, şeyhin ayağı takılınca,

"—Kim bu?" demiş,

"—Efendim, Yunus..."

"—Bizim Yunus mu?" deyince, eline sarılmış filân diye anlatırlar.

Allah-u Teàlâ insana kulum derse, ne mutlu! Ama bir de kulluğundan kovarsa... Yâni, "Kendisine benden başka Rab arasın!" derse ne demek? "Ben onu kulluktan siliyorum!" demek. Onun için, bu hadis-i şerifin mânâsı üzerinde biraz fazlaca durmak lâzım!

Ne demiş hadis-i şerifin metninde:

"—Benim kazama râzı olmayan..."

Kaza ne demek? Bir iş hakkında hükmetmek, Allah'ın hükmü... Şimdi biz meselâ mahkemeye gidiyoruz, derdimizi anlatıyoruz. Biz anlatıyoruz, ötekisi anlatıyor... Hàkim bir hüküm veriyor. Onun için hàkim hüküm verdiğinden dolayı onlara kàdî derlerdi eskiden, kadı efendi, yâni kadà sahibi, hükmedici kimse demek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin de kullar hakkında mukadderâtı var, takdirleri var. Ömrümüzü takdir etmiş, rızkımızı takdir etmiş... Nereden geliyor hepsi? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden geliyor. Acaba şu kâinâtta, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin haberi olmadan bir şey olur mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin istemesinin dışında bir şey olur mu? Olmaz!

بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ (المؤمنون:٨٨)

(*Bi-yedihî melekûtü külli şey'*) “Her şeyin hükmü, gücü, kuvveti elindedir.” (Mü'minûn, 23/88)

Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinatın sahibi…

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (البقرة:١٠٧)

(*Lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard*) “Göklerin ve yerin egemenliği Allah'ındır.” (Bakara, 2/107)

Yerler, gökler Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin... Onun izni olmadan ne rüzgâr eser, ne yağmur damlar, ne buhar havaya uçar, ne yaprak sallanır, ne çöp yere düşer, ne insan gözünü açar, ne insan gözünü kapatır. Hepsi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin müsaadesiyle oluyor.

“—E pekiyi, bu kötü işler neden oluyor?”

Allah-u Teàlâ Hazretleri, kötülere de müsaade veriyor. Ama râzı değil. Rızasının yolunu bildirmiş peygamberlerle, kitaplarla:

“—Şöyle yaparsanız severim, râzı olurum, cennetime sokarım. Böyle böyle böyle yaparsanız da sevmem, o yaptığınız işlere rızam yok, hoşnut olmam onları yaptığınız zaman; gazap ederim, azab ederim, ikàb ederim sonra...” diye bildirmiş ama, serbest bırakmış.

İnsanın istediğini seçme hakkı var, ona irâde-i cüz'iyyesi deniliyor. İnsanoğlunun bir seçme hakkı var. Ya şu tarafa gidecek, ya şu tarafa gidecek. Serbest.

Bir fıkrayla anlatalım, çok güzel ifade eden bir fıkra:

Hazret-i Ali Efendimiz namaz kılmağa Kûfe mescidine gelmiş, içeri girmiş ama, hayvanıyla gelmiş. Avludan şöyle bakmış, orada avare birisi duruyor, dizginleri adamın eline vermiş:

“—Tut bunları, bekle benim gelmemi.” demiş, içeri girmiş.

Namazı kılmış. Çıkarken de eline para ayırmış. Diyelim ki beş dirhem ayırmış. Kapıdan çıkınca, o atını bekleyen insana bahşiş verecek, bekledi diye parasını verecek, memnun edecek, hoşnut edecek onu... Fakat dışarı çıkmışlar, bakmışlar ne at var, ne adam

var. At da yok, adam da yok.

“—Arayın bakalım!” demiş, tâ uzaktan atı görmüşler, yanına varmışlar.

Dizginlerini çalmış adam, gitmiş. Yâni, başından yularını, dizginini, takımlarını sıyırmış atın, almış kaçmış gitmiş.

“—Bu hayvanın üstüne binildiğini zaman bir dizgini lâzım, gemi lâzım, gidin çarşıdan bir şey alın da takalım şunu başına!” demiş.

Hizmetçisi gitmiş, aramış, biraz sonra elinde bir dizgin, gem takımıyla gelmiş. Bakmışlar eski gem.

“—Nereden buldun?” demiş,

“—Satın aldım efendim.”

“—Nereden satın aldın?”

“—İşte dükkânları sorarken bir dükkâna girdim, ‘Dizgin takımı var mı?’ diye. ‘Var!’ dedi, bunu gösterdi.

‘—E bunu nereden aldın?’ dedim.

‘—İşte biraz önce bir adam getirdi, e ne oldu, ben satın aldım ondan...’

‘—Kaça satın aldın?’

‘—Beş dirheme...’ dedi.”

Hırsız beş dirheme satmış dükkâncıya; o da dükkâncıdan almış, bu bizim dizgin diye.

Hazret-i Ali Efendimiz, etrafında toplanan kalabalığa diyor ki:

“—Ey nâs, ey insanlar! Gözünüzü açın, ibret alın, dikkat edin! Bak bu hırsız adam, şu gemi, dizgini çalan adam kötü huyu yüzünden rızkını haramdan kazandı ama rızkı değişmedi. Zaten ben camiden çıkarken beş dirhem verecektim kendisine. İşte avucumda beş dirhem... Zaten bu parayı alacaktı ama helâlinden alacaktı. Atı beklediği için, halifeye hizmet yaptığı için, alnının akıyla helâl olarak kazanacaktı.

Sabırsızlık gösterdi, huyu kötü, yanlış yolu seçti. Önünde iki yol var. Ya sabredip bekleyecekti, ya da çalacaktı. Çalma yolunu tercih etti. Gene eline beş dirhem geçti, fazla geçmedi. Rızkı ne

kadarsa, Allah ona ne kadar rızık takdir etmişse, o geldi. Ama haramdan geldi.

İşte insanoğlunun bu kadarcık seçme şeyi var. Önüne iki yol çıkar, netice değişmez. Hayrı seçerse sevap kazanır, şerri seçerse günah kazanır. Netice aynı olur. Ne rızkı değişir, ne takdiri değişir, ne hükmü değişir Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin. O halde insan irade-i cüz'iyyesini Peygamber Efendimiz'in, Kur'an-ı Kerim'in, hadis-i şeriflerin gösterdiği doğru yol istikametinde kullanacak, Allah'a iyi kulluk etmeğe çalışacak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinâtın sahibidir, mâlikidir ve olan her şey onun izniyle oluyor, onun müsaadesiyle oluyor; bunu bilecek... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütufkâr olduğunu, merhametli olduğunu bilecek, kullarını imtihan ettiğini bilecek, bu dünyanın imtihan dünyası olduğunu bilecek, başına bir hal geldiği zaman bağırıp çağırmayacak.

"—E efendim hastalık da geliyor bazen?"

Hastalık da gelir ama, hastalığın sonunda öyle mükâfatlar var ki, geçtiğimiz haftalarda okuduk. Hadis-i şeriflerden çoğunu duyurdum size ki, hastalık insanı, anasından doğduğu gün gibi temiz, pak ediyor, günahlardan temizliyor. İstemez misin günahlarının temizlenmesini? Hastalığı isteyin demiyorum ama, hastalığın arkasından öyle bir mükâfat geliyor. Demek ki hikmetleri var.

"—Efendim ticaret yaptım, zarar ettim, iflas ettim..."

Sen kulsun, bilemezsin ki, acaba o parayı kazansaydın hayra mı harcayacaktın? Yâni, kazanmanın mı, kaybetmenin mi hayırlı olduğunu nereden bileceksin? Kazanırsın, milyonlar geçer eline, sapıtırsın. Köşk istersin, saray istersin, yalı istersin, kotra istersin, Avrupalarda gezmek istersin, zevk istersin, safâ istersin... Onların hepsi bu dünyada tatlıdır ama, ahirette burnundan fitil fitil gelecek. Allah seni sevmiştir de, onu vermemiştir.

Onun için, bunları birer misal olarak zikrediyoruz, asıl

maksadımız neticeyi çıkartmak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hükmüne râzı olacaksın. O senin Rabbindir, kâinâtın sahibidir, ne söylerse hoş.

Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca gül, yahut diken

diyeceksin.

Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler!

diyeceksin.

"—Efendim kötü şeyleri de sevebilir miyim?"

Etrafa öyle güzel bakmasını bilsen, onları da seversin. Yavaş yavaş... Etraftaki hadiselere ibretle baksan, onları da seversin.

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri iyi kullarına niçin azap ediyor?"

Allah-u Teàlâ Hazretleri, iyi kullarının derecesi artsın diye, bu dünyaya tamahları kesilsin, bu dünyadan şöyle sevilecek bir şeyleri kalmasın, kendisine dönsünler diye veriyor sıkıntıları. En büyük meşakkatleri, sıkıntıları peygamberlere vermiş, ondan sonra velî kullara vermiş, ondan sonra derecelerine göre... Firavun'a hiçbir sıkıntı vermemiş, başı bile ağrımamış.

E şimdi Firavun gibi mi olmak iyi, yoksa Allah'ın sevgili kulu olmak mı iyi yâni? Hasılı biz bu kainatın esrarını, henüz daha aciz naçiz küçük, zayıf aklımızla, ilmimizle kolay kolay anlayamıyoruz. Ama anlayan insanlar bak öyle söylüyorlar:

Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler.

Boşuna mı söylemiş? Ömrünü geçirmiş, sakalını ağartmış, herkesin gözünün bebeği olmuş bir büyük alim. Neylerse güzel eyler diyor. O noktaya gelirsen, ne âlâ... Kazasına râzı olacağız,

yâni hükmüne râzı olacağız. Öyle takdir etmiş. Takdirin Allah'tan geldiğini bileceğiz ve râzı olacağız. Bilmiyorum yâni, bunun insanın içine yerleşmesi için neler yapması lâzım, nasıl olur? Fakat böyle yapmazsak, neticenin ne kadar tehlikeli olduğunu hadis-i şerifin sonunda görüyoruz. "Benden başka Rab arasın!" buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yâni kovuyor kulluğundan. Râzı olacaksın.

b. Sabır İlk Anda Olur

Birisi çok feryâd ü figân ediyormuş, çocuğu ölmüş galiba. Peygamber Efendimiz gitmiş yanına, biraz sabretmesini söylemiş.

O da:

"—Sen benim başıma gelen felâketi biliyor musun?" filan gibilerden, öyle fazlaca bağırmağa, çağırmağa devam edince; bakmış söz anlayacak insan değil, yürümüş gitmiş Peygamber Efendimiz.

Arkasındakiler demişler ki:

"—Bu seninle konuşan şahsın kim olduğunu sen biliyor musun kadın?"

"—Yok, bilmiyorum."

"—Bu Rasûlüllah SAS Efendimiz'di."

"—Eyvah! Ben çok edepsizlik ettim."

Peşinden koşmuş:

"—Yâ Rasûlüllah, kusura bakmayın, ben sizi tanıyamadım, edepsizlik ettim, yüksek sesle konuştum, bağırdım çağırdım..." demiş.

Peygamber SAS Efendimiz de buyurmuş ki:[21]

---

[21] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.438, no:1240; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.637, no:926; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.210, no:3124; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.314, no:988; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.22, no:1869; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.509, no:1596; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.130, no:12339; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.272, no:2040; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.222, no:6244; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.176, no:3458; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.119, no:9702; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.65, no:6919; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.362, no:1203; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.208, no:1368; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.172, no:249; İbn-i

الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولٰى (خ. م. د. ت. ن. ه. حم. ط. طس.
ع. هب. ق. عد. عن أنس؛ ع. عن أبي هريرة)

(*Es-sabru inde's-sadmeti'l-ûlâ*) "Sabır, darbe ilk geldiği zaman olur." Ondan sonra, nasıl olsa insan alışır.

Onun için, Allah'ın takdirine râzı olacağız.

Sonra çok güzel bir misâl var: Ashab-ı kirâmdan duası makbul, Aşere-i Mübeşşere'den bir zât-ı muhterem var; [Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA] Kime dua ederse. duası tutarmış. Gelirlermiş, kendisinden dua isterlermiş.

İhtiyarlığında iki gözü görmez olmuş. Diyorlar ki, yanına gidip:

"—Efendim biz sizi tecrübeyle biliyoruz ki, duanız makbul. Dua ettiğin zaman, Allah senin duanı kabul ediyor. Neden dua etmiyorsun kendi gözün açılsın diye, körlüğün gitsin diye?"

Demiş ki:

"—Ben Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdirini, kazasını, gözümün nurundan daha çok severim. Yâni, dua edersem gözümün nuru açılacak ama, ben Allah'ın takdirine razıyım." demiş.

İşte o hale gelecek insan. O hale gelirse, Allah sever. O hale gelmezse, kulluktan kovulur insan. Onun için, başınıza bir sıkıntı gelirse, Allah'tan geldiğini bilip sabredin! Sıkı durun; çünkü sıkı durunca, bu bir imtihandır, gelir geçer, ondan sonra gene feraha çıkarsınız. Yâni, sıkıntının arkasında ferah vardır. Müjdelerim ki, sıkıntının arkasından ferah vardır.

Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1477; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III. s.356. no:799; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.99; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.352, no:7373; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.415, no:3842; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.453, no:6067; Ukaylî, Duafâ c.III, s.463, no:1519; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.272, no:6510, 6511; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.246, no:647; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.355, no:6462 ve c.XIV, s.52, no:13769.

Kitapların yazdığına göre, Eyyüb AS'ın çok malı mülkü varmış. Pek çok evlâdı varmış, şanlı bir kimseymiş. Yâni, sürülerinin haddi hesabı yokmuş, hayvanlarının davarlarının haddi hesabı yokmuş. Hepsini kaybetmiş... Hastalık mı geldi, ne olduysa, ne felâket olduysa... Çoluk çocuğu da, hepsi ahirete göçmüşler... Sevdiklerinin insanın gözünün önünden ayrılması, acı bir şey.

Malının gitmesine sabretmiş, sevdiklerinin gitmesine sabretmiş. Bu sefer hastalık vermiş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Bütün vücudunu yara kaplamış. Kurtlanmış yaraları ama, gene sabretmiş. Hazret-i Eyyüb sabrı derler ya, Eyyüb AS'ın sabrı işte meşhur.

Sabretmiş, sabretmiş... Sonra ne olmuş? Sonra Allah yine sıhhat vermiş, yine evlât vermiş, yine mal vermiş... Ne olacak, şu iki paralık dünya hayatı, gelir gider. Gelmesi de imtihan, gitmesi de imtihan. Sanki para geldiği zaman daha mı iyi oluyor?

Bazı arkadaşlar siyasi hayata atıldılar. Bilmem seçimler için para harcadılar üç yüz bin lira, beş yüz bin lira... Uğraştılar, didindiler milletvekili olayım filan diye... Olamadılar. Bir kısmı da oldu. Olanlar sevindi, olamayanlar üzüldü. E ondan sonra da milletvekillerinin çeşitli sıkıntıları oldu, mahkemeleri oldu. Mâlûm, biliyorsunuz, hepimizin bildiği hadiseler.

Onun için, bir şeyin sonunu Allah hayırlı eylesin... Mühim olan, önü de hayırlı olsun, sonu da hayırlı olsun ama, bazı şeyler vardır ki, insanın hoşuna gitmez, sonu hayır gelir. Bazı şeyler vardır ki, başından hoş gibi gelir, ama sonu şer gider.

Bir hikâye daha anlatacağım, bu mühim mesele olduğu için... Böyle birkaç hikâyeyle, hatırda kalsın diye, kusura bakmazsanız, izah etmeye çalışacağım.

c. Çok Mal İstemenin Zararı

Bir zât gelmiş Peygamber Efendimiz'e SAS,

"—Yâ Rasûlüllah, bana dua eyle, malım çok olsun." demiş.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Ey filanca! Şükrünü eda edebileceğin az bir mal, şükründen aciz kalacağın çok mala sahip olmaktan senin için daha hayırlıdır."

"—Pekiyi." diyor, çekiliyor geriye.

Yâni, dua etmemiş Peygamber Efendimiz, "Yâ Rabbi, bunun malı çok olsun!" diye dua etmemiş, "Elindeki mala râzı ol!" demiş. "Pekiyi." diyor, çekiliyor geriye.

Bir zaman sonra, gene herhalde fakirlik biraz zor geldi, gene gelmiş:

"—Yâ Rasûlüllah, bana dua et, ben zengin olayım, malım çok olsun."

"—Ey filanca, şükrünü edâ edebileceğin az bir mal şükründen aciz kalacağın çok maldan daha hayırlıdır. İsteme sen böyle bir şey."

"—Pekiyi." demiş, gene çekilmiş.

Gene bir müddet sabretmiş ama, zihnine artık girdi ya o fikir, ille de istiyor. Para sahibi olacak. İçine iyice yerleşmiş. Yine gelmiş,

"—Yâ Rasûlüllah, bana dua et, dayanamayacağım. Para sahibi olayım, mal mülk sahibi olayım filan diye tekrar..."

Peygamber Efendimiz onun üzerine:

"—Yâ Rabbi bu zâtın istediğini ver!" diye, elini açmış, dua etmiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Habîb-i Edîbi, Rasûlüllah, Rasûl-i Ekrem, en kerim Rasûl, dua etmiş; adamın davarları çifter çifter doğurmağa başlamış. Koyunları artmış, develeri artmış, zenginlik alâmeti belirmiş. Fakat camiye seyrek gelmeğe başlamış. Nerede filanca adam diye sorarmış, yok. Nerede filanca yok...

"—Efendim işte sürüleri çoğaldı da, ot bulmak için civarlarda otlatıyor da, onun için her zaman gelemiyor, arada sırada geliyor filan..."

Nihayet haftada bir gelmeğe başlamış. Cumaları gelmeğe başlamış... Nihayet sürüler o kadar çoğalmış ki, Medine'nin otları yetmemiş, otların çok olduğu başka uzak diyarlara gitmeğe

başlamış, Peygamber Efendimiz'in sohbetinden kopmuş, o güzel, feyizli muhitten uzaklaşmış, camiye gelemez olmuş, topluca kılması gereken namazları kılamaz olmuş... Cuma namazı da çok mühimdir. Birkaç cuma namazını insan terk ederse, kalbi mühürlenir buyruluyor.

Neticede zekât ayeti inmiş. İşte zenginlerden belli ölçülerle mal sahiplerinden zekât alınacak... Peygamber Efendimiz'in memurları, vazifelendirmiş olduğu kimseler gelmişler o şahsa da:

"—Zekât ayeti indi, herkesten belli ölçüde mal alınıyor. Sen de ne kadar koyunun, deven varsa onlardan şu ölçüler içinde mal vereceksin!" deyince, bir bağırmış, köpürmüş...

"—Ben bunları nelerle kazandım!" mı dedi, artık nasıl dediyse...

Vermemiş zekâtı. Peygamber Efendimiz'in habercisi geldiği halde vermemiş.

Halbuki, düşünecek ki, bu Peygamber Efendimiz'in duası bereketiyle oldu. Hani, "*Babası evlâda bir bağ vermiş de, evlat babaya bir salkım üzüm vermemiş!"* diye bir söz vardır Türkçe'de. Öyle gibi oluyor yâni. Malın tamamı Peygamber Efendimiz'in duası bereketiyle oluyor da, o Peygamber Efendimiz'in gönderdiği şahsa, Allah'ın emri gereği zekâtı veremiyor. Veren Allah, dua eden Rasûlüllah, isteyen Allah-u Teàlâ Hazretleri, farz kılan, haberi gönderen Rasûlüllah Efendimiz, veremiyor.

İnsanlar, bak nasıl gàfilleşiyor. Nasıl mal arttıkça sevgisi gönlüne yerleşiyor. Fukara çıkartır cebindeki paranın yarısını verir de, zengin veremez. Neden? Paranın sevgisi de yerleşiyor parayla beraber içe. Ben bunu neyle kazandım diyor, veremiyor. O da bir hastalık. Neyse...

Peygamber Efendimiz'den sonra Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk halife oldu. O zaman aklı başına gelmiş herhalde adamın. Zekât malını göndermek istemiş Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'e işte benim malımın zekâtı şu kadardır diye.

Şimdi burada da çok mühim bir husus var. Ebû Bekr-i Sıddîk'a

Arap kabileleri dediler ki:

"—Biz namaz kılmağa razıyız, namaz kılacağız ama, bu zekâtı alma bizden, zekat vermeyeceğiz!" dediler.

Zekât vermek mala dayanıyor, ötekisi bedene dayanıyor. Oturup kalkacak, namaz kılacak. Ama parayı vermek, malı vermek zor geliyor. İtiraz etmişler. Peygamber Efendimiz'den sonra, böyle zayıf olanlar itirazlar ettiler.

Ebû Bekr-i Sıddîk ümmetin àrif, bilgili, Peygamber Efendimiz'in yanında bulunan kimse. Bir farzı kabul edip öbür farzı kabul etmemek müslümanlığa sığar mı? Zekât ne? Farz. Namaz kılmak ne? O da farz. Namaz kılacak, zekâtı vermeyecek; bir farzı yapacak, bir farzı yapmayacak... Öyle şey olur mu? Olmaz!

"—Kim Rasûlüllah zamanında ne kadar zekât vermişse, o kadar verecek. Vermeyenle harb ederim!" diyor.

Kâfir oluyor çünkü, farzı inkâr ettiği için. "Harb ederim!" dedi. Bu sözü meşhurdur Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in.

Bu şahıs da zekâtını göndermiş Ebû Bekr-i Sıddîk zamanında ama, Ebû Bekr-i Sıddîk diyor ki:

"—Rasûlüllah'ın almadığı zekâtı ben nasıl alırım? Sen Rasûlüllah istediği zaman vermedin, darılttın, sonra gönderdin Rasûlüllah almadı; ben Rasûlüllah'ın almadığı zekâtı alamam!" diyor.

Bak ondan kabul etmiyor. Demek ki, Ebû Bekr-i Sıddîk para için yapmıyormuş, iman için yapıyormuş öteki tazyikini. Hem o çıkıyor, hem de nasıl Rasûlüllah'a bağlılar... Al dediği yerde alıyor, onun alma dediği yerde almıyor. Kendi bildiğine gitmiyor, Rasûlüllah'a uyuyor.

Bizim için de kurtuluş yolu o... Kendi kafamız doğruyu göremez, gösteremez, Rasûlüllah'ın yolundan gidersek, hak yolu buluruz. Yol nedir? Rasûlüllah'ın ehl-i sünnet ve'l-cemaat yolu. Oradan gidersek kurtuluruz.

Şimdi bu hikâyeyi anlatmamızın sebebi neydi? Çok mal o

adama fayda vermedi. Rasûlüllah'ın tavsiyesine uysaydı, bereketli, küçücük, birkaç tane keçisi olurdu, sütünü sağardı, kıt kanaat geçinirdi. Allah'a dua ederdi, camiye gelirdi, Rasûlüllah'ın sohbetinden istifade ederdi... Hepsinden mahrum oldu. Deve sürülerine sahip oldu ama, Allah'ın kulluğundan kovduğu bir kul oldu. Buna çok dikkat etmemiz lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize muhtaç değil. Hâşâ sümme hâşâ!

غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (آل عمران:٩٧)

(*Ganiyyün ani'l-àlemîn*) "Alemlerden müstağnî." (Âl-i İmrân, 3/97) Alemleri o yarattı, biz ona ne sağlayabiliriz? Biz muhtacız. Muhtaç olan biziz.

أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ (فاطر:١٥)

(*Entümü'l-fukarâu ila'llàh*) "Allah'a muhtaç olan sizsiniz." (Fâtır, 35/15) buyruluyor. Allah'a muhtaç olan bizleriz. Biz yalvaracağız, yakaracağız, gözyaşı dökeceğiz, isteyeceğiz, rızasının yollarını arayacağız ve hangisi hayırlıysa hayırlısını isteyeceğiz.

Bak insan hayırlısını bilemiyor. Mal istiyor, sonunda hayırsız gelebiliyor. Onun için, Allah'ın takdirine rızâ göstermek mühim bir husustur.

d. Takdire Razı Olmak

Bir hikâye daha anlatayım, bu daha iyi hatırda kalsın:

Eski zâtlardan birisi şehir şehir gezerken, bir şehirde yakalamışlar:

"—Sen casus musun, hırsız mısın, ne idüğü belirsiz adamsın, gel buraya!" demişler.

Onu başka memleketin casusu sanmışlar. Oraya gelmiş hırpânî kılıklı bir insan. Kendisini de tanıtacak bir kimse olmamış. Neticede bunu ölüme mahkûm etmişler:

"—Kesin bunun kafasını..." demişler.

Kafası kesileceği zaman, bir insan ne yapar acaba? Allah göstermesin yâni, acaba idamlık bir insan, kafası kesilecek bir insan neler düşünür? Aklı başından gider. Can pazarı, kolay bir şey değil. O demiş ki, kendi kendine:

"—Ey nefsim! Geniş zamanda bu sözü söylerdin, şimdi başın sıkıştı. Söyle bakalım şimdi de, Allah'ın takdirine, kazasına râzı mısın? Bak biraz sonra kafanı kesecekler, öleceksin. Ona da rızan var mı bakalım?"

Şöyle dinlemiş içini, gözünü kapatmış... Demek ki, nefsini de ıslah etmiş. Hiç itiraz yok:

"—Ne yapalım, ömrümüz bu kadarmış. Bir yerde nasıl olsa ölüm gelecek. Burada gelsin..."

Nefsi râzı. Hiç itiraz yok. Allah-u Teàlâ Hazretleri onun kafasını kestirtmemiş orada. Kurtulmuş. En son anda:

"—Hadi senin suçsuzluğun anlaşıldı, çık dışarı!" demişler.

Hapisten çıkmış, kafası kesilmekten kurtulmuş. Yemin ediyor:

"—Vallàhi billâhi, kafamın kesilmesinden kurtulduğuma, halâsıma sevinmiyorum; o andaki ihlâsıma seviniyorum hâlâ." diyor. "O ölüm anında bile nefsim itiraz etmedi ve Allah'ın takdirine rızâ gösterdi ya, ona seviniyorum hâlâ." diyor. "Halâsıma değil, ihlâsıma seviniyorum." diyor. "Kurtuluşuma değil, Allah'a karşı kalbimdeki duyguların hoş, güzel, samimi, halis duygu olmasına hâlâ sevinirim." diyor. Çünkü, tam imtihan yeriydi orası, imtihanı kazandı.

Bak, Allah demek ki, nasıl sıkıştırıp da imtihan ediyor. Canı gidecek gibi oluyor... "Bu da mı başıma gelecekti?" filan dese, kaybedecek imtihanı. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize şuur versin, akıl fikir versin; fâil-i hakîkîyi görelim. Hadiselerin arkasında Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdiri olduğunu, onun emriyle olduğunu, her şeyin onun tarafından müsaade olarak yapıldığını ve başımıza gelenin onun takdiri olduğunu bilelim; bir rızâ, hoşnutluk haline, Allah-u Teàlâ

Hazretleri'ne mutî insan haline bürünelim. İtirazcı insan olmayalım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına bazen hastalık verir. Her zaman baklava börek olmaz ki. Bazen hastalık olur, bazen sıkıntı olur, bazen hapis olur, bazen çoluk çocuğundan ezâ görür, bazen büyüğünden ezâ görür insan; yanlış anlaşılır, iftiraya uğrar... Peygamber Efendimiz iftiraya uğramadı mı? Mecnun dediler, şair dediler, kâhin dediler. "Akşam birisinden dinliyor, sabah söylüyor." dediler... Rasûlüllah'a dediler bunları.

Ne yapalım, derler. Yâni, her şeyi söylüyorlar insanlara. İnsanların ağzını tutamazsın ki! Kalbine de mâni olamıyorsun, hasetçinin hasedine mâni olamıyorsun, kötü huylunun şeyine...

"—Eh, Mevlâm böyle takdir etmiş." diye, belâya da sabredeceksin.

Sabredince;

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 2/153) buyruluyor.

Demek ki, kulun iki yüksek vasfı var:

1. Kazaya rızâ, yâni teslimiyet.

2. Belâya sabır.

İşte bu güzel huya sahip olursa insan, iyi derviş olur, iyi müslüman olur, kâmil müslüman olur. Eh sahip olamazsa? Sahip olamamak çok fena...

(*Fe'l-yeltemis rabben sivâi*) "Benden başka bir rab arasın kendisine." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Çok fena. Yâni, ne yapıp yapıp, o hoşnutluğu elde edeceğiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ahkâmına karşı hoşnutluk...

Tabii bu kazadan iki şey çıkar.

1. Senin başına gelen mukadderât, hadiseler, belâlar, sıkıntılar, üzüntüler...

2. Allah'ın kitabı.

O da onun hükmü değil mi? Cihadı farz kılmış...

“—Yâ Rabbi niye bana cihadı farz kıldın? Evimde rahatça otursaydım, düşmanın karşısına çıkmasaydım, kılıç vurmasaydın bana, bana kılıç vurmasalardı, yaralanmasaydım, ölmeseydim...” demeyecek.

O işte hüküm.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ (البقرة: ٢١٦)

(*Kütibe aleykümü'l-kıtâlü ve hüve kürhün leküm*) “Hoşunuza gitmediği halde kıtâl, cihad size farz kılındı.” buyruluyor. (Bakara, 2/216) İşte hükmü Allah'ın. Ona da rızâ göstereceksin.

“—Efendim, herkes bankadan şu kadar para alıyor da, bir şeyler yapıyor da, şöyle yapıyor da, şunu da, bunu da...”

E faizi yasaklamış Allah! Alın teriyle kazan diyor, bedavadan kazanma diyor. Paran çalışsın, sen oturduğun yerden onu ye... Öyle şey yok! İslâm'da çalışmak var. Kimsenin ensesinden, sırtından, emeğinden istifade yok. Herkes çalışacak.

Peygamber Efendimiz ile ashabı anlaşmışlardı:

“—Kimseden bir şey istemeyin!” buyurmuş.

Devenin üstüne çıkmışken, iki buçuk metre yüksekliğe, kamçısı düşse, inip kendisi alırmış.

“—Şunu alıver kardeşim, uzatıver!” demezmiş.

Kimseden bir şey istemeyeceğim diye... Müslüman öyle onurludur, o kadar hakka hukuka dikkat eder, riâyet eder, kimsenin sırtından geçinmez, bedavadan geçinmez.

Eski büyük mutasavvıflar, büyük şeyhler... Hepsi kendisinin elinin emeğiyle geçinmiş. Dâvud AS peygamber, zırh yaparmış, onu satarmış. Ahmed-i Yesevî Hazretleri kaşık yaparmış. Kaşık yontarmış tahtadan... Eşeğinin heybesine koyarmış, tenezzül edip, pazara gidip kendisi satmazmış. Eşeğini dehlermiş, eşek pazara gider dolaşırmış. Kaşıkları görenler, beğenenler bir miktar para koyarlarmış, kaşıklardan alırlarmış. Ne kadar para geldiyse,

onun da bir kısmını kendisi yermiş, gerisini fukaraya dağıtırmış.

Niye tasavvufu seviyor bu zamane insanları? Niye Yunus Emre'yi seviyor, niye meşâyih deyince aklı başından gidiyor? Öyle isbatlamışlar. Öyle onun bunun cebinden, kesesinden, parasından pulundan istifade et, yaşa, yan gel, göbeğini büyüt... Öyle yapmamışlar. Hizmet etmişler. Allah'ın kullarına, Allah rızası için hizmet etmişler. Kimseden bir şey almayı uygun görmemişler, alınlarının teriyle kazanmışlar.

Birisini anlattılar bizim Anadolu'muzda: Kendisi gidermiş, öküze bile sürdürmezmiş tarlayı. Kendisi tarlayı çapalarmış. Tohumu kendisi ekermiş. Kendisi biçermiş. Buğdayı kendisi harmanlarmış. Buğdayı el değirmeninde kendisi öğütürmüş, kendisi yoğururmuş, kendisi ekmek yaparmış, öyle yermiş. Helâl olsun diye, hak geçmesin diye...

E o kadar yapamayız. Biz fırından alıyoruz. Kazanıyoruz, ihtiyaçlarımıza harcıyoruz ama, helâlinden kazanmağa da dikkat ederiz. Merde namerde Allah kimseyi muhtaç etmesin... Kendimizin helâl birkaç lokması, başkalarının milyonlarından daha hayırlıdır. Ne olacak? Bu bereketli yolun birinci şartı helâl lokmadır. Lokması helâl oldu mu, arkasından her şeyi güzel gider insanın.

Kazaya rızayı inşâallah anlatabilmişimdir. Anlamak var, anlamaktan sonra bir de tatbik etmek var. Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisinin kazasına, hükmüne rızayı bize nasib eylesin... Ahkâm-ı şer'iyyesine uymayı bize nasib eylesin... Kur'an-ı Kerim'in hükümleri bize ağır gelmesin. Din-i mübînin hükümleri bize ağır gelmesin.

"—Efendim, 'Geceleyin kalk, namaz kıl!' diyor..."

Kalkıverelim!

"—Malından şu kadarını ayır, zekât ver!" diyor.

Veriverelim, ne olur?

Hepsini Allah vermedi mi? Feda olsun Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunda malımız, canımız!

İkinci hadis-i şerif de bunun bir başka rivayeti. Hocamız Rh.A, böyle birbirine benzeyen hadisleri niye iki defa peş peşe yazmış? "İşte bakın, bu söze itimadınız tam olsun, çünkü başka yerden de rivâyet edilmiş, sağlam." demek oluyor.

Bu ikinci hadis-i şerifin de kısaca mânâsını söyleyelim! Kelimeler biraz değişiyor:[22]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَقَدَرِي ، فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي

(هب. وابن النجار عن أيس)

RE. 327/2 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Men lem yerda bi-kadâî ve kaderî*) Benim hükmüme, kaderime, takdirime, mukadderâtıma râzı olmayan, (*felyeltemis rabben gayrî*" benden gayrı bir rab bulsun kendine!"

Orada *sivâî* diyordu, burada *gayrî* diyor. Kelime değişiyor, mânâ aynı.

e. Beş Yılda Bir Hac veya Umre

Geçelim üçüncü hadis-i şerife o halde:[23]

---

[22] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.173, no:482; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.74, no:15012.

[23] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.16, no:3703; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.304, no:1031; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.483, no:4133; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.262, no:10172; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.318, no:4414; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.63, no:612; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.309, no:2303; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.262, no:10173; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.78, no:926; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.206, no:737; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.38, Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.5, s.28, no:11857, 11858; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.24, no:38; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.277, no:7296.

قَالَ اللهُ تَعَالَى: إِنَّ عَبْدًا أَصْحَحْتُ جِسْمَهُ، ووسَّعْتُ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ، لاَ يَفِدُ إِلَيَّ فِي كُلِّ خَمْسَةِ أَعْوَامٍ، لَمَحْرُومٌ (عد. كر. ق. عن أبي هريرة)

RE. 327/3 (*Kàle'llàhu teàlâ: İnne abden ashahtü lehû cismehû, ve vessa'tü aleyhi fî rızkihî, lâ yefidu ileyye fî külli hamseti a'vâmin, lemahrûm.*)

Bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurdu:

"—Bir kul ki, ben onun vücudunu sıhhatli eyledim, rızkını da bol eyledim. Bu sıhhatine, bu rızık bolluğuna, zenginliğine rağmen, hiç olmazsa beş senede bir bana gelmiyor; o mahrumdur."

Yâni, hem bu dünyada akıldan, iz'andan, irfândan, güzel dindarlıktan nasibi yoktur, hem de ahirette eline bir şey geçmeyecek demek; yâni, mahrum kalacak birçok hayırlardan demek.

Nedir bu Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne gitmek? Hac... Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne gitmekten murat burada, haccetmek, umre yapmak. Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri zengin, sıhhatli, güçlü kuvvetli bir insanın, hiç olmazsa beş senede bir haccetmesini seviyor. Buradan onu çıkartacağız.

Bu aynı zamanda neye cevap oluyor? Bazı kimseler diyorlar ki:

"—Parası varsa bir defa hacca gittiyse, ondan sonra gitmesin; burada çeşme yaptırsın, hastane yaptırsın, mektep yaptırsın filan..."

Bu işlerin tanzimi ona buna kalmış değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle buyurmuşsa, böyle yapacağız. Bu şahıs oraya gittikten sonra, gelince gene çeşmesini de yapar. Çünkü oraya gidince, insanın imanı takviye oluyor. Oraya gidince günahları affoluyor. Oraya gidince insanda değişiklik oluyor.

Neden bu kadar zengin var, hayrı hasenâtı yapmıyor da hacı

efendiler yapıyor? İnsan değişince hayır yapmağa başlıyor. Veremiyor ötekisi parayı. Verse hiç bir şey olmaz, hiç ziyan gelmez ama, veremiyor. Parası mı yok? Parası çok... Sekiz tane, dokuz tane televizyonu oluyor evinde. Bir yazlık evi oluyor, bir kışlık evi oluyor, bir yazlık arabası oluyor, bir kışlık arabası oluyor, şu kadar apartmanı oluyor... Vermeğe gelince veremiyor. Ama oraya gidince, dünyanın ahiretin mânâsını anlıyor; imanı kuvvetleniyor. İmanı kuvvetlendi mi, insan malını da veriyor, canını da veriyor.

Onun için engellemeyelim! Aklımızın ermediği şeye mâni olmayalım! Bak Allah-u Teàlâ Hazretleri seviyor. Hiç olmazsa, beş senede bir kulu gelsin istiyor. E Allah-u Teàlâ böyle işaret buyururken hadis-i şerifte, bize şimdi yapma demek düşer mi?

Demek ki, fırsat oldukça bu hac umre ziyaretini yapmak lâzım! O mânâ çıkıyor buradan.

Diğer hadis-i şerife geçiyoruz.

f. Allah'ı Zikir ve Şükür

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[24]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: يَا ابْنَ آدَمَ! إِنَّكَ مَا ذَكَرْتَنِي، شَكَرْتَنِي؛ وَإِذَا نَسِيتَنِي،

(خط. كر. عن أبي هريرة، وفيه المعلى منكر)

RE. 327/4 (*Kàle'llàhu teàlâ: Ye'bne âdem*! *İnneke mâ zekertenî şekertenî, ve mâ neseytenî kefertenî*) *Sadaka rasûlü'llah.*

Bu hadis-i şerif Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmekle ilgili. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmekle ilgili, beş yüz kadar hadis-i şerif topladım.

---

[24] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.200, no:7265; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.338; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.324; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.XII, s.10, no:6369; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.336; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.181, no:4491; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.668, no:1915; c.III, s.462, no:6427; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.70, no:15000.

Kimisi bundan çok yan çiziyor, yapmak istemiyor. Kim yapmak istemiyor? Tabii böyle, sizin gibi kimseleri müstesnâ tutuyorum da, biraz mürekkep yalamış kimseler var, mektep medrese görmüş kimseler... Allaah! Onu yanaştırıncaya kadar, insan akla karayı seçiyor. Bin bir dereden su getiriyor, çare buluyor, bahane buluyor, zikretmekten kaçıyor. Bak burada ne diyor:

(*Kàle'llàhu*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki... Hadis tabii. Peygamber Efendimiz nakletmiş ashabına. Bu ifadeyle nakletmiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu!" Hepimiz Hazret-i Âdem AS'ın çocukları değil miyiz? Yâni, ey insanlar demek. "Ey Ademoğlu! (*İnneke mâ zekertenî, şekertenî*) Sen beni zikrettiğin müddetçe, bana şükretmiş demeksin. Sen beni zikirde bulundukça, zikre devam ettikçe, bana şükrünü eda ediyorsun demektir. (*Ve mâ neseytenî*) Beni unuttuğun zamanca da, (*kefertenî*) bana kâfir oluyorsun, küfrân-ı nimette bulunuyorsun demektir."

Bak ne kadar ince... Şimdi Allah-u Teàlâ Hazretleri insana çeşitli nimetler veriyor. Bu nimetlere şükretmeyi bize emretmiş. Ekmek vermiş;

"—Çok şükür yâ Rabbi, bak bugün karnım doydu." diyoruz.

Sıhhat vermiş; e gözsüzü görüyoruz, elsizi, ayaksızı görüyoruz, sıhhatsizi görüyoruz, amansız hastalıklara tutulmuş olanlar var...

"—Çok şükür yâ Rabbi, bana sıhhat verdin!" diyoruz...

Çoluksuz çocuksuz insanları görüyoruz;

"—El-hamdü lillâh, bak çoluk çocuk verdin yâ Rabbi!" diyoruz...

Kâfirleri görüyoruz;

"—El-hamdü lillâh yâ Rabbi, bak iman nasib etmişsin, çok şükür!" diyoruz.

Çeşit çeşit diyarları geziyoruz; kimisi güneşin altında çatır çatır yanar, kimisi buzların altında tıkır tıkır donar... "El-hamdü lillâh bize güzel bir memleket nasib etmişsin!" diyoruz. Yâni nimetlerine şükrediyoruz.

Nimetlerinin kadrini kıymetini bilmeyip de, böyle burnunun doğrusuna giden insan da, küfrân-ı nimette bulunmuş oluyor.

Pekiyi şükür nasıl olacak? "Çok şükür yâ Rabbi, el-hamdü lillâh!" deyince bitiyor mu iş? Bak burada işte onun inceliğini bildiriyor. Bu hadis-i şerifi onun için hatırımızda çok iyi tutalım:

"—Beni zikrettiğin müddetçe, bana şükrediyorsun demektir." diyor.

Zikrinde olduğumuz müddetçe, "*Allah, Allah, Allah...*" dediğimiz müddetçe, "*Lâ ilàhe illa'llàh, Lâ ilàhe illa'llàh, Lâ ilàhe illa'llàh*" dediğimiz müddetçe, Allah'a şükrediyoruz demektir. Zikrini unuttuğumuz müddetçe de, küfrân-ı nimette bulunuyoruz demektir. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni çok zikredin!

"—E hocam bu nasıl şey? Bu zikretmenin bizim duyduğumuz kadarıyla herkes aleyhinde bulunuyor, hu çekenler filanca yerde yakalanmış, falanca yerde şöyle olmuş, böyle olmuş..."

İlgisi yok. Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de

buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَّ ذِكْرًا كَثِيرًا (الأحزاب:٤١)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zkürü'llâhe zikran kesîrâ*) "Ey iman edenler! Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni çok zikredin!" (Ahzâb, 33/41) diye Kur'an-ı Kerim'in emri.

Ayıplayan? Ayıplayana bakma sen! O ayıplayan, bizi namaz kıldığımız için de ayıplıyor. Hacca gittiğimiz için de ayıplıyor. İslâm'ın her emrini yaptığımız için de ayıplıyor. Bizi aptal yerine koyuyor:

"—Bunlar dünyadan anlamazlar. Yaşamasını bilmezler bunlar! Halbuki Boğaziçi'nde de ne sefalı yerler var, oh masaların başına geçersin, ne oteller var, ne eğlenceler var... Bunların dar bir dünyaları var, dünyadan haberleri yok, zevkleri tatmamışlar ki, bilsinler zavallılar." diyor.

Bize acıyarak bakıyor yâni. Dünyanın zevklerine daldığı için, sanıyor ki biz o zevkleri bilmiyoruz... Halbuki biz o zevkleri de biliyoruz, onlardan daha ötekileri de biliyoruz. Onların görmediklerini de, duymadıklarını duyuyoruz, görüyoruz Avrupa'da olanları, bitenleri... Ama bildiğimiz halde onları istemiyoruz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını istiyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizi sevmesini istiyoruz. Allah'ın rızası olmayan nimet, başlarına çalınsın! İstemiyoruz yâni, onları nimet saymıyoruz biz. Onu anlamıyor, o bize acıyor, biz ona acıyoruz. İşte sonunda kimin haklı olduğu belli olacak. Kimin doğru yolda olduğu belli olacak ama, onlar bizim yolumuzu bilmiyorlar. Biz onların yolunu bildiğimiz halde, bu yolu tercih ettiğimiz için bizim haklılığımız belli. Biz onların yolunu bilmesek...

Ben onların yolunu onlar kadar güzel bilirim. Sayarım dökerim... Ama gelsin hadi bakalım, o benim bildiğim şeyleri saysın döksün... Bilmez! Ne imandan haberi var, ne Kur'an'dan

haberi var, ne dünyadan haberi var, ne ahiretten haberi var... Ot gibi, hayvan gibi yaşıyor, gelip geçecek. Sonradan ya anlayacak, ya anlamayacak. Bir kısmı anlıyor, doğru yola geliyor. Allah ıslah etsin... İnşâallah onlar da doğru yola gelirler.

Bize de vazife düşüyor. Bize de tebliğ vazifesi düşüyor. Bize de onlara elimizden geldiği kadar bildirmek düşüyor.

"—Efendim ben şimdi Kadıköy'deki insana, Taksim'deki insana, falanca boğazdaki insana nasıl anlatayım?"

Ona anlatamazsın ama, komşuna anlatamaz mısın? Çoluk çocuğuna, akrabana anlatamaz mısın, yakınlarından ille bir senin hatırını sayıp da sözünü dinleyen insan yok mu? Var. Ona söyleyeceğiz. Herkes gücünün yettiği çevreye söyleyecek ki İslâmiyet duyulsun. Hiç kimsenin, "Ben duymadım ki yâ Rabbi!" diye itiraza mecali kalmasın.

Çünkü biz şahit tutulacak bir ümmetiz. Biz şahit olacağız, Rasûlüllah da bize şahit olacak. Ayet-i kerimelerde böyle bildiriliyor:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ

الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا (البقرة:١٤٣)

(*Ve kezâlike cealnâküm ümmeten vesatan li-tekûnû şühedâe ale'n-nâsi ve yekûne'r-rasûlü aleyküm şehîden*) [İşte böylece sizin insanlığa şahitler olmanız, Rasûl'ün de size şahit olması için, sizi mutedil bir millet kıldık.] (Bakara, 2/143)

Biz tüm insanlara şahit olacağız. O insanlar itiraz edince;

"—Bak Ümmet-i Muhammed doğru yolu buldu. Sizin o zaman aklınız neredeydi?" diyecekler.

Onun için, biz de vazifemizi bilelim! Hayatta bir tek kârlı iş var: Başkalarının doğru yola girmesine çalışmak... Çünkü, bir insan doğru yola girdi mi, onun yaptığı bütün hayırlar senin

defterine de yazılacak. Onun için, gece gündüz bir adamı göze kestirip, onu işlememiz lâzım, onu hak yola çekmemiz lâzım! Mes'ud olacak, cennete girecek; istemez misin?

Bir fakire çıkartıp bir on bin lira para versen, sevine sevine gittiğini, fırından sıcak bir ekmek aldığını, sırtına yeni bir şey aldığını, Allah senden râzı olsun dediğini filan görsen, hoşlanmaz mısın? O adam cennete girecek. İstemez misin cennete girmesini? Cehennemde yanmasını ister misin? Gözünün önünde bir kimsenin cayır cayır yanmasına râzı olur musun? Olmazsın. Hele o senin kardeşinse, amcazadense, akrabansa, hemşerinse, sevdiğin bir kimseyse... Hiç râzı olmazsın.

Olmayacak mı, kâfirler cehenneme gitmeyecek mi? Hiç şüphe yok. Kâfir cehenneme gidecek, mü'min cennete gidecek. E peki, onun kâfirlik yolunda gittiğini görüyorsun da, acımıyor musun? O halde sevdiklerimizin yakasına yapışacağız, eline yapışacağız. "Gel kardeşim, bak bu dünyanın bir de bu tarafı var. İhtiyarlık var, hastalık var, ölüm var, ölümden sonrası var..." diye, bize de vazife düşüyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri iyi kul olmayı bize nasib etsin... İslâm için de çalışmayı nasib etsin...

Demek ki, zikir ile şükür olmuş oluyor. Unutmak ile kâfirlik olmuş oluyor, küfrân-ı nimet olmuş oluyor.

g. Hastalığa Sabretmenin Karşılığı

Diğer hadis-i şerif:[25]

قَالَ اللهُ تَعَالَى: إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْداً مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنا ، فَحَمِدَنِي

---

[25] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.123, no:17159; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.279, no:7136; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.309; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.154, no:1097; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVI, s.177; Şeddad ibn-i Evs RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.32, no:3811; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.548, no:6669; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.16, no:13; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.39, no:14917.

وَصَبَرَ عَلَى مَا ابْتَلَيْتُهُ فَإِنَّهُ يَقُومُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ

أُمُّهُ مِنَ الخَطَايَا ؛ وَيَقُولُ الرَّبُّ لِلْحَفَظَةِ: إِنِّي أَنَا قَيَّدْتُ عَبْدِي

هَذَا وَابْتَلَيْتُهُ فَأَجْرُوا لَهُ مَا كُنْتُمْ تُجْرُونَ لَهُ قَبْلَ ذَلِكَ مِنَ الأَجْرِ

وَهُوَ صَحِيحٌ (حم. ع. طب. كر. حل. عن شداد بن أوس)

RE. 327/5 (*Kàle'llàhu azze ve celle: İze'bteleytü abden min ibâdî mü'minen, ve hamidenî, ve sabara alâ me'bteleytühû, feinnehû yekùmu min madceihî zâlike, keyevmi veledethü ümmühû mine'l-hatâyâ; ve yekulü'r-rabbü lil-hafazati: İnnî kad kayyedtü abdî hâzâ ve'bteleytühû, feecrû lehû mâ küntüm tücrûnene lehû kable zâlike mine'l-ecri ve hüve sahîh*)

Bu uzun hadis-i şerif, hastalıkla ilgili bir hadis-i şeriftir. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

"—Ben kullarımdan mü'min bir kulu bir hastalığa mübtelâ ettiğimde o bana hamd etmişse, benim ona mübtelâ kıldığım, verdiğim o hastalığa sabretmişse, o kimse o hastalık için uzanmış olduğu yatağından, hastalığı geçip de kalkarken, anasının doğduğu gün nasıl hatasız ise, hatalardan öyle temizlenmiş olarak kalkar. Günahlardan öyle temizlenmiş olarak kalkar."

Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri, hafaza meleklerine, kulların amellerini yazan meleklere emreder, buyurur ki:

"—Ben bu kulumu mübtelâ ettim, ona çeşitli sıkıntılar verdim. O eski hizmetlerini yapamaz hale geldi. Siz onun sıhhatliyken yapmış olduğu bütün hayırlı ibadetleri, hayırları yapıyormuş gibi ona ecir yazın!" buyurur.

Yâni yatağında yatarken, evvelce yapmış olduğu ibadetleri yapıyor gibi ecir yazmasını meleklere emreder.

Buna benzer pek çok hadis-i şerif daha önceki derslerde

geçmişti. Az önce de bir münasebetle size söylemiştim. Bir kul hastalanınca o halde nasıl ......? Hamd edecek Allah'a. Yâ Rabbi her hale hamd ü senâlar olsun, sana hamd ü senâlar ederiz diyecek. Sabredecek, tahammül edecek, onun Allah'tan geldiğini bilecek. O zaman günahları affoluyor.

İnsanın günahlarının affolması, mağfiret olması kolay bir şey değil. Dünya kadar günahla gidecek insanlar ahirete. Hesabı görülecek ve o günahlardan dolayı cehennemde azap görecek. Günahlardan temizlenmek çok mühim bir şey yâni. Çok kıymetli bir şey. Ve bir hasta böyle sabrederse, Allah'tan geldiğini bilip, Allah'a hamd ederek, sabrederek, tahammül göstererek, feryâd ü figân etmeden takdire rızâ göstererek, itiraz etmeden hastalığı geçirirse; iyi olunca anasından doğduğu gün nasıl defter-i a'mâli günahlardan tertemiz ise... Küçük bebeğin günahı olur mu? Bir şey işlemedi ki günahı olsun, daha aklı yok zavallı bebeğin. İşte onun gibi defteri pâk olur. Tertemiz olur.

Hasta olan kimseleri ziyaret ettiğiniz zaman, bu hadis-i şerifi hastalara söylersiniz.

h. Göze Sabretmenin Karşılığı

Bu, gözleri görmeyen insanlarla ilgili bir hadis-i şerif. Peygamber Efendimiz naklediyor, buyuruyor ki:[26]

قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ سَلَبْتُ كَرِيمَتَيْهِ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ

(طب. عن جرير)

---

[26] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.303, no:2263; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.365, no:5571; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.314, no:386; Cerîr RA'dan;

Lafız farkıyla: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.53, no:5751; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.160; Hz. Aişe RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.42, no:3843; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.504, no:6543; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.66, no:147; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.73, no:15007.

RE. 327/6 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Men selebtü kerîmeteyhi avadtühû minhüme'l-cenneh*)

"Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: Ben bir kimsenin iki gözünü almışsam, ona o iki gözünün mukabilinde cenneti veririm."

Demek ki, insanın gözüne bir hastalık geldi, gözü görmez oluverdi... O gözlerinin görmez olmasına feryâd ü figân etmeyecek. Onun karşılığında cenneti vaad ediyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Kıymetli bir uzuv olduğu için göz, onun gitmesine, onun alınmasına tahammülün mukabili cennet.

i. Oruç Bir Kalkandır

Bu hadis-i şerif oruçla ilgili. "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki" diyor Peygamber SAS Efendimiz:[27]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: اَلصِّيَامُ جُنَّةٌ، يَسْتَجِنُّ بِهَا الْعَبْدُ مِنَ النَّارِ؛ هُوَ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ (حم. هب. عن جابر)

RE. 327/7 (*Kàle'llahu azze ve celle: Es-sıyâmü cünnetün, yestecinnü bihi'l-abdü mine'n-nâr; ve hüve lî, ve ene ecziü bihi*)

(*Es-sıyâmü cünnetün*) "Oruç bir kalkandır ki, (*yestecinnü bihi'l-abdü mine'n-nâr*) kul bu kalkan ile kendisini cehennem ateşinden korur. Oruç bir siperdir, bir kalkandır ki, kul onunla kendisini cehennem ateşinden korur." Yâni, "Oruç tutan kimse cehennem ateşinin tesirine mâruz kalmaz, kurtulur, cehenneme düşmez." demek. (V*e hüve lî, ve ene eczî bihî*) "Oruç benim içindir ve onun mükâfâtını ben vereceğim!"

Oruç çok kıymetli bir ibadettir. Her ibadetin belli bir karşılığı

---

[27] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.396, no:15299; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.294, no:3582; Câbir RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.418, no:5077; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.721, no:23611.

vardır. İyilik on misliyle mükâfatlandırılır. Yapılışındaki ihlâsa göre yedi yüz misli sevap verilir. Fakat oruçluların sevabı hesabın üstündedir, hesaba sığmaz tarzdadır:

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر:١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sâbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) [Yalnız sabredenlere, mükâfatları hesapsız ödenecektir.) (Zümer, 39/10)

Allah rızası için yemekten, içmekten, arzularından, sabrettiklerinden dolayı, oruçluların hesabı yok. Yâni ne kadar güzel sabretmişse, yedi yüz de olur, yedi bin de olur, yetmiş bin de olur, daha fazla da olur... O hesaba girmiyor.

Oruç yalnız Ramazan'da olmaz. Ramazan'ın dışında da, Peygamber Efendimiz pazartesi, perşembe günleri oruç tutardı. Bunu tavsiye ederim size... Sonra Receb'de, Şa'ban'da, Muharrem'de, Zilhicce'de oruçlar vardır. O oruçları tutarsınız.

Bir de şu noktaya dikkat edin ki, orucun bu kadar kıymetli olmasının sebebi, Allah rızası için insanın nefsânî arzularından vazgeçebilmesidir. Kendine hakim oluyor da, istediği şeyleri yapmıyor, onun için ecir bu kadar yüksek oluyor.

Onun için, nefse hakim olmağa çok dikkat edelim! Nefislerimize, kendi içimize hakim olmağa çok dikkat edelim! İçimizden her gelen arzunun önünde, selin üstündeki çöp gibi sürüklenip gitmeyelim!

"—Bugün sinemaya gitmek istedi canım..."

Canın istedi ama, sabret biraz.

"—Efendim bugün filanca arkadaşla gidip, filanca yerde, felekten bir kâm olmak istedi canım..."

İstedi ama günah ya... Sabret! İşte onun gibi, nefsin arzularının karşısına çıkmaktan dolayı oluyor, o orucun sevabı.

Onun için, nefisle cihad etmeğe, nefsin kötü arzularının karşısına çıkmağa fazlaca gayret sarf edin ki, bu büyük cihaddır,

en büyük cihaddır. Düşmanla çarpışmak küçük cihaddır, nefsin arzularıyla çarpışmak daha büyük cihaddır. Çünkü nefsin arzuları hakikaten çok zorludur. İnsanın kendisinin kendi isteğini yenmesi kadar zor şey yoktur.

Şöyle bir düşünün, sabahleyin, uykunuz çok, sabah namazına kalkacaksınız... Veyahut sabah namazına kalkarsınız da, teheccüde kalkacaksınız... Nasıl zorlar nefis. Biliyorsunuz sevabını ama, kalkamazsınız. Çünkü, nefsin istediği bir şeyi yenmek zor. Ama insan çalışa çalışa, nefsin arzusu ne kadar kuvvetli olursa olsun, onu yenmeyi öğrenir. İşte o yenmeyi öğrendiği zaman da, onun ecri büyük cihad ecri gibi oluyor. Yâni, düşmanla çarpışmanın ecri gibi oluyor.

Nefsi bilin, nefsin kötü arzularını bilin, nefsin kötü arzularının karşısında dayanmasını, direnmesini, onları yenmesini bilin! Allah-u Teàlâ Hazretleri büyük ecirlere sizleri de bizleri de nâil eylesin...

j. Cennetin Nimetleri

Diğer hadis-i şerif:[28]

قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ ،

---

[28] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1185, no:3072; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2174, no:2824; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.346, no:3197; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1447, no:4328; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.313, no:8128; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.432, no:2828; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.91, no:369; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.177, no:1637; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.53, no:51; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.159, no:6276; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.416, no:20874; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.30, no:33974; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.346, no:382; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.317, no:11085; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.26; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.93, no:135; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.480, no:1133; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.77, no:273; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.73, no:121; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.27, no:5885; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1188, no:43069 ve s.1205, no:43119; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.21, no:29; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.45, no:14931.

وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلٰى قَلْبِ بَشَرٍ (حم . خ . م . ه. ت.
عن أبي هريرة؛ وابن جرير عن أبي سعيد وقتادة مرسلا)

RE. 327/8 (*Kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ: A'dedtü li-ibâdiye's-sàlihîne mâ lâ aynün raet, ve lâ üzünün semiat, ve lâ hatara alâ kalbi beşer*) *Sadaka rasû'lüllàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Bu hadis-i şerif cennetle ilgili. Peygamber SAS Efendimiz naklederek buyuruyor ki:

"Allah Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: Ben sàlih kullarım için gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve hiç bir beşerin gönlüne doğmamış olan nimetler hazırladım."

Yâni, bizim gördüğümüz gül var, sümbül var, bahçe var, çayır var, çimen var; baklava var, börek var, kaymak var, tatlılar var, manzaralar var... vs. Bunlar bizim gördüğümüz şeyler. İşittiklerimiz var; dünyanın filanca yeri şu kadar güzel yermiş, denizi şöyle manzaralıymış, gölleri şöyle safâlıymış, suları şöyle tatlıymış, çiçekler şöyle açarmış, ağaçlar böyle kokarmış... İşittiklerimiz var. Cennette Allah-u Teàlâ Hazretleri gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin hatırına, hayaline de sığmayacak olan nimetler hazırlamış. Kimler için? (*Li-ibâdiye's-sàlihîn*) Sàlih kullar için.

Sàlih kul ne demek? Salâh sahibi, iyi kul demek. Yâni, Allah'ın emrine uymuş, içinde fısk u fesât yok, bozukluk yok, halis muhlis, Allah'a teslim olmuş, Allah'ın yolunda giden kul demek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi sàlih kullardan eylesin. Sàlihlerle beraber haşr eylesin. Dünyada âhirette, *Lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn*. zümresinden eylesin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

21. 02. 1982 - İskenderpaşa

03. İYİLİĞİN KARŞILIĞI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ اللّٰهُ تعالى: يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ، وَأَنَا الدَّهْرُ، بِيَدِيَ الْأَمْرُ، أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ (خ. م. حم. ق. د. عن أبي هريرة)

RE. 327/9 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Yü'zîni'bnü âdeme yesübbü'd-dehra, ene'd-dehru, bi-yediyye'l-emru, ukallibu'l-leyle ve'n-nehâr*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!
Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...
Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli eserden okumağa devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Efendimiz, başımızın tâcı, rehberimiz, nümûne-i imtisâlimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek, muazzez ruh-u saadeti için, sonra sair enbiyâ ve'l-murselînin, evliyaullahın cümlesinin; ve hâssaten ashâb-ı kirâm —*rıdvanu'llàhi teàlâ aleyhim ecmaîn*— hazerâtından üstadımız, hocamız Muhammed

Zahid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât u meşâyihimizin ve hâssaten eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin; bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar böylece vâsıl olmasına yardım etmiş, emeği geçmiş olan cümle ravilerin ve ulemanın; ve hâssaten uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere bu mescid-i şerife cem olmuş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edip öyle başlayalım:

....

a. Zamana Sövmeyin!

Az önce Arapça metnini okumuş olduğum hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden nakil ve rivâyet yoluyla şöyle buyuruyor. Yâni okuduklarımız hadis-i kudsî:[29]

قَالَ اللهُ تعالى: يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ، وَأَنَا الدَّهْرُ، بِيَدِيَ الْأَمْرُ، أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ (خ. م. حم. ق. د. عن أبي هريرة)

RE. 327/9 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) Aziz ve celîl olan Allah-u Teàlâ ve Tebârek Hazretleri buyurdu ki: (*Yü'zînî*) "Beni ezâlandırır, bana ezâ verir." Kim? (*İbnü âdeme*) "Ademoğlu, şu

[29] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.1825, no:4549; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1762, no:2246; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.791, no:5274; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.238, no:7244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.23, no:5715; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.354, no:8856; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.365, no:6285; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.457, no:11487; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.468, no:1096; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.79, no:921; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.54, no:1598; Dâra Kutnî, İlel, c.VIII, s.81, no:1420; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.397, no:1467; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.180, no:4489; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.1097, no:8138; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2021, no:3020; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.76, no:15019.

insan denilen nesil, şu Hazret-i Âdem AS'ın soyundan gelen mahlûklar, insanoğulları beni ezâlandırır." Neden? (*Yesübbü'd-dehra*) "Dehre sövmek suretiyle. (*Ene'd-dehru*) Dehir benim. (*Bi-yediyye'l-emru*) İş benim elimdedir; (*ukallibu'l-leyle ve'n-nehâr*) geceyi gündüzü ben peşpeşe getiririm, değiştiririm."

Bu hadis-i şeriften ne mânâ çıkıyor? Önce dehir nedir? *Dehir*, zaman demek. Edepsiz insanoğulları, terbiyesi kıt olanlar başına biraz sıkıntılı bir hal geldi mi, ağzını açar, gözünü yumar, zamana söver. Allah kahretsin diye mi başlar, artık nasıl başlarsa bir yerden başlar, öbür taraftan çıkar gider; yâni söver. Sebbetmek, sövmek demek. Zamana sövüyor.

Peygamber Efendimiz'in bize naklettiğine göre Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: "Ademoğlu böyle zamana sövmekle beni ezalandırır."

Neden zamana sövüyor adam? Ezalandırmanın sebebini bulmak için bu sorunun cevabını bulmak lâzım. Zamana sövmüş... Allah-u Teàlâ niçin ezâlanıyor? Bir kere sövmek kötü bir şey de... Takdire rızâ göstermiyor. Daha önce geçen hafta geçmedi mi hadis-i şerif:[30]

قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَقَدَرِي ، فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي

(هب. وابن النجار عن أيس)

RE. 327/2 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Men lem yerda bi-kadâî ve kaderî*) Benim takdirime rızâ göstermeyen, benim hükmüme, kaderime, takdirime, mukadderâtıma râzı olmayan, (*felyeltemis rabben gayrî*) benden başka bir rab bulsun kendine!" dememiş miydi hadis-i şerifte?

---

[30] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.173, no:482; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.74, no:15012.

Takdire rızası yok, sövüp sayıyor. Zaman dediğin ne?

(*Ene'd-dehru*) "Zaman benim. Yâni, zamanı ben halkettim, ben yarattım. Geceyi gündüzü peş peşe getiren benim, benim elimdedir. Eğer geceyi ebedî kılsaydık kim gündüzü getirebilirdi? Eğer gündüzü ebedî kılsaydı, istirahat edeceğimiz geceyi kim getirebilirdi bize? Rahmetinden geceyi, gündüzü yaratmış da, bize ihsân eylemiş.

"—Hocam gündüzün rahmet olduğunu anlıyorum da, gecenin rahmet olması nasıl oluyor?"

Gece olmasa da, o zaman görsen!

Şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkit ne bilir;
Mübtelâ-yı gama sor kim, geceler kaç saat?

[En uzun geceyi müneccimle muvakkit, nereden bilsin! Sen dertli, gamlı kimselere sor bakalım, geceler kaç saat; uzun mu, kısa mı?] Sen bir hasta olanlara, gece uyku uyuyamayanlara sor

bakalım! Sabah nasıl geliyor, bir bak!

Sen akşamleyin uyuyorsun. "*Bi'smi'llahi'r-rahmâni'r-rahîm*" der misin demez misin, unutur musun bilmem... Yatağa yatıyorsun, uyuyorsun, sabahleyin namaza zor kalkıyorsun ve bu uyumanın bir nimet olduğunun farkında değilsin. Bir de hastalara sor bakalım. Sabah oluyor mu? Nasıl oluyor?

Hastanelerde hiç kaldın mı? "Acaba ne zaman gelecek şu hemşireler? Acaba ne zaman gelecek şu hasta bakıcı?" diye bakarsın saat 2, bakarsın saat 2'yi 2 geçiyor, gene bakarsın, bakarsın 3 geçiyor. Gene bakarsın, çok zaman geçmiş gibi gelir, bakarsın 5 geçiyor. Bir türlü bitmez o zaman.

Demek ki, her şeyi hikmetiyle yapan, her şeyinde sonsuz, hadsiz, hesapsız akılların erdiği, ermediği hikmetler, faydalar bulunan Allah-u Teàlâ Hazretleri geceyi yaratmış. Neden? Geceleyin istirahat edeceksiniz de ondan.

Işığı kapatmasan, küçük bebek bile uyumuyor. Işık açık kaldı mı, seninle sabahlıyor bakıyorsun. Küçücük bebek ama oynayıp duruyor. Işığı kapatıyorsun da, biraz sonra bakıyorsun, dalmış.

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا. وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا. وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

(النبأ:٧٨)

(*Ve cealnâ nevmeküm sübâtâ*) [Uykunuzu bir dinlenme kıldık. (*Ve cealne'l-leyle libâsâ*) Geceyi bir örtü yaptık. (*Ve cealne'n-nehâra maàşâ*) Gündüzü de çalışıp kazanma zamanı kıldık.] (Nebe', 78/9-11) buyruluyor.

Geceyi bize istirahat için yaratmış. Gece istirahat ediyoruz, gündüz çalışıyoruz. Gündüz geçimimizi sağlıyoruz, ekimimizi ekiyoruz, işimizi yapıyoruz, paramızı kazanıyoruz. Gece? Gece de istirahat ediyoruz, gene ertesi gün dünyaya çalışalım diye.

Geceyi gündüzü böyle yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri

olduğuna göre, zamana ne sövüyorsun? Yâni, neticede sen Allah'ın sana musallat ettiği şeylere rızan yok, ondan dolayı başkasını bahane ediyorsun ama, neticede nereye varıyorsa o laf… Besbelli nereye vardığı. Onun için, öyle zamana sövmek, ona sövmek, buna sövmek; "Allah bu zamanı kahretsin!" filan gibi şeyler yok!

Edepli bir müslüman ise, hadiselerin arkasındaki fâil-i hakîkîyi gör. Bu geceyi, bu gündüzü yaratan, başa bu hadiseleri getiren; seni yaratan, yaşatan, sonra öldürüp de sonra tekrar huzuruna getirilecek olan, diriltecek olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdirine rızâ göster, edebini takın demek oluyor. Yâni bu hadis-i şeriften çıkan dersler bunlar.

Sövmek umumiyetle kötü ama, bir de zamana hâssaten böyle ileri geri laf söylemek, neticede böyle bir noktaya götürdüğü için, Allah-u Teàlâ Hazretleri memnun olmuyor bu gibi ifadelerden.

b.İyiliğin ve Kötülüğün Karşılığı

Diğer hadis-i şerife geçelimç Hazret-i Ebû Hüreyre RA'ın Rasûlüllah'tan naklettiğine göre, Rasûlüllah buyurmuş ki:[31]

قَالَ اللّٰهُ: إِذَا هَمَّ عَبْدِي بِحَسَنَةٍ ، وَلَمْ يَعْمَلْهَا ، كَتَبْتُهَا لَهُ حَسَنَةً ؛ فَإِنْ

عَمِلَهَا ، كَتَبْتُهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ ؛ وَإِذَا هَمَّ بِسَيِّئَةٍ ،

---

[31] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2724, no:7062; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.117, no:128; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.265, no:3073; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.104, no:380, 381; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.386, no:6500; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.287, no:20557; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.300, no:336; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.344, no:11181; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.265, no:234; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.339, no:859; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVII, s.35, no:5453; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.173, no:4463; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.382, no:10241; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.18, no:21; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.43, no:14925.

وَلَمْ يَعْمَلْهَا ، لَمْ أَكْتُبْهَا عَلَيْهِ ، فَإِنْ عَمِلَهَا ، كَتَبْتُهَا سَيِّئَةً وَاحِدَةً

(ق. ت. عن أبي هريرة)

RE. 327/10 (*Kàle'llah: İzâ hemme abdî bi-hasenetin, ve lem ya'melhâ, ketebtühâ lehû haseneten; fein amilehâ, ketebtühâ aşra hasenâtin ilâ seb'i mieti dı'fin; ve izâ hemme bi-seyyietin, ve lem ya'melhâ, lem ektüb aleyhi; fein amilehâ, ketebtühâ seyyieten vâhideh*)

(*Kàle'llah*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki..." Gene hadis-i kudsî oluyor. İfadesi Peygamber Efendimiz'in ağzından çıkıyor ama Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelâmı olmuş oluyor.

(*İzâ hemme abdî bi-hasenetin*) "Benim bir kulum bir iyilik yapmağa himmet ederse, kalkışırsa, şu iyiliği yapayım diye kalkışırsa; (*ve lem ya'melhâ*) böyle niyet ettiği halde, sonra da yapamazsa..." Gideyim filanca hastayı ziyaret edeyim dedi, mani çiktı, yapamadı. Veya gideyim falanca kimseye yardım edeyim. Zavallı, çok yardımcısız kaldı... Gidemedi filan... Neyse, böyle bir iyiliğe niyet etti, yapamadı. (*Ketebtühâ lehû haseneten*) "Ben ona bu yapmadığı işi yapmış gibi sevap yazarım, hasene yazarım. Yapmadığı halde... Niyet etti, iyi niyetle o tarafa yöneldi diye, o iyiliği yapmağa niyet etti diye, ben ona hasene yazarım. Yâni o iyiliği yapmış gibi yazarım.

(*Fein amilehâ*) "Eğer o niyet ettiği iyiliği yapmağa muvaffak olursa, yapabilirse, yaparsa, (*ketebtühâ aşra hasenâtin*) o zaman bir iyilik yazmam ona, fazl u keremim ile on iyilik yazarım. On misliyle yazarım. Yâni, karşılığını bire on veriyor. Bir iyilik yapmış gibi değil de, sanki on iyilik yapmış gibi. Bir fakir doyurmuş değil de, sanki on fakir doyurmuş gibi... On misli büyütüyor, öyle ecir veriyor. O kadarla da kalmıyor, (*ilâ seb'i mieti dı'fin*) 700 misline kadar artabilir bu."

10 mislinden 700 misline kadar artabilir. Yâni sen bir fakir doyurursun, 700 fakir doyurmuş gibi olabilir yâni. Neye göre on,

neye göre 700 misli? Senin terbiyene göre, senin edebine göre, senin nezaketine, senin zarafetine, senin kulluktaki inceliğine, hassasiyetine, zekâna göre. Müslümanlık da zekâ işi demiştik ya. Müslümanlık da akıl, fikir, zekâ, düşünce gayret işi. Güzel yaparsan, edebine uygun yaparsan 700 misli alabilirsin.

Hani, daha önceki haftalarda geçmemiş miydi:[32]

رَكْعَتَانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ مُخَلِّطٍ

(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin*) "Vera' sahibi bir insanın kıldığı iki rekât namaz, (*efdalü*) daha faziletlidir, daha üstündür; (*min elfi rek'atin min muhallitin*) karışık işler yapan bir adamın bin rekâtından daha hayırlıdır." diye.

Günahlardan sakınan, edepli, gayretli bir kul iki rekatçık namaz kılıyor, bin rekât yerine geçiyor. Aklı ticarette, işte güçte olan insandan elbette farkı olacak; adalet öyle gerektiriyor. Halisàne yapan ile öteki türlü yapan arasında, elbette bir fark olacak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfuna bak ki, yapmadığı zaman bir hasene veriyor; yaptığı zaman, on mislinden yedi yüz misline kadar verdiğini ifade ediyor.

(*Ve izâ hemme bi-seyyietin*) "Eğer bir kötülük yapmağa kalkışırsa, himmet ederse... (*Ve lem ya'melhâ*) Onu yapmazsa, (*lem ektüb aleyhi*) onun aleyhine bir günah yazmam. Yâni, günaha niyet etti diye yazmam."

Yazabilirdi de. Çünkü gönülden geçenler de, aklen düşünülenler de, işlenenler de insanın aslında hesabına geçmesi lâzım da, lütf u kereminden affediyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

---

[32] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.255, no:8061; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3234; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.III, s.189, no:764; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.770, no:7282; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.145, no:12780.

“Yazmam...” Hatta bir başka rivayetten hatırlıyorum ki “Vazgeçti diye, gene bir sevap yazarım.”

(*Fein amilehâ*) “Kötülükten kendisini alıkoyamaz da, o niyetle kötülüğü de yaparsa; o zaman, bir misli günah yazarım.”

Yâni, cehenneme gidenler ne kadar kendilerini zorlayarak, zorla cehenneme gidiyorlar. İyilik yaparsa, on mislinden yedi yüz misline veriyor; katsayı farkı var, oraya iltimas var, orada çok şey var, sevap kazanmak kolay... Bir iyilik yapacaksın, yedi yüz misli alacaksın. Bir kötülük yapacaksın, bir misli...

Demek ki, biz ne kadar edepsiziz ki, ne kadar günahta gayreti çok, ne kadar günahta çalışkan insanlarız ki, bu katsayı farklarına rağmen yetişiyoruz da o iyiliklere, onları da geçiyoruz da, hesabımız aleyhimize tecelli ediyor da, cehenneme gidiyoruz. Yâni cehenneme gidene, hakikaten oh olsun demekten başka çare yok. Hak etmiş oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına zulmetmiş değil ki! Kaç defa peygamberler göndermiş, ikaz etmiş... Ondan sonra bir insan kötülük işledi mi onların affedilmesi için çareler var, istiğfâr var, tevbe var... Gözyaşı dökerse, günah kalmaz; istiğfâr ederse, günah kalmaz. Namaz kılarsa, günah kalmaz; hacca giderse, günah kalmaz; Ramazan’da oruç tutarsa, günah kalmaz...

İki namaz, arasındaki günahlara keffârettir. İki oruç, iki Ramazan aradaki günahlara kefarettir. İki hac, aradaki günahlara kefarettir. Hepsi silme, temizleme, koruma, kurtarma, insanı günahların belâsından uzaklaştırma çareleri... Bütün bunlara rağmen, insan gene cehenneme giderse, amma çalışmış cehenneme gitmek için, olağanüstü bir gayret sarf etmiş, ille cehenneme gideceğim diye... Eh gidersen, git. O zaman, hak etmiş yâni.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize akıl insaf versin... Böyle lütfu çok, keremi bol, hadsiz hesapsız nimetlerle, şefkatle, merhametle muamele eden bir Mevlâ’nın, aziz ve celil Allah’ın kuluyuz. Bunca fırsatlara rağmen, aman yâ Rabbi! Ne kadar

zalim insanlarız.

(*Zalûmen cehûlâ*) diyor ya ayet-i kerimede:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ، إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولاً

(الأحزاب:٧٢)

(*İnnâ aradne'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli*) "Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de, (*feebeyne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ*) onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular. (*Ve hamelehe'l-insân*) İnsanoğlu bu emaneti yüklendi, kabul etti. (*İnnehû kâne zalûmen cehûlâ*) Doğrusu o çok zàlimdir, çok cahildir." (Ahzâb, 33/72) buyruluyor.

Mübalağa sîgasıyla, (*Zalûmen cehûlâ*) "Çok cahildir, çok zalimdir." buyruluyor. Hakikaten de çok zàlim!

Şöyle bir çevrene bir bak! Kan gövdeyi götürüyor. Yâni, ben gazete okuyamaz hale geldim. Suriye'de; o onu kesiyor, bu bunu kesiyor. Irak İran hududunda; o onu kesiyor, bu bunu kesiyor. Allah korusun, dünyanın her yeri mezbaha gibi yâni.

Zàlim değil mi? Zàlimin zàlimi insanoğlu. Neden? Birazcık insaf ediverse, biraz merhamet ediverse, biraz da onun da canı olduğunu düşünüverse, onun da bir kalbi olduğunu düşünse, kendisini onun yerine koysa, yapmayacak ama, herkes, "Hepsi benim olsun, ötekisi ne yaparsa yapsın!" diyor.

Hem çok cahil, hem çok zàlim... Cahil, çünkü sonunda başına nelerin geleceğini düşünemiyor, bilemiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri gözümüzden gaflet perdesini kaldırsın... Aklını başına devşiren, zekî insanlardan eylesin...

Zekâ, istikbale ait tehlikelerden kendisini koruyabilmek kabiliyeti... Şimdiden kendini koruyamazsan istikbale ait

tehlikelerden, sen akıllıyım diye geçinme!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[33]

الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ؛ وَ الْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ (ط. حم. ت. ه. حل. ق. ك. عن شداد بن أوس)

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l-mevt*) "Zeki kimse, kurnaz kimse o kimsedir ki, nefsini zabteder de ahiret için hazırlık yapar. (*Ve'l-àcizü men etbea nefsehû hevâhâ*) Aciz kul da, nefsinin arzusu peşine kendisini takıp, sürüklettiren; (*ve temennâ ale'llàh*) ve 'Allah *gafur*dur, *rahim*dir, beni affeder, onun rahmeti çoktur!' diye Allah'a temenni besleyen kimsedir."

Öteki bu dünyaya dalıp gidenler, istedikleri kadar kendilerini zeki sansınlar. Yutsunlar kitapları isterlerse... Aklı olsaydı, ebedî hayatı kurtarmağa çalışırdı. Seksen yıllık hayata bu kadar çalışıyor; yarısı geçmiş, yarısının da ne olacağı belli değil... Seksen yıllık hayata bu kadar gayret sarf et, ahireti hiç düşünme; akıl işi mi?

Diğer hadis-i şerif:

---

[33] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.18, no:3489; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185;

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.310, no:4930; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, no:56, no:171; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.184, no:354; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.458, no:15935.

c. Allah'a Kavuşmayı Sevmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[34]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِذَا أَحَبَّ عَبْدِي لِقَائِي، أَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ؛ وَإِذَا كَرِهَ لِقَائِي، كَرِهْتُ لِقَاءَهُ (خ. حم. ن. مالك عن أبي هريرة)

RE. 327/11 (*Kàle'llahu azze ve celle: İzâ ehabbe abdî likàî, ahbebtü likàehû; ve izâ kerihe likàî, kerihtü likàehû*)

"Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki..." diyor Peygamber Efendimiz, Ebû Hüreyre RA'ın naklettiğine göre:

"Kulum beni sevdi mi, benimle kavuşmayı sevdi mi, bana kavuşmayı arzu etti mi; (*ahbebtü likàehû*) ben de ona kavuşmayı severim." Yâni, "O beni sevip, isteyip dururken, ben ondan ayrı durur muyum?" Demek ki ayrılıklar hep bizden, kabahat bizden.

(*Ve izâ kerihe likàî*) "Benimle kavuşmaktan hoşnut olmuyorsa, istemiyorsa onu, kaçınıyorsa, kaçıyorsa... (*Kerihtü likàehû*) Ben de ona kavuşmayı istemem." Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinâta muhtaç değil ki, mecbur değil ki, "Başına çalınsın senin kulluğun!" der, o da o kula mülaki olmayı istemez.

Likà, kavuşmak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kavuşmak isteyen, Allah da ona kavuşmayı istediği için muradına erer. Hani "Arayan Mevlâ'sını da bulur, belâsını da..." demişler. Demek ki

---

[34] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s:2725, no:7065; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.10, no:1835; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.418, no:9400; İmam Mâlik, Muvatta' (Rivâyet-i Yahya), c.I, s.240, no:5659; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.84, no:363; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.604, no:1961; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s,.273, no:3260; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffaz*, c.I, s.356, no:346; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.172, no:4460; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.844, no:42108; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1353, no:2356; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.18, no:17; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.39, no:14916.

boşuna söylememiş söz. Bu hadis-i şerifin mânâsına uygun. Arayan bulur. İsteyen kavuşur. Hiç istedin mi? Bana benden yakın olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, bana bunca nimetleri gönderiyor.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ (الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) “Nerede olursanız, o sizin yanınızdadır.” (Hadid, 57/4) diyor.

فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ (البقرة: ١١٥)

(*Feeynemâ tüvellû fesemme vechu’llàh*) “Yönünüzü nereye dönseniz, Allah-u Teàlâ Hazretleri oradadır.” (Bakara, 2/115) diyor.

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (ق: ١٦)

(*Ve nahnü akrabü ileyhi min habli’l-verîd*) “Biz insanoğluna, onun şah damarından daha yakınız.” (Kaf, 50/16) diyor.

Hiç merak etmiyor mu insanoğlu? Hiç kendisine bunca hediyeleri gönderen, bunca nimetleri veren, bunca izzeti ikramı bahşeden, kâinâtın en yüksek mahlûku yapan; kuşları, koyunları, atları, develeri, balıkları, her mahlûku ona musahhar kılan, hepsini kullanmasına izin veren, asmasına, kesmesine, pişirmesine, yemesine izin veren; kâinâtta halife yapan, kendisine bu sıhhati veren, bu aklı veren Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni merak etmez mi?

Bunca kâfirin arasından, İslâm nimetiyle müşerref kılmak suretiyle şerefli kıldığını düşünüp de, insan bunca nimetin sahibini aramaz mı yâ! Ne kadar yakınımdaymış, niye ben ondan uzağım? İdrak farkı. Sen idrak etmedikçe, uzaktasın. O yine senin yanında ama, senin idrakin uzak. Yâni, elinde idrak imkânın da

var, çalışmıyorsun, uzaklarda kalıyorsun.

Bak, sen istemeyince, o da istemez ki! Sen ona kavuşmayı istemeyince, o da sana kavuşmayı istemiyor. Açmıyor gözündeki perdeyi, gönlündeki pası gidermiyor, bekliyorsun. Görmedim ki ben diyorsun. Gören görüyor, eren eriyor, ulaşan ulaşıyor, zevkten zevke, makamdan makama uçuyor... Eh ben bir şey görmedim diyorsun. Göremezsin ki, istemeyince. İsteyeceksin, yanacaksın, yakaracaksın. Bir akşam biraz tuzlu yemek yesen, gece hep sular görürsün, için kavrulur.

Tabii, burada kim bilir daha nice nice ince mânâlar var. *Likà*, kavuşmak ama, biz hep işi bu dünyada kavuşmak tarafından tutturduk. Tabii, öleceğiz;

وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (يس:٢٢)

(*Ve ileyhi türceùn*) "Hepimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne döndürüleceğiz." (Yâsin, 36/22) Kavuşmayı istemez mi insan? Yâni, hayat mı iyi, ölüm mü iyi?

"—Yaşamak iyi işte, bak yaşayıp gidiyoruz." filan der herkes normal olarak ama, bak Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de ne demiş:

به روز مرگ چو تابوت من روان باشد
گمان مبر که مرا درد این جهان باشد

Berûz-i merg çü tâbût-i men revân bâşed,
Gümân meber ki merâ derd-i in cihân bâşed.

"Vefatım gününde benim tabutum yürürken, sen sakın şüphe etme ki, benim içimde şu dünyanın derdi var... Ben bu dünyanın gamını çekiyorum sanma!"

برای من مگری و مگو دریغ دریغ
به دوغ دیو درافتی دریغ آن باشد

Berâ-yi men megirî vü megû: Dirîğ, dirîğ!
Bedâm-i dîv derüftî dirîğ ân bâşed.

“Benim vefatımda tabutumu görünce, benim için ağlama, gözyaşı dökme! Sakın yazık, yazık deyip durma! Eğer şeytanın tuzağına düşersen, asıl yazık o zaman olur. Yoksa, insan böyle şu fânî alemden kalkıp da, bâkî aleme gidince yazık denmez. Şeytanın tuzağına düşünce, yazık denir.”

جنازه ام چو ببینی مگو فراق فراق
مرا وصال و ملاقات آن زمان باشد

Cenâze-em çü bibînî megû: Firâk, firâk!
Merâ visàl ü mülâkàt ân zamân bâşed.

“Benim cenazemi gördüğün zaman, ‘El firak, el firak, eyvah ayrılıyoruz!’ deme! Çünkü, benim için kavuşmak ve mülâkàt o zaman olacak. Rabbime kavuşacağım, ne diye ayrılık diyorsun? Ben ayrılmağa gitmiyorum, Rabbime kavuşmağa gidiyorum.” diyor şiirinde.

Sen de diyebiliyor musun böyle? Bak nasıl, *Şeb-i arûs* demiş, vefat edeceği günün adını düğün gecesi koymuş. Düğün, bayram; çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne kavuşacak.

Tabii öyle olması için, insanın asi olmaması lâzım! İnsanın Allah’ın has kulu olması lâzım, yolunca gitmesi lâzım, yanması yakılması lâzım ki ah şu hayat şu yük bir gitse omzumuzdan da bir kavuşsak diye o zaman yanıp yakılacak ama asi mücrim olunca tabii insan utanır huzuruna çıkmağa. O zaman “Eyvah! Şimdi huzuruna çıkınca bir de hesap vereceğiz. Kulum ben

buyurdum, buyruğumu tutmadın, nedir bu halin derse benim halim nice olur?" o zaman bucak bucak kaçıyor insanoğlu tabii.

Bu hadis-i şeriften bir de şey anlaşılıyor: Ölümü de sevecek insan... Kâfir, hayatı sever; "Keşke bin yıl yaşasam!" diye temenni eder.

وَمِنْ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ (البقرة:٩٦)

(*Ve mine'llezîne eşrekû yeveddü ehadühüm lev yuammeru elfe seneh*) [Müşriklerden her biri de arzu eder ki, bin sene yaşasın.] (Bakara, 2/96) buyruluyor.

Kâfir hayatı sever; müslüman ölümü sevecek. Buradan biraz da o mânâ çıkıyor.

Bir hadis-i şerif hatırladım. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[35]

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِالْغَزْوِ، مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنَ النِّفَاقِ (م. د. ن. حم. ق. هب. حل. عن أبي هريرة)

(*Men mâte ve lem yağzu, ve lem yuhaddis nefsehû bi'l-gazvi*) "Bir kimse gazâ etmeden ve gazaya gitmeyi gönlünden geçirmeden, yâni şehid olmayı temennî etmeden ölürse, (*mâte alâ şu'betün mine'n-nifâk*) bir çeşit nifak üzere ölür."

Cömertsen, Allah yolunda canını verebileceksin yâni... O

---

35 Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1517, no:1910; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.13, no:2502; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.8, no:3097; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.374, no:8852; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.12, no:4223; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.48, no:17720; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.6, no:4305; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.160; İbn-i Cârud, *el-Müntekà*, c.I, s.259, no:1036; İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.I, s.202, no:43; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.507, no:5575; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.506, no:4306; Buhàrî, *Târih-i Kebir*, c.VI, s.191, no:2140; Ebû Hüreyre RA'dan.

duyguya Allah yükseltsin bizi...

Cânı cânân dilemiş, vermemek olmaz ey dil;
Ne nizâ eyleyelim; ol ne senindir, ne benim!

"Canı sevgili istemiş, 'Benim yolumda canını ver!' demiş; vermemek olmaz. Ne diye uğraşalım, can ne senin, ne benim; onun... O malını istiyor, kendisinin verdiğini istiyor." diyor şair.[36]

"—Al yâ Rabbi, senin yolunda fedâ olsun!"

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ (أحزاب:٢٣)

(*Mine'l-mü'minîne ricâlün*) "Mü'minlerden öyle er kişiler vardır ki, (*sadakù mâ àhedu'llàhe aleyh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri ile yaptıkları anlaşmaya, verdikleri söze sadık olarak canlarını verdiler." (Ahzâb, 33/23)

Bir savaş esnasında, birisi Peygamber SAS Efendimiz'in yanına gelmiş:

"—Yâ Rasûlallah! Allah yolunda çarpışırsam, şehid olur muyum, cennet var mı?" diye sormuş.

"—Var..." buyurmuşlar.

"—Pekiyi, ben de bu yoldayım!"demiş.

Er meydanına girmiş, kılıcı kırılıncaya kadar, eli, ayağı, vücudu delik deşik oluncaya kadar çarpışmış, çarpışmış çarpışmış... Şehid olmuş. Bu ayet-i kerime onun üzerine nâzil olmuş:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ (أحزاب:٢٣)

(*Mine'l-mü'minîne ricâlün*) "Mü'minlerden öyle kullar vardır ki, er meydanına girdiler, (*sadakù mâ àhedu'llàhe aleyh*) Allah'la vaadettikleri, o sözleştikleri hususa sàdık olarak verdiler

---

[36] Fuzûlî (1483-1556)

canlarını...” (Ahzâb, 33/23)

“—Biz veremiyoruz.”

Veremiyorsan, o zaman gelirler, omuzuna zilleti yapıştırırlar demirli etiket gibi. Halının kenarına demirli zımbayı taktıkları gibi takarlar; hor, zelil olursun.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[37]

يُوشِكُ الْأُمَمُ أَنْ تَدَاعٰى عَلَيْكُمْ، كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ إِلٰى قَصْعَتِهَا، قَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قِلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلٰكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ، وَ لَيَنْزِعَنَّ اللّٰهُ مِنْ صُدُورِ عَدُوِّكُمُ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ، وَ لَيَقْذِفَنَّ اللّٰهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، وَمَا الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا، وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ (د. عن ثوبان)

(*Yûşikü'l-ümemü en tedââ aleyküm*) “Ahir zamanda, ümmetler üzerinize üşüşecekler; (*kemâ tedâa'l-ekeletü ilâ kas'atihâ*) tabaktaki yemeğe üşüştükleri gibi, sizin üzerinize çullanacaklar. Tabaktaki yemeğe, tatlıya nasıl herkes elini uzatıp kapışır, yutar; Ümmet-i Muhammed'in üzerine öteki milletler öyle saldıracaklar, yağmalayacaklar.”

(*Kàle kàilün*) Diyorlar ki:

(*Ve min kılletin nahnü yevmeizin*) “Yâ Rasûlüllah, o zaman bizim adedimiz az mı olacak?”

(*Bel entüm yevmeizin kesîrun*) “Hayır, belki bugünden de fazla olacaksınız; (*ve lâkinneküm gusâün kegusâi's-seyli*) fakat selin üzerindeki çer çöp gibi dağınık ve değersiz olacaksınız. (*Ve leyenzianna'llàhü min sudûri adüvvikümü'l-mehàbete minküm*)

---

[37] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.514, no:4297; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.182; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.46, no:2811; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.330; Sevban RA'dan.

Allah düşmanınızın kalbinden sizin korkunuzu sökecek, (*ve leyakzifenne'llàhu fî kulûbikümü'l-vehn*) ve sizin kalbinize *vehn* bırakacak."

(*Fekàle kàilün*) Orada bulunanlardan birisi dedi ki:

(*Yâ rasûla'llàh, veme'l-vehnü*) "*Vehn* nedir ey Allah'ın Rasülü?"

(*Kàle*) Buyurdular ki:

(*Hubbü'd-dünyâ, ve kerâhiyetü'l-mevt*) "Dünya sevgisi, dünyayı sevmek ve ölümden hoşlanmamak, ölümden korkmak."

"—Ah ben bu dünyadan nasıl vazgeçerim? Bak gölün kenarında ne güzel köşküm var, yazın motorum var... Motora binerim, balık tutarım, akşamları balkonda çay demlenir, eş dost gelir, semaverler kaynar, ön tarafta televizyon kurulmuş, renkli televizyon..."

Şimdi Amerika uzaya uydu da atacakmış, Amerika'nın seksen bin türlü programını da, buradan artık önümüzdeki seneler seyretmek mümkün olur. Ne çıplaklık kalır, ne giyiniklik kalır artık.

"—Her türlü zevk var, safâ var, plaj var, eğlence var, dünyanın çeşitli gezilecek yerleri var... Parası oldu mu insan, atlamalı uçağa, binmeli vapura... Akdeniz sefâları var, Amerika sefâları var, Kanada var... Hava kışsa İsviçre'ye gider insan, kayar kayaklarda, o güzel otellerde akşamları içkileri içer, eğlence yapar filan... E bu dünya bırakılır mı?"

Bu dünyayı bırakamazsan, bir gün bu dünya seni bırakacak. Öyle bir bırakacak ki, birden bire...

Bir bitmeyecek zevk verirken beste,
Bir tel kopar, ahenk ebediyyen kesilir.[38]

Senin çok hoşuna giderken bu dünyanın sazı, tımbır tımbır çalarken, tel birden bire kopuverecek.

"—Ah, ah! Böyle mi olacaktı?"

---

[38] Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958)

Böyle olacaktı ya! İşte hadis-i şeriflerde, işte ayet-i kerimelerde, bu telin birden bire kopacağı bildiriliyor da, ondan ikaz ediliyor.

“—Ama ben burayı çok sevdim.”

Burası seksen yıl, yüz yıl veyahut yüz yirmi yıl. İstersen, senin hatırın için biraz daha büyük bir rakam söyleyelim. Burası fâni. Ama orası ebedî:[39]

خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا (النساء:٥٧)

(*Hàlidîne fîhâ ebedâ*) [Orada ebedî olarak kalacaklardır.] (Nisâ, 4/57) Ahiret ebedî...

Sonra, emin olun, bu dünyanın parasında, pulunda, zevkinde, sefasında, köşklerinde aslında büyük bir zevk yok! Çünkü, onlara sahip insanlara da bakıyoruz, onlar da bizim gibi muzdarip... Onların da başı dertte...

Meselâ, şu İran Şah’ını düşünün! Bizi İran’a gönderdiler, gezdik, geldik, gördük... Bir saraylar yaptırmış ki, tarif edilemez. Öyle süslerle süslemiş ki odaları... Altından perdeler yaptırmış, altından dokunmuş perdeler. Yâni, o perdenin tarifini yapamam kelimelerle...

O odaların her köşesine parmak ucu kadar, tırnak kadar böyle çeşit çeşit küçük aynaları ekletmiş ekletmiş, yapıştırtmış. Kimisini gümüşlü yaptırmış, kimisini altınlı yaptırmış. Ziynetler, süsler... Ama bunca süse, nimete rağmen dünya başına dar geldi.

Allah dar getirir mi? Getirir.

Müslümanlara da bir kere öyle olmuştu. Huneyn Gazvesi’nden evvel, müslümanlar şöyle baktılar ordularına, vadi dolusu asker.

“—Bugün bizi kim yenebilir?” dediler.

“—Eskiden biz Bedir’de 313 kişiydik, Uhud’da şu kadardık...

---

[39] Nisâ, 4/57, 122, 169; Mâide, 5/119; Tevbe, 9/22, 100; Ahzab, 33/65; Tegàbün, 64/9; Talâk, 65/11; Cin, 72/23.

Şöyle yaptık, böyle yaptık... Bu koca orduyu kim yenebilir?" dediler.

Sen misin Allah'tan gayrı şeye güvenen! Ordunun çokluğundan mı sanıyordun sen zaferi? Bir sıkıntı verdi Allah-u Teàlâ Hazretleri, düşmanın karşısında öyle sıkıldılar ki;

وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ (التوبة:٢٥)

(*Ve dàkat aleyhimü'l-ardu bimâ rahubet*) "Yeryüzü bunca genişliğine rağmen, başlarına dar geldi." (Tevbe, 9/25)

O para sahipleri de mes'ud olmuyor. Çünkü, insan bir kere baklava yer, iki kere baklava yer... Elli defa yedirmeğe kalkarsan, bu sefer yememeğe çalışır, kamçılasan yemek istemez. Demek ki, tat baklavada değilmiş, başka şeydeymiş.

Allah insana ağız tadı verirse, tuz ekmekte de verir o tadı. Allah yolunda giden bir insanın, Allah'ın rızasına uygun ömür geçiren bir insanın bir anının lezzetini, şu kâinâtın bütün zenginleri bir araya gelseler, satın alamazlar.

Onun için, evliyaullahtan bir zât diyor ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize verdiği nimetleri, lezzetleri şu hükümdarlar bir bilseler, bu nimetleri elimizden almak için ordu çekerlerdi üstümüze... Ama bilmiyorlar ne olduğunu. Onun için emniyetteyiz." diyor.

Bu hayatın da kendine göre zevkleri, lezzetleri vardır. Lezzet için Allah'a kulluk edilmez ama, Allah o lezzeti gene mükâfâten veriyor. Hatta belki insan daha mes'ud oluyor.

Onun için, lezzeti ve sâireyi bir tarafa bırakıp, Allah'ın rızasına bakmak lâzım! Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı kulluk vazifesini ifa etmeğe çalışması lâzım insanın, aklı varsa...

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi akıllı kullar eylesin...

d. Heykel Yapmanın Kötülüğü

Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Hüreyre RA'ın rivâyet eylediğine göre, buyurmuş ki:[40]

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ خَلْقًا كَخَلْقِي ؟ فَلْيَخْلُقُوا حَبَّةً ، أَوْ لِيَخْلُقُوا ذَرَّةً ، أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً (حم. م. خ. عن أبي هريرة)

RE. 327/12 (*Kàle'llàhu teàlâ: Ve men azlemü mimmen zehebe yahlüku halkan kehalkî; felyahlükù habbeten, ev liyahlükù zerreten, ev liyahlükù şaîraten*)

(*Kàle'llàhu teàlâ*)"Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyuruyor:

(*Ve men azlemü mimmen zehebe yahlüku halkan kehalkî*) 'Yaratmağa kalkışan, yaratıcılık iddiasına kalkışan kuldan daha zàlim kim vardır? Benim yaratmam gibi yaratmağa kalkışıp da, böyle yaratıcılık yapmak isteyen kuldan daha zàlim kim vardır? (*Felyahlükù habbeten*) Hadi bakalım, güçleri yeterse bir habbe, bir tane, bir hububat tanesi yaratsınlar; (*ev liyahlükù zerreten*) veyahut, küçük bir zerre yaratsınlar; (*ev liyahlükù şaîraten*) veyahut, bir arpa tanesi yaratsınlar.' diyor."

Şimdi bu, kimler hakkında söylenmiş? Kim bu böyle Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yaratma sıfatına benzer işe kalkışan?

Burada kasdedilen resim ve heykel yapanlar. Resim ve heykel yapmak İslâm'da makbul değil.

"—E hocam güzel sanatları öldürüyor mu İslâmiyet?"

İslâmiyet'te o kadar başka güzel sanatlar var ki, ille haramla mı yapacaksın güzel sanatı? "Dansözlük de bir güzel sanat"

---

[40] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2747, no:7120; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1671, no:2111; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.232, no:7166; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.169, no:5859; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.473, no:6086; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.200, no:25211; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.268, no:14345; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.283, no:6421; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.207, no:163; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.67, no:9377, 9405; *Münâvî*, el-*Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.72, no:164; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.76, no:15018.

diyorlar. Yasak işte! Oryantalist dansmış, şuymuş, buymuş… Çok bedîî duygular, bilmem nelermiş... Bir sürü yalan, dolan, martaval... O heykeli yapıyor, ondan sonra tapınmağa yol açıyor.

Onun için, İslâm'da —bilhassa gölgesi yere düşen— tasvir yapmak doğru değil. Hadis-i şeriflerde:[41]

وَلَعَنَ الْمُصَوِّرِينَ

(*Ve leane'l-musavvirîn*) "Rasûlüllah SAS Efendimiz, tasvir yapanlara, heykel yapanlara da lânet etmiştir." diye bildiriliyor.

"Hadi bakalım, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yaratmasına mukabil bir yaratma yapabileceklerse, yapsınlar!" diye söylediği cümlelere bakalım:

(*Felyahlükù habbeten*) "Hadi bakalım, bir habbe yaratsınlar, bir hububat tanesi yaratsınlar." diyor.

Hakikaten yaratamazlar. Bugün hani fen ilerlemiş, insanlar koca gemi gibi metal parçalarını uçak diye havalarda uçuruyorlar yedi yüz kişilik, bilmem kaç kişilik... Tonlarla yük taşıyabiliyorlar filan... O kadar büyük işler yapıyorlar ama, bir habbe yaratamıyorlar. Çünkü, habbenin içinde hayat var. O küçücük habbeyi dikiyorsun, koca ağaç oluyor, bitki oluyor. Ondan sonra, kendisi gibi kaç tane habbe meydana getiriyor.

Onu geçiyoruz. (*Ev liyahlükù zerreten*) "Hadi bakalım, bir zerre yaratsınlar!" diyor.

Bu tayyareyi, şu binayı vs.yi ortada bir malzeme var da ondan yapıyorlar. Haydi o malzemeyi kendileri yapsın bakalım, bir zerre yapsınlar... Mümkün değil! Yâni bir atomu, bir maddenin en küçük parçasını yapmaları mümkün değil. Küçücük bir şeyi yapmaları mümkün değil.

Mevcut malzemeyi değiştirir. Tuğla oldu mu, insan duvar

[41] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2045, no:5032; Ebû Cuhayfe RA'dan.

yapar. Üst üste koyarsın harçlı tuğlayı, olur. Ama hiç bir şey yokken, yap duvarı bakalım! Çölde kaldın, duvar yapacaksın. Yap! Yapamazsın. Çünkü, tuğla olmayınca duvar olmuyor. Onun gibi yâni.

"—Haydi bakalım, zerre yaratsınlar!" diyor.

Allah-u Teàlâ bu zerreyi nasıl yaratmış? Küçücük ama... Yâni gözle görülmüyor, mikroskopla görülmüyor filan da, ancak ilmî usullerle nasıl seziliyorsa, öyle seziliyor. Küçüğün küçüğün küçüğü bir zerre...

Fakat, Allah-u Teàlâ Hazretleri o küçük zerreyi yaratmak için nasıl bir usûl kullanmışsa, o zerreyi değiştirmeğe kalktığı zaman insanoğulları, öyle büyük bir enerji ortaya çıkıyor ki, dağ taş havalara uçuyor. Yâni o küçük zerrenin düzenini bozduğun zaman, onu başka zerrelerin elektronlarıyla bombardıman ettiğin zaman, çekirdek parçalandı mı, gözle görülmesi mümkün olmayan küçük zerre parçalanıverdi mi, karışıyor ortalık, karmakarışık oluyor. Bakıyorsun, bir ada havaya uçmuş. Koca bir dağ târ u mâr olmuş.

Fizikçiler diyor ki:

"—Bunun içinden bu kadar enerji çıkması için, yapılması için o kadar enerji lâzım ki, bozulunca o kadar da dışarı çıkıyor."

Bir zerre için, Allah-u Teàlâ Hazretleri ne kadar enerjiyi bir zerrenin içine nasıl sığdırmış. *Sübhàna'llàh... Tebâreka'llàhu ahsenü'l-hàlikîn...*

Varlığın bilmeye ne hâcet kürre-i âlem ile;
Yeter isbatına, halk eylediği bir zerre bile!

"Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni, koca koca kâinâtları inceleyerek bilmeye ne lüzum var? Onun varlığını isbata bir küçük zerre bile kâfidir." Bir küçük zerreye bak, başka bir şeye bakma! Bir yaprak tanesini al, şöyle bak; o yeter.

"—Haydi bakalım yaratsınlar!" diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

(*Ev li-yahlükù şaîraten*) “Hadi bakalım koyunlara, atlara, öküzlere yedirdikleri arpanın bir tanesini yaratsınlar!” Hiç sakınmazlar, önem vermezler, değer vermezler, yere düşse kimse şey yapmaz, tavuklara saçarlar. “Haydi bakalım, o arpa tanesini yarat!”

Bulmuşsun bedavadan. Allah-u Teàlâ bitiriyor, ondan sonra yiyorsun, yediriyorsun; Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne isyan ediyorsun. Ey Ademoğlu, ne kadar zalimsin! Ne kadar yanlış yoldasın! Niye itaat etmezsin, niye yolunca gitmezsin, niye ille böyle isyan yolu tutturursun? Kime isyan ediyorsun, ne geçecek eline?

İftihar edenler var. Allah’a asi olmaktan, sanki böyle iftihar ediyor gibi, böbürlene böbürlene dolaşanlar var.

e. Adak Adamanın Faydası

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[42]

قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى: لاَ يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ أَكُنْ قَدْ قَدَّرْتُهُ، وَلٰكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ إِلَى الْقَدَرِ وَقَدْ قَدَّرْتُهُ لَهُ، أَسْتَخْرِجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ، فَيُؤْتِينِي عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتِينِي مِنْ قَبْلُ (حم. خ. ن. عن أبي هريرة)

RE. 327/13 (*Kàle’llàhu Teàlâ: Lâ ye’ti’bne âdeme en-nezrü bi-şey’in, lem ekün kad kaddertühû ve lâkin yulkîhi’n-nezrü ile’l-kaderi ve kad kaddertühû lehû, estahricü bihî mine’l-bahîl,*

[42] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2463, no:6316; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.251, no:3288; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.16, no:3804; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.686, no:2123; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.242, no:7295; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.133, no:4746; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.473, no:1112; İbn-i Cârud, *el-Müntekà*, c.I, s.234, no:932; Ebû Hüreyre RA’dan.

Münâvî, *el-Ehàdîsü’l-Kudsiyye*, c.I, s.75, no:170; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XV, s.66, no:14991.

feyü'tînî aleyhi mâ lem yekün yü'tîni aleyhi min kabl.)

Bu hadis-i şerif nezretmek ile ilgili. Nezretmek ne demek? "Şu işim olursa, şu kadar şu işi yapacağım, bağışlayacağım!" filan diye bir şeyi vaad etmek demek.

Mesela, adam gemiye biner, bir fırtına çıkar... Ooo, gemi fındık kabuğu gibi sallanıyor.

Ben de medeniyet var sanıyordum, artık bu medeniyette bir şey olmaz diyordum. Kocaman gemi. Bir ucundan bir ucuna bilmem ne kadar zamanda ancak yürürsün. İçinde yüzme havuzları var, dokuz katlı, on beş katlı, asansörle iniliyor, çıkılıyor... Koca gemi. Bu gemi de böyle okyanusta tehlikeye düşer mi?

Düşer ya! Rüzgâr esmeğe başladığı zaman, bir burnu dalıp bir arkası dalmağa başladığı zaman, dalganın ortasında kalıp da, kaburgaları çatırdamağa başladığı zaman, başlarlar "Aman yâ Rabbi! Aman yâ Rabbi!" demeğe. Bakarsın, herkes halis muhlis müslüman olmuş.

دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ (يونس:٢٢)

(*Deavu'llàhe muhlisîne lehü'd-dîn*) "Hàlis, muhlis şekilde başlarlar Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet etmeğe, yalvarıp yakarmağa." (Yunus, 10/22)

Bizim burada bile, lodoslu bir havada Kadıköy vapuruna binin! Boyalı kadınlar filan ne kadar dindardır. Açık saçık gezen kadınlar filan... Hepsi başlarlar Fatiha'lar, İhlâs'lar, *Kul hüva'llàhu ehad*'lar, bilmem neler okumaya... Dudaklar kıpır kıpır kıpırdanır... Herkes dua eder.

Neden? Can pazarı. Ölürse... O şakaya gelmiyor tabii. Gemi batıverse, dalgaların içinde boğulacak.

Olmadı mı? İzmit'ten karşı tarafa geçerken fırtına oldu ve üç yüz, dört yüz kişi... İşte iki karış yâni, iki sahil. Hem de engin açık denizde değil. Gemi battı, gitti. Allah'ın takdiri gelince...

Bizim evin zili bozulmuştu. Tornavidayı elime aldım, zili yapmak üzere balkondaydım (1963). Bir tıngırtı koptu havada. Böyle belli bir madenî şey, başka bir şeye çarptı. Döndüm baktım. Ankara'da... Baktım havada bir şeyler uçuşuyor. Bir şey de böyle evlerin üzerine doğru düştü. Meğer havada iki uçak çarpışmış.

Meşhur bir hadise, duymuşsunuzdur. Uçak geldi, Ulus'ta tam Gima'nın üzerine, yanına düştü. Düştüğünü gözlerimle gördüm böyle uzaktan. Bir kara duman düştü, bir alev çıktı... Artık gerisini gazetelerden okuyun![43]

Neler neler olmuş. İnsanlar dükkânının içinde alışveriş yaparken, hanın üçüncü katında, büroda çalışırken... Ne çeşit şekillerde ölüm yakalamış. Hiç insan düşünür mü, hanın üçüncü katında başına böyle bir hal geleceğini?

Kimisi dükkânındaymış, ezan okunmuş camiye gitmiş; dükkâna düşmüş, kurtulmuş. Kimisi başka yerdeymiş, oraya gelmiş, başının üstüne düşmüş. Nasıl takdir... Kimi seçmişse... Eceli olanı oraya getiriyor, eceli olmayanı oradan uzaklaştırıyor. Yandı, yakıldı oldu.

Şimdi hasılı böyle bir gemide bir sıkıntı oldu mu herkes dindarlaşır, başlarlar:

"—Yâ Rabbi! Eğer buradan sağ salim kurtulursam nezrim olsun bir kurban keseceğim, dağıtacağım fukaraya."

Ben askerlik yapıyorum bir kıtada, adını söylemeyelim. Alay komutanımız —Allah ıslah etsin— çağırdı beni. Yâni ıslah etsin diyelim, içki filan içer, namazla filan da ilgisi yoktur.

"—Asteğmenim!" dedi,

---

[43] 1 Şubat 1963 günü meydana gelen olay. Londra'dan Beyrut'a giden ve yakıt ikmali yapmak amacıyla, Ankara Esenboğa Havalimanı'na inmek için alçalan Viscount tipi bir yolcu uçağı ile, 12. Hava üssü'nün c-47 askeri nakliye uçağı, akşam üstü saat 16.00 civarında, Ankara üzerinde çarpışırlar. Türk askeri nakliye uçağı Bentderesi Caddesi'ne, Lübnan uçağı da Ulus Meydanı'na düşerler. İki uçaktaki toplam 17 mürettebat ve uçakların düştükleri yerlerde 87 kişi ölür. Yaralı sayısı ise bunun çok üstündedir. Pek çok bina ve iş yeri de yanmıştır. Beyrut'a giden uçağın yakıt deposunun dolu olmuş olması halinde, facianın boyutlarının çok daha büyük olacağı belirtilmiştir.

“—Buyurun komutanım.” dedim.

“—Bizim alayda trafik kazaları çoğaldı. Bunun çaresi nedir? Efendim diyorlar ki kurban kesilirse iyi olurmuş. Kanına da parmağı banacakmışsın, her cipin ön tarafına bir parmak kan dökecekmişsin, o zaman kaza olmazmış.”

“—Efendim öyle bir şey duymadım ben. Ama tabii kazaları yaptıran Allah-u Teàlâ Hazretleri... Mümkündür ki bir kurban kesersin, onu fukaraya dağıtırsın, o fukaranın duasının bereketiyle mümkündür, affeder. Belki olmaz filan...”

“—Peki seni görevlendiriyorum. İki tane kurban al. Sakın askere verme! Çünkü askerin arkasında devlet gücü var. Parası, maaşı, yemesi içmesi garantili... Kasabadan fukarayı bul, onlara ver.” dedi.

“—Baş üstüne komutanım!” dedim, gittim.

Kestirdik, müftü efendiye gittik. “Buranın en fakir insanları kimlerdir?” diye sorduk. Dağıttık etleri filan. Neticede geldik;

“—Tamam komutanım, görev yapıldı.” dedik.

Askerlik çağımızın eski hatıraları bunlar.

Yâni, böyle bir sıkıntı olduğu zaman, insanın aklına geliyor o zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Nezreder bir şeyi. Vaadim olsun, ahdim olsun ki bu işten kurtulursam şöyle yapacağım böyle yapacağım. Bak Peygamber Efendimiz’in naklettiğine göre ne diyor:

(*Kàle’llahu teàlâ*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki:

(*Lâ ye’ti’bne âdeme en-nezrü bi-şey’in lem ekün kad kaddertühû*) “Nezir, Ademoğluna benim takdir etmediğim bir şeyi kazandırmaz. (*Ve lâkin yulkîhi’n-nezrü ile’l-kaderi ve kad kaddertühû lehû*) Fakat nezir, onun takdir ettiğim şeye yönelmesine sebep olur. (*Estahricü bihî mine’l-bahîl*) Böylece ben cimri kuldan hayır yapmayı çıkartırım, hayrı çıkartırım, elinden aldırtırım. (*Feyü’tînî aleyhi mâ lem yekün yü’tîni aleyhi min kabl*) Sıhhatli durumdayken vermeyeceği şeyi, böylece verdirtirim.” diyor.

Tabii iyi kul, başı dara gelmeden Allah’a iyi kulluk eden

kuldur. Başı dara geldiği zaman herkes bir çare arar. O mertlerin işi değil. Mertlerin işi, sıkıntı olmadan da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetlerini düşünüp ona iyi kulluk etmektir.

Allah cümlemize öyle yahudi bezirganı mantığıyla hayır yaptırmasın... Şu sıkıntım var, şunu vereyim, o sıkıntıdan kurtulayım... Bezirganlık yâni. Öyle değil! Allah'a halis muhlis kulluk yapmayı, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hâlisâne, karşılık beklemeden, bir şeyi yaptırmak için ücret verir gibi, karşılık şey yapar gibi değil de, ona sevgimizden, kulluğumuzun gereği olduğu için yapmak nasib etsin... Allah ibadetleri.

Birisine demişler ki:

"—Efendim biz seni rüyada görüyoruz. Sen cehenneme atılacaksın, yanacaksın diye görüyoruz."

O da cevap vermiş:

"—Olsun. Ben cennet için, cehennem için amel etmiyorum ki. Ben Allah'a kulluk etmekle vazifeliyim. Nasıl isterse öyle yapar. Dilerse beni diriltir, isterse telef eder. Hüküm onun, ferman onun. Ben ona öyle yapsın, böyle yapsın diye kulluk etmiyorum ki. Seviyorum kulluk etmeyi, kulluğun bir borç olduğunu biliyorum, ondan yapıyorum. Nasıl isterse öyle yapsın. Elbette lâyıkımdır da, ondan cehenneme atmıştır." demiş.

Ertesi gün gelmişler,

"—Yâhu, biz seni öyle görüyorduk ama değişti." demişler.

Değişir tabii. Böyle kulluk, er kişilerin kulluğu işte.

Bir de anlatırlar hikâye, ben okumadım da kulağımda kalmış: İki kişi nehirde kayıkları devrilmiş, suya düşmüşler. Birisi biraz günahkârca bir kulmuş, ötekisi de ibadet edermiş filan... Meleklerine emretmiş diyorlar nakledildiğine göre. Belki bir hadisten filan alınmıştır. Allah-u Teàlâ demiş ki:

"—O ibadet olan kulun canını alın, boğulsun o. Öteki günahkâr kul kurtulsun."

Demişler ki:

"—Yâ Rabbi! Bu ibadet ederdi, bunun da günahı vardı. Niye

böyle?”

“—O ibadet ederdi ama, başı dara gelince ibadet ederdi. Bu da başı dara gelmeden, bana arada sırada yalvarır, yakarır, kusurumu biliyorum der, itiraf eder de düzelmeğe azmederdi.” diye böyle naklederler.

Mânâ doğru. Sözün şeylerini bilmem. Yâni iyi kul, iyi insan Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne hasbeten, halisane, muhlisane ibadet eden kimsedir.

f. Allah’ın Kuluna Karşılık Vermesi

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım, ondan sonra derse son vereceğim.

Ebû Hüreyre RA’ın rivâyet ettiğine göre, şöyle buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:[44]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: إِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ الْعَبْدُ شِبْرًا ، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا ؛ وَإِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا ، تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا ؛ وَإِذَا أَتَانِي مَشْيًا ، أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً

(خ. عن أنس وعن أبي هريرة ؛ طب. عن سلمان)

RE. 328/1 (*Kàle’llahu Teàlâ: İzâ tekarrabe ileyye’l-abdü şibren, tekarrabtü ileyhi zirâan; ve izâ tekarrabe ileyye zirâan, tekarrabtü*

---

[44] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2694, no:6970; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2067, no:2675; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.413, no:9340; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XI, s.479, no:6601; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.412, no:7730; Taberânî, *Dua*, c.I, s.27, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.505, no:1029; Ebû Hüreyre RA’dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2741, no:7098; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.272, no:13899; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.V, s.457, no:3180; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VI, s.254, no:6141; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.503, no:2543; Selmân-ı Fârisî RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.X, s.323, no:17502; *Kenzü’l-Ummâl*, c.I, s.396, no:1137; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.891, no:1897; Münâvî, *el-Ehàdîsü’l-Kudsiyye*, c.I, s.15, no:12; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XV, s.41, no:14922.

minhu bâan; ve izâ etânî meşyen, eteytühû herveleten)

Bu çok meşhur bir hadis-i şeriftir. "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki" diyor Peygamber Efendimiz:

(*İzâ tekarrebe ileyye'l-abdü şibren*) "Kulum bana bir karış yaklaşırsa, (*tekarrabtü ileyhi zirâan*) ben ona bir arşın yaklaşırım." Yâni karış nerede, arşın nerede... "Kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım. Kulum bana (*ve izâ tekarrabe ileyye zirâan*) bir arşın yaklaşırsa (*tekarrabtü minhu bâan*) ona bir kulaç yaklaşırım. O bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım." Yâni daha fazla. (*Ve izâ etânî meşyen*) "Bana yürüyerek gelirse, (*eteytühû herveleten*) ben ona koşarak giderim."

Şimdi bu sözlerin mânâsını açıklayalım:

Allah-u Teàlâ Hazretleri mekândan münezzehtir. Bilemeyiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zâtını bilmemiz mümkün değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri şuradadır dese bir insan, bir cahil. E orada olunca bu tarafta olmaması lâzım. Ama her yerde hâzır ve nâzır olduğu için şuradadır diyemeyiz, denmez yâni. Doğrusu öyle dememektir.

Mekândan münezzeh ama, "Bana bir karış gelirse, ben bir arşın gelirim." diyor. Sanki iki mekândaki iki cismin birbirine yaklaşması gibi söylüyor. Neden? Bizim aklımız alsın diye.

Biz insanoğulları bilgileri, küçüklüğümüzden beri duya duya, göre göre, tuta tuta, yoklaya yoklaya öğrenmişizdir. Bizim dünyamızdaki şeyler, bizim küçüklüğümüzden, bebekliğimizden beri yoklaya yoklaya bulduğumuz şeylerdir. Biz bu yokladığımız şeylerin dışındaki şeyleri kolay anlayamayız.

Nasıl anlayamayız? Meselâ anadan doğma bir insan kör olsa… Hiç görmedi gözü. Bu kimseye söyle bakalım yeşil ile kırmızı arasında ne fark var? Anlatamayız. Nasıl anlatacaksın? Renk diyeceksin, "Renk ne demek?" diyecek. Yeşil diyeceksin, "Yeşil ne?" diyecek. Kırmızı diyeceksin, "Kırmızı ne?" diyecek. Anlatabilir misin? Görmeyene anlatamazsın.

Onun için, bilinmeyen şeyleri bilmeyenler kolay anlayamazlar.

O zaman çare nedir? Benzeterek anlatırsın.

Allah-u Teàlâ Hazretleri de Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde bize meseleleri anlatmak için böyle buyuruyor. Meselâ diyor ki:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلٰى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

(صف:١٠)

(Yâ eyyühe'llezîne âmenû hel edüllüküm alâ ticâretin tüncîküm min azâbin elîm.) "Ey iman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak hayırlı bir ticareti size tavsiye edeyim mi?" (Saf, 61/10)

Ne ticareti? Hani hangi mal alınacak, hangi mal satılacak? Öyle mal değil.

تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ

ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ (صف:١٢)

(*Tü'minûne bi'llâhi ve rasûlihî*) "Allah'a ve Rasûlüne inanırsınız, (*ve tücâhidûne fî sebîli'llâhi bi-emvâliküm ve enfüsiküm*) malınızla, canınızla Allah yolunda cihad edersiniz. (*Zâliküm hayrun leküm in küntüm ta'lemûn*) Eğer bilirseniz, bu sizin için daha hayırlıdır." (Saf, 61/11)

Ticareti söylüyor. Yâni, iman edeceksin, malla canla cihad edeceksin. Onun mukabilinde Allah-u Teàlâ Hazretleri râzı olacak, hoşnut olacak, cennetini verecek.

Sanki bir ticarete benzetiyor bu işi. Sanki para veriyorsun da, mal alıyorsun; başka mal veriyorsun, başka mal alıyorsun gibi ticaretle anlatıyor. Çünkü, Arap tüccar... Yemen'den kervanlarla malları alıyor, Şam'da satıyor. Şam'dan alıyor, Yemen'de satıyor. Ona alışmış, onunla anlatıyor.

Burada da bizim bildiğimiz şeyle anlatıyor. Hani bir karış deyince herkes bilir. Şöyle eli gözünün önüne gelir herkesin. Arşın deyince herkes bilir. Kumaşı ölçtüğü uzunluk ölçüsü diye. Kulaç deyince herkes bilir. Buradan çıkan mânâ ne?

"—Kulum bana biraz yaklaşma gayreti gösterirse, yâni bana iyi kulluk etmeğe yönelirse, tevbe ederse, iyiliğe yönelirse; ben ona çok daha fazla lütfederim." demek. "O az bir şey yapınca, ben ona fazla fazla lütfumu, keremimi, rahmetimi ihsân ederim, saçarım!" demek.

"—O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak gelirim." Yâni, "O bana kavuşmak için, benim rızamı elde etmek için ufacık bir gayret, bir kıpırdama gösterirse, ben ona fazlasıyla lütuf kapılarımı açarım da, umduğunu fazlasıyla ona ihsân ederim.

Deminki hadis-i şerifte de geçmedi mi ki, bire on veriyordu, bire yedi yüz veriyordu... Keremi öyle.

Onun için, şairin birisi demiş ki:

رحمتش را بها نمی حوید

بلکه او را بهانه‌می جوید

Rahmeteş râ bahâ nemi hûyed;
Belki u râ bahâne mi cûyed.

"Allah rahmeti için bahâ istemiyor, bedel istemiyor; belki o bahâne arıyor." Sen bir güzel davranışta bulun, onu bahâne etsin, rahmet edecek. Yâni, bir bahâne olunca, lütfunu bol bol ihsân ediyor.

Onun için, bize düşen, bu gafleti bir tarafa bırakıp Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yönelip, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne itikadımızı tam bağlayıp, hüsn-ü zannımızı yöneltip, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfuna muntazır olmaktır. Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle yapan kullarına, onların gayretleri ile kıyas edilemeyecek kat kat fazla lütuflarını ihsân edecektir.

g. Allah İçin Birbirlerini Sevenler

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım, öyle bitireceğim. Muaz ibn-i Cebel'den, hasen ve sahih bir hadis-i şerif:[45]

قَالَ اللهُ تَعَالَى: اَلْمُتَحَابُّونَ فِي جَلاَلِي، لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ، يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ (ت. عن معاذ)

RE. 328/2 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki" diyor Rasûlüllah Efendimiz. (*El-mütehàbbûne fî celâlî, lehüm menâbiru min nûrin, yağbituhümü'n-nebiyyûne ve'ş-şühedâ.*)

(*El-mütehâbbûne fî celâlî*) "Birbirleriyle dostluk edenler, birbirlerini sevenler, birbirleriyle ahbaplık kuranlar, muhabbetleşenler birbirleriyle, birbirlerini (*fî celâlî*) bana olan hürmetlerinden, bana olan saygılarından dolayı, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hatırı için, ona olan imanlarından, saygılarından dolayı birbirini seven kullar..." Yâni Yunus Emre diyor ya:

Yaradılanı hoş gör,
Yaradan'dan ötürü.

Yaradan'ın hatırı için, Yaradan'dan ötürü birbirini seven kimseler. Yâni, ahiret kardeşliği eden demek. Birbirini Allah için seven kimseler demek. Dünya menfaati için değil.

---

[45] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.597, no:2390; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.239, no:22133; Ebû Nuaym, *Hilyetül Evliyâ*, c.II, s.131; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIV, s.292, no:7627; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.425; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.13, no:24669; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.45, no:93; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.56, no:14965.

(*Lehüm menâbiru min nûrin*) "Onların nurdan minberleri olacak." Nerede? Mahşer yerinde. (*Yağbituhümü'n-nebiyyûne ve'ş-şühedâu*) "Peygamberler ve şehidler bile onlara gıpta edecekler." Dikkat edin, peygamberler ve şehidler bile...

Peygamberler Allah'ın en seçkin kulları. Şehidler de Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hesap görmeden, hesap sormadan cennetine dahil edeceği, haklarında çok büyük müjdeler vermiş olduğu sevgili kulları. Onlar gıpta edecekler. O birbirini Allah için seven kimseler, o nurdan minberler üstünde şöyle oturmuşlar. Yâni, özel ikram görüyorlar. Başka insanlar mahşerin dehşeti içinde sıkıntıda iken, onlar nurdan minberlerde, böyle yüzleri nur, elbiseleri nur, oturdukları yer nur, pırıl pırıl... Şehidler ve peygamberler bile gıpta edecek bir durumda olacak.

E nedir bu? İnsanların birbirlerini Allah için sevmesinin mukabili. Dünya menfaati için değil, para alacağım diye değil, nüfûzundan istifade edeceğim diye değil. Allah rızası için.

"—Ben onu seviyorum."

"—Neden seviyorsun?"

"—Allah için seviyorum. Yaradan'dan ötürü seviyorum."

İşte bunu sağlamak lâzım! Madem böyle peygamberler ve şehidler bile gıpta ediyormuş... Hadi bakalım, arayın tarayın bir hafta sonra gelin! Nasıl oluyormuş bu Allah için birbirlerini sevmek, Allah için ahbaplık etmek? (*El-mütehâbbûne fî celâlî*) nasıl oluyorsa; bunu buldunuz mu, tamam, iş bitmiş oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi nevm ü gafletten ikaz eylesin... Sevdiği, râzı olduğu bir ömür nasib eylesin... Sevdiği, râzı olduğu, mes'ud, bahtiyâr kullar olarak kendisine kavuşmayı cümlemize nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

28. 02. 1982 - İskenderpaşa

04. KULUN ALLAH'A KARŞI SAMİMİYETİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ الله تَعَالٰى: أَحَبُّ مَا تَعَبَّدَنِي بِهِ عَبْدِي إِلَيَّ، النُّصْحُ لِي

(ابن مبارك، حم. حل. والحكيم عن أبي أمامة)

RE. 328/3 (*Kàle'llàhu azze ve cell: Ehabbü mâ teabbedenî bihî abdî ileyye, en-nushu lî.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah'ın rahmeti ve bereketi ve selâmeti üzerinize olsun...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek ehàdis-i şerîfesinden bir miktarını okuyup izah etmeden önce, evvelen ve hâssaten efendimiz, rehberimiz ve nümûne-i imtisâlimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh-u saadeti için, sonra sâir enbiyâ ve murselînin, cümle evliyâullahın ruhları için, hâssaten Peygamber ASS Efendimiz'in ashabının, etbâının; ashàb-ı kirâmdan hocamız, üstadımız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât u meşâyih ve pîrânımızın ruhları için;

Ve okuduğumuz hadis kitabının müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruh-ı şerîfi için; bu hadis kitabının içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emek sarf etmiş olan cümle ulemânın, ravilerin ruhları için;

Uzaktan ve yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden, hadis-i şeriflere rağbetinden nâşî şu mescide teşrif eylemiş olan siz kardeşlerimizin, ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının, ana baba ve akrabalarının, kardeşlerinin ruhları için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edip, hadis-i şeriflerin izahına öyle geçelim:

....

a. Allah'ın En Sevdiği İbadet

Mukaddimede metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerif, Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan rivâyet olunmuş. Peygamber Efendimiz, "Allah-u Teàlâ şöyle buyurdu" diye naklediyor. O halde, bu hadis-i şerif bir hadis-i kudsî oluyor, hadis-i ilâhî oluyor:[46]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: أَحَبُّ مَا تَعَبَّدَنِي بِهِ عَبْدِي إِلَيَّ، النُّصْحُ لِي

(ابن مبارك، حم. حل. والحكيم عن أبي أمامة)

RE. 328/3 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Ehabbü mâ teabbedenî bihî abdî*) Kulumun bana ibadet ederken, icrâ ettiği tarzların benim nazarımda en sevimlisi, en sevgilisi... Yâni, kulum bana çeşitli şekillerde ibadet eder ama, bu

---

[46] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.254, no:22245; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.206, no:7833; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.175; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.352, no:1175; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.67, no:204; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.27; Ebû Ümâme RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.514, no:3499; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.740, no:7199; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.14, no:7; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.38, no:14915.

ibadetlerin benim indimde en makbulü, en sevimlisi, en hoşu, (*en-nushu lî*) bana olan samimiyetidir, bana karşı beslediği samimiyetidir."

Bu hadis-i şerifi biraz izah edelim:

Biz Allah'ın aciz, naçiz kullarıyız. Bizi o yarattı. Küçücüktük, hiç bir şeyden haberimiz yoktu, acizdik... Besledi, büyüttü, akıl verdi. Çok şükür, iman vermekle, İslâm'a dahil olmakla, müslüman olmakla da bizi cihan halkının içinde herkesten daha aziz, daha şerefli kıldı, bu güne getirdi. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize ihsân ettiği İslâm'a, imana, tevfîk ve hidâyete erdik. Sonsuz hamd ü senâlar ederiz.

Bizim vazifemiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kulluk etmek. Hayatın gayesi bu... Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu kâinâtı, bu kâinâtın içindeki varlıkları, insanları ve cinleri; yâni, gördüğümüz hemcinslerimizi ve görmediğimiz, perdeli gözlere görünmeyen o görünmez yaratıkların hepsini, kendisine ibadet etsinler diye yarattı. "Bir başka maksatla yaratmadım!" buyuruyor ayet-i kerimede:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ (الذاريات:٥٦)

(*Ve mâ halaktü*) "Yaratmadım; (*el-cinne ve'l-inse*) cinleri ve insanları, (*illâ liya'budûn*) ancak ve ancak, sadece ve sadece bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 51/56)

Önce yaratmadım deyip de, sonra *illâ* demesi tahsis için. Yâni, başka bir şey için değil de, sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet için yaratıldığının mânâsı yatıyor sözün böyle eklenmesinde... Demek ki, bizim asıl gayemiz memurluk değilmiş, amirlik değilmiş, çalışmak değilmiş, iş değilmiş, güç değilmiş... Asıl gayemiz şu hayata, şu kâinâta gönderilmemizdeki nükte, sebep, Allah'a kulluk etmekmiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ölümlü hayatı niçin icad eyledi?

Niye bu insanlar geliyorlar gidiyorlar? Doğuyorlar, ölüyorlar? Niye bu hayat oldu? Niye bu dünya oldu?

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Ellezî haleka'l-mevte ve'l-hayâte li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) "O Allah ki, sizden hanginiz daha güzel amel işleyecek diye imtihan etmek için ölümü ve hayatı yaratmıştır." (Mülk, 67/2) Bizi imtihan etmek için Allah-u Teàlâ Hazretleri buraya gönderdi.

"—Pekiyi o zaman, her şeyi bırakalım, Allah'a ibadet edelim!"

Bu sathî bir anlayış... İbadet, sadece camiye girip de namaz kılmak değildir. İbadet, hayatı Allah'ın rızasına uygun geçirmektir. Yâni, caminin dışında kulluktan vaz mı geçeceğiz? Şimdi çıktık dışarıya, İskenderpaşa Camii'nin kapısından çıktık caddeye; tamam, bitti mi ibadet? Öyle bir şey tasavvur edilebilir mi? Hangi mantık bunu kabul eder?

Caddede de müslümanız, iş yerinde de müslümanız, masamızın başında da müslümanız, evin içinde de müslümanız. Hocayken de müslümanız, babayken de müslümanız, oğulken de müslümanız. İşçiyken de müslümanız, memurken de müslümanız, amirken de müslümanız... Yâni, müslümanlık bizden bir ara ayrılır mı? İman ayrılır mı? Yâni ayrılsa olur mu?

{Ayrılır... Hadis-i şeriflerde bildiriliyor: Bir kul bir büyük günahı işlerken, bir zinayı işlerken müslüman olarak işlemez diyor. İman gidiyor tabii. İman olsa onu yapar mı? Allah'tan korkan insan o büyük günahı işler mi o anda?

Netice itibariyle, biz her yerde müslüman olduğumuz için müslümanlığı bir mekâna, bir harekete tahsis etmek iptidâî bir zihniyettir. Öyle şey yok, müslümanlık öyle değil!

Müslümanlık hayatın en anında, her halinde, Allah'ın istediği gibi hareket edebilmek, seçmesini Allah'ın rızasına uygun yapabilmek... Sen,

أسلمت نفسي

(*Eslemtü nefsî*) "Ben müslüman oldum!" demedin mi? "Kendi irademi sana teslim ettim yâ Rabbi, kendi başımın buyruğuna gitmeyeceğim. Ben senin isteğine tâbi olacağım. Sen Kur'an-ı Kerim'de ne buyurduysan, hadis-i şerifte ne buyurduysan, ben onu kabul ettim." demedin mi?

"—Yok, farkında değilim." diyebilir.

Çünkü, dinden çok uzaklaşmış insanlar. Unutmuş dinin mânâsını...

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû.*)

Ne demek? "Ben şehâdet ederim ki Allah'tan başka mâbud yok. Sadece ona ibadet edeceğim ve Muhammed-i Mustafâ SAS, onun bize gönderdiği elçisi, Rasûlü... Onu da kabul ediyorum."

Ne demek? Yâni, "Rasûlüllah'ın getirdiklerini öğreneceğim de, ona uyacağım!" demek. Yoksa, sen kuru kuruya Allah'ın Rasûlünün adını zikretmekle bitiyor mu sanıyorsun işi? *"Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû."* dedin, bitti... Bitmez ki!

İman kalpte olan bir şeydir. Dille ifadedir ve mu'cebince amel etmektir.

تصديقٌ بالجنان، وإقرارٌ باللسان، وعملٌ بالأركان.

(*Tasdîkun bi'l-cenân, ve ikrârun bi'l-lisân, ve amelün bi'l-erkân*) [Kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve erkânına göre amel.] İmanın tarifi budur. Kalbinde bir duygu teşekkül edecek, inanacaksın, bağlanacaksın, dilin ile ifade edeceksin,

hareketlerinde de görülecek. Her hareketinde görülecek.

“—Bu adam müslümandır.”

“—Neden?”

“—Bak içki içmiyor.”

“—Bu adam müslümandır.”

“—Neden?”

“—Şu haramı işlemiyor, faizi almıyor. Bak burada bu kadar insan şu kadar haramı işlerken, bu işlemiyor.”

Şimdi biz askerlik yapıyorduk, aldılar bizi götürdüler araziye. Bir dere kenarında mola verdirdiler. Nasıl bulmuş açık gözlüler. Havuç tarlası varmış kenarda meğerse... Biz derenin kenarına, çimenlere oturduk.

“—Allah ne güzel şeyler yaratmış; çiçekler, çimenler, ağaçlar...” filan diye bakınırken, baktık herkesin elinde bir havuç... Kökleyen, suda yıkamış, kıtır kıtır yiyor...

Yâhu, sen bunu kime sordun da yiyorsun?

O tarlanın sahibi, akşam kim bilir ne hale geldi. “Vay, buradan çekirge sürüsü mü geçti? Ne oldu yâni? Bu tarlanın bu hali ne?” diye ne kadar üzülecek. Ne kadar intizâr edecek, ne kadar bağıracak, çağıracak. İçinden neler söyleyecek kim bilir. O mahkeme-i kübrâda onun karşısında o havuçları yiyenler nasıl cevap verecekler?

E bazıları da yemedi. Neden? Bunlar mü’min. Bunlar Allah’a inanıyorlar, bunlar Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin insanları, bu dünyada yaptıklarından hesaba çekeceğini biliyorlar. Onun için yapmıyorlar. Tarlanın sahibi yok, dağın başı, kimse bilmiyor ama Allah biliyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri görüyor, biliyor ve insanın her işi kaydediliyor.

Şaşıracak insanoğulları, kıyamet günü amel defteri açıldığı zaman:

مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ لاَ يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً إِلاَّ أَحْصَاهَا

(الكهف:٤٩)

(*Mâli hâze'l-kitâbi lâ yuğadiru sağîraten ve lâ kebîraten illâ ahsàhâ*) "Bu nasıl amel defteri, nasıl kitap ki, hiç küçük büyük bir şey bırakmamış, hepsini tesbit emiş." (Kehf, 18/49) diyecekler. "Allah Allah, biz unuttuk, Allah-u Teàlâ Hazretleri tesbit etmiş. Hepsi tesbit edilmiş." diyecekler.

Yâni, müslüman her haliyle belli olur. Sözünden belli olur, kızmasından belli olur, sevincinden belli olur, hareketinden belli olur. Önüne yollar çatallaştığı zaman, tercih ettiği yoldan belli olur. Mü'min başka bir yol tercih eder, kâfir bir başka yol tercih eder. İnananın hali başkadır, inanmayanın hali başkadır.

Onun için, ibadet camiye mahsus değildir, Ramazan'a mahsus değildir, yaşlılığa mahsus değildir. Belli bir devreye, belli bir mekâna, belli bir zamana tahsis edersek... Onun dışında müslüman değil misin? Râzı mısın böyle bir ayrıma? Bıçakla kes... Bu tarafı müslümanlık, o tarafı küfür. İmanla küfür yan yana durmaz. Mü'minsen, mü'minsin... Her şeyinde görülecek.

Mü'minsen, tesettüre riayet edeceksin. Mü'minsen, faizi yemeyeceksin. Mü'minsen, içkiyi içmeyeceksin. Mü'minsen, zina yapmayacaksın. Mü'minsen, yalan söylemeyeceksin. Mü'minsen, elle, gözle, başkasını incitmeyeceksin. Mü'minsen, haram yemeyeceksin... vs. İslâm, bir hayat nizamı.

Onun için, İslâm'ın emirleri çoktur. Söyleye söyleye bitiremiyoruz. Her pazar, her toplantıda, her oturumda üç tanesini, beş tanesini söylüyoruz. Neden? Hayatın hadiseleri tafsîle gelir mi, biter mi? Bitmez. Ana kaideleri söyleyeceğiz.

Ana kaidelerden, insanın içinde bir zevk-i imânî teşekkül edecek, mü'min insana mahsus bir zevk teşekkül edecek, tercihini yapacak. "Şurada İslâm'a göre, şöyle yapmak gerekir, böyle olacak; burada böyle yapmamak gerekir." diye bir terazi meydana gelecek insanın içinde... Orada tartılacak ahkâm, ondan sonra kişi tercihini yapacak.

Avrupa'dan bir elçi gelmiş, Osmanlılar zamanında... Arabayla bir yerden bir yere gidiyormuş. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun elçisi... Arabada altın torbaları varmış. Bir kaza olmuş, altınların hepsi yola saçılmış. Üstelik su da varmış, dere de varmış kenarında, dereye de saçılmış. Kalabalık üşüşmüş oraya, herkes altınları topluyor.

"—Eyvah! Yağmalandı bizim altınlar, gitti." demiş Avusturya-Macaristan elçisi. Kendi memleketine kıyas ediyor, o zamana göre... "Gitti bizim altınlar!" demiş. Kendisi o kadar insanla nasıl başa çıksın?

Fakat, biraz sonra bakmış ki, altınları toplayanlar bir avuç, yarım avuç, üç tane, beş tane; herkes getiriyor. Hatta suya inenler olmuş, sudan toplamışlar altınları... Saymış, bütün altınlar önce torbaya koyduğu kadar.

Neden? Ecdadımız müslümandı da ondan... Gâvurun parasına tenezzül mü eder? Gâvur veya müslüman, neyse; başkasının

parasına tenezzül eder mi?

"—Gâvurdur, yiyelim!" diye düşünenler olabilir. Muselâ, duyuyoruz ki, Yahudilikte bir prensip varmış; kendi aralarında faiz alamazlarmış ama, başkasından alırlarmış. O Allah'ın kulu değil mi? Faiz zulümse... Bundan al, ondan alma; bu nasıl iş?

Onlara göre bir ayrım var ama, bize göre öyle değil. Biz Allah'tan korkarız. Bizim ecdadımız üzümü yemişse, kütüğüne parasını bağlamış. Sahibi kaçmışsa korkusundan, oraya parasını bağlamış ecdadımız.

Ecdadımızın iyisi de vardır, kötüsü de vardır. Hepsini böyle platonik bir sevgiyle sevip de, hepsini alkışlayacak da değiliz. Kötüyse kötü, iyiyse iyi... Bizim onlarla bir alacağımız, vereceğimiz yok. Allah ile hesabımız.

Her sözümüzün bir hesabı var. Her sözün, her işin bir hesabı var; iyiyse iyi, kötüyse kötü. İçki içenler de olmuş, gevşek davrananlar da olmuş. Meyhaneden, kadından, kadehten, camdan bilmem şundan bundan bir sürü boş vakit geçiren gevezeler de olmuş.

Ama, cemiyet olarak sağlam bir cemiyetmiş. Haramı helali bilen, temiz, pâk bir cemiyetmiş. Mes'ud bir zaman yaşamışlar ama, gelmiş geçmiş. Yâni, onun kadri kıymeti o zaman bilinmiştir inşâallah. Şimdi de tarih kitaplarında kalmış yâdı.

Netice itibariyle İslâmiyet böyledir. İbadet bir zamana mahsus değildir. Kul, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet edecek. Ama, bu hadis-i şerifte buyruluyor ki:

(*Ehabbü mâ teabbedenî bihî abdî*) "Kulum bana çeşitli şekillerde ibadet eder ama, benim indimde bunların en iyisi, bana en sevgilisi, (*en-nushu lî*) kulumun bana olan nushudur." buyruluyor.

Şimdi bu *nush* kelimesini izah etmek lâzım ki, ibadetlerin en üstünü buymuş. İyice bilelim, ona göre Allah'ın sevgisini o yoldan kazanmağa çalışalım!

Bu kâinâtın sahibini dost edinmek güzel değil mi? Bizi

yaratan, bizi besleyen, bize bunca nimeti ihsân eden yaratıcımıza bir teşekkür hissi gelmiyor mu içimizden? Onun uzaklığı böyle içimizi yakmıyor mu acaba?

"—Yâhu, niye bu kadar böyle uzağız? Nerede bunları bize gönderen Allah-u Teàlâ Hazretleri? Niye biz bu kadar uzağız? Erenler ermiş de, biz ne biçim insanız?" filan diye bir yanma, yakılma olmuyor mu? Onun sevgisini kazanmak, rızasını kazanmak, onun sevgisine ermek istemez miyiz?

O halde *nush* nedir? Hem de, (*en-nushu lî*) "Bana karşı nush, benim için nushtur." diyor.

Nush kelimesi, lisan bilgimize göre ilkönce şöyle hatırımıza gelebilir, yaşlı amcalarımız da diyebilir ki:

"—*Nush*, nasihat demek, öğüt demek."

Meşhur beyti de var Ziya Paşa'nın:

Nush ile uslanmayanı etmeli tekdir;
Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötekdir.

"İlk önce nasihat edeceksin, ondan sonra tekdir edeceksin. Baktın onunla da uslanmıyor, döveceksin!" diyor şair.

Şair böyle demiş. *Nush*, nasihat mi demek? Evet, *nush* kelimesi Arapça'dan geçmiş ama, dilden dile kelime geçerken değişikliklere uğruyor. Nush kelimesi de, nasihat kelimesi de bizim dilimize geçince, mânâsında değişme olmuş.

Bir başka hadis-i şerif var ki, çok meşhur olduğu için sizin de duymuş olmanız muhtemeldir:[47]

---

[47] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.74, no:55; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.704, no:4944; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.156, no:4197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.102, no:16982; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.X, s.435, no:4574; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1152; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.52, no:1260; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.79, no:7164; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.323, no:5265; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.163, no:16433; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.432, no:7820; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.369, no:837; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.392, no:2681; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.44, no:17; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i*

الدِّينُ النَّصِيحَةُ. قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ (م. د. ن. حم. عن تميم الداري؛ ت. ن. حم. طس. عن أبي هريرة؛ حم. طب. ع. عن ابن عباس؛ كر. عن ثوبان)

(*Ed-dînü en-nasîhah*) "Din nasihattir." buyurmuş Peygamber Efendimiz.

(*Kàlû: Li-men yâ rasûla'llàh*) "Kime karşı yâ Rasûlüllah?" diye soruyorlar. "Nasihat kime karşı olacak?"

(*Kàle*) Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz: (*Li'llâhi*) "Allah'a, (*ve li-kitâbihî*) Allah'ın kitabına, (*ve li-rasûlihî*) Rasûlüne, (*ve li-eimmeti'l-müslimîn*) müslümanların idarecilerine, imamlarına, önderlerine; (*ve li-âmmetihim*) bütün müslümanlara..."

Şimdi biz buradaki nasihate öğüt mânâsı verirsek, bizim ne

Bağdad, c.XIV, s.207, no:7495; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.53, no:2706; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.226, no:3095; Temîm ed-Dârî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.324, no:1926; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.157, no:4199; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.297, no:7941; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.122, no:3769; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.433, no:7822; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.242; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.107, no:1271; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.383; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.I, s.346; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.115, no:1905; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.351, no:3281; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.108, no:11198; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.259, no:2372; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.74, no:92; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.402, no:2754; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.45, no:19; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.67, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.412, no:531; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.133, no:2923; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.307; Sevbân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.263, no:290, 293; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.740, no:7197, 7201, 8774, 8776; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.263, no:699 ve c.II, s.305, no:1324; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXXIX, s.230, no.42406; ;RE. 97/11.

haddimiz ola ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne biz öğüt verelim? Rasûlüllah'a öğüt vermek nasıl mümkün olsun? Buradan anlaşılıyor ki, yâni bu hadis-i şerif bizim için delil oluyor ki, *nush* bizim anladığımız öğüt mânâsına değil.

"—Ya ne mânâsına?"

Nush, ihlâs ve samimiyet mânâsına... Hàlislik, kalp temizliği; içinde gıl ve gış, kötü, karışık duygular, fâsid, fâsık, bozuk niyetler olmaması... Hani diyorlardı ya, "Benim kalbim temiz!" diye... Kalp temizliği, hepimizin bildiği bir şey... *Nush*, kalp temizliği demek, niyet hàlisliği demek.

Hah, o zaman hadis-i şerifin mânâsı ne oluyor:

"Allah'a yapılan ibadetlerin Allah indinde en makbulü, sevimlisi Allah'a samimiyetle, temiz, pâk bir kalp ile yapılan ibadettir. Allah'a karşı temiz, pâk bir niyet beslemektir."

"—Nasıl olur Allah'a karşı nush?"

b. Allah'a Karşı Samimiyetin Esasları

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne nushun esaslarını burada Hocamız şerhte açıklamış. Diyor ki:[48]

والنصح له وصفه بما هو أهله عقدا أو قولاً ، والقيام بتعظيمه
ظاهراً وباطنًا ، والرغبة في محابّه ، وموالاة من أطاعه ، ومعاداة
من عصاه.

(*Ve'n-nushu lehû vasfuhû bimâ hüve ehlühû akden ve kavlen*) "Sözce ve itikadca Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni doğru bilmek, doğru söylemek. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne şirk koşmamak. Saf, temiz bir itikad ile inanmak ve bu itikadı dile getirmek."

---

48 Gümüşhànevî, *Levâmiu'l-Ukùl*, c.III, s.531; Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, c.IV, s.486, no:6039.

(*Ve'l-kıyâmü bi-ta'zîmihî*) "Ona göre kulluk etmek, ona hürmetin, ta'zîmin nasıl yapılması gerekiyorsa, icabını yapmak, hürmette kusur etmemek. (*Zàhiren ve bâtınen*) Dış görünüşte de, iç görünüşte de..."

İnsanlarla olduğun zaman gözünü kapatırsın, boynunu bükersin, böyle yana yakıla gözyaşı dökerek namaz kılarsın; evde yalnız kaldığın zaman başka türlü... İş yerinde, ertesi gün başka türlü... Olmaz! Zàhiren ve bâtınen, hem görünürde, hem gizlide, hem dışta, hem içte...

(*Ve'r-rağbetü fî mahâbbihî*) "Onun sevdiği şeylere rağbet etmek."

(*Ve muvâlâtün men etàahû*) "Ondan sonra, ona itaat eden kullara dostluk beslemek, sevmek, Allah'a itaat eden, Allah ehli, Allah yolunda yürüyen kulları sevmek."

(*Ve muàdâtü men asàhu*) "Ona isyan edenlere, ona asi gelenlere de buğz etmek, düşmanlık etmek." Dostumun dostu nedir? Dostumdur. Dostumun düşmanı nedir? Düşmanımdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne asi geliyor, düşmanlık ediyor, sen onu nasıl seversin?

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ

وَلَوْ كَانُوا اٰبَاءَهُمْ اَوْ اَبْنَاءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ (المجادلة:٢٢)

(*Lâ tecidü kavmen yü'minûne bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri yuvâddûne men hàdda'llahe ve rasûlehû ve lehû kânû âbâehüm ev ibnâehüm, ev ihvânehüm ev aşîretehüm*) [Allah'a ve ahiret gününe inanan bir toplumun —babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa— Allah'a ve Rasûlüne düşman olanlarla dostluk ettiğini göremezsin.] (Mücâdile, 58/22)

Yakınları, akrabası bile olsa hiçbir sahih, sâlim müslüman, Allah ve Rasûlüllah'a harb açmış, onlarla mücadele eden kimseleri dost edinemez. Yasak!

Sonra, mantığa da sığmaz. Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle

sevgiyi kabul eder mi?

"—Sen benim düşmanımla dostluk ediyorsun, ne arıyorsun huzurumda, defol!" der. "Benim düşmanımla dostluk ediyorsun. Bu nasıl iş? Sen benim nasıl dostumsun, nasıl kulumsun, utanmaz mısın benim verdiğim nimetlerden?" der.

Böyle dediği muhakkak.

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne nushun esasları bunlarmış. Hürmetin gereğini yapmak, sağlam bir itikad ile inanmak, zahirde ve bâtında ona karşı hürmette kusur etmemek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasının olduğu şeylere rağbet etmek; onu seven, onun yolunda yürüyen, ona itaat eden kulları sevmek; ona asi gelenlere de düşmanlık beslemek tarzında tafsîl edilmiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize dinin esaslarını, ruhunu, mahiyetini kavramayı nasib ve müyesser eylesin... İnsan işin ruhunu kavramazsa, çok yanlışlıklar yapar yâni. İnsanın yönü yanlış olursa yürümesinin kıymeti olur mu? Falanca semte gidecek... Yönü yanlış tutturmuş. On saattir yürüyor. İstersen bin saat yürüsün. Yön yanlış. Sarf edilen emek boşuna... Yönün doğru olması lâzım! İstikametin doğru olması lâzım!

İşte dinin de böyle yönleri var. Esas tevcihleri var. İnsanı yönlendirdiği tarafları var. Onları bilmezse insan, boşuna emek sarf eder.

Allah'ın sevmediklerini seviyorsun. Allah'ın sevmediklerine yardım ediyorsun. Allah'ın düşmanlarıyla el elesin. Allah'ın düşmanlarını destekliyorsun mâlen, fiilen, fikren... Uğraş bakalım, istediğin kadar uğraş.

Şeyh Sâdî'nin böyle bir müstehziyâne şiiri var:[49]

ترسم نرسی به کعبه ، ای اعرابي !

کاین ره که تو می روی ، به ترکستان است

[49] Sa'dî, *Gülistan*, Bölüm:II, Hikâye:6.

Tersem ne-resî be-Kâ'be, ey a'rabî!
Kein reh ki tû mî-ruy, be-Türkistânest

[Korkarım ki, erişemeyeceksin Kâbe'ye ey a'rabî;
Senin yöneldiğin bu yol Türkistan'a gider.]

"Ey hacı namzedi, korkarım ki hacca varamayacaksın; çünkü yönün Türkistan'a doğru." diyor.

Kendisi Şirazlı, hac güneybatıda, Türkistan kuzeydoğuda... "Ey hacı namzedi, korkarım ki hacca varamayacaksın; çünkü yönün Türkistan'a doğru." diyor, ters istikamete doğru demek istiyor yâni.

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize bir kere temiz, pâk bir niyet ihsân eylesin...

Biz hakikaten inandık mı Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne?

"—*Âmennâ ve saddaknâ*, elbette. Allah-u Teàlâ Hazretleri var, bir... Her gün nimetini görüyorum, her gün lütfunu, ihsânını görüyorum. (*Âmentü bi'llâh, ve bimâ câe min indi'llâh*) "Allah'a ve Allah indinden gelen her şeye iman etmişim. (*Âmentü bi-rasûli'llâh, ve bimâ câe min indi rasûli'llâh.*) Onun gönderdiği Rasûl'e de inanmışım, onun getirdiği her şeye de bağlanmışım."

Şimdi ölçelim bakalım, senin hareketlerini! Söz olarak böyle diyorsun da, nasıl gidiyorsun?

Başka türlü gidenler çıkabiliyor. Yâni, söz olarak bunu böyle hakikaten de samimi söylüyor, hissediyoruz. Gözü yaşlanıyor, ağlıyor çünkü... Bakıyorsun ki, yapmacık değil. Ama hareketlerine bakıyorsun, tezat var. O neden? O cehaletten. Cahil, zavallı...

Hani küçük bir çocuk elektrik telini bilir mi? Tutar. Neden? Câhil... O teli tuttuğu zaman, başına ne geleceğinden haberi yok ki. Onu tuttuğu zaman, ona yapıştığı zaman kül olacak, yahut eli sarsılacak veya bir kazaya uğrayacak.

الجاهل جسورٌ

(*El-câhilü cesûrun*) [Câhil cesurdur.] Cahillik insanı cesur yapar. Yâni, bilmediği zaman zor.

O halde bizim ilk belâmız, başımızın belâsı cehâlettir. Yâni, bu cahillikle hiç bir şey elde edilmez. Neden? Kaş yapayım derken, göz çıkartırsın; yanlış iş yaparsın.

İnsan bir Amerikalı artisti kendisine numûne alırsa, saçını ona benzetirse, bıyığını ona benzetirse, yolunu ona benzetirse, tavrını ona benzetirse; sigara içişini, dumanını üfürüşünü taklit ederse, nereye varacak? Onun yanına varır. Başka yere varamaz.

Rasûlüllah'a uymak isteyen insan, biraz cahillikten kurtulacak. Neyi sevdiğini, neyi sevmediğini, dinin esaslarının ne olduğunu bilecek. Tertemiz bir iman, ondan sonra sağlam, sahih bir bilgi edinecek.

Câhil mâzur görülmez tabii. Cehalet hiçbir zaman mâzur görülmeyecek ve hadis-i şeriflerde Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor ki:[50]

ذَنْبُ العَالِمِ وَاحِدٌ ، وَذَنْبُ الْجَاهِلِ ذَنْبَانِ ؛ اَلْعَالِمُ يُعَذَّبُ عَلٰى رُكُوبِهِ الذَّنْبِ ، وَالْجَاهِلُ يُعَذَّبُ عَلٰى رُكُوبِهِ الذَّنْبِ وَتَرْكِ الْعِلْمِ

(الديلمي عن ابن عباس)

(*Zenbü'l-àlimi vâhidün ve zenbü'l-câhili zenbân*) [Alimin günahı birdir, câhilin günahı ikidir. (*El-àlimü yuazzebü alâ rukûbihi'z-zenbi*) Alim işlediği günahtan dolayı azaplandırılır; (*ve'l-câhilü yuazzebü alâ rukûbihi'z-zenbi ve terki'l-ilmi*) câhil ise

---

[50] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.248, no:3165.
Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.313, no:28911; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.42, no:12509.

bir işlediği günahtan dolayı azaplandırılır, bir de ilmi terk ettiğinden dolayı azaplandırılır.]

"Allah-u Teàlâ Hazretleri, cahilleri iki misli azaplandıracak: Bir; hatayı yaptığından dolayı... İki; câhilliğinden dolayı..."

"—Niye câhil kaldın, niye öğrenmedin?" denilecek.

Bugünün insanları da aynı şeyi demiyor mu? "Kanunu bilmemek mazeret değildir." derler.

"—Efendim, o kanun çıkmış ama, haberim yoktu." dersen, trafik polisi sana cezayı yazmaz mı?

Veyahut, vergiyi vaktinde yatırmadığında, "Haberim yoktu." desen, seni affederler mi? Kanunu bilmemek mazeret değildir derler.

Dünyada böyle oluyor da, ahirette başka türlü mü olacak? Ahirette de böyle. Allah-u Teàlâ Hazretleri diyecek ki:

"—Ben sana peygamber gönderdim, niye uymadın? Ben sana kitap gönderdim, niye tabi olmadın? Ne işledin bakalım, o kitaba göre?" diye soracak.

Muhakkak soracak. Ayetlerde var, hadis-i şeriflerde var. Ve onlar da diyecekler ki:

لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ (الملك: ١٠)

(*Lev künnâ nesmeu ev na'kılü mâ künnâ fî ashàbi's-saîr*) "Ah, keşke dinleseymişiz, kulak verseymişiz; o zaman, bu cehennem ehlinden olmazdık." (Mülk, 67/10) diye, o zaman pişman olacaklar.

Demek ki, buradan hayatî bir çalışma karşımıza çıkıyor. Bu bir eğlence değil. Din böyle bir leblebi çekirdek yemek gibi eğlencelik iş değil. Hayat memat meselesi deriz ya, öyle bir şey... Yâni, insan bu dünyada Allah'ın rızasını kazanamazsa, ahirette cehenneme gidecek. Bu kadar aşikâr bir şey... Rızasına uygun hareket ederse, cennetine nail olacak.

O halde, bu oyuncak değil. Buna gayret sarf etmek lâzım, emek

sarf etmek lâzım, çalışmak lâzım. Şu kitabı alıp da, imtihana giren öğrenci kadar biraz okumak lâzım! Kur'an-ı Kerim'i hiç okumamış, mealinden hiç haberi yok; Rasûlüllah'ın hayatını bilmez, sünnet-i seniyyesinden haberi yok. Bu büyük bir afet...

Tabii, bugün memleketimizde, ikaz etmemiz gereken bir nokta daha var ki, herkes, "Ben İslâmiyet'i öğretiyorum!" diyor. Fakat, herkes bir başka yola çekiyor insanları. İşin tehlikeli tarafı da o. Yâni, öğrenmek isteyen insanların karşısına çıkan çeşit çeşit insanlar var ki, "Gel, benim yolum doğrudur!" diyor, bir tarafa götürüyor.

Bakıyorsun, Allah Allah! Müslümanım diyor, namaz kılmıyor. Müslümanım diyor, tesettüre uymuyor. Müslümanım diyor, çeşit çeşit... Artık sıralarsam, belki bazı kimselere de dokunur. Netice itibariyle herkes kendi çevresinden misali bulabilir.

O halde yol hangisi? Yol, işte bu dersin başında söylediğimiz:[51]

إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ اللهِ ، وَأَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ !

---

[51] Muhtelif lafızlarla:

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no;10; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Buhàrî, *Sahih*, c.V, s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2076; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.200, no:4786; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.55¸Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü'l-Ummâl,* c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV, s.1368, no:43589; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587.

(*Elâ inne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah*) "Kitapların en faziletlisi Kur'an-ı Kerim'dir. (*Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Yolların en güzeli de, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in yoludur."

Sen bir hadis-i şerif kitabından bir hadis-i şerifi öğrenir, tatbik edersen, kıyamet gününde mahkeme-i kübrâda:

"—Yâ Rabbi, hadis-i şerifi okudum, uydum." dersin, kurtulursun. Ama başka yere uyarsan, kurtaramazsın kendini.

Onun için, yol Rasûlüllah'ın yoludur. Rasûlüllah'ın yolundan, izinden Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi zerre kadar ayırmasın… Kıl payı kadar ayırmasın... Bir ayrılığa bile tahammülü yoktur bu işin. Allah-u Teàlâ Hazretleri o Rasûl-i Edîbine bizi has ümmet eylesin... Onu bilip, onun izinde güzelce yürüyüp, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına ve onun şefaatine eren bahtiyârlardan eylesin...

Bu çok önemli hususu inşâallah hatırınızdan hiç çıkarmayacağınızı tahmin ederim. Temiz bir kalp için...

Yalnız, bu kadar karışıklığın içinde bir hususu da söyleyeyim size: Allah-u Teàlâ Hazretleri, kişinin kalbi temiz oldu mu, ikaz eder. Vallàhi de ikaz eder, billâhi de ikaz eder. "Kulum, yanlış yolda gidiyorsun!" diye irşad eder, ikaz eder. Kalp temiz oldu mu, her şeyin başı o…

Kalp temiz oldu mu, "Yâ Rabbi ben sana halisàne, muhlisàne kulluk etmek istiyorum!" diye, halis niyet ile bir yola girdi mi —farz edelim ki, o yol yanlış— Allah-u Teàlâ Hazretleri irşad eder ve ona doğru yolu gösterir. Ama kalbinde bozukluk varsa... O zaman salıverir seni. Yâni, itikadında, kalbinde, niyetinde bir bozukluk varsa, esas itibariyle Allah'a kul olmayı istemiyorsun da mevkî istiyorsan, para istiyorsan, makam istiyorsan, şöhret istiyorsan, alkış istiyorsan, beğenilmek istiyorsan, gününü gün etmek istiyorsan, dünyanı mamur etmek istiyorsan; o zaman, hiç ses seda bulamazsın.

Çünkü, o öyle bir perdedir ki, o perdeden hiç bir şey geçmez senin tarafına... Hiç bir ikaz ışığı o tarafa gelmez. Perde değil o,

kalın duvar... Kale duvarı gibi bir duvarın içine girdin sen, hapsettin kendini o kötü niyetle... Temiz niyetin olacak.

O zaman Allah hristiyana:

"—Kulum, bu yol yanlış, müslüman ol." diye gösteriyor.

Falanca yere kapılanmış insana:

"—Kulum bu yol yanlış, şu tarafa gel!" diye gösteriyor.

Bir olmuş misalini söyleyeyim. Afrika'da bir kabile reisinin çocuğunu hristiyanlar gitmiş, kandırmışlar; "Hak din hristiyanlıktır!" diye hristiyan yapmışlar. Putperestti ya, hristiyan yapmışlar. Belki de o kabile müslümandı, bilmiyoruz. Afrika'nın çoğu müslüman olmuş da, biz muhafaza edememişiz. Şimdi yavaş yavaş uyanıyor. Neyse...

Hristiyan etmişler, papaz olmuş. Afrikalı olduğu için, onların dilini de bildiği için, onu da desteklemişler. Para bol, mali imkânlar fazla... Bir misyoner bir yabancı diyara, Afrika'ya vs.ye hristiyanlığı yaymak için gittiğinde, vali elini öpüyor Amerika'dan uğurlarken. Niye?

"—Sen din uğruna iş görmeğe gidiyorsun!" filan diye valiler elini öpüyor, reisicumhurlar uğurluyor.

Böyle kıymetli bir meslek onlarda misyonerlik... Hak yolu gösterse, hakikaten de öyledir. Yâni, irşad en kıymetli meslektir de; hakkı göstermeyince, tabii o zaman kıymeti yok...

Neyse bu misyoner Afrika'da böyle dolaşıyormuş. Her kabileye gidip, "Hak din hristiyanlıktır, gelin hristiyan olun!" diye dolaşıyormuş ve muvaffak oluyormuş.

Ona demişler ki papazlar:

"—Bu müslümanların peygamberi denilen şahıs, hristiyanlıktan biraz bir şeyler öğrenmiştir, hristiyanlığı bozmuştur, sapık bir mezhep çıkarmıştır." diye öğretmişler ona.

O da Peygamber Efendimiz'e çok kızarmış. "Bozuk bir mezhep ortaya çıkarmış, ne biçim şahıs!" filan diye, içinde çok büyük bir kini varmış.

Bir gece rüyasında böyle bir kalabalık görüyor. Onların

arasında Peygamber Efendimiz SAS'i de görüyor. Diyorlar ki:

"—İşte bu müslümanların peygamberi!"

Bakıyor ki serâpâ, baştan ayağa nur... Çok etkileniyor.

Peygamber Efendimiz hakkında, onun zamanında yaşayanlar diyor ki:[52]

مَنْ رَآهُ بَدِيهَةً هَابَهُ، وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ، يَقُولُ نَاعِتُهُ:

لَمْ أَرَ قَبْلَهُ وَلاَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ (ت. ش. هب. عن علي)

(*Men raâhu bedîheten hâbehû*) "Hiç görmemiş bir kimse, Rasûlüllah'ı birden bire görüverirse, Rasûlüllah'ın mânevî makamının ve görünümündeki heybetin tesirinden müthiş bir duygu içine düşer, titremeye başlardı. Ansızın göreni bir titreme alırdı."

(*Ve men hàletahû ma'rifeten*) "Ama onu tanıyan, sohbetine gire çıka biraz bilgisiyle haşır neşir olan, (*ehabbehû*) ihtiyarı elinden gider, ona aşık olurdu, onu severdi."

(*Ve yekùlü nâitühû*) "Onu vasfeden ancak şu sözü söyleyebilirdi: (*Lem era kablehû ve lâ ba'dehû mislehû.*) Ben onu tanımadan önce de, tanıdıktan sonra da, onun gibisini asla görmedim. Emsalsiz bir kimse o!"

Rasûlüllah öyle bir kimseydi. Yüz güzelliği öyle, akıl güzelliği öyle, huy güzelliği öyle... Her bakımdan müstesna bir güzelliğe sahipti. Peygamber Efendimiz'in akrabaları da öyleydi. Yâni, tarih kitaplarında okuyoruz; Kureyş kabilesinden, akrabalarından, böyle boy, pos, endam, yüz güzelliğiyle meşhur kimseler vardı.

---

[52] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.599, no:3638; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.328, no:31805; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.148, no:1415; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.15; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.412; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.30, no:5699; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.262; Ebü'ş-Şeyh, *Ahlâku'n-Nebiy*, C.I, s.90, no:84; Hz. Ali RA'dan.

Şimdi tabii görmüş rüyada, dayanır mı, içi akmış, beğenmiş. Ama sabahleyin uyanınca, gece gördüğü rüyadan dolayı kendi kendine kızmış:

"—Ben öyle insanı nasıl severim? Acaba bana bir şey mi oluyor, ne oluyor?" diye.

Fakat halisane çalışıyor ya, iyi niyetle çalışıyor ya, insanları hristiyan yapacağım diye... Dine hizmet edeceğim diye iyi bir niyeti var. Yâni kalbi pak, niyeti kötü değil; dünya makamı filan istemiyor, mevkî makam peşinde değil.

Bir rüya daha görmüş müteakip gecelerde... Gene Rasûlüllah'a hayran kalmış rüyada. Ertesi gün, gene kızmış kendine:

"—Yâhu, benim niye kalbim o tarafa meylediyor?" filan diye.

Üçüncü defa bir rüya daha görmüş. O zaman Peygamber SAS Efendimiz rüyada ona tebessüm eylemiş, demiş ki:

"—Seni şu adam irşad edecek. Bunun adı İbrahim İnak'tır." demiş. Bir adam göstermiş rüyada, "Seni bu adam irşâd edecek, bu adamın adı şudur." demiş.

Uyanmış. Kendi kendine:

"—Bu peş peşe üç defa görülen rüyanın bir sebebi var, bir hikmeti var." demiş.

Diyar diyar gezdikçe, çalıştıkta o ismi sorarmış. Sonunda gittiği bir yerde, uçaktan inmiş:

"—Burada İbrahim İnak diye birisi var mı?" diye sormuş.

"—Var." demişler karşılayan papazlar.

"—Kimdir o?"

"—Burada müslümanların hocasıdır, şeyhidir. Sen ne yapacaksın onu?"

"—Hiç... Adını duydum da ondan sordum." demiş.

Söylememiş onlara tabii. Ondan sonra, oradaki temaslarını, işlerini bitirdikten sonra, şeyhin ziyaretine gitmiş. Meclisine girmiş, bir de bakmış ki, rüyada kendisine gösterilen zâtın ta kendisi... Tabii elini öpmüş, müslüman olmuş.

Şimdi ben bunu bir kitapta okudum da, başka zamanlarda

muhtelif yerlerde de söyledim. Şimdi bu olmuş hadise bende şu dersleri zihnimde uyandırdı: Bir insan temiz, pâk kalpli oldu mu Allah doğruyu gösteriyor.

Her insana Allah-u Teàlâ Hazretleri kendi hayatında ikazlar verir. Hiç kıyamet olduğunu görmediniz mi rüyanızda? Hiç pişmanlık duymadınız mı rüyanızda? "Ah kıyamet kopmuş, eyvah, ben iyi ömür geçirmedim. Keşke tekrar dünyaya dönsem!" filan diye böyle, buna benzer rüyalar görür insan.

Veyahut iyi bir insanla karşılaştırır. O iyi insanın ikazları akla mantığa hitap ediyordur. "Doğru yâhu..." der insan. Ondan sonra, Allah ona kıyamette soracak.

"—Sen o zaman, onu dinlerken doğru yahu dedin de, çıktıktan sonra niye uymadın ey kulum?" demez mi?

Çünkü, müsebbibü'l-esbâb değil mi Allah-u Teàlâ Hazretleri? Beni kim konuşturuyor, seni kim dinlettiriyor? Mümkün mü bizim kendi kendimize konuşmamız, dinlememiz, o müsaade etmese? Sen niye başka gün başka yere gittin de, bu gün buradasın? Niye isteyen falanca gelemiyor. Niye batacak olan gemiye filanca en son dakikada geliyor, giriyor da, boğuluyor da; filanca içerdeyken, en son dakikada çıkıyor da kurtuluyor?

(*Li-külli şey'in indehû bi-mikdâr*) Her şeyin bir ölçüsü var. Sen bu kâinâtı darmadağın, derbeder mi sanıyorsun? Bu kainatta bir anlık bir derbederlik olsa, ne yıldız kalır, ne ay kalır, ne güneş kalır, her şey birbirine girer.

Bir kavşakta bir an trafik polisi olmadığı zaman bütün vasıtalar birbirine giriyor da, bu kainatın kavşaklarını sayabilir misin sen? Olur mu yâni? Bir anlık Allah-u Teàlâ Hazretleri lutfetmese, tasarruf etmese, şu kainatta bir an şu nizam ayakta durur mu? Durmaz, mümkün değil.

Her şeyin sebebi var. Allah-u Teàlâ Hazretleri herkese şahsen ikazlar gönderiyor. Herkes mes'ul. Hiç bir kimse ben duymadım, ben bilmiyorum diyemeyecek derecede, Allah hayatında ona ikazı gönderir. Muhakkak gönderir ve göndermiştir, gönderdiğine sizler

de şahitsinizdir kendi hayatınızdan... Kendi hayatınızdan kendi üzerinizde şahitleriniz vardır. İşte o öyle.

Ondan müslüman olmuş. İyi niyetli olduğundan, Allah onu rüyada ikaz etmiş.

İnsan kötü niyetli oldu mu, mahrum kalır.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ

الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (النساء: ١١٥)

(*Ve men yüşâkıkı'r-rasûle min ba'di mâ tebeyyene lehü'l-hüdâ ve yettebi' gayra sebîli'l-mü'minîn*) [Kim kendisine doğru yol belli olduktan sonra, Peygamber'e karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola giderse, (*nüvellihî mâ tevellâ ve nuslihî cehennem*) onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız; (*ve sâet masîrâ*) o ne kötü bir yerdir.] (Nisâ, 4/115) buyruluyor.

İnsan edepsizliği ele aldı mı, döndüğü yere bırakıverir Allah-u Teàlâ Hazretleri; ta cehenneme gidinceye kadar, yıkılıncaya kadar...

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi edep sahibi etsin... Uyanık oldu mu, etrafına baktı mı, insan sezer. Gözünü kapattığı zaman, nasıl görecek? Bakması lâzım, görmesi lâzım! Allah akıl diye bir nimet vermiş, kullanması lâzım!

Bir başka olmuş hadiseyi anlattılar. Birisini kitaptan okudum. Birisini de İngiltere'ye gitmiş olan bir arkadaşım söyledi. Ama, ben isimleri unuttum.

İngiltere'den bir karı koca, kendilerine hak din aramak üzere Hindistan'a gitmeğe karar vermişler. Çünkü, Hindistan'daki Budizmi çok methediyorlar. Aklî, mantıkî bir dindir, felsefeye dayanıyor filan gibi şeylerle methediyorlar Avrupa'da. Yâni, bakmışlar kendi dinlerinde mantığa uymayan şeyler çok söyleniyor. "Gidelim, o dine girelim!" demişler.

İstanbul'a kadar gelmişler. Burada gördükleri müteaddid rüyalar üzerine müslüman olmuşlar, dönmüşler. Halen İngiltere'de müslümanlarmış. Ve hatta onların çocuklarıyla bana bunu anlatan kardeşimiz, arkadaşımız ailece tanışıyor ve çocuklarıyla filan irtibatı oluyor.

Bak nasıl iyi niyetle yola çıkınca, hakkı gösteriyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. İyi niyetle Hindistan'a hak dini bulmağa yola çıkmadılar mı? Neyi istiyorlardı? Hak dini istiyorlardı. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni istiyorlardı.

Allah-u Teàlâ Hazretleri de rüyalarında bildirmiş:

"—Ey kullarım! Hindistan'a boşuna gitmeyin, işte hak din burada... Hak din İslâm'dır." buyurmuş. Onun üzerine, burada İslâmiyet'i inceleyip müslüman olmuşlar.

Onun için, iyi niyetli oldu mu insan Allah-u Teàlâ Hazretleri uyarır. Bu çeşit yollarda da kalbi pak tutmak lâzım! Yâni, bir garantimiz o... Kalp pâk olursa, Allah gösterir. Meselâ, insan yanlış bir yola yanlışlıkla girdiyse, bir sahtekârın tuzağına düştüyse, ağına takıldıysa; Allah-u Teàlâ Hazretleri gösterir:

"—Kulum, sen iyi niyetle geldin ama, bu sahtekârın tuzağına takıldın. Burası sahtekâr yatağıdır, burada seni yolacaklar, soyacaklar, sen falanca yere git!" diye gösterir.

Hiç mahrum kalmaz niyeti temiz olursa...

Ama dünyaya meyli varsa, rahatını bozmak istemiyorsa, "Şimdi bu düzeni bozarsam, keyfim kaçar." diyorsa, zor geliyorsa; o zaman, o niyeti ortaya çıktıktan sonra nurlar kesilir, o zaman doğruyu göremez.

Gösterir de Allah, bir defa gösterir. Ondan sonra, içindeki o mücadeleden sonra, yanlış yolu seçince tamam, aleyhte delil tekevvün etti, mahşerde görecek hesabını... Allah-u Teàlâ Hazretleri diyecek ki:

"—Falanca gün şöyle olmadı mı?" diyecek.

Hesabı ona göre görecek.

c. Belâya Sabrın Karşılığı

Gelelim ikinci hadis-i şerife:[53]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: إِذَا وَجَّهْتُ إِلٰى عَبْدٍ مِنْ عَبِيدِي مُصِيبَةً فِي بَدَنِهِ، أَوْ فِي وَلَدِهِ، أَوْ فِي مَالِهِ، ثُمَّ اسْتَقْبَلَ ذٰلِكَ بِصَبْرٍ جَمِيلٍ؛ اِسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ أَنْصَبَ لَهُ مِيزَانًا، وَأَنْشُرَ لَهُ دِيوَانًا (الحكيم عن أنس)

RE. 328/4 (*Kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ*) "Allah-u Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri şöyle buyurdu…"

Peygamber SAS Efendimiz'den Enes ibn-i Mâlik RA'ın rivâyet eylediğine göre, Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurmuş. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri' nin sözü bu:

(*İzâ veccehtü ilâ abdin min abîdî*) "Ben azîmü'ş-şân kullarımdan bir kula (*musîbeten*) bir musibet, bir belâ, bir dert tevcih etmişsem, yöneltmişsem..." Hangi hususta? (*Fî bedenihî*) "Bedeninde, (*ev fî veledihî*) veyahut çoluk çocuğunda, (*ev fî mâlihî*) veyahut malında bir musibet..."

Bedeninde musibet ne olur? Hastalık. Yâni "Bir kulumu hasta etmişsem..." Çoluk çocuğunda musibet nasıl olur? Çocuğu hastalanır, yaşamaz, ölür kalır... Allah'ın hikmeti. Asi olur, şöyle olur böyle olur... Allah etmesin... Yâni oradan bir musibet. (*Ev fî mâlihî*) Veyahut malına bir zarar gelir. Olur bunlar.

(*Sümme istakbele zâlike bi-sabrin cemîlin*) "O kul böyle bir belâya, musibete uğradıktan sona sabr-ı cemîl gösterirse,

---

[53] Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.330, no:1462; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.172, no:4459; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.290; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.510, no:6561; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.16, no:14; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.45, no:14927.

tahammül gösterirse yâni...” Neden tahammül gösteriyor? Cümle işler Hàlikındır, her işleri Allah-u Teàlâ Hazretleri takdir eylemiş. Bize de böyle takdir etmiş.

Hastalığı ben kendim mi istedim? Çarşıdan pazardan mı aldım? Geldi. Hiç kimse hasta olmak istemez. Geldi. Malımın azalmasını ister miydim? Oldu. *Sabr-ı cemîl* gösteriyor. *Sabır*, malum, *cemîl* güzel demek. Güzel sabır gösteriyor. Yâni bağırıp çağırıp, feryâd ü figân edip, diliyle olmadık sözler söylemiyor. Vardır yâni nice edepsizlik çeşitleri vardır. Burada söylememize lüzum yok. Sabırsız oldu mu insan neler söyler.

(*İstehyaytü minhü yevme'l-kıyâmeti ensabe lehû mîzânen*) “Kıyamet gününde ona terazi koymaya, (*ve enşüre lehû dîvânen*) ve defter açıp hesap yapmağa hayâ ederim.”

Demek ki, bu küçük bir hastalık değil; insanı bayağı sarsan bir şey... Öyle anlaşılıyor. Yâni cevabı böyle geldiğine göre, epeyce zorlayıcı bir sıkıntı geldi insana. Feleğini şöyle bir şaşırdı, bir sendeledi başına o hal geldiği zaman. Ama yutkundu, sabretti.

O Allah-u Azîmü'ş-Şan Hazretleri ki, kâinâtı yaratmış, biz onun nesiyiz? Milyarların milyarları kullarından bir kuluz. Zerrelerden bir zerreyiz. Bizden önce milyarlar geçti, bizden sonra milyarlar gelecek, hâlen de milyarlar var, biz onlardan bir taneciğiz. Yâni bir yolun tozu, zerresi gibiyiz. Bir aciz zerreyiz, bizden utanıyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin utanması ne demek? Tıpkı rahmeti, gazabı gibi. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti ne demek? Acıması, şefkat etmesi demek. Gazabı ne demek? Kızması demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri kızar mı? Ezer geçer yâni. Takdiri bir gelir, darmadağın eder. Ne demek, tenezzül mü edecek kuluna şey yapmaya? Kızmak ne demek? Biz anlayalım diye. Yâni Allah-u Teàlâ kızıyor demek, bu işte rızâsı yok demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri utanır demek, bu iş olmayacak demek. Yâni, biz insanların halet-i ruhiyesiyle bize anlatıyor olacak hadiseyi.

Demek ki, bu hadis-i şeriften anlaşıldığına göre, bir insan bir

büyük sıkıntıya uğrarsa; kendi vücudunda, evlâd ü ıyâlinde, ailesinde veyahut malında bir büyük belaya, sıkıntıya uğrarsa, sabretsin. Çünkü sabrederse, Allah hesap göstermeyecek artık ona... Hesap sıkıntısı göstermeyecek. Bu kulum burada imtihanı kazandı. Bir daha imtihan edilir mi? Burada kazandı, dünyada kazandı diye, orada defteri açıp, hesabı görüp de, "Ne kadar hayır işledin, ne kadar şer işledin?" diye hesap etmeyecek.

Hesap etmeyecek de, ne yapacak? Bi-gayri hisâb cennete dahil edecek. Hesapsız lütfedecek, cennetine dahil edecek. Onun için sabır güzel bir huydur.

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 2/153) Sabır imanın bir meyvasıdır. İman etmeyen insan sabredemez yâni. İman eden insan, dağlar gibi bela gelir de onu da hazmeder, onun da üstünden gelir. İman etti mi olur. İman etmedi mi mümkün değil. İman etmeyen bir insana bir felaket gelir, bakarsın darmadağın olmuş gitmiştir.

Bak hep oradan ibret veriyoruz; İran şahı... Saltanatından oldu, hazmedemedi adam bak. Birkaç yıl içinde kahroldu gitti, kendi kendini yedi, kanser oldu, gitti. Tahammül edemedi.

Mü'min tahammül eder.

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ، أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ

(*Men amene bi'l-kader, emine mine'l-keder*) "Allah'a iman eden kimse kederden emniyette olur." Bu da geçer ne olacak? Bu dünya hayatı... Zaten dünya dediğin nedir ki içindeki bu hadiselere üzülmeğe değsin.

Ankara'da bir arkadaş var, ne zaman karşılaşsak şikâyet eder. Ah benim başıma gelenler hiç kimsenin başına gelmemiştir...

Feryâd figân, ah vah... İşi bu yâni. Sanki ah dese insan, onu hatırlayacak her yerde. O hale gelmiş.

Bir hadiseye üzülmüş, yine bana dert yanıyor...

"—Bu hadise senin ömründeki milyarlarca hadiseden bir tanesi, küçük bir hadise yâni. Bir sürü günün var, her günün içinde bir sürü hadiseyle karşılaşıyorsun, bu bir tanesi. Yâni bu kadar küçük bir hadise, değer mi bu kadar şey yapmağa? Her gün binlerce hadiseyle karşılaşıyorsun, ömründe de şu kadar gün var, bu kadar şey yapmağa değer mi? Biraz tahammül et, metin ol!" filan diye söyledim, güldü...

Demek ki sabır... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize afiyet versin, saadet versin, selâmet versin, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden biz afiyeti isteriz daima. Peygamber SAS Efendimiz öyle emrediyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden bir şey istediğiniz zaman afiyet isteyiniz, çünkü afiyet hem belalardan uzak olmayı, hem maddi hastalıklardan uzak olmayı ifade eder. Dünyada ahirette rahatlığı ifade eder, onu isteyin diyor. İsteriz. Yâni biz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden "Yâ Rabbi sen bana belâ ver, sabredeyim, derecem artsın..." filan gibi şeyler doğru değil. Öyle bela istenmez, dert istenmez.

Bir keresinde bir zâtın yanına gitti Peygamber Efendimiz, baktı ki hastalıktan kuş yavrusu gibi kalmış. Yâni erimiş küçülmüş... Dedi ki:

"—Ey filanca, sen Allah'a dua etmesini bilmez miydin?"

"—Yâ Rasûlüllah, bilirdim ama şöyle dua ederdim: Yâ Rabbi, sen bana ahirette vereceğini bu dünyada ver de ahirette rahat edeyim. Bu dünyada çekeyim, ahirette çekmeyeyim derdim."

"—Yok, öyle deyecektin. Ahireti isteseydin ya." diyor.

Biz miyiz cömert olan, Allah-u Teàlâ Hazretleri mi? Yâni dünyada da ahirette de iyilik vermeğe kàdir değil mi Allah-u Teàlâ Hazretleri? Elbette kàdir. Onun için yâ Rabbi sen bize dünyada da afiyet ver, ahirette de afiyet ver, dünyada da zenginlik ver, ahirette de zenginlik ver, dünyada da sıhhat ver, ahirette de sıhhat ver, dünyada da izzet ikram nasib et, ahirette de izzet

ikram nasib et, dünyada da kimsenin karşısında hor zelil etme, mağlup mahcup etme, ahirette de kimsenin karşısında mağlup mahcup etme, günahlarımızı saçıp mahşer halkına bizi rezil rüsva etme... İsteyeceğiz. İstemek bizden. O duayı da seviyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Ama hayatın icabı olarak başımıza bir hal geldiyse, yâni bizim şimdi ne bileyim tek bizim hatırımıza kâinâtın nizamı mı değişecek? Dilerse değiştirir ama belli bir nizamı var. Doğanlar ölüyor, insanlar bazen hasta oluyor, bazen hayatta insan iyi günler görüyor, bazen kötü günler görüyor. Bunlar olacak. O halde sabredeceğiz. Geldiği zaman sabredeceğiz ki mükâfatı çok.

Bir kere şu şeref yeter ki insana:

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Muhakkak ve muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara, 2/153) İstemez misin? Allah-u Teàlâ Hazretleri sana, maiyyet-i aliyyesini taltif olarak veriyor. "Kulum sen sabrettin, seviyorum seni, ben senin yanındayım!" diyor.

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (آل عمران:١٤٦)

(*Va'llàhu yühibbu's-sàbirîn*) "Allah sabredenleri sever." (Âl-i İmrân: 146) diye bildiriyor.

Onun için, belâ, ceza, musibet istemeyiz. Fakat gelirse, sabretmek lâzım! Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi afiyet üzre eylesin... Mukadderattan bir kader bize isabet eder de bir sıkıntıya uğrarsak, sabr-ı cemîl ihsân eylesin ki, ecr-i cezîle nail olalım.

d. Allah'ın Sevdiği Kimseler

Bir hadis-i şerif daha okuyalım:[54]

قَالَ اللهُ تَبَارَكَ تَعَالٰى: حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَوَاصِلِينَ فِيَّ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَنَاصِحِينَ فِيَّ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ. اَلْمُتَحَابُّونَ فِيَّ عَلٰى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ، يُغْبِطُهُمْ بِمَكَانِهِمِ النَّبِيُّونَ، وَ الصِّدِّيقُونَ، وَ الشُّهَدَاءَ

(ط. حم. حب. طب. ك. ض. عن عبادة)

RE. 328/5 (*Kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ*) Ubâdetü'bnü's-Sâmit RA'dan rivâyet edilmiş bu hadis-i şerif. Sonuna kadar okumayayım da kelime kelime okuyarak ilerleyeyim. Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:

(*Kàle'llahu tebâreke ve teàlâ*) "Allah-u Tebâreke ve Teàlâ şöyle buyurdu:

1. (*Hakkat mahabbetî li'l-mütehàbbîne fîyye*) Benim için birbirlerini seven kullarıma benim muhabbetim vâcib oldu. Benim için birbirlerini seviyorsa kullarım, Allah rızası için birbirleriyle ahbaplık ediyorsa, muhabbetleşiyorsa, benim muhabbetim de onlara gerekli oldu, vâcib oldu, hak oldu." Yâni benim için birbirini seven kullarımı ben severim demek, oraya varır iş. Hem

---

[54] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22117, 22133; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.338, no:577; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.187, no:7316; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.78, no:572; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.81, no:154; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.45, no:34100; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.416, no:2697; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.233, no:20857; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.131; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.991, no:1108; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.265, no:2225; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.426; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24671; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.59, no:14972.

de vâcib oldu diye söylüyor. (*Hakkat mahabbetî*) tahakkuk etti, vâcib oldu, gerçekleşti, gerekli oldu diyor.

Birbirlerine kin güden, birbirlerinin kuyusunu kazan, birbirine çelme takan, birbirinin arkasından atıp tutan insanlara Allah akıl fikir versin. Şu taltif, şu rütbe varken ne diye düşmanlıkla uğraşır bu insanlar? Dostluk etmek varken, Allah'ın dostluğunu kazanmak varken? Yâni kâinatta bu kadar güzel bir şey varken insan zaman bulamaz düşmanlığa. Cahillik işte... Bilse yapar mı? Sevmesini bile bilmiyor insanlar yâni. Emin olun bilmiyor.

Onu da öğretmek lâzım! Nasıl öğreteceksek... Herhalde sevdiği başka şeylerden, "Bak onu nasıl seviyorsan, bu da öyledir." diye bir kıyas yoluyla öğretmek olabilir.

Hani sen neyi seviyorsun, yemeklerden hangisini seversin, çiçeklerden hangisini seversin, renklerden hangisini seversin? İşte onu sevdiğin zaman içinde bir şey kıpırdıyor ya, işte öyle seveceksin filan diye bu sevgiyi öğretmek lâzım. Biraz da herhalde, yeşertmek lâzım, beslemek lâzım! Artık vitamin mi vereceksin, daha başka bir şey mi nasıl olacaksa...

Onun vitamini de Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden gelir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikredeceksin, zikredeceksin, onun muhabbeti senin gönlüne bir ateş düşürecek, başlayacaksın yanıp yakılmağa. O zaman bak Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gibi, Yunus Emre gibi, Eşrefoğlu Rumi gibi... Bağlasalar durur musun?

İçsen bu sudan dostum, bir daha susamazsın;
Bir hal gelir, ağlayamazsın, susamazsın!

Duramazsın yerinde. Öyle bir hale gelir. İşte oradan beslenmeyince taşıma suyla değirmen dönmüyor. Neden zikir en büyük ibadet demiş Peygamber SAS Efendimiz? Dinamo harekete geçiyor. Kuvvet merkezi, muhavvile merkezi harekete geçiyor, artık enerji kaynağıyla bağlantı sağlanıyor da ondan oluyor. Yoksa bir atımlık barutla düşman yenilmez ki! Devamlı bir muhabbet olacak ki, o cevr ü cefâlar aşılsın da, insan sevebilsin.

Nazar eyle itürü,
Bazar eyle götürü;
Yaratılanı hoş gör,
Yaradan'dan ötürü.

De bakalım! Hadi bakalım Yaradan'dan ötürü bir yaratılanı hoş gör! Onun için yürek lâzım. İnsana bir eğitim, terbiye lâzım. O damarları tıkarsan, o yolları kesersen insanlar birbirlerini yer. Muhabbeti öğrenmiyor ki!

Devam edelim, hadis-i şerifi tamamlamak için:

وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَوَاصِلِينَ فِيَّ ،

2. (*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütevâsılîne fiyye*) "Birbirleriyle irtibatını benim için devam ettirenlere, benim muhabbetim vacip oldu." Bu ne demek? Arkadaşlığı, ahbaplığı kesmiyor.

Hani biz seninle beraberdik? Hani beraber arabalara binip zevk ü sefâlara, gezmelere tozmalara beraber gitmiştik; ne oldu şimdi? Kesti... Bak ne diyor: (*Mütevâsılîne fiyye*) Benim için birbirleriyle irtibatını devam ettiriyor... Seneler senesi sürer hakiki müslümanın ahbaplığı, arkadaşlığı. Sen kestin, demek ki müslümanlıkta bir şey var. Nerede o eski dostluğun, ne oldu, nerede kaldı? Niye aramıyorsun? Hani bir zamanlar şöyleydi böyleydi? Demek ki, müslümanların muhabbeti birbirleriyle devam ettirmesi lâzım.

وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَنَاصِحِينَ فِيَّ ،

3. (*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütenâsıhîne fiyye*) "Birbirlerine hâlisâne, muhlisâne davranan, ihlâslı davranan, öğüt, nasihat eden kimselere benim muhabbetim hakikat oldu, vacip oldu, gerekli oldu."

Demek ki birbirimize hulûs-i kalp ile muamele etmemiz gerekiyor, halisâne muamele etmemiz gerekiyor. Kusur görürsek, tatlı tatlı kardeşçe elimizi boynumuza koyup;

"—Kardeşim, bu böyle olursa, sen bundan zarar görürsün. Bunun doğrusu şudur." diye tatlılıkla, muhabbeti bozmadan birbirimizi böyle ikaz etmemiz gerekiyor.

Hepimiz yolcuyuz. Hepimiz Allah'ın huzuruna çıkıp hesap vereceğiz. Yardımlaşalım. Ne olur? Dünya imtihanında yanındaki insana sorunun cevabını vermemek gibi değil ki. Bu imtihanda, insan yanındakine de sorunun cevabını söylerse sevap kazanıyor. Ey kardeşim bu yol yanlış, şöyle gidersen doğru olur diye ikaz edersen Allah seviyor ve onun doğru yola gelmesinden dolayı sen ecir kazanıyorsun.

Onun için, birbirimize karşı kalplerimizi temiz tutalım da birbirimizin iyiliğini isteyelim. Ben yemeyeyim, o kardeşim yesin. Ben giymeyeyim, o kardeşim giysin diye, bir muhabbetin gereği neyse ona göre hareket etmek... Allah bizim zümremize nasib eylesin... Hiç olmazsa burada şey yapıyoruz... Cümle Ümmet-i Muhammed'e SAS, muhabbet nasib eylesin...

Iraklı da müslümanım diyor, İranlı da müslümanım diyor. Sen nasıl kurşun atarsın karşı tarafa yâhu? Sen onlara nasıl silah verirsin? Silah vermek de vebal. Aldı mı silahı, kime atacak onu? Ya Ahmed'e, ya Mehmed'e atacak. Arasını niye şimdiye kadar bulamadın? Niye dövüştürtüyorsun hâlâ? Zevk mi alıyorsun, horoz dövüşü seyreder gibi?

Çok eksik müslümanlığımız.

وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ،

4. (*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütezâvirîne fiyye*) "Benim için birbirlerini ziyaret edenlere, benim muhabbetim gerekli oldu, vâcib oldu."

Demek ki, birbirimizi Allah için ziyaret edeceğiz. Gün

ayıracağız. Televizyondan vakit yok. Akşamları evde... Cumartesi pazarları evde... E hani arkadaşlarını aramak sormak? İşte kalkıp gideceksin. Sen buradan kalkıp Ümraniye'ye gideceksin, o kalkacak Gebze'den falanca yere gelecek, ötekisi Yeşilköy'den Karaköy'e gidecek neyse... Birbirimizi arayıp soracağız, ziyaret edeceğiz. Bu ziyaretin ecri var. Bak, Allah'ın muhabbetine ermesine sebep oluyor.

وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ .

5. (*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütebâzilîne fiyye*) "Benim sevgim, muhabbetim birbirlerine benim uğrumda, benim rızam için, benim iznim, celâlim için bezl ü ihsânda bulunanlar üzerine vâcib oldu, şart ve gerekli oldu." buyruluyor.

Hadis-i şerifin son kısmında da:

الْمُتَحَابُّونَ فِيَّ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ ، يَغْبِطُهُمْ بِمَكَانِهِمِ النَّبِيُّونَ ، وَالصِّدِّيقُونَ ، وَالشُّهَدَاءُ.

(*El-mütehâbbûne fiyye alâ menâbirin min nûrin*) "Benim uğrumda birbirlerine böyle muamele eden, birbirleriyle böyle muhabbetleşen müslümanlar, kıyamet gününde nurdan minberler üzerindedirler. (*Yuğbituhüm bimekânihimi'n-nebiyyûne ve's-sıddîkùne ve'şühedâ'*) Onların o menzilesine, o makamına, o itibarına peygamberler, sıddîkler, şehidler gıpta ederler." diye bildiriliyor.

Peygamberlerin, şehidlerin ve sıddîkların gıpta ettiği bir insan olmak istiyorsak, bu hadis-i şerifi kelime kelime iyi hatırımızda tutacağız.

1. Birbirimizle muhabbetleşmek.

2. Birbirimizle alâkaları sürdürmek, dargınlığı bir tarafa koymak, ziyaretlerde kusur etmemek, birbirlerimizle ilgiyi

kesmemek, devam ettirmek.

3. Birbirlerimize karşı samimi davranışlarda bulunmak; açık kalplilikle, gayet candan davranmak.

4. Birbirimizi Allah rızası için ziyaret etmek. Arada ziyarete bir zaman ayıracağız birbirimize inşâallah!

5. Birbirimize Allah rızası için malımızı bezl edeceğiz.

"—El-hamdü lillâh benim malım var. Dosta helâl ü hoş olsun!"diyeceğiz.

Ziyafet çekeceğiz, hediye vereceğiz, birbirimize... Yâni, o bize yapacak, biz ona yapacağız. Bunların hepsi aramızdaki muhabbetin gereği olduğu için, "Böyle birbirilerini Allah için seven kimseler, kıyamet gününde nurdan minberlerin üstünde olacak ve onların o menzilesine, o rütbelerine, o makamlarına peygamberler, sıddîkler ve şehidler gıpta edecekler." deniliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri birbiriyle böyle samimiyet kuran, birbirleriyle böyle içten, has halis ahiret kardeşi, arkadaşı olan kimseler eylesin cümlemizi...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

07. 03. 1982 - İskenderpaşa Camii

05. ALLAH'IN SEVGİLİ KULLARI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû ve tebiahüm bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ الله تَعَالٰى : وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَجَالَسُونَ فِيَّ ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَبَاذَلُونَ فِيَّ ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَلَاقَوْنَ فِيَّ

(طب. عن عبادة بن الصامت)

RE. 328/6 (*Kale'llàhu teàlâ: Vecebet mahabbetî li'llezîne yetecâlesûne fiyye, ve vecebet mahabbetî li'llezîne yetebâzelûne fiyye, ve vecebet mahabbetî li'llezîne yetelâkavne fiyye.*) *Sadaka rasûlüllah, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Peygamberimiz Efendimiz nümûne-i imtisâlimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını şu meclisimizde kıraat edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce evvelen ve bi'z-zât peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra sâir enbiyâ ve murselîn ve cümle

evliyâullahın ruhları için, hâssaten Peygamber SAS Hazretleri'nin ashabının ve ashâb-ı kirâmdan bize kadar müteselsilen güzerân eylemiş olan cümle sâdât-ı meşâyihimiz ve ulemây-ı din-i mübînimizin ruhları için, hâssaten okuduğumuz hadis mecmuasının müellifi Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin ruhu için, bu hadis-i şeriflerin bize kadar sağlam bir şekilde nakledilerek gelmesinde emeği geçmiş olan bütün ulemânın ve ravilerin ruhları için ve uzaktan ve yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise teşrif etmiş olan cümle kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün yakınlarının ruhları için bir Fâtiha-ı Şerîf, üç İhlâs-ı Şerîf kıraat edip ruhlarına hediye edelim, ondan sonra dersimize başlayalım:

....

a. Allah'ın Sevgisi Vacip Olan Kimseler

Geçen hafta bir başka rivayetini okumuş olduğumuz hadis-i şerifin, bu hafta başka bir hadis kitabından alınmış olan ibarelerini okumakla dersimize başlayacağız:[55]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى : وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَجَالَسُونَ فِيَّ ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَبَاذَلُونَ فِيَّ ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَلاَقَوْنَ فِيَّ

(طب. عن عبادة بن الصامت)

RE. 328/6 (*Kale'llâhu teàlâ: Vecebet mahabbetî li'llezîne yetecâlesûne fiyye, ve vecebet mahabbetî li'llezîne yetebâzelûne*

---

[55]Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.247, no:22184; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.81, no:152, 153; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXII, s.110, no:6625; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.56, no:201; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâreh*, c.III, s.326, no:370; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.28, no:24711; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.75, no:15014.

fiyye, ve vecebet mahabbetî li'llezîne yetelâkavne fiyye.) *Sadaka rasûlüllah, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

(*Kale'llàhu teàlâ*) Peygamber SAS Efendimiz'in bize ifade buyurduğuna göre, Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurmuş:

(*Vecebet mahabbetî li'l-lezîne yetecâlesûne fiyye*) "Benim sevmem, muhabbet etmem, hoşnut ve râzı olmam birbirlerine benim uğrumda, benim rızam için gelip o oturan, meclis kuran, sohbet kuran kimselere vâcib oldu." *Yetecâlesûn*, *mücâlese*; karşılıklı gelip bir yerde oturmak, söz, sohbet etmek, muhabbet etmek, ahbaplık etmek mânâsına geliyor.

Peygamber SAS Efendimiz'in bu hadis-i şerifinde, Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Sırf Allah'ın rızasını düşünerek; dünya menfaati bahis konusu olmadan, fitne fesat bahis konusu olmadan, sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını düşünerek; dinî sebeplerle, uhrevî sebeplerle, ecrini Allah'tan bekleyerek, birbirleriyle meclis kuran kimselere benim sevmem, muhabbet etmem vacip olur." buyuruyor

Yâni, tahmin ederim ve umarım ki, şu bizim şurada oturmamız da bir meclis değil mi? Biz de oturduk, culûs eyledik hepimiz bir köşeye. Maksadımız birbirimizle buluşup Peygamber SAS Efendimiz'in sözlerini sohbete vesîle etmek. İşte böyle bir araya gelip toplantı kuranlara, Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Benim muhabbetim vacip olur." diyor. Vâcib olmak, gerekmek demek. Meselâ, vâcib bir namaz, farz kadar değil ama çok kuvvetli bir şekilde, sünnetten üstün bir şekilde yapılması gereken demek oluyor.

Muhabbeti vacip oluyor demek, yâni hiç şek şüphe yok ki, "Acaba, Allah beni istisna eder mi bu hükmünden? Acaba ben de böyle meclis kurdum, ahbaplarla oturdum Allah rızası için ama, bu hüküm bana da şâmil mi?" diye tereddüt etmeğe lüzum yok. Muhakkak olacağını garanti ediyor, kuvvetli bir ifadeyle söylüyor hadis-i şerif.

(*Ve vecebet mahabbetî li'llezîne yetebâzelûne fiyye*) "Benim

muhabbetim, benim rızam uğrunda, benim hatırım, benim izzim, celâlim hakkı için birbirlerine bezl ü infâk eden, ihsânda bulunan kimselere, hediyeler veren; malından, mülkünden, imkânından karşısındaki kardeşine ikram eden kimselere, benim muhabbetim vâcib oldu." diye ifade buyuruyor.

Üçüncü ibare: (*Ve vecebet mahabbetî li'llezîne yetelâkavne fiyye*) "Birbirlerine benim için kavuşan, birbirlerini görmeğe benim için giden kimselere benim muhabbetim vacip olur, vacip oldu." buyuruyor.

Bütün bunlardan, geçen hafta da ifade ettiğimiz gibi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını düşünerek ahbaplık etmek, bir araya gelmek, toplantılar yapmak, muhabbetleşmenin, alâkaları devam ettirmenin, ilgiyi, ahbaplığı, arkadaşlığı kesmemenin ne kadar önemli bir ibadet olduğu tezahür ediyor.

Şimdi hepimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizi sevmesini isteriz. Hepimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizden râzı olmasını isteriz. İşte imkân. Allah-u Teàlâ Hazretleri diyor ki:

"—Benim sevgimi kazanmak isteyen müslüman kardeşini sevsin. Onunla gitsin, görüşsün, onunla ilgiyi kesmesin, onunla muhabbetleşsin, onunla hediyeleşsin, onun gönlünü yapsın!"

Âl-i İmrân Sûresi'ndeki bir ayet-i kerimeyi hatırlattı sözler. Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

قُلْ إِنْ كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (آل عمران: ٣١)

(*Kul*) "Ey Rasûl-i Edîbim, söyle yanındaki müslümanlara ki, (*in küntüm tühibbûna'llàh*) eğer Allah'ı seviyorsanız, (*fe'ttebiùnî*) bana tâbi olun; (*yuhbibkümü'llàhu ve yağfir leküm zünûbeküm*) Allah-u Teàlâ sizin günahlarınızı afv u mağfiret eylesin, günahlarınızı bağışlasın ve Allah-u Teàlâ da sizi sevsin. (*Va'llàhu gafûrun rahîm*) Allah son derece bağışlayıcı ve merhamet

edicidir.” (Âl-i İmrân, 3/31)

Demek ki, kendisini sevmek arzusunda isek, yâni o şerefe ermek muradındaysak Rasûlüllah’a tâbi olacağız. O ayet-i kerimede öyle gösteriyor. Kendisinin sevgisini kazanmak arzusundaysak, müslümanları seveceğiz.

Hadis-i şeriflerde geçer ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri kuluna diyecek ki:

“—Hastalandım, beni ziyaret etmedin ey kulum!”

Kul diyecek ki:

“—Yâ Rabbi! Hâşâ... Ben aciz naçiz bir kulum. Sena alemlerin rabbisin! Sen nasıl hastalanırsın da, ben seni nasıl ziyaret ederim? Bu nasıl mümkün olur? Anlayamadım bu sözü.”

Buyuracakmış ki hadis-i şerifte bildirildiğine göre:

“—Filanca kulum rahatsızlandı, ziyaret etmedin. Onu ziyaret etmiş olsaydın, işte o beni ziyaret etmiş gibi makbul olacaktı.”

Hadis-i şerif uzundur. Acıktım, doyurmadın filan diye de devam eder böyle. Demek ki müslümanın müslümanı Allah için sevmesi, Allah için ziyaret etmesi, Allah için hediyeler vermesi, Allah için gözetip kollaması gerekiyor. Yâni, Yunus Emre boşuna söylememiş:

Yaradılanı hoş gör
Yaradandan ötürü.

Hoş görüp de ona bağlanmak, işte hadis-i şeriflerin bize gösterdiği istikamet bu, hedef bu.

Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâmiyet’in bu güzel meyvalarını devşirip de dünyada da, ahirette de mes’ud, bahtiyâr olmayı cümlemize nasib eylesin...

Şimdi kin tutmak kolay, kavga etmek kolay, çekişmek kolay ama, çok görülen bir şey ama, kezzap gibi insanın içini tahrip eder. Tuz ruhunu mermere döktüğün zaman nasıl oyarsa, kızan insanlar, sinirli olan insanlar, bağıran çağıran insanlar, başkalarını sevemeyen insanlar, bakarsın mide rahatsızlığına

tutulmuş, midesi ağrır. Yâni, midesine zarar verir.

Kalbine zarar verir. Asabi insan, eli ayağı titreyen insan kalbine zarar verir. Yâni, kötü huylar adeta böyle bir zehir gibi midesine, kalbine, vücuduna, gözüne, her şeyine zarar verir.

İyi huylar da insana vitamin gibi yarar. Geçen hafta da söylemiştim ki, sevilerek büyüyen çocuklar, çatık kaşlı büyütülen çocuklardan daha çabuk gelişiyor. Tecrübe etmişler. Alimler tecrübe etmişler ki çocuk okşanarak, sevilerek büyüdüğü zaman, kilosu daha fazla oluyor. Küçücük çocuk, daha bir şeyden anlamayan çocuk bile etkileniyor.

Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri hem bizim içimizi tahrip eden, hem de cemiyeti tahrip eden, o kızgınlık, hınç, hışım, kavga, gürültü, buğz, adavet, gıll ü gış gibi kötü huyları içimizden atsın. Çünkü içimizi kemiriyor kezzap gibi. Bizim içimize şöyle sevgi gibi, muhabbet gibi, başkasına yardım etmek duygusu gibi, hizmet gibi güzel duyguları ihsân eylesin...

Bu eserin yazarı olan Gümüşhaneli hocamız Ahmed Ziyâüddin Efendi'nin bir büyük eseri var mâlum, *el-Câmiu'l-Usûl* diye; tasavvufa dair çok güzel bir eser. Türkçeye de tercüme edilmiş, yeni harflerle de basılmıştır. Orada, büyük âlim olduğu için... Hocalarımız el-hamdü lillah, Allah'a hamd ü senâlar olsun, hepsi büyük alimdir. Hepsi aynı zamanda müfessirdir, muhaddistir, fakihtir, alimdir... Cahilden ne hasıl olur ki? Kaş yapayım derken göz çıkartır, iyilik yapayım derken kötülük yapar.

Şimdi orada birçok tarikatları incelemiş Gümüşhaneli Efendi Hazretleri. Şazelîliği incelemiş, Kadirîliği incelemiş, hepsini sıralıyor. Çeşit çeşit tarikatlar... Diyor ki:

"—Bütün tarikatları inceledim, hiç bir tarikat görmedim ki hizmet esas olmasın."

Yâni Allah'ın sevgisine vâsıl olan, büyük mertebelere kavuşan insanlar hep hizmet ile kavuşuyorlar. Yâni, "Rabbenâ, hep bana!" zihniyetiyle insan kendisine biriktirmeğe çok çalıştığı halde, bir şey biriktiremiyor da, karşısındakine yardım etmeğe çalıştığı zaman, yâni "Ona hizmet edeyim, ona vereyim!" dediği zaman,

Allah-u Teàlâ Hazretleri daha çok veriyor.

Hindistan'da bulunmuş bir hocaefendi söylemişti, buralara da gelmiş. Evinde ıslah olmaz bir çocuğu varmış. Haşin, söz dinlemiyor, laf dinlemiyor.

"—Evladım etme, eyleme, Allah'tan kork, peygamberden kork..."

Tesir etmiyor sözü. Hoca evini terk etmiş Allah rızası için... Onlarda seyahat edip başka köylerde, başka şehirlerde İslâmiyet'i anlatmak, talim etmek, öğretmek, İslâm'ı telkin etmek; "Bak doğru yol, hak yol İslâmiyet'tir!" diye onlarda konuşmak usûlü var. Gezerler böyle yâni. Buraya gelenlerini de duymuşsunuzdur, belki görmüşsünüzdür, belki dinlemişsinizdir.

Başka bir kasabaya, Allah'ın dinine hizmet olsun diye, başka insanlara dini tebliğ edeyim diye çıkmış gitmiş. Arkadan haber gelmiş, "Evlâdın ıslah oldu." diye. Kendisi uğraşıyor uğraşıyor, başında bulunduğu zaman yapamıyor da... Bak:

إِنْ تَنْصُرُوا اللهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ (محمد: ٧)

(*İn tensuru'llàhe yensurküm ve yüsebbit akdâmeküm*) "Siz Allah'a yardım ederseniz Allah da size yardım eder, ayaklarınızı sapasağlam bastırır yere, sabitkadem tutar sizi." (Muhammed, 47/7) ayet-i kerimesinin sırrı tezâhür ediyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yardıma ihtiyacı mı var? Bu bize lafı anlatmak için. Demin nasıl, "Hastalandım da beni ziyaret etmedin!" diye hadis-i şerifte öyle geçti demiştim. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yardıma ihtiyacı yok. Çünkü ol dediği zaman oluyor. (*Kün*) ol demek, (*feyükûn*) olur. Hep okuruz Yâsin'de:

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (يس: ٨٢)

(*İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekùle lehû kün feyekûn*)

Bir şeyi murad ettiği zaman onun yaptığı, ol demesidir, hemen oluverir.” (Yâsin, 36/82)

Şu koca kâinâtın, yıldızların, ayların, güneşlerin, şu dünya içindeki binbir hadisenin, bu laf dinlemez, söz dinlemez insanların, mahlûkların, haşerâtın hepsinin idaresini bir an böyle zor gelmeden yürütmektedir.

وَلاَ يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا (البقرة: ٢٥٥)

(*Ve lâ yeûdühû hıfzuhümâ*) [Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez.] (Bakara, 2/255) Bu nizamı böyle muhafaza edip tasarruf etmek, yönetmek zor gelmiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kudreti için nedir ki bunlar?

O halde, yardıma ihtiyacı yok; bizim yardıma ihtiyacımız var! Yâni, sen Allah’ın dinine yardım etmek yoluna girdiğin zaman, hizmet edebini takındığın zaman, zihniyetini değiştirip de Allah’ın istediği zihniyete erdiğin zaman, Allah veriyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarını imtihan ediyor, kullarına bakıyor, kullarına nazar ediyor:[56]

إِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ (خ. م. ن. ه. حم. عن أبي هريرة)

(*İn lem tekün terâhu, feinnehû yerâke*) “Sen onu görmüyorsun

---

56 Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII,s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

ama, o seni görüyor." Sana senden yakın. Kalbinden geçeni biliyor. Yaptığını bildiği gibi, yapacağını da biliyor. Hiç şekkimiz, şüphemiz yok. Böyle ayet-i kerimelerle, hadis-i şeriflerle sabit...

İşte seni kontrol ediyor, gözleyip duruyor. Sen bir dönüş yapıp Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne makbul gelecek bir iş yaptı mı o zaman ihsân ediyor. Edepsizlik yaptı mı, o zaman kesiyor.

Bir kötü kadını anlatır hadis-i şeriflerde. Çölde giderken susamış. Susayınca orada bir su kuyusu görmüş... Çeşme gibi değil ki, çöl. İnmek lâzım aşağıya ki suyu alabilsin. İnmiş, içmiş suyu, susuzluğunu gidermiş. Yukarı çıkmış, bir de bakmış ki orada bir köpek... Kızdığımız zaman birbirimize hakaret diye söyleriz değil mi? Öyle bir makbul sayılmayan bir hayvan yâni. Böyle susuzluktan dili sarkmış, halsizleşmiş, öyle duruyor. Şimdi o kötü kadın demiş ki:

"—Ben susadım, eh gücüm kuvvetim var, insanım. Kuyudan aşağıya indim, suyu içtim. Ama bu ne yapacak? Bu bitkinleşmiş. Bu kızgın güneşin altında, bu kumun üstünde ölür bu. Yazık. Bunun da canı var. Kim bilir içi nasıl kavruluyordur şimdi..."

Demin kendisi çekti ya susuzluğu, herhalde onun da tesiri var. E kap yok, kacak yok, kova yok... O zamanların imkânları şimdiki gibi değil. Aşağı inmiş, pabucunu daldırmış suyun içine. Pabucunun aldığı kadar suyu yukarıya çıkarmış, koymuş köpeğin önüne... Köpek de yalaya yalaya o suyu içmiş. Hadis-i şerifte bildiriliyor ki:

"—O merhametinden Allah onu affetti."

Köpeğe olan merhametinden dolayı affederse, Allah'ın eşref-i mahlûkatı olan insana merhamet edersen ne olur? İnsanların en şereflisi olan müslümana hizmet edersen ne olur? Çünkü insanlar insan olmakla beraber, bazen esfel-i sâfilîne düşüyor, imansız olduğu zaman. Allah-u Teàlâ Hazretleri işte bize bu kestirme yolları gösterir de, biz de edebimizi ona göre takınırsak, kolaydan varırız yâni.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şu emirleri zor değil ki! Zaten

takatin fevkinde bir yük de yüklememiş ama, nedense yapmıyoruz. Bu hadis-i şerifleri ezberlemek lâzım! Hatta böyle evin duvarına yazmak lâzım, merdivenin girişine yazmak lâzım ki, insan bu hadis-i şeriflere göre hayatını düzenlesin.

Meselâ şimdi yoldan gelirken bir kardeşimizle karşılaştık;

"—Geçen hafta yoktum, Adana'ya gittim bir iş için." dedi.

Adana'ya bir iş için gitmiş. E şimdi Allah rızası için de, bir ziyarete gidilir yâni. Gitmeli ki, muhabbet olsun. Bak muhabbet olunca, Allah da seviyor.

Biz birbirimizi sevmeyince, birbirimizden kopunca, birbirimize düşmanlık besleyince, düşman kazanıyor. O zaman bizi tek tek yakalayıp hakkımızdan geliyor. Şair ne güzel söylemiş:

Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez!

Toplu çalıştı mı, muhabbetli oldu mu, kimse bir şey yapamaz. Yalnız insana herkes çatar. Meselâ etrafı, ailesi kalabalık bir kimseye, gidip de bir kimse çatabilir mi? "Ben bunu burada yalnız başına döverim ama, yarın bunun kavm ü kabilesi var; beni bu şehirde yaşatmazlar." diye düşünür insan.

Onun gibi, müslümanlar da yekvücut olsa kimse bir şey yapamayacak ama, bölünmüşler. Arap ırkından olduğu halde Suudî Arabistan diye bölünmüş, Lübnan diye bölünmüş, Suriye diye bölünmüş, onların içinde de şimdi bölünüyor... Yok kuzeyi, yok güneyi, yok Kuzey Yemen, Güney Yemen... Küçücük bir petrol mıntıkası olan Basra'da, kaç tane emirlik var adını bilmiyoruz da Birleşik Arap Emirlikleri adını almış. Katar, Kuveyt, Bahreyn, Abudabi,bilmem ne... Adını bildiğimiz, bilmediğimiz bir sürü devletçik... E nedir bu ayrılık?

Kimisi balla, kaymakla beslenir, kimisi açlığından ölür müslümanların. Hindistan'da veya Afrika'da, Somali'de Kızılhaç yardım etmek istemiş müslümanlara, yâni oranın insanlarına.

Kabul etmemişler. Açlıktan ölüyor oradaki insanlar. Gıda yok, fakir, fukara... Öbür taraftaki de zenginlikten ölüyor. Parayı nereye koyacağını bilemiyor, oradan ölüyor. Taşıması dert oluyor da, ondan ölüyor.

Muhabbet olsa, birlik beraberlik olsa... İşte bizim tarımımız, ziraatımız iyi, buyur meyvayı bizden al! Senin petrolün iyi, petrolü bize ver. Burası yazın serin, orası kışın sıcak... Yâni muhabbet olsa, neler olacak ama...

Peki kim bozuyor bu muhabbeti? Bir kere bizim cahilliğimiz bozuyor. Cahil olmasak, muhabbeti artıracak, muhabbeti devam ettirecek tedbirler dinimizde çok. İşte hadis-i şerif. Sadece şu hadis-i şerif...

Neden namaz kılıyoruz? Allah sevsin diye. Niçin oruç tutuyoruz? Allah sevsin diye. Niçin hacca gidiyorsun? Allah sevsin diye. İşte sevmesinin çaresini gösteriyor burada. Mahlûkatını seveceksin ki, onlara muhabbet edeceksin ki, müslümanlara hizmet edeceksin ki, o da sevecek.

Biz sanıyoruz ki, hemen beş vakit namaz kılınca iş bitiyor... Allah sevecek. Allah başka şeyler istiyor bizden. Sen beş vakit namaz kıldığın zaman, kendine kılıyorsun. Ama muhabbet ettiğin zaman, o kardeşinin dertli olduğu zamanda dayanamazsın ki. Kardeşimin bir sıkıntısı var dersin, gece uyku tutmaz, gidersin yardım edersin. O muhabbeti istiyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Diğer hadis-i şerife geçelim:

b. Lâ ilâhe illa'llah Kaledir

Hazret-i Ali Efendimiz'den rivâyet edilmiş. Tabii, söz Peygamber Efendimiz'in; bize nakleden Peygamber Efendimiz'in damadı Hazret-i Ali... Ama, Rasûlüllah da, "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurdu" diye anlatıyor bize. Yâni, hadis-i kudsî olarak:[57]

---

[57] İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn,* c.III, s.154, no:1271; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.173, no:4464; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ كَلاَمِي، وَأَنَا هُوَ، فَمَنْ قَالَهَا دَخَلَ حِصْنِي، وَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ عِقَابِي (ابن النجار عن علي)

RE. 328/7 (*Kale'llàhu azze ve celle: Lâ ilàhe illa'llàhu kelâmî, ve ene hüve, femen kàlehâ dehale hısnî, ve men dehale hısnî emine ikàbî.*)

(*Kale'llàhu azze ve celle*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki ey ümmetim." demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

(*Lâ ilàhe illa'llàhu kelâmî*) "*Lâ ilàhe illa'llàh* benim sözümdür." buyurmuş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yâni, "Allah'tan başka mâbud yoktur." cümlesi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelamıdır. Lâlettayin bir söz değildir. Fevkalâde bir söz... Fevkalâde kıymetli bir söz... Yâni, öyle hafife alınacak bir şey değil. Tesiri fevkalâde büyüktür.

Yine buyrulmuş ki:[58]

مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ (عد. عن معاذ)

(*Miftâhü'l-cenneti lâ ilâhe illa'llàh*) "Cennetin anahtarı, *Lâ ilâhe illa'llah*'tır." O olmadan cennete girilmiyor. *Lâ ilâhe illa'llah* ile giriliyor cennete...

İslâm'ın da anahtarıdır. *Lâ ilàhe illa'llàh*'sız İslâm'a da giremez insan. Çırpınır çırpınır, dışarıda kalır. Ondan sonra, selâmetin de anahtarı...

(*Ve ene hüve*) "İşte ben o sözün ifade ettiği zât-ı celîlim." yâni "*Lâ ilàhe illallàh* sözünün mânâsı neyse, ben oyum." diyor Allah-u

---

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.63, no:167; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.72, no:165; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.65, no:14989.

[58] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.242, no:22155; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.39; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.409, no:2660; Muaz ibn-i Cebel RA'dan. *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1321, no:2324.

Teàlâ Hazretleri. Pekiyi nedir mânâsı? *Lâ ilàhe illa'llàh*; Allah'tan başka hiç bir mâbud, hiç bir tapılacak, gönül bağlanacak, itaat edilecek, sevilecek, sevilmeğe layık bir başka varlık yok. Allah-u Teàlâ Hazretleri var, sadece ona ibadet edilir. İnsan sadece ona itaat eder. Sadece ona bağlanır, ona inkıyâd eder.

Başkası? Başkalarına da bağlanıyor insanlar ama, yanlışlıkla bağlanıyor. Yâni yanlış. "O söz benim kelâmımdır, ben öyleyim." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

(*Femen kàlehâ*) Bir insan *Lâ ilàhe illa'llàh* derse ne olur? Allah' ın bu kelâmını söylerse ne olur? "Kim bunu derse, (*dehale hısnî*) benim kalemin, hisarımın içine girmiş olur." *Lâ ilàhe illa'llàh* diyen, sanki böyle Rumeli Hisarı gibi, büyük bir askerî üs gibi, böyle bir sağlam, emniyetli bir kaleye girmiş gibi olur. (*Ve men dehale hısnî*) "Kim benim hisarımın, kalemin içine girerse, (*emine ikàbî*) benim azabımdan, ikàbımdan selâmette olur, emniyette olur."

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azabı var, ikàbı var, cezası var, cehennemi var... Kurtuluş; *Lâ ilàhe illa'llàh demekte*… *Lâ ilàhe illallàh* diyen, ona sığınan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ikàbından mahfûz kalıyor. Allah koruyor onu. Öyle diyeni cehenneme sokmayacak.

Pekiyi, bir defa demek tamam mı? E bir defa derse insan, müslüman olur ama, müslüman olduktan sonra da:

"—Yâ Rabbi, ben senin var ve bir olduğunu idrak ettim. Muhammed-i Mustafâ'nın senin tarafından gönderilmiş bir elçi olduğunu kabul ettim." diyorsun, ondan sonra da ilgilenmiyorsun, yan gelip yatıyorsun. O zaman mes'ul olur insan.

"—Ey kulum, sen benim varlığımı bildin de, niye benim buyruklarımın ne olduğunu araştırmadın, niye hayatını benim istediğime göre tanzim etmedin?" diye oradan ceza gelir.

O halde insan devamlı *Lâ ilàhe illa'llàh* diyecek. Bunu devamlı dedikçe, devamlı hıfz-ı himâyede olacak.

Buradan faydalanarak ulemâ demiş ki:

“—İnsanların sığınacağı kaleler üç tanedir:

1. Birisi, Kur’an-ı Kerim’dir. Kur’an-ı Kerim’e sığınan kurtulur. Yâni Kur’an-ı Kerim’e nasıl sığınacak? İçini okuyacağız, gereğini yapacağız, ona iltica edeceğiz, kurtulacağız.

2. İkincisi; mescidler de Allah-u Teàlâ’nın kalesidir, buraya giren de kurtulur. Bak burada çalgı yok, türkü yok, kavga yok, gürültü yok... Burası Allah’ın mübarek kıldığı yer. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin evlerinden bir ev burası. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu mahallere, kendisine ibadet edilen mahallere bir şeref vermiş. Yeryüzünde hiç bir yerde bu şeref yok. O da mescid olmak şartı müstesna... Bu mescidlerin dışında başka bir yere, Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinât yaratıldığı zamandan bu güne kadar, bir rahmet nazarıyla bakmamış, bir değer vermemiş. Yeryüzünün değeri, şu mescidlerinde, ibadet edilen yerlerinde, ibadet eden kullarında… Yoksa dünyanın ne kıymeti var? İşte gökyüzüne bak ne kadar büyük yıldızlar var. Adedini saymak mümkün değil.

3. Üçüncüsü; bir de *Lâ ilàhe illa’llàh* müslümanın kalesidir. Bir insan her gün, bu *Lâ ilàhe illa’llàh*’ı çok çok söylerse, o zaman günün hadiselerinden de emin olur. O günün başına getirmiş olduğu dertlerden, sıkıntılardan da kurtulur.

Şimdi bu sözün nereden nereye varacağını, daha evvel de bir münasebetle söyledim. Olmuş bir hadiseyle anlatayım. Bizim arkadaşlardan birisi hacca gitmiş. Kendisi güçlü kuvvetli bir kimse olduğundan Cebel-i Rahme’ye de çıkmak istemiş. Cebel-i Rahme, Peygamber Efendimiz’in veda haccında veda hutbesini okuduğu yüksekçe tepe Arafat’ta... Orası çok şerefli bir yer olduğu için, hacılar çok kalabalık oluyor, yanına bile yaklaşılmıyor.

“—Ben nasıl olsa güçlüyüm kuvvetliyim!” diye kalkmış oraya gitmiş.

Gitmiş ama, ne güç para ediyor, ne kuvvet para ediyor. Kalabalık dört bir yanından sıkıştırmış, itse bile aşamıyor o kalabalığın tazyikini... Nefesi kesilmiş, göğsü çatırdamaya başlamış. Duymuyor muyuz ölenleri, kalanları hacdaki izdihamdan... Kalabalıkta sıkıştı öldü diyorlar.

Onun da göğsü çatırdamağa başlamış. “Galiba sonum geldi, burada öleceğim galiba...” demiş. Ama hatırlatan da Allah değil mi, aklına gelmiş *Lâ ilàhe illa’llàh*ın fazâili, meziyetleri... Başlamış orada *Lâ ilàhe illa’llàh* demeğe. Belki de son nefeste imanla göçeyim diye demiş olabilir.

“—Birkaç defa *Lâ ilàhe illa’llàh* dedim, ne olduğunu anlayamadım, kendimi şöyle bir rahat yerde buldum.” diyor. “Yâni, ne olduğunu da anlayamadım.” diyor...

O kalabalık, o sıkışıklığın içinden Allah kurtarmış onu, ölmeğe gelmişken... İşte böyle faydaları da vardır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, bu kelâmın kadr ü kıymetini bilenlerden eylesin... Bu kelâm üzere bizi yaşatsın... Bu kelâm üzere öldürsün... Bu kelâm ile, şehadet kelimesi ile, böyle son nefesimizi vermek nasib eylesin... Kim bu kelâmı göğsüne nakşederse, Allah-u Teàlâ Hazretleri ona büyük ecirler ihsân eder. Onu böyle gözümüze, gönlümüze, göğsümüze nakşetmeyi cümlemize nasib eylesin...

c. Hayır da, Şer de Allah'tan

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[59]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: إِنِّي أَنَا الرَّبُّ، قَضَيْتُ الْخَيرَ والشَّرَّ؛ فَوَيْلٌ لِمَنْ
قَضَيْتُ عَلٰى يَدَيْهِ الشَّرِّ، وَطُوبٰى لِمَنْ قَضَيْتُ عَلٰى يَدَيْهِ الْخَيرَ

(ابن النجار عن علي)

RE. 328/8 (*Kale'llàhu teàlâ: İnnî ene'r-rabbü, kadeytü'l-hayra ve'ş-şerra; feveylün li-men kadaytü alâ yedeyhi'ş-şer, ve tùbâ li-men kadaytü alâ yedeyhi'l-hayr.*)

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

"—Ben Rabbim, Rabbü'l-àlemînim, kâinâtın rabbiyim, sahibiyim. Yönetmesi, idaresi, terbiyesi, beslenmesi hep bana ait. Kâinâtın mâliki ve mutasarrıfıyım. Hayrı da, şerri de hükmeden benim. Ben hükmettim. Onun elleri vasıtasıyla şerri takdir ettiğim kimselere, yazıklar olsun! Onun eli vasıtasıyla hayrı takdir ettiğim kullara da müjdeler olsun!"

İnsan kendisine, neye vasıta olduğuna bakmalı... Bir iş yapıyor ya, sabah çıkıyor evinden, akşama kadar bir şeyle uğraşıyor. Bir gruba dahil; çalışıyor, çabalıyor, bir şeyleri yapmak için peşinden koşuyor; yapınca seviniyor... Bilgisini, tecrübesini, gayretini, gücünü, kuvvetini hayırda mı kullanıyor, şerde mi kullanıyor? Bakalım nereye yarıyor yaptığı iş?

Allah-u Teàlâ Hazretleri gözümüzdeki perdeyi kaldırsın... Bizi hayırlara vesîle, vasıta eylesin... Şerlere alet etmesin... Şeytana, şerli kimselere kandırıp peşine takılıp da onlara alet ettirmesin...

---

59 *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.111, no:44086; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV,s.52, no:14951.

d. Korku ve Ümid

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[60]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : يَا ابْنَ آدَمَ ، مَهْمَا عَبَدْتَنِي وَ رَجَوْتَنِي ، وَلَمْ تُشْرِكْ بِي شَيْئاً ، غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ ؛ وَإِنِ اسْتَقْبَلْتَنِي بِمِلْءِ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ خَطَايَا وَذُنُوباً ، اسْتَقْبَلْتُكَ بِمِلْئِهِنَّ مِنَ الْمَغْفِرَةِ وَأَغْفِرُ لَكَ وَلاَ أُبَالِي (طب. عن أبي الدرداء)

RE. 328/9 (*Kale'llàhu azze ve celle: Ye'bne âdem, mehmâ abedtenî ve racevtenî, ve lem tüşrik bî şey'en, gafertü leke alâ mâ kâne minke; ve ini'stakbeltenî bi-melei's-semâi ve'l-ardi hatâyâ ve zünûben, estakbeltüke bi-meleihinne mine'l-mağfireti, ve ağfiru leke ve lâ ubâlî*)

Bu hadis-i şerif, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivâyet edilmiş, bir büyük, müjdeli hadis-i şeriftir ki, can kulağıyla dinleyin! Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu! (*Mehmâ abedtenî ve racevtenî*) Sen bana ibadet ettikçe ve benden hayır umdukça, afv u mağfiret umdukça, (*ve lem tüşrik bî şey'en*) ve bana şirk koşmadığın müddetçe, (*gafertü leke alâ mâ kâne minke*) ben de seni ve senden olan şeyleri afv u mağfiret ederim."

Elinden geldiği kadar kulluk etmeğe çalışacaksın, Allah'tan ümidini kesmeyeceksin.

Kul için iki şey var: Bir ümitlenmek, bir korkmak... Tamamen

[60] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.16, no:1040; Ebü'd-Derdâ RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.67, no:252; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.83, no;15031.

ümitlenip, ümidi böyle garanti haline getirip, "Tamam, ben *Lâ ilàhe illa'llàh* dedim, Allah beni cennete sokar. Lüzum yok fazla düşünmeye." derse insan, o zaman gevşetir çalışmasını. Çalışmasını gevşetip, ölçüsünü gevşetip, dikkatini dağıtınca da, hataları işlemeğe başlar. Olmaz.

"—Allah'ın cehennemi var, azabı var, ikàbı var; isterse kahreder." filan diye, Allah'ın azabını devamlı düşünüp de titrerse, hiç bir şey yapmağa gücü yetmez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kullarına her iki muamelesini de bilecek. Azabı da var, sevabı da var. Cezası da var, mükâfatı da var. Cennetini umacak, mükâfatını umacak, azabını da gözden uzak tutmayacak.

Eğer azabını gözden uzak tutmak gerekseydi, Allah-u Teàlâ Hazretleri cehennemden hiç bahsetmezdi Kur'an-ı Kerim'de; bilmezdik, hep cenneti düşünürdük, olur biterdi. Bize ikide birde cehennemi, kıyametin ahvâlini, korkunç hadiseleri, kâfirlerin pişmanlıkları; o hesap görüldükten sonra, "Ah keşke dünyaya dönseydik, keşke şöyle etmeseydik, böyle etmeseydik!" dediklerini anlattığına göre, korkmak da gerekiyor. Hakikaten de, bir ilaç gibi faydalıdır.

Korkmak da lâzım ama, ümit galip gelecek. Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden insan ümidini asla, tamamen, hiç kesmeyecek. Ümit kesmek yok. Kesersen ne olur? Günah olur. Çünkü, Allah ümit kesmeyin diye emretmiş:

قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلٰى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ،

إِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ، إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (الزمر:٥٣)

(*Kul yâ ibâdiye'llezîne esrafû alâ enfüsihim*) "De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan, zulüm işlemiş, kusur işlemiş, suç işlemiş, günah işlemiş kullarım! (*Lâ taknetû min rahmeti'llâh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmetinden ümidinizi kesmeyin!

(*İnna'llâhe yağfiru'z-zünûbe cemîà*) Çünkü, Allah bütün günahları bağışlar. (*İnnehû hüve'l-gafûrü'r-rahîm*) Şüphesiz ki o, çok bağışlayan, çok merhamet edendir." (Zümer, 39/53)

Bu hadis-i şerif de o mânâda: "Kulum bana kulluğunu yaptığı müddetçe ve benden ümit kesmediği, benden umduğu müddetçe, bana şirk koşmamak şartıyla, ben onu hangi hal üzere olursa olsun affederim."

(*Ve ini'stakbeltenî bi-melei's-semâi ve'l-ardi hatâyâ ve zünûben*) "Eğer bana, sema ve yer dolusunca, gök ve yer dolusunca hatalar ve günahlarla gelse, çok günahkâr bir kul olarak gelse..." Öyle karşımdan geliyor ki, bir sürü günahı yüklenmiş, dağlar gibi, semalar gibi, yer gibi günahlar yüklenmiş. (*Estakbeltüke bi-meleihinne mine'l-mağfireti*) "Ben de o kadar büyük mağfiretle ona yönelirim."

Ne kadar büyük günahla gelirse gelsin, benim mağfiretimden de daha mı büyük günahı? Benim mağfiretim mi daha çok, o kulun aciz naçiz işlediği günahlar mı çok? Yâni, ne kadar çok olursa olsun, gene affederim diyor.

(*Ve ağfiru leke ve lâ ubâlî*) "Günahlarını bağışlarım, senin günahının çok oluşuna ehemmiyet vermem."diyor.

Demek ki, elimizden geldiğince, karınca kararınca, yolunca yürümeğe çalışacağız. Ümidimizi kesmeyeceğiz.

"—Eskiden şöyle etmiştim, böyle etmiştim..."

Eskiyi bırak şimdi... Geçen geçti. Sen şimdiki hale bak, tevbe et, istiğfâr et, Allah'tan ümidini kesme! Allah-u Teàlâ Hazretleri toptan bağışlayıverir günahları. Sende bir iyi niyet olsun yeter ki...

e. Ben Kulumun Zannı Üzereyim

Bir başka hadis-i şerifte de buyrulmuş ki:[61]

---

[61] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.491, no:16059; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.395, no:2731; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.402, no:633-635; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.268, no:7603; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.6, no:1006; Taberânî,

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، فَلْيَظُنَّ بِي مَا شَاءَ

(ابن أبى الدنيا والحكيم، حب. عد. طب. ك. ق. وتمام عن

واثلة؛ والشيرازي في الألقاب عن أنس)

RE. 328/10 (*Kale'llàhu azze ve celle: Ene inde zanne abdî bî, felyezunne bî mâ şâ'.*)

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuştur ki:

(*Ene inde zanne abdî bî*) "Ben kulumun bana karşı kanaatine göreyim, zannına göreyim. (*Felyezunne bî mâ şâ'*) Bana nasıl isterse, öyle zan beslesin!"

"Eğer, 'Allah-u Teàlâ Hazretleri beni affeder' diye zannediyorsa, affederim." demek. "Affetmez diye zannetmesin!" demek, ondan sonra da. Çünkü, "Allah beni hiç affetmez!" filan derse, o zaman zannına göre muamele edecek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hüsn-i zan besleyeceğiz. Erhamü'r-râhimîn'dir, Gafûr'dur, Rahîm'dir, lütfedicidir, lütfu çoktur, bağışlar, günahları siler. Settâr ismi var, örter, göstermez kimseye, duyurmaz diye böyle hüsn-i zan besleyeceğiz.

Bu konuda başka bir hadis-i şerif de şöyle:[62]

Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, c.II, s.384, no:1546; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhtadırîn*, c.I, s.31, no:16; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.318, no:909; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.40, no:39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XV, s.373, no:1841; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.57, no:3887; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.888, no:1894; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.38, no:72; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.50, no:14946.

[62] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.405, no:639; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.407, no:641; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.87, no:209; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.126, no:401; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.317, no:1414; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.262, no:5858; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.38, no:71; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.233, no:613; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.49, no:14944.

قالَ الله تَعَالى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، إِنْ ظَنَّ خَيْرًا فَخَيْرًا، وَإِنْ ظَنَّ شَرًّا فَشَرًّا (طب. حب. عن واثلة؛ والشيرازي عن أنس)

RE. 328/11 (*Kale'llàhu teàlâ: Ene inde zanne abdî bî, in zanne hayran fehayran, ve in zanne şerren feşerren.*)

Aynı mânâyı ifade eden, biraz daha değişik kelimeler. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Ene inde zanne abdî bî*)"Ben kulumun bana karşı kanaatine, zannına göreyim. (*İn zanne hayran fehayran*) Eğer benim hakkımda hayır zannederse, hayır düşünürse, ben de hayırla karşılarım. (*Ve in zanne şerren feşerren*) Şer düşünürse, şerle karşılarım."

Tabii burada, Allah'ın kendisine nasıl muamele edeceğini düşünmek tarzı var, bir de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kulluğu iyi yapmak, kötü yapmak meselesi var. Yâni Allah'a karşı zannı, ona karşı kanaati, bilgisi, ma'rifeti eksik, günahlara dalmış gidiyor, şer işliyor, kulluğu güzel yapmıyor; o zaman kötülük görür. Kulluğu güzel yapıyor, hayırlı kulluk yapıyor; iyilik görür mânâsına da olur.

f. Allah'ın Günahları Affetmesi

Bakın, hadis-i şerifleri başka başka zamanlarda, başka başka râviler duymuşlar, bize nakletmişler. Hepsinin mânâsı bir yerde toplanıyor. Bu hadis-i şerifi de İbn-i Abbas RA rivâyet eylemiş. Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor:[63]

قالَ الله عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ عَلِمَ أَنِّي ذُو قُدْرَةٍ عَلَى مَغْفِرَةِ الذُّنُوبِ، غَفَرْتُ

---

[63] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.291, no:7676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.241, no:11615; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.206, no:602; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.386, no:508; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.92, no:253; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.67, no:151; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.73, no:15009.

لَهُ، وَلاَ أُبَالِي؛ مَا لَمْ يُشْرِكْ بِي شَيْئاً (ك. طب. عن ابن عباس)

RE. 329/1 (*Kale'llàhu azze ve celle: Men alime ennî zû kudretin ale'l-mağfireti'z-zünûbi, gafartü lehû, ve lâ ubâlî; mâ lem yüşrik bî şey'â.*)

(*Kale'llàhu azze ve celle*) Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Men alime ennî zû kudretin ale'l-mağfireti'z-zünûbi*) "Kim benim günahı afv u mağfiret etmeğe kudretim olduğunu bilirse..." Allah-u Teàlâ günahları bağışlayabilir mi? Elbette bağışlar. "Bunu bilirse, (*gafartü lehû, ve lâ ubâlî*) ben onun günahlarını mağfiret ederim, aldırmam; (*mâ lem yüşrik bî şey'â*) bana şirk koşmadığı müddetçe..."

Bu *şirk* nedir? Tabii *şirk*, bizim ilk anladığımız mânâsıyla Allah'ı iki diyen var, üç diyen var, sayısız diyen var veyahut putlara tapanlar var... Meselâ eski kavimlerden Zerdüştîler iki tanrıya tapınırlarmış. Birisi hayır tanrısı, birisi şer tanrısı derlermiş. Birisi ışık tanrısı, birisi karanlık tanrısı derlermiş.

Bugünkü hristiyanlar, İsa, Allah'ın oğlu diyorlar, Rûhu'l-kuds'e ulûhiyet izafe ediyorlar. Böylece bir üçleme yapıyorlar.

Eski Yunanlılar bir sürü tanrı düşünmüşler. Afrika'nın, Avustralya'nın, Asya'nın, Amerika'nın kavimleri çeşit çeşit putlar yapmışlar, onlara tapmışlar. Onların hepsi, o tapındığı öteki şeyleri Allah'a şirk koştuğu için affetmiyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni hakkıyla, doğru olarak bilmek zorundayız. Öyle yalan yanlış bilmek, şu yıldız, şu ay, şu güneş tapınılacak şeydir gibi yanlış kanaatlere saplanmak, putlara tapınmak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudretinde, sıfatlarında nakıs, yalan, yanlış şeyler düşünmek... Bunların hepsi şirktir.

Onun için, bu sözün arkasından ne gerekir? Biz her şeyden önce paçamızı sıvayıp, kolumuzu sıvayıp sahih, pâk, sâlim, sağlam bir itikadı öğrenmeliyiz. İyi bir hocadan...

“—Aman hocam ehl-i sünnet ve’l-cemaatin itikadı, sağlam itikat nedir? Bir yanlış itikada saplanıp da bütün amellerimizi hebâen mensûrâ yapmayalım. Sonra böyle çürük temelin üstüne bina kurup da yıkılıp gitmesin, çatlayıp gitmesin. Şu doğru dürüst itikat nedir onu bana öğret.” diye iyi, dürüst bir hocadan bunu öğrensin. Veyahut da, gitsin sorsun:

“—Bu güzel itikadı hangi kitabı okursam öğrenebilirim?” diye, o büyük müftü efendilerin, hoca efendilerin ilmihale dair kıymetli kitaplarını okusun. Sahih bir inanca sahip olsun. Çünkü itikatta, inançta Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni yanlış tanıdığı zaman o şirk affedilmiyor. İlk yapılacak şey bu.

İkinci bir nokta var bu şirk bahis konusu olduğu zaman kardeşlerimize hatırlatılacak:

“—Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne şirk koşmuyoruz.” diyoruz biz şimdi, müslümanlar olarak. Ama Peygamber Efendimiz buyurmuş

ki:[64]

"—Ben ümmetim hakkında gizli şirkten korkarım. Ümmetimin gizli, saklı bir şirke düşmesinden korkarım." buyurmuş.

Demişler ki:

"—Yâ Rasûlüllah, gizli şirk nedir?"

"—Kulun riyâkârlık yapması."

Ahiret ameli yapıyor, dünya menfaati güdüyor. Başkasına gösteriş olsun diye yapıyor. Yaptığı ibadeti, taati, orucu, zikri, fikri, tesbihi, namazı ve sâireyi dünya menfaati celbetmek için yapıyor, başkası görsün diye yapıyor. Başkasına göstermek, duyurmak için yapıyor. Şöhret için yapıyor. İşte o gizli şirk.

Orada da, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sırf zât-ı celîli için yapılması gereken o ibadeti, bir de başkasına yapıyor gibi oluyor. Başkasının hatırını kolladığını düşündüğü için, o şirk-i hafî de çok ince bir şeydir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi o riyâ afetinden, riyâkârlıktan, amellerimizi böyle başkasına gösterip de menfaat, alkış, şöhret toplamak gibi şeylerden hıfzeylesin... Böyle şirkten azade, halis muhlis sırf, hasbeten lillâh amel işlemeyi, sàlih işler yapmayı Allah cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Bu hadis-i şerif de yine aynı mânâya işaret edecek:[65]

قَالَ اللهُ تَعَالَى: أَنَا أَكْرَمُ وَأَعْظَمُ عَفْواً مِنْ أَنْ أَسْتُرَ عَلَى عَبْدٍ مُسْلِمٍ فِي الدُّنْيَا ، ثُمَّ أَفْضَحَهُ بَعْدَ إِذْ سَتَرْتُهُ ، وَلاَ أَزَالُ أَغْفِرُ لِعَبْدِي مَا اسْتَغْفَرَنِي

[64] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.366, no:7940; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

[65] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.480, no:1469; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.357, no:189; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.114, no:Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.373, no:10215; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.35, no:61; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.47, no:14939.

(لحكيم عن الحسن مرسلا ، عق. عنه عن أنس)

RE. 329/2 (*Kale'llàhu teàlâ: Ene ekremü ve a'zamü afven min en estüre alâ abdin müslimin fi'd-dünyâ, sümme efdahhahû ba'de iz setertühû, ve lâ ezâlü ağfiru li-abdî me'stağferanî*)

Enes ibn-i Mâlik RA'den rivâyet edilmiş Peygamber Efendimiz'in bu hadis-i şerifi. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

"—Ben müslüman kulumu dünyada affedip, cezasını vermeyip, günahını saklayıp, örtüp, başkasına fâş etmeyip, ondan sonra ahirette onu rezil rüsvâ etmem."

Dünyada kul suç işledi... Allah-u Teàlâ Hazretleri o suçu sakladı. Yâni, başka kullara duyurmadı, başkaları görmedi. Yâni, kendi halindeyken şeytana uydu, bir suç işledi; başkası bilmiyor. İsteseydi Allah, göstertirdi başkasına da, ifşâ da ettirirdi dünyada. İstese başına taş da yağdırırdı, istese ceza da verdirirdi. Diyor ki bu hadis-i şerifte:

"—Ben dünyadayken onu örtüp, cezasını vermeyip, saklayıp, hıfzedip, affedip de, ahirette sonra hesap soracak bir zât-ı celîl değilim. Ben böyle yapmaktan daha uluyum, daha celîlim, ekremim. Yâni böyle yapmam. Dünyada affetmişsem, ahirette hiç şey yapmam!" demek.

Hangi şartla? (*Ve lâ ezâlü ağfiru li-abdî me'stağferanî*) "Benden afv u mağfiret istediği müddetçe, ben onu affederim. Dünyada sormadığımı ahirette sormam; istiğfar etmek şartıyla."

Onun için, her gün insan şöyle tesbihi eline almalı, hiç olmazsa günde yüz defa "*Estağfiru'llàhe'l-azîm ve etûbü ileyh*" demeli!

Peygamber SAS Efendimiz, başkasına tavsiye ettiği zaman demiş ki:[66]

---

[66] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.383, no:3259; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.437, no:638; Ebû Hüreyre RA'dan.

إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللهَ فِي اليومِ سَبْعِينَ مرّةً (ت. هب. عن أبي هريرة ؛ طس. ض. عن أنس)

(*İnnî le-estağfiru'llàhe fi'l-yevmi seb'îne merreh*) "Ben de günde yetmiş defa istiğfâr ediyorum."

Peygamber Efendimiz, günahları bağışlanmış, insanların en üstünü, en şereflisi, en edeplisi, en yükseği olduğu halde, istiğfâr ediyor. Tabii, artık bize ne düşer, oradan kıyas edelim! Günahlarımızın bağışlanması için, istiğfâra devam etmekten tatlı, güzel bir çare yok.

g. Allah'ın Velî Kulları

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[67]

قَالَ الله تَعَالَى : إِنَّ أَوْلِيَائِي مِنْ عِبَادِي ، وَأَحِبَّائِي مِنْ خَلْقِي ، الَّذِينَ يُذْكَرُونَ بِذِكْرِي ، وأُذْكَرُ بِذِكْرِهِمْ (الحكيم ، حل. عن عمرو بن الجموح)

RE. 329/3 (*Kale'llàhu Teàlâ: İnne evliyâî min ibâdî, ve ehibbâî min halkî, ellezîne yezkürûne bi-zikrî, ve ezkürü bi-zikrihim.*)

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.37, no:2397; Taberânî, *Dua*, c.I, s.515, no:1836; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâreh*, c.III, s.69, no:2454; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.348, no:17581; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.185, no:9389.

[67] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.430, no:15588; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.203, no:651; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.6; Amr ibn-i Cemûh RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.663, no:1902; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.23, no:35; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.I, s.15148, no:47.

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

"Benim kullarımın içinden velilerim ve yarattıklarım içinden sevgililerim o kimselerdir ki, benim zikrim ile zikrederler, ben de onları onların zikri ile zikrederim."

Şimdi tabii, "Benim zikrimle zikrederler, ben de onları onların zikriyle zikrederim." ne demek? Daha aşağıdaki hadis-i şeriflerde göreceğiz ki, kul Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni dünyada yalnız zikrederse, Allah-u Teàlâ Hazretleri de kulunu yalnız zikreder. Kul, topluluğa karşı Allah'ı zikrederse... Meselâ, farz edelim; benim gibi bir zât çıkmış şöyle bir kürsüye, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudretinden, azametinden bahsediyor... Allah-u Teàlâ da meleklerin ulularından meydana gelmiş bir büyük toplulukta zikredermiş.

Yalnız başına bir tenha köşede, seccade başında zikrederse Allah-u Teàlâ Hazretleri de öyle zikredermiş. Yâni kulunu, zikrine göre o da öyle, o tarzda zikrediyor. Yâni, Allah'ı zikrettiği zaman, insanın namı semalarda yürüyor demek; melekler arasında yürüyor demek... Allah-u Teàlâ Hazretleri, o zikrini karşılıksız bırakmıyor demek... "İşte böyle kullar benim evliyamdır, sevdiğim, dost kullarımdır." diye bildiriyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizin dilini zikirli eylesin... Şükürlü eylesin... Yorulmaz da insan... Hatta öyle usuller var ki istersen dilini de kıpırdatmadan Allah diyebilirsin. Dilini kapat, ağzını kapat, şöyle bir dinle insan, içinden de Allah diyebilir.

Bizim büyüklerimizin kitaplarında yazılmış ki, bir insan kalbinden Allah diyebilir. Yâni, sesli demesine lüzum yok. Şöyle ağzını kapatıp düşünür gibi yaptığı zaman, içinden Allah Allah, Allah Allah diyebilir yâni. O zaman yorulmağa da lüzum yok. Yâni dil dudak devredip de, bir zahmet çekmeğe de lüzum yok. İnsan içinden Allah der, durur. Mümkün...

Eh böyle bir şey mümkünken, oturduğun yerde taş atıp da kolun mu yorulacak yâni Allah de, sevap kazan!. Sen Allah dedikçe, Allah-u Teàlâ Hazretleri de seni zikretsin. O seni yâd etsin, meleklerine methetsin:

"—İşte benim şu kulum beni zikrediyor, beni unutmadı!" desin, ona göre mükâfatlar hazırlasın.

Yâni, insanın bir dakikasını boş geçirmemesi lâzım! Zaten alıştırdı mı kendi kalbini öyle Allah demeğe, devam eder. Kendisi otomatikleşir yâni. Kalbimiz çalışıyor, tık tık atıyor... Biz mi emir veriyoruz da atıyor? Elimizi kendi emrimizle kaldırıp indiriyoruz ama kalbimizin tık tık atışı bizim emrimizde mi? Otomatiğe bağlanmış, kendi kendine devam edip duruyor. Zikri de insan otomatiğe bağlar, Allah der durur, o büyük ecirleri alır.

Peygamber Efendimiz SAS bir keresinde şöyle buyurdular:[68]

أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ ، وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ ، فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ. قَالُوا : بَلٰى. قَالَ: ذِكْرُ اللّٰهِ تَعَالٰى (ت. ه. حم. ك. هب. عن أبي الدرداء)

(*Elâ ünebbiüküm bi-hayri a'mâliküm*) "Size, amellerinizin en hayırlısını, (*ve ezkâhâ inde melîkküm*) Rabbiniz indinde en

---

[68] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.459, no:3377; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1245, no:3790; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.211, no:492; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.195, no:21750; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.673, no:1825; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.111, no:34590; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.394, no:519; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.219; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.398, no:1129; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IX, s.469; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VI, s.215, no:1082; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.134, no:472; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.239, no:22132; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.394, no:518; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.69, no:16743; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.618, no:1767; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.VI, s.13, no:4600; RE. 164/7.

temizini; (*ve erfeihâ fî derecâtiküm*) derecelerinizi en fazla yükseltenini, (*ve hayrun leküm min infâkı'z-zehebi ve'l-verak*) sizin için altın ve gümüş infak etmekten daha hayırlı olanını, (*ve hayrun leküm min en telkav adüvveküm, fetadribû a'nâkahüm ve yadribû a'nâkaküm*) ve düşmanla karşılaşıp sizin onların, onların da sizin boyunlarınızı vurmasından daha hayırlı olanını haber vereyim mi?

(*Kàlû: Belâ*) "Evet, ver yâ Rasûlallah!" dediler.

(*Kàle: Zikri'llâhi teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmektir." buyurdu.

Zikir kadar devamlı, kıymetli bir ibadet yok yâni. Kim ne kadar çok yaparsa, ecri o kadar çok olur. Kim az yaparsa... Az yaptığına sonra pişman olacak. Mükâfatları görünce:

"—Keşke daha fazla yapsaymışım ya, elimde imkân da vardı. Keşke filanca zamanı boş geçirmeseydim." diyecek.

"—Otobüste oturdum, filanca yere gidiyordum, yanımda arkadaşım yok, konuşacak bir şey yok, kitap yok, okuyacak değilim... Eh etrafa bakınacağıma, keşke içimden Allah deseydim. Keşke filanca zaman daha çok şey zikretseydim." diye öyle pişmanlık duyacak.

h. Allah'ın Dostları

Şimdi sırada olan hadis-i şerife geliyoruz. Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[69]

---

[69] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.8, no:8961; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.331; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VIII, s.243, no:1549; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.531, no:5971; Ukbe ibn-i Àmir RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.19, no:2749; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.253; Ka'b RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.22, no:1616; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1279, no:43336; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.58, no:14968.

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: ثَلاَثٌ مَنْ حَافَظَ عَلَيْهِنَّ، كَانَ وَلِيِّي حَقّا ؛ وَ مَنْ ضَيَّعَهُنَّ، فَهُوَ عَدُوِّي حَقًّا : اَلصَّلاَةُ، وَالصَّوْمُ، وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ

(هب. عن الحسن مرسلا ؛ طس. وابن النجار عن أنس)

RE. 329/4 (*Kàle'llàhu teàlâ: Selâsün men hàfaza aleyhinne kâne veliyyî hakkan, ve men dayyaahünne fehüve aduvvî hakkan: Es-salâtü, ve's-savmü, ve'l-guslü mine'l-cenâbeh.*) *Sadaka Rasûlüllàh.*

(*Kàle'llàhu teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurdu:

(*Selâsün men hàfaza aleyhinne kâne veliyyî hakkan*) "Üç şey vardır ki kim bunları devam ettirir ise, elden koymazsa, terk etmezse, onlara müdâvim olursa hakikaten benim velim olur, hakikaten benim evliyamdan olur, hakikaten benim dostum, sevdiğim kimse olur. Hakikaten benim velî kulum olur.

(*Ve men dayyaahünne*) Kim bunları elden kaçırırsa, zâyi ederse, muhafaza edemezse, yapamazsa; (*fehüve aduvvî hakkan*) o zaman onu muhafaza edemeyen, ona riâyet edemeyen kimse de benim hakikaten düşmanım olur." Öyle yalan filan değil. Hakikaten dost veya hakikaten düşman olmak; iki ihtimalden birisi...

O halde, bu üç şeyi çok dikkatle dinleyeceğiz ki, yapmağa çalışacağız; zâyi etmemeğe, ihmâlkâr davranmamağa, elden kaçırmamağa gayret edeceğiz. Çünkü, yaptığımız zaman Allah'ın dostu olacağız; yapmadığımız zaman da, Allah'ın hakikaten düşmanı olacağız. İbâre çok mühim.

1. (*Es-salâtü*) Birincisi namaz. Bak namaz nasıl dönüp dolaşıp geliyor insanın başına. Birincisi namaz. Demek ki kim namaza müdavim olursa, namazını terk etmeden şey yaparsa Allah'ın hakikaten dostu olur. Ya terk ederse... Kılamıyor... Allah'ın hakikaten düşmanı olur.

2. (*Ve's-savmü*) Oruç.

3. (*Ve'l-guslü mine'l-cenâbeti*) Yıkanması, boy abdesti alması gerektiği zaman, baştan aşağıya böyle bir abdest alıp duş tarzında bütün vücudunu hiç bir yer yıkanmadan kuru kalmamış olmak şartıyla güzelce yıkamak.

Şimdi, cahillik o kadar yaygınlaşmış ki, kimisi bunu bile bilmiyormuş. El-hamdü lillah, bizim bu cami cemaatimiz elbette biliyordur da, öyle insanlar türemiş ki evli barklı, haberi yok yıkanması gerektiğinden, boy abdesti alması gerektiğinden. Hey dünya hey! Ne günlere kalmışız yâni.

Bir de övünürüz Avrupalılar, Pakistanlılar şunlar bunlar geldiği zaman göğsümüzü kabarta kabarta:

"—Bizim memleketimizin %99.9'u müslüman!" filan diye övünürüz...

Evet müslüman ama, çok acı bir şey bu... Evli, buluğa ermiş bir insan, yıkanmaktan haberi yok. Yıkanmasının farz olduğunu bilmiyor, öyle yıkanmadan dolaşıyor.

İşte bu gusül nedir, ne zaman olacak, ne zaman yıkanması gerekir insanın, ne tarzda olacak? Bunu hemen kitaptan alıp okusun, öğrensin! Bunu başkalarına da söylemek lâzım, öğretmek lâzım! Bilmiyorsa...

Herhalde şimdi, nikâh kıyacak hocalar ilk önce bundan bahsetmeli:

"—Evladım sen acaba hiç dini kitap okudun mu? Böyle gusül diye bir husus vardır, haberin var mı?"

"—Var, var hocam..." derse neyse, geçsin.

Ama kimisinin yok. Bir kurcalarsın... Kurcalansa, nikâh filan kıyılmağa gidildiği zaman... Hani dinî nikâh kıydırıyorlar ya...

Kimisinin dünyadan haberi yok. Ramazan'da hocaefendi gittiği zaman evine, likör ikram ediyor. Yâhu sen Ay'dan mı geldin, Merih'ten mi geldin? Sen hiç kitap okumadın mı? Sen İslâm'ın içkiyi yasak ettiğinden haberdar değil misin? Bir hocaefendi, aksakallı hoca gelmiş, senin evine misafir konmuş. Ramazan Bayramı'nda, çıkartırsan baklava çıkart, çıkartırsan şeker ikram

et... Oruçtan çıkmış adama içki ikram edilir mi? Haberi yok. Yâni terbiyesizliğinden değil de...

"—Efendim ne olurmuş küçücük bir kadeh... Tadı da güzeldir..." filan diye...

Bir de ukalâlık tarafına gidiyor. Yâni küçücük, azıcık alırsan ne olur? Çoğu haram olan şeyin azı da haramdır. "Efendim azıcık hırsızlık yaptım." diyebilir misin? Polis o zaman mazur tutar mı seni? Azıcık yaptım, çok kocaman şeyi çalmadım ya, deveyi hamuduyla yutmadım ya... Azıcık oldu filan dersen kıymeti oluyor mu?

Hepimize vazife düşüyor... Hepimiz böyle etrafımızdaki insanları zeki gözlerle süzüp, bilmediği şeyleri şefkatle öğretmeliyiz. Böyle bir dikkat edip de etrafınıza baktığınız zaman, göreceksiniz ki, bir şey biliyorum sanan insanların çoğu pek çok şeyden gàfil... Pek çok şeyi bilmiyor. Onlara usulüyle, tatlı tatlı bu işin böyle güzel güzel anlatılması gerekiyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi İslâm'ı iyi bilen, başkalarının da bilmesine delâlet eden, hayırlı, fa'âl müslümanlardan eylesin...

Çünkü bir insan, bir kimsenin elinden tutup da onu hak yola getirdi mi, o insanın ömrü boyunca yaptığı hayırlardan ecir alacak o şahıs. Hayra delâlet etmiş, onu cennete götürmüş oluyorsun. Yâni cehenneme düşecek insanın elinden tutmuş oluyorsun. Bundan güzel şey mi olur?

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ (فصلت:٣٣)

(*Ve men ahsenü kavlen min men deà ila'llàhi ve amile sàlihan ve kàle innenî mine'l-müslimîn*) "İnsanları Allah'ın yoluna davet eden, sàlih amel işleyen, 'Şüphe yok ki ben müslümanlardanım!' diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?" (Fussilet, 41/33)

En güzel iş o... Hepimiz her işi bırakıp, keşke Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yoluna insanları çekmek için çalışsak...

Kâşki, sevdiğimi sevse kamu halk-ı cihân;
Sözümüz cümle hemân kıssa-ı cânân olsa...

"Keşke benim sevdiğimi cümle cihan halkı sevse de, hepimizin konuşması sevgilinin sohbeti olsa..." diye şair[70] söylemiş.

Keşke herkes bu hak yola girse de... Ne kadar memnun oluruz. Biz kıskanç değiliz. "Ben gireyim de, başkası mahrum kalsın!" diye değil; aksine, "Onlar da girsin!" diye çalışmalıyız.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi din-i mübîn-i İslâm'a hàdim eylesin... Dini sahih kaynaklardan, sıhhatli bir şekilde öğrenip, kendi hayatında tatbik edip, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına eren; ahirette de sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak huzuruna kavuşan bahtiyarlar zümresine cümlemizi dahil eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

14. 03. 1982 - İskenderpaşa Camii

[70] Taşlıcalı Yahya (1498-1582)

06. ALLAH DOSTLARI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî, ve sahbihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ اللهُ تَبَارَكَ تَعَالٰى: حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ...

(*Kàle'llahu tebâreke ve Teàlâ: Hakkat mahabbetî li'l-mütehàbbîne fîyye...*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ehàdîs-i şerîfesinden bir miktarını, üstadımızın üstadı Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis mecmuasından okumağa yine devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra sair enbiyâ ve evliyâullahın ruhları için, ashâb-ı kirâmın ve sâdât ve meşâyih-i izâmımızın cümlesinin ruhları için, bu eserin müellifinin ve eserin içindeki ehàdîs-i şerîfenin bize kadar intikalinde emeği geçmiş olan râvîlerin ve ulemanın ruhları

için, uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise cem olmuş olan, gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için; ve hayatta olanların da saadet ve selâmet-i dâreyne ermeleri için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim, öyle başlayalım!

…………………..

a. Allah'ın Sevdiği Kimseler

Geçen hafta okumuş olduğumuz bir hadis-i şerifi, bir kere daha tekrar etmek istiyorum. Çünkü bugün bazı arkadaşlarıma sordum:

"—O hadis-i şerif hatırınızda mı, tekrar edebilir misiniz?" dedim.

"—Tekrar edemeyeceğiz." dediler, ifade edemediler.

Ben de bu hadis-i şerifi hepimizin bilmesi ve buna göre hareket etmesine itinâ göstermesi gerektiği kanaatindeyim. Onun için, müsaade ederseniz bir kere daha o hadis-i şerifi okuyup, kısaca geçeceğim:[71]

قَالَ اللّٰهُ تَبَارَكَ تَعَالٰى: حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَوَاصِلِينَ فِيَّ ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَنَاصِحِينَ فِيَّ ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ. اَلْمُتَحَابُّونَ فِيَّ عَلٰى

[71] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22117, 22133; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.338, no:577; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.187, no:7316; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.78, no:572; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.81, no:154; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.45, no:34100; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.416, no:2697; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.233, no:20857; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.131; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.991, no:1108; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.265, no:2225; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.426; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24671; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.59, no:14972.

مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ، يَغْبِطُهُمْ بِمَكَانِهِمِ النَّبِيُّونَ، وَالصِّدِّيقُونَ، وَالشُّهَدَاءَ

(ط. حم. حب. طب. ك. ض. عن عبادة)

RE. 328/5 (*Kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Hakkat mahabbetî li'l-mütehàbbîne fîyye*) "Benim sevgim ve muhabbetim, benim için birbirleriyle muhabbetleşen müslümanlara vâcib oldu, gerekli oldu, şart oldu."

(*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütevâsılîne fiyye*) "Benim sevgim ve muhabbetim, benim için birbirlerine gidip gelen, birbirlerine alâkalarını devam ettiren, sürdüren kimselere gerekli ve vâcib oldu, şart oldu."

(*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütenâsıhîne fiyye*) "Benim sevgim ve muhabbetim, birbirlerine karşı samimiyetle, açık kalplilikle

muamele eden, her hususta gayet samimi davranan müslümanlar üzerine şart oldu, gerekli oldu."

(*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütezâvirîne fiyye*) "Benim sevgi ve muhabbetim, yine birbirlerini benim uğrumda, benim için, benim rızam uğrunda ziyaret eden kimselerin üzerine şart ve vacib oldu."

(*Ve hakkat mahabbetî li'l-mütebâzilîne fiyye*) "Benim sevgim, muhabbetim, birbirlerine benim uğrumda, benim rızam için, benim izzim, celâlim için bezl ü ihsânda bulunanlar üzerinde şart ve gerekli ve vâcib oldu."

(*El-mütehàbbûne fiyye alâ menâbirin min nûrin*) "Benim uğrumda birbirlerine böyle muamele eden, birbirleriyle böyle muhabbetleşen müslümanlar, kıyamet gününde nurdan minberler üzerindedirler. (*Yuğbitühüm bi-mekânihim, ennebiyyûne ve's-sıddîkûne ve'ş-şühedâ'*) Onların o menzilesine, o makamına, o itibarına peygamberler, sıddîkler, şehidler gıpta ederler."

Peygamberlerin, şehidlerin ve sıddîkların gıpta ettiği bir insan olmak istiyorsak, bu hadis-i şerifi kelime kelime iyi hatırımızda tutacağız.

1. Birbirimizle muhabbetleşmek.

2. Birbirimizle alâkaları sürdürmek, dargınlığı bir tarafa koymak, ziyaretlerde kusur etmemek; birbirlerimizle ilgiyi kesmemek, devam ettirmek.

3. Birbirlerimize karşı samimi davranışlarda bulunmak; açık kalplilikle, gayet candan davranmak.

4. Birbirimizi Allah rızası için ziyaret etmek. Arada birbirimize ziyarete bir zaman ayıracağız, inşâallah!

"—Konya'da bir arkadaşım var. Başka hiç bir işim yok ama, sırf onu ziyarete gideceğim!" diyeceğiz meselâ.

O da öbür tarafa böyle.

5. Birbirimize Allah rızası için malımızı bezl edeceğiz.

"—El-hamdü lillâh benim malım var. Dosta hoş olsun!" diyeceğiz; ziyafet çekeceğiz, hediye vereceğiz, birbirimize... Yâni, o

bize yapacak, biz ona yapacağız.

Bunların hepsi aramızdaki muhabbetin gereği olduğu için, “Böyle birbirlerini Allah için seven kimseler, kıyamet gününde nurdan minberlerin üstünde olacak. Onların o menzilesine, o rütbelerine, o makamlarına peygamberler, sıddîklar ve şehidler gıpta edecekler.” deniliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri birbiriyle böyle samimiyet kuran, birbirleriyle böyle içten, has, hàlis ahiret kardeşi, arkadaşı olan kimseler eylesin cümlemizi...

b. Allah’ın Dostları

Şimdi sırada olan hadis-i şerife geliyoruz. Buyuruyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:[72]

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى : ثَلاَثٌ مَنْ حَافَظَ عَلَيْهِنَّ ، كَانَ وَلِيِّي حَقًّا ؛ وَ مَنْ ضَيَّعَهُنَّ ، فَهُوَ عَدُوِّي حَقًّا : اَلصَّلاَةُ ، وَالصَّوْمُ ، وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ

(هب. عن الحسن مرسلا ؛ طس. وابن النجار عن أنس)

RE. 329/4 (*Kàle’llàhu teàlâ: Selâsün men hàfaza aleyhinne kâne veliyyî hakkan, ve men dayyaahünne fehüve aduvvî hakkan: Es-salâtü, ve’s-savmü, ve’l-guslü mine’l-cenâbeh.*)

“—Üç şey vardır ki, kim bunlara devam etmişse, bunları elden

---

[72] Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.IX, s.8, no:8961; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.IV, s.331; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VIII, s.243, no:1549; Ebû Hüreyre RA’dan.

Lafız farkıyla: Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.531, no:5971; Ukbe ibn-i Àmir RA’dan.

Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.19, no:2749; Hasan-ı Basrî Rh.A’ten.

Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.II, s.253; Ka’b RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.II, s.22, no:1616; *Kenzü’l-Ummâl*, c.XV, s.1279, no:43336; Münâvî, *el-Ehàdîsü’l-Kudsiyye*, c.I, s.47, no:99; Süyûtî, *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XV, s.58, no:14968.

koymamışsa, bunları yapa gelmişse; bu kimseler benim hakikaten dostlarımdır. Kim ki bu üç şeyi elden kaçırmışsa, yapamamışsa; onlar da benim hakikaten düşmanımdır. Birisi namaz, birisi oruç, birisi de cünüplükten yıkanmak."

Bu da geçen hafta geçmişti. Fakat bu da çok mühim: Namaz, oruç ve gusül…

Bir başka hadis-i şerif de burada kaydedilmiş ki:[73]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: افْتَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ، وَعَهِدْتُ عِنْدِي عَهْدًا. أَنَّهُ مَنْ حَافَظَ عَلَيْهِنَّ لِوَقْتِهِنَّ، أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ؛ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ، فَلاَ عَهْدَ لَهُ عِنْدِي (ه. عن أبي قتادة)

LU. 3/526 (*Kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*İftaradtü alâ ümmetike hamse salevâtin*) "Ben ümmetine beş vakit namazı farz kıldım. (*Ve ahidtü indî ahden*) Onlarla böylece bir ahid yaptım. (*Ennehû men hàfaza aleyhinne li-vaktihinne edhaltühü'l-cennete*) Kim bu beş vakit namaza müdavim olursa, onları vakti içinde kılarsa, onu cennete sokmayı kendime ahdettim."

Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri, namaz kılan, namaz kılmağa müdavim olan, namazlarını kaçırmayan, vaktinde kılanları cennete sokmak hususunda kendisi ahd koymuş ortaya.

(*Ve men lem yuhâfiz aleyhinne*) "Kim bu namazlara devam

---

[73] [Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.170, no:430; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.450, no:1403; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.46, no:6807; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.102, no:952; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.312; Ebû Katâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.435, no:18872; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.22, no:30; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.53, no:14956; Gümüşhànevî, *Levâmiu'l-Ukul*, c.III, s.526.

etmezse, vaktinde kılmazsa; (*felâ ahde lehû indî*) onun benim yanımda bir ahdi yoktur, bir anlaşması yoktur.”

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize bu namazın tadını, lezzetini tattırsın...

Duyarız hep; “Namaz mü’minin mi’racıdır.” diye, söylenir. Allahu ekber dediğimiz zaman, onun huzuruna girdiğimizi biliyoruz da, gevşek davranıyoruz. Yâni bu neye benzer? Bir hükümdar bizi çağırmış, muhteşem sarayına gitmişiz, muazzam salonunun içine girmişiz, tahtta, karşımızda oturuyor. Bize bakıyor... Biz kapıdan girdik, bize bakıyor.

Biz de, girdikten sonra iki tarafa bakınarak:

“—Allah Allah ne güzel saraymış, ne güzel salonmuş... Perdeleri de acaba hangi kumaştan? Şu pencerenin nakışlarına bak, tavanın yaldızlarına bak!” filan diye onlarla meşgul olursak, ne olur?

O zaman hükümdar der ki:

“—Bu adam deli midir, mecnun mudur, neyin nesidir? Ben bunu huzuruma çağırdım, nezdime geldi. Fakat benimle meşgul olacağına, etrafın nakışıyla, perdesiyle, rengiyle, yaldızıyla meşgul oluyor.” der ve iltifatını keser, huzurundan çıkartır.

İşte namazı da Yahyâ AS buna benzetmiş. İnsan, “Allahu ekber!” dediği zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin öyle huzuruna girmiş oluyor. O huzura girdikten sonra, o huzura lâyık olmayan işleri yaparsa; etrafına bakınırsa, gönlünü dağıtırsa, aklını başka şeylerle meşgul ederse, işini gücünü düşünürse... O zaman, sanki böyle salona girip de başka şeyle meşgul olan kimse gibi olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri bize, namazı şuurla eda etmek nimetini ihsân eylesin...

Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne en güzel yaklaşma yollarından birisi, farzlarını böyle güzelce ifa etmektir. Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle farzlarını ifade eden kullarını büyük derecelere erdirir. Yeter ki şuurla, güzellikle yapılsın.

Geçen haftadan bu iki hadis-i şerifi söyledikten sonra, diğer hadis-i şerif:

c. Gizli ve Aşikâre Zikrin Karşılığı

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[74]

قالَ اللهُ تَعَالى: عَبْدِي إِذَا ذَكَرْتَنِي خَالِياً ، ذَكَرْتُكَ خَالِياً ؛

وَإِنْ ذَكَرْتَنِي فِي مَلاٍ ، ذَكَرْتُكَ فِي مَلاٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ وَأَكْبَرَ

(هب. عن ابن عباس)

RE. 329/6 (*Kàle'llàhu Teàlâ: Abdî izâ zekertenî hàliyen, zekertüke hàliyen; ve in zekertenî fî melein, zekertüke fî melein hayrin minhüm.*)

İbn-i Abbas RA Hazretleri'nden rivâyet edildiğine göre, bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz bildirmiş ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyuruyor:

(*Abdî*) Yâni (*yâ abdî*) demek bu. (*Abdî*) "Ey kulum!" diye seslenir Allah-u Teàlâ Hazretleri. (*İzâ zekertenî hàliyen*) "Sen beni hiç kimsenin olmadığı bir yerde zikredersen..." veyahut bu şu mânâya da gelir: "Gönlünden her türlü başka alakayı, düşünceyi çıkartmışsın, gönlünü boşaltmışsın, sadece aklını, gönlünü bana tahsis etmişsin, başka şey yok... Gayrı, masivallah yok. O tarzda beni zikredersen yâni, (*zekertüke hâliyen*) ben de seni yalnızca zikrederim. Yâni, kendim senin zikrine muttali olurum, o zikirden hoşnut olurum, râzı olurum ve ona göre kendim sana ecirleri hazırlarım.

(*Ve in zekertenî fî melein*) Eğer sen beni bir topluluğa karşı zikredersen, (*zekertüke fî melein hayrin minhüm ve ekber*) ben de seni o zikrettiğin topluluktan daha hayırlı, daha büyük bir

---

[74] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.406, no:551; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.197, no:5138; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.79, no:16776; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.628, no:1797; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.51, no:111;, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.14976.

topluluğa zikrederim."

Şimdi buradan anlaşılıyor ki: Kul, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni topluluğa karşı da zikredebilir. Yalnızken zikretmek; insanın Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni düşünmesi, Allah demesi... Topluluğa karşı zikir de, insanları Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne davet etmesi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanıtması; onlara Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni sevdirecek sözler söylemesi... Böyle olursa, ben de o kulumu, o topluluktan daha hayırlı toplulukların karşısında zikrederim. Yâni, mukarreb meleklerin yanında zikrederim.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, kul Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikrettiği zaman, muhakkak ve muhakkak Allah-u Teàlâ Hazretleri ona teveccüh ediyor. Yalnız başına zikretmişse, onun karşılığını ona göre veriyor; topluluğa karşı zikretmişse, onun karşılığını o topluluğun şeyine göre çok daha üstün olan yerlerde zikrediyor. Böylece ey meleklerim işte bak bu kulum insanların içinde beni zikrediyor, anıyor diye meleklerine mubâhat ediyor. Melekût aleminde insanın nâmı, şânı yayılıyor.

Bir kimse yalnız başına Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni ansa, gözleri yaşarsa... Bu kimse Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kıyamet gününde, mahşer yerinde, insanların sıkıntıya düştüğü anda nurdan minberlerin üstünde, Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirdiği kimseler zümresinden olacak.

Yedi kişiyi, yedi zümreyi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Rasûlü hadis-i şerifte bildiriyor ki: Bu yedi kişiyi Allah-u Teàlâ Hazretleri Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirecek. Herkes sıkıntı çekerken, onlara müstesna bir ikram olacak. O zümrelerden bir tanesi de:[75]

---

[75] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ خَالِيًا ، فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ (خ. عن أبي هريرة)

(*Ve racülün zekera'llâhe hàliyen, fefâdat aynâhu*) "Bir adamdır ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tenhada, yalnız başına zikrediyor; gözleri yaşla doluyor."

İşte o kimseye, Allah-u Teàlâ Hazretleri mahşerde o mahşerin sıkıntısını bile çektirmeyecek. O yedi zümreyle beraber Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirecek.

d. Mü'min Kulun Kıymeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[76]

قَالَ اللهُ تَعَالَى: عَبْدِيَ الْمُؤْمِنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ بَعْضِ مَلاَئِكَتِي

(طس. عن أبي هريرة)

RE. 329/7 (*Kàle'llahu teàlâ: Abdiye'l-mü'minü ehabbü ileyye min ba'di melâiketî.*)

Allàhu Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: "Benim mü'min kulum, benim indimde bazı meleklerimden bile daha sevimli, daha üstündür."

Mü'min kul Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indinde bazı

Hadis-i şerifin tamamı: "Yedi sınıf insan vardır ki, Allah-u Teàlâ onları hiç bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Arş'ın gölgesinde gölgelendirir: Adaletli yönetici; Allah'a ibadetle büyüyen genç; kalbi mescidlere bağlı kimse; Allah için birbirini seven, bu uğurda bir araya gelip bu sevgi ile ayrılan iki kimse; mevki sahibi olan güzel bir kadın tarafından birlikte olmaya çağırıldığı halde, 'Ben Allah'tan korkarım!' cevabı ile karşılık veren kimse; sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek şekilde gizli sadaka veren kimse; tenha yerde Allah'ı zikrederek gözyaşı döken kimse."

[76] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.367, no:6634; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.255, no:267; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.251, no:711; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.52, no:113.

meleklerinden daha üstündür. Meleklerin bazısı dedi. Tabii bazı melekler, büyük melekler var: Cebrâil, İsrâfil, Azrâil, Mikâil... Mukarreb melekler var, Arş-ı A'lâ'nın çevresinde melekler var... "Bazı meleklerimden bile daha üstün." diye böyle ifade eyledi.

e. İki Emniyet ve İki Korku

Diğer hadis-i şerif:[77]

قَالَ اللهُ تَعَالَى: وَعِزَّتِي وَ جَلاَلِي ، لاَ أَجْمَعُ لِعَبْدِي أَمْنَيْنِ وَلاَ خَوْفَيْنِ:
إِنْ هُوَ آمَنَنِي فِي الدُّنْيَا ، أَخَفْتُهُ يَوْمَ أَجْمَعُ عِبَادِي ؛ وَإِنْ هُوَ خَافَنِي فِي
الدُّنْيَا ، أَمَّنْتُهُ يَوْمَ أَجْمَعُ عِبَادِي (حل. عن شداد بن أوس)

RE. 329/8 (*Kàle'llàhu teàlâ: Ve izzetî ve celâlî, lâ ecmau li-abdî emneyni ve lâ havfeyn: İn hüve eminenî fi'd-dünyâ ehaftühû yevme ecmau ibâdî, ve in hàfenî fi'd-dünyâ emintühû yevme ecmau ibâdî.*)

Şeddâd ibn-i Evs'ten rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

"Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki: (*Ve izzetî ve celâlî*) Benim izzetime ve celâlime and olsun ki, yemin ederim ki, izzetim celâlim hakkı için, (*lâ ecmau li-abdî emneyni ve lâ havfeyni*) bir kulumun üzerinde iki emniyeti ve iki korkuyu bir arada cem etmem."

Bu ne demek yâni? İki emniyet ve iki korku... İkisi bir arada olmaz. Bunun izahını hadis-i şerifin devamında Peygamber Efendimiz açıklıyor:

(*İn hüve eminenî fi'd-dünyâ*) "Eğer o kulum dünyada benden

---

[77] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.98; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.339, no:3495; Şeddad ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.269, no:5878; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.76, no:15017.

korkmadıysa, çok rahat gezdiyse…" Emniyette, rahat... "Ahiret neymiş, cehennem neymiş, azap neymiş, ikab neymiş?" diye hiç fütûr getirmediyse, rahat dolaştıysa… Rahat, emniyette hissediyor kendisini; bir korkusu, bir titremesi yok... O zaman ahirette emniyeti yok onun.

Bu dünyada emniyette oldu, pervâsız, fütûrsuz rahat dolaştı; orada ona emniyet yok... Ahirette ona korku var. Tir tir titreyeceği durumlarla karşılaşacak. Çünkü, bu dünyada Allah'ı düşünmedi, korkmadı, Allah'ın rızasına uygun hareket etmedi. Ta kabirden başlayacak onun sıkıntıları; mahşer yerinden cehenneme kadar, böyle çeşit çeşit azaplarla devam edecek.

Allah cümlemizi o azaplardan korusun, kurtarsın... Lütfuyla, keremiyle cennetine dahil ettiği bahtiyarların arasına soksun...

Burada emin gezene, ahirette emniyet yok. Bu dünyada pervâsız olana, ahirette korku var; ahirette pervâsızlık yok.

(*İn hüve eminenî fi'd-dünyâ*) "Eğer bu dünyada benden pervâsız olursa, (*ehaftühû yevme ecmau ibâdî*) kullarımı cem eylediğim günde onu korkuturum."

(*Ve in hàfenî fi'd-dünyâ*) "Eğer kulum dünyada benden korkarsa, (*emintühû yevme ecmau ibâdî*) kullarımı cem eylediğim o mahşer yerinde, kıyamet gününde, ahiret aleminde onu emniyette ederim."

Burada korkarsa, korktu, titredi, endişe eyledi;

"—Acaba benim halim ne olacak ahirette?" diye.

Burada o korkuyu yaşadıysa, ahirette korku yok.

O halde, buradan anlaşılıyor ki, kula düşen havfu'llaha sahip olmaktır. *Havfu'llah*, yâni Allah'tan korkmak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden korkmak, birkaç şekil ile olur. Bazı kimseler Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin elbette azabından korkar. Yâni cehennemi var, çeşit çeşit, türlü türlü azaplar ile müthiş bir şey... Uzun tasvirleri vardır hadis-i şeriflerde, kitaplar cem eylemiştir. İnşâallah münasip bir zamanda, cennetin ve cehennemin böyle hadis-i şeriflerde anlatılan ahvâlini nakletmek

mümkün olur. Birisi bu.

İkincisi de: Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına aykırı bir şey yapmayı, bunca nimetine karşılık, bunca ihsânına karşılık, bunca lütfuna karşılık düşünüp de yakıştırmamak, insanın kendisine yakıştırmaması...

"—Yâ Rabbi, sen bana akıl verdin, evlat verdin, mal verdin, mülk verdin, rahat verdin, imkân verdin, iman verdin, İslâm'ı nasib ettin, en hayırlı ümmetten eyledin... Peygamberlerin bile, 'Keşke daha sonraki zamanda gelseydik, o Nebî'ye ümmet olsaydık!' dedikleri bir Peygamber'e ümmet eyledin. El-hamdü lillâh, çok şükür! Bunca nimetine karşı, benim de elimden geldiği kadar, sana has halis kulluk etmem lâzım gelir." diye insan bu terbiye, bu edep içinde; "Aman, olmaya ki Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına aykırı bir şey yapayım. Revâ mı? Bunca lütfun karşısında ona isyan etmek doğru olur mu?" gibi bir düşünce ile hareket ediyor.

O da àriflerin korkusu yâni. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına aykırı bir şey yapmayı, edebe aykırı bir şey yapmayı o bakımdan istememek.

Geçen haftalarda söylemiştim, hep hatıra geliyor. Suheyb-i Rûmî Hazretleri'ne Allah rahmetini ihsân eylesin ki:

لو لم يخاف الله لم يعصيه

(*Lev lem yehàfi'llâhe lem ya'sihî*) "Eğer Allah'tan korkmasaydı, gene ona isyan etmezdi." Yani, Allah'tan korkmasaydı bile isyan etmezdi. Çünkü, hakikaten Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetlerini düşünürse insan, isyan etmek kula çok ters, çok yanlış bir husus oluyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri o ince duygulara, o ince edeblere cümlemizi nail eylesin...

f. Güzel Ahlâkın Önemi

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[78]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى : أَنَا اللهُ ، خَلَقْتُ الْعِبَادَ بِعِلْمِي ؛ فَمَنْ أَرَدْتُ بِهِ خَيْراً ، مَنِحْتُهُ خُلُقاً حَسَناً ؛ وَمَنْ أَرَدْتُ بِهِ سُوءاً ، مَنَحْتُهُ سَيِّئاً

(أبو الشيخ عن ابن عمر)

RE. 329/9 (*Kàle'llàhu teàlâ: Ena'llàhu halaktü'l-ibâde bi-ilmî; femen eradtü bihî hayran, menihtühû hulukan hasenen; ve men eradtü bihî sûen, menahtühû hulukan seyyiâ.*)

İbn-i Ömer RA'dan: Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Ena'llàh*) "Ben Allah-u Azîmü'ş-Şân'ım. (*Halaktü'l-ibâde bi-ilmî*) Kullarımı ilmim ile yarattım. (*Femen eradtü bihî hayran, menahtühû hulukan hasenen*) Hayır murad ettiğim kuluma güzel huy ihsân eyledim, huluk-ı hasen ihsân eyledim. (*Ve men eradtü bihî sûen, menahtühû hulukan seyyiâ*) Şerrini, kötülüğünü murad ettiğim kuluma da kötü huy ihsân eyledim."

Bu iyi huy ve kötü huy meselesi üzerinde bir lahza durmak istiyorum.

Peygamberimiz SAS Hazretleri buyrmuşlar ki:[79]

---

[78] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.39, no:5234; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.32, no:54; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.49, no:14941.

[79] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.670, no:4221; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.191, no:20571; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.192, no:1165; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.122, no:276; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.904, no:1609; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8939; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.104, no:273; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.230, no:7978; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.188, no:835; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.324, no:31773; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.33, no:5217 ve c.XI, s.559, no:31969; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.243, no:638.

بُعِثْتُ لأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخْلاَقِ (عن أبي هريرة)

(*Buistü li-ütemmime mekârime'l-ahlâk*) "Ben ahlâkın güzelliklerini, güzel huyları tebliğ etmek için, insanlara öğretmek için, onları tamamlamak için peygamber gönderildim."

Tabii kendisinden evvel başka peygamberler geldi, bir kısmı insanlara öğretildi. "Onları tamamlamak için gönderildim." buyurmuş.

Buradan anlaşılıyor ki, İslâm dininin birçok gayesi var. Bu gayelerinden biri de, kulu güzel huylu etmek. Niye bize Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâm'ı gönderdi? Elbette ilk önce Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni doğru tanımamıza, bilmemize, sahih imana vesile olsun diye Allah-u Teàlâ Hazretleri bize peygamber gönderdi. Kullar Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni hakkıyla tanısınlar, yanlış tanımasınlar, şirk koşmasınlar, küfürde dalâlette, cehâlette, zulümâtta kalmasınlar diye, hak yolu aydınlatmak için peygamber gönderdi. İlk şey o. Tabii ilk vazifemiz Allah'ı doğru bilmek.

El-hamdü lillâh, müslümanlık sayesinde insan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ait sahih, sağlam imana eriyor. Başka dinlerin akideleri bozulmuş. Peygamberler gittikten sonra çeşit çeşit kaviller ortaya çıkmış.

Meselâ, İsâ AS gelmiş geçmiş; İsâ AS da insanları hak yola çağırdığı halde, sonradan Allah'ın peygamberine Allah'ın oğlu denmeğe başlanmış. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hanımı mı var, evlenmeğe ihtiyacı mı var? O nasıl söz öyle? Yarattığı, tebliğ için gönderdiği, rasül olarak gönderdiği bir kimseye, sen nasıl olur da Allah'ın oğlu dersin! Cahilâne bir söz. Sonradan çıkmış ortaya.

Yahudiler, (*Üzeyrünni'bnu'llàh*) "Üzeyir Allah'ın oğludur." dediler. Daha eski ümmetler çeşit çeşit sapıklıklara düştüler. Daha önceleri kahraman olan, peygamber olan, makbul olan insanları bazıları put edindiler, yoldan saptılar.

El-hamdü lillâh, biz sahih itikadı öğreniyoruz. Allah-u Teàlâ

Hazretleri, kendisini şanına lâyık sıfatlar ile tanıtması için, Peygamber Efendimiz'i gönderdi. El-hamdü lillâh, o bir.

İkincisi: İnsanların ve cemiyetin nizamı ve düzeni için geldi İslâmiyet. Yâni, bu İslâm'ın birtakım hedefleri dünyaya ait. Sadece ahirete ait değil. Bize ahireti öğretip, ahireti gösterip, Allah'a imanı gösterip ahiret için çalışmaya teşvik etti bir. Bir de bu dünyaya ait de hedefleri, gayeleri var İslâmiyet'in. Bu dünyaya ait hedefleri: İnsanın vücudunu korumak, neslini korumak, cemiyetini korumak, kollamak için. Birçok nizam vardır. Kur'an-ı Kerim'in, hadis-i şeriflerin ahkâmı incelenirse bunları böyle gruplandırmak mümkündür.

Bak bu hadis-i şeriflerle, bu ayet-i kerimelerle Allah-u Teàlâ Hazretleri cemiyeti koruyor, cemiyet hayatını kolluyor, cemiyet hayatında karışıklık, intizamsızlık olmamasını sağlıyor. Şu hadis-i şerifler, şu ayet-i kerimelerle insanların vücudunu kolluyor, vücuduna zarar vermemesini, vücudunun sıhhatli, afiyetli bir şekilde tutmasını sağlamağa çalışıyor diye...

İşte o cemiyetin nizamını sağlayan hükümlerin başında ahlâka dair hükümler geliyor. Ahlâk dediğimiz şey cemiyete ait bir şeydir. İnsan tek başına olsaydı, ahlâk o kadar önemli bir şey olmayacaktı. Cemiyet hayatı yaşayınca, ahlâk denilen hadise, topluluk hayatının bir gereği olarak lâzım oluyor.

Başkalarıyla iyi geçinmek gerekiyor, başkalarının ezasına sabretmek gerekiyor. Başkalarına yardım etmek gerekiyor, onların ihtiyaçlarını görüp gözetmek, parasıyla yardım etmek, mali bakımdan yardım etmek, gönülle yardım etmek, yanına gidip bedenen yardım etmek gerekiyor. İşte bunlar insan cemiyetine ait işler ve tavsiyeler.

Bunları bozucu şeyleri; insanın topluluk halinde, diğer insanlarla beraber, onları ezmeden, onları zarara uğratmadan huzur içinde yaşamasına mani olan her şeyi de yasaklamış İslâm dini. Dedikoduyu yasaklamış, gıybeti yasaklamış, hasedi yasaklamış, kini yasaklamış, kötülüğe kötülükle muamele etmeyi

yasaklamış... Yâni, bütün ahlâkî emirler dönüp dolaşıp insan cemiyetini has halis, mesut, bahtiyâr bir cemiyet yapmağa yönelik. Onun için, bu gayeyi unutmaması lâzım müslümanların!

Müslümanlık sadece kul ile Mevla'sı arasındaki ilişkilerden ibaret değil. Sadece gelip camide namaz kılar, Ramazan'da oruç tutar, hacca gider, hac ibadetini yapar, kaşlarını çatar, kimseyle konuşmaz, kimseyle ilgisi yok... Olmadı!

Müslümanlık, başka insanlarla ilgi ve irtibat dini... Namazları insan camide, topluluk halinde kılarsa, ecri çok oluyor. Cumaya gitmezse, üç cumaya gitmediği zaman kalbi mühürleniyor. Hacca gitmezse, farzlardan bir tanesini, İslâm'ın direklerinden bir tanesini yıkmış oluyor. Eğer parası varsa, mali durumu müsaitse, hep bunları yapması kendisine emredilmiş.

Onun için, biraz böyle çevremize bakınacağız, cemiyetin içine sokulacağız, insanların arasına katışacağız. Dağda yaşayıp rahat etmekten, cemiyetin içine girip insanların sıkıntısına, cefâsına sabretmek daha ecirlidir. Gireceğiz cemiyetin içine, hayır işlerine gireceğiz.

Bütün müslümanlar, her müslüman, her hayır cemiyetine sokulmalı! Kızılay'mış, Yeşilay'mış, şu dernekmiş, bu dernekmiş... Çevresinde ne kadar dernek varsa, hayır işlerinde payı bulunmalı. Hayır işlerine elini uzatmalı.

Hayır işlerini başka insanlara kaptırmamalı. Başka insanların istismar etmesine, başka yollarda kullanmasına müsaade etmemeli. Böyle cemiyetle ilgili faaliyetlerini arttırmalı. Ne kadar cemiyete dönük faaliyetleri fazla olursa, o kadar hayırlı olur.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[80]

خَيْرُ النَّاسِ، أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ (طس. والقضاعي، كر. عن جابر)

---

[80] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.58, no:5787; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.108, no:129 ve c.II, s.223, no:1234; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.404; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.240, no:679, 772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254, 2698.

(*Hayru'n-nâs, enfauhüm li'n-nâs*) "İnsanların en hayırlısı başka insanlara en çok dokunandır." İşte bu mânâya dikkat edeceğiz, cemiyete sokulacağız.

Cemiyete sokulunca da ahlâk dediğimiz şey başlıyor. Birisinden kötü bir söz işitirsek birden feverân etmeyeceğiz. İnsanlar arasında muamele yaparken adaletle hareket edeceğiz. Yardıma muhtaç kimse gördük mü yardım edeceğiz. Cömertlik yapacağız. Davet edeceğiz. Muhabbeti arttırıcı işler yapacağız. Bunların hepsi işte ahlâkî şeyler. Güzel haller, güzel huylar...

Güzel huyların bir kısmı ana huylardır, bir kısmı onlara bağlı tâlî huylardır. Bu güzel huy meselesine dikkat edeceğiz. Güzel huy nedir? Bunun açıklaması için kısa bir ölçü verelim.

Bir insan bir topluluğun içinde otursa, sonra o topluluktan kalksa, gitse; arkasından onun hakkında neler söylemelerini istiyorsa, öyle hareket etmeli. Neleri söylemelerini istemiyorsa, öyle hareket etmemeli... Yâni iyi huyun, kestirme çarelerinden birisi: Bir topluluktasın sen şimdi, kalktın, gittin. Oh, bitti, kurtuldun.

"—Ne suratsız adam, ne inatçı adam, ne laf anlamaz; söylüyorsun, söylüyorsun, olduğu yerde inat ediyor." filan diyorlar meselâ.

Böyle bu çeşit sözleri duymak ister misin? İstemezsin. O halde, böyle denilebilecek cinsten huyları yapma.

"—Aferin yâ, ne güzel, bak! Oh, gönlüm rahatladı. Şu adamı görünce içim rahatladı maşallah, bilmem ne filan...

Arkadan böyle şeyler söylenmesini istemez misin? İsterim. O halde, öyle söyletecek tarzda hareket et. Ana ölçülerden birisi bu.

Ana ölçülerden bir diğeri de, karşındakini kendi yerine koymandır. Yâni, sen olsaydın o adamın yerinde; senin ona yaptığın şu muameleyi, sana yapmalarını ister miydin, istemez miydin? Terazilerden bir tanesi de budur. Yâni, müslümanın ahlâk için nasıl hareket etmesine dair ölçülerinden birisi de

budur. Onun yerine kendini koy, muameleyi ona göre yap! Yâni, sana yapılmasını istediğin muameleyi, başkasına karşı yap!

Ondan sonra, umûmî huylardan bir tanesi de, insanları hayra götürecek, insanların faydasına olacak şeyleri yapmak; zararına olacak şeyleri yapmamaktır. Çünkü, "İnsanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olandır; en şerlisi de insanlara zararlı olandır." diye hadis-i şeriflerde bildirilmiş.

Fayda esasına göre hareket edeceğiz. Yâni, "Ben bunu yaparsam, ne kadar insana faydam olur? Şunu yaparsam, zararım dokunur mu?" diye zarar vermemeğe, faydalı olmağa çalışacak.

Ondan sonra, elinden geldiği kadar insanları sevecek.

"—Ben nasıl seveyim; bazıları iyi, bazıları kötü?"

Bir kere şu bakımdan seversin ki, hepsi Hazret-i Adem AS'ın evlatlarıdır; bir… İkincisi; bütün insanlar, hepsi Peygamber Efendimiz'in ümmetidir. Yâni, şu sırada yeryüzünde yaşayan insanların hepsi Peygamber Efendimiz'in ümmetidir. Bir kısmı Peygamber Efendimiz'e iman etmiştir, fiilen *ümmet-i icâbet*'tir; bir kısmı da *ümmet-i da'vet*'tir, anlatırsan belki müslüman olacak... Müslüman olma ihtimali olan kimselerdir. Onlara da *ümmet-i da'vet* denir.

Onun için, kâfire, "Belki bunda bir iman edecek taraf vardır!" diye bakarsın, öyle yaklaşırsın. Mü'mine de, "Bunda iman var!" dersin, "Kalbinde Allah korkusu var!" dersin, kalbini kırmamağa, yıkmamağa çalışırsın.

Çünkü, "Gönül yıkmak, Kâbe'yi yıkmaktan da fenadır." demiş büyüklerimiz. Hadis-i şeriflere dayanıyor bu söz. Molla Câmî bunu şöyle ifade ediyor:

دل به دست آور که حج ا کبر است

از هزاران کعبه ، یك دل بهتر است

کعبه بُنیاد خلیل آزر است

دل نظرگا ه جليل ا كبر است

Dil bedest aver ki hacc-ı ekberest
Ez hezârân Kâ'be, yek dil bihterest
Kâ'be bünyâd-ı Halîl-i Âzerest
Dil nazargâh-ı Celîl-i Ekberest.

[Bir gönül ele getir, bir gönül kazan; çünkü o en büyük hacdır.
Binlerce Kâbe'den, bir gönül kazanmak daha iyidir.
Çünkü Kâbe, Âzer'in oğlu Halil'in yapısıdır;
Gönül ise, en büyük olan Allah'ın nazar ettiği yerdir.]

Yâni, "Kâbe'yi İbrâhim AS yapmış, gönlü Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratmış. Her insana gönlü o vermiş, ona nazar ediyor. Onun için, gönül yıkmamağa, kalp kırmamağa dikkat edecek."

İnsanın eti yenmiyor, derisi giyilmiyor... İşte bir tatlı sözü var, dili var, samimiyeti var... Tenkit de edebilir insan da, samimiyetle söylerse dokunmaz.

"—Bak kardeşim ben seni çok seviyorum, hakikaten seviyorum. Senin bunu neden yaptığını da anlıyorum. Şu şu sebeplerden bunu yapıyorsun ama, bunun akıbeti şöyle... Binâen aleyh, bunu böyle yapmasan!" filân diye usulüyle yaklaşırsan, yumuşaklıkla söylersen, çok tesirli olur.

Bunun çok misallerini gördüm. Bazılarını da burada anlattım da, son bir tanesini anlatayım:

Kız, Ankara'da Hukuk Fakültesinde okuyor. Müslümanlığı duymuş, öğrenmiş, başını örtmüş. Annesi babası da başörtüsüne muhalif, "Örtmeyeceksin!" diyorlar.

Kız, hukuk tahsili yapacak kadar yükselmiş, tahsili yüksek. "Allah-u Teàlâ Hazretleri baş örtmeyi emir buyurmuş." diye, başına örtüyü geçirmiş. Annesi babası da:

"—Senin gibi gerici insan istemeyiz, aç şu başını!" diyorlar. "Ne yapacaksın bu başörtüyü?" diyorlar.

O da olurdu, olmazdı, bilmem ne filan... Uzun münakaşalar...

Dövmeye bile başlamışlar evde, “Nedir bu halin?” filân diye.

Sordum:

“—Cahil adamlar mı?”

Babası avukatmış... Allah’ın hikmeti işte, çeşit çeşit acaip işler oluyor dünyada. Eh şimdi dininden döndürmek için dövüyorlar.

“—Ne yapalım hocam?” dediler.

Kızın da nişanlısı vardı neyse... Düğünleri oldu, evleniverdiler onlar.

Ondan sonra, dedim ki:

“—Sakın alâkayı kesmeyin! Gidin, ‘Bizim maksadımız size karşı gelmek değil, sizi seviyoruz; siz bizim anamızsınız, babamızsınız, yakınımızsınız, kardeşimizsiniz... Ama siz bizim imanımıza ait şeyler söylediniz. İmanımızdan dolayı bizi tazyik altına almağa çalıştınız. Bu olacak şey değil. Bırakın, bizim imanımıza dokunmayın da biz gene sizi seviyoruz, size hizmet edelim, hürmet edelim, müsaade buyurun!’ gibi şeyler söyleyin!” dedim. “Hediye gönderin!” dedim, “Böyle şeyler yapın!” dedim.

Hakikaten yapmışlar. El-hamdü lillâh aradan biraz zaman geçti, tanıdıkları bir doktor var, sordum:

“—Nasıl durum?”

Dedi ki:

“—Hocam el-hamdü lillâh iyileşti durum, şimdi yumuşadılar.” dedi.

Demek ki, meseleye böyle yaklaşacağız. Yâni, herkeste, “Bir zaman gelir düzelir.” diye bir ihtimal göreceğiz, bir hayır çekirdeği göreceğiz. O hayır çekirdeğinin filizlenmesine çalışacağız. Onu sulamağa çalışacağız.

Yine, bir başka misal söylemiştim:

“—Hocam” dedi birisi bana... “Benim babam bana küs, beni evine almıyor, evinden kovdu.” dedi.

“—Aman, paraya ihtiyacın varsa filan yardım edelim!” dedim.

“—Yok, paraya ihtiyacım yok. Maddi bakımdan durumum iyi ama, babam kovdu evden, evine almıyor. Gidersem dövüyor.” dedi.

Olmuş hadise, yâni olmuş şeyi söylüyorum. Sonunda ben dedim ki:

"—Sen ona mektup yaz. Evine almıyor madem... Sen şimdi karşısına geçtiğin zaman, söz söyleyince, o birden kızar, bağırır, çağırır... Sözünü de tamamlattırmaz sana. En iyisi mektuptur. İlk önce kızsa bile, sonra kıyıda köşede okur o mektubu."

"—Pekiyi..." dedi.

"—Babacığım. Sen benim babamsın. Ben de müslümanım. Müslüman, babasına hizmet eder, hürmet eder. Senin itikadın ne olursa olsun, sana hürmet etmek benim vazifem. Müsaade buyur, beni affet. Ben bu imanımdan vazgeçemem. İmanımın icabını yapacağım. Sen beni hoş gör, ben de seni hoş göreyim. Sen nasıl istersen öyle yaşa ama, müsaade et de ben sana hürmet edeyim, evlatlık vazifemi yapabileyim, beni kovma geldiğim zaman..."

Böyle şeyler söyle dedim.

Böyle yazmış o da... Bir zaman geçti;

"—Hocam, memlekete gidiyorum." dedi.

"—Ne oldu?" dedim,

"—Mektuplar tesirini gösterdi." dedi.

Gitti. Ondan sonra, bir gün baktım, fakültede kapımı çaldı, başörtülü bir kızla beraber geldi içeri. Gülüyor...

"—Ne o?" dedim,

"—Hocam, bu benim kardeşim." dedi.

Kız kardeşiymiş.

"—Bu, benim yazdığım mektubun tesiri." dedi.

Yâni, kız kardeşi açıkmış; mektuptan sonra babasına da bir yumuşaklık gelmiş, kız kardeşine de bir düzelme gelmiş. O da başını örtmüş, karşıma geldi. Çok sevindim tabii.

Bir zaman geçti, gülerek gene geldi,

"—Hocam, babamla hacca gidiyoruz." dedi.

E hani bağırıyordu ilk önce, kovuyordu:

"—Sen niye sakal bıraktın? Ne biçim evlatsın? Gerici evlat istemem!" filan diyordu...

“—Baban yeni müslüman oldu, aman uçakla gidin! Otobüsle yolculuğun çeşitli meşakkatleri vardır, tahammül edemez de feverân ediverir. Sen ona iyi bak!” dedim.

Sonra:

“—Paramız yetmeyecek hocam!” dedi.

Bu geçtiğimiz devre otobüsle hacca gittiler, geldiler.

Geçenlerde gördüm, bir başka kardeşini getirmiş:

“—Hocam o da düzeldi. Şimdi buradan Eskişehir’e gidiyoruz, orada ablam var, o da düzeldi.” dedi.

İnsanların o anda olduğu hale bakma! O anda kızar, bağırır ama; sen edebli, ahlâklı hareket edince, tesir ediyor. Çünkü, onun da bir kalbi var, o da bir insan...

Yâni, hiç bir kimse dünya üzerinde müslüman kadar kuvvetli olamaz. El-hamdü lillâh arkamızda Mevlâmız var, imanımız var, Peygamberimiz var... Yâni, bizimle kim karşımıza çıkıp da aşık atabilir? Kim bizim karşımızda durabilir?

Küfrün temeli mi var? Yıkılır gider. Yâni, hiç söyleyecek sözleri yok onların. Biz böyle güzel ahlâk ile davranırsak, onlara o gözle bakarsak, bu güzel ahlâk ile dünyaları fethederiz.

Afrika’da müslüman olmuş insanlar var. Soruyoruz:

“—Nereden müslüman oldun?”

“—Efendim, Pakistanlı tüccarlar müslüman etti.” diyor.

Bak, tüccar oraya geliyor. Müslüman olduğu için güzel muameleler yapıyor, tatlı dille konuşuyor, görüşüyor, sevdirtiyor kendisini; oradaki insanı müslüman ediyor. Parayla değil, dövmekle değil, kılıçla değil... Hep öyle. Endonezya’ya öyle yayılmış, Malezya’ya öyle yayılmış, Afrika sahillerine, aşağıya kadar müslümanlık öyle yayılmış.

Onun için, çok menkıbeler var bu hususta söylenecek de, Allah cümlemize şuur ihsân eylesin... Allah-u Teàlâ Hazretleri, sertlikle vermediği çok şeyi, yumuşaklıkla verir insana… Onun için, Allah cümlemizi güzel huylu eylesin...

Bu güzel huyun üzerinde çok duralım! Hepimizin üzerinde kötü huylarımız vardır. Onu bazen kendimiz anlarız, bazen de karşımızdaki söyler bize. En iyisini düşman söyler. Ciğerini sökecek gibi insanın, böyle acı bir şekilde söyler, hem de sen şöylesin diye.

Onun için, arada düşmanının sözüne de dikkat etmek lâzım:

"—Bakalım, düşman beni ne bakımdan tenkit ediyor?" diye.

Eğer haksız yere tenkit ediyorsa, Allah'a şükredersiniz, hamd edersiniz;

"—Yâ Rabbi, bu beni bu bakımdan tenkit ediyor ama, sen biliyorsun ki bu hal bende yok!" diye sevinirsiniz.

Ama haklı tenkit ediyorsa… O zaten arar, bulur. Müfettiş gibi arar durur kusurunu. Oradan onu düzeltmeğe çalışırsınız.

Onun için, bu iyi huy meselesine biraz eğilelim! Kötü huyları bırakmağa, iyi huyları elde etmeğe çalışalım!.

Bir de, üzüldüğüm bir şeyi söyleyeyim: Geçen hafta duydum, çok üzüldüm ama... Hem de bizim topluluğumuzla da alâkalı olan bir kimse, Allah affetsin... Hafızmış...

Bulunduğu yerde dört kişi çalışıyorlar. Üç kişinin aleyhine başkasına gidiyor, müzevirliyor, gammazlıyor, onlarla çekişmeye girmiş. Ötekiler de müslüman, bu da müslüman... Onlar da din dersi öğretmeni, bunlar da din dersi öğretmeni... Onları gidip öbür tarafa kötülüyor. Orada yapılacak bazı hayırlı işler var, hayırlı işleri engelliyor müzevirleyerek. Hayırlı işleri yaptırtmıyor. Onları oradan uzaklaştırıp, onların makamına geçmeğe çalışıyor.

Emin olun, bunun hafızlığı fayda etmez kendisine! Kıldığı namazların da faydası olmaz. Neden? Çünkü kazandığı zarar, yaptığı hayırdan çok daha fazla… Teraziye girecek bu. Teraziye girecek ya... Şu kadar hayrı engelledin, bu kadar insana iftira ettin, şu kadar hırs yaptın, bu kadar haset ettin diye, terazide tartacaklar o huyların hepsini… Kıldığı namaz, iki paralık namaz.

Namazlarımızda ne var yâni? Dört dakikadan günde... Topla, şu kadar namaz. Ne yapıyorsun yâni? Onu da içimizden,

aklımızdan vesvese, çeşitli düşüncelerle kılıyoruz. Onun da öğünülecek bir tarafı yoktur yâni.

Bizim ibadetlerimizin ne ağırlığı olacak? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne çok şuurla, gönül yanıklığıyla, gözyaşıyla, çok duyarak, çok hâlisâne, çok şuurlu, güzel ibadetler mi yapabiliyoruz? Onun için tartıya girecek, mahvolacak zavallı.

Ben inşâallah fırsat bulursam bir mektup yazayım diyorum ama, nasıl olacak bilmiyorum. Yâni çok zarar ediyor. Onun için, insanı namaz da kurtarmaz, hafızlık da kurtarmaz, hocalık da kurtarmaz. Güzel huylu olması lâzım! Çünkü, hak sahibi yakışır yakasına. Ahirette hak sahibinin merhameti yoktur. İnsan o zaman o hale gelecek ki,

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ . وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ . وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ .
لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ (عبس:٣٤-٣٧)

(*Yevme yefirru'l-mer'u min ahîh. Ve ümmihî ve ebîh. Ve sàhibetihî ve benîh.*) (Abese, 80/34-37)

Bu ayet-i kerimeleri okurken tüylerim diken diken oluyor:

(*Yevme yefirru'l-mer'u min ehîh*) "O gün ki, kişi kardeşinden kaçacak; (*ve ümmihî ve ebîh*) sevgili anası ve babasından kaçacak." Neden? Onlara iyi evlatlık edemedi, kusuru var, hak isteyecekler diye. Firar edecek onların önünden.

(*Ve sâhibetihî ve benîhi*) "Karısından, çoluk çocuğundan kaçacak. (*Likülli'mriin minhüm yevmeizin şe'nün yuğnîh*) O gün herkesin başına bir dert sarılmış olacak, kendisine yetecek bir sıkıntısı, derdi olacak o gün." (Abese, 80/34-37)

Onun için, herkes böyle arayacak. Kimde benim ne hakkım vardı diye yakasına yapışacak, götürecek divan-ı ilâhîye:

"—Yâ Rabbi! Bu kulda benim hakkım var. Bu bana haset etti. Bu bana iftira etti. Bu bana şu haksızlığı yaptı." diye söyleyecek bunu.

Onun için, o günü düşünerek ahlâkımızı düzeltelim!

g. Zikir ve Dua

Bu hadis-i şerif de zikirle ilgili. Zikirle ilgili meseleleri biraz hafif geçtik demin. Gene karşımıza çıkartıyor Mevlâ:[81]

قَالَ اللهُ تَعَالٰى: مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي ، أَعْطَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِي (حل. والديلمي عن حذيفة)

RE. 329/10 (*Kàle'llàhu teàlâ: Men şegalehû zikrî an mes'eletî, a'taytühû kable en yes'elenî*)

Diyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Beni zikretmek, benden bir şey istemekten bir kimseyi

---

[81] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.313; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4446; Huzeyfe ibn-i Yemân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.654, no:1873; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.66, no:149; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.73, no:15008.

alıkoyarsa; ben ona istemeden veririm.”

Ne demek? Yâni bir kul oturmuş bir köşeye, Allah Allah diyor, *Lâ ilàhe illa'llàh, Lâ ilàhe illa'llàh* veya *Sübhàna'llah* veya *Elhamdü li'llâh*... Zikrediyor Allah'ı. Zikir çeşitleri ile malumunuz. Bunu zikrederken isteyemedi.

“—Yâ Rabbi, evde unum kalmadı, un ver... Mahkemem var, mahkemeden beraat edeyim inşâallah… Çocuğumun hastalığı geçsin inşâallah... İmtihanda muvaffak olayım...”

Hani insanın çeşitli istekleri oluyor ya dünyalık, ahiretlik... Bunları istemeğe vakit bulamadı. (*A'taytühû kable en yes'elenî*) “İstemeden veririm o zaman.”buyruluyor.

Bu ne demek?

“—Ben kulumun zikretmesinden memnunum. Endişe etmesin. Ben onun halini bilmiyor muyum? Onun neyi isteyeceğini bilmiyor muyum? Sıkıntısının ne olduğunu bilmiyor muyum? Korkmasın, zikre devam etsin!” diyor.

“—Ah çok zikrettim de, elimi açıp isteyeceklerimi sıralayamadım.”

E sıralayamayınca, Allah bilmedi mi onları? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin haberi yok mu senin halinden? En iyisini o bilir.

Abdülaziz Efendi Rh.A anlatmış: Birisi elini açarmış... O da kulak verirmiş nasıl dua ediyor diye:

“—Yâ Rabbi, sen bilirsin... Yâ Rabbi sen bilirsin...” dermiş boyna.

“—Ne biçim dua ediyor?” filan demiş bir müddet.

Sonradan sonraya zevkini idrak etmiş. Meğerse ne güzel dua ediyormuş. Sen bilirsin diyor ya, ona iltica ediyor, tevekkül ediyor:

“—Sana havale ediyorum yâ Rabbi!” diyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kula sorsa:

“—Kulum ne istersen vereceğim, haydi iste bakalım,?”

En akıllıca iş:

“—Sen bilirsin.” demek.

Bir de isterse:

"—Yâ Rabbi, râzı olmanı isterim." desin.

Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri râzı oldu mu; her hayır râzı olmaktan sonra oluyor. En güzeli, "Sen bilirsin!" demek. Onun için işte, Allah'a tevekkül etmek var.

وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (المائدة:٢٣)

(*Ve ale'llàhi fetevekkelû in küntüm mü'minîn*) [Eğer müminler iseniz, ancak Allah'a tevekkül edin!] (Mâide, 5/23) buyruluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tevekkül etmek; yâni, "Sen benim vekilim ol, benim namıma ne dilersen öyle yap! Ben sana dayandım, güvendim; senin benim namıma vereceğine, alacağına, takdirine razıyım." demek. Tevekkül güzel bir şey!

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize şu zikrin tadını tattırsın... Bu zikrin arkasında çok hayırlar vardır. İnsan zikrede zikrede, çok çok hayırlara erer. İnşâallah onları ileride biraz daha geniş anlatırız.

h. Üç Mescidi Ziyaretin Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[82]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ زَارَنِي فِي بَيْتِي، أَوْ مَسْجِدِ رَسُولِي، أَوْ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ؛ فَمَاتَ، مَاتَ شَهِيداً (الديلمي عن أنس)

RE. 329/11 (*Kàle'llahu azze ve celle: Men zârenî fî beytî, ev fî mescidi rasûlî, ev fî beyti'l-makdis;, femâte, mâte şehîden*)

"Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki:

---

[82] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.169, no:4447; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.492, no:35004; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.66, no:145; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.73, no:15006.

'—Kim beni evimde, yâni Beytullah dediğimiz Mekke-i Mükerreme'de ziyaret ederse; (*ev fî mescidi rasûlî*) yahut Rasûlümün mescidinde, yâni Medine'de ziyaret ederse; (*ev fî beyti'l-makdisi*) yahut Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'da ziyaret ederse; (*femâte, mâte şehîden*) ölürse, şehid olarak ölür."

Yâni, "Hacca giden, Peygamber Efendimiz'in mescidini ziyarete giden, Kudüs'ü ziyarete giden, ölürse şehid olur." demek bu.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[83]

صَلاَةٌ فِي مَسْجِدِي ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلاَةٍ فِيمَا سِوَاهُ ، إِلاَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ؛ وَصَلاَةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ، أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلاَةٍ فِيمَا سِوَاهُ (حم. ه. و الطحاوي ، و الشاشي ، و ابن زنجويه ، ض . عن جابر)

RE. 310/1 (*Salâtün fî mescidî*) "Benim şu mescidimde kılınan namaz, (*efdalü min elfi salâtin fîmâ sivâhu*) başka yerde kılınan namazdan bin misli daha üstündür, bin namaza bedeldir; (*ille'l-mescide'l-harâm*) yalnız, Mekke-i Mükerreme'deki Mescid-i Haram müstesna..."

(*Ve salâtün fi'l-mescidi'l-harâm*) "Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz, (*efdalü min mieti elfi salâtin fîmâ sivâhu*) herhangi bir yerde kılınan namazdan, yüz bin kat daha fazla sevaplıdır." Onun sevabı yüz bin misli oluyor.

Onun için, bu hadis-i şeriften çıkan ders nedir? Haccın, umrenin, Peygamber Efendimiz'in kabrini ziyaretin, Kudüs'ü ziyaretin kıymetli bir ibadet olduğu çıkıyor. Allah-u Teàlâ

---

[83] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.1, s.451, no:1406; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.343, no:14735; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.425, no:34821; *Câmiu'lEhàdîs*, c.XIV, s.2, no:13640.

Hazretleri cümlemize, tekrar tekrar o mübarek yerleri ziyaret etmeyi nasib eylesin…

i. Namazı Vaktinde Kılmanın Önemi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[84]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّ لِعَبْدِي عَلَيَّ عَهْداً ، إِنْ أَقَامَ الصَّلاَةَ لِوَقْتِهَا ؛ أَنْ لاَ أُعَذِّبَهُ ، وَأَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ (ك. في تاريخه عن عائشة)

RE. 329/12 (*Kàle'llàhu azze ve celle: İnne li-abdî aleyye ahden, in ekàme's-salâte li-vaktihâ; en lâ uazzibehû, ve in üdhilehu'l-cennete bi-gayri hisâb.*)

Hazret-i Aişe Validemiz'den rivayet edilmiş ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şöyle buyurduğunu naklediyor Peygamber Efendimiz:

(*İnne li-abdî aleyye ahdün*) "Kulumun bana karşı bir anlaşması vardır. Yâni, ben kulumla bir anlaşma yapmışım, ahd ü misak, ahd ü peymân eylemişiz kulumla. (*İn ekàme's-salâte li-vaktihâ*) Eğer vaktinde namazı kılarsa, (*en lâ uazzibehû*) onu azaplandırmamak üzere, (*ve en üdhilehu'l-cennete bi-gayri hisâb*) ve hesapsız cennete sokmak üzere ahdimiz vardır."

Bu da, namazı vaktinde kılmanın önemine dairdir. Bu namazın da beş vakit olmasının hikmetleri var. Namazı uzunca anlatmamız lâzım. Çünkü mühim ibadet… Kim onu yaparsa, Allah'ın dostu oluyor. Kim onu kaybederse, Allah'ın düşmanı oluyor. Hakikaten geçti demin hadis-i şerifte.

Bu namaz aslında büyük bir zikirdir. Namaz için;

---

[84] *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.491, no:19036; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.25, no:41; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.47, no:14937.

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (طه: ١٤)

(*Ekımi's-salâte li-zikrî*) [Beni zikretmek için namaz kıl!] (Tâhâ, 20/14) buyrulmuştur.

Namaz büyükçe bir zikirdir. Derli toplu, kalabalık bir zikirdir, kıymetli bir zikirdir. Bu zikirden yüksek kullar çok büyük zevk alırlar. Yâni, namaza çok itibar ederler, severek kılarlar. Elli rekât kılar, yüz rekât kılar, dört yüz rekât kılar... Bilmem şu kadar rekât kılmadan ticarethanesini, dükkânını açmazmış filanca veli... Okuruz menkıbelerini. Neden? Tadına varmış da, bırakamıyor. Dur desen, durmuyor.

İşte bu namazı beş vakit kılması; beş defa kulu dünya işlerinden çekip de, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkartıyor namaz ibadeti... O zaman, günde beş defa yolu doğrultuyor insan. Beş vakit camiye geldikçe, namaza durdukça, huzura çıktıkça, günde beş defa hiza alıyor. Direksiyonu sırat-ı müstakîme çeviriyor. Yâni arada falso yapsa bile, günde beş defa düzeltiyor.

O namazı kılmayınca, sapıttı mı, sapıtıp gidiyor. Yanlış yola şey yaptı mı yürüyüp gidiyor. Onun için bu namazın günde beş vakit olması çok büyük nimettir. Hem de ne kadar kritik zamanlarda. Sabah kalkıyorsun, namaz, ne güzel! Öğle üzeri namaz. Ne kadar güzel! Tam ticarete daldın, ikindi vaktinde bir namaz. Ne kadar hoş! Akşam güneş batarken namaz, yatarken yatsı namazı... Fevkalâde kıymetli, önemli vakitlerdir. Hepsinin ayrı ayrı vakit olarak ibretleri, hikmetleri var. Zaman darlığından onları anlatamıyoruz.

j. Allah İçin Tevazu Göstermek

Bir hadis-i şerif daha okuyup dersimizi burada keseceğiz:[85]

---

[85] İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.II, s.142, no:1921; Ebû Hüreyre RA'dan.

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لاَنَ لِحَقِّي، وَتَوَاضَعَ لِي، وَلَمْ يَتَكَبَّرْ فِي أَرْضِي، رَفَعْتُهُ حَتَّى أَجْعَلُهُ فِي عِلِّيِّينَ (أبو نعيم عن أبي هريرة)

RE. 329/13 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Men lâne li-hakkî ve tevâdaa lî ve lem yetekebber fî ardî rafa'tühû hattâ ec'alühû fî ılliyyîn*)

Bu da ahlâkın önemlilerinden birisi olan, tevâzua dair bir hadis-i şeriftir. Demin ahlâk hakkında hadis-i şerif geldi. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

(*Men lâne li-hakkî*) "Bir müslüman kulum, benim celâlim hakkı için yumuşak davranırsa..." Kızgın değil, asabî değil, yumuşak davranıyor.

(*Ve tevâdaa lî*) "Benim için mütevâzı durursa..." İnsanlara sertlik yapmıyor, haşinlik yapmıyor, yumuşak davranıyor, bir de mütevazı davranıyor.

(*Ve lem yetekebber fî ardî*) "Benim yeryüzümde, yarattığım şu arzda tekebbür etmiyor, kibirli kibirli dolaşmıyor, büyüklenmiyor, büyüklük taslamıyor."

(*Rafa'tühû*) Ben o kulumu yükseltirim. (*Hattâ ec'alühû fî ılliyyîn*) Tâ A'lâ-yı İlliyyîne kadar yükseltirim." *İlliyyîn*, Arş-ı A'lâ'nın altındaki makamdır. Yâni, o kadar yüksek mertebeye çıkartırım.

Ne yaparsa? Yumuşak davranırsa, Allah rızası için tevâzu gösterirse, kibir etmezse... *Tevâzû* demek, alçalmak demek. Yâni, kulum alçalırsa, tevâzû gösterirse ben onu yükseltirim. Ahlâkın güzellerinden biridir.

Kavgaların çoğu kibirden çıkar.

"—Sen bana ne hakla bunu söylersin? Sen kim oluyorsun? Sen benim kim olduğumu biliyor musun?"

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.220, no:5741; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.74, no:15011.

Bütün kavgalar, “Sen benim hakkımı iyi takdir edemedin!” meselesinden çıkar. “Tamam, ben senin düşündüğünden de aşağıyım!” filan dersen, hiç kavga olmaz. Yâni herkes öyle deyiverdiği zaman biter iş. Adam ne yapacak, çare bulamaz yâni.

Allah-u Teàlâ Hazretleri o yumuşaklığın, yumuşak başlılığın, mütevâzılığın kıymetini anlayıp, o güzel huyları tesàhüb etmeyi, onlara sahip olmayı, edinmeyi bizlere nasib eylesin...

İçimizi dışımızı sevdiği huylarla bezesin, süslesin... Sevdiği amellerle, sevdiği yollarda yürütsün... Sevdiği kul olarak emanetimizi alsın... Huzuruna sevdiği, râzı olduğu, gel kulum dediği;

ارْجِعِي إِلٰى ربِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً. فَادْخُلِي فِي عِبَادِي. وَادْخُلِي جَنَّتِي (الفجر:٢٨-٣٠)

(*İrciî ilâ rabbiki râdiyeten merdiyyeh. Fe’dhulî fî ibâdî. Ve’dhulî cennetî.*) [Sen ondan razı, o da senden razı olarak Rabbine dön!] “Gel has kullarımın arasına katıl, cennetime gir!” (Fecr, 89/28-30) diye hitap ettiği bahtiyârlardan eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

21. 03. 1982 - İskenderpaşa

07. MA'RİFETULLAH VE ALLAH SEVGİSİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî, ve sahbihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: لاَ تَنْزِلُوا عِبَادِيَ الْعَارِفِينَ الْمُحَدَّثِينَ الْجَنَّةَ وَلاَ النَّارْ، حَتَّى يَكُونَ الرَّبُّ الَّذِي يَقْضِي بَيْنَهُمْ (الديلمي عن علي)

RE. 330/1 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Lâ tenzilû ibâdiye'l-àrifîne'l-muhaddesîne'l-cennete ve le'n-nâr, hattâ yekûne'r-rabbü'llezî yakdî beynehüm.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Peygamberimiz, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hz.'nin mübarek ehâdis-i şerîfesinden bir miktarını, üstadımızın üstadı Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Rh.A'in te'lif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis mecmuasından okumaya devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, her zaman yaptığımız gibi, evvelen ve hassaten rehberimiz, önderimiz, imamımız, başımızın tacı, gönlümüzün nuru, gözümüzün nuru,

gönlümüzün sürurU, efendimiz Hazret-i Muhammed-i Mustafâ SAS'in mübarek ruhu için; sonra sâir enbiyâ ve mürselînin ervahı için; sonra, bütün evliyâullahın ruhları için; Peygamber SAS Efendimiz'den zamanımıza kadar, hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar gelmiş, geçmiş olan bütün turûk-u aliyye sâdâtımızın, meşayihimizin ruhları için;

Hassaten bu kitabın müellifinin ruhu için; bu kitabın içinde yer alan hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasından emeği geçmiş olan cümle ulemanın ve ravilerin ruhları için;

Ve hàssaten uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden nâşî bu hadis-i şerifleri dinlemeye burada cem olmuş olan siz kardeşlerimizin, ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının, âbâ ü ecdâd, akraba ve taallukatının ruhları için ve hayatta olanların da saadet ve selâmet-i dareyne nâil olmaları için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerif hediye edip, izahlara öyle geçelim:

....

a. Meczublar Hakkında Konuşmayın!

Sözümün başında metnini okuduğum hadis-i şerifte, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden naklen, hadis-i kudsî olarak, Peygamberimiz SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[86]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: لاَ تَنْزِلُوا عِبَادِي الْعَارِفِينَ الْمُحَدَّثِينَ الْجَنَّةَ وَلاَ النَّارَ، حَتَّى يَكُونَ الربُّ الَّذِي يَقْضِي بَيْنَهُمْ (الديلمي عن علي)

RE. 330/1 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Azîz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

---

[86] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.174, no:4467; Hz. Ali RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.119, no:335; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.66, no:14990.

(*Lâ tenzilû ibâdiye'l-àrifine'l-muhaddesîne'l-cennete ve le'n-nâr*) "Benim àrif ve ilhama mazhar kullarımı, o ilham sebebiyle sizin anlayacağınız, anlamayacağınız çeşitli sözler söyleyen o kullarımı, cennete veya cehenneme nisbet etmeyiniz!" Yâni;

"—Bu adam cennetliktir, şu adam cehennemliktir, bu adam böyle söylüyor; olur mu, olmaz mı? Ne güzel söylemiş..." vs. tarzında bir değerlendirme yapıp da, cennet veya cehenneme yakıştırmayın! Bir tanesine mensup diye düşünmeyin!

(*Hattâ yekûne'r-rabbü'llezî yakdî beynehüm*) "Allah-u Teàlâ, cümle alemlerin Rabbi olan Allah-u Teàlâ Hazretleri onların hakkında hükmünü verinceye kadar siz bir söz söylemeyin!"

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bazı garip kulları var. Bu kulların bir vasfını *àrifîn* diyor, arif yâni ma'rifetullaha sahip, Allah-u Teàlâ Hazretleri hakkında senin benim düşünmediğim şeyleri düşünmüş, peşine düşmüş, öğrenmiş, ma'rifetullaha ermiş,

ma'rifetullah sahibi... İkinci vasfi, *muhaddesîn* kendilerine söz söylenen, hadis söylenen... Kim söyleyen? İlham yoluyla, kendilerine Allah-u Teàlâ tarafından bazı sözler iletilen, bazı bilgiler verilen kimseler.

Şimdi bu çeşit kimseler, insanların alışmış olduğu sözlerden başka sözler söylerler. Bu sözleri o makama gelmemiş, o seviyeye ermemiş, o düşüncelere ulaşamamış kimseler ya hazmeder, ya hazmedemez... Bunun için Peygamber Efendimiz'in bir başka yerde, umumi bir tavsiyesi var, buyuruyor ki:[87]

كَلِّمُوا النَّاسَ عَلٰى قَدْرِ عُقُولِهِمْ!

(*Kellimü'n-nâse alâ kadri ukùlihim.*) "İnsanlara akıllarının aldığı nisbette konuşun!"

Akıllarının almayacağı, akıllarını karıştıracak şeyler söylersen, yüksek bilgileri küçük çocuğa söylersen, bir şey anlamaz. Herkese aklının seviyesinde söz söylemek lâzım!

Şimdi, bunlar da kendileri àrif, kendilerine bazı ilhâmât da vâkî oluyor. Bazı sözler söylerler... O sözlerden dolayı, bazı kimseler onların kadr ü kıymetini takdir eder. Bazıları da tenkit eder.

Meselâ, İmam Gazalî Hazretleri'ni düşünelim. İmam Gazalî Rh.A'in *İhyâu Ulûmi'd-Dîn* isimli eserini okuyoruz*, Kimyâ-ı Saadet*'ini okuyoruz. Daha pek çok kitapları Türkçe'ye de kazandırıldı, tercüme edildi... Okuyoruz... Öyle insanlar geçmiş ki eskilerden, İmam Gazalî'nin kitaplarını gördüler mi, toplattırıp, yakarlarmış.

Bugün de bazı memleketler var, o memleketlere o kitapların

---

[87] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.398, no:1611; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.274, no:963; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.425, no:2053; Saîd ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.439, no:29282; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.196, no:592; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.VI, s.401, no:5414.

sokulması yasak. Kitap yasak edilir mi 20. Yüzyıl'da? Ama yasak, sokulmaz.

Demek ki, bazıları anlıyor, bazıları anlamıyor.

"—Bu çeşit kimseler hakkında olur olmaz söz söylemeyin! Bu cennetliktir veya bu cehennemliktir derseniz; bilinmez ki, söylediği söz edebe göre hangi tarzda değerlendirilecek, Allah değerlendirecek... Allah-u Teàlâ Hazretleri değerlendirinceye kadar siz söylemeyin!" diyor hadis-i şerifte.

b. Ulü'l-Emr'den Maksat Ulemâdır

İzaha gelince... İzahta Hocamızın hocası, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Rh.A Hazretleri buyurmuş ki... Yâni, hadisleri yazmış, aralarında da kendisi izahlar yapmış, yine Arapça olarak... O izahatı da okuyacağım bu hadis-i şerifle ilgili olarak. Her zaman okumuyorum, kendim okuyorum anlatıyorum size; ama bu sefer biraz bahsedeceğim.

Diyor ki:

إنهم أولي الأمر

(*İnnehüm uli'l-emri*) "Onlar ulü'l-emrdir. Yâni, işin sahibi, işin başında olan, idareci durumunda olan kimselerdir." demiş. Ondan sonra da

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَّ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

(النساء: ٥٩)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû etîu'llàha ve etîu'r-rasûle ve uli'l-emri minküm.*) "Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Allah'ın Rasûlüne itaat edin ve sizden olan, yâni mü'min olan ulü'l-emre, işin başında olan kimselere itaat edin!" (Nisâ, 4/59) ayet-i kerimesini zikrederek diyor ki: "Bu ayette zikri geçen ulü'l-emirdir onlar."

Ondan sonra da, Ebû Hüreyre RA'dan ve diğer alimlerden rivayetle bu ayet-i kerimenin izahına geçmiş; diyor ki:

"Allah'a itaati anladık; bir insan Allah'a nasıl itaat eder? Kendisi peygamber değil ki, vahye mazhar olsun... Allah'ın göndermiş olduğu Kur'an-ı Kerim'i okur, farzlarını emirlerini tutar, yasaklarından, haramlarından korunur; işte Allah'a itaatin yolu... Namaz kılın; kılar... Oruç tutun; tutar... Hacca gidin, gücü yeten, şartlarına sahip olan, şartları kendisinde toplamış olan hacca gitsin; gider... İçki içmeyin; içmez... Zina etmeyin; etmez... Yalan söylemeyin; söylemez... İtaat böyle olur Allah'a...

(*Ve etîu'r-râsule*) "Rasûlüllah'a itaat edin!"

Ha, işte burada, dünyanın kıyameti kopuyor. Şimdi bu devirde, birçok insan var;

"—Ben Allah'ı tanırım; ama başka şey tanımam!" diyor.

Olmaz ki... Rasûlüllah'ı tanımazsan hiç bir faydası yok! Yâni Allah'ı tanıyıp da başka şeyi tanımazsan, Allah-u Teàlâ Hazretleri sana doğrudan doğruya mı gelip konuşacak? Elçi göndermiş. Elçiyi tanımazsan, elçiyi gönderen şahısla nasıl irtibat kuracaksın?

Uzak bir diyardan, bir memleketten bizim memleketimize bir elçi geliyor. Cumhurbaşkanına itimatnamesini takdim etti mi, imzalı vesikasını verdi mi;

"—Tamam, bu elçidir." deniliyor; sözü o devletin başkanının sözü gibi kabul ediliyor, ona göre cevap veriliyor.

E, Allah'ın elçisini kabul etmiyorsun. Sen kimsin? Çok mu matah bir insansın yâni, çok mu müstesna bir değerin var, nesin yâni? Dağları tepeleri sen mi yarattın da, Allah'ın elçisini reddediyorsun? Korkunç bir edepsizlik tabii, olacak bir şey değil. İnsanın başına taş yağar, taş yağmaktan da beter olur yâni...

Şimdi Allah'a itaat; tamam... Rasûlüllah'a itaat deyince, diyorlar ki bir kısmı:

"—Olmaz bu devirde..."

Ne olacak yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri 20. Yüzyıl'ı bilmiyor

muydu? Sen mi biliyorsun 20. Yüzyıl'ı? Allah-u Teàlâ Hazretleri olmuş ve olacaktan haberdar değil mi? Alîm değil mi? Habîr değil mi?

"—Efendim, işte, çok sıkıntılı hadis-i şerifler."

E, ne sandın ya? Din imtihan değil mi? Bu dünya hayatı imtihan değil mi? Seni başıboş mu bırakmışlar? İşte namaz kıl diye bir meşakkat var, malından bir miktarını zekât olarak ver diye, bak kendi kazandığın parayı verme mecburiyeti var.

Sıcak bir diyar, kumlu bir diyar, tozu toprağı var, kuraklığı var, çeşitli sıkıntıları var, vize istersin vermezler; ama hacca git diye emretmiş, sıkıntısı var. Geceleyin kalk diye emretmiş, sabret diye emretmiş...

Dünya hayatı imtihan yeri, burası *dâru'r-rahât* değil ki... Rahat etme yeri değil ki... *Dâru'l-karar* değil ki, durup oturulacak yer değil ki... Burası gelip geçme yeri ve burada isterse Allah-u Teàlâ Hazretleri seni beğenirse, kabul ederse, kulum derse ne mutlu... Kulum demezse sen istediğin kadar çırpın. Sen istersen Rabbim de, istersen deme, sen bilirsin.

Kâinatın sahibi, şu dağları, taşları, ovaları, denizleri, okyanusları, ayları, güneşleri, sistemleri, gökleri, yerleri yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin karşısında küçüklüğünü anlamak için dünyanın nüfusunu bir düşün. Şu kadar milyon içinde, şu kadar milyar içinde bir tanesin. Bir de tarih boyunca gelmiş geçmiş milyarları düşün! Ondan sonra, bir de Allah'ın görünen, görünmeyen varlıklarını düşün! Senin hissene ne düşüyor? Yâni, sana itibar etmek gerekse, ne diye itibar edecekler? Bir zerre... Bir zerresin, başka bir şey değilsin.

Az önce küçük bir bebektin, kendini korumaktan acizdin, altını temizlemekten acizdin. Bir zaman gelecek gene öyle olacaksın, gene etrafındaki çoluk çocuğun bakarsa bakacak... Yemeği yiyemez hale geleceksin, elin titremeye başlayacak, gözün görmemeye başlayacak belki... Allah sıhhat, afiyet versin; ama önü acizlik, sonu acizlik... Bir hastalık gelse hastalığı def etmeye gücün yetmez. Bir düşman gelse, dünyanın hadiselerini

değiştiremezsin ki... Ezip geçer memleketi düşman, bir şey yapamazsın. Öyle aciz bir mahlûksun...

Hâsılı, sen kim oluyorsun da Allah'ın elçisini inkâr ediyorsun. Mecbursun, bak ayet-i kerimede ne buyurmuş Allah-u Teàlâ Hazretleri?

(*Etîu'llàh*) "Allah'a itaat et!"

"—Peki ettim."

(*Ve etîîu'r-rasûl*) "Rasûlüllah'a itaat et!"

"—Yok, ona etmem!" diyebilir misin?

Diyemezsin... E bu ayet-i kerime varken, "Ben hadisleri kabul etmem! Ben sünneti kabul etmem!" diyebilir misin? Diyemezsin.

Dersen ne olur? Asi olursun. İsyan bayrağını açmış bir kul olursun. Küçücük, zerre kadar, zerreden de aşağı bir kul iken, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne, şu koca kâinatın sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne, yerleri gökleri yaratmış olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne

"—Ben sana asi oluyorum, açtım bayrağı!" diye Allah'a harp etmiş olursun.

Uyacaksın, Rasûlüne uyacaksın! Rasûlünü öğreneceksin, gayret sarf edeceksin.

Hem de telaşla öğreneceksin.

"—Nisan 1'e kadar şu kadar vergiyi vermezseniz, verginiz on misli pahalanacak!" deseler; kimse kalmaz karşımda. Herkes vergi dairelerinin önünde kuyruk olur. Geceleyin yataklarını götürürler, on misli fazla vergi vermeyeyim diye... Vergisini bir nisandan önce vermek için herkes kuyruğa girer. Ben de olsam, ben de öyle yapardım yâni... Ben de:

"—Bu hafta vaaz yapmayalım, çünkü vergi on misli pahalanacakmış, nemize lâzım, şu vergi dairesinin önünde kuyruk olalım da bunu ödeyelim!" demez miydim?

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

"İnsan imansız göçerse, cehenneme girecek. Kâfir oldu mu, ahiret hayatı; ebedi hayatı mahvolacak..." Daha mı az telaş

edilecek bir şey? Yoksa vakit mi var?

"—Daha elli sene daha yaşarım, hele kırk sene daha isyan edeyim de, on sene sonra, en son on senede itaat ederim, o zaman toparlarım." mı diye hesaplayabiliriz? Biliyor muyuz? Yâni, belki şurada böyle sesimiz çıkıp dururken, belki kısılıverecek, devrileceğiz;

"—Aaa, ölüverdi*; innâ li'llâhi ve innâ ileyhi ràciùn...*" diyecekler.

Çünkü genç demiyor, yaşlı demiyor, geliyor... Onun için mecburuz, Rasûlüllah'a da itaat edeceğiz. İstesek de, istemesek de... Kâinatın sahibine karşı gelmek olmayacağına göre...

Sonra, Rasûlüllah'ı tanısan zaten seveceksin. Sevmemek elinden gelmez ki...

Rasûlüllah Efendimiz hakkında, onun zamanında yaşayanlar diyor ki:[88]

مَنْ رَآهُ بَدِيهَةً هَابَهُ، وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ، يَقُولُ نَاعِتُهُ:

لَمْ أَرَ قَبْلَهُ وَلاَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ (ت. ش. هب. عن علي)

(*Men raâhu bedîheten hâbehû*) "Hiç görmemiş bir kimse, Rasûlüllah'ı birden bire görüverirse, Rasûlüllah'ın mânevî makamının ve görünümündeki heybetin tesirinden müthiş bir duygu içine düşer, titremeye başlardı. Ansızın göreni bir titreme alırdı."

(*Ve men hàletahû ma'rifeten*) "Ama onu tanıyan, sohbetine gire çıka biraz bilgisiyle haşır neşir olan, (*ehabbehû*) ihtiyarı elinden

[88] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.599, no:3638; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.328, no:31805; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.148, no:1415; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.15; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.412; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.30, no:5699; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.262; Ebü'ş-Şeyh, *Ahlâku'n-Nebiy*, C.I, s.90, no:84; Hz. Ali RA'dan.

gider, ona aşık olurdu, onu severdi."

(*Ve yekùlü nâitühû*) "Onu vasfeden ancak şu sözü söyleyebilirdi: (*Lem era kablehû ve lâ ba'dehû mislehû.*) 'Ben onu tanımadan önce de, tanıdıktan sonra da, onun gibisini asla görmedim. Emsalsiz bir kimse o!' derdi."

Allah'ın verdiği heybet, nur, azamet, vakar, güzellik sahibi bir kimse idi. Peygamber Efendimiz'in sülâlesinde bir güzellik vardı. Yâni, İbn-i Abbas'ı filan anlatıyorlar, bakıldığı zaman gözleri imrendiren bir güzellikleri varmış.

Yüzü güzel, huyu güzel; nurlu, heybetli, tevazu içinde heybetli... İnsanlar gibi oturur, insanlar gibi kalkar, çarşıya pazara gider, diz çöker; ama Allah heybet verdi mi... Bir aylık mesafeye düşmanına korkusu tesir edermiş, bir aylık mesafedeki düşmanı Rasûlüllah'ın mehàbetinden titremiş. Hadis-i şerifle sabit...

"—Allah-u Teàlâ, düşmanımın gönlüne korku salmakla beni nusrata mazhar etti." diyor. "Benim hususiyetlerimden birisi de, bir aylık mesafedeki düşmanımın yüreğinin titremesidir." Yâni magnetik tesire girmiş gibi, kâfir, bir aylık mesafeden Rasûlüllah'tan korkardı.

Ama, biraz konuşup görüşünce, biraz tanıyınca sevmemek mümkün değildi. Öyle kimseler var ki, böyle oturup, göz kırpmadan yüzüne bakarlardı.

Rasûlüllah vefat ettiği zaman, bazı sahabeye dünya dar geldi de terk-i diyar ettiler, kalktılar gittiler:

"—Ben burada bir daha nasıl duracağım? Her adımı Rasûlüllah'ın hatırasıyla dolu." diye.

Hasılı, tanısan zaten seveceksin; ama serkeşlik ediyorsun, inat ediyorsun. Şeytan seni aldatıyor. Şeytan dedeni, Âdem atanı aldattığı gibi seni de aldatıyor. Sokmuyor seni bu sahaya... İncelesen, sen de seveceksin; ama incelettirmiyor. Seni kışkırtıyor, kışkırtıyor, kışkırtıyor, sen de bu şey boş diye düşünüyorsun.

"—Hadisin kıskacına düşersem yandım..." diyorsun. "Hadis-i

şerifin kıskacına girersem, hadis benim hayatımı tanzim edecek. Şunu yapma diyecek, bunu yapma diyecek; ben biraz serbest yaşayayım.” diye istiyor canın. “Biraz içki içeyim, biraz şöyle yapayım, biraz eğleneyim, biraz rahat edeyim, yatayım, kalkayım...” diyorsun.

Hadis-i şerifin karşısına geçince, hadis seni bağlayacak.

“—Gündüz şöyle yaşa, gece böyle yaşa, sözünü şöyle söyle, sohbetini böyle et. Ahlakın şöyle olsun, böyle olmasın.” diyecek.

Korkuyorsun değil mi, iyi kul olmaya... Yanaşmıyor... Onun için böyle yâni, ilim beş paralık bir şey. Alim, aliyyü'l-a'lâ alim, yanaşmıyor. Neden? Biliyor, hadis-i şerif insanı kıpırdayamayacak tarzda, belli bir müslüman yapıyor.

Hadis okuyan bir müslüman, Pakistan'da nasıl olursa, Türkiye'de de öyle müslüman olur. İngiltere'deki bir adam müslüman olursa, o da hadis-i şerifi okudu mu, o da aynı şekilde müslüman olur.

Bin kişinin içinde üçü bir araya geldi mi, biraz sonra bakıyorsun; bir İngiliz, bir Pakistanlı, bir Türk müslüman yan yana oturuyorlar, ahbap olmuşlar. Neden? E, her kuş kendi cinsiyle uçar da ondan... Serçe serçelerle uçar, karga kargalarla uçar, güvercin güvercinlerle uçar, kumru kumrularla uçar... Bunları bir millet yapıyor, bir ümmet yapıyor hadis-i şerif...

Sen hadis-i şerifi attın mı, hadi buyur bakalım, Kur'an'a göre namaz kıl! Kur'an'a göre, buyur namaz kıl bakalım! Ama hiç hadisten faydalanmayacaksın... Hiç hadis bilmiyor kabul et, şöyle bir kenara çıkar hadis-i şerif mâlumatını; sadece Kur'an-ı Kerim'in ayetlerine bakarak namaz kıl!

Bilemezsin ki... Çünkü Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri:

“—Kullarım, namaz kılın!” diyor.

“—Nasıl namaz kılacağım ya Rabbi?” dersen,

“—Rasûlümü gönderdim ya... Onu gör, ona uy, onun hadis-i şerifinden anla!” demiş oluyor netice itibariyle.

Çok çeşitli şeyler duyuyoruz. Şimdi biz, biraz aklı yukarıda insanlarla bir arada fazlaca bulunuyoruz, münevver tabakasıyla… Beyefendi lütfen ve keremen, Allah'ın varlığını kabul ediyor da, başka şeyleri kabul etmiyor... Sanki bir lütuf... Veyahut Kur'an-ı Kerim'i kabul ediyor da, hadis-i şerifi kabul etmiyor. Hadis-i şerifi nasıl kabul etmezsin, bak (*etìu'r-râsule*) diyor, nasıl itaat edeceksin, işte Kur'an-ı Kerim...

"—Sen peki, Kur'an-ı Kerim'i kabul ettin, tamam; uyuştuk... Ver elini, anlaştık seninle. Sen Kur'an-ı Kerim'i kabul ettin. Ettin mi?"

"—Ettim."

"—Dönmek yok..."

"—Dönmek yok, pekiyi."

Okumaya başladığın zaman Kur'an-ı Kerim'i, işte karşına ayet-i kerime geldi: (*Etîu'llàha*) "Allah'a itaat edin! (*Ve etìu'r-râsule*) Rasûlüllah'a da itaat edin!"

Hadi bakalım... İşte bak, Kur'an-ı Kerim seni elinden tuttu, "Öp bakalım Rasûlüllah'ın elini, eteğini!" dedi, "Bastığı yeri öp bakalım!" dedi, "Burnunu sürt yere..." dedi.

Başka bir ayet-i kerimede de buyruluyor ki:

قُلْ إِنْ كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

(آل عمران: ٣١)

(*Kul*) "O müslümanlara, o iman edenlere de ki ey Rasûlüm: (*İn küntüm tuhibbûna'llàhe*) Eğer siz Allah'ı seviyorsanız, (*fettebiûnî yuhbibkümu'llàh*) bana tâbi olunuz ki, Allah da sizi sevsin, (*ve yağfir leküm zünûbeküm*) ve günahlarınızı bağışlasın." (Âl-i İmran, 3/31)

Yoksa, Rasûlüllah'a tâbî olmadan, Allah'ın muhabbetini kazanmak mümkün mü?

Elçisini kabul etmiyorsun. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri gelip

sana vahiy mi indirsin? Elçisini kabul etmiyorsun, ondan sonra Allah'ın sevmesini bekliyorsun.

Allah'ın sana ihtiyacı mı var? Başına çalınsın senin ibadetin. Senin kulluğundan ne olacak? Sana sıhhati veren Allah, parayı veren Allah, aklı veren Allah, gözü kaşı veren Allah... Her şeyi Allah-u Teàlâ Hazretleri sana ihsan etmiş, burnun havada, kulluk etmekten i'ràz ediyorsun, vazgeçiyorsun, naz ediyorsun... Sen naz makamında mısın?

Niyaz makamındasın. Eğil bakalım, şu alnını yere bir sürt! Burnun bir yere sürtülsün!

"—Ya Rabbi, benim hiç bir şeyim yok, ben zerreden de aşağı bir mahlûkum. Sen bana bunca nimetleri ihsan ettin, dünya ehli bir insan bana bir hediye verse, onun karşısında eksikli olurum. Sen bana akıl verdin, iz'an verdin, göz verdin, kulak verdin, el verdin, ayak verdin... İslâm verdin, iman verdin... Kadın verdin, çoluk verdin, çocuk verdin, itibar verdin, mevki verdin, makam verdin..."

E, hadi bakalım, vereni bulup da teşekkür etmek lâzım değil mi?

Bak bazı insanın iki gözü a'mâ; sana göz vermiş... Bazısının kulağı sağır; sen duyuyorsun... Bazısının aklı kıt; sana vermiş akıl... Bazısı kâfir; sen mü'minsin... Bazı memleketlerde insanlar, iskelet gibi kuruyor açlıktan; sen yiyorsun, semiriyorsun, göbeğin gelişmiş, yüzün şişmanlamış... Bunların vericisine şükretmez mi insan?

Demek ki, Rasûlüllah'a da itaat edeceğiz... Hem de seve seve olacak... Tanırsak, seve seve olacak.

(*Ve ulü'l-emri minküm*) "Sizden olan ulü'l-emre itaat edeceksiniz, işin sahiplerine, iş sahiplerine, işleri yönetenlere itaat edeceksiniz, sizden olanlara..." Şimdi bu tabii, Rasûlüllah'a itaati anladık; gelelim ulü'l-emr kim?

Ebû Hüreyre RA, izah sadedinde demiş ki:

هم الأمراء والؤلاة

(*Hümü'l-umerâü ve'l-ülât.*) "Onlar komutanlar ve valilerdir." *Umerâ*, emirler; *ülât*, valiler. Yâni, vazifeli, yerlere gönderilmiş, insanlar onun sözünü dinliyorlar, makam verilmiş kendilerine; onlardır...

İbn-i Abbas'ın kanaatine göre ise:

هم الفقهاء والعلماء

(*Hümü'l-fukahâü ve'l-ulemâ'*) "Onlar fakihlerdir ve alim kimselerdir."

وهو قول الحسن ، والضحاك ، ومجاهد

(*Ve hüve kavli'l-haseni ve'd-dahhàku ve mücâhid*) "İşte bu Hasenü'l-Basrî'nin, Dahhak'in, Mücâhid'in, diğer ulemanın da kanaati budur." diyor.

وقيل: مطلق الخلفاء ، والقضاة ، وأمراء السرية .

(*Ve kìle: Mutlaku'l-hulefâü ve'l-kudàtü ve umerâü's-seriyyeh*) "Bazıları demişler ki: Halifelerdir bunlar, kadılardır ve askeri birliklerin başına sen geç de onlarla cihad et diye seriyyelerin başına tayin edilen emirlerdir. Elbet o seriyyenin içindeki asker o komutana itaat edecek." Bu mânâya gelir demişler.

و عن عكرمة: أراد بأولي الأمر أبا بكر وعمر

(*Ve an İkrime: Erâde bi-ulû'l-emri ebâ bekrin ve umer*) İkrime Rh. A. de demiş ki: "Bu ayet-i kerimedeki ulü'l-emirden kasıt, mânâ umumidir ama, o ayetin indiği zaman mânâ Ebû Bekr'e ve

Ömer'e itaat edin demekti... O maksatla idi..." demiş İkrime isimli alim.

وقيل جميع الصحابة ، لحديث: بأيهم اقتديتم اهتديتم

(*Ve kìle: Cemîu's-sahàbeti*) "Bir zat da demiş ki: Ulü'l-emirden murat, sahabenin hepsidir, cümlesidir. Çünkü, (*bi-eyyihim iktedeytüm ihdeteytüm*) buyruldu hadis-i şerifte... Onlardan hangisine itaat ederseniz, hak yolu bulursunuz buyruldu hadis-i şerifte binâen aleyh bunlar sahabedir." demişler.

Ve diyor ki sonunda:

وأصح الأقوال: العلماء ، لأنه يجب على الملوك طاعة العماء ،

دون العكس

(*Ve esahhu'l-akvâli*) "Bu sözlerin hepsinin" tabii ulemâ, önce çeşitli kanaatleri söylüyor da ondan sonra havada bırakmıyor karşısındaki meraklı ilim erbabını, ilim talibini; neticeyi söylüyor... Hocamız diyor ki Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin:

(*Ve esahhu'l-akvali*) "Sözlerin en doğrusu, en sahihi, (*el-ulemâ*) âlimlerdir..." Neden? (*Li-ennehû*) "Çünkü, (*yecibu ale'l-mülûki tâatu'l-ulemâ.*) alimlere uymak hükümdarlara borç olur, vacib olur, gerekli olur da, (*dûne'l-aks*) aksi gerekmez." Yâni, ulemânın hükümdarlara uyması gerekmez, ilim kendi kendine yolu gösterir. Ümerâya da, hükümdarlara da yolu gösterirsin, onlar da gelirler. Yoksa, hükümdarlar ulemâya yol gösteremezler. İlim yolu ayrı bir yoldur, öyle herkesin oralarda pervaz etmeye kolu kanadı yoktur, gücü yetmez.

Neticede *ulû'l-emr*den murat, ulemâdır. Ulemâdan murat nedir? Ulemâdan murat da, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne mutî, takvâ sahibi, ma'rifetullaha, muhabbetullaha vasıl olmuş, ümmet içinde Rasûlüllah'ın varisleri durumunda olup da ümmet-i Muhammed'i hak yola irşad eden kimselerdir.

“—İşte bak Allah’ın rızası bu tarafta, aman öbür tarafa gitme, burada biraz dünya menfaati var gibi görünüyor ama bunun sonu acı gelir. Sen bunun sonunda, gidersen, başına çok şeyler gelir.” der onlar.

Bu bankerler çıktığı zaman insanlar iki çeşit tavra büründüler. Bir kısmı

“—Vay, yüzde elli faiz, haydi hücum...”

Bileziğini sattı, dairesini sattı, malını sattı, tarlasını sattı; bankere yüzde elli faizle verdi. Çünkü bir sene bekledi mi, iki sene bekledi mi, yüzde yüz, parası bir misli artacak.

Bir kısmı da geri durdu:

“—Faiz Kur’an-ı Kerim’de yasak ya, yapamayız bunu...” dedi.

Ötekiler, dünya menfaati bahis konusu olunca, “Cump!” diye atladılar, hiç tereddüt etmediler. “Haydi bakalım, yüzde elli faiz alacağız.” diye hücum...

Bak, Allah-u Teàlâ Hazretleri imtihanı nasıl yapıyor. Haydi bakalım, kim beni seviyormuş, kim parayı seviyormuş. Kim benim yolumu seviyormuş, kim dünyayı seviyormuş. Kim ahireti seviyormuş, kim dünyayı seviyormuş. Nasıl çıkıyor imtihan sorusu meydana... İnsanların çoğu imtihandan gafil...

Bakın, sonradan nasıl pişman oldular. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin hikmetinden sual olunmaz; dileseydi herkese yüzde elli faizi de kazandırtıp, onları dünyada memnun da edebilirdi. Bilemeyiz onu da, , azgınlıkları daha da artsın diye belki o faizi de onlara nasib edip, yedirtebilirdi...

Ötekileri bir imtihana daha tâbi tutardı. Onların da içi şöyle bir titrerdi:

“—Vay, bunların paraları iki misli oldu. Bizim paramız da durduğu yerde yüzde elli fire verdi...” filan diye, bir zelzele, bir sarsıntı, bir eleme daha olabilirdi belki.

Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri cezayı dünyada da gösteriyor. Haydi bakalım, bankerlerin bir kısmı paraları aldılar kaçtılar, bir kısmı kayboldular, bir kısmı iflas etti, bir kısmı bilmem ne... Hadi

bakalım, hükümet işe el koydu, kanunlar, nizamlar, ödeme şartları, bilmem neleri... Senin para yüzde ellisi eline geçerse, öp başına koy. O da geçmeyecek belki... O duruma geldi insanlar.

Onu şey söyleyemez, onu alimler söyler. Yapma, etme, bak bu yol yanlıştır diye alimler insanları ikaz ettiler.

Hükümdarın biri bir alim zata gitmiş:

"—Bak ne kadar güzel bir köşk yaptım, manzaralı, balkonlu, bahçeli, yeşillikli; gel gör! demiş.

Gezince;

"—Aferin, güzel yapmışsın, güle güle otur." diyecek diye bekliyor.

"—Vah! Yazıklar olsun!" demiş "Sen bu parayı nereden kazandın, buraya ne hakla harcadın? Benin buraya bu kadar para harcamaya hakkın var mıydı? Bir insan için bu koca köşk lüzumsuz değil mi? Bu kadar para harcamaya ne lüzum var? Sen burada böyle ev yapacağına, ahirette, cennette kendine bir köşk yapmanın çarelerini arasaydın ya!" diye baştan aşağıya bir batırmış, çıkarmış.

E kızar bazıları, alkışlamıyor, pohpohlamıyor diye; ama isterse kızsın, isterse dövsün, isterse öldürsün; ulemâ hak ulemâ ise Rasûlüllah'ın yolundan ayrılamaz. Sopayı yer, hapse girer, sıkıntıyı çeker; ama hak sözü eğri büğrü söylemez. Dosdoğru söyler:

"—Bu yanlış, bu doğru... İstersen kafamı kes, benim kanaatim bu, dinin emri bu." diye söyler.

Onun için, ona uymak lâzım! Bizim hepimiz şimdi neyiz? İmtihan gören insanlarız. Hepimize hak yolu gösterecek insan en çok lâzım. Bâtılı gösterecek insana uyarsak, o zaman;

إذا كان الغراب دليل قومٍ ، ليأتيهم إلى الأرض الجياف .

(*İzâ kâne'l-gurâbu delîle kavmin, leye'tîhim ile'l-ardıl ciyâfî.*) "Karga bir kavmin delili olursa, onları cîfenin olduğu yere

götürür." Çünkü, karga cîfeyi yiyecek, sen de karganın peşine takılırsan, gidersin cîfenin başına... Kargayı hiç insan kılavuz edinir mi? Edineceksen Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yoluna kılavuzlayan bir insana tâbi ol. Doğrusu budur.

Ulü'l-emr, Allah'ın velî kullarıdır. Allah'ın, Allah'tan gayriden korkmayıp da Allah'ın yolunu kullara gösteren kimselerdir. Uyarsan, ona uy! Başkasına uyarsan, o zaman karga misalini hatırından çıkartma...

Burada hangi hadis-i şerifin izahında söyledi, hocamızın hocası bu sözü?

"—Kendilerine ilhamlar gelen bazı arifleri için siz cennetliktir, cehennemliktir demeyin! Allah onlar hakkında hükmedinceye kadar hükmünüzü tehir edin, karışmayın yâni onların işlerine. Gördüğünüz acayip şeyi siz değerlendiremezsiniz." dedi.

Burada da Hocamız dedi ki:

"—Onlar ulü'l-emirdir." dedi.

Neye dayanarak söylüyor? Hadis-i şerifte iki vasfı zikrediliyor. Birincisi arif diyor, ikincisi muhaddes diyor, kendilerine ilham veriliyor, irfanı var, bir de ilhamı var... Onun için ulü'l-emr dedi ve ulü'l-emr hakkında da böyle bir izahat verdi.

Bugün ulü'l-emr hakkında epeyce çok sorular sorulup, ilgi gösteriliyor. Yâni, insan üç kişi de yola çıksa, ille bir tanesini aralarında imam seçmeleri lâzım filan diye... Çeşit çeşit böyle konuşmalar oluyor.

İşte imam... İmam, âlim...

Mühim bir mesele olduğu için, üzerinde fazla durduk. Maksadımız yirmi tane hadis okumak değil de, mühim meseleleri sizlere tanıtmak olduğundan...

Gelelim diğer hadis-i şerife...

c. Ma'rifetullahın Alâmetleri

Bu hadis-i şerifi de şöyle can kulağıyla, biraz dikkatli bir şekilde dinlemenizi rica edeceğim: Allah-u Azze ve Celle, Aziz ve

Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:[89]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : عَلَامَةُ مَعْرِفَتِي فِي قُلُوبِ عِبَادِي : حُسْنُ مَوْقِعِ قَدْرِي ، أَنْ لاَ أُشْتَكٰى ، وَأَنْ لاَ أُسْتَبْطَأَ ، وَأَنْ لاَ أُسْتَخْفٰى

(الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 330/2 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Alâmetü ma'rifetî fî kulûbi ibâdî, hüsni mevkii kadrî, en lâ üştekâ, ve en lâ üstebtaa, ve en lâ ustuhfiye*) *Sadaka rasûlü'llàh...*

(*Alâmetü ma'rifetî fî kulûbî ibâdî*) "Benim kullarımın kalplerinde, benim ma'rifetimin, ma'rifetullahın olduğunun alâmeti..." Yâni, o kulun kalbinde benim ma'rifetim var mı, o kul irfana ermiş mi, ermemiş mi; ma'rifetullaha sahip mi, değil mi? Bunun alâmeti nedir?

Bunun alâmeti, (*hüsnü mevkii kadrî*) benim kadr ü kıymetimin onun yanındaki mevkii, güzel derecesidir. Eğer benim kadr ü kıymetim onun indinde yüksek derecedeyse, bana itibarı çoksa, o zaman ma'rifeti çok demektir."

Bu da nasıl tezahür edecek? Tezahüratıyla tarif ediyor bize...

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kadri, mevkii, bizim gönlümüzde her şeyden yüksektir." diye herkes söyler.

İlkokul çocuklarına da soruyoruz. Konuşmasını öğrenmişse bir çocuk, anası babası öyle öğretmişler, Allah râzı olsun:

"—En çok kimi seversin?"

"—Allah'ı severim." diyor.

Küçük çocuklar da söylüyor. Onun için, herkes tabii, elbette diyecek ki:

"—Ben Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kadrini her şeyden üstün

---

[89] *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.215, no:606; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.54, no:117; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.61, no:14980.

tutarım, benim gönlümde onun mevkii herkesten yüksek...”

Ama alâmetini söyleyecek. Bakalım o alâmetler varsa, sen sözünde doğrusun. Hakikaten öyledir. Eğer o alâmetler yoksa, o zaman senin iddian bir kuruntu... Hüsn-ü kuruntu derler ya; sen öyle kuruyorsun, öyle sanıyorsun; ama aslında öyle değil.

Neymiş alâmetleri?

1. (*En lâ üştekâ*) “O kulumun, benden şikâyet etmemesi... Benim şikâyet edilmemem. Eğer bir kulun gönlünde Allah’ın ma’rifeti varsa, ma’rifetullah varsa, àrif bir kulsa o, irfana sahip olmuşsa, Allah’tan şikâyet etmez. Alâmeti odur...”

Bir musibet geldiği zaman, bir imtihan geldiği zaman, malında, canında, evlâd ü iyâlinde bir derde uğradığı zaman feryat etmez, sıkıntısını kimseye söylemez, derdini kimseye açmaz, Allah’ı kimseye şikayet etmez..

“—Başıma şunlar geldi, şöyle oldum, böyle oldum. Mahvoldum... Evim yıkıldı, barkım yıkıldı, artık hayatın tadı kalmadı, tuzu kalmadı...”

“—Hayrola? Ne oluyorsun sen? Bunları Allah-u Teàlâ Hazretleri takdir etmedi mi? Kimi kime şikâyet ediyorsun? Memnun değilsen... Unuttun eski nimetleri, izzetleri, ikramları, lezzetleri, şimdi başına bir hadise geldi, basıyorsun feryadı... unuttu...”

Demek ki, ma’rifeti yok. Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne ma’rifetullahı olsa kalbinde, kalbi o şerefle şereflenmiş olsa, şikâyet etmez. Şikâyet ediyorsa, yok demektir.

Şikâyet etmemek için de, sabır lâzım demek ki...

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna’llàhe mea’s-sàbirîn*) “Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara, 2/153) buyruluyor.

Allah cümlemize böyle musibetlere, gamlara, kederlere karşı metin olmak, sabretmek; kimden geldiğini düşünüp, sağlam

durmak nasib eylesin. Sağlam durmadı mı, işte olmuyor... Demek ki sağlam duracak.

2. (*Ve en lâ üstebtea*) Rızık konusunda, "Yâ gecikti Allah'ın nimeti bana, rızkı gelmedi, sıkıntı çekiyorum, aç kaldım, açık kaldım, borcumu ödeyemedim. Tam en dar zamanımda, hàlâ Allah'ın bir yardımı olmadı, dua ediyorum. Geri kaldı Allah'ın nimeti, lütfu..." filan gibi bir kanaat içinde olmaz.

"—Ya, nerede kaldı bu Allah'ın yardımı, ben dua ediyorum, bir türlü iş düzelmedi." gibi böyle bir kanaat içinde olmaz arif ise...

"—Her şeyin bir zamanı var." der, tevekkül ile böyle bekler.

Öyle ne şikâyet eder, ne de geç kaldı filan diye dırlanıp, sızlanır.

3. (*Ve en lâ üstuhfiye*) "Ve ben ondan gizlenmem. Yâni, beni unutmaz. Beni hatırından çıkarmaz. Bir ara ben ondan gizli bir duruma, *hafî* duruma düşmem. Daima gözünün önünde, daima âşikâr, daime beni görür tarzda olur."

d. Allah'ı Sevmenin Alâmetleri

Burada da Gümüşhaneli Hocamız bazı izahlarda bulunmuş. Bunlar da mühim olduğu için müsaadenizle onları da anlatacağım:

ولمحبة الله تعالى علامات منها : تقديم أمره على هوى النفس ، ورعاية حدود الشرع والتقوى والورع ، والتشوق إلى لقائه ، والخلو عن كراهية الموت ، والرضاء بقضائه ، ومحبة كلامه ، والتلذذ بتلاوته ، وسماعه ، والطرب عند ذكره ، أو سماع اسمه ، وعدم الصبر عن ذلك ، ومحبة رسوله واتباعه وهذا هو المعرفة.

(*Li-mahabbeti'llâhi teàlâ alâmâtün minhâ*) Allah'ı sevmenin alâmetleri vardır. Bu sözler nereden? Hadis bitti. Hadisin metnini yukarıda söyledik... Şu sözlerimiz, şu okuduğumuz sözler, izahat... Kimin izahatı? Seneler senesi insanları irşad etmiş, yüzlerce halife yetiştirmiş, mürşid yetiştirmiş, etrafa göndermiş; milyonun üstünde müridi olan, padişahların kendisine hürmet ettiği, emrine vapur tahsis edip de;

"—Hocam, efendim; bununla müridlerinizi alırsınız, hacca gidersiniz. Buyurun!" diye izzet ü ikram ettiği bir zât-ı muhterem.

Meclisinde böyle has müridani ile sakin, gizli ibadet etmek istediği zaman, kapısını kaparmış. Cahil, gafil gelip de huzuru bozmasın, o yüksek zevat ile hatmini, vs.sini tamamlasın diye.

Bazıları da

"—Bizi de alsa..." diye padişaha şikâyetlenmişler.

Padişah da demiş ki:

"—Hocam, kapınızı açsanız da, başkaları da istifade etse, gelseler, gitseler içeriye..."

Diyor ki:

"—Padişahıma itaatten dolayı kapıyı açarım; ama dersi kapatırım. Yâni, bu ders böyle olacaksa, bu hatim böyle olacaksa, benim dediğim kimselerden, benim seçtiğim, nuru alnında zahir kimselerle beraber olacak. Bu oyuncak değil. İbadetin yükseği, hası... Eğer kapıyı aç dersen, açarım kapıyı; ama dersi kapatırım. Dersi yapacaksam, kapı kapalı duracak." diye bir zarif cevap vermiş. Onun izahatı...

Yâni, ne demek istiyorum? Tecrübeli bir insanın hayat tecrübesine dayanan, yolu gitmiş, gelmiş bir kılavuzun, yolun inceliklerini bilen bir insanın sözleri. Onun için o gözle, o kulakla takip ederseniz, faydalı olur.

Allah'ın muhabbetinin, muhabbetullahın alâmetleri vardır. Ne demek Allah'ın muhabbeti? Yâni, kul, "Ben Allah'ı seviyorum." diyor ya bazen, çocuk da öyle diyordu ya:

"—En çok kimi seversin?"

"—Allah'ı severim."

“—Sonra kimi seversin?”
“—Peygamberimi severim.”
“—Sonra kimi seversin?”
“—Anamı, babamı severim.” diyor ya hani çocuklar.

Herkes tabii Allah’ı severim diyor; ama şu hadis-i şerifte olduğu gibi, bakalım o kimsenin Allah’ı severim demesi doğru mu, değil mi? Alâmetlerini zikrediyor şimdi üstadımız.

Muhabbetullahın yâni, bir kimse “Ben Allah’ı seviyorum.” Dediği zaman, onun sevgisinin doğru olup olmadığının alâmetleri vardır. Nedir onlar?

تقديم أمره على هوى النفس،

1. (*Takdîmu emrihî alâ heve’n-nefsi*) “Allah’ın emrini, heva-ı nefsine tercih etmesidir; bir...” Allah-u Teàlâ Hazretleri bir şey diyor da nefsin de başka bir şey istiyorsa, hangisini tercih ediyorsun?

Nefsin plaja gitmek istiyor, yazlığa gitmek istiyor. Ön tarafı çıplaklarla kaynaşıp duruyor. Belli ki baksan günah, denize girsen günah, çoluk çocuğun girse günah; ama orasında hava güzel, tatlı tatlı, püfür püfür esiyor. Akşamları balkonda çay içmesi safalı oluyor. Kayıkla geceleri denizde mehtapta gezmesi güzel oluyor, balık tutuyorsun kızartması, yemesi güzel oluyor; filan; ama Allah’ın emrine aykırılıklar var. Hangisini tercih edersin?

Eğer kendi heva-yı nefsine tercih edebiliyorsan Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin emrini, bu muhabbetin alametidir işte. Seven insan yapar bunu, başkası yapamaz. Eğer Allah’ı seviyorsan o zaman heva-yı nefsini terk edersin, Allah’ın emrine koşarsın.

“—Efendim, tam şimdi oturduk, biraz da yorgunum... Ayağımda da bir hafif, ağrımsı gibi bir şey var; ezan okundu...”

Ne demek ezan okunması?

Hayyale’s-salâh, haydin, namaza gelin; *hayyale’l-felah* haydin kurtuluşa, felaha gelin diye davet var Hak’tan...

“—E, çok da yoruldum. Şimdi şuraya oturdum işte, tam böyle... Ayağımı da uzattım. Karşımda da televizyonu açtım.”

Şimdi daha renkli değil televizyon. Renkli olacak ileride. Renkli televizyon olacak. Bir de Amerika uzaya roket atacak. O zaman Amerikan programlarının hepsini seyretmesi mümkün olacak Türkiye’deki televizyon sahiplerinin. Seyreyle gümbürtüyü o zaman... Bir de televizyon renkli olduğu zaman, artık tamam... Tam şimdi televizyonda da çok meraklı bir dizi var, en heyecanlı yeri... Camiye giderse, dizi kalacak. Merakı tatmin olmayacak. Acep ne yapmalı? Eğer Allah çağırıyor diye; zaten Allah’ı seven bir insan, biraz televizyonun karşısında zor durur ya... Allah kurtarsın cümleyi... Neyse...

Camiye gidebiliyorsa, işte bir imtihan çıktı bak! Sıkıştırıyor Allah, imtihan ediyor. İşte ezan, işte program... İşte film... Çok da komik, çok da kahkahayla gülünüyor, güzel falan ama... İşte eğlence, işte ibadet... Seçebiliyorsan, Allah’ı seven bir kimse olduğunun alameti çıktı, bakalım, devam edelim, bu anlaşıldığına göre başka nelermiş?

ورعاية حدود الشرع والتقوى ، والورع ،

2. (*Ve riayeti hudûdu’ş-şer’i*) “Şer’i şerîfin, şeriat-ı garrâ-ı ahmediyyenin, İslâm dininin ahkâmına, yasaklarına, hududuna, hududu şer’iyyeye riâyet... Hududu tecavüz etmemek... Çizgiyi aşmamak, ahkâm-ı ilahiye uymak.” Yapabiliyor musun?

“—Hocam, ne yalan söyleyeyim, tam yapmak mümkün olmuyor. Çünkü tüccarım, bankayla işim var, kredili satışım var, bilemem bonom var, şunu var, bunu var, ondan sonra şu oluyor, bu kalıyor...” filan...

İşte burada diyor ki, (*riayeti hudûdu şer’i*) şer-i şerîfin ahkâmına riâyet ediyorsa, seviyor demektir; etmiyorsa, parayı daha çok seviyor demektir, ticareti daha çok seviyor demektir. Kazancı daha çok seviyor demektir. Para da sevilir, çünkü her sevilen onunla alınır; ama Allah’ın rızası parayla alınmaz... Gene

alınabilir belki; ama helal parayla alınır. Haram parayla mümkün değil yâni, alırsın, o haram paranın alışındaki bereketsizlik dolayısıyla, haydan geldiği için, muhakkak huya gider, hayra gitmez yâni... Oradan bir hayır görmez insan.

Allah'ın rızası parayla alınmaz, başka şeyle alınır. İtaatle alınır. Onun için burada demiş ki: Şer'i şerifin ahkâmına uyabiliyor musun?

"—Hocam, çok zor bu devirde..."

Uğraş yâni, hangi şey kolay ki? Ticarette para kazanmak kolay mı? Herkes o kadar ticarete atılıyor da, herkes bir güzel kazanç sahibi olamıyor... Uğraş...

3. (*Ve't-takvâ*) Ölçüleri saymaya devam ediyor. "Takvâ, günahlardan kaçınma, takvâ sahibi olmak, sakınmak, çekinmek duygusu.

4. (*Ve'l-verâ'*) Şüphelilerden kaçınmak." Takvâ, günahtan kaçınmak, verâ' kısaca şüpheliden kaçınmak. Bir insan takvâ ehliyse, günahlara, haramlara meyletmez. Gözüyle namahreme bakmaz. Diliyle yalan söylemez. Kulağıyla çalgı, türkü dinlemez. Eliyle kimseyi incitmez. Ayağıyla haram yere gitmez. Midesine haram lokma sokmaz filan... Takvâ ehli... Bunlar makbul kimselerdir... Bir de bunun ötesinde, daha titiz insanlar vardır ki şüphelinin yanına yanaşmaz.

"—Acaba haram mı?" diye korkusundan helallerin bile bazısını terk eder, öyle gider. Ona da verâ' derler, verâ' sahibi... Hadis-i şerifte geçmişti ki: "Verâ' sahibi bir insanın, iki rekât namazı ötekisinin kıldığı bin rekâta bedeldir." Öyle olunca, ecri öyle oluyor. Eğer senin takvân ve verâ'n varsa yâni, Allah rızası için yüreğin titriyor da harama düşmekten sakınıyorsan, şüpheliden kaçınıyorsan; ha, demek ki seviyorsun ki öyle bir titizlenmen var. Sevgi alametlerinden birisi de bu...

Sonra:

والتشوق إلى لقائه ،

5. (*Ve't-teşevvuku ilâ likàihî*) "Allah'a kavuşmaya karşı aşk, muhabbet..." Nasıl olacak bu kavuşmak? İki şekilde... Bir, bu dünyada; iki, öbür dünyada...

E, bu dünyada da insan Allah'a kavuşur mu? Zaten bu dünyada kör olan, ahirette hiç görmeyecekmiş. Sen ahirete bırakırsan yandın zaten, bu dünyada bulacaksın. Uğraşacaksın, didineceksin; bulacaksın. Var! Bulan buluyor, ara sen de bul. Başkası arayıp buluyor.

"—Efendim, benim çok işim var."

Bundan mühim işlerini bitir, ondan sonra vaktin kalırsa, bunu yaparsın o zaman... Bundan daha mühim işleri varsa...

Allah'a şevk duyan insanın ikinci vasfı, muhabbettir. Muhabbet duyacak, şevk duyacak eğer sevgisi varsa.

والخلو عن كراهية الموت ،

6. (*Ve'l-hulû an kerâhiyeti'l-mevt*) Ölümden korkmaktan da sıyrılacak. Ölümden korkmaktan da sıyrılacak insan eğer Allah'a karşı muhabbeti varsa. Neden? E, ölünce perde kalkacak,

ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً (الفجر:٢٨)

(*İrciî ilâ rabbiki râdiyeten merdiyyeh.*) [Sen ondan razı, o da senden razı olarak Rabbine dön!] (Fecr, 89/28) diye hitap edilen, râzı ve merzî bir kul olarak Allah'a kavuşmak mümkün olacak.

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (يونس:٥٦)

(*Hüve yuhyî ve yumîtü ve ileyhi turceùn*) "O diriltir ve öldürür; hepiniz ancak ona döndürüleceksiniz." (Yunus, 10/56)

Dönüşün zamanı ne? Ölüm ile başlıyor. Onun için Mevlânâ Celâleddîn-i Rumi'nin bir şiiri var, ölümle ilgili... Onu ezberlemek

lazımdı ama, birkaç defa okudum, hatırımda kalmadı. Yalnız, bastırdık, arkadaşlara filan da dağıttık. Bir kere o, ölüm için, düğün gecesi diyor, biliyorsunuz.

Ondan sonra:

برای من مگری و مگو دریغ دریغ
به دوغ دیو درافتی دریغ آن باشد

Berâ-yi men megirî vü megû: Dirîğ, dirîğ!
Bedâm-i dîv derüftî dirîğ ân bâşed.

"Benim vefatımda tabutumu görünce, benim için ağlama, gözyaşı dökme, feryad ü figan etme! Sakın yazık, yazık deyip durma! Eğer şeytanın tuzağına düşersen, asıl yazık o zaman olur. Yoksa, insan böyle şu fânî alemden kalkıp da, bâkî aleme gidince yazık denmez. Şeytanın tuzağına düşünce, yazık denir."

Ne yazığı, işte terhis olmuşum askerlikten, vatanı aslime gidiyorum, memleketime dönüyorum. Bitti buradaki cefalı hayat, meşakkatli imtihan bitti, zil çaldı, imtihan kâğıtlarını topladılar... Bütün soruları yapmış, on alacak belli... Dersten çıkmış bir çocuğun sevinci... Yâni zil ölüm...

جنازه ام چو ببینی مگو فراق فراق
مرا وصال و ملاقات آن زمان باشد

Cenâze-em çü bibînî megû: Firâk, firâk!
Merâ visàl ü mülâkàt ân zamân bâşed.

"Benim cenazemi gördüğün zaman, 'El firak, el firak, eyvah ayrılıyoruz!' deme! Çünkü, benim için kavuşmak ve mülâkàt o zaman olacak. Rabbime kavuşacağım, ne diye ayrılık diyorsun? Ben ayrılmağa gitmiyorum, Rabbime kavuşmağa gidiyorum."

diyor şiirinde.

Ölümden çok korkuyor insanlar. Ölümden korkunca da... Ahir zamanın hastalıklarından birisi, ölümden korkmak... Bir hadis-i şerifte bildiriliyor ki:[90]

يُوشِكُ الْأُمَمُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ، كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ إِلَى قَصْعَتِهَا، فَقَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قِلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ، وَلَيَنْزِعَنَّ اللّٰهُ مِنْ صُدُورِ عَدُوِّكُمُ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ، وَلَيَقْذِفَنَّ اللّٰهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، وَمَا الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا، وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ (د. عن ثوبان)

(*Yûşikü'l-ümemü en tedâà aleyküm*) "Ahir zamanda, ümmetler üzerinize üşüşecekler; (*kemâ tedâa'l-ekeletü ilâ kas'atihâ*) tabaktaki yemeğe üşüştükleri gibi, sizin üzerinize çullanacaklar."

Ümmet-i Muhammed ahir zamanda çok hücuma uğrayacak, yağmalanacak. Böyle yemek yiyenlerin, tabağın, tencerenin içindeki yemeklere saldırması gibi, diğer kâfir ümmetler, Ümmet-i Muhammed'in üstüne çullanacaklar.

Balkanlar senin, Afrika benim, İran senin, Kafkasya onun, Kırım bunun... Öyle olmadı mı? Yağmalandı...

(*Kàle kàilün*) Böyle saldıracaklar deyince, ashab-ı kiramdan soruyorlar:

(*Ve min kılletin nahnü yevmeizin*) "Ya Rasûlallah! O zaman biz az mı olacağız? Ümmet-i Muhammed az mı olacak da, böyle

---

[90] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.514, no:4297; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.182; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.46, no:2811; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.330; Sevban RA'dan.

herkes saldırıp yağmalayacak?”

(*Bel entüm yevmeizin kesîrun*) “Hayır, belki şimdikinden daha fazla olacaksınız; (*ve lâkinneküm gusâün kegusâi's-seyli*) fakat selin üzerindeki çer çöp gibi dağınık ve değersiz olacaksınız. (*Ve leyenzianna'llàhü min sudûri adüvvikümü'l-mehàbete minküm*) Allah düşmanınızın kalbinden sizin korkunuzu sökecek, (*ve leyakzifenne'llàhu fî kulûbikümü'l-vehn*) ve sizin kalbinize *vehn* bırakacak.”

(*Fekàle kàilün*) Orada bulunanlardan birisi dedi ki:

(*Yâ rasûla'llàh, veme'l-vehnü*) “*Vehn* nedir ey Allah'ın Rasülü?”

(*Kàle*) Buyurdular ki:

(*Hubbü'd-dünyâ*) “Dünyayı sevmek... Bu dünyayı seveceksiniz, bağlanacaksınız; ‘Aman menfaatim gitmesin, köşklerime zarar gelmesin, ticaretim bozulmasın!’ diye.”

(*Ve kerâhiyetü'l-mevt*) “Ölümden korkmak.” Ölümden korkacaksınız. Ondan başınıza gelenler gelecek.” diye bildiriyor.

Ölümden korktu mu insan bitiyor.

Bir hadis-i şerif de var ki, kolay bir şey değil... Kabul ediyorum zorluğunu. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[91]

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ ، وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِالْغَزْوِ ، مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنَ النِّفَاقِ (م. د. ن. حم. ق. هب. حل. عن أبي هريرة)

(*Men mâte ve lem yağzu, ve lem yuhaddis nefsehû bi'l-gazvi*) “Bir kimse gazâ etmeden ve gazaya gitmeyi gönlünden

[91] Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1517, no:1910; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.13, no:2502; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.8, no:3097; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.374, no:8852; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.12, no:4223; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.48, no:17720; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.6, no:4305; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.160; İbn-i Cârud, *el-Müntekà*, c.I, s.259, no:1036; İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.I, s.202, no:43; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.507, no:5575; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.506, no:4306; Buhàrî, *Târih-i Kebir*, c.VI, s.191, no:2140; Ebû Hüreyre RA'dan.

geçirmeden, yâni şehid olmayı temennî etmeden ölürse, (*mâte alâ şu'betün mine'n-nifâk*) bir çeşit nifak üzere ölür."

Şehidliği isteyecek insan yâni... Can u gönülden isteyecek.

"—E, isteyemiyorum."

İsteyemiyorsan, bir hastalık var, sen onun merhemini bulmaya çalış! Şöyle yavaş yavaş, bir yerden tedaviye başla... Bir doktora git. Yâni, doktorsuz olmaz bu iş. Madem dişin ağrıdığı zaman dişçiye gidiyorsun, bir hastalık olduğu zaman doktora gidiyorsun, buna da bir çare arayacaksın.

Allah-u Teàlâ'yı sevmenin alâmetlerine devam edelim:

والرضاء بقضائه ،ومحبة كلامه ، والتلذذ بتلاوته ، وسماعه ،

والطرب عند ذكره ، أو سماع اسمه ، وعدم الصبر عن ذلك ،

ومحبة رسوله واتباعه وهذا هو المعرفة.

7. (*Ve'r-rıdà bi-kadàihî*) "Seviyorsa, Allah'ın kazasına, kaderine, hükmüne râzı olacak.

8. (*Ve muhabbetü kelâmihî*) Kur'an'ını sevecek, kelâmını sevecek. (*Ve't-telezzüzü bi-tilâvetihî*) Kur'an-ı Kerim'i okumaktan zevk alacak. Makam ile okumaktan zevk alacak, dinlemekten zevk alacak, mânâsını anlamaktan zevk alacak, mucebince amel etmekten zevk alacak.

9. (*Ve semâuhû ve't-tarabu inde zikrihî*) Allah-u Teàlâ Hazretleri anıldığı zaman, şıkır şıkır oynayası gelecek." *Tarab* diyor eğlence ve *semâ* dönme, Mevlevîlerin döndüğü gibi... (*Ev semâi ismihî*) "İsmi anıldığı zaman..." Allah denildiği zaman şöyle bir oynayacağı gelecek yerinden, sevgisinden...

(*Ve ademu's-sabrı an zâlike*) "Bu halde sabrı filan kalmayacak. Elinden ihtiyarı gidecek, aklı başından gidecek Allah'ın adı anıldığı zaman.

10. (*Ve muhabbetü rasûlihî*) “Rasûlünü sevecek.” Öyle şey var mı? Sen Rasûlünü sevmeden, Allah’ın sevgisini nasıl elde edersin? (*Ve’ttibàuhû*) “Ve ona, Rasûlüllah’a ittiba edecek. (*Ve hâzâ hüve’l-ma’rifetü*) İşte Allah’ı bilmek, Allah’ı muhabbetle bağlanmak, tanımak ve sevmek böyle olur.” diye zikrediyor.

Bu hadisi sonuna kadar tamamlayacağım. Başka hadis söylemeyeceğim; ama şu sözleri tamamlayacağım.

e. Ma’rifetullah’a Erişmenin Şartları

Bir kitaptan naklen diyor ki yine üstadımız: Ma’rifetullaha erişmek için, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin ma’rifetine erişmek için şunlar lâzım... Üç kademe lâzım. Bir;

أحدها : المعرفة بوحدانية الله تعالى ، والثاني: المعرفة بقدرته ،

والثالث: المعرفة بصفاته

1. (*Ehadühâ: El-ma'rifetü bi-vahdâniyeti'llâhi teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir olduğunu anlamak."

Bir tane, var mı başka tapılacak, var mı başka önünde eğilecek, var mı başka sözü dinlenilecek? Bir tane, başka değil... İki değil, üç değil, beş değil... Bir tane, Allah'ın birliğini anlayacak; bir... Böyle yaptığı zaman insan şirkten kurtulur.

"—Efendim, ben şirk koşmuyorum, Allah'ın birliğine inanıyorum."

Peki, nefsine tapıyorsun, paraya tapıyorsun, makama tapıyorsun... Onlar da bir çeşit şirktir. Onlar gözle görülmüyor yâni karşında bir put olarak durmuyor; ama onlara da tapıyorsun ya onlara kulluk ediyorsun ya, mevkiye makama, paraya... Onlara da dikkat etmek lâzım! O görünmeyen şeyleri gözden çok kimse kaçırır; ama fiilen o öyle oluyor. İkincisi:

2. (*Ve's-sânî: El-ma'rifetü bi-kudretihî*) "Kudretine inanacak, kudretini bilecek." Dilerse, dilediğini yapar. Duayı kabul ederse, yaşadın... İsterse seni toz eder, zerreler haline getirir, kahreder, ezer... Kudretine inanacak. Öylece o şeyden kurtulacak. Kudretine her yönden inanınca, pervasızlıktan kurtulacak.

3. (*Ve's-sâlis: El-ma'rifetü bi-sıfatihî*) "Allah'ın sıfatlarını, vasıflarını bilecek."

Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıldır acaba? Say bakalım, söyle... Nasıl bir Allah'a ibadet ediyorsun sen? Hani namaz kılıyorsun ya günde beş vakit. O senin Mevlâ'n nasıldır? Anlat bakalım? Ne kadar öğrenmişsin, bunca bu yaşa gelmişsin; Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bir anlat bakalım bana. Senin bildiğin Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bir tarif et bakalım, nasıl biliyorsun. Sıfatları, o sıfatlarına sahip olacak insan. Böyle olursa ne olur? Teşbihten kurtulur. Benzetmeden kurtulur. Başkalarına şey yapmaktan, ona benzetmekten kurtulur. Tenzihe erer..

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize vahdaniyetini idraki nasib

etsin... Kudretini sezmeyi ve ona boyun eğmeyi nasib etsin... Sıfatlarına vukufu nasib etsin... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sıfatları...

Her sabah şurada okuduğumuz *Evrâd*'da geçiyor ki: Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hadis-i şerifte zikredilmiş, doksan dokuz tane ismi var:[92]

إِنَّ لِلّٰهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا ، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

(خ. م. ت. ه. حب. طس. ق. عن أبي هريرة)

(*İnne li'llâhi tis'aten ve tis'îne'smen, men ahsàhâ dehale'l-cenneh.*) "Muhakkak ki, Allah-u Teàlâ'nın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları ezberlerse, cennete girer."

"—Cenneti istemiyor musun?"

"—İstiyorum..."

"—Niye ezberlemedin daha?"

Zor, başka şeyleri ezberliyor insan. Hukuk fakültesine girdi mi kaç tane kanun ezberletiyorlar. Roma Hukuku'nu ezberletiyorlar, İtalyanca'yı ezberletiyorlar. Mühendisliğe girdi mi neler öğreniyor, başka yerlere girdi mi neler öğreniyor... Cennete girecek ya, Esmâ-i Hüsnâ'yı öğrenmez... Esmâ-i Hüsnâ'nın mânâsı nedir? Bir şerhinden, açıklamasından okumaz. Ondan sonra cenneti ister. Öyle durduğun yerden cennet olmaz ki... Taleb edeceksin.

---

[92] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.981, no:2585; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2062, no:2677; Tirmizî, *Sünen*, cV, s.530, no:3506; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1269, no:3860; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.258, no:7493; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.87, no:807; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.296, no:981; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.X, s.27, no:19601; Taberânî, Dua, c.I, s.48, no:97; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.231, no:1704; Dâra Kutnî, *İlel*, c.IX, s.1675; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.139; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.674, no:1933; İbn-i Hacer, *Tahlîsü'l-Hayr*, c.IV, s.172, no:2056; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.23330.

مَنْ طَلَبَ شَيْئًا وَجَدَّ ، وَجَدَ ؛

وَ مَنْ قَرَعَ بَابًا وَ لَجَّ ، وَلَجَ .

(*Men talebe şey'en ve cedde, vecede*) "Kim bir şeyi talep ederse, isterse ve onun için de ciddî gayret sarf ederse, sa'y ederse, uğraşırsa bulur."

(*Ve men karaa bâben velecce*) "Kim ısrar ederse... Kapıyı çalar; durur, tekrar tekrar çalar, çalar çalar çalar; beklerse; (*velece*) kapıdan girer." Bekleyecek, hemen açılmadı diye geri dönmeyecek. Gayret sarf edecek.

Dünya için ne kadar koşturduğumuzu düşünün... Ahiret için ne kadar tembellik yaptığımızı da, kendi kendinize kıyaslayın; insafa gelin!

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi insafa sahip eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

28. 03. 1982 - İskenderpaşa

08. ALLAH'IN KULUNU SEVMESİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-àhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: لَمْ يَلْتَحِفِ الْعِبَادُ بِلِحَافٍ أَبْلَغَ عِنْدِي مِنْ قِلَّةِ الطَّعَامِ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 330/3 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Lem yeltahifi'l-ibâdü bi-lihàfin eblağa indî min kılleti't-taàmi.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Peygamberimiz, Efendimiz, rehberimiz, nümûne-i imtisâlimiz, Muhammed-i Mustafâ SAS'in mübarek ehàdis-i şerîfesinden bir miktarını sizlere nakil ve izah edeceğim.

İzahlara geçmeden evvel, hassaten ve evvelen peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh-u saadeti için; sonra sair enbiya ve mürselînin, cümle evliyaullahın ruhları için; cümle sadât-ı meşâyih-ı turûk-u aliyyemizin ruhları için; bu eserin

müellifi, Ahmed Ziyâeddin Efendi Hocamız Rh.A'in ruhu için;

Bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin, bilgilerin bize kadar erişmesinde gayreti olmuş, emeği geçmiş olan cümle ulemânın, ruvâtın, alimlerin, râvilerin ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mescid-i şerife teşrif eden siz muhterem kardeşlerimizin, ahirete irtihal ve intikal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için; hayatta olanların da sıhhat ve selâmet üzere dâim olmaları için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif hediye eyleyelim:

....

a. Az Yemenin Faydası

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde, sıra hadis-i kudsîlere gelmiş idi. Peygamber Efendimiz, "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurur:" diyerek bu hadis-i şeriflerini irad etmekte, bu hadis-i şerifler... Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden naklen söylüyor Peygamber SAS Efendimiz.

İbn-i Abbas RA rivâyet olunmuş olan bu hadis-i şerifinde bize az yemenin, açlığın ehemmiyetini ifade ediyor Peygamber Efendimiz. Buyuruyor ki:[93]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: لَمْ يَلْتَحِفِ الْعِبَادُ بِلِحَافٍ أَبْلَغَ عِنْدِي مِنْ قِلَّةِ الطَّعَامِ

(الديلمي عن ابن عباس)

RE. 330/3 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*Lemyeltahifi'l-ibâdü*) "Kullar sipere geçmedi, korunmadı, (*bi-lihàfin eblağa indî min kılleti't-taàm*) benim indimde az yemekten

---

[93] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.175, no:4472; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.712, no:7128; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.58, no:129; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.69, no:14998.

daha uygun, daha münasip bir siper ile benim azabımdan, gazabımdan kendisini korumadı. Yâni, kendisini koruyacak bir siperin arkasına geçmedi.”

Bu Arap dilinin kendi üslubuna göre söylenmiş bir söz. Türkçe söylemek gerekirse:

“Allah-u Teàlâ Hazretleri Cebbar’dır, kudret sahibidir, her şeye gücü yeter. Dilerse kullarını günahlarından dolayı azaplandırır, dilerse lütf u kerem eyler, affeder.

لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ (الأنبياء:٢٣)

(*Lâ yüs’elu ammâ yef’al*) [O yaptığından dolayı sorgulanamaz.] (Enbiyâ, 21/23) Kimse ona sorgu, sual açamaz. Kimse, “Neden böyle yaptın?” diyemez. Çünkü kudret-i külliye sahibidir. Kudretinin sonu, nihayeti yoktur ve ona soru soracak bir başka mercî yoktur.

Kullar da zaten, eğer bir cezaya uğrayacaklarsa, bin kere, milyon kere hak etmiştir zaten... Allah-u Teàlâ Hazretleri adalet sahibidir, Àdil’dir, Hakem’dir, Adl’dir; serapa adalettir, her şeyi adalettir.

Biz adaletinden de korkarız Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin. Neden? Eğer adaletle muamele ederse, yandık... Adaletle hareket etmek demek, terazi kullanmak demek... Bu tarafa bizim iyiliklerimizi koyacaksın, öbür tarafa da dirhem koyacaksın da; bizim iyiliklerimiz tartıda bir yekûn tutacak da, ondan sonra kâr edeceğiz; eyvah! Böyle bir şeye takatimiz yok. Eğer böyle bir muameleye maruz kalacaksak, yandık. Yandık, şimdiden yandık, kurtuluşun hiç bir çaresi yoktur. Meğer ki, Mevlâ lütfeyleye, rahmet eyleye...

Yâni, kulların öyle teraziye gelir tarafı yoktur.

“—E, pekiyi, ahiretteki terazi ne oluyor hocam?”

Ahirette terazi var; ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu tarafa devamlı ağırlıklar koydurtuyor... Bir namaz kılıyorsun, on misli

veriyor. Bir iyilik yapıyorsun, yedi yüz misli veriyor. Bazen *bi-gayri hisâb* veriyor... Sonra günahları da çeşitli vesilelerle siliyor; çeşitli vesilelerle sildiriyor. Bunları müteaddit defalar söyledik ama, muhtemeldir ki bazı kardeşlerimiz buraya ilk defa gelmişlerdir, duymamış olabilirler...

Bir kere, bir kul bir iyiliğe niyet edip, onu yapmasa, yapamasa; ondan bile bir ecir veriyor. Onun için, iyi niyet besleyin, iyi şeyleri önceden söyleyin, iyi şeyleri yapmaya gayret edin, niyet edin. Çünkü, yapamazsanız dahi ecir var.

Şimdi bir arkadaşımız bizi karşıladı da diyor ki:

"—Yeni, bir işyerine girdim, işin sahibine de söyledim: 'Ben eski işyerimden ayrıldığım için, bana ikramiye verecekler; yâni, zengin olacağım, param olacak..."

Para olunca ne olur? Müslümanın aklına tabii parayla yapılan farz geliyor. Hac, haccetmesi lâzım... Para oldu mu haccedecek; şarları yerine gelen kimsenin haccetmesi lâzım. İslâm'ın beş direğinden birisi; hac... Onun için, yeni patronuna demiş ki:

"—Hac mevsimi geldiği zaman müsaade eder misiniz, ben haccedeyim?"

"—Yok, daha yenisin, ilk sene girdiğin işte sana müsaade edemem." demiş.

Acıdım o cevabı veren işyeri sahibine... O da müslüman bir kardeş de ondan acıdım, yoksa başka bir şey demeyeceğim.

"—Hay hay, baş üstüne, inşâallah beraber gideriz, kol kola gideriz; bana da nasib olur, sana da nasib olur. Elbette, Allah'ın farzına mânî mi olacağım? Hele sen gitmeye niyet et, benim elimden gelen her türlü kolaylığı ben sana göstermeye razıyım!" deseydi, gönderemese bile göndermiş gibi ecri peşin alacaktı. Kaçırdı fırsatı, kaçırdığı için acıdım...

Buna mukabil, bir başka arkadaşı müteaddit konuşmalarımda hep söylerim. Kendisine bir hayır için müracaat etmişler,

"—İşte, cemiyetimizin hayır işi var, para verir misin?"

"—Siz biraz piyasayı dolaşın da, öyle gelin." demiş.

Dolaşmışlar, akşam gelmişler yanına; tahmin ediyorlar ki o zamanın o senenin hesabına, parasına göre beş bin lira filan verecek yâni, bundan [1982] on sene, on beş sene önce; çıkartmış, elli bin lira vermiş. Yâni, umduklarından on misli fazla vermiş...

Tabii Allah râzı olsun, ecrini ziyade etsin, dünya ahiretini mamur eylesin... Çok sevdiğimiz bir kimse... Bundan daha güzel bir şey söylemiş, diyor ki:

"—Siz bunu şimdilik kabul edin, önümüzdeki sene inşaallah daha fazlasını vereceğim!"

Daha dur bakalım, önümüzdeki sene yaşayacak mısın, yaşamayacak mısın? Kazanacak mısın, kaybedecek misin? Ne kaybeder? Niyeti öyle yapıyor o zamandan, daha o parayı vereceği zamandan niyeti öyle yapıyor.

İşte akıllı insanın işi budur. Hayrı önceden temenni eder. Hâsılı, temenni edip de yapamadığı hayır için bile Allah bir ecir verir insana; bir... Eğer yaparsa, yaptığı zaman da, "Sen bir iyilik yaptın, al sana bir iyiliğin karşılığı olan şu kadar sevap." demez, o

vermesi gereken karşılığın on mislini verir. Bire on... Yâni, bir mislini vermiyor, tam karşılığını vermiyor; onla katlayarak, on mislini veriyor. Bazen daha fazlasını verir, yedi yüz mislini verir. Bazen de hesaba sığmaz şekilde daha çok verir. Bi-gayri hisâb ihsan eder, hesaba girmeyecek şekilde...

Böylece kul niyet ettiği şeyden bir ecir alır. Yaptığı şeyden bin bir türlü ecir alır. Ecir hanesi çok çalışıyor yâni, fazla miktarda çalışıyor. Kolay kolay kazanç kazanıyor.

Buna mukabil, bir şerre niyet etse... Kötülüğü işlemeye niyet etse, yapmasa günah yazmaz Allah, niyet ettin diye günah yazmaz. Yaparsa, bir günah yazar. Yâni on misli, on günah yazmıyor; bir günah yazar, ondan sonra da melekleri tehir ederler deftere kaydetmeyi. İstiğfar ederse gene affeder. İstiğfar ederse,

"—Aman ya Rabbi, ben hata ettim, suç bende, hatalı olduğumu anladım, ben ettim, sen eyleme." derse, siler gene... Yapılmıştı ya, yapıldığı halde siler.

Şeytan kahrolurmuş... Diyor ki:

"—Şu Ademoğlu benim hasmım, aldatıyorum, günahlara düşürüyorum; gözyaşı döküyor, yalvarıyor, istiğfar ediyor, gene affoluyor, hatta derece alıyor. Nedir bu benim çektiğim?" gibilerden yâni, kahrolurmuş şeytan...

İstiğfarla günahlar gidiyor; bir...

Sonra birçok günah giderici şeyler var. Bir tanesi şimdi bu vaazımızda, ilerideki hadis-i şeriflerde gelecek. Bir kere her namaz, bir önceki namaz ile aradaki günahların affına sebep oluyor. Şimdi biz ikindiyi kıldık *el-hamdü lillâh,* öğle ile ikindi arasındaki günahlar sililindi. Akşamı kılacağız, ikindi ile akşam arasındaki günahlar silinecek. Namazlar aralarındaki günahlara kefarettir.

Ramazanlar, aralarındaki günahlara kefarettir. Umreler, aradaki günahlara kefarettir. Haclar, aradaki günahlara kefarettir. Hastalıklar, ateşli, hummalı hastalıklar, günahlara kefarettir. Belâlar, günahlara kefarettir.

“—Bir kula ben malında veya canında veya ailesinde bir musibet verir de, onu sıkıntıya sokar, üzersem; o da bunu sabr-ı cemîl ile karşılarsa; ‘Mevlâ’mdan gelmiş, ne yapalım?’ diye yutkunur, hazmeder, ses çıkartmazsa, ben ona kıyamet gününde defter açmaya, terazi kurmaya hayâ ederim.” buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Şu ne acaip iştir ki, günahı kul yapıyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri hesaba çekmekten hayâ ederim buyuruyor. Utanacak olan biziz, Mevlâ ne kadar lütuf, kerem sahibi ki hayâ ederim buyuruyor.

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri dilerse azaplandırır, dilerse affeder. Azaplandırırsa, lâyıkız; oh olmuş yâni... Elbette, kim bilir ne kadar edepsizlikler yapmışızdır da, hepsi yerindedir. Kahrı da hoştur, lütfu da hoştur. Hepsi yerindedir, hiç bir şeye itiraz etmeye insanın yüzü yoktur, mecali yoktur. Elbette böyle olması gerekiyordur.

Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin gene azabını, gazabını bazı şeyler önler. Meselâ, kullarına azap vermeyi düşünür, azap indirmeyi tepesine... Yıldırımlar yağdırmayı, taşlar yağdırmayı düşünür de, işte o ehl-i tàatı, fukarayı, çocukları, mâsumları, kendisine itaat eden kulları düşünerek affeder diye hadis-i şerifler var; çeşitli siperler var.

Burada da diyor ki; Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin azabından, gazabından korunmak siperlerinden birisi anlatıyor:

“—Kul, açlıktan daha güzel bir siper arkasına geçmemiştir benim azabıma, gazabıma karşı...”

Açlık koruyucu bir tedbir oluyor yâni... Nasıl şey bu? Niye böyle oluyor? Bunun esrarını acaba biz anlayabilir miyiz?

Kısmen anlayabiliriz. Yâni, birazcık anlayabiliyoruz. Çünkü biliyorum ki, karnım doydu mu uykum geliyor, yan gelip yatıyorum. Uykudan kalktı mı, keyfim bir şeyler yapmak istiyor. Çalgı mı dinlesem, eğlence mi yapsam, gezmeye mi gitsem; nerede zevk var, safa var? Emirgân mı güzel, Çamlıca mı güzel? Plaj mı

güzel, dağ mı güzel? Uludağ mı güzel, deniz kenarı mı güzel? İnsan karnı tok, sırtı pek oldu mu, nefis kabarıyor, kuvvetleniyor, güçleniyor, ona boyna kötülüğü emrediyor.

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّي (يوسف:٥٣)

(*İnne'n-nefse leemmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî*) "Nefis insana olanca şiddetiyle kötülüğü emreder, ancak Mevlâ'nın rahmetiyle lütfedip koruduklari müstesna..." (Yusuf, 12/53)

"—Ye, iç, yan gel, keyfine bak, bu hayat eline bir defa geçer, bu dünyaya bir defa gelmişsin, kâr eyle..." der.

Kâr mı, zarar mı, onu düşündürmez; kısa... Önüne baktırtıyor, ilerisine baktırtmıyor. Aslında burada bazı kârlar, bazı lezzetler vardır ki sonu zarardır.

Meselâ bir memur, rüşvet alsa... Eline bir milyon lira para geçse... O zaman para geçti, safâ; ama biraz sonra anlaşılsa aldığı rüşvet, yaptığı suiistimal, kötülük... Yakasına yapışsalar, hapse tıksalar, şöyle cezalandırsalar, böyle cezalandırsalar; ne oldu? O ilk baştaki muvakkat, sevindirici para, pul, lezzet; sonunda azaba döndü.

İşte onun gibi her lezzetin sonu, lezzet gelmez. Bazı lezzetlerin sonu azap gelir. Hatta dünya lezzetlerinin çoğunun sonu azap gelir. Onun için, nefis insanı aldatıyor, kandırıyor... Yakın lezzetleri hoş gösteriyor. Dünya insanı aldatıyor, yakın lezzetleri hoş gösteriyor. Hatta onun için, ayet-i kerimede buyrulmuş ki:

فَلاَ تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَلاَ يَغُرَّنَّكُمْ بِاللهِ الْغَرُورُ (لقمان: ٣٣)

(*Felâ tegurrannekümü'l-hayâtü'd-dünyâ*) "Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın! (*Ve lâ yegurranneküm bi'llâhi'l-garûr.*) Aman, çok aldatıcı, çok kandırıcı olan şeytan, Allah'ın affına güvendirerek sizi kandırmasın!" (Lokman, 31/33)

Aldatıyor insanoğlunu, çoğu aldanıyor. Hepsi, "Akıllıyım!" der;

hiç birisi “Deliyim!” demez. Hepsi aklının çok iyi olduğunu düşünür. En doğru şeyi düşünüp, hayatı ona göre tanzim ettiğini düşünür. Hatta bir nasihatte bulunsan, senin yüzüne kurnaz kurnaz bakar veyahut acıyarak bakar;

“—Vah zavallı! Dünyadan haberi yok! Hangi asırda yaşıyor?” filân diye düşünür.

Herkes akıllıyım sanıyor, herkes bir şeyin peşinde koşuyor. Ama nefis, dünya ve şeytan, insana sonu pişmanlık olan yakın lezzetleri gösterir. Peygamberler, Kur’an-ı Kerim, hadis-i şerifler, Allah’ın dinini iyi bilen, Allah’ın sàlih kulları da, yakın lezzetlere iltifat etmemeyi ikaz eder insanlara... Der ki:

“—Bu lezzetler, lezzet gibi görünüyor; ama aman dikkat et! Bak bu yediğin tatlı gibi görünüyor, ama içinde zehir var. Biraz sonra miden yanmaya başlayacak, kıvrım kıvrım kıvranmaya başlayacaksın.” der.

“—E, şimdi tatlı geliyor.”

“—Tatlı; ama zehirin tesiri on beş dakika sonra başlayacak...”

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz’in vasıflarından birisi, *nezîr*; korkutuyor. Müjdeliyor ve korkutuyor:

“—Şöyle yaparsan cennete gidersin, böyle yaparsan cehenneme gidersin!” diye.

Allah ehli olan kimseler de, Peygamber SAS Efendimiz’in yolundan giden ulema da öyle yapar. Hiç insanların keyfine uygun konuşmaz, “Otur köşklerde, zevk safa sür!” demez.

“—Hep zevklerin önüne çıkarlar bu adamlar yâ... Ne çekilmez adamlar. Hep bu zevklerin karşısına çıkarlar.” diye ehl-i dünya hoşlanmaz, yaka silker. “Aman, gene soğuk nevâle başladı.” filan gibi; ama o aslında merhamet ediyor.

Doktor eline neşteri alıp kestiği zaman, hastaya kızıyor mu, iyilik mi yapıyor?

“—E, canı yanıyor, kan akıyor, ızdırap var...”

Ama iyi olacak, arkası iyi olacak. Onun için, bir şeyin şu andaki lezzeti olmasına filan bakmamalı da sonuna bakmalı.

Yâni, insan önüne bakmamalı da başını kaldırıp ilerisini de görmeli. Ona göre hareket etmeli.

İşte bu ölçüler içinde düşündüğü zaman insan, çok yemek yemek de insanın keyfine uygun geliyor; ama lezzetle yiyorsun,

"—Oh, çok da leziz olmuş. Pirzolalar, kebaplar, tatlılar vs. filan..." Allah'ı unutturduğu için...

Bir kere şu bakımdan unutturuyor, uyku getiriyor, gaflet çöküyor, gözleri kapanıyor filan... İkincisi, nefsi kuvvetlendirdiğinden dünyaya, dünyanın zevklerine yönelttiriyor. Az yemek yediği zaman ise, az yemek yediği zaman ise, insanın midesi boşalınca, kalbi berraklaşıyor. Hava açık, berrak; ilerisi görünüyor ve yumuşuyor hali...

Çoğu zaman, hepimiz oruç tuttuğumuz zamanlardan şöyle düşünelim, dikkat edelim; ikindiye doğru bir yumuşaklık gelir insana, şöyle biraz bir Kur'an dinlese, bir dokunaklı hafızın sesini dinlese, bir hocanın bir-iki ayet, hadis izahını dinlese; gözünden yaşlar damlayı damlayıverir. Neden? Karnı aç da ondan...

Duyguları inceldi yâni, duygular inceliyor, hassaslaşıyor. Karnı tok olsa, ağlayamaz. Gelmez içinden ağlamak. İçi kıpırdamaz... Onun için insanı hassaslaştırıyor, ahiretin inceliklerini gösterecek bir berraklık meydana getiriyor. Böylece insanın kemaline, ma'rifetullaha ulaşmasına yardımcı bir vasıta oluyor.

Bu hadis-i şerif işte bu *kılletü't-taam* meselesinin delilidir. Ehl-i tasavvuf, söylemişlerdir; yemekleri azaltın diye... İşte onun hadis-i şeriften delili.

Şimdi bugün tasavvufu sevenler de var, tasavvufun düşmanları da var... Tasavvufun düşmanlarını ikiye ayırıyoruz. Bir, İslâm'ın ve tasavvufun düşmanları... İkisine birden düşman yâni, tasavvuf İslâm'ın bir parçası olduğu için düşman, eh o İslâm düşmanı, ne yapalım? Şeytan var, kâfir var, müşrik var, din düşmanları var; biliyoruz o düşmanları, ona karşı tavır alırız; güzel...

Bir de müslüman olup da, tasavvufa düşman olanlar var. Bunların bir kısmı diyorlar ki:

"—Tasavvufun içinde bid'atlar var, yalan yanlış şeyler var..."

Tabii, ona da birden itiraz etmiyorum ben. Diyorum ki;

"—Sen hangi tasavvufu tanıyorsun, bir söyle bakalım? Bektâşîliği mi tanıyorsun, bilmem neyi mi tanıyorsun, falancayı mı tanıyorsun? Senin tasavvuf deyince aklına gelen hangi tasavvuf, bir onu söyle!" diyorum.

Söyledikten sonra, izahımı ona göre yapıyorum. Çünkü, eğer onun tanıdığı yerde, mıntıkada; onun gördüğü ehl-i tasavvuf, sünnet-i seniyyeden uzak, dinî ülûmdan uzak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takvâsına sahip olmayan kimseler... Kadın-erkek bir arada, çalgı, cümbüş, içki vs. Namaz yok, niyaz yok...

"—Bizim namazlarımız kılınmış." filan düşüncesindeler ise, elbette, onun karşısında biz de düşmanız. Buyurun beraber cihad edelim, çünkü din düşmanı bunlar! Yâni, bunlar ahiret yolunun haramileri... Ahiret yolunda insanların önüne çıkıyorlar, "Ver imanını, ver itikadını..." diye itikad yağmalayıcı bunlar.

Adam da kendisini İslâmî, dinî bir şey yapıyorum diye kaptırıyor, hanımıyla beraber gidiyor. Kadın erkek bir arada, zevk u safâ... Zaten kadın erkek bir araya geldi mi, hoş gelir nefse... Gayet hoş gelir, tatlı, safâlı vakitler geçiriyorlar; adı tasavvuf...

Ooo, öyle olur mu? Olmaz... Niye olmaz? Bizim rehberimiz, nümune-i imtisâlimiz, Peygamber SAS Efendimiz'dir... O ne demişse, o öyledir. Ne dememişse, o öyle değildir. Onun için, işte Kur'an-ı Kerim, işte Rasûlüllah... Biz bu ikisine sımsıkı sarılırız, hayatımızı onlara göre tanzim ederiz. Bunlarla İslâmiyet'in özünü anladıktan sonra da, etrafımızdaki insanların hallerini o terazide tartarız. İnsan önce hakkı bildi mi, kimin hak ehli olduğunu bilir.

"—Efendim, kerametleri zahir, çok yüksek bir şahıs. Havalarda uçuyor, denizlerde yürüyor..."

Ne yaparsa yapsın...

"—Kendi gözümle gördüm..."

İstediğin kadar gör... Hint fakirleri de ipe tırmanıp, yukarı

doğru çıkıyorlar. Kırk gün yemek yemeden duruyorlar. Dikenli çivilerin üstünde yatıyorlar... Ne olur? Sinek de uçuyor; çok mu makbul bir varlık yâni... Balık da yüzüyor suda, çok mu makbul? Hamsilerin haddi hesabı yok, sayamazsın; küçük balıklar, büyük balıklar... Mühim olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin istediği kul olmaktır.

Oyuncak mı din? Kerametle, uçmakla, gezmekle, tozmakla... Yoksa cambazlık mı? İslâmiyet cambazlık mı yâni? En büyük keramet, istikamettir. Hangi babayiğit var, hangi mert adam var? Haydi bakalım, Rasûlüllah'ın izinde, İslâm'ın meşakkatlerine tahammül ederek yaşa!

Ne kadar enerji lâzımsa sana, onu al! Ama kilo alıp, göbeklenip, şişip, sen onu taşımak zorunda kalacağın kadar yeme!

Tabii, yemeği azaltmanın ilk şekli, miktar olarak az yemektir. İkinci bir şekli de, zaman zaman oruç tutmaktır. Pazartesi ve perşembe günü oruçları, Peygamber Efendimiz'in sünnet oruçlarıdır. Kendisi tutmuş, tutulmasını da tavsiye etmiştir.

Arabî ayların on üç, on dört, on beşinde; *eyyâm-ı biyd* (beyaz günler) denir o günlere, o günlerde oruç tutmak sünnettir.

Ramazan'ın dışında sünnet-i seniyye olan oruçlar vardır. Mümkün mertebe o oruçları tutarsın, tuttukça;[94]

---

[94] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2723, no:7054; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.136, no:764; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.393, no:9101; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.45, no:1235; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.III, s.269; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.235, no:7898; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.279, no:3285; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2675; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.379, no:7723; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.476, no:2507; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:541; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.174, no:1120; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.66, no:254; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.219; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.99; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.404; Dâra Kutnî, *İlel*. c.X, s.162, no: 1955; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.371; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.162, no:2213; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.40, no:11377; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*,

اَلصَّوْمُ لِي ، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ (خ. م. ت. حم. عن أبي هريرة)

(*Es-savmu lî, ve ene eczî bihî*) "Oruç benimdir, benim içindir; onun mükâfatını ben vereceğim!" buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri...

O ecirlerden istifade etmeli. Kalbi yumuşar, sevap kazanır.

b. Hastalığa Sabrın Karşılığı

Gelelim öteki hadis-i şerife:[95]

قالَ الله تَعَالَى : إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِيَ الْمُؤْمِنَ ، فَلَمْ يَشْكُنِي إِلَى عُوَّادِهِ ،

أَطْلَقْتُهُ مِنْ إِسَارِى ، ثُمَّ أَبْدَلْتُهُ لَحْماً خَيْراً مِنْ لَحْمِهِ ، وَدَماً خَيْراً مِنْ

---

c.VIII, s.232, no:8492; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.286, no:1005; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.273, no:8117; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2523; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2677; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.159, no:2211; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.129, no:915; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2521; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.349; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.177, no:4478; Hz. Ali RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.161, no:2212; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4256; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.98, no:10076; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2522; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.213, no:3691; Dâra Kutnî, *İlel*. c.V, s.316, no:907; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.59, 141; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.309, no:3391; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1254; Ebû Meysere RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.404; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.416, no:5071-5080; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.710, no:23576-23629 ve 24271-24290.

[95] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.500, no1290; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.187, no:9943; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.375, no:6340; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.555, no:6691; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.14, no:9; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.40, no:14918.

دَمِهِ ، ثُمَّ يَسْتَأْنِفُ الْعَمَلَ (ك. هب. عن أبي هريرة)

RE. 330/4 (*Kàle'llàhu teàlâ: İze'bteleytü abdiye'l-mü'mine felem yeşkünî ilâ uvvâdihî atlaktuhû min isârâ sümme ebdeltühû lahmen hayran min lahmihî ve demen hayran min demihî sümme yeste'nifü'l-amel.*)

Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edilen bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz yine Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden naklen, hadis-i kudsî olarak şöyle buyuruyor:

(*Kàle'llàhu teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

(*İze'bteleytü abdiye'l-mü'mine*) Ben bir kulumu mübtelâ ettiğim zaman..." Mübtelâ etmenin mânâsı, vücuduna bir hastalık verip de o hastalığa uğratmak demek yâni... Mübtelâ... İşte midesinde ağrısı var, kalbide ağrısı var, ayağında, sırtında, neyse, başında, elinde... "Ben mü'min bir kulumu mübtelâ ettiğim zaman, (*felem yeşkünî ilâ uvvâdihî*) kendisini ziyarete gelenlere beni şikâyet etmezse..."

Hastalandı, yatağa düştü, yakınları geliyorlar: "Ooo, geçmiş olsun." filan diye... "İşte o zaman, beni, kendisini ziyaret edenlere şikâyet etmezse." E, hasta Allah'ı şikâyet mi eder gelenlere?

"—Allah başıma bu hastalığı verdi, böyle şey mi olur." filan mı der?

Hayır, ekseriyetle böyle demez hasta... Pekiyi ne der?

"—İşte çok başım ağrıyor da, tahammül edemiyorum da, bilmem ne de..."

Hastalığını tasvir eder. Yâni, hastalığının sıkıntılarını gelene laf olsun diye anlatır.

İşte o uykusuzluklar, o ağrılar, o sızılar; onlardan şikâyetler, neticede onları vereni şikâyet gibi oluyor. Yoksa hiç bir kimse, aklı başında bir kimse kalkıp da, doğrudan doğruya Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni kullarına şikâyet etmez.

"—Bu hastalığı Allah bana verdi, bu da olur mu?" demez yâni.

Hiç denilmiş, görülmüş, duyulmuş bir şey değildir. Deli olur

ancak onu söyleyen... Demek ki, fazla şikâyet etmeyecek, ketum olacak biraz.

"—Eh, iyi olur inşaallah, ne yapalım, hastalıktır; Allah sabır versin." filan gibi fazla şey yapmayacak öyle; dilini tutacak...

Öyle yaparsa ne olur? Öyle şikâyet etmezse, sabırla durursa, sağlam durursa yâni, yere sağlam basarsa ayağını; şikâyet yoluna gitmezse; (*atlaktuhû min isârî*) ben onu bu hastalıktan kurtarırım." herhalde kelime, harekelenmemiş burada... "Ben onu o hastalığından kurtarırım."

Sonunda tabii hepsi imtihan, bu dünya hayatında hangi, ne şey baki kalıyor? Hepsi gelip geçiyor.

İran şiirinde güzel bir kıssa vardır:

Çok şiddetli ayaz olmuş da kışın, fakirin birisi titriyor tabii, ne yapsın. Gezmiş, dolaşmış titreye titreye... Bakmış orada bir hamam var, hamamın ateş yakılan kısmına, *külhan* derler ya, odunların atılıp yakıldığı ocak kısmına hamamın... Gitmiş, küllerin arasında uzanmış, yatmış. Orası sıcak, duman var, ateş var, şey var... O şiddetli soğuk yok. Dışarının soğuğundan paçayı kurtarmış, orada geceyi geçirmiş.

Sabah olmuş, dışarı çıkmış, bir de bakmış ki ışıklar, karşıda güzel bir saray var, sarayında balkonunda samur kürklere sarılmış, oohhh, birisi safalı safalı duruyor, etrafa bakınıyor, kürklerin içinde... O zaman demiş ki:

Şeb-i tennûr güzeşt ü şeb-i semmûr güzeşt

"Samurlu gece de geçti, tandırlı gece de geçti." Küllerin arasında da geçti, kürklerin arasında da geçti. Sabah oldu, bitti...

Bu dünya hayatı işte böyle olacak. Yâni, zengin de fakir de aynı toprağa girecek. Herkes bir miktar yaşayacak, geçecek yâni... Geçici bir hayat... İmtihan... Hastalık da geçer...

Hastalık da geçer; ama şikâyet etmeden geçerse, bak ne oluyor:

"Ben onu o hastalıktan kurtarırım. (*Sümme ebdeltühû lahmen hayran min lahmihî*) Evvelki etinden daha güzel bir et veririm

ona.” Hastalıkta süzüldü ya etleri, zayıfladı, bir deri, bir kemik kaldı; “Eski etinden daha güzel bir et veririm. (*ve demen hayra min demihî*) Eski kanından daha hayırlı bir kan veririm. (*sümme yeste'nifu'l-amele*) Sonra da amel defterini yeniden başlatırım. İşe yeniden başlar.”

Amel defterine yeniden başlamak iyi mi, kötü mü? İyi... Günahların hepsini siliyor Allah-u Teàlâ Hazretleri, günahların hepsini siliyor, tertemiz; “Hadi, defterin temiz oldu, buraya güzel şeyleri yazdır, bir daha kötü şeyleri yazdırma! Al pırıl pırıl tertemiz bir defter.” diye, ameli yeniden başlattırıyor.

İşte bu da gösteriyor ki, bir kul Allah ona bir hastalık verir de sabırla davranırsa, sabrettiği zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri onun günahlarını siliyor demek ki... Günahları silmenin yollarından birisi de kulu hasta edip, o hastalığa sabrından sonra günahlarını affetmesi... Hastalığı kendisi veriyor. Ondan sonra da iyi olunca, günahların hepsi affoluyor.

Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarının hep iyiliğini istiyor da, bahanelerle kullarını, çeşitli bahanelerle affediyor.

Biz o kadar aciz, o kadar cahil, o kadar zalim, o kadar gafil insanlarız ki, bahanelerden bile istifade edemiyoruz. Yâni, bir bahaneyi, biraz bir küçücük adım atsak, birazcık bir yönelsek bahane edilecek, affolacağız. O kadar zalimiz ki, bahaneye bile yanaşmıyoruz yâni. Ağır iş yapmak şöyle dursun, bahaneyi bile yapmıyoruz da, ondan sonra cehennemi boyluyoruz.

c. Allah'ın Velî Kuluna Eziyet Etmek

Gelelim bundan sonraki hadis-i şerife... Bu hadis-i şerifi çok iyi dinleyin! Hz. Aişe Validemiz'den nakledilmiş. Pek çok hadis kitapları da kaynak olarak gösterilmiş altında... Uzun bir hadis-i şeriftir, hadisi baştan sona okumayacağım. Parça parça okuyup izah edeceğim.

Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[96]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ آذٰى لِي وَلِيًّا فَقَدِ اسْتَحَلَّ مُحَارَبَتِي. وَمَا تَقَرَّبَ

إِلَيَّ عَبْدِي بِمِثْلِ أَدَاءِ الْفَرَائِضِ، وَمَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ،

حَتَّى أُحِبَّهُ؛ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ، كُنْتُ عَينه التي يبصرُ بِهَا، وَأُذُنَهُ الَّتِي يَسْمَعُ

بها، وَيَدَهُ الّتي يَبْطِشُ بِها، وَرِجْلَهُ الّتي يَمْشِي بِها، وفؤاده الذي يعقل

به، ولسانه الذِي يتكَلَّمَ بِهِ؛ إِنْ دَعَانِي أَجَبْتُهُ، وَإِنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ؛ مَا

تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ وَفَاتِهِ وذَاكَ لِأَنَّهُ يَكْرَهُ الْمَوْتَ،

وأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ (حم. ع. طس. كر. ق. والحكيم عن عائشة)

RE. 330/5 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) "Azîz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki:

---

[96] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2384, no:6137; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.58, no:347; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.219, no:20769; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.4; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVI, s.96; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.IV, s.1463, no:1158; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.256, no:26236; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.139, no:9352; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.327, no:1457; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Evliyâ'*, c.I, s.23, no:45; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.277, no:7490; Hz. Aişe RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.520, no:7087; Hz. Meymûne RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.145, no:12719; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4445; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.513, no:3498; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.403, no:1157; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.62, no:137; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.72, no:15003.

(*Men âzâ lî veliyyen*) "Kim ki benim bir velîmi ezâlandırır ise, benim evliyamdan, evliyaullahtan, veli kullarından bir kulumu kim ezâlandırırsa, (*fekadi'stehalle muharabetî*) benimle harp etmeyi meşrulaştırmış olur."

Gidiyor benim veli kuluma sataşıyor ya, bana harp ilan ediyor o... Neden? Biliyor ki, o benim velimdir, dostumdur; ona sataşmak, bana sataşmak demek.

Şimdi bu veli kimdir? Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

أَلاَ إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللّٰهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ . الَّذِينَ آمَنُوا

وَكَانُوا يَتَّقُونَ (يونس: ٦٢-٦٣)

(*Elâ inne evliyâa'llâhi lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn. Ellezîne âmenû ve kânû yettekùn.*) [Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de... Onlar, iman edip de takvâya ermiş olanlardır.] (Yunus, 10/62-63)

Kısaca, Allah'ın veli kulları, Allah'a iman edip de takvâ üzere yürüyen, takvâ ehli kullardır.

İmanı bildik. İnandık ki yâ Rabbi, sen varsın, birsin! Meleklerin var. Kitaplarına iman ettik; kitaplar göndermişsin. Peygamberlerine iman ettik; peygamberler göndermişsin, bize hak yolu öğretsin diye... Ahiret gününe iman ettik; bu dünya hayatı her işin başı... Sonu değil! Bu dünya hayatından sonra, bir de öbür hayat var. O hayatta, ebedî hayatta, başında biz muhakeme olacağız; iyiler mükâfat, kötüler ceza görecek.

Ahirete de iman ettik. Hayır ve şerrin de hepsi senin kudretinle olduğuna, senden olduğuna ikrar ederiz, iman ederiz." diye iman sahibi olduk. Eh, *el-hamdü li'llâh,* Allah'ın veliliğinin, bir adımı tamam...

İkinci adımı: (*Ve kânû yettekùn*) Takvâ ehli olmak. Takvâ kelimesi üzerinde çok durun! Ben şimdi burada birkaç kelime bir şey söyleyeceğim ya, siz bu takvâ nedir, bu işin peşine düşün.

“—Bir kelime duydum hocadan, *takvâ* diye bir kelime... Acaba bunun aslı nedir, faslı nedir?” diye her gördüğünüz alime sorun!

Her hocaya sorun,

“—Hocam, takvâ nedir?”

Bir de o anlatsın bakalım, nasıl anlatacak. On kişiye sorarsanız, sonunda yavaş yavaş bu işi bilmeye başlarsınız.

“—Tamam, öbür hoca şöyle demişti, bu da böyle dedi, bu da böyle dedi.” filan...

Ben şimdi bir söyleyeyim: Takvâ, insanın günahlardan kaçınması, sakınmasıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azabına, cezasına, ikàbına, hoşnutsuzluğuna maruz kalmamak için sakına, çekine yürümesidir insanın. Takvâ bu... Korkmak; ama nasıl korkmak? Günahlardan korkmak... Nasıl korkmak? “Allah'ın cezasına uğrarım, hoşnutluğunu elden kaçırırım, hoşlanmadığı, sevmediği, gazab ettiği bir kul olurum. Aman böyle olmayayım.” diye uğraşmak... Takvâ budur.

Eğer hareketlerini böyle tanzim edebiliyorsan, tamam; müjdeler olsun ki, sen Allah'ın veli kullarından bir veli kulsun! Neden? İman ettin, bir de Allah'ın hoşnutluğunu kaybetmemek için titiz titiz, sakına sakına yürüyorsun. Dikkat ediyorsun, bastığın yere dikkat ediyorsun, attığın adıma dikkat ediyorsun.

“—Kim Allah için alırsa, Allah için verirse, Allah için severse, Allah için kızarsa... Yâni, her yaptığı işi Allah için yaparsa; imanını tamamlamış olur.” Yaptığımız her şeyi Allah için yapacağız.

“—Ben filanca adamı çok severim.”

“—Neden seviyorsun? Allah için mi? O Allah dostu mu, Allah düşmanı mı? Allah dostuysa, seviyorsan; ne mutlu... Allah düşmanını seviyorsan; yandın... Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri düşmanını seveni, dost edinmez.

Sen Allah'ın düşmanını sev, Firavun'u sev... Ondan sonra Allah'ın sevgisini bekle, rızasını bekle... Olacak şey mi? Mûsâ AS'ın yanında yer alma, Firavun'un yanında yer al, ondan sonra

Allah'ın sevgisi bekle; olmaz..." Ters... Tersine iş olur, onun için sevdiğini Allah için sevecek.

"—Kızdım, falancaya kızıyorum..."

"—Neden?"

"—Hiç, bana bir zararı yok, hatta iyiliği de var; ama din düşmanı... Sevemiyorum onun için, kızıyorum... Düzelse, iman etse, Allah'a kul olsa, boyun verse; ayağının tozu olurum, turâbı olurum, ayağını öperim elini bırakıp..."

Hah, bak güzel... Allah için kızıyorsun. Allah için seviyorsun, Allah için kızıyorsun; ne güzel... Allah kişiyi sevdiğine erdirecek ahirette... Kimi seversen, onunla beraber olacaksın. Cehennemlik bir kimseyi seversen, korkarım onun yanına gidersin. Cennetlik kimseleri sevmeye çalış ki, onların yanına gidesin.

Allah için alıp, Allah için vermek...

Hz. Ömer'e sormuşlar, malum

"—Takvâ nedir?" diye...

O da dikenli bir tarlada, ayaklarına diken batmasın, eteklerini diken yırtmasın diye dikkatli yürümeye benzetmiş takvâyı...

Bu dünya dikenli bir tarladır. Bu dünyada insan, çıplak ayaklı bir yolcu gibidir. eğer bu dünyada bastığı yere dikkat etmezse müslüman; çoban çökerten dikenlerin üstüne bir basar; feryad ü figan eder yâni... O dikenler ayağının ta topuğunun içine kadar girer "Hartt.." diye veyahut koca koca deve dikenleri vardır ya, eteklerine bir takıldı mı, cart curt yırtar sağını solunu... Dünyayı işte böyle bir dikenli, bakımsız tarlaya benzeteceksiniz. Siz de bu tarlada yürümek zorundasınız, üstelik ayakkabınız da yok...

İşte böyle hareket ederseniz takvâ ehlisiniz. Yâni, dikenden ayağınız kanamasın, eteğiniz yırtılmasın diye yürüyebiliyorsanız bu dünyada, işte o zaman takvâ ehlisiniz. İşte böyle kimse takvâ ehli bir kul...

Şimdi böyle bir kimse, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin velisi oluyor. Böyle bir kimseyi incitirse bir insan... Böyle hareket eden, Allah yolunda yürümeye çalışan bir kimseyi incitirse; *âzâ* ne

demek? Ezâ verirse ona, öyle bir kimseye eza verirse...

Başka rivayetler de var. O rivayetleri de söyleyeyim. *Âdâ* diye geçiyor; onunla düşmanlık yaparsa, adavet, karşılıklı düşmanlık yaparsa veyahut *ehânen*; hor, aşağı görürse...

"—O da kimmiş yâhu? O da adam mı?" filan diye tepeden bakar, onu hor görürse, aşağı görürse...

Başka bir rivâyette de, *ahdaba;* kızdırırsa diye geçiyor. Öyle bir şey yaptı, kızdırdı... Bunların hepsine dikkat etmek lâzım! Düşmanlık etmek, hor, hakir, aşağı görmek veyahut kızmasına sebep olmak veyahut ezâlandırmak... Başka rivayetlerde bunlar geçmiş.

Kim Allah'ın böyle bir velisini ezâlandırırsa, ne olur bakalım? Ne olacak Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne harp açmayı meşrulaştırmış olur. Yâni, harp ilan etmiş olur. Korkunç bir söz yâni, onun için insanın Allah dostlarını incitmemeye çok dikkat etmesi lâzım. Etrafındaki insanlara baksın ve Allah'ın dostlarını incitmemeye çalışsın...

Sonra herhalde, Allah dostlarının nasıl olduğunu belirtmek için olsa gerek, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifine şöyle devam eylemiş:

(*Ve mâ takarraba ileyye abdî bimisli edâil-farâiz*) "Kulum bana farz olan ibadetleri eda etmek gibi bir işle yaklaşamadı yâni, bundan daha güzel bir usülle yaklaşamadı..." Yâni, "Bir kul Allah'ın farz kıldığı namazları, zekâtları, oruçları, hacları yaparsa; Allah'a yaklaşır." demek. "Bunlar kadar güzel bir yaklaştırıcı çare kolay bulunmaz." demek...

Oh, el-hamdü lillâh, bunları yapıyoruz, namaz kılıyoruz, Ramazan geldi mi oruç tutuyoruz, zekâtımızı veriyoruz. Eh, hac vazifemizi de yapıyoruz; çok güzel, iyi... Bu istitakatimizin altında.

(*Ve mâ yezâlü'l-abdü yetekarrabu ileyye bi'n-nevâfil*) "Kulum bana ilave ibadetlerle, nafile ibadetlerle yaklaşmaya devam eder, durur."

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne farzları eda ederek yakın olur insan; ama yakınlaşma nafile ibadetlerle devam eder durur. Kul farz ibadetleri yapınca yakınlık oluyor. Nafile ibadetlerle de bu yakınlık daha da artıyor. Daha da fazlalaşıyor ve devam ediyor. Devamlı bir seyir halinde yâni, hareket halinde, yakınlaşma işi halinde...

Nafileler nedir? Nafilelerin bir kısmı, namazların nafileleridir. Yâni, meselâ, işrak namazı, duha namazı, kuşluk namazı, evvabin namazı, gece namazı gibi namazlardır nafile namazlar... Nafile oruçlardır: Pazartesi Perşembe orucu, eyyam-u biyd orucu, Muharrem orucu, Zilhicce oruçları filan gibi... Sonra, zikirledir, tesbihattır, *Lâ ilâhe illa'llah*'lar, *Allah*'lar, *Sübhàna'llah*'lar vs.lerdir... Veyahut daha başka çeşitleri vardır.

"İşte bunları böyle yapa yapa kul, bana yaklaşır, yaklaşır; (*hattâ uhibbehû*) nihayet ben onu sevinceye kadar bu yaklaşma devam eder. O nafile ibaretleri yapa yapa, nihayet ben o kulumu severim. (*Feizâ ahbebtühû*) Sevince ne olur?" Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Nihayet severim." diyor. Demek ki, sevgi öyle hemen, birden, kolay kolay olmuyor; çünkü berbat insanlarız. Yâni, katranlara batmış, çıkmış insanlarız. Temizleneceğiz, paklanacağız; ondan sonra... Yüzümüzü yıkayacağız, elimizi yıkayacağız, elbisemizi, kirlileri çıkartacağız, temizleri giyeceğiz, gönlümüz pak olacak filan... Ondan sonra nihayet sevecek.

Onun için, farzları eda edelim! Nafilelere riâyet edelim! Allah'a ibadete şevk ile devam edelim! Nihayet bir noktada Allah seviyor. Sevince ne olur?

(*Feizâ ahbebtühû*) "Kulumu sevdiğim zaman, (*küntü ayneyhü'lletî yebsuru bihâ*) gördüğü gözü olurum. Kulumun görmüş olduğu, görmekte olduğu gözü ben olurum. (*Ve üzünehü'lleti yes'meu bihâ*) İşittiği kulağı ben olurum. (*Ve yedehü'lleti yabtişu bihâ*) Tuttuğu eli ben olurum. (*Ve riclehü'lletî yemşî bihâ*) Yürüdüğü ayağı ben olurum. (*Ve fuàdehü'llezî ya'kılu bihî*) İdrak ettiği, şuur ettiği gönlü ben olurum. (*Ve lisânehü'llezî yetekellemu bihî*) Konuştuğu dili, lisânı ben olurum."

(*İn deànî ecebtühû*) "Bana dua ederse, duasına icabet ederim. Kabul ederim duasını, istediğini yaparım. (*Ve in seelenî a'taytühû*) Benden bir şey isterse, veririm. (*Ve mâ tereddedtü an şey'in ene fâilühû*) Yaptığım işlerde hiç tereddüt etmem, (*tereddüdi an vefâtihî*) bu sevgili kulumun ölümü kadar hiç bir şeyde tereddüt etmem..."

Allah-u Teàlâ her şeyleri yapıyor, tereddüt etmiyor da; "O kulunun canını almada çok tereddüt ederim." buyuruyor. Neden? (*Ve zâke li-ennehû*) "Şu sebeptendir ki, (*yekrehu'l-mevte*) o kulum ölümden korkar." Kolay bir şey değil ölüm.. Acı, soğuk bir şey... (*Ve ene ekrehü'l-mesâetühû*) "Ben de onun hoşlanmadığı, hoş gelmeyen şeyi yapmaktan çekinirim. Onun için canını almak, bana çok zor gelir o kulumun..." diye bitiyor hadis-i şerif...

Şimdi düşünün ki, bir kul yerine Allah görürse, gözü o olursa, onun görmediği şey kalır mı?

"—Yâhu, filanca hocaefendinin yanına gittim; geçen gün söylediğim, yaptığım işi ima edici konuşmalar yaptı..."

Neden? Allah gören gözü olunca, elbette o senin gizli yaptığın işi bilir de sana karşılık verir.

Sonra, Allah bir insanın kulağı olursa onun duymadığı şey mi kalır? Ondan sonra Allah bir insanın tuttuğu eli olursa, onun gücünün yetmediği iş mi kalır? Uzanamadığı, elinin uzanamadığı iş mi kalır? Yürüdüğü ayağı olursa mesafe mi kalır?

"—Efendim, filanca adam vakit namazlarını Mekke-i Mükerreme'de kılıp geliyormuş, kitaplar öyle yazıyor. Olur mu? olmaz mı?"

Ben hiç bir şey bilmiyorum, işte hadis-i şerif... Yürüyen ayağı Allah-u Teàlâ Hazretleri olursa, Mekke neymiş yâni? Bir gece yedi kat semayı geçirir, huzur-u âlîsine alır kulunu...

"—O zaman kerametleri anladım hocam! Ha, keramet denilen şeyleri, şimdi anladım. Allah yapıyor hepsini, çünkü gören gözü oluyor, işiten kulağı oluyor, tutan eli oluyor, söyleyen dili oluyor."

"—Hocam, çok tatlı söylüyor. Öyle güzel söylüyor ki, gönlümün

taa derinliğine tesir ediyor lafları. Neden?"

Allah konuşan dili oluyor da ondan... Bu hadis-i şerifte öyle görülüyor.

(*İn deànî ecebtühû*) "Dua ederse, icabet ederim..."

Bir başka hadis-i şerif bana çok tesir eder. Çok duygulandırır, sırtımı ürpertir:[97]

رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ مَدْفُوعٍ بِالْأَبْوَابِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّٰهِ لَأَبَرَّهُ

(م. عن أبي هريرة)

(*Rubbe eş'ase ağbera*) "Nice saçı başı dağınık, üstü tozlu, (*medfûin bi'l-ebvâb*) kapılardan kovulmuş insan vardır ki, kimse ona itibar etmez, kimse hoş geldin demez. 'Nasılsın?' diye izzet ve ikramda bulunmaz. Yok olduğu zaman ortalıktan, 'Nereye gitti bu zavallıcık?' diye aramaz, halini hatırını sormaz. Söz söylese kimse kulak vermez, itibar etmez. Kız istese, 'Sen kimsin, maaşın ne? İşin gücün ne, kazancın ne?' der, küçümser, kimse kız vermez..." Yâni halk saymıyor, önemsemiyor. Ama Allah seviyor, Allah'ın sevgili kulu...

(*Lev akseme ale'llàhi leeberrehû*) "Bir şeye yemin ederse, sevdiği kulun o yeminceğizi doğru çıksın diye, Allah o işi öyle yapar." diyor

Farz edelim ki, "Vallahi yarın kar yağacak..." dedi.

"—Yâhu, nisanda kar yağması bu memlekette görülmüş bir şey

---

97 Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2024, *Birr ve Sıla* 45/40, no:2622; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s:403, no:648٣; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.364, no:7932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.7; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.264, no:861; *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.350; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.370, no:1236; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.267, no:3245; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.108; İbn-i Hibbân, *es-Sikàt*, c.III, s.27, no:93; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.466, no:17918;*Kenzü'l-Ummâl,* c.III, s.286, no:5924, 5925; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XIII, s.96, no:12646-12648; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.512, no:1364.

değil...”

Farz edelim, meselâ, böyle deyiverdi o Allah’ın veli kulu...

“—Hadi o veli kulumun dediği yanlış çıkmasın!” diye, o gün kar yağdırır Allah... Yâni dediğini öyle yapar.

Hadis-i şerifte geçiyor. İsterse, istediğini veririm.

“—Ya Rabbi, şöyle yap, böyle yap!”

Neden diyorlar veli kullara:

“—Efendim, himmet buyurun!” filan diye?

Yâni, dua edecek o kardeşi için...

“—Ya Rabbi, işte filancanın hastası varmış, falancanın müşkülü varmış.” filan.

Eh, Allah indinde hatırı var, naz etti, niyaz etti; olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri gözümüzden gaflet perdesini kaldırsın...

Bu hayat bizim tanıdığımız hayattan çok daha derindir. Bu hayat, “İşte gördük canım…” dediğimiz hayat değildir, çok daha derin incelikleri vardır. Perdenin çok arkası var, çok ötesi var, işin çok daha derin noktaları var!

“—Bu derinliklerin anlaşılması neyle olur?”

Allah ile dost olursan, Allah yolunda yürürsen hepsini anlarsın. Allah-u Teàlâ Hazretleri gözümüzden perdeyi kaldırsın…

Fâtiha-i şerife mea’l-besmele!

04. 04. 1982 - İskenderpaşa Camii

09. ALLAH'IN TAKDİRİ VE RIZASI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ لِي جِبْرِيلُ: إِنَّ أُمَّتَكَ يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ عَلٰى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ، فَمَنْ قَرَأَ مِنْهُمْ عَلٰى حَرْفٍ، فَلْيَقْرَأْ كَمَا عَلِمَ، وَلاَ يَرْجِعْ عَنْهُ . وفي لفظ: إِنَّ مِنْ أُمَّتِكَ الضَّعِيفَ، فَمَنْ قَرَأَ عَلٰى حَرْفٍ، فَلاَ يَتَحَوَّلْ مِنْهُ إِلٰى غَيْرِهِ، رَغْبَةً عَنْهُ (حم. حذيفة)

RE. 331/5 (*Kàle lî cibrîlu: İnne ümmeteke yakraùne'l-kur'âne alâ seb'ati ahrufin, femen karaa minhüm alâ harfin, felyakra' kemâ ullime, ve lâ yerci' anhu.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!
Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...
Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek ehadis-i şerifesinden bir miktarını, *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hàssaten, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruh-u saadeti için; sonra sâir enbiya ve mürselînin ervahı için; cümle evliyaullahın ruhları için; hassaten sâdât-ı meşâhiy-ı turûk-u aliyyemizin ruhları için ve eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için;

İçerisindeki hadis-i şeriflerin bize kadar intikalinde emeği geçmiş olan cümle ulemanın ve ravilerin ruhları için ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise cem olmuş olan siz kardeşlerimizin, ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için ve hayatta olanlarımızın cümleten sıhhat, afiyet, saadet ve selametimiz için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif kıraat eyleyip, öyle başlayalım!

....

a. Kur'an-ı Kerim'in Yedi Şivede Okunması

Hadis-i şerifte Peygamberimiz SAS Hazretleri, Cebrâil AS'ın kendisine söylediği bir sözü naklediyor. Mevzu, Kur'an-ı Kerim'in okunması şekli ile alakalı... Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz, Huzeyfetü'bnü'l-Yemân RA'ın bize naklettiğine göre:[98]

قَالَ لِي جِبْرِيلُ: إِنَّ أُمَّتَكَ يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ عَلٰى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ، فَمَنْ قَرَأَ مِنْهُمْ عَلَى حَرْفٍ، فَلْيَقْرَأْ كَمَا عَلِمَ ،وَلاَ يَرْجِعْ عَنْهُ . وفي لفظ: إِنَّ مِنْ أُمَّتِكَ الضَّعِيفَ، فَمَنْ قَرَأَ عَلَى حَرْفٍ، فَلاَ يَتَحَوَّلْ مِنْهُ إِلَى غَيْرِهِ، رَغْبَةً عَنْهُ (حم. حذيفة)

[98]Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V. s.385, no:23321; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* c.VII, s.314, no:11572; Huzeyfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.78, no:3105; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.95, 15058.

RE. 331/5 (*Kàle lî cibrîl*) “Cebrâil AS bana dedi ki...” Biz *Cebrâil* deriz. Bazı kereler *Cebrâil* diye geçer; bazı kereler *Cibrîl* diye geçer Arapça’da... Hepsi aynı mânâya, *Cebrâil* veya *Cibrîl*; büyük meleklerin, mukarreb meleklerin başta gelenlerinden. Peygamber SAS Efendimiz’e vahiy getiren, *Rûhu’l-kudüs* diye de adlandırılan büyük melek. O Cebrâil AS, o melek demiş ki Peygamber SAS Hazretleri’ne:

(*İnne ümmeteke yakraùne’l-kur’âne alâ seb’ati ahrufin*) “Senin ümmetin Kur’an-ı Kerim’i yedi şive üzerine okuyorlar. (*Femen karaa minhüm alâ harfin*) Onlardan her kim hangi şive üzerine okuyorsa, (*felyakra’ kemâ ullime, ve lâ yerci’ anhu.*) kendisine öğretildiği tarz ile, şive ile okumaya devam etsin ve ondan geri dönmesin!”

Bu yedi harf, yedi şive meselesi Kur’an-ı Kerim’in tefsirlerinden ve Kur’an’a dair ulûmu anlatan büyük eserlerde uzunca bir bahis mevzuu edilmiştir. Hocamız Rh.A diyor ki:

“—Kırk söz söylendi bu hususta yâni, bu yedi harften murat nedir diye.”

Kırk izah var deniliyor. Fakat bizim seçtiğimiz, size bir tek olarak söylediğimiz şekil, şîve...

Şimdi nasıl Türkçe’nin çeşit çeşit şîveleri vardır; hani Karadenizlinin konuştuğuyla, Diyarbakırlının konuştuğu; Karslının konuştuğuyla, Manisalının konuştuğu arasında bir fark vardır da,

“—Sen Karadenizli misin?” deriz ya şahsa...

“—Yoksa sen Diyarbakırlı mısın, Bitlisli misin?” diye nasıl anlarsak, Kur’an-ı Kerim’in indiği sırada, Arap kabileleri arasında yedi tane meşhur şive varmış. Bu yedi şive, yedi büyük kabileye aitmiş.

İlk önce Kur’an-ı Kerim —rivayetlere göre— tek bir şive üzere inmiş. Ama mektep yok, medrese yok, radyo yok, gazete yok, kültür birliği, dil birliği bakımından bizim bugün Yirminci Yüzyıl

insanlarının anladığı tarzda değil konuşmalar. Hani, insanlar birbirlerinin sözlerini kolay anlayamıyorlar. Biraz telaffuzları, ifadeleri değişik... Meselâ bir *fi's-sefer* diyor birisi *fim sefer* diyor… Yâni, buna benzer böyle çeşitli fırkalar varmış.

Bunun üzerine, Peygamber SAS Efendimiz ümmetinden o çeşitli kabilelere mensub insanlar Kur'an-ı Kerim'i okumakta ve telaffuzda zorluk çekince, dilemiş Mevlâmız'dan ki:

"—Şu şîveyle de olsa yâ Rabbi!" diye.

Cebrâil AS gelmiş gitmiş, gelmiş gitmiş... Burada anlatıyor, iki defa, üç defa gittikten sonra, dördüncüde demiş ki:[99]

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَقْرَأَ أُمَّتُكَ الْقُرْآنَ عَلٰى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ ، فَأَيُّمَا حَرْفٍ

قَرَءُوا عَلَيْهِ فَقَدْ أَصَابُوا (م. د. ن. حم. عن أبي بن كعب)

(*İnna'llàhe ye'müruke en takraa ümmetüke'l-kur'âne alâ seb'ati ahrufin.*) "Muhakkak ki Allah, sana ümmetinin Kur'an'ı yedi şive üzere okumalarını emrediyor. (*Feeyyümâ harfin karaû aleyhi fekad esàbû*) Hangi şive ile okuyorlarsa, doğruyu bulmuşlardır."

Yâni, her seferinde arttırmış. Bir şiveyken iki şive, iki şiveyken üç şive, üç şiveyken dört şive... Sonuncu da demiş ki: "Yedi şive ile okunmasına müsaade eyledi Mevlâ... Bu bir kolaylık tabii, Kur'an-ı Kerim'in telaffuzunda bir kolaylık olarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin verdiği bir lütuf...

"—İşte o zayıf ümmetlerin, okumakta zorluk çekip de dili dönmeyen ümmetlerin, kendi usulüyle okumaya başladıysa, o usulle devam etsin! Karışık yapmasın yâni... Bir o şiveden, bir o şiveden karıştırmasın; tutturduğu şive ile başından sonuna muntazam gitsin, metotlu olarak gitsin!" diye tavsiye buyurmuş.

---

[99] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.562, no:821; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.466, no:1478; Neseî, *Sünen*, c.II, s.152, no:939; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.127, no:21210; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.76, no:558; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.138, no:31120; Übey ibn-i Ka'b RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.67, no:3074; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.I, s.185, no:299.

Hakikaten de, geçtiğimiz aylar içinde Libya'da Kur'an-ı Kerim müsabakası varmış, bizi oraya çağırdılar:

"—Gider misiniz?" dediler,

"—Kur'an-ı Kerim ziyafeti, gitmez miyiz?" dedik,

İyi ki gitmişiz... Dünyanın her yerinden müslümanlar gelmiş. Hepsi bir başka çeşit Kur'an-ı Kerim okuyor. Afrikalılar var, başka türlü okuyor. Faslılar var, Moritanya'dan gelmiş olanlar var, Endonezya'dan gelmiş olanlar var, Tayland'dan gelmiş olanlar var, Pakistan'dan gelmiş olanlar var, İran'dan gelmiş olanlar var... Hepsi bir başka şive ile okuyor. Kur'an-ı Kerim'in okunuşunda böyle şive farkları; cıvıl cıvıl, çiçeklerin renklerinin, kokularının farklı olduğu gibi yâni... Hepsi güzel! İşte o tarzda tutturmuş.

Ama imtihan heyeti dikkat ediyor. Yâni, eğer *Nâfî'* kıraatinden gidecekse, hep öyle gidecek. Öteki türlüye döndürdü mü, puanını kırıyor; yanlış yaptı diye... Bilmem, *Verş* kıraatinden gitmişse, ona

göre gidecek diye öyle dikkat ediyorlar.

Hakîkaten büyüklerimiz, ulemamız o okuyuşa, bu hadis-i şeriflerin kendilerine tavsiyesine çok dikkat etmişler. Yâni, bu ilmi, bu dini bilgileri o kadar titizlikle muhafaza etmişler, bize nakletmişler ki, her şey üzerinde o kadar böyle emek sarf etmişler ki, Allah cümlesinden râzı olsun, şefaatlerine nâil eylesin bizi... Çok hizmet etmişler din-i mübine, Kur'an-ı Kerim'e...

Öyle ciddi ciddi oturuyorlar... Sekiz yaşında, on yaşında, on iki yaşında, on dört yaşında çocuk; hafız olmuş, geçiyor mikrofonun başına, bülbül gibi okuyor. Yâni onun tadına dayanmak mümkün değil, tesirine tahammül etmek mümkün değil. Tatlı tatlı okuyorlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'in o tadını, o zevkini bize de tattırsın...

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize kitabı Kur'an-ı Kerim; kitabı ve hitabı... Allah-u Teàlâ Hazretleri sana vahiy mi edecek? İşte vahyetmiş Peygamberine, işte hitabı... Bizim için... (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler!" demiyor mu içinde?

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler!" dediği yerde, sen de, (*Lebbeyk yâ rabbi*) "Ben iman ettim, buyur yâ Rabbi!" diyeceksin. Sana hitab ediyor çok yerinde, başından sonuna kadar sana hitap...

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize Kur'an-ı Kerim'i sevmek, kıraatini sevmek, mânâsını sevmek, ahkâmını sevmek, ahkâmını seve seve tatbik edip, hayatımızda yaşamak nasib eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in ahlâkını sormuşlar, Aişe-i Sıddîka Validemiz'e... Demişler ki:

"—Nasıldı Rasûlüllah Efendimiz'in ahlâkı? Huyu nasıldı?"

Ailesi ya, ailesinden soruyorlar ahlâkını. Demiş ki:

"—Sen Kur'an-ı Kerim okumaz mısın?"

E, okur tabii.

كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ (م. حم. طس. هب. عن عائشة)

RE. 543/6 (*Kâne hulükuhü'l-kur'ân*) "Rasûlüllah'ın ahlâkı Kur'an-ı Kerim'di." buyurmuş.[100]

Kur'an-ı Kerim mushafın içinde; yürüyen Kur'an-ı Kerim, Rasûlüllah... Yürüyeni, yâni canlısı o... İşte, "Kur'an-ı Kerim'e muhatap bir insan, Allah'ın sevdiği bir kul olarak nasıl yaşayacak?" denince, insanlar baksınlar Rasûlüllah SAS Efendimiz'e!

Hanımına nasıl muamele etmiş? Dövmüş mü, bağırmış mı, çağırmış mı; yoksa hizmet mi etmiş, iltifat mı eylemiş... Çocuklara nasıl muamele etmiş? "Çekilin kenara!" mı demiş, yoksa hepsinin gönlünü mü okşamış, hediye mi vermiş yollarda...

Hayatını nasıl geçirmiş? Ashab-ı kiramına nasıl muamele etmiş; dertliye, hastaya nasıl gitmiş, nasıl onlara karşı müşfik davranmış, nasıl malını onlara saçmış? Her haliyle Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, Rasûlüllah'ın hayatında haline intikal etmiş.

Lafın kıymeti yok ki...

"—Ben Kur'an-ı Kerim'e ezbere biliyorum."

Peki, mübarek; namaz kılmazsan, Allah'ın yolunca gitmezsen, yasaklarını yasak bilmezsen, emirlerini "Baş üstüne" deyip, baş tacı etmezsen, senin Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna ezbere bilmende ne fayda var? Kur'an-ı Kerim okunsun, ittibâ edilsin diye indirilmiş.

Allah bize bu mânâyı iyice sezdirsin de, sevdirsin kitabını.

---

[100] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.163, no:25341; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.115, no:308; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.30, no:72; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.154, no:1428; Hz. Aişe RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.512, no:746; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.410, no:1475; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.171, no:1127; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.292, no:2551; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.499, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.168, no:425;

İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.364; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*; c.III, s.382; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.255, no:18378 ve s.380, no:18718.

Buradan tabii hangi dersler çıkıyor? Çok dersler çıkıyor: Kur'an-ı Kerim'i itinâ ile, dikkatli okumak dersi çıkıyor. İntizam dersi çıkıyor; bütün müslümanların her şeyde, her işinde intizamlı olması meselesi çıkıyor. Sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şefkati, kullarına merhameti, lütfu, müsamahası çıkıyor.

Bir de öyle deniliyor:

"—Hadi bakalım, kendi şîvenle şöyle oku, böyle oku!" diye yediye kadar müsaade etmiş. Onlar da o tarzda okumuşlar, çeşit çeşit...

b. Hz. Ömer'in Razı Olması ve Kızması

Öbür hadis-i şerife geçtik:[101]

قَالَ لِي جِبْرِيلُ: أَقْرِئْ عُمَرَ السَّلاَمَ وَأَعْلِمْهُ، إِنَّ رِضَاهُ حُكْمٌ، وَإِنَّ غَضَبَهُ عِزٌّ (عد. عن ابن عباس؛ عد. كر. عن سعيد بن جبير عن أنس)

RE. 331/6 (*Kàle lî cibrîlu*) "Cebrâil AS bana dedi ki," diyor Peygamber Efendimiz SAS, (*Akri' umere's-selâme ve a'limhu*) "Ömer'e selâm söyle ve bildir ki: (*Enne rıdàhu hükmün*) Onun rızası, hoşnutluğu hikmettir, yerli yerindedir. Onun hoşnut olduğu şey doğrudur. (*Ve gadabuhû izzün*) Onun kızdığı şey de İslâm için izzettir, şereftir, yapılmaması uygundur."

İbn-i Abbas RA'dan nakledilen bu hadis-i şerif, Hz. Ömer RA hakkında...

Hz. Ömer nasıl bir kimseydi? Hz. Ömer bir kere boylu poslu, iri yarı bir kimseydi, pehlivan bir kimseydi. Yâni, herkes karşısında

---

[101] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.189, no:4522; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahàbe*, c.I, s.216; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.841, no:32749; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.94, no:15057.

duramazdı... Sonra asabî mizaçlı bir kimseydi. Yâni, öyle bir haksızlık gördü mü, tahammül edemezdi. Kimse onun karşısına çıkıp da, “Senin gözünün üstünde kaşın var.” diyemezdi. Yâni, cesaret meselesi... Mümkün değil Hz. Ömer’e öyle karşı çıkmak.

Hattâ bir keresinde şöyle gelmiş Rasûlüllah Efendimiz’in yanına. Rasûlüllah’ın SAS’in hanımlarından bir tanesi kendi kızı tabii. Yâni kayınpederlik gibi bir şerefe ermiş, öyle bir durumu var. Oraya gelince, bütün hanımlar dağılmışlar bir köşeye... Rasûlüllah SAS Efendimiz gülmüş ve buyurmuş ki:

“—Ömer sokağın bir ucundan görünse, şeytan öbür taraftan kaçar.”

Yâni, öyle bir hali var Hz. Ömer’in...

Çok da gözü yaşlıymış. Yâni, kalbi katı insan değil, boyu büyük ama gözü yaşlıymış. Rivayete göre gözyaşı yüzünde iz yapmış.

İnsan böyle zayıf nâhif bir insanın ağlamasını normal karşılar da... Ağlar tabii zayıf nâhif insan. İnsan oruç tuttu mu meselâ, yüreğine bir hassasiyet geliyor. Bir güzel hadis-i şerif, bir tatlı Kur’an-ı Kerim okuyuşu filân duydu mu, gözlerinden yaşlar boşanıyor. Ama, pehlivan bir insanın ağlaması biraz beklenmeyen bir şeydir. Umumiyetle meselâ; “Falanca adam, ömründe hiç ağlamamıştır.” filan derler, pehlivanlığını belirtmek için.

Hz. Ömer öyle değil. Hem pehlivan, hem de gözü yaşlı. Rivayete göre, kendisine “Allah’tan kork ya Ömer, ölüm var!” gibi sözler söylesin, nasihat etsin diye birisini tayin etmiş.

“—Sen bana her zaman Allah’ın emrini hatırlatacaksın!” demiş.

Sonra bir zaman sonra

“—Senin vazifen bitti.” demiş,

“—Niye yâ Ömer, kusur mu işledim? Yâni, nasihatimi güzel mi yapamadım?”

“—Yok!” demiş, “Sakalımda ak belirdi, artık o vaiz olarak yeter.” demiş.

İnsanın sakalına bir tane ak düştü mü, ne alâmeti bu?

“—Yaşın geçiyor, dikkat et, ömür sona doğru yaklaşıyor. Bak

yarıyı geçtin, gençlik elden gitti, bundan sonra ne olacağı belli olmaz!" mânâsına...

Sakalın içine beyazlık düşünce nasihatçiye yol vermiş:

"—Hadi bana bu nasihatçi olarak yeter. Yâni, sakalımdaki beyaz kıl yeter ölümü hatırlatmak üzere." demiş.

Mührünün üstünde, rivayete göre:[102]

كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَرَ !

(*Kefâ bi'l-mevti vâizen yâ umer*) "Ey Ömer, sana vaiz olarak ölüm yeter!" Başka vaiz arama, başka nasihatçinin yanına gitme, ölüm sana vaiz olarak yeter. Etrafında ölen yok mu konudan, komşudan, akrabadan, hemşehrilerden? Var... İşte vaiz olarak yeter. "Sen de öleceksin! Bir gün sıra sana da gelecek." demek o.

"—Çok yaşasan, ne kadar yaşasan, sonu gene ölüm olacak. Ona göre tedbir al!" demek yâni.

Bunu mührüne yazmış. Yâni, bir vesikanın altına mührünü bastığı zaman, Ömer var; ama Ömer adı var mühürde; ama üstünde de, "Ölüm sana vaiz olarak yeter ya Ömer!" yazıyor. Öyle bir kimse...

Daha menâkıbından... Vefatı zamanında yanına toplaşmışlar. Tabii vefat edecek, belli artık. Yaralandı, işte yarası ağırlaştı;

---

[102] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.353, no:10556; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.VII, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

ölecek. Demişler ki

"—Ya Ömer sana ne mutlu, senden öncekiler senden hoşnut, razıydı... Yâni, Peygamber Efendimiz, Ebû Bekr-i Sıddîk ondan önceydi, ondan önce vefat ettiler. Onlar senden hoşnut ve razıydı. Biz de senden hoşnut ve razıyız. Şimdi sen aramızdan ayrılıyorsun; biz de senden hoşnut ve razıyız. Yâni, gidenler râzı, kalanlar râzı; ne mutlu sana!" gibi bir söz söylemişler.

Rivayete göre, acı acı gülmüş mübarek, demiş ki:

"—Sizin sözlerinize gafiller aldanır. Allah'a yemin ederim ki, şark ile garbın arasındaki mülk, para, pul, ev, emlak vs. hepsi benim olsa; kıyamet gününün korkusundan hepsini infak ederdim. Kıyamet günü dehşetli bir gün..."

Rivâyet edilir ki, çok defa kendi kendine:

"—Keşke Ömer, anan seni doğurmasaydı!" dermiş mes'uliyet duygusundan.

Yâni, cennetlik olmak kolay değil. Öyle göğsünü gere gere dolaş, burnunu havaya kaldır, onu kır, bunu çekiştir, ötekisini üz... Bilmediğin insanın aleyhinde konuş, kötüle... Ondan sonra o zulmü yap, bu haksızlığı yap... Nasıl vereceksin bunun hesabını?

Bak, büyük insanlar nasıl büyük oluyorlar! Nasıl titriyor... Ölüm döşeğinde bile, eğer elinde bir şey olsa, onu vereceğini söylemiş. İşte böyle bir zat Hz. Ömer RA...

Seven seviyor, sevmeyen sevmiyor; nasib meselesi. Ne yapalım... Rasûlüllah Efendimiz'i de sevenler vardı, sevmeyenler vardı. Allah ikaz eylesin, irşad eylesin.

Bir Allah dostuna düşmanlık beslerse insan, iyi olmaz sonu. Çünkü benimle muharebe açmış olur diyor bir hadis-i kudsîde... Allah'ın sevdiği bir insana kızarsan sen, ne olur? Sanki Allah'a harp ilan etmiş gibi olursun. Allah'ın sevdiği insanlara, pek öyle karşı çıkmaya gelmez.

Bak, Peygamber SAS Efendimiz'in hayatından ibret al ki, Seyyidü'l-evvelîne ve'l-ahirîn iken Peygamber SAS Hazretleri... Abdullah ibn-i Ümm-ü Mektum, iki gözü a'mâ zat.. O geldi, birkaç

kişi de geldi kabilelerden. O ikide birde:

"—Ya Rasûlallah şu şöyle mi, böyle mi?" diye söz söylemek isteyince, onun lafa karışmamasını istedi Rasûlüllah Efendimiz. Ötekilere bir şey anlatacak da, onları müslümanlığa çekecek. Öyle biraz yüzünü ondan çevirip de öteki insanlara dönünce, Abese Sûresi nâzil oldu:

عَبَسَ وَتَوَلَّى . أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمٰى (عبس: ١-٢)

(*Abese ve tevellâ*) "Yüzünü döndürdü, buruşturdu. (*En câehü'l-a'mâ*) Kendisine o a'mâ geldi diye." (Abese, 80/1-2) diye o sûre nâzil oldu. Yâni, Allah'ın sevdiği kimseymiş Abdullah ibn-i Ümm-ü Mektûm, demek ki, ondan öyle yüzünü çevirmemesi lâzımmış diye, Rasûlüllah Efendimiz'e ikaz için bir sûre indi.

Onun için... Rasûlüllah Efendimiz'in kendi hayatından nümûne söyleyelim:[103]

شَيَّبَتْنِي سُورَةُ هُودٍ (ابن مردويه عن أنس)

(*Şeyebetnî sûretü hûd*) "Hûd Suresi, benim saçımı sakalımı ağarttı, ihtiyarlattı beni." buyurmuş.

Ne var Hûd Suresi'nde? Hûd Suresi'nin içinde bir ayet-i kerime var:

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ (هود: ١١٢)

---

[103] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.102, no:107; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.435; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Dâra Kutnî, *İlel*, c.I, s.210; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.164, no:981; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.903, no:2590 ve c.II, s.424, no:4091; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXV, s.140, no:27760.

(*Fe'stakim kemâ umirte*) "Nasıl emrolunduysan, öylece dosdoğru ol!" (Hûd, 11/112) diye emir var.

Hadi bakalım, dosdoğru olmak çok büyük bir söz. Yâni, nasıl dosdoğru olacak insan? Ne kadar dosdoğru olacak; bir saat mi, iki saat mi, bir gün mü, beş gün mü, bir ay mı? "Ömür boyu dosdoğru ol!" demek işte o...

"—Nasıl emrolunduysan, öyle dosdoğru ol!"

Öyle dosdoğru olmak için gayret sarf ede ede, dikkat sarf ede ede, saçının sakalının ağardığını Rasûlüllah Efendimiz böyle bildirmiş.

O Allah'ın en sevgili kulu, böyle yaşamış. İki gün aç gezmiş, bir gün yemek yemiş. Karnına taş bağlamış, o sıkıntıları çekmiş de, biz neye garanti duyarak o kadar günahları pervasızca işliyoruz? Yâni, söylediğimiz söze dikkat etmiyoruz, yaptığımız işe dikkat etmiyoruz...

Gafletten dolayı. Çünkü akıllı olan dikkat ediyor.

İşte bu Hz. Ömer'e Cebrâil AS selâm gönderiyor. Tabii Hz. Ömer'le bizzat konuşması olmadığından, çünkü vahye muhatap değil o... Onun için, Rasûlüllah SAS Efendimiz'e söylüyor:

"—Hz. Ömer'e selâm söyle ve ona bildir ki: (*Enne rıdàhu hükmün*) Onun rızası yâni, hoşnutluğu hikmettir ve ma'rifettir ve hükümdür; yâni, yerli yerindedir. Onun hoşnut olduğu şey doğrudur. (*Ve gadabuhû izzün*) Onun kızdığı şey de İslâm için izzettir, şereftir, yapılmaması uygundur."

Başka hadis-i şerifler de var Hz. Ömer RA hakkında. Yalnız bir tanesi hoşuma gitti:[104]

---

[104] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.618, no:3684; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.96, no:4508; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.822; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVIII, s.29, no:3402; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.447, no:1743; Ukaylî, *Duafâ*, c.V, s.84, no:1103; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.193, no:9737; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIII, s.2, no:36089; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXVII, s.468, no:30503.

قَالَ عُمَرُ لأَبِي بَكْرٍ: يَا خَيْرَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ! فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَمَا إِنَّكَ إِنْ قُلْتَ ذَاكَ، فَلَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ عَلَى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ (ت. ك . عق . كر.عن جابر)

(*Kàle umeru li-ebî bekrin*) Ebû Bekr-i Sıddîk RA hakkında, Hz. Ömer RA buyurmuş ki:

(*Yâ hayra'n-nâs, ba'de rasûli'llâh.*) "Ey Rasûlüllah'tan sonra insanların en hayırlısı!"

Kime söylüyor, kim söylüyor? Hz. Ömer, Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk'a söylüyor. Demiş ki:

(*Yâ hayra'n-nâs, ba'de rasûli'llâh*) "Ey Rasûlüllah SAS'den sonra insanların en hayırlısı olan şahıs!" diye böyle seslenmiş.

(*Fekàle ebû bekrin*) Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk bakalım ne yapacak. Böyle kendisine söylendi, insanların en hayırlısı denildi. O mübarek de demiş ki:

(*Emâ inneke in kulte zâke, felekad sem'itü rasûla'llàh SAS, yekùl*) "Sen bunu bana nasıl söylersin? Sen mi söyledin bu sözü? Bana nasıl insanların en hayırlısı dersin? Ben Hz. Peygamber SAS'den işitmedim mi ki:

(*Mâ taleati'ş-şemsü alâ raculin hayrin min umer*) 'Güneş Ömer'den daha hayırlı bir kimsenin üstüne doğmadı.' dememiş miydi filanca zaman?" diye, o da ona iltifat etmiş.

Öyle, işte büyük olunca insan, büyük olunca kendisini küçük görür. Tevazu etti mi insan, Allah onu yükseltir. Büyük oldu mu küçük görür. Küçük de küçüklüğünü hisseder, ondan sonra böbürlenmeye kalkar. Belli ki, aşağılık duygusundan...

Büyük olsa, güzel yüzün süslenmeye ihtiyacı var mı? Yüz güzel olunca; allığa, pudraya, rastığa, sürmeye ne lüzum var? Yüz güzel,

Allah öyle güzel yaratmış. Ötekisi uğraşsın artık, boyayacağım da, kırmızı yapacağım da, bilmem ne yapacağım da filan diye...

Onun için, o ona tevazu gösteriyor, o ona tevazu gösteriyor; öyle yaşamışlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri şefaatlerine nail etsin… O güzel huylardan bize de versin…

Yâni, ne olur yâni insanları iyi bilsek? Ne zarar ederiz. Farz edelim ki, Allah'ın iyi olmayan bir kulunu, iyi biliverdik; ne olur? İyi muamele ederiz, biz iyi... Hüsn-ü zan emir edilmemiş mi bize?

"—Ya Rabbi, bilemedim; ben zaten bilgisi az bir kulum. Cahilliğim çok... Kur'an-ı Kerim'de sen buyurmadın mı yâ Rabbi?

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ الْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ

يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الإِنْسَانُ ، إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولاً

(الأحزاب)

(*İnnâ aradne'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli feebeyne enyahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insan, innehû kâne zalûmen cehûlâ.*) [Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de, onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular. Onu insan yüklendi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.] (Ahzâb, 33/72)

İnsanoğlu için çok zalim, çok cahil demedin mi sen Kur'an-ı Kerim'de ya Rabbi? Çok cahilim, çok zalimim, çok kusurluyum. Ne yapalım, bilemedim onun kötü olduğunu, iyi sandım..."

Mâzur olur insan ya, kötü insanı iyi bilirse ne olur yâni? İyi bildim ya Rabbi, ben zaten aciz bir kulum, işte, iyi sandım.

İyi sandığı için iyi muamele eder, iyi olur; ama peki, iyi bir kulu kötü sanırsa, insan ne olur? Allah'ın iyi bir kulunu kötü sanıp da, ona kötü muamelesi yaparsa? O zaman vebal altında kalır. O zaman hesabını verecek. Eğer Allah'ın sevgili kuluysa o, o zaman yakasına yapışırlar:

“—Sen, o benim iyi, veli kuluma ne diye bu sözleri söyledin? Ne diye aleyhinde böyle dedi kodu ettin, ne yaptın?” diye, sorar Allah-u Teàlâ Hazretleri.

O halde İslâm ahlâkı, demek ki hüsn-ü zan besleyecek, iyiliğini düşünecek, iyiliğini isteyecek. Bir insana iyi muamele yaparsa, o insan senin yanında iyi davranır.

Bizim bir kadın öğretmenimiz vardı lisede, İngilizce dersine gelirdi. Kendisi anlatmıştı. Bir semte tayini çıkmış. O zaman, kabadayıların çok olduğu bir semt imiş orası. Yaşını geçirmiş, böyle lise çağını aşmış, kaç sene sınıfta kaldıysa, böyle iri yarı çocukların olduğu bir yere tayin olmuş bu... Genç bir öğretmen olarak, girmiş. Tabii böyle otoriteyi tutturayım diye, birkaç kez sert muamele edince, kabadayı talebeler kalkmışlar;

“—Biz seni asarız, keseriz!” gibi böyle tehdit etmeye başlamışlar.

“—Mektepten çıktım ikindiden sonra, dar sokaklardan yürüyeceğim. Baktım, o belâlı talebeler kaşları çatık bekleşiyorlar orada. Ne yapayım şimdi? Ya itecekler, ya dövecekler, ya bir zararları olacak yâni. Ben de bir aciz kimseyim. O zaman onlardan birisine adıyla söyledim: ‘Gel, şu çamurlarda, taşlarda iyi yürüyemiyorum, yardım et bana, şu çantamı tutuver!’ filan dedim. Ondan yardım isteyince, o zaman yumuşadı, çantamı tuttu. Ben öbür tarafa kadar gittim, teşekkür ederim filan dedim.” diyor. Öyle anlattı.

Bak kötü niyetli bir kimseye, iyi niyetli muamele edince, iyilik tarafını teşvik etmiş olursun. Kötülüğü söylemekte bir fayda yok ki… Kötünün kötülüğünü söylediğin zaman, bu sefer ne olur?

“—Nasıl olsa benim ne mal olduğumu anladı...” der kötülüğe devam eder. Onun için iyi, hüsn-ü zan dinimizin emri yâni. Hüsn-ü zan besleyeceğiz. “Cümle alem iyi, ben kötüyüm!” diyeceğiz.

Hocamız Rh.A, kendi babasından naklen söylerdi:

Herkes yahşi, ben yaman;
Herkes buğday, ben saman...

O Azerbaycan'dan gelmiş, yâni bizim dedemiz; neyse... Hocamızın babası... Oranın şivesiyle, böyle söylermiş.

"*Herkes yahşi, ben yaman*; herkes güzel, ben kötüyüm. *Herkes buğday, ben saman*; herkesin işe yarayan bir hali var, ben çörçöp cinsindenim." diyebilirse insan, tevazu gösterdi mi Allah sever.

İşte Allah öyle güzellerin, büyüklerin, güzel huylarından bize de versin... Güzel huylu olalım, ne olur yâni... İnsan şu dünyada, isterse ömrünü kavgayla geçirir, isterse sevgiyle geçirir. İkisi de var. Sevgiyle geçirmek mi iyi, dostluk mu iyi; kavgayla geçirmek mi iyi?

Kavga ile geçirmek isterse insan, o kötü duygular, kızgınlıklar, hınçlar, kırgınlıklar içini kemirir. İçi sirke dolu gibi olur. Sevgiyle yaklaşırsa; çiçeğe bakar, gözü yaşarır:

"—Aman yâ Rabbi, ne güzel yaratmışsın, ne güzel kokusu var! Şunun yaprağının güzelliğine bak!" filan diye...

Ne bileyim, dağa bakar sevinir, ovaya bakar sevinir. Allah'ın kullarına, her birinin bir hoş tarafını bulur, isterse sever. Yok mu yâni... Her şeyin bir iyi tarafı yok mudur? Vardır...

Peygamber Efendimiz SAS, ashabı ile bir yerden bir yere gidiyormuş. Ne ders! Yolun kenarında bir köpek ölüsü... Epeyce zaman kalmış, kurumuş yâni. Arabistan'da da öyle durmaz, takır takır kuruyuverir. Çekilir böyle çarçabuk. Tabii kokusu var. Herkes burnunu şöyle tutmuş.

"—Öff, aman, ne kadar çirkin kokuyor." diye öbür tarafa çevirmiş başını, öyle geçmişler.

E, çirkin kokuyor. Rasûlüllah SAS Efendimiz de aralarında.

"—Kokusu çirkindi ama, dişleri ne kadar muntazamdı, bembeyazdı." buyurmuş.

Bak, "Köpek leşinde bile bir güzel tarafı görün!" demek istiyor. Köpeğin ağzındaki dişler bize lâzım değil ama, "Ey ashabım! İsterseniz kötü tarafını görürsünüz; isterseniz, iyi tarafını da görürsünüz." demek istiyor yâni. Bir köpeğin leşinde bile dişleri muntazam, bembeyaz, öyle inci tanesi gibi dizilmiş dişleri var. Ne güzel!" demek istiyor.

İnsan öyle bakarsa memnun olur. Bir bardak yarısına kadar su dolu olsa, kötümser bakışla bakan bir kimse;

"—Yahu bu bardağın yarısı niye boş?" der, üzülür.

Ötekisi de, iyimser bir bakışla bakar;

"—Ay, iyi, bardak boş değilmiş, yarısına kadar su varmış." der, sevinir.

Aynı şey, aynı şey...

Eski devirde padişahlardan birisi bir rüya görmüş. Rüyasından çok telaşlanmış, merak etmiş. Demiş ki:

"—Bana bir rüya tabircisi bulun, çok meraklandım, bu rüya nedir?"

Gitmişler bir adam getirmişler, rüyayı anlatmış padişah:

"—Yor bakalım bunu, tabir et bu rüyayı!" diye söylemiş.

"—Çok felâketlerle karşılaşacaksınız." demiş. "Hanımınızın öldüğünü göreceksiniz, çocuğunuzun öldüğünü göreceksiniz, şunun öldüğünü göreceksiniz, bunun öldüğünü göreceksiniz, ananızın, babanızın..." Akrabalarını saymaya başlamış böyle. "Hepsinin öldüğünü göreceksiniz!" filan deyince, padişah kızmış,

kovmuş huzurundan.

“—Bu uğursuz adamı çıkartın benim yanımdan! Bir doğru düzgün, akıllı uslu adam getirin bana...” demiş.

Aramışlar, taramışlar. Şöyle güngörmüş, aksakallı, tecrübeli bir àrif hoca efendi bulmuşlar. Getirmişler onu.

“—Efendim, bu güzel rüya tabir edermiş.”

Anlatmış rüyayı ona. Dinlemiş, gülümsemiş o ihtiyar, sonradan gelen, ikinci gelen...

“—E, padişahım, size müjdeler olsun!” demiş.

“—Hayrola?” demiş.

“—Siz hanımınızdan daha çok yaşayacaksınız, çocuğunuzdan daha çok yaşayacaksınız, akrabanızdan daha çok yaşayacaksınız...”

Tabii, daha çok yaşayınca ötekilerin ölümünü görecek ya, aynı şeyi söylüyor; ama söyleyiş tarzı farklı olduğu için, mükâfatlandırmış padişah.

Onun için, hayata da insan böyle bakabilir. Hayatı değiştirebilir miyiz bakışımızla? Değiştiremeyiz. İnsanları değiştirebilir miyiz? İnsanları da değiştirmek kolay değil. Haydi, çık kürsüye:

“—Ey insanlar şu iyidir, bu kötüdür.” de, insanlar iyi olsun, kötü olmasın...

Olmuyor. Hatta insan biliyor da, kendisi bile yapamıyor bazen. Yâni, öyle kolay değil... Onun için, hoş göreceksin. Yunus Emre boşuna mı söylemiş:

Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü!

Allah yaratmış, Allah’ın kulu;

“—İnşâallah düzelir.” dersin.

Sevgiyle yaklaşırsan, düzelir. Kızgınlıkla yaparsan, daha beter artar. Yâni, her şeyin bir usülü var. Emr-i ma’rufun, nehy-i münkerin; iyiliği emredip kötülüğü yasaklamanın üslubu var. Öyle hareket edersek, içimiz sevgiyle dolu olursa, rahat ederiz.

Etrafımız da rahat eder, bir şey de kaybetmeyiz.

c. Allah'ın Razı Olduğu Din

Diğer hadis-i şerife geçelim. Böyle bu iki mübareğin arasındaki bu konuşmadan, bu dersleri çıkartmak hatırımıza geldi:[105]

قَالَ لِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمَ : قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى: إِنَّ هٰذَا دِينٌ ارْتَضَيْتُهُ لِنَفْسِي ، وَلَنْ يُصْلِحَهُ إِلاَّ السَّمَاحَةُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ ، فَأَكْرِمُوهُ مَهْمَا صَحِبْتُمُوهُ (سمويه ، عد. ق. عق. خط. كر. ض. وأبو نعيم ، والخرائطي في مكارم الأخلاق ، عن جابر)

RE. 331/7 (*Kàle lî cibrîlü AS, kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ: İnne hazâ dînün irtedaytühû li-nefsî, ve len yüslihahû ille's-semâhatü ve hüsnü'l-huluk, feekrimûhu mehmâ sahhabtümûh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl*.

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz, Cebrâil AS'ın kendisine söylediği bir sözü nakılediyor. Tabii, Cebrâil AS da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden naklen getirmiş, söylemiş Rasûlüllah Efendimiz'e. Şöyle: (*Kàle lî Cibrîlü AS*) "Cebrâil AS bana dedi ki: (*Kàle'llàhu tebâreke ve teàlâ*) Allah-u Teàlâ

---

[105] Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.121, no:83; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.375, no:8920; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.432, no:10865; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.329, no:1461; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.84, no:273; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV, s.290; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müteferrik*, c.II, s.44, no:95; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.178, no:4481; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.45, no:12659; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.39, no:5235; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.69, no:157; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.96, no:15062.

Hazretleri şöyle buyurdu." Yâni, ona hitaben nakletmiş Cebrâil AS... Nasıl buyurmuş Allah-u Teàlâ Hazretleri:

(*İnne hazâ dînün*) "Bu bir dindir ki, (*irtedaytuhû li-nefsî*) kendim için. o din ile bana ibadet edilmesine râzı oldum. Şu din öyle bir dindir ki, ben o dine râzı oldum, kendim için seçtim o dini. Bana o dine göre ibadet edilmesinden hoşnut ve râzı oldum."

Hangi din bu? İslâm dini... Yâni, "İslâm'ı seçtim ve kullarımın İslâm'a göre diyanet göstermelerine, bana kulluk etmelerine hoşnut ve râzı olurum; başkasına râzı olmam."

Bu tabii bir ayet-i kerimenin mânâsıdır aynı zamanda. hadis-i şerif bu böyle; ama ayet-i kerimede de mâlûm, hepinizin bildiği:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْإِسْلَامُ (آل عمران:١٩)

(*İnne'd-dîne inda'llàhi'l-islâm.*) "Allah indinde din, sadece ve sadece İslâm'dır." (Âl-i İmran, 3/19) ayet-i kerimesi var. Allah indinde tek din, yegâne din İslâm'dır. Başkasını sevmez, kabul etmez. Kelimelerin sıralanışından, "Sadece ve sadece bu dini kabul ederim!" mânâsı çıkıyor Arapça üsluba göre.

Şimdi pekiyi, bu dine râzı olmuş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Biz müslüman olursak Allah râzı olacak, başka bir dine râzı değil, başka bir şekil ile kendisine ibadet etmemizi istemiyor. Râzı değil, hoşnut değil başka şekilden...

Sonra, (*Ve lem yüslihahû ille's-semâhatü ve hüsnü'l-huluki*) "Bu dindarlığı, bu dini iki şey güzelleştirir. İki şey daha güzel yapar bu dini, ıslah eder, güzelleştirir." Nedir?

"Birisi, semâhattir." Semâhat, lütufkârlık demek. Diğeri nedir? (*Hüsnü'l-huluki*) "Güzel huyluluktur."

Demek ki Allah-u Teàlâ, İslâm'ı din olarak seçmiş, ondan râzı. İki şey bu dini daha da güzelleştiriyor. Demek ki üstünde zînet oluyor ve o zaman daha güzel oluyor. Birisi *semâhat*, birisi *hüsnü'l-huluk*... Semâhat ne demek? Lütufkârlık... Hüsnü'l-hulûk ne demek? Güzel huyluluk.

Demek ki, insan müslüman olacak; bir...

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) dedi, tamam... Müslüman oldu. Bu dinin güzelliği neyle tamamlanacak? Lütufkârlıkla, semâhatla tamamlanacak, güzel huyla tamamlanacak.

"—Semâhat nasıl olur?"

Semâhat iki şekilde olur:

Bir; malla semâhat olur. Elindeki parayla, imkânla, maddî vasıtalarla insanlara cömertlik yaparsın, *sehâvet* gösterirsin. Onlara verirsin, yedirirsin, giydirirsin; o insanların gönlünü alırsın. O zaman senin dindarlığın, bunu yapmayan öteki şahıstan daha yüksek bir dindarlık olur, daha kaliteli bir dindarlık olur, daha güzel, müzeyyen bir dindarlık olur, süslü bir dindarlık olur.

İkincisi; ahlâkla... Mânevî bakımdan ahlâk ile lütufkârlık. Yâni, parayla değil de, insanın sözüyle, sohbetiyle ve sâiresiyle başkasına lütufkâr davranması tarzında olur. *Kavlen* de olur yâni.

Güzel huy da, İslâmiyet'in ana hedeflerinden biridir. Müslümanlık niye geldi bize? Niye durup dururken Allah-u Teàlâ Hazretleri peygamber gönderiyor, kitap gönderiyor, müslümanların ne yapmasını istiyor? İki büyük hedefi var İslâmiyet'in. Esaslı hedef, yâni ana hedeflerden birisi, bizi cahillikten kurtarıp, Allah'ın varlığından, birliğinden haberdar edip, ona güzel kulluk etmek için; bir... Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ma'rifetullahına erdirmek için, ma'rifetullah için. İkincisi, güzel ahlak için.

Ma'rifetullah bize Mevlâmız'ı tanıttırıyor, o bakımdan lâzım! Güzel ahlâk niçin lâzım? İnsanların birbiriyle geçimi için lâzım! Yâni, insanlar toplu halde yaşıyorlar ya... Topluluk halinde yaşıyorlar. Köy kuruyorlar, kasaba kuruyorlar, üçü, beşi bir arada... Hiç olmazsa, ana bana, evlat, çocuklar bir arada oluyor;

dağ başında bile olsa. Yine birkaç kişi oluyor. İnsanlar bir kişiden fazla oldu mu, aralarında ahlak şarttır. Huy olacak yâni..

Biri karı oldu, bir koca oldu. O zaman kadının kocaya karşı vazifeleri, kocanın karıya karşı vazifeleri var. Mes'uliyetleri var, ödevleri, vazifeleri var. Şöyle yapması lâzım, böyle yapmaması lâzım diye kanun ve usul lâzım. Çocuklar varsa, çocukların ana babaya muameleleri, ana babanın çocuklara karşı muamelesi, çocukların birbirlerine muamelesi var. Koca bir köy ise, köy ahalisinin birbirlerine muamelesi var. Şehir ise hakezâ... Demek ki ahlak, cemiyette; insanlar için yâni.

Bizim dinimizin hedeflerinden birisi, Mevlâmız'ı bilip tanıyıp, ona iyi kulluk etmek. İkincisi de öteki müslümanlarla, öteki kardeşlerimizle bir cemiyet içinde güzel yaşamak. Bu güzel huyla oluyor. Onun için dinimiz güzel huya çok ehemmiyet vermiştir. Nereden belli? Bu hadis-i şeriften belli bir kere.

Başka nereden belli? Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[106]

بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخْلَاقِ (ك. ق. عن أبي هريرة)

(*Buistü li-ütemmime mekârime'l-ahlâk.*) "Ben güzel ahlâkı tamamlamak için, gelip size öğretmek için gönderildim." Güzel huyu öğretmek için geldim ben... Niçin peygamber oldum? Size

---

106 Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.670, no:4221; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.191, no:20571; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.192, no:1165; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.122, no:276; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.904, no:1609; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8939; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.104, no:273; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.230, no:7977; İbn-i Sa'd, Tabakàtü'l-Kübrâ, c.I, s.192; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.188, no:835; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.324, no:31773; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.33, no:5217 ve c.XI, s.559, no:31969; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.243, no:638 ve s.339, no:916.

güzel huyluluğu öğretmek için peygamber oldum.

Başka bir hadis-i şerifte buyruluyor ki:[107]

اْلاِسْلاَمُ حُسْنُ الْخُلُقِ (الديلمي عن أبي سعيد)

(*El-islâmü hüsnü'l-hulükı.*) "Müslümanlık, güzel huyluluktur."

Başka bir hadis-i şerifte buyuruyor ki:[108]

إنّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ، دَرَجَاتِ قَائِمِ اللَّيْلِ صَائِمِ النَّهَارِ (حم. ك. عن عائشة)

(*İnne'r-racüle leyüdrikü bi-hüsni hulukıhî, derecâti kàimi'l-leyli sàimi'n-nehâr*) "İnsan güzel huyu sayesinde, geceleri sabahlara kadar hiç uyumayıp ibadet eden; gündüzleri akşamlara kadar sıcak, soğuk, uzun, kış, yaz demeden, o dudakları kuruyarak Allah için oruç tutan, o kıymetli ibadeti yapanların sevabına nâil olur." Neyle? Güzel huyu sayesinde... Güzel huylu oldu mu bir insan. O geceleri ibadet eden, gündüzleri oruç tutan insanın sevabına nail olur. İşte bizim dinimizin hedeflerinden birisi güzel huylu olmak.

Çirkin huylu olursa insan ne olur?

Ha, Peygamber SAS Hazretleri bir gün buyurmuş ki:

"—Ey ashabım, müflis kime derler? İflas etmiş adam kime derler?" diye sormuş.

E, Araplar tüccar millet, işleri güçleri, kervanla mal almak,

---

[107] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.36, no:5225; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XI, s.17, no:10149.

[108] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.668 no:4798; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.90, no:24639; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.128, no:199; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.237, no:7998; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.194, no:731; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.313; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.468, no:3785; İbn-i Adiy, kâmil fi'd-Duafâ, c.III, s.220; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.464, no:2098; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.4, no:5147; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.290, no:6322.

mal götürüp getirmek, satmak... Biliyorlar yâni iflasın ne olduğunu.

“—Yâ Rasûlallah, işte iflas, insanın sermayesini kurtaramaması, ziyan etmesi, sermayeyi değerinden çıkartıp, hiç bir şeyi kalmamasıdır bir tüccarın.

“—Hayır, asıl müflis, hakiki müflis o kimsedir ki: Kıyamet günü mizanın başına, terazinin başına dağlar gibi sevaplarla gelir.” Neden? E, müslüman insan, ibadet etmiş, taat etmiş, hayr u hasenat yapmış, sevap kazanmış; dağlar gibi sevapla gelir mizanın başına.

Gelir ama mizan var, hesap var, hadis-i şeriflerde geçiyor ki, insanın yâni sırtının ürpermesi lâzım, şakaklarından ter boşanması lâzım, mahşer halkına sesleneceklermiş; diyeceklermiş ki:

“—Ey mahşer ahalisi! Bu şahıs filanca oğlu filancadır veya filanca kızı filancadır. Bunda kimin hakkı varsa, bunun hesabının görülme zaman geldi, gelsin hakkını istesin.”

Şimdi mahşer halkından, hak sahipleri, hepsi gelmeye başlıyor. Birisi gelecek diyecek ki:

“—Ya Rabbi, şu şahıs benim hakkımı şöyle yedi.”

“—E, hak yediyse, o zaman demek ki burada sen ondan alacaklısın. Al sevabından.”

Sevabının bir kısmını ona verecekler. Onun hesabı ne zaman olacaksa artık, ayrı; ama buradan sevabın bir kısmını alacak o yığından. Sonra bir başkası gelecek, yine bir şikâyet, yine bir doğru iddia, yine alacak, yine alacak, yine alacak... Hulasa-i kelam, o dağlar gibi sevap böyle hak sahipleri tarafından alınıp, alınıp, alınıp bitecek; ama hak sahipleri bitmedi. Daha kuyrukta var. Geldi bir tanesi;

“—Ya Rabbi, bana da şöyle haksızlık etmişti. Beni şöyle incitmişti, böyle kırmıştı, bana şöyle zulmetmişti...” deyince, ona verilecek sevap kalmadı. Dağlar gibi sevap gitti. O zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuracakmış ki:

“—Sen günahından buraya bırak. Çünkü günahla sevap zaten

denkleştirilmiyor mu? Birisi ötekisini götürmüyor mu? O zaman günahını bırak."

Ötekisi gelecek günahını bırakacak, berikisi gelecek, günahını bırakacak... Sonunda hesabı bittiği zaman dağlar gibi bir günah yığınıyla karşı karşıya kalacak. "İşte asıl müflis budur." Diyor Peygamber Efendimiz. Asıl iflas etmiş insan bu.

Çünkü dağlar gibi sevap gitti. Arkasından dağlar gibi günah yığıldı, kaldı mizanın başında. Tabii, o adamın halini düşünün. Onun için güzel huy çok önemli. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi huyu güzel insan eylesin...

Güzel huy nedir? Şimdi güzel huydan söz açılırsa, haftalarca insan söz söylemesi gerekir. Çünkü İslâmiyet bunu öğretmeye çalışmış. Çok yâni huylar, güzel huylar çok. Kısaca söylemek gerekirse, kısaca güzel huyluluğu nasıl anlatabiliriz? Müslümanlar senin hakkında ne diyorlar? Sen şöyle bir köşeye çekildiğin zaman senin arkandan öteki müslümanlar, senin tanıştığın, iş yaptığın, beraber temasta bulunduğun, yaşadığın öteki salih müslümanlar senin hakkında ne diyor?

"—Allah taksiratını affetsin, kusurunu affetsin, biraz sinirlicedir, çok kırar." Filan mı diyor? Veyahut işte "Hak, hukuk tanımaz, insanların paralarını, pullarını alır, kendi üzerine geçirir." mi diyor? Veyahut ne diyorsa...

Veyahut da

"—Çok iyi bir kimsedir, melek gibi bir kimsedir. Hiç karıncayı incitmez, hiç birimiz ondan şikâyetçi değiliz, Allah ondan râzı olsun!" mu diyorlar?

Arkandan insanlar, müslümanlar —ama müslümanların sàlihleri— iyi şeyler söylüyorsa, sen iyi huylusun. Kötü şeyler söylüyorsa, yaka silkiyorlarsa;

"—Aman, aman, hacıdır, hocadır; ama neyse hadi beni fazla söylettirme..." filan diyorsa, o zaman yandın.

O zaman fena durumdasın. Yâni, o zaman çok düzeltilecek halimiz, huyumuz var demektir. O zaman fena. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri o insanları şahit getirecek kıyamet gününde.

Onların hükmü, hüküm...

Diyor ki bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz:

"—Sen bir topluluğun içine gittiğin zaman, sana 'Ehlen ve sehlen, merhabâ!' derlerse..."

Yâni, "Hoş geldin, sefa getirdin, aramızda yerin var, baş üstünde yerin var, buyur, sevindik senin geldiğine, otur yâhu, şöyle başköşeye geç filan gibi... (*Femerhaben lehû yevme'l-kıyâmeh*) "İşte kıyamet gününde ona da öyle denilecek. Gel buyur denilecek." Müslümanlar öyle dediği için dünyada...

"—Eğer senin gittiğin yerde sana, (*Fekahten leke*) diyorlarsa. *Kaht,* kıtlık demek Arapça'da... Yâni demek ki, böyle istemedikleri bir kimse gelirse, o zaman ona merhaba demezlermiş de Araplar, kendi adetlerine göre, "Kıtlıkta geldin." derlermiş. Ne demek yâni:

"—Yanımızda sana ikram edecek yiyecek yok, içecek yok, meşrubat yok, süt yok, peynir yok, yoğurt yok... Yâni, sana bir şey veremeyeceğiz, kusura bakma, seni misafir edemeyeceğiz." demek. *Kahten leke* demek, kusura bakma veyahut dobra dobra seni aramızda istemiyoruz demek.

"Eğer bir kimseye müslümanlar böyle demişse, (*fekahten lehû yevme'l-kıyâmeh*) kıyamet gününde de ona *kahten* denilecek." yâni, kıyamet gününde ona muamelesi öyle olacak.

Onun için, aman müslümanların sàlihlerini kızdırmayalım! Müslümanların sàlihlerini aleyhimize döndürtecek bir huya sahip olmayalım!

"—Niye müslümanların sàlihleri deyip duruyorsun hoca efendi?" derseniz; insanların hepsini memnun etmek mümkün değil. Sen şurada çıkarsın bir hayırlı iş yaparsın, hayırlılar memnun olur, hayırsızlar kızar. Evine parmaklık yapsan, evin içindekiler memnun olur, hırsızlar kızar.

"—Ben şimdi bu evin neresinden gireceğim içeriye?" diye. Beğenir mi? "Ben şimdi nasıl çalacağım bu adamın parasını?" der.

Sen memlekete hayırlı bir iş yapsan, hayr u hasenat yapsan, memleketin işini geliştirecek... Yunanlı kızar... Sen memleketi

biraz kalkındırmak istesen, Bulgar kızar, Rus kızar, Amerikalı kızar, İngiliz kızar... Neden? Onlar öyle bir kuvvetli Türkiye istemiyorlar ki... İnek gibi sağsınlar, hem ölmesin; sütü lâzım çünkü... Ondan sonra, faydalansınlar. Öyle istiyorlar. Yâni, arslan gibi olursa istemiyorlar, bizi parçalar diye korkuyorlar. Kıpırdamasın yerinden, bağlı dursun, önüne ot koyalım, yesin, arkasından sütünü sağalım, içelim... Böyle...

İster mi, o şimdi senin uçak yapmanı, tank yapmanı, kuvvetli ordunun olmasını, güçlü kuvvetli olmanı, öteki kültür birliği yaptığın şeylerle birlik beraberlik yapmanı... İstemez... Demek ki, dünyada herkesi memnun etmek mümkün değil. Salihler memnun oldu mu, tamam... Varsın katiller, hırsızlar, arsızlar, namussuzlar; onlar beğenmesin. Zaten beğenmeyecek.

Dünyada herkes herkesi sevmez ki. Peygamber Efendimiz insanların en mükemmeli değil miydi? Mükemmeliydi... Herkes sevdi mi Peygamber Efendimiz'i... Maalesef... Ebû Cehil vardı ya ne kadar uğraştı. Hani namaz kılarken, ne kadar zulmettiler. Harp için nice nice hasımları karşısına geldi, asker çekti. Nice ezalar, cefalar ettiler. Hele hele o taife gittiği zaman nasıl taşladılar... Topukları yarıldı, dişi Uhud Harbi'nde nasıl kırıldı, mübarek dişi şehit oldu. Nasıl bazı kimseler ona kahin dediler, bazıları şair dediler. Çeşit çeşit iftiralar yapmadılar mı?.

Demek ki bu insanların dilinden kurtulmak mümkün değil. O zaman ne yapalım? Allah'a sevdirmeye çalış kedini... İnsanlara sevdirmeye çalışsan, şaşırır kalırsın. Birisi öyle der, birisi böyle der, ne yapacağını şaşırırsın. Allah'a sevdir. Allah'a sevdirirsen, Allah-u Teàlâ Hazretleri bir kulu sevdi mi, buyururmuş ki:

"—Ey Cebrâil, ben filanca kulumu sevdim, sen de onu sev..."

Cebrâil AS da gök ehline dermiş ki:

"—Ey gök ehli! Yâni, melekler, çeşit çeşit varlıklar. Allah-u Teàlâ Hazretleri filanca kulunu seviyor, siz de sevin!"

Ondan sonra yeryüzündeki insanlara seslenilirmiş, varlıklara... Gök ehli de yer ehli de severmiş. Zaten insanı varsın, sevmesin hiç kimse, Allah sevdi mi kâfi değil mi? Allah-u Teàlâ

Hazretleri sevdi mi, kâfi... Onun için bir tek sevginin peşinde koşmak lâzım, öyle işi karıştırmaya lüzum yok.

"—Aklım ermez fazla uzun şeye." deyiverir değil mi insanın karşısındaki kimse... "Bana bir tek şey söyle, öyle uzun boylu nasihata aklım ermez."

"—Peki, bir tek şey söylüyorum: Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kendisi sevdirmeye çalış." Başkalarını sevgileriyle uğraşma, bitmez tükenmez... Onu memnun edersin, ötekisini memnun edemezsin. Çocuklarına bile aynı cins elbiseden üç tane alırsın. Birisi mavi, birisi yeşil, birisi kırmızı...

"—Ee, ben kırmızıyı istiyordum." der, ille kardeşine verileni ister. Kendisine verilenden memnun olmaz filan... Yâni, hep olan şeyler ya bunlar. Onun için Allah'ı memnun etmeye çalışmak lâzım.

Pekâlâ... (*Feekrimûhu mehmâ sahibtumûhu*) "O halde bu dine ne zaman sahip olursanız ikram ediniz bu şeylerle; cömertlik huyuyla, güzel huy ile... Cömertlikle, semâhatla ikram ediniz." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Rasûlü...

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden Cebrâil öyle şey yapmış. Bu hadisin böyle uzun ibaresini kısaltacak olursak ne diyeceğiz?

Bizim dinimiz iki şeyle zînetleniyor:

1. Cömertlik.
2. Güzel huyluluk.

Cömert olacağız. Mübarek, bırak başka insanların da gönlü hoş olsun! Sevindir, biraz şöyle ver bakalım, güle güle gittiğini bir gör fukaranın… Bir zavallıya, bir dula, bir fakire, bir yetime yardım et, bir başını okşa! Oynaya oynaya, sevine sevine koştuğunu bir gör!

Hiç unutamıyorum, şuramda bir derttir. Ankara'da bir bayram arafesinde, bir şey almak için çarşıda dolaşıyorum. Çöpçü kıyafetli birisi, yanında da bir çocuk var. Geldiler, adinin adisi bir pantolona baktılar... Bayram ya ertesi gün... Çocuğuna pantolon alacak; ama maaşı az adamın, belli.

"—Kaça?" diye sordu.

"—Yirmi lira!" filan dedi o zaman...

"—Çok gelecek bana…" dedi, boynunu büktü gitti.

Yâni, yirmi lirayı bile veremedi. Şimdi insanın yanında para olsaydı da, imkân olsaydı da, daha atik davransaydı:

"—Al yirmi lirayı, ver şu pantolonu...

"—Al evlâdım!" deseydi... O çocuk nasıl oynaya oynaya, sevine sevine gidecekti.

İşte onun o sevincini biraz tat! Başkalarını sevindir! Müslümanın gönlüne neşe sok, yâni müslümanı sevindir! Dille mi sevindirirsin, malla mı sevindirirsin; nasıl yolla sevindirirsen, biraz sevindir Allah'ın kullarını... Yâni, hep dert olacak değilsin ya başkalarına... Biraz da başkalarını hoşnut et!

Hiç bu tarafa şey yapmıyoruz yâni.

Şimdi, iki gün önce bir köye gittik. Köyde bizim tanıdığımız birisi var, Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun... Evde yokmuş. Oradan konuşurken dediler ki:

"—Filanca amca vefat etti. Üç hafta oldu."

"—Haydi ona da gidelim de ailesine 'Başınız sağ olsun! Allah rahmet eylesin, Allah sizlere sabır versin!" filan diyelim dedik, gittik.

Tabii, ummadıkları bir şekilde bizim oraya gitmemizden, ziyaretimizden çok memnun oldular. Allah böyle küçük şeylerden, çok hayırlar ihsan ediyor. Bunları ihmal etmemek lâzım, ziyaretleri yapmak lâzım!

Yalnız orada, "Yâhu, işte bizim falanca arkadaş..." filan deyince, dediler ki:

"—Hocam, o arkadaş bizi beğenmez, bizimle gelmez." dedi.

Bizim ilk gittiğiz şahıs, evde bulamadığımız şahıs, köylüsüyle konuşmuyormuş.

"—Bize gelmez, cenazeye bile gelmedi" dedi. "Sen onun ilmini şöyle bir yere al, öbür tarafını bir kenara atıver!" dedi.

Yüksek İslâm Enstitülü ya... Yâni, okulun adını da söylemem

doğru olmadı; ama... Şu bakımdan söylüyorum yâni, Yüksek İslâm Enstitülü kardeşlerimizin yüzde doksan beşi böyle yapmaz da, o öyle yapınca iyi olmamış yâni...

“—Sen onun bilgisini şöyle alıvereceksin, öbür tarafa kendisini atıvereceksin.” diyor. “Cenazemize bile gelmedi.” diyor.

Ya, insan aynı köyde olur da gitmez mi? Bak gitmedi diye ne kadar kalbi yıkılmış. Gittik diye ne kadar seviniyor.

İnsanın eti yenmez, derisi giyilmez; bir tatlı dili var. Bir gideceksin, işte,

“—Başın sağ olsun!” diyeceksin.

Biraz bir Tebâreke okuyuverirsin, dua ediverirsin, teselli edersin.

“—Yapabileceğimiz bir hizmet var mı?” dersin, gönlünü alırsın, gidersin.

Hiç bir şey vermeye bile lüzum yok. İlle dağları devirip de, ona koyun sürüleri bağışlamana lüzum yok ki...

İnsanoğlu karşısından tatlı dil bekliyor, güler yüz bekliyor. Somurtsan, kızar. Somurtsan yâni, iki kimseyi bir odaya koysan, birbirlerine somurtsalar; akşama hasta olurlar. Hiç bir söz söylemesinler. Yâni, somurtmak böyle zararı vardır. Ne olur gülüversen de, biraz tatlı konuşsan?

d. Kadere İman

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[109]

قَالَ لِي جِبْرِيلُ: قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا مُحَمَّدُ ، مَنْ آمَنَ بِي وَلَمْ يُؤْمِنْ

بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ ، فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي (الشيرازي في الألقاب عن

[109] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.187, no:4514; Huzeyfetü'l-Yemân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.215, no:607; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.86, no:200; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.97, no:15064.

علي ، وفيه محمد بن عكاشة الكرماني)

RE. 331/8 (*Kàle lî cibrîlü: Kàle'llàhu azze ve celle: Yâ muhammedü men amene bî, ve lem yü'min bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî, felyeltemis rabben gayrî.*)

Cebrâil AS bana dedi ki: Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurdu:

"—Ey Muhammed! (SAS) (*Men amene bî*) "Kim bana iman ederse... (*Ve lem yü'min bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî*) "Kadere inanmazsa, bana iman ediyor da, kadere inanmazsa... Yâni, hayrın ve şerrin Allah'ın takdiriyle olduğuna; bu kainatı Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yaratıp idare ettiğine, her şeyin onun emriyle olduğuna inanmazsa..."

Yâ nasıl oluyor bu işler? Allah-u Teàlâ Hazretleri tasarruf eylemese, bu mülkün sahibi olmasa, olur mu? Bir gün yerli yerinde durmaz şu dünya... Trafik polisi bir an şu dört yoldan ayrılınca, nasıl vasıtalar birbirine giriyor ışıklar yanmayınca... Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinatı sevk ve idare ediyor. Onun takdiriyle oluyor. Allah'a inanıp da kaderine inanmayan için şöyle buyurmuş: (*felyeltemis rabben gayrî*) "Benden gayrı bir Rab arasın kendine... Benden gayrı bir Rab arasın."

Tabii burada demek ki şu var: Kadere inanacak insan da, tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri bu kâinatın sahibi, mâliki, ol dediği oluyor, olma derse bir şey yok oluyor.

هُوَ يُحْيِ ويُمِيتُ (الأعراف:١٥٨)

(*Hüve yuhyî ve yümît.*) [O diriltir ve öldürür.] (A'raf, 7/158) Ölüm onun emri, hayat onun emri...

بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ (المؤمنون:٨٨)

(*Bi-yedihî melekûtü külli şey'*) "Her şeyin hükümranlığı ve tasarrufu onun elindedir.] (Mü'minûn, 23/88) Tamam...

Bunu bildikten sonra, bir de başına gelen kadere râzı olacak:

"—Eh, ne yapalım, böyle takdir etmiş, başıma bugün şu iş geldi." diyecek, râzı olacak.

"—Râzı olmazsa benden gayrı Rab arasın! Maden benim kaderime inanmıyor, râzı olmuyor; o zaman benden gayri bir Mevlâ arasın kendisine, Rab arasın!" diye büyük bir tehdit var.

Bundan çıkan ders nedir? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kaderine iman et, korkma!

Ne yapalım, bu dünyanın hayatı bazen tatlı, bazen tuzludur, bazen acıdır. Bütün yaşayanlar, hepsi kalsaydı, dünyada yaşanacak yer kalmazdı. Bir kısmı gelecek, bir kısmı da sırası geldiği zaman gidecek. Ölüm de hak... Doğum da hak...

Eh, bazen kâr olur, bazen zarar olur. Hepsinin faydası var. Zarar ettiği zaman biraz boynu bükülür, yalvarır, yakarırsın. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne daha güzel dua edersin. Kâr ettiğin zaman şükredersin. Zarar ettiğin zaman sabredersin. Hepsi bir çeşit imtihan işte... Allah-u Teàlâ Hazretleri dünya hayatında, imtihanında çeşit çeşit sorular soruyor. Bazen zarar olur, o zaman;

"—Eh, ne yapalım, Mevlâm böyle nasib etmiş." Dersin, sabredersin, Allah oradan ecir verir.

Bazen bolluk verir

"—Ya Rabbi, şu akşam, şu sofradaki nimetlere bak!" dersin, gözün yaşarır... Kavun var, karpuz var, tuzlu var, tatlı var, baklava var, börek var, çörek var, et var, köfte var... bilmem ne.

"—Çok şükür ya Rabbi!" dersin, şükredersin, ecir alırsın.

Hep iyi gidip gidip de, bir kez kötü gidince hemen ara bozulacak mı? Olur mu öyle şey? Yâni arayı bozmak erkekliğe, mürüvvete, mertliğe sığar mı? Hep iyi gidip dururken, birden hoşuna gitmeyen bir şey oldu mu, ahbaplık bozuluveriyor. Öyle kulluk olmaz tabii. Bize düşen ders nedir? Allah-u Teàlâ

Hazretleri'nden biz daima sıhhat isteriz, afiyet isteriz, huzur saadet isteriz; ama eğer takdir ederse, başımıza biraz sıkıntılı bir şey gelirse o zaman da sabrederiz. Yâni,

"—Eh, Mevlâm böyle takdir eylemiş." Diye sabrederiz. Bu imanın önemli bir rüknüdür yâni... Bu imanın çok önemli rükünlerinden biridir. Böyle kadere iman etmeyen insan huzur içinde olmaz. Tadını tadamaz yâni hayatın. O meşakkatin bile bir sabrettin mi arkasından bir lezzet gelir ağzına, şaşar kalırsın.

"—Allah Allah!" dersin.

Yâni, tarif edilmez bir takım güzellikler gelir insana. Onun için başına sıkıntılı bir şey geldiği zaman feryad u figanı basma. Sabret... Allah ecri oradan verecek, öyle verecek.

"—Mevlâm! Sen bilisin..." dersin, "Ben aciz naçizim." dersin.

Biraz tahammülün azalırsa, tahammül edemezsen:

"—Ya Rabbi, biliyorsun ki" dersin, "ben çok zayıf bir kulum" dersin. "bana böyle ağır yük yüklediğin zaman benim omuzların çatırdıyor." dersin. "Sen bilirsin ya Rabbi!" dersin. "Sabretmeye çalışıyorum; ama sen bana sabır ver!" dersin filan... O gene lütfeder. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına zulmetmez. Yine lütfeder, yine bakarsın ki işler dönmüş.

e. Ne Kadar Yaşarsan Yaşa, Sonunda Öleceksin!

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım. Ondan sonra derse son vereceğim. Bu hadis-i şerifi iyi dinleyin:[110]

قَالَ لِي جِبْرِيلُ: يَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ ، فَإِنَّكَ مَيِّتٌ ؛ وَأَحْبِبْ مَنْ

---

[110] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.348, no:10540; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.242, no:1755; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.349, no:10541; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.360, no:7921; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.306, no:4278; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.435, no:746; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.304, no:619; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.846, no:42114; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.100, no:15073.

أَحْبَبْتَ ، فَإِنَّكَ مُفَارِقُه ؛ واعْمَلْ مَا شِئْتَ ، فإِنَّكَ مُلاَقِيهِ (ط . هب .
والشيرازي عن جابر)

RE. 331/9 (*Kàle lî cibrîlü*) “Cebrâil AS bana dedi ki:” buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz:

(*Yâ muhammed SAS, iş mâ şi’te, feinneke meyyitün*) “Ey Muhammed, ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin. İstersen yüzlerce sene yaşa... Sonu ne? Ölüm... Ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin.

(*Ve ehib —veyahut— ahbib men ahbebte*) Kimi istersen sev, (*feinneke mufarikuhû*) kimi istersen sev, ayrılacaksın. Kimi istersen sev, ayrılacaksın.

(*Va’mel mâ şi’te*) Neyi istersen işte, hangi ameli istersen yap; (*feinneke mülâkîhi*) o amelin karşılığını göreceksin, onunla karşılaşacaksın, ahirette amelin senin karşına gelecek.”

“—Ya, ben senin falanca zamanda yaptığın işim?” diye karşında göreceksin. Kabirde daha başlayacak, ondan sonra âhirette göreceksin.

Bu hadîs-i şerîfte ne var?

Bu hadîs-i şerîfte hep bildiğimiz şeyler var; ama çok dokunaklı bir ibareyle söylüyor.

“—Ey Muhammed! Ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin.” demek, “Ey Ümmet-i Muhammed! Hayatınıza dikkat edin, ölümü nazara dikkat alarak yaşayın.” demek.

Peygamber Efendimiz kendisinin öleceğini bilmiyor mu?

Biliyor! O sözden, bu hadis-i şeriften murat biziz. Maksat bizi ikaz... Demek ki biz ölümü düşüneceğiz. Bak burada hadis-i şerif bize ölümü hatırlatıyor. Ne kadar yaşarsan yaşa, öleceksin.

Ne demek öleceksin?

Öleceğini hesaba katarak yaşa ve ölümden sonrası için hazırlık yap. Oranın hazırlığı buradan yapılıyor. Orada ne yaptıysan burada göreceksin. Orada artık hazırlık yok, hazırlığı burada yapacaksın. İyi işler yaparsan iyi şeylerle karşılaşırsın. İkincisi

kimi seversen sev, ondan ayrılacaksın…

....

Dua...

18. 04. 1982 - İskenderpaşa

10. NİMETİN ALLAH'TAN GELDİĞİNİ BİLMEK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ مُوسٰى: يَا رَبِّ، كَيْفَ شَكَرَكَ آدَمُ ؟ قَالَ: عَلِمَ أَنَّ ذٰلِكَ مِنِّي ،
فَكَانَ ذٰلِكَ شُكْرَهُ (الحكيم عن الحسن مرسلاً)

RE. 331/10 (*Kàle mûsâ: Yâ rabbi, keyfe şekereke âdem? Fekàle: Alime enne zâlike minnî, fekâne zâlike şükrehû.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim,
Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmeti, rahmeti, selâmı, bereketi üzerinize olsun...
Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ehàdîs-i şerifesinden bir miktarını sizlere nakledeceğim.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hassaten, efendimiz, başımızın tacı, Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; sonra sâir enbiya ve mürselînin ervâhı için; Peygamber SAS Efendimiz'in ashabından bize kadar

müteselsilen gelmiş geçmiş cümle sadat-ı meşayih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için; cümle evliyaullahın ruhları için;

Eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hocamız'ın ruhu için ve bu eserin içinde bulunan hadis-i şeriflerin bize kadar intikalinde zahmet çekmiş, emek sarfetmiş olan ulemanın, râvilerin cümlesinin ruhları için;

Ve uzaktan ve yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mübarek vakitte, şu mescidde cem olmuş olan siz kardeşlerimizin, ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için; ve hayatta olan bizlerin de sıhhat, afiyet ve selâmet, saadet üzere olmamız, hüsn-ü hàtimeye nâil ve mazhar bulunmamız için, bir Fâtihâ-i Şerîfe, üç İhlâs-ı Şerif kıraat edelim:

....

a. Ademoğlu Nasıl Şükreder?

Metnini okumuş olduğum hadis-i şerifte, Peygamber SAS Efendimiz Mûsâ AS'ı bize anlatıyor. Hasan el-Basrî'den mürsel olarak rivâyet edildiğine göre:[111]

قَالَ مُوسٰى: يَا رَبِّ ، كَيْفَ شَكَرَكَ آدَمُ ؟ قَالَ: عَلِمَ أَنَّ ذٰلِكَ مِنِّي ،
فَكَانَ ذٰلِكَ شُكْرَهُ (الحكيم عن الحسن مرسلاً)

RE. 331/10 (*Kàle mûsâ*) "Mûsâ AS dedi ki: (*Ya rabbi, keyfe şekereke âdem?*) 'Adem sana nasıl şükreder? Ademoğlu, insanlar sana nasıl şükreder?' (***Fekàle: Alime enne zâlike minnî fekâne** zâlike şükruhû*) 'Nâil olduğu nimetin benden olduğunu bilir, bu da

---

[111] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdîru'l-Usül* c.I, s.150; Hz. Hüseyin RA'dan.
Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.109, no:252; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.104, no:15083.

onun şükrüdür.' buyurdu."

Şimdi buradaki *âdem* sözünün, Adem AS Atamız olması da mümkündür.

"—Adem AS sana nasıl şükretti ya Rabbi?"

"—Nimetinin benden geldiğini bildi, o onun şükrü oldu." mânâsına da alınır. Hazret-i Adem'den itibaren onun evlatlarına da Âdem denildiği için, falanca *adam* gelmiş, filanca *adam* gitmiş diye de, biz *âdem* kelimesini *adam* tarzında kullanıp duruyoruz. İnsanoğlu demek mânâsına da gelebilir.

Burada bize, şükrün nasıl olacağını görmek imkânı hâsıl oluyor.

"—Ya Rabbi? Âdemoğlu sana nasıl şükreder?"

Yâni, insanını hatırına geliyor ki, elini açacak, şu ibareleri kullanacak, şu cümleleri söyleyecek; işte bu tarzda şükretmiş olur. Öyle demiyor cevabında Allah-u Teàlâ Hazretleri Mûsâ AS'a...

"—Nimetin benden geldiğini bilmesi şükürdür."

Dile dökmeye lüzum yok. Allah'tan geldiğini biliyor mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri ihsan etmiş, işte o... Aksine Allah'tan geldiğini idrak etmezse, o zaman şükretmemiş olur. O idrak içinde olmazsa, şükrü nâkıs olur, eksik olur, tamamlanmamış olur diye de bir mânâ çıkıyor.

İnsan nimeti görür de mün'imi görmezse; yâni, eline ekmek geçmiş, yiyor çok şükür diyor; veyahut işte sıhhati var, "El-hamdü lillâh sıhhatim var." diyor veyahut Allah evlat vermiş, işte "El-hamdü lillâh evlâdım var... El-hamdü lillâh, güzel bir evim var, iyi, sàliha bir hatunum var." neyse... Yâni, el-hamdü lillâh demeye alışmışız, bak biz de öyle söylüyoruz. Nimeti görür de, mün'imi, yâni o nimeti göndereni görmezse, o zaman olmaz.

Bu düşünce tarzı, temellerin temeli bir duygudur. Şimdi bir kere bileceğiz ki, bu dünyada hiç bir şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin isteği dışında olmaz. Yâni, bir yaprak, bir çöp yerinden, Allah-u Teàlâ Hazretleri dilemese, kıpırdanmaz.

"—E, peki kâfirler niye kâfirlik ediyor? Bak bunca kâfir var

yeryüzünde...”

Allah-u Teàlâ Hazretleri müsaade ediyor yâni, ruhsat ve imkân veriyor. Burası imtihan dünyası olduğundan müsaade ediyor. Etmese, başına yıldırım yağdırır, kolunu kıpırdatamaz, dilini depretemez, dudağını oynatamaz. Nefes alıp veremez. Mümkün değil... Müsaade ediyor; ama rızası yok. Çok ince, çok ince mânâsı... Yapmaya müsaadesi var, rızası yok. Müsaade etmese, yapması da mümkün değil. Kâfirin kâfirlik yapması, mü’minin mü’minlik yapması, rüzgârın esmesi... Hiç bir şey mümkün değil, istemese... Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin dileğiyle oluyor.

Mâşâallah ne demek? Her zaman söylüyoruz:[112]

مَا شَاءَ اللّٰهُ كَانَ ، وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ

(*Mâ şâa’llàhu kân*) demek, “Allah ne dilerse, o olur.” demek. (*Ve mâ lem yeşe’ lem yekün*) “Allah-u Teàlâ Hazretleri bir şey dilemedi mi, olmaz.” demek.

Bir şeyi Allah-u Teàlâ Hazretleri diledi mi, “Ol!” der, olur:

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (يس:٨٢)

(*İnnemâ emruhû izâ erâde şey’en en yekùle lehû kün feyekûn*) “Bir şey yaratmak istediği zaman, onun yaptığı ‘Ol!’ demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yasin, 36/82) “Ol!” der, olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne bu kâinatın sevk ü idaresi, işlerin

---

[112] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.740, no:5075; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.6, no:9840; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XVI, s.462, no:3730; Peygamber SAS Efendimiz’in hanımlarından.

Heysemî, *Müsnedü’l-Hàris*, c.II, s.953, no:1052; Taberânî, *Dua*, c.I, s.129, no:343; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.4, Ebü’d-Derdâ RA’dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gàbe*, c.I, s.39; İbn-i Hacer, *el-İsàbe*, c.I, s.193, no:439; Cerîr ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.216, no:3496, 3573, 3583.

yapılması güç gelmez. Gücün, kuvvetin sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir:[113]

لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلا بِاللّٰهِ

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) "Allah'tan gayrı güç kuvvet sahibi yoktur." Bu kâinatı sevk eden, yöneten, idare eden Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir. Esmâ-i Hüsnâ'sını her sabah okuyoruz burada.

هُوَ يُحْيِ وَيُمِيتُ (الأعراف:١٥٨)

(*Hüve yuhyî ve yümît.*) [O diriltir ve öldürür.] (A'raf, 7/158) Allah-u Teàlâ Hazretleri insanı diriltiyor, öldürdüğünü öldürüyor. Hayatı veren, alan o...

(*Hàfıd, râfi'*) Alçaltan o, yükselten o...

(*Muîz, müzîl*) İnsana izzet ikram verdiren, aziz kılan; hor zelil kılan gene o...

(*Mukaddim, muahhir*) Öne geçirten o, arkada bırakan o...

Her şey ondan... İnsan bunu görmezse, ne anlarım ben onun müslümanlığından? Nasıl müslümanlık ki, nimet eline gelmiş, haberi yok şeyden, dünyadan haberi yok. Nimeti kendisine gönderenden haberdar değil. Haberi oldu mu, şükretmiş olur.

Şükürde bir kaide vardır ki, ayet-i kerimede:

---

[113] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.740, no:5075; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.6, no:9840; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVI, s.462, no:3730; Peygamber SAS Efendimiz'in hanımlarından.

Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.953, no:1052; Taberânî, *Dua*, c.I, s.129, no:343; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.4, Ebü'd-Derdâ RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.39; İbn-i Hacer, *el-İsàbe*, c.I, s.193, no:439; Cerîr ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.216, no:3496, 3573, 3583.

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لأَزِيدَنَّكُمْ ولَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (إبراهيم:٧)

(*Lein şekertüm leezîdenneküm ve lein kefertüm inne azâbî leşedîd.*) [Eğer şükrederseniz, elbette size nimetimi arttıracağım; ve eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir.] (İbrâhim, 14/7) diye bildirildiği üzere, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne insan şükretti mi, şükredilen nimet muhakkak ve muhakkak arttırılır.

Neden böyle iki defa muhakkak diyorum? Çünkü, *lein şekertüm, leezîdenneküm* başına bir *le* harfi gelmiş ki, o muhakkak mânâsına geliyor. Bir de *leezîdüküm* demiyor, *ezîdenneküm* diyor. Sonuna öyle de gelmesi ayet-i kerimede, mutlaka ve mutlaka, muhakkak ve muhakkak demek.

Demek ki, insan şükretti mi nimeti artar. Şükrün en güzel şekli de, şükredilen o şeyin Allah'tan geldiğini bilip, Allah'a karşı minnet duygusu duymasıdır insanın. Dile getirse de olur, getirmese de olur. Dile getirmek daha iyi...

"—Çok şükür yâ Rabbi! Bana bunu verdin, sana sonsuz hamd ü senalar olsun. Benim ne meziyetim var, bunu böyle iktisab etmek için ne hünerim var? Hiç bir hünerim yok... Yüzüm kara, elim sàlih amellerden boş... Sen boyna bana ikram ediyorsun, ben boyna isyan ediyorum. Sen boyna lütfediyorsun, ben boyna gafletle vakit geçiriyorum. Hiç bir şeye liyakatim yok. Her şeyim senden. Çok şükür ya Rabbi, bunca kulların arasında bana lütfetmişsin, şunu göndermişsin. Sana, şu verdiğin nimetin şükrünü ödemeye gücüm yetmez." diye, insan onu bilir de şükrederse, artar.

Aksi olursa ne olur? (*Ve lein kefertüm inne azâbi leşedîd*) "Eğer nimetin kadr ü kıymetini bilmez de, küfrân-ı nimette bulunursanız, o zaman Allah'ın azabı şiddetli olur." Azaba uğrar insan, nimetin kadrini bilmeyen insan; bir... İkincisi, bir kaide-i ilahiyyedir ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri kadri bilinmeyen,

şükredilmeyen nimeti, kişinin elinden alır.

"—Ha, sen demek ki bu nimete lâyık değilsin, daha bunun nereden geldiğinden, nereye gittiğinden haberin yok. Senin gibi cahil ve gàfil insana bu nimet yaraşmaz." diye, nimeti alır elinden.

Onun için, küfrân-ı nimette zeval-i nimet vardır, nimet gider elden. Dâimâ da böyle olmuştur, tarih boyunca incelerse insan, böyle olmuştur. Kendi hayatından misalleri düşünür, arar, bulursa; sonradan gittiği zaman elinden, "Eyvah!" diye o zaman ah-vah eder, iş işten geçmiştir, şükrünü vaktinde eda etmedi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi şükür erbabından eylesin. Dinimizin iki temel direğinden birisi şükürdür, diğeri sabırdır. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri bazen kahırla terbiye eder insanları, bazen lütufla terbiye eder. Yâni, imtihan eder. Bazen lütfeder,

"—Bakalım, lütfettiğim zaman şımaracak mı? Lütfumu bilecek mi? Bana iyi kulluk etmekte şevki, iştiyakı artıp da daha iyi bir hale gelecek mi?" diye bir öyle imtihan eder.

O zaman şükrederse, imtihanı kazanır insan.

Bir de kahırla imtihan eder. Bir sıkıntı verir, bir dert verir, bir üzüntü verir. O üzüntüye, sıkıntıya da, onun cevabı sabırdır. Sabrederse eğer bir insan... Geçtiğimiz haftalarda okuduk, devam etmiş kardeşlerimiz hatırlarlar: Bir insana Allah malında veya vücudunda, veya aile efradında bir belâ verirse, bir hastalık, bir sıkıntı, bir üzüntü verirse; o da onu sabr-ı cemîl ile karşılarsa; yâni terbiyesizleşmiyor, isyan etmiyor, feveran etmiyor...

"—Bu da mı başıma gelecekti!" falan, feryad ü figanı bastırmıyor.

Öyle yaparsa, sabr-ı cemil ile karşılarsa; hadis-i şerifte nasıl geçti, ne kadar müjdeliydi sonu... "Ben o kulumu kıyamet gününde defter açtırmaya, amellerini terazide tartmaya hayâ ederim." buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Sabrederse, "Bak, benden geldiğini bildi, benden gelene sabretti." diye Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin öyle muamelesi var.

Onun için dinimizde, insanın kâmil bir müslüman olması için, hani kuş nasıl iki kanatla uçuyorsa; iki kanadımız var. Birisi şükür kanadı, birisi sabır kanadı. Onları çırpa çırpa, çırpa çırpa insan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bahşetmiş olduğu yüksek mertebelere ulaşır. Onun için, gam eriştiği zaman, üzüntü geldiği zaman, nereden geldiğini bilin! Ondan geliyor, başkasından değil. Dileseydi, göndertmezdi. O zaman sabredin. Ona karşı nasıl davranacağınızı düşünün, sabredin.

Eğer bir nimet gelmişse, o zaman da şükredin. Bilin ki o nimeti de gönderen o... Liyakattan göndermiyor, çünkü hiç birimiz, hiç bir şekil ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetini böyle bedel verip alma durumunda, karşılayarak, nimetine lâyık olamayız.

Eski ümmetlerin zâhidlerinden birisinin hayatını anlatırlar da... Çıkmış dağın başına, bütün ömrünce ibadet etmiş Allah'a... Hiç insanların arasına karışmamış. Hiç günah işlememiş. Daima ibadetle meşgul olmuş. Rivâyet bu ya... Herhalde onların halini

bilen peygamberlerin anlatmasıyla bilinmiş olacak, kitaplara ondan geçmiş olacak. Allah-u Teàlâ Hazretleri ölünce demiş ki:

"—Ey kulum, ben sana yaptığın ibadetlerin karşılığını mı vereyim? Yoksa hiç o ibadetleri saymayıp da kendim ne dilersem onu mu vereyim?"

Boynunu bükmüş, demiş ki:

"—Ya Rabbi, işte ibadetlerini senin için yaptım. Neyse onların karşılığını ver."

"—Peki!"

Teraziye koymuşlar yaptığı namazlar, oruçlar, tesbihler, zikirler, neyse artık... O ömrü boyunca yaptığı kulluklar... Terazinin kefesine koymuşlar.

"—Peki, şu kuluma verdiğim göz nimetini getirin bakalım!"

Getirmişler göz nimetini, terazinin öteki kefesine koymuşlar. Göz nimeti bastırmış. Amellerin hepsi yukarıda kalmış, terazinin kefesi yukarıya çıkmış.

Eee, bir gözü bile karşılayamadı demek ki... Bir göz nimetini bile, yaptığı ibadetler karşılayamadı... Hakikaten de şu gözü elden gitmiş bir insanı düşünün ki, neleri vermez yâni...

"—Olsun, yeniden kazanırım. Apartmanlar gitsin, mallar gitsin, yeter ki şu benim iki gözüm yerine gelsin." diye...

Yâni, biz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir göz nimetini ödeyemeyiz, bir akıl nimetini ödeyemeyiz, bir sıhhat nimetini ödeyemeyiz... Bir ne bileyim böyle...

Farkında olmadığımız çok nimetler vardır. Hiç farkında değilizdir... Yokluğunda insan anlıyor o zaman.

Meselâ, dün anlattılar. Parmağının ucunda küçücük bir çıban çıkmış, ayak parmağının. Uyku durak yokmuş adamda... Uyku durak yok, uyku uyutmuyor. Diyormuş ki:

"—Şu parmağı kökünden kesseler de, şu ağrıdan kurtulsam. Varsın parmak olmasın, şu ağrı da olmasın."

E, bak şimdi biz ağrısız ömür geçiriyoruz da hiç hatırımıza gelmiyor, parmağın ağrısız olmasının bir nimet olduğu hiç

hatırımıza gelmiyor. Ne zaman aklına geliyor adamın? Parmağında ağrı başladığı zaman.

Sonra anlattılar ki, dün akşam bir hasta ziyaret etmiştik de... İşte çeşitli hastalıkları var Allah'ın... El uçları, parmak uçlarından meselâ, çürümeye başlıyormuş veya ayak uçlarından parmakları çürümeye başlıyormuş. E, parmaklarını kesiyorlarmış, kemiklerini kazıyorlarmış, düzeldiyse düzeldi... Düzelmediyse bu sefer daha yukarıdan kesiyorlarmış. Düzelmedi, daha yukarıdan... Düzelmedi, daha yukarıdan...

"—Orada birisi vardı yanında yatan, iki ayağını kesmişler. Şimdi kolunda hastalık var diyor."

E, şimdi insan nimeti hastanede anlayacak demek ki. Biraz hastaları ziyaret etmek lâzım, o zaman anlayacak.

"—Haa, vay; demek ki benim nefes almam nimetmiş, hiç ağrımın, sızımın olmaması nimetmiş, aklımın başında olması nimetmiş, gözümün görmesi nimetmiş" diye...

Hâsılı sayıp tüketemeyiz, mümkün değil... Şeyh Sâdî, mübarek, kitabının başına yazmış, diyor ki:

"İnsan şöyle bir içine nefes aldığı zaman. bu nefes ne yapar? İnsanın ömrünü bir nefeslik daha uzatır. Nefes almasa yaşaması mümkün değil. Bir nefes daha uzuyor ömür. Dışarıya verdiği zaman... Nefesini dışarı verdiği zaman da bir ferahlık duyar. Aldığı nefesi içeride tutmak istese patlar... Yâni, ille o dışarı verilecek. Almasa, gene patlar; çünkü nefessiz kaldı, boğulur insan. O halde bir nefeste iki tane nimet var." diyor. Sen artık gerisini kıyas et...

Bir nefes alış-verişte iki tane nimet var. Bir ömrün uzaması, bir de feraha ermek. Her nefeste Allah senin ömrünü biraz uzatıyor, bir de bir ferahlık veriyor; biraz uzatıyor, bir ferahlık veriyor. Gerisini oradan kıyas et. Göz nimeti, kulak nimeti...

Hâsılı; o benî İsrâil'den o àbid, zâhid şahıs, bakmış ki terazide Allah'ın bir nimetini bile karşılamadı yaptığı ibadet;

"—Aman yâ Rabbi, senin lütfundan başka çare yok!" demiş.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Hiç kimseyi ameli cennete sokmayacak."

Diyorlar ki:

"—Ya Rasûlallah, seni de mi?"

"—Evet, beni de... Ancak Allah-u Teàlâ Hazretleri beni rahmetine gark edecek, alacak cennetine. Cennetine sokacak."

Bizim cenneti hak etmemiz, Allah'ın ahiretteki nimetlerini hak etmemiz, bedelini ödediğimizden değil, bahaneler olduğundan. Biz ibadetler yapıyoruz, bir şeyler yapıyoruz. Küçücük küçücük bahaneler... O bahanelerden, Allah o ibadetlerin karşılığı olmayacak büyük lütuflarla, bize büyük ikramlarda bulunuyor. Dünyada da öyle... Dünyada da aslında o kadar çok kusurlu, hatalı kuluzdur ki, başımıza taş yağsa revadır; ama yağdırmıyor, çoğunu affediyor. Çoğunu affediyor, istiğfar ederse bağışlıyor. Rahmeti bol, şefkati bol Mevlâmız...

Kulunu cehenneme atmayı istemediğini, şöyle anlatmış Peygamber Efendimiz:

İslâm ile mücadele eden kabileler vardı. Müslümanlarla harp ediyor adamlar... Eh, harp olmuş, onların kabilesinden esirler alınmış. Çoluk çocuğu toparlanmış gelmiş. Şimdi çoluk çocuk, kadınlar böyle getirilince Medine'ye... Gelen kafile içinde kadının birisi, öteki kafileye doğru koşmuş. Bu nereye koşuyor diye herkes bakıyor. Peygamber Efendimiz de var (SAS), ashab-ı kiram da var, *rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*...

Gitmiş öbür kafileden, küçücük bir çocuğu basmış bağrına, ondan sonra başlamış emzirmeye...

Diyor ki, Peygamber Efendimiz:

"—Ey ashabım, şu kadın şu çocuğunu ateşe atar mı?"

Diyorlar ki:

"—Atar mı yâ Rasûlallah! Şu şefkate bak, nasıl bağrına bastı, nasıl öpüp kokluyor, nasıl seviyor yavrusunu, atar mı hiç?"

"—Bilin ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına, şu kadının şu çocuğuna gösterdiği şefkatten, merhametten çok daha fazla merhametlidir." diyor Peygamber Efendimiz

Cehenneme o zaman neden gidiyor insanlar? Zorla gidiyor. Zorla... Yâni, inat ede ede, inat ede ede, "İlle gideceğim!" diye diye gidiyor. Yoksa Allah-u Teàlâ Hazretleri çok bahaneler ihsan etmiş affetmek için, lütfetmek için de... Kulun hak yola gelmesinden de çok memnun, çok memnun oluyor, fevkalâde memnun oluyor; ama kullar bu dünyada Allah'ı unutuyorlar, bu dünyaya dalıyorlar, nefse uyuyorlar, şeytana uyuyorlar... Doludizgin cehenneme doğru koşarca gidiyorlar.

"—Benim halim, ateş yakan bir insanın haline benzer." diyor Peygamber Efendimiz

Hani mâlum açık bir yerde ateş yakınca, kelebekler, pervaneler ateşe gelir. Işığın ne olduğunu bilmez, gelir; ne olur? Kanadı yanar, düşer ateşin içine...

"—Benim halim ateş yakmış bir insanın haline benzer ki, ateşe düşmeyesiniz diye sizleri böyle kolluyorum." diyor yâni. Peygamber Efendimiz'in yaptığı da ümmetine:

"—Ey ümmetim etmeyin, eylemeyin; gelin Allah'ın lütfu çok, keremi bol, cenneti güzel! Niye cehennemine doğru koşturup gidiyorsunuz? Gitmeyin cehenneme!" diye önümüzde durmuş, bize yok gösterip duruyor, hadis-i şerifleriyle hakkı tavsiye edip duruyor; insanoğulları da ille cehenneme gitmek için doludizgin koşturuyorlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri gözlerimizden gafletin perdesini alsın... Hakkı olduğu gibi görmek nasib etsin...

Şu dünya hayatı kime kalmış ki? Kim duruyor yâni? parasıyla durmak mümkün mü? Mevkisiyle, makamıyla durmak mümkün mü? Ne yapsan, gidiyorsun işte... Nereye gidiyorsun, düşünsene biraz. Nereye gittiğini düşünsene, gittiğin yere göre biraz hazırlık yapsana...

Yapmıyor işte insanoğlu. Duysa yapar da... El-hamdü lillâh meselâ, sizler gelmişsiniz, burada dinliyorsunuz. Eh burada biz de, okuduğumuz hadislerden sizlere naklediyoruz. O da duysa, belki yapar da, buraya yanaşmıyor. Buraya yanaşmıyor, duymuyor. Onun duyduğu radyo, televizyon, çalgı, türkü,

gazetelerdeki renkli resimler... vs. Onun dünyası da o, bu dünyaya bakmıyor ki... Bu tarafa baksa, işaret edeceğiz:

"—Gittiğin yol yanlış, aman dikkat et! Önünde tehlike var." diyeceğiz ama, bu tarafa baktığı yok.

Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfeylesin... Hepimize tabii vazife düşüyor. Şimdi eğer biz merhametli insanlarsak, hakikaten ahirete de inanmış insanlarsak; akrabamızın ateşe düşmesine nasıl râzı oluruz? Yâni, nasıl merhamettir ki, sen akrabandan, tanıdıklarından, komşularından, sevdiğin arkadaşlarından insanların bâtıldan yürüyüp, koşup, gitmesine hiç ses çıkartmıyorsun. Bu nasıl merhamet? Yarın yanmayacak mı? Ya yanacağına inanmıyorsun, imanın zayıf veyahut da imanın kuvvetliyse, nasıl merhamet bu? Nasıl himmet?

Peygamber Efendimiz ne diyor, bak:

"—Ateşe düşmeyin diye sizi engellemeye çalışan insan gibiyim." diyor.

Biz niye öyle yapmayalım?

Ankara'da bizim hâkim arkadaşlardan, tanıdıklardan, dostlardan birisi; kendisi anlattı, birkaç defa da burada anlattım; ama cemaat değiştikçe duymayanlar da olur, onlar da bilsinler, hem de ibretli bir şey... Tanıdığı bir yüksek zata ziyarete gitmiş, akrabasına... Kapıyı çalmış.

Ötekisi çok yüksek bir şahıs, çok meşhur bir kimse... Bu da hatırlı bir hâkim; ama mü'min... Mes'uliyet duygusu var, ahireti biliyor, ilmi biliyor, İslâm'ı biliyor. O mes'uliyet duygusuyla gitmiş, kapıyı çalmış.

"—Ooo, hoş geldin!" demiş o,

"—Hoş bulduk ağabey." demiş.

Ötekisi ağabey gibi, yaşça büyük; ama ikisi de yaşlı başlı insanlar yâni...

"—Hoş geldin, otur." filan...

Oturmuşlar.

"—Ağabey, ben buraya bir ciddi meseleyi konuşmaya geldim

bugün." demiş

"—Nedir?" demiş. "Buyur, hayrola? Yâni yapabileceğim bir şey varsa yardım edeyim."

Çünkü devlette nüfuzu olan bir kimse yâni, yardım eder.

Diyor ki:

"—Ağabey, bu dünya bitecek. Kimseye kalmıyor..." diyor.

İnsan, kıyameti bekliyor. Yâni, bazı gafiller, "Kıyamet kopacak, alâmetleri yaklaştı." filan diye telaşlanıyor. Yâhu, sen öldün mü senin kıyametin zaten kopuyor, başka kıyameti beklemeye ne lüzum var:[114]

إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ .

(*İzâ mâte'l-insânü*) "İnsan öldüğü zaman, (*fekad kàmet kıyâmetühû*) onun kıyameti kopmuş demektir." O artık başka kıyameti ne beklesin? Onun işi bitti.

E, hepimizin kıyâmeti demek ki, bize hangi nefeste gelecek bilinmeyecek kadar yakında... Onu düşünmüyoruz.

"—A, kıyamet alâmetleri belirdi, ahir zaman, bilmem ne..." filan diye ona telaşlanıyoruz da, ötekisine telaşlanmıyoruz.

Sanki ölüm bizden çok ötelerde de, seksen, doksan sene sonra gelecekmiş de;

"—O seksen senenin içinde kıyâmet başıma koparsa ne olacak?" diye o zaman telaşlanıyor.

Yarın öleceğini veyahut biraz sonra ölebileceğini düşünmüyor da... Neyse...

"—Bak, bu dünya boş; öleceğiz, gideceğiz. Geçen gün otururken aklıma geldi." demiş. "Şimdi Allah-u Teàlâ Hazretleri mahşer

---

[114] Lafız farkıyla: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.285, no:1117; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1072, no:42748; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1615, no:2618; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IV, s.65, no:2781.

yerinde kullarını toplayacak."

Hepsinin hesabını görmeyecek mi? Görecek... Kur'an'da bildirmiyor mu? Rasûlüllah Efendimiz söylemedi mi? Söyledi... Bu dünyada insan yaptıklarıyla kalacak mı? Zàlim yaptığıyla kalacak mı? Mazlum o zulmü sineye çekip, kalacak mı?

Hayır! Her şey inceden inceye orada hesaplanacak; kârı çok olanlar, sàlih ameller işleyenler cennete gidecek. Kâfirler cehenneme gidecekler. Zalimler cehenneme gidecekler. Suçu nisbetinde... Ya ebedî, ya muvakkat cehenneme girecek, cezayı çekecek; hem de korkunç azabı...

"—Şimdi şöyle gözümün önüne geldi. Hesaplarımız görüldü, eh, biz el-hamdü lillâh mü'min kimseler olarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfuyla şu tarafa ayrıldık. Hadi bakalım, siz cennetliksiniz!" diye bizi sevk edecekler cennete...

E, sen de inanmıyorsun, mü'min değilsin. Allah-u Teàlâ her günahı affeder de, kendisine şirk koşulmasını, kâfirliği, müşrikliği affetmiyor:

إِنَّ اللّٰهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (النساء:٤٨)

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşrike bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâ'.*) [Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başka günahları dilediği kimse için bağışlar.] (Nisa, 4/48)

'—Haydi sen de cehenneme!' diyecekler.

O zaman, sen şöyle bana baksan kıyamet gününde:

'—Yâhu, böyle akrabalık mı olur? Madem işin aslı böyleydi, niye dünyadayken gelip bana bir fısıldamadın, bir haber vermedin.' dediğin gözümün önüne geldi.

Ağabey, ahirette durum böyle olacak, sen böyle gidersen şu tarafa varacaksın, aman ayağını denk al! Senin bak ben cehenneme gitmene râzı olmam.

'—Niye dünyada haber vermedin? Böyle ahbaplık mı olur? Yazıklar olsun sana! Benim şu işin başıma gelmesinin sebeplerden biri de sensin!' filan gibi, bakacaksın gibi bir duygu geldi içime."

demiş.

"Onun için, şimdi geldim, sana söylüyorum ağabey: Gel etme, eyleme, bu hayat muvakkat; sonunda hesap var, ikab var, kitap var, azap var, sevap var... Etme, hak yola gir!" demiş, söylemiş, çıkmış.

Yâni, bak inanan insan nasıl hareket ediyor. İnanan insan böyle hareket eder. Bize de düşen madem, iş böyledir; eh, en yakınlarımızdan başlayalım. Karımız mıdır, kızımız mıdır, çocuğumuz mudur, babamız mıdır, arkadaşımız mıdır, akrabamız mıdır? Bir ihtar edelim, ihbar edelim, haber verelim; bak işin sonunda bu böyle olacak filan diye...

Yâni, hep hocalar haber versin diye beklersek, olmaz. Neden? Hocanın yanına gelmiyor ki adam... Hocanın yanına gelse, dinleyecek. Dinlerse, Allah hidayet vermişse kurtulacak; ama hocanın yanına gelmiyor. Hocanın yanına gelmeyen insana, siz söyleyeceksiniz. Sizin yanınıza geliyor; ama bizim yanımıza gelmiyor. Camiye girmiyor, camiden korkmuş... Camiye Allah yanaştırmıyor veyahut nasıl derseniz...

Onun için, hepimize Allah'ın kullarına şefkat edip, merhamet edip yardım etmek, hak yolu göstermek vazifesi düşüyor. Bu din, hocalarındır diyemeyiz, imamlarındır diyemeyiz, vaizlerindir diyemeyiz... Bu din hepimizin dini. Bu kullar da Allah'ın kulları ve bizim tanıdıklarımız. Kimisi akrabamız, kimisi babamız, kimisi çocuğumuz... Onun için, onların üzerinde şefkatle çalışacağız...

Yalnız bir hususu hatırlatayım ki, bir insan birden bire, hemen doğru yola girmez. Gireni girer de, yıldırım gibi girer kimisi; ama bir de yavaş yavaş işlemek, öğretmek gerekir. Bu devirde fitne çok, fesat çok, küfür çok, inkâr çok, vesvese çok, karıştıran insan çok... Çeşit çeşit bahaneler, çeşit çeşit vesveselerle insanların şey yaparlar. Onları yavaş yavaş işlemek lâzım geliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisi kurtulan, başkasının da kurtulması için şefkatle, merhametle, çalışan kimseler eylesin cümlemizi...

b. Mûsâ AS'ın Rabbiyle Konuşması

Diğer hadis-i şerife geçelim:[115]

قَالَ مُوسَىٰ: يَا رَبِّ أَقَرِيبٌ أَنْتَ فَأُنَاجِيكَ، أَمْ بَعِيدٌ فَأُنَادِيكَ، فَإِنِّي أُحِسُّ حَسَّ صَوْتِكَ وَلاَ أَرَاكَ، فَأَيْنَ أَنت؟ فَقَالَ اللهُ: أَنَا خَلْفَكَ، وَ أَمَامَكَ، وَعَنْ يَمِينِكَ، وَعَنْ شِمَالِكَ. يَا مُوسَىٰ، أَنَا جَلِيسُ عَبْدِي حِينَ يَذْكُرُنِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِي (الديلمي عن ثوبان)

RE. 331/11 (*Kàle mûsâ:*) Yine Mûsâ AS ne demiş, onu anlatıyor Rasûlüllah Efendimiz bize... Bu da Sevbân RA'dan rivâyet edilmiş.

(*Kàle mûsâ: Yâ Rabbi, e karîbun ente feünâcîke*) "Yâ Rabbi, sen yakın mısın ki sana fısıldayayım, derdimi fısıldayarak anlatayım? (*Em baîdün ve ünâdîke*) Yoksa uzakta mısın ki sesleneyim, çağırayım, sana yüksek sesle nidâ edeyim? Yakında mısın, fısıltıyla mı söyleyeyim ya Rabbi; uzakta mısın? (*Feinnî uhissü hasse savtike ve lâ erâke*) Çünkü ben senin sesini işitiyorum; ama sesinin hissini duyuyorum; ama seni göremiyorum yâ Rabbi! (Feeyne ente?) Sen neredesin?" demiş.

Şimdi tamamlayalım, ondan sonra izah edelim:

(*Fekàle'llàhu:*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'de buyurmuş ki Mûsâ AS'a... Kim söylüyor bunları? Peygamber Efendimiz söylüyor. Peygamber Efendimiz, Allah'ın bildirdiği kadarıyla eskiden olmuş,

---

[115] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.192, no:4533; Sevbân RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.108, no:1224; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.451, no:680; Ebû Nuaym, *Hilyetü-l-Evliyâ*, c.VI, s.37; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.116; Ka'bü'l-Ahbar'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.653, no:1871; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.110; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.103, no:15081.

ileride olmuş şeylerin hepsini söylemeye salâhiyetli. Çünkü Allah'ın rasûlü... Allah'ın söyle dediğini söylemekle vazifeli... (*Fekàle'llàh*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri Mûsâ AS'ın o sözüne buyurdu ki:

(*Ene halfeke ve emâmeke, ve an yemînike ve şimâlike*) Ben senin önündeyim, ardındayım, sağındayım, solundayım... (*Yâ mûsâ, ene celîsu abdî hîne yezkürünî*) Kulum beni andığı zaman, ben onun yanı başındayım, ben onunla beraber oturuyor gibiyim. Yanı başında oturuyor gibiyim. (*Ve ene meahû izâ deànî*) Bana duâ ettiğinde ise onunla beraberim." buyurmuş.

Şimdi, bir kere Mûsâ AS'ın "Ya Rabbi, sen uzakta mısın, yakında mısın?" demesi meselesine bir şey yapalım. Tabii burada şüpheden çıkan bir sorma değil bu. "Ya Rabbi, sana nasıl kulluk etmemi istersin?" demek bu aslında, o sözün altında yatan mânâ:

"—Ey benim Mevlâm! Sana nasıl kulluk edeyim, nasıl yalvarıp yakarayım, nasıl zikredeyim seni ki o senin daha çok hoşuna gider? Ben onu yapmak istiyorum." demek.

Yoksa Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin peygamberi, seçmiş, *ulu'l-azm* peygamberlerden, azim sahibi peygamberlerden, ulu peygamberlerden birisi... "Yâni, sana kulluğu nasıl yapmamı uygun bulursun ya Rabbi!" demek o...

Tabii, bu vahyin başlangıcındadır diye açıklamada geçiyor.

Hàzin Tefsiri'nde nakledilmiş ki:[116]

نُودِيَ مِنَ الشَّجَرَةِ ، فَقِيلَ: يَا مُوسٰى ! فَأَجَابَ سَرِيعًا ، وَمَا يُدْرِي مَنْ دَعَاهُ ، فَقَالَ: إِنِّي أَسْمَعُ صَوْتَكَ ، وَلاَ أَرٰى مَكَانَكَ ، فَأَيْنَ أَنْتَ ؟ فَقَالَ: أَنَا فَوْقَكَ ، وَمَعَكَ ، وَأَمَامَكَ ، وَخَلْفَكَ ، وَأَقْرَبُ إِلَيْكَ مِنْكَ.

[116] *Hàzin Tefsiri*, c.IV, s.366, Tàhâ Sûresi, 20/7-13.

(*Nûdiye mine'ş-şecereti, fekîle: Yâ mûsâ!*) Mûsâ AS Tur Dağı'nda Tuvâ Vadisi'ne gittiği zaman, kendisine *yâ Mûsâ* diye ses gelmiş. (*Feecâbe serîan ve mâ yedrî men deàhu*) Cevap vermiş seslenilince; ama sesin nereden geldiğini bilememiş. (*Fekàle*) Onun üzerine demiş ki:

(*İnnî esmeu savteke, ve lâ edrî mekâneke*) "Ben sesini duyuyorum ey sesin sahibi, ama nerede olduğunu bilemiyorum. (*Feeyne ente*) Sen neredesin?"

(*Fekàle*) Bunun üzerine Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki: (*Ene fevkake, ve meake, ve emâmeke, ve halfeke, ve akrabu ileyke minke*) "Ey Mûsâ, ben senin üstündeyim, yanındayım, önündeyim, arkandayım, sana senden daha yakınım!" diye bildirmiş.

Bütün bu sözler Kur'an-ı Kerim'de, ayet-i kerimelerde bize bildirilmiştir. Birkaç misal:

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ (الحديد:٤)

(*Ve hüve meaküm eynemâ küntüm*) "Nerede olursanız olun, Allah-u Teàlâ Hazretleri sizin yanınızdadır, sizinle beraberdir." (Hadîd, 57/4)

Yâni gàfil değil, cahil değil, uzak değil... Dua etsen, duanı duyar; hata etsen, hatanı görür. İlmi ile, gücü ile, kudreti ile her yere hakim... Her yerde, yerde, gökte Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hükmü cârî...

Şimdi rivayetin arkasından anlatılıyor ki: Şeytan ona demiş ki:

"—Ya bu Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin vahyi değilse, ya başka bir şeyse..." diye, böyle bir vesvese vermek istemiş oradan. Mûsâ AS demiş ki:

فَقَالَ: عَرَفْتُ أَنَّهُ كَلاَمُ اللهِ، بِأَنِّي أَسْمَعُهُ مِنْ جَمِيعِ الْجِهَاتِ بِجَمِيعِ الْأَعْضَاءِ .

(*Fekàle: Araftü ennehû kelâmu'llàh, bi-ennî esmeuhû min cemû'l-cihât*) "Yok, boşuna vesvese vermek için uğraşma mel'un, bu Allah'ın kelamı olduğu belli, çünkü her yerden geliyor, bir yerden değil. Yâni, şu cihetten geliyor denilecek tarzda değil, her cihetten geliyor ve bütün azalarımla işitiyorum." demiş. Yâni, "Sadece kulakla değil, (*bi-cemû'l-a'dài*) bütün uzuvlarımla, her yerden duyuyorum." demiş, oradan anlaşılıyor. Bunun üzerine tabii şeytan bir şey yapamadan dönmüş, gitmiş.

Şimdi, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize bizden yakındır. O da var ayet-i kerime de:

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (ق:١٦)

(*Ve nahnu akrabu ileyhi min habli'l-verîd*) "Ben kuluma, onun şah damarından daha yakınım." (Kaf, 50/16) buyruluyor.

Kalpten çıkan şöyle büyük damar var ya, şah damar dediğimiz. "Ben kuluma ondan yakınım. Kuluma kulumdan daha yakınım." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Tabii bundan iki şey çıkar. Birincisi insan bu yakınlığı idrak edip, aklını başına toplamalı... İnsan kabahati ne zaman yapıyor? Hiç kimsenin olmadığı zaman... Hiç kimsenin olmadığı yerde...

"—Yâhu hiç kimsenin olmadığı yer var mı?"

Evliyaullahtan birisi demiş ki:

"—Ben sizin imanınıza şaşıyorum ey insanlar, siz Allah'a inandım diyorsunuz, Allah'a isyan ediyorsunuz. Nasıl isyan ediyorsunuz? Allah'a inanan insan, Allah'ın kendisinin yanında olduğunu, hazır ve nâzır olduğunu bilen bir insan Allah'a asi olabilir mi? Utanır... Bir başkasının yanında soyunabiliyor musun? Bu nasıl imandır?" diyor.

"Sonra, Allah'ın meleklerine inandım dersiniz diyor, bu nasıl imandır ki, insanların yanında hata etmezsin, yalnız kaldın mı çeşitli günahları irtikâb edersin. E, senin yanında melek yok mu,

Hafaza melekleri yok mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri senin vücuduna melekleri müvekkel kılmadı mı? Kıldı... Bu nasıl imandır?" diyor.

Bak düşünecek olursa insan neler buluyor, ne mânâlar buluyor. Hakikaten de öyle. Yâni insanın;

"—Ben odada yalnız kaldığım zaman yalnız mıyım? Allah-u Teàlâ Hazretleri görmüyor mu? Melekleri yazmıyor mu?" diye düşünmesi lâzım, aklını başına toplaması lâzım!

Ondan sonra ikincisi: Mevlâ uzakta değil ki... Yakında... Ne istersen dile. İçinden geçirdiğini dahi Allah-u Teàlâ Hazretleri ikram ediyor, ihsan ediyor.

Tabii, bunlar lafla olmuyor. Bunların bir uzun uzun terbiyesi olması gerekiyor, insan bu lafları bir kulağından alıyor; ama öbür kulağından dökülüp gidiyor. Cebin altı delik gibi yâni... Dökülüp gidiyor, bu sözün derinliğine intikal edemiyor.

Peygamber Efendimiz'e sormuşlar:[117]

وَمَا الْإِحْسَانُ يَا رَسُولَ اللهِ ؟

(*Ve me'l-ihsânü yâ rasûla'llàh*) "İyi kulluk, kulluğun böyle âlâsı, en üstünü nasıl olur, yâ Rasûlallah?"

---

[117] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII,s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

اَلْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة؛ م. د. ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'buda'llàhe keenneke terâhû*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni görüyormuşçasına ona ibadet etmendir. *Allah-u ekber* dediğin zaman, onu görüyor olsan nasıl ibadet edeceksin, öyle ibadet etmen lâzım! Nasıl ibadet edeceksin, günlük hayatında nasıl konuşacaksın, nasıl yürüyeceksin, gezeceksin? Görüyormuşçasına... (*Fein lem tekün terâhu, feinnehû yerâke*) Çünkü sen onu görmüyorsun ama, o seni görüyor." buyurmuş.

لاَ تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ، وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ (الانعام:١٠٣)

(*Lâ tüdrikühü'l-ebsàru, ve hüve yüdriku'l-ebsàr*) "Gözler onu idrak edemez ama, o gözleri idrak eder." (En'am, 6/103) O gözlerin sahibidir.

İşte Allah CC Hazretleri, bize bu şuuru ihsan eylesin... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yakınlığını... Allah-u Teàlâ Hazretleri bize yakın da biz ondan uzağız. O bize yakın, biz ona uzağız. Ne acaip bir tezat ki, o bize bizim şah damarımızdan yakın; biz ondan gafletimizle perdelerin arkasında, fersah fersah uzaktayız.

Sonra bu hadis-i şeriften bir şey daha çıkıyor ki:

(*Yâ mûsâ, ene celîsü abdî*) "Ey Mûsâ, ben kulumun hemmeclisiyim, meclisdaşıyım, aynı yerde oturan sohbetdaşı gibiyim, (*hîne yezkürünî*) beni zikrettiği zaman."

Demek ki insan eline tesbihi alıp da, "Allah, Allah, Allah, Allah..." dediği zaman, sanki Allah-u Teàlâ Hazretleri ile aynı meclisteymiş gibi, Allah-u Teàlâ Hazretleri yanında...

Bu başka bir hadis-i şerifte de şöyle geçer ki:[118]

أَنَا جَلِيسُ مَنْ ذَكَرَنِي.

(*Ene celîsü men zekerenî*) "Ben beni zikredenin meclisindeyim, onun yanındayım, onunla beraberim, onun arkadaşı gibiyim!" diye...

Ne mutlu ne güzel şey ki, insan Allah Allah dedikçe Allah-u Teàlâ Hazretleri yanında... O idrak ile zikrederse, ibadet ederse, ne kadar tatlı olur. İnsan bildiği şeyin üzerinde durmalı, düşünmeli; yâni öyle hemen atlayıp geçmemeli...

c. Mescide Gelene Allah'ın İkramı

Öbür hadis-i şerife geçtik. Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Zerr'in (RA) rivâyet ettiğine göre buyurmuş ki:[119]

قَالَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلاَم: إِلٰهِي، مَا حَقُّ عِبَادِكَ عَلَيْكَ إِذَا هُمْ زَارُوكَ ؟ فَإِنَّ لِكُلِّ زَائِرٍ عَلَى الْمَزُورِ حَقًّا. قَالَ: يَا دَاوُدَ، فَإِنَّ لَهُمْ عَلَيَّ أَنْ أُعَافِيَهُمْ فِي دُنْيَاهُمْ، وَأَغْفِرَ لَهُمْ إِذَا لَقِيتُمْ (طب. كر. عن أبي ذر، ضعيف)

---

[118] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I s.451, no:680; Ka'bü'l-Ahbar'dan.

[119] Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.VI, s.144, no:6037; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.166; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.382, no:663; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.191, no:4529; İbn-i Asâkir, *Muhtasar-ı Târih-i Dimaşk*, c.I, s.1080; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.478, no:5271; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.30, no:11862; Münâvî, *el-Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.106, no:245; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.87, no:15039.

RE. 331/12 (*Kàle dâvûdu aleyhi's-selâm*) "Dâvud AS şöyle dedi." Dâvud AS mâlûm, Benî İsrâil'in peygamberlerinden bir peygamber. Demiş ki:

(*İlâhî, mâ hakku ibâdike aleyke izâ hüm zârûke, feinne li-külli zâirin ale'l-mezûri hakkà.*) "Ya Rabbi, yâ İlâhî, senin kulların seni ziyaret ettiği zaman, o kulların hakkı ne olur, ikramı ne olur? Çünkü her ziyaret edene, ziyaret eden kişi bir ikramda bulunur. Kulların seni ziyaret ettiği zaman onların hakkı ne olur?"

(*Kàle: Yâ dâvûdu*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki: "Ey Dâvud, (*feinne lehüm en üàfiyehüm*) benim onlara ikramım onlara afiyet ihsan etmemdir." Nerede? (*Fî dünyâhüm*) "Dünyalıklarında, dünya işlerinde, sıhhatlerinde, işlerinde, güçlerinde onlara afiyet ihsan etmemdir."

(*Ve ağfire lehüm izâ lakîtüm*) "Onlar benim huzuruma geldikleri zaman da, benimle karşılaştıkları zaman da, onları mağfiret etmemdir. Suçlarına bakmamamdır, suçlarını kapatıp örtmemdir."

Mağfiret'in mânâsı örtmek demek... Örtmek... Suç var, mevcut, kabahat işlenmiş; ama örtersen görünmez. Meselâ, insanın başına giydiği şeye de, başı örttüğü için *miğfer* diyorlar. Askerin miğferi... Ne demek? Başını örtüyor, kurşun filan gelmesin başına, kılıç, bir şey vurmasın diye başına giyilen şey miğfer...

Mağfiret de aynı mânâdan çıkmış. Allah kullarının günahlarını örttüğü zaman yâni, yapılmış bir günahı görünmez hale getirdiği zaman, üstüne bir perde çektiği zaman, ona mağfiret etmek deniliyor. "İşte beni ziyaret eden kullarıma benim ikramım, dünyada onlara afiyet ihsan etmemdir. Ahirette de mağfiret eylememdir." demiş.

Afiyet nedir? Hep duyarız da afiyetin mânâsı nedir? Afiyetin iki dalı var, iki şeye şâmil. Birisi, vücutça sıhhatli olmak; ikincisi mes'ud olmak, neşeli olmak, şen olmak. Yâni, birisi hastalıklardan uzak olmayı ifade eder, ötekisi de gamlardan, kederlerden, elemlerden, sıkıntılardan uzak olmayı ifade eder. Onun için

Peygamber SAS buyurmuş ki:[120]

وَاسْأَلُوا اللّٰهَ الْعَافِيَةَ

(*V'es'elu'llàhe'l-àfiyeh*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua ederken, bir şey isterken, afiyet isteyin! 'Ya Rabbi, sen bana afiyet ver!' deyin!" Çünkü afiyet, hem hastalıklardan korunmayı ifade ediyor, hem de dertsiz olmak, gamdan kederden azâde, uzak olmak mânâsını ifade ediyor.

Burada da, "Dünyada onları afiyete erdireceğim." ne demek? "Hem sıhhatli edeceğim, hem de üzecek şeyleri onlardan uzak edeceğim, sevindireceğim; yâni, mes'ud olacaklar." demek. "Ahirette de afv u mağfiret eyleyeceğim."

Şimdi tabii bu ne bu? Bu nasıl ziyaret? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ziyareti... Burada ne demek istemiş Dâvud AS? Allah-u Teàlâ Hazretleri bir yerde değil ki insan onu ziyaret etsin...

Tabii ziyaretin çeşitleri var. Herkesin yaptığı ziyaret... Şimdi şu içinde oturduğumuz bina, nedir burası? Burası Allah'ın evi değil midir? Neden? Burada Allah'a ibadet ediliyor, ibadethane, camii, mescid... İşte burası Allah'ın evidir. Demek ki buraya gelen, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni ziyaret etmiş gibi oluyor. E, Mekke-i Mükerreme'de meselâ Kâbe'nin bulunduğu büyük mescid nedir? Onun adı da *Beytullah*'tır, hepimiz biliriz ki, Allah'ın evi, Allah'ın

---

[120] Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1362, no:1742; Saîd ibn-i Mansûr, *Sünen*, c.II, s.203, no:2518; Abdu'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.248, no:9514; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.152, no:18243; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.260; Abdullah ibn-i Ebî Evfâ RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.40, no:4342; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.285, no:2440; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.44, no:7408; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VI, s.222, no:10204; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.490, no:10547; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1992, no:2991; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.471, no:10058.

evi demek. Yâni o da Mescidü'l-Haram'dır o da... Demek ki, insan böyle mescidleri ziyaret ettiği zaman, mükâfat olarak Allah onlara afiyet veriyor bu dünyada; ahirette de mağfiret ediyor.

Tabii, ziyaretin başka şekillerinden hatırıma gelenleri söyleyeyim. Diyecekmiş ki ahirette bazı kullarına Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Ben hastalandım, beni ziyaret etmedin kulum! Hastalandım, beni ziyaret etmedin."

Diyecekmiş ki kul... Hadis-i şerifte geçiyor, bu sözleri ben söyleyemem, cesaret ister, bu sözler söylenmez de... Hadis-i şerifte böyle anlatıyor Peygamber Efendimiz... "Ben hastalandım, beni ziyaret etmedin kulum!" diyecek Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Tabii sizin şaşırdığınız gibi, benim şaşırdığım gibi, o sözü işiten kul da şaşıracak. Diyecek ki:

"—Ya Rabbi! Sen Rabbü'l-àleminsin, sen nasıl hastalanırsın, ben seni nasıl ziyaret ederim, bu nasıl şey, olur mu? Bu sözün hikmeti nedir?"

"—Ey kulum! Dünyada filanca zayıf, miskin, has, halis, benim sevdiğim mü'min kulum hastalandı, onu ziyaret etmedin. Eğer onu ziyaret edeydin, beni ziyaret etmiş gibi olacaktın. Çünkü ben onu seviyorum ya, o sevdiğim kulu ziyaret ettiğin zaman beni ziyaret etmiş olacaktın."

Demek ki, hani burada ziyaretten bahis açıldı ya... Ziyaretin bir çeşidi de işte öyle hasta, zayıf, Allah'ın sevdiği kulları ziyaret...

"—Ben acıktım ey kulum, beni doyurmadın!"

"—Ya Rabbi, sen âlemlerin Rabbisin, seni ben nasıl doyurabilirim, ben aciz bir kulum..."

"—Ey kulum, sen dünyada filanca kulum aç kalmıştı, hatta bir şey istemişti sen ona vermedin veyahut onu doyurmadın; işte onu doyursaydın beni doyurmuş olacaktın."

Bir de Benî İsrail hikâyelerinden olarak naklederler ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri Mûsâ AS'a demiş ki:

"—Topla insanları, ben geleceğim; ziyarete geleceğim."

Tabii, bu çeşit hikâyeler kitaplarda yazıyor da, o kitaplarda nereden gelmiş. Peygamber Efendimiz nakletmiş de mi gelmiş; bunu bilmiyorum, bu sözün nereden geldiğini...

Mûsâ AS ziyafetler hazırlamış, büyük hazırlıklar yapmış,

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri teşrif edecek, nasıl olacak?" filan diye...

Tabii gelen, giden yok. O arada fukaranın birisi gelmiş;

"—Yâhu, şu pişen yemeklerden biraz da bana versene!" filan demiş.

"—Hadi şimdi git, mühim işimiz var, büyük telaşımız var falan diye şey yapmışlar."

Beklemişler bir şey yok...

"—Ya Rabbi," demiş, "bekledik..."

Demiş ki:

"—Ben filanca kulumun gönlünde geldim, sen onu kovdun. Yemek istedi, o kuluma ikram etseydin..." diye böyle hikâyeler de anlatılır.

Yâni anlaşılıyor ki, doğru hikâyelerden, ibretli kıssalardan, ibret alınacak şeylerden... Demek ki Allah'ın sevdiği kullara veyahut mü'min kullara, aciz naçiz miskinlere yapılan o ziyaretler de ziyaret sayılıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin evleri olan bu ibadethanelere, mescidlere, camilere insan gittiği zaman da o da ziyaret oluyor.

Şimdi buradan bize çıkan ders nedir?

d. Mescide Devam Etmenin Karşılığı

Bu mânâyı takviye eden bir başka hadis-i şerif almış Hocamız Rh.A bu hadis izahında, Buharî'den, Müslim'den naklederek:[121]

---

[121] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.235, no:631; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.463, no:669; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.508, no:10616; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.376, no:1496; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.385, no:2037; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.115, no:34611; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.62, no:4750; Ebû Avâne,

مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ ، أَوْ رَاحَ ، أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُ نُزُلاً مِنَ الْجَنَّةِ ، كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ (حم. خ. م. حب. عن أبي هريرة)

RE. 431/6 (*Men gadâ ile'l-mescidi ev râha, eadda'llàhu lehû nüzülen mine'l-cenneh*) "Kim sabahleyin veyahut akşamleyin mescide giderse..." Ezan okundu, sabah vakti, akşam vakti diye kalktı evinden, ibadethaneye, mescide gitti. "Kim giderse, Allah ona cennete ikram yerlerini, konak yerlerini hazırlar. Cennette ikamet edeceği, konaklayacağı yerleri onlara ikram eder. (*Küllemâ gadâ ev râha*) Her gidişte, her gelişte bunu hazırlar Allah-u Teàlâ Hazretleri." Hadis-i şerifte böyle diyor.

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ibadethanelerine rağbet etmek lâzım, gayret etmek lâzım! Namazları evde de kılsa olur ama, insan burada kıldığı zaman, yirmi yedi kat daha sevaplı olur. Şurada mescidde namaz kıldığı zaman, evde kıldığından yirmi yedi kat daha sevap olur. Her adım atışında bir günahı affolur, bir hasene sevap yazılır. Mescide gelirken, her attığı adımda ecir kazanır.

Mescide geldiği zaman da, burası Allah'ın evi olduğundan, bu ev Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin evi olduğundan, biz de onun sanki ziyaretçisiymiş gibi olduğumuzdan, Allah-u Teàlâ Hazretleri afiyet ihsan eder ikram olarak. Dünyada afiyet yâni, vücuda sıhhat, ondan sonra da gamdan, kederden selâmet ihsan eder. Ahirette de suçlarımızı, kusurlarımız afv u mağfiret eder.

O halde mescidlere sığınacağız, mescidlere koşacağız, selâmet burada... Allah-u Teàlâ Hazretleri bize maddî, mânevî şifanın, selâmetin yollarını hep öğretmiş ama, okumaya okumaya

---

Müsned, c.I, s.316, no:1121; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.229; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.94, no:2141; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.933, no:20238; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.78, no:22999.

unutmuşuz. İşte safa burada, şifa burada, hoşluk burada, saadet burada, selâmet burada...

Burası kaledir, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kalesidir. Burası veya bir başka mescid... Mescide girdi mi, kaledir. Burada ezan okundu mu, şeytan ezanın duyulmadığı yere kadar gider. Burada Allah denildikçe, ibadet yapıldıkça Allah'ın emniyetinde oluyoruz, emanetinde oluyoruz. Onun için bu mescidlerin kadr ü kıymetini bileceğiz.

Ama şuna da dikkat edelim ki, bu mescid bomboş olsa, ne kıymeti olur? Onun da belki bir kıymeti olur; ama mescidler içindeki insanlardan dolayı, müslümanlardan dolayı kıymet kazanıyor. Yâni, mescide gelip de, kaşlarını çatıp ön safa geç, namazı kıl, kaşlarını çatıp pabucunu al, kimseyle konuşmadan çık git... Bu müslümanlığın, güzel ahlâkın icabı değil.

Burada bulunmaktan murat, etraftaki müslümanlarla ilgilenmek. Yâni, sen mescide geldin mi, mahallendeki mescide geldin mi, "Namaz kıldım, sevap aldım, hadi kaçayım!" gibi bir zihniyetle hareket etme! Oradaki müslümanlara bak! Onlarla tanış, imamla tanış, öteki cemaatten insanlarla tanış. Dertlilerinin derdine çare bulmaya çalış, sevinçlilerin sevincine ortak olmaya çalış, üzüntülülerin üzüntülerini paylaşmaya çalış. Bir aile yuvası gibi olsun, bir muhabbet ocağı gibi olsun, müslümanların birbirlerini tanımasına, sevmesine bir vesile olsun mescid... Öteki türlü hareket tarzı yanlıştır yâni...

Mescidlerde cemaatin her birisi, birbiriyle bir aile gibi olması lâzım, tanıması lâzım, adını bilmesi lâzım!

"—Ha, Hasan Efendi mi? Filanca memlekettendir, şu işi yapar, bilirim, iyi adamdır, hoş adamdır. Tabii, bizim mahallede oturuyor, evi şurası..."

Gelip bir sorduğu zaman mescidden, o mahalledeki oturanı bilmeli, bulmalı arayan... Sonra gelmediği zaman halini sormalı.

"—Üç gündür gelmiyor bizim Hasan Efendi mescide... Acaba başına bir hal mi oldu? Bir yere ziyarete gitti de ondan mı

gelmiyor, yoksa hastalandı mı, öldü kaldı mı zavallı?" filan diye aramalı.

Eskiden böyle biraz gelmeyenlerin evine, sabah kahvaltısına falan gidiverirlermiş ki, hem de bir muhabbet oluyor.

Hâsılı buradaki ibadetin makbul olması, cemaatten dolayıdır. Yâni, müslümanların kaynaşmasından dolayıdır. Çünkü:[122]

الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ ، وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ (القضاعي عن النعمان بن بشير)

(*El-cemâatü rahmetün, ve'l-furkatü azâbün.*) "Cemaat halinde olmak Allah'ın rahmetidir, ayrılık da azaptır."

Müslümanlar buraya toplandığı için, buranın adı *câmi'* oluyor, belki başka sebepten cami oluyor; ama öyle diyelim... *Câmi'* yâni, insanları cem ediyor, topluyor burası... Oradaki cami demek, belki *el-mescidü'l-câmi',* cuma namazı kılınan demek; ama netice itibariyle camiden, cemaatten hikmet, muhabbettir. Asıl sebebi odur. Sen buradaki cemaate muhabbet etmezsen, cemaatle tanışmazsan, kaynaşmazsan, bilişmezsen; tahmin ederim ki, o cemaat sevabından çok şeyler kaybeder insan. Cemaatin sevap olması, insanlara karışıp onlara yardımcı olmanın, onlara faydalı olmanın hoş ve sevap olmasıyla ilgilidir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi, şu dinimizin emirlerindeki hikmetleri kavrayacak bir anlayışa erdirsin... Şeklen yapılan, şeklen böyle şuursuzca yapılan ibadetlerin sevabı azdır. İnsan şuurla ne yaptığını bilerek yaptı mı, şuurlu yapılan ibadetlerin

---

[122] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.278, no:18472; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.516, no:9119; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.43, no:15; Ebü'ş-Şeyh, *el-Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.149, no:111; İbn-i Ebî Àsım, *es-Sünneh*, c.I, s.104, no:81; Nu'mân ibn-i Beşîr RA'dan.

Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.429, no:2058; Hz. Aişe RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.628, no:5962; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.392, no:9097; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.934, no:20242; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.57, no:1074; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.66, no:11451.

hem sevabı çoktur, hem de tadı çoktur.

"—*Allah-u ekber*" diyorsun, "Ya Rabbi! Sen hiç bir şeyle mukayese edilmeyecek kadar ulusun, azamet sahibisin, büyüksün; şu yerlerin, göklerin sahibisin!" diyorsun.

Mânasını bildi mi, bir başka türlü olur insan.

Secde ettiği zaman:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin önünde şu alnımı yere koyuyorum, şu şerefli alnımı..."

Toprağa sürer mi insan başka zaman alnını, yüzünü?

"—İşte şimdi sürüyorum ya Rabbi, senin huzurunda eğiliyorum, kulluğumu ikrar ediyorum."

Mânâsını düşündü mü, çok tatlı olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi gafletten ikaz eylesin... Mânâ ehli eylesin... Mânâlara vakıf eylesin... Mânâlardan câhil, gàfil eylemesin...

Allah-u Teàlâ Hazretleri, bugün hulûlu ile müşerref olduğumuz, şu haram aylardan Receb Ayı'nın ve Şa'ban Ayı'nın bereketlerinden istifadeyi cümlemize nasib eylesin...

Öyle hayırlı bereketli bir mevsim başladı ki şimdi...

"—Hangi mevsim hocam?" diyeceksiniz.

Bu başka mevsim... Bu mevsim Üç Aylar mevsimi... Mânevî mevsim başladı... Mânevî bahar başladı... Mânevî bahar başladı bugün... Kim bu Receb'e hürmet ederse, kim bu Şa'ban'a hürmet ederse, kim bu Ramazan'a erişirse sıhhatle, afiyetle; çok büyük hayırlar elde etmiş olarak gider.

Bugün başladı Üç Aylar, bugün birinci günü... Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[123]

رَجَبٌ شَهْرُ اللهِ ، وشَعْبانُ شَهْرِي ، وَرَمَضانُ شَهْرُ أُمَّتِي (أبو الفتح في أماليه عن الحسن مرسلاً)

[123] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.275, no:3276, Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.12, s.556, no:35164; *Keşfü'l-Hafâ*, c.2, s.341, no:1358; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.109, no:12682.

RE. 289/2 (*Recebü şehru'llàh*) "Receb Allah'ın ayıdır. (*Ve şa'bânü şehrî*) Şa'ban benim ayımdır. (*Ve ramadànü şehru ümmetî*) Ramazan da ümmetimin ayıdır."

Büyükler demişler ki:

"—Receb tevbe ayıdır. Şaban ibadet ayıdır. Ramazan kurbiyyet ayıdır." İnsan burada tevbe eder, öbür tarafa doğru ibadetini yükseltir, yükseltir; Ramazan'da Allah'ın velî kulu olur, kurbiyyetine erer, Allah'a yakın kul olur, el-hamdü illâh selâmete çıkar.

Şimdi başladı. Yâni, sanki böyle bir yola girdik veyahut böyle bir ne bileyim; hava meydanlarında uçak geliyor, böyle pistin kenarına... Kenarında duruyor. Ondan sonra süratini arttırıyor yavaş yavaş... Yavaş yavaş arttırıyor, arttırıyor, arttırıyor, arttırıyor; ondan sonra uçuyor.

Şimdi işte pistin ucundayız. Receb başladı, hareket başlayacak, Ramazan'da inşaallah Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmetine nâil

olmak için...

Peygamber Efendimiz bu ayda çok oruç tutmayı tavsiye ediyor.

Bir kere tevbe edeceğiz; günahlardan, kusurlardan pişmanlık, nedamet duyarak, gözyaşı dökerek hakkın yoluna döneceğiz. İyi kul olmaya şöyle bir yöneleceğiz.

Receb mahsul ekme ayı... Şa'ban ayı mahsulü yetiştirme ayı... Ramazan ayı da mahsulü biçme ayı... Ramazan'a insan pattadak girmez. Ramazan'a şimdiden hazırlanır, ondan sonra Ramazan geldiği zaman, gündüzleri oruç, geceleri terâvih, zikirler, Kur'an-ı Kerim hatimleri derken... Eh, bakalım Allah bir dahaki seneye eriştirir mi, eriştirmez mi?

Vesiledir. Bu ayda insan ne kadar çok oruç tutarsa, hayrı, bereketi o kadar çok olur.

Perşembeyi Cuma'ya bağlayan gece, Peygamber Efendimiz çok metheylediği bir mübarek gecedir; Regâib Kandili diyoruz. Bu günden itibaren inşâallah böyle hayrı, bereketi arttırmaya, sadakayı arttırmaya; nafileten, yâni tatavvuan, sevap olsun diye tutulan oruçları arttırmaya çalışırsınız.

Regâib Kandilinizi de Allah mübarek etsin, Recebinizi de mübarek etsin, Şa'banınızı da mübarek etsin... O mübarek Ramazan ayına da, böyle hazırlanmış olarak cümlemizi erdirsin… Feyzinden cümlemizi müstefîd ve müstefîz eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

25. 04. 1982 - İskenderpaşa Camii

11. LOKMAN AS'IN NASİHATLERİ (1)

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَ لُقْمَانُ لاِبْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ: يَا بُنَيَّ، إِيَّاكَ وَالتَّقَنُّعَ، فَإِنَّهُ مَخُوفَةٌ بِاللَّيْلِ، مَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ (ك. عن أبي موسى)

RE. 332/2 (*Kàle lukmânu li'bnihî ve hüve yaizuhû: Yâ büneyye, iyyâke ve't-takannu', feinnehâ mahûfetün bi'l-leyli, ve mezelletün bi'n-nehâr*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Efendimiz, başımızın tacı, Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını sizlere okuyup, izah etmeye çalışacağım.

Bu izahlara geçmeden önce, evvelen ve hassaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; sonra sâir enbiya ve mürselînin cümlesinin ervahı için; bütün evliyâullahın ve hàssaten Peygamber SAS Efendimiz'den, ashabından bize kadar müteselsilen güzerân eylemiş olan cümle sadat-ı meşayih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için; hulefasının, ehibbasının ruhları

için;

Bu okuduğumuz hadis kitabının müellifinin ve içindeki hadislerin bize kadar ulaşmasında emek sarf etmiş, hakkı geçmiş olan bütün alimlerin ve ravilerin ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şeriflerin dinlemek üzere şu mescid-i şerife cem olmuş olan, gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan, bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhları için; ve hayatta olan bizlerin de sıhhat, afiyet, saadet ve selâmet üzere, hüsn-ü hatime ile buradan ayrılıncaya kadar rızasına uygun yaşamamız için, bir Fâtiha-i Şerif üç İhlâs-ı Şerif hediye eyleyelim, okuyalım; ondan sonra başlayalım:

....

Geçen gün, büyük hadis alimlerinden, hadiste hafız lakabını da almış, çok bilgisi derin alimlerden *Hatîb-i Bağdâdî* denilen meşhur alimin, *Şerefü Ashàbi'l-Hadîs* isimli kitabını okudum. Allah'a hamd ü senalar olsun ki, öyle bir kitabı okumak nasib oldu. Hadis ashabının yâni, hadisçilerin şerefine dair delilleri, hadisleri, rivayetleri toplamış.

Yâni, şu hadis-i şerifler olmasaydı, dinimizin ahkâmını nereden bilecektik? Var da kıymetini bilmiyoruz. Sıhhatin kıymetini bilmediğimiz gibi... Yaşıyoruz ya, hasta olduğumuz zaman bileceğiz. Şimdi hadis-i şerifler var da, kıymetini bilmiyoruz.

O zaman öyle, ellerinde hokkayla gezerlermiş, hadis yazmak isteyen kimseler. *Ehlü Mehâbir* diyor yâni, hokkayla, kalemle dolaşan kimseler. Bir memleketten bir başka memlekete seyahat ederlermiş, Peygamber Efendimiz'in bir hadisini duyacaklar, yazacaklar; ama nasıl?

Filanca güvenilen alim kimseden, yalan söylemesi mümkün olmayan, insanları aldatmayacak olan, hak alim, gerçek alimler onu yazmak için ne cefalar çekerlermiş, ne yollar yürürlermiş.

Onlardan bazılarını, vefatlarından sonra görmüşler rüyalarında da soruyor bir tanesine, adını şu anda söyleyemeyeceğim;

“—Ne yaptı Allah-u Teàlâ Hazretleri sana?”

“—E,” diyor, “cennetine dâhil eyledi.”

“—Nasıl dâhil eyledi?”

“—Hadisleri yazmak için yaptığım seyahatleri bahane eyledi. Oradan oraya, oradan oraya hadis toplayacağım diye yürüdüm, gezdim ya...”

Eh, el-hamdü lillâh... İşte aynı hadisler, bizim okuduğumuz, dinlediğimiz hadisler bunlar. Siz de Allah râzı olsun, uzaklardan kalktınız, geldiniz. Bizler de o zümreye benzemeye çalışıyoruz, onları seviyoruz. Kişi sevdiğiyle beraber haşr olacakmış ya... Allah bizleri de onlarlar beraber haşr eylesin... liyakatimiz yok ama, ne yapalım?

Şairin birisi diyor ki:[124]

[124] Fuzûlî (1483-1556)

Pehlevanlar, bâd-pâlar, seğirdende her yana;
Tıfl hem cevlân eder, amma ağaçtan âtı var

"Er meydanında, atların üstüne binip de süvariler, silahşörlar, oradan oraya at koşturmaya başladı mı, küçük çocuklar da heveslenir, onlar da koştururlar; ama ağaçtan atları var." Çomağın üstüne biner, deh deh der. O da onlara heves ediyor işte... Allah-u Teàlâ Hazretleri taklitlerimizi tahkîke tahvîl eylesin...

Şimdi buradan tabii bir şey daha çıkıyor. Madem o hadis erbabı... Hem de ne kadar zorlukla o hadisleri toplamışlar. Bir kere, alim de hemen hadisi vermiyor öyle. Nazlanırmış;

"—Bakalım, hakikaten istekli mi, değil mi?" diye.

Hatta, bir tanesini anlattılar: *İmam A'meş*. Onun adı hatırımda. İmam A'meş çok zor verirmiş hadisi... Yâni, kolay yazdırmazmış karşısındakine. İki gözü de görmüyor. Gözleri sulanıyor, görmez olmuş sonunda. Bir yere cenazeyi teşyîe gitmişler. Birisi koluna girip götürmüş. Büyük hadisçi... Çok sert tabiatlı bir kimseymiş. Ondan sonra dönüşte kolundaki adam, onu yoldan saptırmış. Görmüyor ya gözü, götürmüş bir yere. Durdurmuş.

"—Niye durduk?" demiş.

Demiş ki:

"—Bana —unuttum rivayeti, otuz tane galiba— otuz tane hadis nakletmedikçe, bir yere gidemezsin! Hadi bakalım dikte ettir."

Başka zaman o nazlanıyordu, şimdi götürmem demiş. Bak, kimse yok yanında, ille o hadislerden bana yazdıracaksın. O da başlamış, usûlüne uygun, besmeleyle otuz tane hadis-i şerifi yazdırmış.

"—Tamam mı?"

"—Tamam..."

Tekrar yola çıkmışlar, evine doğru getirmeye başlamış. Yolda

bir arkadaşına işaret etmiş, "Gel!" diye, defteri ona vermiş. Eve varmışlar.

Eve geldiği zaman, A'meş evdeki adamlara demiş:

"—Yakalayın bu adamı!"

Yakalamışlar.

"—Üzerinde defter olacak, levhalar olacak yazdığı, onları alın elinden!"

Demiş ki:

"—Hocam, boşuna uğraşma, ben onu yolda gelirken birisine verdim." demiş.

Rivâyet eden kimse neden böyle davranıyor? Hadis-i şerifleri yanlış rivayet etmekten korkuyor. Peygamber Efendimiz böyle dedi deyip de, bir kelimesini yanlış söylese, maazallah ne kadar vebali var diye ödleri patlarmış. Hadis-i şerif çok ciddi bir şey. Hadis alimi fevkalade ciddi kimsedir.

Mâlik ibn-i Enes Rh.A, Malikî mezhebinin kurucusu... Evine birisi gelip kapıyı çaldığı zaman sorarmış:

"—Fıkıhtan bir mesele mi soracaksın, başka bir maksatla mı geldin?"

"—Efendim, bir müşkülüm var, fıkıhtan bir mesele soracağım." derse,

"—Peki!" dermiş, "Sor bakalım." O da Mâlikî mezhebine göre, kendi mezhebi var ya, kendisi müctehid. Sözünün cevabını verirmiş, soruyu cevaplandırırmış, müşkülünü halledermiş, uğurlarmış.

Ama aynı zamanda hadisçi... İmam Mâlik hadis de rivâyet ediyor, hadis râvîsi aynı zamanda. Başkasından alıyor, başkasına vermeye salahiyetli, yazmış, usûlüyle kendisi salahiyetli bir kimse.

"—Efendim, biz mesele sormayacağız da, sizden hadis yazmaya geldik." deyince;

"—Haa, buyurun içeri!" dermiş.

İçeri alırmış, içeride buhurlar yaktırırmış. Yâni, yanınca güzel

koku çıkartan maddeler yaktırırmış. Ondan sonra gidermiş, kendisi gusledermiş. Neyi naklediyor? Rasûlüllah'ın hadisini, sözünü naklediyor. Yâni, Rasûlüllah Efendimiz olsaydı burada o söyleyecekti, işte onu naklediyor.

Başka işte kullanmadığı güzel rahlesini götürtür, oraya koydurturmuş. Yeni örtüsünü üstüne yaydırtırmış. Güzel kokularla kokularmış. Başka işler için giymediği temiz, güzel, pak cübbesini giyermiş, o işe mahsus güzel sarığını sararmış. Gelip usûlüyle, gayet ciddî, edeb ile, terbiye ile, diz çöker:

"—Rasûlüllah şöyle buyurdu, ben falancadan işittim, o bana nakletti, o ona nakletmiş, o ona nakletmiş..." diye hadisi nakledermiş.

Şimdi işbu kadar ciddidir. Bu bizim yaptığımız da, o kadar ciddi bir iş… Şimdi bakıyorum, el-hamdü lillâh kardeşlerimiz dinlemeye gelmişler. Gönül ister ki hepsinin bir hokkası, kalemi, defteri olsun da yazsın! Çünkü hadis-i şerif söyleniyor. Söylenen hadis-i şerif yazılsın.

Yazılması için, yerin geniş olması lâzım! Tek diz üstünde duruyor kardeşlerimiz. Bir dizi üstünde duruyor, geniş oturamıyor, sıkışık, kalabalık... Onun için de, yerin geniş olması lâzım!

Geçenlerde bir yüzümü kızarttım, kusuruma bakmayın, söyledim:

"—Bu caminin mübarek cemaati, muhakkak bu camiyi Ramazan'a hazırlasın! Erkekler geliyor, burada dinliyor; ama hanımlar dinleyemiyor. Şurada şu yandaki evlerden bir tanesini alalım da, camiyle irtibatlandıralım; hanımlar da orada namaz kılsın! Böylece onlar da istifade etsin.

Sonra, caminin sağını solunu tamir ettiririz, karşıdaki salonlarını açtırırız. Cemaat sıkıntı çekmeden namaz kılar." filan dedim.

a. Cami Yaptırmanın Mükâfâtı

Peygamber SAS Efendimiz'den bir hadis-i şerif nakledeyim. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:[125]

مَنْ بَنَى مَسْجِداً يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ، بَنَى اللهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ

(حم. خ. م. ت. ه. ق. حب. عن عثمان)

RE. 411/11 (*Men benâ mesciden yebtağî bihi veche'llàh*) "Kim Allah rızası için bir cami yaptırırsa, (*bena'llàhu lehû mislehû fi'l-cenneh*) mukàbilinde, mükâfâten Allah-u Teàlâ Hazretleri cennette onun için bir köşk bina eder.

Demiş ki, dinleyen sahabelerden birisi (RA):[126]

يَا رَسُولَ اللهِ، وَهٰذِهِ الْمَسَاجِدُ الَّتِي تُبْنٰى فِي الطَّرِيقِ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَإِخْرَاجُ الْقُمَامَةِ مِنْهَا مُهُورُ الْحُورِ الْعِينِ (طب. ض. وابن النجار، عن أبي قرصافة)

(*Yâ rasûla'llàh, ve hâzihi'l-mesâcidü'lleti tübnâ fi't-tarîk*?) "Yâ Rasûlallah, şu yolların üstündeki mescidcikler de, namazgâhlar da bu hükme dâhil midir?"

---

[125] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.172, no:439; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.378, no:533; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.134, no:318; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.243, no:736; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.61, no:434; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.488, no:1609; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.38, no:385; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.167, no:11712; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1106, no:20730; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1772, no:2775; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XX, s.129, no:21691.

[126] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.19, no:2521; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.V, s.110; Ebû Kırsàfe RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.113, no:1949; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.1118, no:20766, 20772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.33, no:57; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.I, s.137, no:212; RE: 9/5

(*Kàle: Neam*) “Evet, onlar da bu hükme dâhildir. (*Ve ihrâcü'l-kumâmeti minhâ mühûru'l-hùri'l-în*) Hatta, onlardan çöpleri, süprüntüleri çıkarmak, hûri kızlarının mehirleridir.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Ne demek? Cennete gireceksin demek o… Hûri kızı cehennemde yok ki! Cennete gireceksin demek o...

Tabii, nasıl yapılır yol üstündeki namazgâhlar? Dört tane hurma kütüğü, üstüne hurma dalları… Böyle betonarme, demirle, çimentoyla yapılacak değil ya; o devrin şartlarına göre gayet basit.

Onun için, mescid yapmak çok kıymetli bir şeydir. İçinde Allah'a ibadet edildiği müddetçe, ecir alacak insan.

Yâni, ihtiyaçtan fazla nelerimiz yoktur? İstese cemaatimizden bir zat bile şuranın ihtiyacını karşılar. İşte şu evlerden birisini almıştı bizim kardeşlerimiz. Parasını ödemekte sıkıntı çekiyorlarmış. Siz de hayır sahibi olarak kendiniz yapabilirseniz,

iştirak edin parasını ödemekte... Dört beş milyon bir para lâzımmış. Hanımlar da oturacaklar, dinleyecekler bu sohbetleri. Şimdi dinleyecekleri yer yok. Hanımların şu hadisleri dinleyecekleri yer yok...

Halbuki, erkekler müslüman olur da kadınlar müslüman olmaz mı? Erkekler böyle güzel ahlaklı, olgun, kâmil, ermiş kimse olur da kadın olmaz mı? Olur... Ya da olması lâzım! Olması için de dinlemesi lâzım!

Onun için, bu hayra siz de yardımcı olursanız, hayra delâlet eden yapmış gibi ecir alır. Kendiniz yaparsanız, ecir alırsınız. Bir başkası biliyorsanız muhitinizden, mahallenizden böyle hayır yapacak kimselerden, buraya yardımcı olmanızı temenni ederiz.

Burada namaz kılındıkça, siz ölüp gitseniz bile defter-i âmâlinize hayır yazılacak, sadaka-i cariye olur o... Yâni, değil böyle cami yaptırmak, insan bir yere bir ağaç diktirse; ağacın üstüne bir kuş konsa da meyvesinden gagalasa, o bile ecir kazandırır insana. Bunlara *sadaka-i cariye* derler. Yâni, cereyan edip duran, kesilmeden akıp giden hayır kapısı bunlar.

Onun için, insan, yapabiliyorsa bir cami yaptırsın. Yapamıyorsa, bir mescit yaptırsın. Yapamıyorsa, bir namazgâh yaptırsın. Yapamıyorsa, bir caminin hayrına birazcık iştirak edemez mi insan? Yâni şu fani dünyanın fani zevklerine, nelere para veriyoruz. Hele şu ehl-i dünyadan ibret alalım: Bir Noel gecesinde ne kadar para harcanıyor. Yüz bin lira, iki yüz bin lira, beş yüz bin lira... Bir nişan için, bir düğün için ne kadar paralar harcarlar. Yâni, bizim o kadar gayretimiz yok mu?

Allah parayı hayırlı yönlere sarf etmeyi cümlemize nasib eylesin...

b. Lokman AS'ın Nasihatleri

Şimdi gelelim ilk hadis-i şerife... Yâni yazmanızı da temenni etmemin sebebi şu: İlk hadis-i şerif, Lokman AS'la ilgili, Lokman AS'ın hadisini söyleyeceğim de, kitabı yazan Hocamız Rh.A

Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri, altına bir sayfa kadar Lokman AS'ın hikmetlerinden yazmış. Onları da inşaallah okuyacağım. Lokman AS'ın hikmetleri... Başka yerde arasan öyle kolay kolay bulunmaz. İşte Hocamız buraya yazmış, ben de size okuyacağım. Mümkün olsa da hatırda kalsın diye, yazılsa diye ondan hatırıma geldi, bu sözleri ondan söyledim.

1. Sakın Yüzüne Peçe Takma!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[127]

قَالَ لُقْمَانُ لاِبْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ: يَا بُنَيَّ ، إِيَّاكَ وَالتَّقَنُّعَ ، فَإِنَّهُ مَخُوفَةٌ بِاللَّيْلِ ، مَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ (ك. عن أبي موسى)

RE. 332/2 (*Kàle lukmânu li'bnihî*) "Lokman AS oğluna dedi ki, (*vehüve yaizuhû*) ona öğüt vererek şöyle dedi:" Karşısına almış, nasihat çekiyor oğluna. O nasihati esnasında demiş ki: (*yâ büneyye*) "Ey oğulcuğum, (*iyyâke ve't-takannu'*) sakın yüzüne bir şey takma, yüzüne peçe takma!"

Şimdi bize göre garip geldi bu. Erkek yüzüne peçe takar mı diye garip geldi ama... Tabii o diyarlar sıcak memleket... Sıcaktan yüzünü korumak, serin serin rahat etmek için iklimin mecburiyeti de var. Böyle yüzüne bir peçe takabilir. Ama, "Oğulcuğum, takma yüzüne peçe!" demiş kendi oğluna nasihat ederken. (*Feinnehâ mahûfetun bi'l-leyl*) "Çünkü o, geceleyin karşıdan geleni korkutur."

"—Bu adam maskeli, acaba hırsızlık mı yapacak, benim yolumu mu kesecek." filan diye korkutur karşıdan geleni. Korkuttuğu için de, kişi de kötü sanıldığından, hücuma da

---

[127] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.446, no:3543; İbn-i ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.563, no:26737; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.82; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.494, no:41149; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XV, s.94, no:15055.

uğrayabilir.

"—Bu maskeli adam kim böyle, yüzüne peçe takmış?" diye saldırıya da uğrayabilir.

(*Ve mezelletün bi'n-nehâr*) "Gündüz de zillettir." Yâni her bakımdan iyi bir şey değil diye böyle nasihat etmiş.

Şimdi geçelim izah kısmına:

Lokman AS Kur'an-ı Kerim'de adı zikredilen mübarek şahıslardan biridir. Ulema üç şahsın üzerinde, "Allah'ın sàlih kuludur veyahut peygamberlik vazifesi de vardır, peygamberlerden bir peygamberdir." diye ihtilaf etmiş: Üzeyir, Lokman, Zülkarneyn... Onlardan birisi de bu...

"Acaba peygamber mi, yoksa sàlih kullardan, Allah'ın sevgili kullarından bir kul mu? Peygamberlik vazifesi de var mı üzerinde?" diye ulemanın ihtilaf ettiği kişilerden birisi. Ama Kur'an-ı Kerim'de adı geçiyor, hatta Lokman Sûresi var.

Hanımı ve oğlu müşrik imiş... Kendisi peygamber veyahut sàlih bir kimse, velî bir kimse. Allah'ın hikmet verdiği bir kimse… Hikmet verildiği için, *Lokman Hakîm* deniliyor, yâni hikmet sahibi Lokman deniliyor. Bir de *hakîm* kelimesini bazı yerde de *hekim* telaffuz ederler. *Lokman Hekim* diye geçer. Çünkü, eskiden doktorlar hikmet sahibi kimselerdi, yâni böyle başka ince ilimleri bilen hünerli kimselerdi. Yâni, tıp ilmi dediğimiz ilim de, o bilgiler de hikmetin arasındaydı.

Eskiden tabii bilgiler, şimdiki gibi teferruatlı değildi. Bir insan birçok ilmi bilirdi. Şimdi el-hamdü lillâh ilim ilerledikçe, öğrenilecek şeyler çoğaldıkça, bir insanın bir ilmi baştan sona öğrenmesi mümkün olmuyor; bakıyorsun doktor olmuş. Sen gidiyorsun, diyor ki:

"—Ben kalpten anlamam, ben göz mütehassısıyım; ben sade gözden anlarım!" diyor veyahut: "Hayır, ben sinir mütehassısıyım, bu işten anlamam." diyor veyahut "Ha, bu beyin mütehassısısın işidir ona git." diyor.

Yâni, herkesin bir ihtisas şubesi ayrılmış. Eskiden böyle bir

insanın elinde pek çok hüner olurmuş. Öyle hünerli, bilgili, hikmetli kimselere de *hakîm* derlermiş, aynı zamanda insanları tedavi hizmetini de görürmüş. Eski kitaplarda onun için deniliyor ki:[128]

اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمُ الْأَدْيَانِ، وَعِلْمُ الْأَبْدَانِ.

(*El-ilmü ilmâni*) İlim iki tanedir: (*İlmü'l-ebdân, ve ilmü'l-edyân*) Birisi vücudun sıhhatini, bedenin sıhhatini nasıl koruyacağını, tedaviyi nasıl yapacağını, hastalıktan nasıl kurtaracağını insana gösteren ilim. Yâni, tabâbet... (*Ve ilmü'l-edyân*) "Birisi de din ilmi." İki ilimdir demiş eskiler; ama şimdi, sayacak olsan adını bile tam sayamazsın.

Eski Osmanlı ulemamızdan hakikaten çok kıymetli eserler yazmış, bugün dahi alkışlanacak büyükler yetişmiş. Allah onların cümlesine rahmet eylesin... Meselâ, *Taşköprîzâde* var, Taşköprîzâde bir eser yazmış. İlimleri saymış. Yüzlerce ilim saymış. E, Katip Çelebi var, *Keşfu'z-Zünûn an Esâmi'l-kütübi ve'l-Fünûn*, yüzlerce ilim saymış, beş yüzün üstünde ilim saymış. Biz bir Kur'an deyip geçiyoruz ya o Kur'anla ilgili kaç tane ilim var. *Mehârucu'l-hurûf* ilim, *nâsih, mensûh* ilmi, *kıraat* ilmi, şu ilmi, bu ilmi... Pek çok böyle şubeleri var ilimlerin; çoğalmış...

Şimdi biz o kitapları anlayacak durumda bile değiliz. Eskiler saymış ve hususta alimler yetiştirmişler. Şimdi, *Keşfu'z-Zunûn*'un kapasitesinde kitap bile yazamıyoruz. *Keşfu'z-Zünûn, Mevzuatu'l-Ulum* kapasitesinde güzel, kaliteli eser yazacak babayiğit bile kolay kolay çıkmıyor. Çok büyük alimler yetişmiş yâni.

Amerikalı birisi müslüman olmuş; profesör, avamdan bir kimse de değil. Üniversitede profesör, incelemiş, müslüman olmuş. Diyor ki:

"—Siz çok büyük âlimler yetiştirmişsiniz medeniyetinizde,

---

[128] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.IX, s.142; İmam Şâfiî'den. *Keşfü'l-Hafâ,* c.II, s.756, no:1765.

sizin kültürünüzde çok büyük âlimler var. Onların eserlerini okuyun!" diyor, bize nasihat ediyor.

Amerikalı profesör nasihat etmiş, konuşmuş, bir şahıs röportaj yapmış da: "Sizin yetiştirdiğiniz dâhîler var, dehâ sahibi insanlar var. Ben okuyorum, hayran kalıyorum. Şimdi ben *İmam Şâtıbî*'yi okuyorum." diyor kendisi. "Siz büyüklerinizin hayatını okuyun!" diyor. Biz o alimin adını bile duymamışızdır. Yâni, cemaatimizi istisna ediyoruz da, çok kimse alimlerinin adını bile bilmez.

Soruyorsun; Peygamberinin adını bilmiyor bugün müslüman çocukları… O kadar zayıflamış ki... Camidekine sorarsan bilir de... Hadi sor bakalım sen bir vapurda... Yanında oturan çocuğa birkaç basit bir şey sor bakalım, bilir mi? Artistin soyadını, dedesinin adını, her şeyini bilir de; falanca futbolcunun halini bilir, o futbol takımı öteki futbol takımıyla ne zaman maç etti, kaç gol atıldı, golleri kimler attı, hangi dakikada attı; hepsini söylerler. Ama böyle bir büyük zatın adını bilmez.

Şimdi Lokman AS, işte hekim imiş, hakîm imiş yâni, buradan hekimlikten, hakîmlikten, hikmet sahibi olmaktan, tabâbetten açtık sözü... Oğlu da müşrikmiş... Bak, öyle iman babadan oğula geçecek diye bir şey yok. İman kadar büyük nimet yoktur yâni... Allah-u Teàlâ bizi mü'min yapmış ya, biz bunun şükrünü ödeyemeyiz. Çünkü insan kâfir olsa, cehenneme gidecek. Ebedî azaba uğrayacak. O halde iman kadar büyük nimet yok.

Şu seksen senelik ömür nasıl olsa geçecek. İster viranede olsun, teneke kulübenin içinde olun, ister sarayda olsun; geçecek. Sonunda ikisi de; ister zengin olsun, ister fakir olsun, o kara toprağın altına girecek. Girecek, başka çaresi yok. Seksen yıl geçtikten sonra ne olacak? Ebedî, sonsuz bir hayat başlıyor, sonu olmayan...

Kur'an-ı Kerim'de duymuşsunuzdur sözünü:

خَالِدِينَ فِيهَا (البقرة:١٦٢ ؛ آل عمران:١٥)

(*Hàlidîne fîhâ*) "Ebedî olarak orada kalacaklar." (Bakara, 2/162; Âl-i İmrân, 3/15) Nerede? Kimisi cennette, kimisi cehennemde... Cehennemde ebedî kalmak, ne kadar büyük bir felâket! İman, bu felâketten insanı kurtarıyor. O halde imandan büyük nimet, imandan büyük devlet olmaz, saadet olmaz.

Bu da işte bak, babaya veriliyor, oğluna verilmiyor. Kocaya veriliyor, karıya verilmiyor. Karıya veriliyor, kocaya verilmiyor... E, neden? Çok esrarı var bu işin de, kısaca söylemek gerekirse:

Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına zulmetmiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti, İmam Gazâlî Hz.'nin söylediğine göre yağmur gibi umumî yağar. Şakır şakır, şakır şakır, şakır şakır yağar. Ama tencereyi ters çevirirsen, nisan yağmuru tencerenin içine girer mi? Ters çevirirsen, yağmur istediği kadar yağsın, tencerenin dibine çarpar, kenarından akar gider. Tencerenin içi boş kalır, kabı ters. Allah'ın rahmeti yağıyor ama kabı ters. Kabı çevirirsen, o bereketli nisan yağmuru içine şıpır şıpır şıpır şıpır şıpır şıpır dolar, ondan sonra şifalı, iç şey yap... Rahmet dolar oraya...

Allah-u Teàlâ Hazretleri:

وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ (ق:٢٩)

(*Vemâ ene bi-zallâmin li'l-abîd.*) "Ben kullarıma zulmedici değilim." (Kaf, 50/29) diye Kur'an-ı Kerim'de bildiriyor bize... İnsanlar kendi kendilerine zulmediyorlar. İnsanlar bağıra bağıra,

"—Hayır, ben cennete girmeyeceğim, ille cehenneme gireceğim." diye inat ederek cehenneme öyle giriyor. Yoksa Allah-u Teàlâ Hazretleri:

وَاللّٰهُ يَدْعُو إِلٰى دَارِ السَّلاَمِ (يونس:٢٥)

(*Va'llàhu yed'ù ilâ dâri's-selâm.*) "Allah kullarını selâmet yurduna, cennete davet ediyor." (Yunus, 10/25) Hadi buyur!

“Allah-u Teàlâ Hazretleri çağırıyor.” diyor ayet-i kerime... Hadi buyurun, davet umûmî. İstediğini yap, gir cennete...

2. Allah’a Şirk Koşma!

Şimdi bak, oğlu müşrikmiş; ama (*ve hüve yaizuhû*) Kur’an-ı Kerim’de de ayet-i kerimede geçiyor ki:

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لاِبْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ، إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ (لقمان:١٣)

(*Ve iz kàle lokmânu li’bnihî ve hüve yaizuhû*) “Lokman AS oğluna vaaz ederek, nasihat ederek, öğüt çekerek dedi ki: (*Yâ büneyye, lâ tüşrik bi’llâh*) Ey oğulcuğum, Allah’a şirk koşma, sakın ha müşriklik yapma! (*İnne’ş-şirke lezulmün azîm*) Çünkü, müşriklik, şirk koşmak en büyük zulümdür.” (Lokman, 31/13)

Kur’an-ı Kerim’de öyle bildiriyor. Neden? Allah’ın varlığını tanımamak kadar büyük zulüm olur mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri bize *afâkta, enfüste*, çevremizde, içimizde, nereye baksak çeşit çeşit delillerle varlığını böyle gözümüze sokuyor. Varlığını, birliğini gözümüze sokuyor Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Bir vücuduna baksana... Şu vücudunun haline baksana! Şu damarların, şu derinin, şu kemiğin, şu gözün, kulağın, elin, ayağın, kalbin yaratılışı, yapılışı... Kulak yapmış, kulağın zarını taa uç tarafa götürmüş; kulak zarı yağlansın diye oraya bir bez koymuş, kulak zarının üstüne yağ damlatıyor orada, devamlı yağlı kalıyor. Kurusa, çatır çutur kurur. Kuru bir hayvanın derisi biraz şey yapsa ne olur? Birkaç zaman sonra, çatlar, yırtılır.

Sesleri toplasın diye, kulak kepçesini hünerli yapmış. Yol yol yapmış, sesi buradan alıp, hooop içeriye döndürüp, vida gibi sesi yaysın diye yaratmış.

Gözü oraya yerleştirmiş, kaşı üstüne çıkıntı yapmış. Sular

gözün içine girip rahatsız etmesin diye, kaşın kenarını aşağı doğru şey yaptırmış, yağmur yağsa şuradan şöyle süzülüp gitsin aşağıya diye... Göz kapağıyla süslemiş, kirpik ile süslemiş.

Sen gözüne doğru bir şey yaklaştığı zaman, kapatayım mı, kapatmayım mı filan demene lüzum yok; otomatik sistem yapmış, "çıpp" kendisi kapatıyor gözü... Karşısından bir şey geldiğini şey yaparsa, sen düşünüyüm demene lüzum yok; otomatik sistem yerleştirmiş Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Burnunu öyle yaratmış, ağzı öyle yaratmış... Biraz baksana, baksana biraz! Düşünsene... Sen mi yaptın bunları? Var mı bir beğendiğin, istediğin.

"—Ben şöylesini isterim, böylesini isterim!" diye bir kendinin dahli var mı kendinin yaratılışında? Aciz, naçiz bir mahlûksun. Kendini korumaya gücün, kuvvetin yetmezdi; beslemeye gücün, kuvvetin yetmezdi... Böyle seneler senesi Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi hikmetiyle yaratmış.

Bir kalp yaratmış, seksen sene tak tak, tak tak, tak tak çalışıyor. Sen gördün mü böyle seksen sene çalışan bir şey? Şu yirminci yüzyılda, Amerika'nın yaptığı aletlerden filan seksen sene çalışan bir şey gördün mü sen? Hem de her dakikada bu kaç defa atıyor. Tak tak, tak tak, tak tak, tak tak, çalışıyor kalp... Gördün mü öyle bir alet?

Şu bizim böbreğin... Burada bir doktor dostumuz var o anlattı... Bizim beğenmediğimiz böbrek var ya. Ortasına bir bıçak vururuz, pişirir ondan sonra yutarız. O böbreğin içinde iki milyon tane süzgeç varmış. İki milyon tane süzgeç... Belki daha fazla... Yâni, belki dört milyon da ben ikiye böldüm. İki milyon tane süzgeç... Biz bunun dokuzda birini filan kullanırmışız. Dokuzda sekizi ihtiyat... Ondan sonra bir süzermiş, bir hazneye alırmış. O haznenin içine aldığı maddenin içinde de, acaba bunlardan vücuda yarayan neler var? Onları tekrar geriye alırmış. Bir başka yere süzermiş. Ne tertibatlar...

Yâni, biraz incelesen;

“—Tamam, bu vücudu bir eşsiz, emsalsiz, bilgi sahibi, kudret sahibi, sanat sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratmıştır.” dersin...

Bir çiçeğe baksan, bir dağa baksan, bir ovaya baksan... Şu yağmuru Allah-u Teàlâ Hazretleri dağların üstüne taşımasaydı bulutlarla, sen dağın üstündeki ağaca o yağmuru nasıl yetiştirecektin? Gücün yeter miydi, denizden, aşağıdan yukarıya kova kova su taşımaya? Bak ne güzel. Hoooop, denizden buharlaşıyor, rüzgârlar üfürüyor, şakır şakır yağıyor, hem orasını suluyor, hem de aşağısını suluyor. Ne kadar... Nereye baksa insan...

Sabahleyin birisi biraz şöyle namazı kılmış da, koruluğun kenarındaymış, dinlenmiş... Düşünmüş... Basmış feryadı, koşmuş gitmiş koruluğun içine...

“—Ne yaptın?” demişler

“—Ya hu...”

Bakmış işte, kuşların ötüşüne bakmış, ağaçların haline bakmış, dünyanın haline bakmış. Mümkün değil Allah’ın inkâr edilmesi; ama inkâr ediyor. O zaman çok büyük zulüm... Çok büyük zalimlik yâni, bu kadar büyük zalimlik olmaz. Bu kadar delile rağmen Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni hâlâ inkâr ediyor bir insan. Aptalın aptalı... Ya hu, hiç âlimlerin sözünün de duymadın mı? Bak, Einstein’dan utan... Einstein koca âlim, sen ondan daha büyük âlim misin? Gönlünde Allah’ın aşkı böyle dalgalanacak. Allah dediği zaman sevgi böyle taşacak içinden. “O olmasa, ben o insana insan demem!” diyor. Uyuyalım biz daha... Amerikalılar müslüman olsun, Amerikalılar ileriye gitsin, Amerikalılar aya çıksın, biz daha uyuyalım...

Babadan gelen mirasa sahip çıkamayalım. Onlar kapsınlar... İmam Şâtibî’yi onlar okusunlar, biz burada yatalım. Biz *Pecos Bill* okutalım çocuklarımıza, *Tom Mix* okutalım çocuklarımıza... Arapça’yı onlar öğrensin!

Amerikalı bir profesör müslüman olmuş da, müslüman olduktan sonra,

"—Şu müslümanlardan birisiyle sohbet edeyim." demiş.

Rehberi açmış... İşte *John, Krist*, bilmem ne... İsimler... Bakmış bir tane bir müslüman ismi var... Rehberden, telefon rehberinden... Çevirmiş... Kendi hatırasında söylüyor, kitabında söylüyor. Tesadüfen karşısına bir Türk çıkmış. İsim, müslüman ismi, karşına çıkan Türk... Demiş ki:

"—İsminizi telefon rehberinden buldum. Ben Amerikalı profesör falancayım. Müslüman oldum, sizinle İslâmiyet üzerinde konuşmak istiyorum da telefonu onun için açtım."

Adam tepki göstermiş:

"—Kardeşim, hangi asırda yaşıyoruz?" demiş, çat kapatmış telefonu...

Amerikalıya öğretecek hangi asırda yaşadığını... İlerici ya, Amerikalıya öğretecek. Amerikalı, zavallı 11. Asır'da mı yaşıyor, mağara devrinde mi yaşıyor, yer altında mı yaşıyor, artık nerede yaşıyorsa... Her halde çok ibtidâî bir kavim. Ona öğretecek, Yirminci Yüzyıl'da yaşadığını ona öğretmeye kalkmış, kapatmış.

Ama işte bak, o onu geçti.

"—Akıl için yol bir tane..." demiş büyüklerimiz.

"—Akıl için tarîk birdir." demişler.

Amerika'da da olsa, Rusya'da da olsa, insanı serbest bıraktın mı, Allah'ı bulur. Çare yok... Dağın başında da olsa, Amazonların ormanlarının içinde de olsa, Afrika'nın dağlarının tepesinde de olsa, Everest'te de olsa; serbest kaldı mı, insan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni, bulur, bilir. Onun için, her insanın üzerinde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmek farzdır.

"—E, nereden bilecek Arapça'yı, hadis-i şerifi, peygamberi..."

Allah'ı bilmek farzdır. Hiç bir şey bilmese, Allah'ı bilmek farzdır. Büyük zulümdür bilmemesi.

(*İnne'ş-şirke lezulmün azîm.*) "Allah'ı bilmemek, zulümlerin en büyüğüdür." Yâni, gidip bir adama iki tokat atmışsın, ezmişsin, tekmelemişsin... Bu küçük zulüm... Dövmüşsün... Allah'ı bilmemek en büyük zulüm... Çünkü insan Allah'ı bilmedi mi neler yapar. Bütün hatalar Allah'ı bilmemektendir. Harpler, darpler,

hırsızlıklar, katillikler, zinalar, kumarlar, bilmem neler; hepsi Allah'ı bilmemekten. Allah'ın huzuruna gideceğini bilen, Allah'ın azametini bilen insan o suçu işler mi?

Allah-u Teàlâ Hazretleri bir emir buyuracağı zaman vahyedermiş, semalar zangır zangır titrermiş. Melekler titreşirlermiş. Cebrâil AS korku ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne *ya Rabbi* diye iltica edermiş. Onun üzerine Allah-u Teàlâ Hazretleri Cebrâil AS'a vahyini bildirirmiş. Öyle meleklerin titrediği, şey yaptığı kâinatın hâkimi Allah-u Teàlâ Hazretleri...

O kâinatın hâkimi sana rızık veriyor, nimet veriyor, izzet vermiş, ikram vermiş; bir de, babadan dededen kolayca müslüman oluvermişsin... İmanı, cennetin anahtarını da eline vermiş.

"—Bu ne işe yarar ki acaba?" diye elindeki anahtara bakıyorsun, bakıyorsun;

"—Bu nerenin anahtarı? Herhalde bir işe yaramaz..." diye kaldırıp atıyorsun... Cennetin anahtarını atıyorsun kenara... O imanı bırakmakla, o Lâ ilâhe illa'llâh'ı bırakmakla, bu kitabı, bu hadisi bırakmakla, cennetin anahtarını, altın anahtarını fırlatıp atıyorsun elinden. Cehenneme kadar yolun var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri muhtaç mı sana?

يَاأَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

(فاطر:١٥)

(*Yâ eyyühe'n-nâsü entümü'l-fukarâu ila'lallàhi va'llàhu hüve'l-ganiyyü'l-hamîd*) "Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye lâyık olan ancak odur." (Fatır, 35/15)

Hepimiz ona muhtacız. Muhtaç olan biziz. Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinattan müstağnî... Onun için:

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ (لقمان:١٣)

(*İnne'ş-şirke lezulmün azîm*) "Müşriklik kadar büyük zulüm olmaz. Allah'ı tanımamak kadar büyük zulüm olmaz. " (Lokman, 31/13)

"—Evlatçığım, etme, eyleme, imana gel; çünkü imansızlık, müşriklik büyük zulümdür." demiş oğluna Lokman AS... Diye diye imana getirmiş...

Sen ne yapıyorsun? Lokman AS kâfir oğlunu, müşrik oğlunu imana getirmiş Lokman-ı Hakîm, imana getirmiş; senden ne haber, benden ne haber? Biz ne yaptık? Müslüman evladımızı müslümanlıkta muhafaza edebiliyor muyuz, edemiyor muyuz?

"—Efendim, tahsil yaptırdım, yüksek tahsil diploması..."

Sen onları bırak. Yaptırırken imanı ne oldu? Bak, (*İnne'ş-şirke lezulmün azîm*) "Müşriklik en büyük zulümdür." Ne oldu o çocuk? Sen ona yüksek tahsili yaptırırsın, o yüksek tahsiliyle anasının ciğerini sökmeyi öğrenir o, babasının kafasını kesmeyi öğrenir, milletinin menfaatlerini satmayı öğrenir, polise yakalanmadan satmayı öğrenir. Çünkü zeki...

Kaplanın kanadı olsa, yapacağı zarar bin misli fazla olur. Uçar... Eşkıyaya bir de yüksek tahsil ver, al bakalım hadi... Geçtiğimiz anarşi devrinde anarşi çıkaran cahil köylüler miydi, çiftçiler miydi? Yok! Hepsi yüksek tahsilli, birinci sınıf kimselerdi. Polisleri aciz bırakıyorlardı. Geliyordu, polis karakolunu güm güm güm bombalayabiliyordu, kaçıyordu; yakalanamıyordu... Usta, tahsil görmüş, ama eşkıya…

Tahsil insanı bir şey yapmaz... Affedersiniz, bizim fakültede bir hoca vardı, biraz kaba saba konuşurdu. Diyor ki:

"—Tahsil cehaleti izale eder, eşeklik bâkî kalır."

Tahsil, cehaleti izale eder. Okuma yazma bilmeyen bir millete okuma yazma öğretirsen, okuma yazma bilen bir cahil millet olur. Başka bir şey olmaz. İlim, insanın içinde olacak.

Yunus Emre mi daha bilgili, profesör olup da, onu bunu kessin diye talebeleri yöneten mi daha bilgili? Hangisi? Bak Yunus Emre, sekiz asırdır yaşıyor, yedi asırdır içimizde yaşıyor. Hala Yunus

dedik mi yüreğimiz hop diye hopluyor.
"—Hey mübarek!" diyoruz...

Şol cennetin ırmakları
Akar Allah deyu deyu

Demiş hala onun lezzetiyle gözümüzü kapattığımız zamana Allah Allah deyu deyu akan cennet ırmaklarını düşünüyoruz. Gözümüzün önüne seriyor. Çocuklarımızı onunla yetiştiriyoruz. O mu daha kıymeti, bu mu daha kıymetli? İnsanın içinde ilim irfan, yoksa öyle gelir, öyle gider... Hiç bir şey... Bilgi, bilgi... Ne olacak? Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki Cum'a Sûresi'nde:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَاراً

(الجمعة:٥)

(*Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümme lem yahmilûhâ, kemeseli'l-himâri yahmilû esfârâ*) "Tevrat kendilerine öğretildiği halde Tevrat'ın ahkâmı ile hükmetmeyenler, sırtlarına kitap yükletilmiş merkeplere benzerler." (Cum'a, 62/5)

Neden? Bilgisi var, amel etmiyor. Ha merkep, ha bilgisi olup da amel etmeyen insan...

Kur'an-ı Kerim bildiriyor, bildiğiyle amel edecek insan; lokum gibi kimse olacak, kaymak gibi kimse olacak. Ben müslümanım... Müslümansan ahlâkından belli olsun. Müslümansan, seni gören lokum görmüş gibi, kaymak görmüş gibi bir böyle yüzü gülsün.

Yanına yanaşılmaz; önünde gidersen ısırır, arkasında gidersen teper... Öyleyse, sen ne biçim bir müslümansın? Komşunu memnun edememişsin, akrabanı memnun edememişsin, karınla durumun iyi değil, çocuğunla aran iyi değil, iş hayatın şöyle, bilmem ne hayatın şöyle...

Müslümanlık insanı değiştirir. Müslümanlık geldi mi, iman

kalbe geldi mi insan değişir.

Bir üniversitede bahçe mühendisi tanıdığımız vardı. Gàfil, câhil yolda giderken, sonradan bir böyle irfan yoluna girmiş, àriflerle tanışmış, bir hak yola girmiş. Tabii, eskiden kim bilir kapıdan nasıl giriyordu, hanımın yanına nasıl giriyordu, çocuklarına nasıl bakıyordu? Aradan bir hafta, bir ay, neyse geçmiş... Hanım demiş ki:

"—Efendi, sana bir şeyler olmuş. Sende bir değişiklik var. Eskiden bağırırdın, çağırırdın; şimdi bağırmıyorsun… Yemek yanmış, tuzu fazla gelmiş demiyorsun, sofrayı başımıza geçirmiyorsun, azarlamıyorsun, dövmüyorsun, sövmüyorsun; bir değişiklik var sende, neden?" demiş.

Müslüman oldu adam... Elbette değişecek, müslüman oldu. Yâni, eski hali ile böyle devam edip dururken, müslüman oldu.

Gene eski haliyle devam ediyorsa, tesir etmemiş demek ki...

Senin dişinde ağrı var, bir iğne yaptılar; ağrı devam ediyor. Hani, bu ağrı kesici iğne... Sen onu külahıma anlat, dişimin ağrısı devam ediyor. Ağrı devam ediyorsa, iğne tesir etmedi...

Müslümansan, müslümanlığın belli olacak. Hanım fark edecek.

"—Yâhu ne oldu sana? Hayrola! Yâni, şikâyetçi değiliz, memnunuz da, değiştin sen..." diyecek...

E değişmemiş, eski hamam, eski tas... Çoluk çocuğumuza sahip olacağız.

Bak, (*Yâ büneyye, lâ tüşrik bi'llâh, inne'ş-şirke lezulmün azîm*) "Oğulcuğum, etme eyleme, Allah'a şirk koşma, müşriklik etme! Müşriklik en büyük zulümdür." diye, yalvara yakara söylemiş. Oğulcuğum demiş bak... Sert de söylememiş. Ne ibretler çıkar, insan bilse, Kur'an-ı Kerim okusa… Bak; oğulcuğum diyor. Kâfir, müşrik; binâen aleyh, ben ona "Heyt höyt" filan deyip de söyleyeyim demiyor. Oğulcuğum diyor. Çünkü her insanda bir iman çekirdeği var, bir küfür çekirdeği var. Hangisini harekete geçirirsen, o filizlenip büyüyecek, kocaman ağaç olacak.

Bir insanın; bak bu okuduğumuz kitabın başında hadis-i

şerifler geçti, siz onları belki okumadınız: Bir insanın hem cennette, hem cehennemde yeri hazırmış. İki yerde yerin hazır. Cennette de yerin hazır, cehennemde de yerin hazır. Yâni oraya gittiğin zaman, yer bulamama sıkıntısı yok. Cehennemde de yeri hazır insanın, cennette de; ama cennete gittiği zaman orası işte şey yapacak, kâfirlere şey yapılacak. Nasıl olacaksa artık... Öyle diyor hadis-i şerifte... Cennette de cehennemde de yeri hazır deniyor. Her insanın içinde de imana ihtimal vardır. Ya mü'min olur, ya kâfir kalır.

Bütün insanlar yeryüzünde şu anda Hz. Peygamber Efendimiz'in ümmetidir. Bir kısmı evet demiş ümmet, bir kısmı evet demesi muhtemel ümmet. Evet demiş olabilir.

"—Şu Amerikalı... Turist..."

Belki yarın müslüman olur, bilemezsin ki... Yarın belki müslüman olacak.

Adam İngiltere'de düşünmüş, taşınmış; bakmış ki hristiyanlık bozuk... Tatmin etmemiş, inancı kafasına yerleşmemiş, aklına yatmamış, kilisenin halini beğenmemiş filan... Demiş ki:

"—Budizm'e iyi din diyorlar. Mantıkî, hikmetli din diyorlar. Hindistan'a gideyim, budist olayım." demiş, yola çıkmış. "Hak din herhalde odur." filan diye...

Hak din aramaya, karısını da almış, Hindistan'a doğru İngiltere'den yola çıkmışlar, Türkiye'ye gelmişler. Benim arkadaşlarımdan bu aileyi tanıyanlar var Ankara'da... Türkiye'ye gelmişler, üç gece arka arkaya rüya görüyor İngiliz...

"—Hindistan'a gitme, Türkiye'de müslüman ol!" diye. "Hak din müslümanlık!" diye ve müslüman oluyor.

Şimdi müslümanmış... Bak ama İngiltere'den yola çıktı, Fransa'da demiyor, Türkiye'ye geldiği zaman Allah... Sen bir yolunda yürü bakalım. Yolunda yürü, nimeti nasıl gelecek.

Onun için, oğulcuğum diyerek söylüyor. Sen de güzelce söylersen,

"—Oğulcuğum!" dersen, "Amcacığım!" dersen, "Dayıcığım!"

dersen, "Yengeciğim!" dersen; tatlılıkla söylersen, yanına yanaşırsan, onun kalbi yumuşar. "Heyt, huyt!" bilmem ne diye yanına yanaşırsan;

"—Vay bu bana heyt dedi!" der, o da kaşlarını çatar, o da heyt der, karşılıklı hadi bakalım... Nuh dese peygamber demez... Bir kere bozuştu ya artık...

"—O adam cennete gidecekse, ben cehenneme gitmeye razıyım." diyen de var, duydum... Yâni, böyle... Öyle diyor. "O adam cennete mi gidecek, o zaman ben cennete gitmem, cehenneme giderim."

Yâni, cahillik; ama inatlaşmış yâni, o kadar inatlaşmış, zıtlaşmış ki

"—O adam müslümansa, ben değilim!" diyor, kâfir oluyor tabii. O adam müslüman olunca, böyle dediği zaman kâfir oluyor. Demek istiyor ki, "O adam iyi müslüman değil!" demek istiyor; ama böyle laf söylenir mi ya? Müslümanlık oyuncak mı? Cennet cehennem oyuncak mı? Çocuk oyuncağı mı sanıyorsun sen? İnsan cenneti cehennemi bir düşünse; aklı başına gelir.

Neyse, Lokman AS'ın nasihatlerinden birkaç tanesini söylemeye ancak vakit kalıyor. Neyse, mühim olan insanın bir kelime bile yeter. İlim zaten bir noktaymış da cahiller çoğaltmış derler... İnsan bir sözden, bir şey yapsa, yola gelse tamam...

"—Haa, demek ki şirk büyük zulümmüş, şundan kurtulayım!" dese yetmez mi yâni? Şirkten kurtuldu mu insan mü'min oluyor. Mü'min oldu mu da cennete gidiyor; tamam...

Gelelim nasihatlerine... Neler demiş?

3. Takvâyı Kendine Ticaret Edin!

يَا بُنَيَّ ، اتَّخِذْ تَقْوَى اللهِ تَعَالٰى تِجَارَةً ، يَأْتِكَ الرِّبْحُ مِنْ غَيْرِ بِدَاعَةٍ !

(*Yâ büneyye!*) "Ey oğulcuğum! (*Ittehız takva'llâhi teàlâ*

ticâreten) Allah'tan korkmayı kendine bir ticaret edin. (*ye'tike'r-ribhu min gayri bidâatin.*) Sermayesiz sana kâr gelsin."

Sözün güzelliğine bak! Hikmet sahibi ya Lokman AS... Sözün letâfetine bak su gibi akıyor. "Evlâdım Allah'ın takvâsını, Allah korkusunu kendine ticaret edin, sermayesiz sana kazanç gelsin." Ne güzel söz!

(*Yâ büneyye! Ittehız takva'llàhi teàlâ ticâreten, ye'tike'r-ribhu min gayri bidâatin.*) Ne demek bu? Yani, "Sen Allah'tan korkan takvâ ehli bir kul olursan, başka sermayeye lüzum yok, ne lüzum var sermayeye... Allah'ın lütfu akar böyle... Hele bir takvâ sahibi ol sen..."

Bak Kur'an-ı Kerim'de ne bildiriliyor. Bir:

إِنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (البقرة:١٩٤)

(*İnna'llàhe mea'l-müttakîn.*) (Bakara, 2/194; Tevbe, 9/36, 123) "Allah müttakîlerle beraberdir."

Yetmez mi şeref olarak? Girmişsin yücelerden yücesi zatın maiyetine, peşinden gidiyorsun. Herkes böyle bakıyor sana... Meselâ diyelim ki, reis-i cumhur Ankara'dan, İstanbul'a geldi. Emniyet tedbirler alınmış, askerler dizilmiş, polisler vesaireler, vali karşılamaya gelmiş, şey yapmış filan... Reis-i cumhur uçaktan iniyor aşağıya, sen de arkasındasın. Reis-i cumhur senin elini tutmuş, beraberce... Ooooh yâni, reis-i cumhurla berabersin, aynı kafiledensin,

"—Hoş geldiniz efendim!" diyenler bir onun elini sıkıyor, bir de arkasından "Bu da kim acaba; ama beraber geldiğine göre herhalde bir şey var..." senin de elini sıkıyorlar filan.

Yâni, dünya ehli şeylerden kıyas et. Böyle yüce bir kimsenin maiyetinde oldu mu insan, onunla bir yere gezmeye gittiği zaman şeyi...

(*İnna'llàhe mea'l-müttakîn.*) "Allah müttakì kullarla beraberdir." Şundaki şu lezzet, şundaki şu müjde yeter yâni, başka bir şey söylemeye lüzum yok. Allah müttakì kullarla

beraberdir. Allah'ın maiyetine nail oluyorsun. Maiyeti şerefine nail oluyorsun, takvâ ehli olursan...

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (الأعراف:١٢٨)

(*Ve'l-àkıbetü li'l-müttakìn.*) "Hüsn-ü hâtime, güzel àkıbet müttakîler içindir." (A'raf, 7/128; Kasas, 28/83) İşin sonu güzel gelecek. Müttakî oldu mu, bak o da garanti ediliyor.

أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ (آل عمران:١٣٣)

(*Uiddet li'l-müttakìn.*) "Cennet müttakîler için hazırlanmış, dayanmış, döşenmiştir." (Âl-i İmran, 3/133) "Müttakì kullarım gelsin burada safâ sürsün!" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri cennetleri müttakîler için hazırlamış. Daha saymaya lüzum var mı?

İşte takvâ bu... İnsan takvâ ehli olursa, "Ticaret edin! Tavayı ticaret metâı edin, sermayesiz kâr gelsin!" diyor. Tatlı bir söz söylemiş, latîfeli bir söz söylemiş Lokman AS... "Yâni sen takvâ ehli olursan, öyle şeylere nail olursun ki," sermaye yok ortada bir şey yok, aciz naçiz bir kulsun işte, topraktan geldin, toprağa gideceksin gene... Çürüyecek etin, kemiğin, belki kafatasınla çocuklar oynayacak. Görüyoruz mezarlıklarda, şeylerde... Topraktan geldik, toprağa gideceğiz; ama işte bak, sermayesiz insana ne büyük kazanç geliyor. Cenneti sen parayla alabilir miydin? Yeter mi para? En küçük bir nimeti ödemeye bile para pul yetmez.

Bazen geçmeyiveriyor paralar. Hadi... Bakıyorsun, elinde kalıyor para. Kaddâfî Libya'da parayı değiştirivermiş,... Şu para tedâvülden kalktı, bu para... Biriktiremesin diye ahâli; parayı değiştirivermiş. Adamın milyonları karşısında, kasasında dizili duruyor; ama geçmez oluverdi. Para geçmiyor ne yapacak? Aklını oynatmış, atmış kendisini denize. Basit dünya metâı için değer

mi? Değmez ama işte oynatmış aklını.

"Sermayesiz kazanç gelir." diyor. Takvâ nedir tabii? Şimdi asıl iş orada... Takvâ nedir?

Takvâyı kısaca söylemek gerekirse, günahlardan kaçınmaktır takvâ... Günahlardan sakınacaksın.

"—Filanca yerde içki var!"

"—Aman yanaşmayayım!"

"—Filanca yerde haram var!"

"—Aman yanaşmayayım!"

"—Şuraya bakmak haram!"

"—Bakma!"

"—Filancayı dinlemek haram!"

"—Dinleme!"

"—Falancaya el uzatmak haram!"

"—Uzatma!"

"—Filanca yere gidersen günah!"

"—Gitme!"

İşte bu takvâ! Bir yerin, bir şeyin günah olduğunu anladığı zaman insanın kendisini ondan sakınması, çekinmesi, elini çekmesi... Öyle yapabiliyor musun? Yaptın mı hiç?

Hiç Allah rızası için bir günahı canın çok istediği halde, durdun mu? Çektin mi kendini?

"—Filanca şey günah!"

"—Çok istiyordu canım ama..." deyip de geri durabildin mi?

İşte o takvâ... Geri durabilme kabiliyeti... Yâni günahtan...

"—Neden yapmıyorsun?"

"—E, Allah hesabını sorar. Ben bu adamı kandırırım, bir hile yaparım veyahut şu ihtiyarı kandırırım, malını tapuda kendi üzerime geçirtirim; ama haram..."

"—Filanca kızı kandırayım, şu apartmana alayım..."

Çok kimse kanar. Yusuf AS meselâ, kanmadı. Yusuf AS onca şeylere kapılmadı, kendisini tuttu. Bak ne nimetlere nail oldu.

Takvâ bu! Günahlardan kaçınacağız. Günahlar neyse, ne günahlıysa...

"—Günahlar nedir hocam? Bunu öğrenmesi zor..."

Öğrenmesi zor ama bunu öğrenirsen bak cennet var arkasında, öğren. Biraz kitapları karıştır. Biraz oku. Günde gazeteden kaç sayfa okursun, başka magazinlerden, mecmualardan, şuradan, buradan neler okursun, televizyonun karşısında ne kadar vakit geçirirsin. Bak *Şerefu Ashàbu'l-Hadîs* kitabını el-hamdü lillâh dua edin, nazar değmesin, yarım günde okudum. Koca kitap, bir parmak kalınlığında kitap. Ne kadar güzel bir kitap... Demek ki dişini sıkarsa insan, okuyabiliyor. Yâni, gerisi hiç mazeret değil. Oku, öğren, kurtar kendini...

"—Yazılmış kitap var mı?"

Var işte, meselâ Hocamız'ın *Tasavvufî Ahlâk* kitabı, beş cilt halinde... Orada günahlar da var, başka kitapları da var... İnsan günahları öğrenir, yapmamaya gayret eder.

4. Seher Vaktinde Uyuma!

Bir başka nasihatini daha okuyalım:

يَا بُنَيَّ ، لاَ تَكُنْ أَعْجَزَ مِنْ هٰذَا الدِّيكِ ، الَّذِي يَصُوتُ بِالْأَسْهَارِ ،
وَ أَنْتَ نَائِمٌ عَلٰى فِرَاشِكَ !

(*Yâ büneyye, lâ tekün a'ceze min hâze'd-dîk, ellezî yesûtu bi'l-eshàr, ve ente nâimün alâ firâşeke.*) "Ey oğulcuğum, şu horozdan da aciz olma ki; o horoz sabahları seslenir, seher vakitlerinde öter, uyanıktır çünkü... Uyanır, tüneğinden kalkar, seher vaktinde, gecenin içinde, karanlıkta öter; sen de yatağında horul horul uyursun. Horozdan da mı acizsin? Horozdan daha aciz olma ey oğulcuğum!" diyor.

Ne demek? Bu da bir tatlı söz, nükteli söz... Bunun mânâsı şudur ki: Seher vakitlerinde kalk da biraz Allah de... Allah'a

kulluk et, yalvar, yakar; çünkü duaların kabul olduğu zamandır.

Hadis-i şerifte geçiyor ki, seher vakti Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına seslenir:[129]

يَنْزِلُ اللهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا ، فَيَقُولُ: هَلْ مِنْ سَائِلٍ ، فَأُعْطِيَهُ ! هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ ، فَأَغْفِرَ لَهُ ! هَلْ مِنْ تَائِبٍ ، فَأَتُوبَ عَلَيْهِ ! حَتَّى يَطْلَعَ الْفَجْرُ (حم. ن. عن جبير بن مطعم)

(*Yenzilü'llàhu fî külli leyletin ilâ semâi'd-dünyâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri her gece en yakın semâya nüzul eder, (*feyekùlü*) ve kullarına şöyle seslenir:

(*Hel min sâilin, feu'tıyehû*) 'Yok mu benden bir şey isteyen? Haydi kalksın, istesin, istediğini vereceğim! (*Hel min müstağfirin, feağfire lehû*) Yok mu istiğfar eden, istiğfar etsin, afv ve mağfiret edeceğim! (*Hel min tâibin, feetûbe aleyhi*) Yok mu tevbe eden, tevbesini kabul edeceğim!' diye kendisinin teklif buyurduğu zamandır. (*Hattâ yatleu'l-fecru*) Bu fecir doğana kadar, yâni imsak vaktine kadar devam eder."

Şimdi bak, başka zaman sen elini açıyorsun, sen Allah'tan istiyorsun; seher vaktinde Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına sesleniyor: "Yok mu bir şey isteyen? İstediğini vereceğim!" diyor. Bak pazarlık nasıl tersine döndü...

Sen şimdi gündüz uğraşıyorsun, didiniyorsun:

"—Ya Rabbi, şunu ver, bunu ver; şu olsun, bu kalsın...

---

[129] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791, 16793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:10321; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3439; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.15, no:407; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.153, no:1442; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.250, no:215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3356; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.235, no:17246; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.259, no:27107.

Çocuğum şöyle olsun, işim böyle olsun, sıhhatim şu olsun!" diyorsun.

E, seherde kalk bakalım! Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Yok mu istiğfar eden, istiğfarını kabul edeyim. Yok mu af isteyen, affedeyim. Yok bir şey talep eden, istediğini vereyim." diyor seher vakitlerinde...

Yunus Emre'mizin dediği gibi:[130]

Dağlar ile taşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni!

O kuşlar, o horozlar gecenin karanlığında nasıl bilirler o seher vaktini, kalkarlar, öterler.

Tavuk malum, akşam karanlığı bastı mı etrafı görmez. Yanına

---

[130] Dr. Mustafa Tatçı, Aşık Yunus, s.147, şiir:179, MEB Yayınları, İstanbul, 2005. Şiirin tamamı şöyle:

Dağlar ile taşlar ile/Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile/Çağırayım Mevlâm seni!

Su dibinde mâhi ile/Sahralarda âhû ile,
Abdal olup yâ Hû ile/Çağırayım Mevlâm seni!

Gök yüzünde İsâ ile/Tûr Dağı'nda Mûsâ ile,
Elimdeki asâ ile/Çağırayım Mevlâm seni!

Derdi öküş Eyyûb ile/Gözü yaşlı Ya'kûb ile,
Ol Muhammed mahbûb ile/Çağırayım Mevlâm seni!

Hamd ü şükrullah ile/Vasf-ı Kul huvallah ile,
Dâim zikrullah ile/Çağırayım Mevlâm seni!

Bilmişem dünya halini/Terk ettim kıyl ü kâlini,
Baş açık ayak yalını/Çağırayım Mevlâm seni!

Yûnus okur diller ile/Ol kumru bülbüller ile,
Hakkı seven kullar ile/Çağırayım Mevlâm seni!

yaklaşırsan yakalarsın, kaçamaz. Görmez çünkü. Ortalık aydınlık olduğu halde görmez. Hemen tüneğe gider, uyur. Yâni hava karardığı zaman...

Pekiyi, o karanlıkta, o seher vaktinde, o horoz nasıl uyanıyor? Nasıl şaşmadan biliyor? Saatini ayar edebilirsin onun ötüşüne... Seher vakti hiç şaşırmaz, öter...

"—Horozdan aciz olma! O seher vakti uyanık da, sen yatağında uyuyor olma!" demek istiyor.

5. Tevbeyi Tehir Etme!

Bir tanesini daha söyleyelim:

يَا بُنَيَّ ، لاَ تُأَخِّرِ التَّوْبَةَ ، فَإِنَّ الْمَوْتَ يَأْتِي بَغْتَةً !

(*Yâ büneyye, lâ tuahhiri't-tevbete, feinne'l-mevte ye'tî bağteten*) Bu sözlerin hepsi aynı zamanda nükteli... Yâni kelimeler öyle güzel dizilmiş ki, Arapça bilen insana başka bir zevk verir. Tercümesi de zevk verir; ama Arapçası'nda nükte var, sözlerinden incelik var.

(*Yâ büneyye lâ tuahhiri't-tevbete*) "Ey oğulcuğum, tevbeyi geri bırakma! (*Feinne'l-mevte ye'tî bağteten*) Çünkü ölüm ansızın geliverir."

"—Hadi ben kırk yaşımdan sonra tevbe edeceğim, hak yola gireceğim! İçkiyi bırakacağım, birayı bırakacağım, kumarı bırakacağım; namaz kılmaya başlayacağım, hacca gideceğim, sakal bırakacağım!"

Aaahh, keşke anlaşmak mümkün olsa... Ecel birden gelir, söylemez ki... Birden bire geliverir.

Şimdi gelirken bir eve uğradık, misafir kaldık. Diyor ki:

"—Bunlar torunlarım! Babaları öldü." diyor...

Bak dede kalmış, oğul gitmiş. Torunlarına dede bakıyor. Kimin önden gideceği belli olmaz ki... O sırada, o gidecek.

“—Bunun sakalı ağardı, bu önce gitsin!”

Öyle olmuyor işte, ansızın geliyor. Onun için tevbeyi tehir etme!

Ne demek tevbeyi tehir etmemek? Yâni, hak yola girme işlemini yarına, öbür güne, daha öbür güne bırakma! Hak yolu sezdin mi? Sezdin... Şu yolun doğru olduğunu anladın mı? Anladın... Şu anda gir! Şu anda hak yola gir!

“—Tevbe yâ Rabbi! Yanlış yolu bıraktım, senin yoluna girdim, şu andan itibaren seni yolundayım...”

Yarına bırakma... Yarın ne? Bir dakika sonraya bırakma! Bir saat sonraya bırakma! (*Feinne'l-mevte ye'tî bağteten*) “Çünkü, ölüm ansızın geliverir.”

Alır yiğidin âlâsın,
Divâne eyler anasın,
Gelinlik kızların saçın,
Teneşirde yıkar ölüm.

Gelinlik kızı alır, bakarsın... Yiğidin âlâsını alır; anasını babasını deli divâne eder. Onun için, o gelmeden evvel sen tevbeni yap da, hazır ol bakalım!

"—Tevbe yâ Rabbi! Hak yola döndüm, bâtılı bıraktım, senin yoluna girdim. Senin istediğin gibi kul olamaya azm ü cezm ü kasd eyledim... Eskilere pişmanlık duyuyorum. Affet yâ Rabbi! Tevfîkini refîk et, bu yolda beni yürüt yâ Rabbi!" diye yalvarmak lâzım!

Eh, üç tane nasihat; ama peygamber nasihati veyahut sàlih nasihati... Yeter.

Allah-u Teàlâ Hazretleri gözümüzden gaflet perdesini kaldırsın... Gönlümüzün pasını gidersin...

Allah gönül diye bir alet vermiş, mânevî incelikleri sezsin diye; çalışmıyor, paslı... Kullanılmaya kullanılmaya, işletilmeye işletilmeye, yağlanmaya, parlatılmaya paslanmış, çalışmıyor hiç... Dürtüyorsun, dürtüyorsun, çarkı kıpırdamıyor. Neden? Yağı yok, küflenmiş, paslanmış, silinmesi lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri uyanıklık nasib etsin... Yolunun güzelliklerini sezdirsin... Güzelliklerine bağlasın bizi...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

02. 05. 1981 - İskenderpaşa Camii

12. LOKMAN AS'IN NASİHATLERİ (2)

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emma ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalaleh, ve külle dalâetin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl...

قَالَ اللهُ تَعَالَى: مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي ، أَعْطَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِي (حل. والديلمي عن حذيفة)

RE.329/10 (*Kàle'llàhu teàlâ: Men şegalehû zikrî an mes'eletî, a'taytühü kable en yes'elenî.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fi mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretlerinin rahmeti, bereketi, selâmeti üzerinize olsun...

Başımızın tacı, gözümüzün nuru, efendimiz, rehberimiz Muhammed-i Mustafa SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını burada okumaya devam edeceğiz.

Dersimizin izahına geçmeden önce, evvelen ve hassaten peygamberimiz Muhammed-i Mustafa SAS Hazretleri'nin mübarek ruh-u saadeti için; sonra sâir enbiyâ ve mürselînin, cümle evliyaullahın, sulehànın ruhları için; Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nden bize kadar güzeran eylemiş olan, gelmiş geçmiş olan cümle sâdât-ı meşâyih-ı turûk-u aliyyemizin ruhları için;

Okuduğumuz eserin müellifi Gümüşhanevî Ahmed Ziyaeddin Rh.A Hazretleri'nin mübarek ruhu için; bu okuduğumuz kitabın içindeki hadis-i şeriflerin ve bilgilerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan bütün ulemanın, râvilerin ruhları için;

Uzaktan, yakından şu mübarek meclise cem olmuş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, babalarının, analarının, dedelerinin, ninelerinin, yakınlarının ruhları için; ve hayatta olan bizlerin de sıhhat ve afiyet üzere yaşayıp, hüsnü hatimelere nail olarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği, razı olduğu kul olarak huzuruna çıkmamız için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım!

....

Geçen haftadan hatırlayacaksınız ki, söz Lokman Hekim AS'ın oğluna vasiyetlerine gelmişti. Hocamızın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendi Rh. A, hadis-i şeriflerin izahında uzun bir bahis açmış, hazır fırsat bulmuşken Lokman Hekim'in oğluna vasiyetlerini oraya kaydedivermiş. Onlardan bir kısmını okumuştuk. Üç tanesini okumuştuk. Bilmiyorum ne kadarı hatırınızda kaldı ama, demişti ki:

"—Ey oğulcuğum! Allaha şirk koşma; çünkü şirk koşmak kadar büyük zulüm olmaz." Zulümlerin en büyüğü, insanoğlunun Mevlâsını bilmeyip de ona şirk koşmasıdır.

İkincisi:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takvâsını kendine ticaret edin; sermayesiz bol kazanç sahibi olursun!" demişti, hatırınızda kaldıysa. *Takvâ*, Allahtan korkmak, günahlardan sakınmak, öyle yaşamak...

Ve sonra demişti ki:

"—Horozdan daha aciz olma ki, o seher vaktinde insanlara, 'Kalkın!' diye seslenir. Sen insanım diye gezinirsin yeryüzünde ama, uyursun. Halbuki o vakit çok mübarek, çok kıymetli bir vakittir. İnsan o vakitte, seher vaktinde kalksa, yani sahur zamanında ibadet etse çok kârlı olur." mânâsında söylemişti.

Şimdi o mübareğin, Lokman Hekim'in nasihatlerini, madem Hocamız uygun görmüş, yazmış açıklama kısmına; biz de okumaya devam edelim! O da Allah'ın sàlih kullarından, veli

kullarından bir kul; hatta belki de peygamberlerinden bir peygamberdir. Allah şefaatine nâil etsin...

Kur'an-ı Kerim'de medh edilmiş, hakkında Lokman Sûresi diye onun adıyla isimlenmiş bir sûre var... Okuyalım bakalım, başka hangi nasihatler etmiş:

Demiştik ki, hanımı ve oğlu müşrikmiş, nasihat ede ede onları hak yola çekmiş. "Bize ders olsun, biz de kendi evlatlarımızı, yakınlarımızı öyle doğru yola çekmek için çalışalım!" diye hatırımıza gelmiş ve söylemiştik. Şimdi devam ediyorum:

a. Tevbeyi Tehir Etme!

يَا بُنَيَّ ، لاَ تُأَخِّرِ التَّوْبَةَ ، فَإِنَّ الْمَوْتَ يَأْتِي بَغْتَةً !

(*Yâ büneyye, lâ tüahhiri't-tevbete, feinne'l-mevte ye'tî bağteten*)

"Ey oğulcuğum!" Bak müşrik olduğu halde oğulcuğum diyor. Neden? Şefkat tarafından yakalayıp da hakka getirmek için. Baba oğul arasında bir muhabbet bağı var ya... Muhabbet bağından bi'l-istifade, oradan yakalayıp da hakka çekecek. Oğulcuğum deyişinin sebebi o.

Biz de bundan ibret alabiliriz. Akrabamıza, babamıza, çocuğumuza, kardeşimize, yakınımıza böyle davranabiliriz. "Bak, seninle aramızda şöyle bir meveddet, muhabbet bağı var!" diye oradan girersek, muhatabımız ile konuşmamız daha tatlı olur. Onun da kabulü kolay olur.

Sert girersek, insan bir viraja sert girdi mi, devrilir. Arabayla giderken, viraja hızlı girdi mi, devrilir. Yavaş yavaş girerse, yoluna devam eder.

Aradaki dostluk bağlarını hatırlatmanın şöyle bir faydası da var ki yani demiş oluyoruz ki:

"—Bak, aramızda şöyle bir bağ var! Ben senin kötülüğünü istemem. Benim çağırdığım yol hak yoldur, senin iyiliğinedir." demiş oluyoruz.

Burada da oğluna öyle demiş:

"—Ey oğulcuğum! (*Lâ tüahhiri't-tevbeh, feinne'l-mevte ye'tî bağteten*) "Tevbeyi geciktirme! Çünkü ölüm birdenbire geliverir.

Haber vermez insana, geleceğim demez.”

Alır yiğidin a’lâsın,
Divâne eyler anasın.
Gelinlik kızların kınasın,
Teneşirde yıkar ölüm.

Ölüm bir acaip haldir ki, ne zaman geleceği belli olmaz. Tevbeyi geciktirme!

“—Tevbe nedir hocam? Ben her gün tevbe ediyorum.”

Tevbe, bir lafla olan tevbe var: (*Estağfiru’llahe’l-azîm, ve etûbü ileyh*) demek, “Tevbe yâ Rabbi!” demek. Laf bu... Buna gönlün iştirak etmesi lâzım! Yâni insanın içinin de bu söze iştirak etmesi lâzım. “Tevbe yâ Rabbi!” diye sözle söylüyorsun, ama yanlış yolda devam ediyorsun; olmaz!

Tevbede pişmanlık olacak. Günahı bir daha işlememek kasdı ve niyeti olacak. “Şimdiye kadar şeytan beni kandırdı, inşaallah bundan sonra kanmayacağım! Bundan sonra nefsime uymayacağım! Dünyanın alâyişine kapılmayacağım, aldanmayacağım! Hak yolda yürüyeceğim, bâtıla sapmayacağım. Bâtılı bıraktım, bâtıldan döndüm, hakka dosdoğru yürüyeceğim!” diye samimi bir niyeti olacak ve yaptığı günaha samimi bir pişmanlığı olacak ki, o zaman tevbe olacak. Yoksa sadece dille söylemek olmaz.

İmanı bile insan dil ile söyler de kalbi ile tasdik etmezse, ona ne derler? Münafık derler. Dili söylüyor ama kalbi inanmıyor.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ (النساء:١٤٥)

(*İnne’l-münâfikîne fi’d-derki’l-esfeli mine’n-nâr.*) [Şüphe yok ki, münafıklar cehennemin en aşağı tabakasındadır, en alt katındadır.] (Nisâ, 4/145)

Allah-u Teàlâ Hazretleri münafıklara, mürâilere onların yaptıkları amel cinsinden ceza verecek.

Neyse, o tarafı uzatmayalım! Demek ki tevbeyi çarçabuk yapmamız lazım! Bu da geçen hafta okunmuştu.

Şimdi yeni bir bahis, yeni bir sözü Lokman Hekim’in...

Lokman Hekim esmer bir zenci vatandaşmış, biliyor musunuz? Hatta köleymiş. Demek ki köleliğe bakmıyor, derinin rengine bakmıyor. İnsanın içinde hikmet oldu mu, insanın içinde akıl, bilgi, şuur, kalp, gönül çalıştı mı, pırıl pırıl oluyor içi... Dışı kara olsun varsın, derisi kara olsun, yanık olsun. Eğer oraya kadar okuyabilirsek, çektiği sıkıntılara dair de bir işaret gelecek. Neyse, işte o zat-ı muhterem...

Hem sonra biliyor musunuz, şu Lokman Hekim bizim memleketimizde yetişmiş. Adana'da Misis diye bir yer var, Ceyhan nehrinin üzerinde bir kasaba; oralıymış. Hele biz büyüklerimizi filan unuttuğumuz için, hiç bilmeyiz. Memleketimizin nasıl bir mübarek memleket olduğunu bilmeyiz. Efendim çekilmişiz, çekilmişiz, gidiyoruz geriye doğru... "Burasını da bırakın!" derlerse, bırakıp gideceğiz. Nereye gideceğiz bilmiyorum artık...

Mübarek toprak burası... Bu toprağın her karışında şehidler yatıyor, evliyâullah yatıyor, enbiyâullah yatıyor. Mübarek yerler buralar ama Allah kadrini, kıymetini bilmek nasip eylesin...

b. Cahille Muhabbet Etme!

لاَ تَرْغَبْ فِي وُدِّ الْجَاهِلِ، فَيَرٰى أَنَّكَ تَرْضٰى عَمَلَهُ

(*Lâ tergab fi vüddi'l-câhili, feyerâ enneke terdà amelühû*)

Şu sözün güzelliğine bakın! Diyor ki:

(*Lâ tergab fi vüddi'l-câhili*) "Sakın cahille muhabbete kalkışma, cahili sevmeye rağbet etme; (*feyerâ enneke terdà amelühû*) yaptığı işi beğeniyorsun sanır, şımarır."

Yâni demek istiyor ki: "Câhil kimseye pek iltifat etme! Pek ona sevgi bağlama ve seviyormuş gibi de davranma! Çünkü bilmez senin kibarlığından olduğunu, senin insanların hepsini sevdiğinden olduğunu; herkese Allahın kulu diye baktığını... Dikenlerin arasında gül var diye, dikeni görmeyip gülü gören bir insan olduğunu düşünmez de, 'Ha bu benim yaptığım işi uygun görüyor demek ki...' der. Cesaret alır yaptığı cahilliklerden, yanlışlıklardan..."

“—Efendim ben filanca kimseyle ahbabım, tanışıyorum. Bana çok itimad ediyor. Yüzüme gülüyor, ‘Nasılsın, iyi misin?’ filan diyor. Demek ki yaptıklarımda bir kusur yok!”

Ne münasebet, nereden çıkarttın onu? Allah-u Teàlâ Hazretleri insanları ince ince hesaba çekecek. Allah-u Teàlâ Hazretleri insanları inceden inceye hesaba çekecek. Hiçbir şeyi öyle dalavereyle geçirmek, atlatmak mümkün olmayacak.

يَوْمَ لاَ يَنْفَعُ مَالٌ وَلاَ بَنُونَ . إِلاَّ مَنْ أَتَى اللهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

(الشعراء:٨٨-٨٩)

(*Yevme lâ yenfau mâlün ve lâ benûn*) “O günde insana ne mal fayda verecek, ne de evlât fayda verecek. (*İllâ men eta’llàhe bi-kalbin selîm*) Ancak selim, pâk, temiz bir gönül ile Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne gelen kâr edecek.” (Şuarâ, 26/88-89)

Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne pırıl pırıl, tertemiz bir kalp ile gelenler müstesna; mal, evlat fayda vermeyecek o zaman... Para etmeyecek, fayda etmeyecek. “Ben bir kabile reisiydim, ben falanca yerin ağasıydım, filanca yerin paşasıydım!” filan gibi sözlerin orada bir hükmü olmayacak. Kalbin nasıl, Amelin nasıl diye onları soracaklar.

Onun için, pek çok kimse böyle yanlış anlamlar çıkartır. Hatta onun için bizim tasavvuf kitaplarında okudum ki:

“—Mürşidin iltifatı semm-i katildir.” demişler.

Ne demek? Şimdi bilmediğimiz birkaç kelime var burada. Mürşidin iltifatı ne demek? Şeyh efendinin, büyük mürşid olan zatın, terbiye eden zatın dervişine güzel söz söylemesi, güler yüz göstermesi...

Nedir *semm-i katil*? Öldürücü zehir. Neden? Şeyh efendi bana iltifat etti der, tamam der, uçar havalarda… Bir bu mânâsı var, şımarır diye. O buradaki mânâya geliyor. Bu, Lokman Hekim’in sözüyle aynı noktaya çıkıyor. Yine tabii bir başka manası var. Mürşid onu o kadar kötü durumda görüyor ki, iltifat etmese kaçıp gidecek. Demek durumu o kadar kötü ki, iltifat etmese bağını

koparıp gidecek, sapıtıp gidecek. Onun için itimad ediyor. O fena işte…

Hani Farsça'da bir atasözü var, diyorlar ki:

Cevr-i üstaz bih ki mihr-i peder

"Hocanın cevr ü cefası, sopası, babanın okşamasından hoştur." Neden? O terbiye etmek için, öğrensin diye sert davranıyor.

Burada bir arkadaşımız oğlunu hafız yetiştiriyordu. Hocası geldiği zaman, bir dersi yapmadı mı, dünyayı başlarına yıkarmış. O günün dersini, sayfasını çalışmadı mı, artık öyle sözler söylermiş ki, korkularından muhakkak yaparlarmış dersi...

Şimdi iyi mi oluyor, kötü mü oluyor? İyi oluyor. Çünkü, yüz bulsa yapmayacak. "Hocam bugün de yapamadım. İşte şöyle oldu da, böyle oldu da... Çarşıya gönderdiler, pazara gittim, geç kaldım, bilmem ne..." diyecek. Ama korkusundan yapıyor.

İşte onun için, "Cahile fazla iltifat etme!" diye tavsiye etmiş Lokman Hekim.

c. Allah'tan Korktuğunu İnsanlara Belli Etme!

يَا بُنَيَّ اتَّقِ اللهَ ، وَلاَ تَرَ النَّاسَ أَنَّكَ تَخْشَى اللهَ لِيُكْرِمُكَ بِذٰلِكَ
وَقَلْبُكَ فَاجِرٌ .

(*Yâ büneyye! İttekı'llàh, ve lâ tere'nnâse enneke tahşa'llàhe, li yükrimüke bi-zâlike, ve kalbüke fâcir*)

"Ey oğulcuğum! Allah'tan kork ve senin Allah'tan korktuğunu insanlara belli etme! Allahtan kork ama, (*li-yükrimuke bi-zâlike*) insanlar sana ikram etsinler diye, Allah'tan korktuğunu insanlara belli etme!"

"—İşte ben Allah'tan korkan bir kimseyim! Bak gözüm kapalı, benzim sarı, gözüm yaşlı... Boynumu hiç yukarı kaldırmıyorum..." filan deme!

"Sana tâbi onlar, 'Aaa, ne kadar müttaki bir insan!' diye iltifat ederler ama, (*ve kalbüke fâcir*) senin kalbin fâcir, hak yolda değil. İçin başka, dışın başka..."

Bir hadis-i şerifte geçmişti daha önce: Derileri koyun postu, içi kurt gibi... Kıyamet gününde öyle olacakmış bazı insanlar. Koyun gibi dış görünüşü itibariyle... Sözleri yumuşak, dış görünüşü yumuşak ama, kalbi kurt gibi parçalayıcı... Kötülük peşinde demek.

Demek ki, "Allah'tan kork ama, kalbin fâcir iken Allah'tan korkuyormuş gibi insanlara göstermelik yapma! Kendini öyle gösterme!" Sonra çok büyük felâkete uğrarsın!

d. Kötülüğü Birbirinden Ayır!

Gelelim öteki hikmete:

يَا بُنَيَّ ! اِعْتَزِلُ الشَّرَّ كَيْمَا يَعْتَزِلُكَ ، فَإِنَّ الشَّرَّ لِلشَّرِّ خُلِقَ .

(*Ya büneyye! İ'tezilü'ş-şerra keyma ya'tezilüke, feinne'ş-şerre li'ş-şerri hulika*)

Çok dikkat edin:

(*Yâ büneyye*) "Ey oğulcuğum! (*İ'tezilü'ş-şerra*) Şerri birbirinden ayır, kötülüğü parçala! Kötülük bütün durmasın karşında... Parçala, bölük bölük, parça parça parçala; (*keyma ya'tezilüke*) o seni parçalamasın diye."

Şerrin her çeşidi için bu böyledir. Düşman içinde bu böyledir. Düşman yek pare karşında durdu mu olmaz. Onu parçalayacaksın, yani birbirine düşüreceksin, dağıtacaksın, böleceksin. Nasıl yapacaksan parçalayacaksın. Onun için, siyasette bir kaide söylerler ya:

"—Parçala, hükmet!"

Emperyalizm için söylerler. Hani bir yere girip de hükmetmek bakımından söylerler ama, şer için doğru...

Bak arkasından ne güzel söylüyor:

(*Feinne'ş-şerre li'ş-şerri hulika*) "Çünkü kötülük, kötülük için yaratılmıştır." Yani bir kötülük, bir kötülükle def edilir. Hani halk tabiri olarak, "Dinsizin hakkından imansız gelir." derler ya… Bir kötülük, öteki kötülüğü def etmeye yarar. Onları birbirlerinden ayırdın mı, birbirlerine düşerler, rahat edersin. Ne kadar güzel sözler.

e. Alimlerle Otur, Hakîmlerin Sözünü Dinle!

يَا بُنَيَّ ! عَلَيْكَ بِمُجَالَسَةِ الْعُلَمَاءِ ، وَاسْمَعْ كَلاَمَ الْحُكَمَاءِ ، فَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى لَيُحْيِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِ الْأَرْضَ الْمَيْتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ .

(*Yâ büneyye*) “Ey oğulcuğum! (*Aleyke bi-mücâleseti'l-ulemâ'*) Sana alimlerle meclis kurmayı, alimlerin meclisine devam etmeyi, onlarla oturmayı tavsiye ederim. (*Ve'sma' kelâme'l-hukemâ'*) Hikmetli söz söyleyen, böyle yerli yerinde, ölçülü söz söyleyen hakîm kimselerin sözlerini dinlemeni tavsiye ederim.”

Bakın, bu sözler ne kadar hikmetli! Lokman Hekim'in sözleri çünkü...

Hikmetli kimselerin sözlerini dinle! (*Feinna'llàhe teàlâ*) Çünkü Allah-u Teàlâ, (*leyuhyi'l-kalbe'l-meyyite bi-nûri'l-hikmeti*) hikmet nuruyla ölü kalbi diriltir; (*kemâ tuhyi'l-ardı'l-meyteti bi-vâbili'l-matar*) bol yağmurla otsuz toprağı dirilttiği, otlandırdığı, yeşerttiği gibi.”

Hikmet ile kalpler yeşerir, tazelenir, canlanır. Nasıl çorak bir toprağa, bitkisiz bir toprağa yağmur yağdığı zaman otlar biterse, kuraklıktan bitemeyen otlar yeşillenirse; yağmur yağınca bol yağmurda Allah-u Teàlâ işte hikmetin nuruyla ölü kalpleri diriltir. Onun için alimlerin yanına gitmek lâzım! Onun için hakîmlerin sözünü dinlemek lâzım!

“—Alimlerle otur, hakîmlerin sözünü dinle!” diyor.

Onun için, insan kimin yanına gittiğini, kiminle konuştuğunu, kimin toplantısına katıldığını iyice ölçmeli, biçmeli, aramalı, taramalı, öyle yerlere gitmeli.

Radyolarda, televizyonlarda söylerler: İşte bugün falanca yerde toplantı var, filanca yerde konferans var diye. O günün programlarını söylerler. Müslümanlar da arasınlar, kendilerine yarayan yer neresiyse; imanını, bilgisini arttıracak, ahirete rağbetini arttıracak, Allah'a has kul olmayı öğretecek yer

neresiyse, oraya gitsinler.

f. Huyu Kötü Olanın Derdi Çok Olur

مَنْ كَذَبَ ذَهَبَ مَاءُ وَجْهِهِ ، وَمَنْ سَاءَ خُلُقُهُ كَثُرَ غَمُّهُ

(*Men kezebe zehebe maü vechihî, ve men sâe hulükuhû kesüre gamühû*) "Kim yalan söylerse yüzünün şerefi, parıltısı, suyu gider."

"Yüzünün suyu gider" diyor, maksat "İzzeti, şerefi gider." demek. Şaka da olsa, yalan söylememesi lâzım insanın! Yani şakadan da yalan söylememek daha uygun.

(*Ve men sâe hulükuhû, kesüre gamühû*) "Kimin huyu kötü olursa, derdi çok olur. Başı dertten kurtulmaz."

Serkeş, hırçın, geçimsiz kötü huylu bir kimsenin başı dertten kurtulmaz. İyi huy dünyada da, ahirette de insana rahatlık getirir. Dünyada rahatlık getirir; çünkü herkes memnun olur, sever. Ahirette rahatlık getirir; çünkü Peygamber SAS Hazretleri hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:[131]

إِنَّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ بِاللَّيْلِ ، الظَّامِئِ بِالْهَوَاجِرِ (طب. عن أبي أمامة)

(*İnne'r-racüle leyüdrikü bi-hüsni hulukıhî derecete'l-kàimi bi'l-leyli, ez-zàmii bi'l-hevâcir*) "Bir kimse iyi huyu sayesinde, geceleri hiç uyumayıp sabahlara kadar ibadet eden; çok sıcak günlerde, herkesin çekindiği zamanlarda, dudakları çatlaya çatlaya, Allah

---

131 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.169, no:7709; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.312; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.III, s.409, no:1407; Ebû Ümâme RA'dan.

İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.904, no:1607; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.237, no:8000; Yahya ibn-i Saîd Rh.A'ten.

Taberânî, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s,6, no:3; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.464, no:2098; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.4, no:5145; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.290, no:6323.

korkusu için oruç tutan kimsenin derecesini kazanır.” Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri güzel huylu kimseye, geceden sabaha kadar ibadet eden, sıcaklarda sabahtan akşama kadar oruç tutan insanın kazandığı sevapları verir.

Kestirme bir yoldur güzel huy... O kadar kestirme, o kadar faydalı bir şeydir ki, insan güzel huylu oldu mu, dünyada rahat eder, kendisi mes’ud olur. Çünkü kötü huydan kötülük olur. Karşı taraftan da hırçın bir muameleyi çeker insana... İnsanın başı daima sıkıntıda olur.

İsterseniz, sabahleyin kalkın, komşunuza bağırın denemek için... O da size bağırır. Birisine biraz sertlik gösterin, kusurunu görün. O da biraz sonra, sende şöyle yapıyorsun der, aynen... O zaman, başın dertten derde girer. Yâni ne ekersen onu biçersin.

Sabahlara kadar ibadet etmek kolay değildir. Hiç bir gece sabahladın mı? Zordur yani, kolay değil. Sahurlarda, kandillerde falan işte şurada biraz duruyoruz, biliyorsunuz. Öyle sabahlara kadar ibadet kolay bir şey değildir.

Kırk yıl yatsı abdestiyle sabah namazını kılmış büyüklerimiz. Kılanlar kılmış ama, kolay bir şey değildir. İşte o kolayca böyle kazanılıyor. Onun için insanlarla geçimli, tatlı dilli olalım!

g. Söz Gümüşse Sükût Altındır

يَا بُنَيَّ مَا نَدِمْتَ عَلَى الصَّمْتِ قَطُّ ، وَإِنْ كَانَ الْكَلاَمُ مِنْ فِضَّةٍ

كَانَ السُّكُوتُ مِنْ ذَهَبٍ .

(*Ya büneyye! Mâ nedimte ale’s-samti kattu, ve in kâne’l-kelâmü min fıddatin, kâne’s-sükûtü min zeheb*)

Ey oğulcuğum! Susmaktan hiç nedâmet duymazsın. Susmaktan hiç zarar gelmez. Hiç pişmanlık duymazsın. Çünkü konuşmak gümüşse, söz gümüşse sükût altındır diye o söylemiş. Demek o söz bizim halkımızın arasında da atasözü olarak yaygın. Taaa Lokman Hekim’e kadar giden bir söz demek ki. Susmanın faydaları hakkında. Peygamber Efendimizin de çok hadisi şerifleri var. Fakat burada tabii işin hududunu söylemek lazım, ölçüsünü koymak lâzım ortaya... Konuşman hayırlı olduğu zaman, susmak

günah... Susmak hayırlı olduğu zaman, konuşmak günah... Veyahut zarar, veyahut pişmanlık, veyahut sıkıntı, dert başına.

Ama diyelim ki, bir yerde birisinin bir kimseye bir kötülük yaptığını gördün, şahit oldun. "Neme lazım, konuşmayayım!" demek olmaz. Şahitlik, adalet ortaya çıksın diye konuşmak vazifen... Orada sustum mu, günah.

Sonra birisi yalan yanlış konuşuyor. Ya birisini kötülüyor, ya dinî gerçekleri tersine çevirip konuşuyor. Sen de kenarda susuyorsun. Olmaz! O zaman, onu susturacaksın, sen konuşacaksın.

"—Sen bunu nasıl söylersin yâhu? Utanmaz mısın? Bilmem ne..." filan diye sıralayacaksın.

Çekinecek, korkusundan konuşamayacak, konuşmaya mecali kalmayacak.

Bizim üniversitenin profesörlerinden birisi, bizim hocalardan bir zata demiş ki:

"—Şeriat insanın boğazını sıkıyordu da, tasavvuf geldi, bir rahat nefes aldı." demiş.

Şeriatla tasavvuf sanki birbirleriyle dövüş halinde mi ki, o öyle geldi de, bu böyle gitti de diye birbirlerine hasım gibi, terazinin iki ayrı kefesindeymiş gibi gösteriyorsun? Cahil. Bir çeşit cahil... Yani profesör ama, öbür tarafta cahil, yaya... Bizim hocaefendi de demiş:

"—Nasıl yani, anlayamadım?" demiş.

"—İşte bir rahatlık, ferahlık getirdi, serbestlik getirdi, yumuşaklık getirdi müsamaha getirdi."

"—Yahu, sen tasavvufu bilmiyorsun galiba?" demiş. "Bir insan şeriatte beş vakit namazı kılar olur ama, tarikate girdi mi beş vakite beş vakit daha katar. Yapmazsa olmaz! Gece kalkıp tesbihini çekmezse olmaz. İbadetini yapmazsa olmaz. Sen nereden çıkardın böyle tasavvufun işi gevşettiğini?" demiş.

Delilleriyle böyle bir kaç söz söyleyince... "Bak mutasavvıflar şöyle yapar, böyle yapar, seherlerde uyanıp ibadet eder." demiş.

Öyle demiyor mu Yunus Emre:

Dağlar ile taşlar işle,
Çağırayım Mevlâm seni!

Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlam seni!

Deryalarda mâhi ile,
Sahralarda âhu ile,
Derviş olup yâhu ile
Çağırayım Mevlâm seni

demiyor mu? Sonra:

Derviş bağrı baş gerek.
Gözü dolu yaş gerek.
Koyundan yavaş gerek.
Sen derviş olamazsın!

Baş, yara demek eski Türkçe'de.

Dervişlik zor olduğundan Yunus Emre karşısındakine diyor ki:

"—Sen derviş olamazsın!"

"—Neden? Dervişin bağrı yaralı olacak, gönlü kırık olacak. Gözü yaşlı olacak. Hassas bir kimse olacak. Böyle etrafına ibretle bakacak. Ahiretini düşünecek, Allah'ın azabını düşünecek. Cennetini düşünecek, cenneti düşününce iştiyaktan ağlayacak. Cehennemi düşününce korkudan ağlayacak.

Hz. Ömer'in yanağına iz yapmış ağlamaları. Eh sen derviş olamazsın diye sıralıyor. Bu profesör de kalkmış, tasavvuf yumuşakmış. Ortaya bir laf işte... Dervişlik ince eleklidir. Şeriatın müsamahası çoktur. Şeriat halkın hepsine kolaylaştırmakla emretmiş Peygamber Efendimiz:[132]

---

[132] Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.122, no:67; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.365, no:625; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.443, no:5890; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.152, no:3262; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.462, no:4195; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.399, no:19588; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.338, no:695; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.177; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.215, no:6558; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.250, no:7319; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.33, no:10951; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.37, no:5360; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.129, no:26792.

يَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا ، بَشِّرُوا وَلاَ تُنَفِّرُوا (ق. حم. ن. عن أنس)

(*Yessirû ve lâ tuassirû*) "Kolaylaştırın, zorlaştırmayın! (*Beşşirû ve lâ tüneffirû*) Müjdeleyin, sevdirin; nefret ettirmeyin, kaçırtmayın!" diye.

Onun için, şeriatte müsamaha var, kolaylık tarafı var. Müftüye gitsen, en kolay tarafını söyler sana; vazifesi o. Müftülüğün vazifesi, sana dinin en rahat, en kolay tarafını göstermek... Ama tarikatta öyle değil. Tarikatta hocalarımız kitaplarda yazmışlar, demişler ki:

"—Şüpheliden dahi kaçacaksın! Ruhsatları bile bırakacaksın! Azimetleri ikàme edeceksin!"

Hasılı, bütün bunları nereden açtık? Yani cahilin birisi bir söz söylediği zaman, ortaya attığı zaman, sen de doğrusunu biliyorsan, o zaman susarsan, yanlış olur. O zaman konuşacaksın. İşin en güzeli ne zaman konuşacağını, ne zaman susacağını insanın bilmesi... Konuşacak zamanı, susacak zamanı bilmesi.

Birisini gıybet ediyorlar yanında, çekiştiriyorlar, şöyle kötüdür böyle kötüdür filan. Sen de onu tanıyorsun, öyle değil.

"—Sus, yanlış söylüyorsun!" diyeceksin.

Doğru olsa bile, başkasının arkasından onun kusurunu söylemek gıybet dinimizde... Gıybet denilen bir günah var.

"—Yâ Rasûlallah, o kusur onda varsa, söylemek gene günah mı olur?" demişler.

Buyurmuş ki:

"—Zaten o kusur onda varken, söylediğin zaman gıybet olur. Eğer o kusur onda yoksa, senin sözün iftira olacaktır. Olmayan bir kusuru söylüyorsan, iftira atıyorsun ona..."

Dinimiz çok ince, tasavvuf daha da incedir. Yâni şeriatın eleği kalındır. Elediğin zaman çok şey altına geçer ama, tasavvufun eleği incedir, geçmez. Her şey böyle ince elenir, kolay değildir. Onun için, demirden leblebidir demişler.

Eskiden şeyh efendiler, kendilerine birisi gelip de;

"—Efendim beni terbiye eyle, ben sana teslim olayım!" dediği

zaman;

"—Evladım, namazını kıl, orucunu tut; bu iş zordur." derlermiş.

Demirden leblebi çiğnenir mi? Ağzına demirden leblebiyi atsan çiğnenir mi? Bu zordur derlermiş.

Demek ki susulacak yerde susacağız, konuşulacak yerde konuşacağız. Konuşulacak yerde susarsak, hata olur. Susulacak yerde konuşursak, gene hata olur. Yerini bilmek lâzım! Allah insana zevk-i selim versin...

Zevk-i selim; herkesin bir zevki var ama, işte güzelin güzelini bulmak lâzım! Herkes bir evi boyuyor, badana yapıyor. Herkes bir resim yapıyor. Herkes bir sanat eseri ortaya koyuyor. Herkes kaşık yapıyor ama, sapını ortaya getiremez kimisi... Yâni sapını ortaya getirip, güzel denk düşürmek hüner... Aferin güzel olmuş. Şu mobilyayı güzel yapmak... Her şeyin güzelini yapmak

h. Anlayışsız İnsana Laf Anlatmak Zordur

Yeni bir söz. Buyurmuş ki:

نَقْلُ الصُّخُورِ مِنْ مَوَاضِعِهَا ، أَيْسَرُ مِنْ إِفْهَامِ مَنْ لاَ يَفْهَمُ

(*Naklü's-suhùri min mevâdıhâ, eyserü min ifhâmi men lâ yefhem.*) "Anlayışsız insana söz anlatmaya çalışmak, koca kayaları yerinden oynatmaktan daha zordur." Koca kayaları yerinden oynatmak daha kolaydır da, onlara laf anlatmak daha zordur.

Onun için Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî KS, Mesnevi'sinde buyurmuş ki:[133]

آنچه می گویم به قدر فهم توست

مردم اندر حسرت فهم درست

Ançe mi gûyem be kadr-i fehm-i tüst.

---

[133] Mevlânâ, *Mesnevî,* beyit: 2098.

Mürdem ender hasret-i fehm-i dürüst.

(*Ançe mi gûyem be kadr-i fehm-i tüst*) “Ne söylüyorsam, senin anlayışına göre söylüyorum.”

(*Mürdem ender hasret-i fehm-i dürüst*) “İyi bir anlayışın hasretinden öldüm. ‘Yok mu şöyle bir anlayışlı kimse?’ diye.” Yâni, anlayışlı bir kimsenin hasretinden öldüm diyor. Yok mu bir anlayışlı; sözümü söylediğim zaman benim ince duygularımı, sözümdeki incelikleri kavrayacak muhatap? Yok mu sözümü kavrayabilecek bir liyâkatlı dinleyici?

“—Ah bir anlayışlı insan bulsam da, içimdekini olduğu gibi döksem! Öldüm onun hasretliğinden.” diyor Mevlânâ.

Öyle kolay değil anlayışlı insan bulmak. Buldu mu, yapışmalı!

i. Cahili Elçi Edinme!

يَا بُنَيَّ ! لاَ تُرْسِلْ رَسُولَكَ جَاهِلاً ، فَإِنْ لَمْ تَجِدْ حَكِيمًا ،

فَكُنْ رَسُولُ نَفْسِكَ

(*Yâ büneyye! La türsil rasûleke câhilen, fein lem tecid hakîmen, fekün rasûlu nefsike*.)

Sakın ey oğulcuğum cahil bir kimseyi senin namına vekil olarak, elçi olarak bir başkasına gönderme. Kaş yapayım derken göz çıkartır.

Cahili gönderirsen, ne söyledin diye sorarsın:

“—Şöyle dedim böyle dedim.” der.

“—Ya ben sana öyle mi de demiştim? Berbat ettin işi!” dersin, pişman olursun.

“Cahili vekil ve elçi olarak gönderme! (*Fein lem tecid hakîmen*) Hikmetli akıllı uslu bir kimse bulamazsan (*fekün rasûlu nefsike*) kendinin elçisi kendin ol!” Yâni, “Kendi işini kendin yap, başkasına bırakma! Cahili araya katma!” demiş oluyor.

يَا بُنَيَّ ! يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ ، لاَ تُقَرُّ فِيهِ عَيْنٌ حَكِيمٍ

(*Yâ büneyye! Ye'ti ale'n-nasi zemânün, lâ tukırru fihi aynün hakîmin*)

"Ey oğulcuğum! İnsanlara bir zamana gelecek. O zaman halim selim, ilim irfan sahibi kimsenin gözü şenlenmeyecek." Başı dertte olacak demek yani. İnsan ilim irfan sahibi oldu mu, rahat etmeyecek.

İnsan ilim irfan sahibi olduğu halde neden rahat etmez? Ahir zamanda rahat etmez. İlmin kadr u kıymetini bilmezler. Onun için ona itibar etmezler. Cahilce muamele ederler.

Tam bizim zamanımız yani. Ayaklar baş olmuştur. Çocuklar reis olmuştur. Efendim ana baba, çocuğuna söz dinletemez, çıkar gider evden... Cemiyetin aşağı tabakaları yukarı çıkmıştır, yukarıdakiler aşağı inmiştir. İyilikler kötülük olmuştur. Kötülükler alkışlanan iş olmuştur.

Eskiden ayıplanan meslekler şimdi makbul meslek olmuştur. O mesleklere girenler ceplerini bir gecede yüz bin, iki yüz bin, beş yüz bin lira ile doldurur. Öbür tarafta ilim irfan sahibi adam, yiyecek ekmeğe muhtaç kalır.

j. Zikir Meclislerinde Otur!

يَا بُنَيَّ ! اخْتَرِ الْمَجَالِسَ عَلَى عَيْنِكَ ، فَإِذَا رَأَيْتَ الْمَجْلِسَ يُذْكَرُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ ، فَاجْلِسْ مَعَهُمْ ؛ فَإِنَّكَ إِنْ تَكُ عَالِمًا يَنْفَعْكَ عِلْمُكَ ، وَإِنْ تَكُ غَبِيًّا يُعَلِّمُوكَ ، وَإِنْ يَطَّلِعِ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِمْ بِرَحْمَةٍ فَتُصِيبَكَ مَعَهُمْ .

(*Yâ büneyye*) "Ey oğulcuğum! (*İhteri'l-mecâlise alâ aynike*) Gözünü aç, oturacağın meclisleri gideceğin toplantıları kendin seç! (*Feizâ raeyte'l-meclise yüzkeru'llàhu azze ve celle fîhi*) Bir mecliste Allah'ın adı anılıyorsa, Allah zikrolunuyorsa, (*fe'clis meahüm*) onlarla otur! Allah'ın adı anılan yere gittin de, Allah'tan korkanlar olduklarını gördün mü, otur onların yanına... Neden? (*Feinneke in*

tekü àlimen yenfauke ilmüke) Çünkü eğer sen alimsen, onlar alimin kadrini bildikleri için itibar ederler, böylece sen ilminin faydasını görürsün. Oraya otur."

(*Ve in tekü gabiyyen*) "Eğer cahilsen, kaba saba bir insansan, görgün anlayışın kıtsa; (*yuallimüke*) onlar Allah'tan korkan kimseler olduğu için, sana bir şeyler öğretirler." İlim irfan öğrenirsin, edep, nezaket öğrenirsin. Onların arasına oturunca incelirsin.

(*Ve in yuttaliu'llàhu azze ve celle ileyhim bi-rahmetin, fetusibke meahüm*) Onlar Allah'ı zikrettiklerinden Allah onlara bir rahmet gönderirse, rahmetini saçarsa, sana da pay gelir. Onların arasına otur! Allah'ın anıldığı meclislere otur!"

Allahın anıldığı meclisler nasıl olur? Onu biraz izah edelim:

Şurası mesela Allah'ın anıldığı bir meclistir. Allah yanıltmasın, şaşırtmasın; siyaset yapmıyoruz, dünya işi konuşmuyoruz. Gıybet etmiyoruz, dedikodu yapmıyoruz. Allah'ın adını anıyoruz. Rasûlüllah'ın sözünü söylüyoruz. Eski peygamberlerden Lokman Hekim'in hikmetlerini anlatıyoruz. İnsanlara ahiretin, dünyanın inceliklerini söylemeye çalışıyoruz. Burası bir ilim meclisi işte bak! Burası Allah'ın anıldığı bir meclis...

Yâni Allah'ın zikredildiği meclis demek, her zaman ille böyle bir halka olup da. "*Allah, Allah, Allah...*" veya "*Lâ ilâhe illa'llah, Lâ ilâhe illa'llah...*" denilen bir meclis demek değildir. Bu manaya almak mecburiyeti yoktur. İçinde Allah'a rağbet, ahirete rağbet, dine imana ait bir hakikatin anlatılması, imanın coşması, bilenmesi, kuvvetlenmesi gibi bir tesir olan her yer zikir meclisidir. Yani zikir sözünün mânâsı geniştir.

Çünkü böyle meclislerde insanın kalbi Allah'ı anıyor, Allah'a kul olduğunu hatırlıyor. Allah'a iyi kulluk etmek için, içinde arzular, hevesler yeşilleniyor, filizleniyor. Ondan dolayı burası da zikir meclisidir.

"Böyle bir meclis buldun mu, otur! Alimsen ilmin sana fayda verir orada... Cahilsen, bir şeyler öğrenirsin. Allah o meclise bir rahmet indirirse, sana da pay gelir." diyor ki, öyledir. İnşallah Allah cümlemizi hissedar eylesin...

يَا بُنَيَّ ! لا تَجْلِسْ في المجلس الذي لا يُذْكَرُ اللهُ عَزَّ وجَلَّ فِيهِ ،

فَإِنَّكَ إِنْ تَكُ عَالِمًا لا يَنْفَعْكَ عِلْمُكَ ، وَإِنْ تَكُ غَبِيًّا يَزِيدُوكَ غَبَاءً ،

وإِنْ يَطَّلِعَ اللهُ عَلَيْهِمْ بَعْدَ ذٰلِكَ بِسَخَطٍ يُصِيبكَ مَعَهُمْ .

(*Yâ büneyye! Lâ teclis fi'l-meclise'llezi lâ yüzkeru fihi azze ve celle*) "İçinde Allah'ın anılmadığı bir meclise sakın oturma! Bir toplantıya sakın katılma! Allah'tan bahsedilmiyor. Başka şeylerden bahsediliyor. Öyle bir şeye katılma!

Neden? Çünkü, (*feinneke in tekü alimen la yenfa'ke ilmüke*) sen alim olsan, ilminden bir fayda görmezsin orada. İlmin kıymetini bilse adamlar Allah'ı anacaklardı.

O toplantıda senin ne işin var? Masayı kurmuşlar, içki içiyorlar, eğleniyorlar, kah kah kah, kih kih kih gülüyorlar. Gıybet, dedikodu boş şeylerle uğraşıyorlar. Orada senin ne işin var? Orada sen hocaymışsın, hocayla alay ediyor adam. Veyahut bilmem ne bileyim müslümanmışsın şey yapıyor. Öyle yerlere

oturma. İlminin faydasını görmezsin bir.

(*Ve in tekü gabiyyen yezîdûke gabâen*) Eğer sen cahil, kaba saba gabi bir kimse isen, gabavetini arttırır. Oradaki o edepsizlikler, yüzsüzlükler, arsızlıklar senin o halini daha da çoğaltır.

(*Ve in yüttaliu'llàhu aleyhim ba'de zâlike bi-sahatin yusîbuke meahüm*) Eğer Allah onlara bir azap indirecekse, indirirse sana da parçası gelir, sana da isabet eder. Tabii, indirecekse diyor, ya kibarlığından söylüyor. Yani Allah'ın edebli kulu olduğu için "Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl yaparsa, nasıl bilirse öyle yapar." diye yumuşak söylüyor ama, Allah'ın adının anıldığı meclise rahmet iner. Allah'ın adının anılmadığı böyle gabavetlerin işlendiği, gabîliklerin yapıldığı meclise de Allah'ın azabı gelir ha. Yani orası da garanti gibi bir şeydir.

k. Müttakî Kimselerle Dost Ol!

يَا بُنَيَّ ! لاَ يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلاَّ الأَتْقِيَاءُ ، وَشَاوِرْ فِي أَمْرِكَ الْعُلَمَاءَ .

(*Yâ büneyye! Lâ ye'kül taàmeke ille'l-etkıyâu*) "Ey oğulcuğum! Yemeğini ancak Allah'tan korkan kullar yesin!"

Yani, demektir ki bu, dostların müttaki kullar olsun. Onlara ikide birde ziyafet çek, varsın onlar yesinler. Dostlarla beraber, o gibi kimselere helâl ü hoş olsun. Ecir kazanırsın.

Meselâ, insan bir oruçluyu iftar ettirse, Allah o oruçlunun sevabından aynen ona da verir. O oruçluya iftar ettirdi diye. İyi kimselerle dostluk etmek, onlara ziyafet çekmek, burada teşvik ediliyor.

Sonra iyi bir insan, müttaki bir insan senin yemeğini yedi mi, o yemekle ibadet eder, namaz kılar. Kötü bir insan yemeği yedi mi, tamam karnı doydu, şimdi kafası kötülüğe çalışacak. Dışarı çıkar çıkmaz, "Hangi eğlencenin peşinde koşayım? Gönlümü nerede hoş edeyim?" diye düşünecek. Yâni oradaki o taamdan kendisine hasıl olan imkânı şerre kullanır. Sen de böylece şerri desteklemiş olursun.

(*Ve şâvir fî emrike'l-ulemâe*) "İşini alimlere danışarak yap!"

İnsan danıştığı zaman, vebalden kurtulur. Alim kimselere bir iki, üç beş sorarsın, müşavere ile, meşveretle danışma ile yaptığın zaman, Allah indinde mes'ul olmazsın.

"—Niye böyle yaptın?" diye sorulursa;

"—Sordum yâ Rabbi! Onlar benden daha bilgiliydi, bunu tavsiye ettiler; onun için yaptım." dersin, kurtulursun.

Tek başına yaparsan, isabet edersen ecir alırsın; hata ettiğin zaman, vebal gelir. Onun için, müşavere etmek Kur'an-ı Kerim'de bize emredilmiştir. Peygamber Efendimiz'e emretmiş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Peygamberken vahiy ile desteklenmişken, nur-u nübüvvete sahipken, basarı basireti açıkken, gönlü pırıl pırılken Peygamber Efendimiz'e:

وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ (آل عمران:١٥٩)

(*Ve şâvirhüm fi'l-emri*) [İş konusunda onlarla istişare et, onlara danış!] (Al-i İmran, 3/159) diye, ashabı ile meşveret yapmasını emretmiş Peygamber Efendimiz'e...

Neden? Kendisi bildirmiyor mu vahiy ile? Bildiriyor ama, edep...

İslâmî edep; yapacağın bir işi önce düşüneceksin, ondan sonra müşavere edeceksin. Müşavereden sonra azmedeceksin, "*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm"* deyip girişeceksin işe. Meşveretsiz yaparsa insan pişmanlık duyabilir. Meşveretle yaptı mı sonu hayırda olsa şerde olsa hepsinden ecir alır.

l. Dünya Derin Bir Denizdir

يَا بُنَيَّ ! إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ ، وَقَدْ غَرِقَ فِيهَا نَاسٌ كَثِيرٌ ، فَاجْعَلْ سَفِينَتَكَ فِيهَا تَقْوَى اللهِ ، وَحَشْوُهَا الْإِيمَانُ بِاللهِ ، وَشِرَاعُهَا التَّوَكُّلُ عَلَى اللهِ ، لَعَلَّكَ أَنْ تَنْجُو ، وَلَا أَرَاكَ نَاجِيًا .

(*Yâ büneyye! İnne'd-dünyâ bahrün amîkun, ve kad garaka fihâ*

nâsün kesîrun, fec'al sefîneteke fîhâ takva'llàh, ve haşûha'l-îmani bi'llâh, ve şirâahe't-tevekküli ale'llah, lealleke en tencû, ve lâ erâke nâciyen)

"Ey oğulcuğum! Dünya bir derin denizdir. Dünya bir derin ummandır, pek çok insan onun içine batıp boğulmuş gitmiştir. Dünyaya batmayacaksın. İnsan denizde gider ama batarsa yandı, aşağı gitti mi suyun altına gitti mi boğulur insan. Batmamaya dikkat edeceksin."

Bununla ilgili bir zat-ı muhterem dedi ki:

"—İnsanın gönlü denizin üstündeki tekne gibidir. Teknenin içine su girdi mi, batar. Gönlüne sokmayacaksın dünyayı yani gaye etmeyeceksin, sevmeyeceksin, dünyaya muhabbet etmeyeceksin. Dünya senin gayen olmayacak."

Dünya, ahireti kazanmak için sana vasıtadır. Para kazanabilirsin, mal mülk sahibi olabilirsin, ticaret yapabilirsin, hepsi helâl, hepsi hoş. Hatta insanın kendi elinin kazancı ile beslenmesi kadar tatlı şey yok. Onun için, büyük veliler kendileri kazançlarını yerlermiş.

Meselâ, Ahmed-i Yesevî Hazretleri kaşık yontarmış. Kendi emeğiyle geçinirmiş. Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri buğday ekip biçermiş, rençberlik yaparmış. Hamîdüddîn-i Aksarayî somuncuymuş, ekmek pişirirmiş. Fırın yaparmış, ekmek pişirir satarmış. Kimisi eskiciymiş, duymuşsunuzdur, kimisi pabuç tamir edermiş. Neden? Elinin emeğini yiyor, başkasına yük olmuyor.

Kazanıyor, kazancıyla da başkasına hayr ü hasenat yapıyor, öyle ecir kazanıyor.

İbrâhim ibn-i Edhem Rh.A, Belh şehrinde padişah iken, ondan sonra hak yoluna dönen adam. Sabahları çalışırmış, gündüz. Akşamleyin de çalıştığını getirir ne alırsa arkadaşlarına ziyafet çekermiş. Geç kalırmış tabii, çalışıp gelinceye kadar vakit geçermiş. Bir gün arkadaşları demişler ki:

"—Ya bu hep geç kalıyor, nedir böyle? Karnımız acıktı, beklemeyelim şunu, yemeği yiyelim!" demişler.

Yemeği yemişler onu beklemeden, yatmışlar.

O gelmiş bakmış ki, bütün arkadaşları uyuyor. Eyvah demiş hepsi uyumuş açlıktan uyumuşlardır bunlar yiyecek bir şey

bulamadılar. Açlık canlarına tak dedi bir köşeye sızdılar hepsi uyudular. Dur şunlara şu getirdiklerimi pişireyim yedireyim diye efendim ocağa getirmiş sessizce yavaş yavaş. Eğilmiş üfleye üfleye ocağı tutuşturacak efendim, ocağı yakacak pişirecek yedirecek onlara.

Bir tanesi uyanmış:

"—Ne yapıyorsun?" demiş.

"—Ha uyandın mı demiş işte geç kaldım kusura bakma demiş, ocağı yakıyorum pişireceğim yemeği biraz sonra hemen hazır olur filan. Adam başlamış ağlamaya... Heeyy demiş biz ne düşüncelerdeyiz, şu adam ne düşüncelerde. Onlar geç kaldı beklemeyelim bu adamı, nedir her gün, geç kalıyor falan diye öyle şey yapıyorlar, o ne düşünüyor."

İşte halis insanlar, derece alanlar öyle alıyor. Öyle derece alınıyor. Yani elinin emeğiyle geçinirmiş çok kimse. Öyle dünyaya eyvallah etmemişler, dünyaya kul köle olmamışlar. Dünya peşlerinden gelmiş. Ona da aldırmamışlar. Hasan-ı Basri hazretlerine birisi on tane kıymetli şey getirmiş, elbise. Bilmem kaç dirhemde altın getirmiş. Al demiş onlar sana daha çok lazım olur. Biz demiş böyle şeyleri alırsak, böyle hediyeleri alırsak helak oluruz demiş. Helak oluruz demiş iade etmiş. Şeyi yok yani gözü yok.

Bir başka zata da birisi hediye getirmiş. Kıymetli bir para getirmiş. Demiş ki veren kimseye:

"—Sen bu parayı gönül hoşluğuyla mı veriyorsun?"

"—Gönül hoşluğuyla veriyorum."

"—Pekiyi, sende böyle çok para olmasını ister misin?"

"—İsterim."

"—Al öyle ise, bu para sende dursun." demiş.

"—Efendim niye?"

"—Bak ben hiç istemiyorum bu parayı, sen istiyorsun!" demiş. "Veriyorsun ama istiyorsun, içinde sevgi ve istek var; sen ona daha muhtaçsın!" demiş. "Benim canım hiç istemiyor." demiş.

İnce böyle manalar nakil etmişlerdir. Veyahut almıştır fukaraya dağıtmıştır. Geceleyin geleni sabahlatmamışlar. Geceleyin böyle dağıtamadığı bir kaç dirhem kaldıysa, rüyalarında kimisi görmüş böyle ateşte paralar kızdırılmış dağlanıyor. Hemen

gece kalkıp dağıtmışlar. O kadar dünyaya kıymet vermemişler.

(*Fec'al sefîneteke fîhâ takva'llàh, ve haşûha'l-îmani bi'llâh, ve şirâahe't-tevekküli ale'llah, lealleke en tencû, ve lâ erâke nâciyen*)

Hani, "Dünya bir deniz gibidir." dedi ya. Onun arkasından diyor ki, deniz gibi dediği için. "Gemin takvâ olsun!" Yani, insan denize batmamak için, gemiye binecek. E pekiyi dünyaya batmamak için, gark olmamak için, boğulmamak için ne yapması lazım? Takvâ gemisine binsin. Takvayı gemi edinsin kendisine.

"Ey oğulcuğum! Takvayı kendine gemi yap! (*Ve haşûha'l-îmani bi'llâh*) Onun içindeki yiyecek, içecek, hani insan gemiye bindiği zaman doldurduğu malzemeyi de Allah'a iman yap! Efendim o içindeki kürek, şunu bunu levazımat ne ise.

(*Ve şiraeha et-tevekküli ale'llah*) "Yelkenini de Allah'a tevekkül yap!" Takvâ gemisi, Allah'a iman dolu içi... Yelkeni de Allah'a tevekkül… Tevekkül eyle, öyle yaşa demiş oluyor yani.

(*Le alleke en tencû*) "Belki böyle yaparsan, kurtulursun!" diyor. Bizim halimiz ne olacak? Belki kurtulursun diyor. Takva ehli olacak, Allah'a kâmil iman sahibi olacak. Tam tevekkül ile tevekkül edecek. Umulur ki kurtulursun diyor.

Kim söyleyebilir kat'iyen kurtulursun diye? Bilmiyoruz ki, ince hesap var önümüzde… İnceden inceye hesap var. Allah, Allah kendisini emniyette hissettirip de gaflete daldırmasın bizleri.

m. Kötü Komşudan Sakın!

يَا بُنَيَّ ! إِنِّي حَمَلْتُ الْجَنْدَلَ وَالْحَدِيدَ ، فَلَمْ أَحْمِلْ شَيْئًا أَثْقَلَ مِنْ جَارِ السُّوءِ ؛ وَذُقْتُ الْمِرَارَةَ كُلَّهَا ، فَلَمْ أَذُقْ أَشَدَّ مِنَ الْفَقْرِ

(*Yâ büneyye! İnnî hameltü'l-cendele ve'l-hadîde, felem ahmil şey'en eskale min câri's-sûi*; *ve zuktü'l-mirârete küllehâ, felem ezuk eşedde mine'l-fakri*.)

"Ey oğulcuğum! Ben çok yük taşıdım, demir taşıdım, taş taşıdım. Köleymiş ya, bak ne hizmetler görmüş mübarek! Çok böyle ağır yükler taşıdım; kötü komşudan ağır yük taşımadım." diyor. Yani insanın sırtında taş, demir taşımasından daha zordur

kötü komşuyla uğraşmak demek istiyor.

Buradan şu ders çıkar ki, "Aman biz başkasına kötü komşu olmayalım! Yani bize kötü komşu demesinler. Etraftakini kötü görmeye şey yapmayın. Kusuru kendinizde bulun. Garantili tarafı odur.

Şunu bir bitirebilseydik:

(*Ve zuktü'l-mirârete küllehâ, felem ezuk eşedde mine'l-fakri*) "Çok acılıklar tattım; fakirlikten acı bir şey tatmadım." diyor

Lokman Hekim. Fakirliği de tatmış, başka acıları da... En acısı fakirlik diyor. Zenginlik kolaydır yani. İnsan zengin olur el-hamdü lillah parasından bir miktarını fakire verir. Verirken de gönlü hoş olur, oh fakire hayır yaptım diye. Kendisi de yer içer, rahat eder. Fakirlik zor. Fakirlikten acısı yoktur. Boynu büküktür zavallılar. Onun için fakirler cennete daha önce girecekmiş.

n. İnsanların Övmesini İsteme!

يَا بُنَيَّ كُنْ كَمَنْ لا يَبْتَغِي مَحْمَدَةَ النَّاسِ، وَلا يَكْتَسِبُ ذَمَّهُمْ،
فَنَفْسُهُ مِنْهُ فِي غِنَاءٍ، وَالنَّاسُ مِنْهُ فِي رَاحَةٍ

(*Yâ büneyye! Kün kemen lâ yebtağî mahmedete'n-nâsi, ve lâ yeksib zemmühüm, fenefsuhû minhü fî gınâin, ve'n-nâsü minhü fî râhatin*)

"Ey oğulcuğum! İnsanların övmesini istemeyen, sövmesine kınamasına da uğramayan bir kimse olmaya çalış. Yani insanların övmesine aldırma, öyle bir şey bekleme! Onların da sana sövmesini ve seni ayıplamasını, kınamasını zemmetmesi durumuna da kendini düşürme. Böylece nefsi onlardan müstağni olan, insanların da kendisinden rahat olduğu bir kimse ol. Yani insanlara senden zarar gelmesin, sen de onlardan müstağni olarak yaşa.

يَا بُنَيَّ، إِنَّ الْحِكْمَةَ أَجْلَسَتِ الْمَسَاكِينَ مَجَالِسَ الْمُلُوكِ .

(*Yâ büneyye, inne'l-hikmete ecliseti'l-mesâkîne mecâlise'l-mülûk*)

"Ey oğulcuğum! Hikmet miskinleri hükümdarlar meclisine oturtur. Yani insan hikmet sahibi oldu mu, hakim oldu mu aklı başında, şuuru yerinde doğru düzgün konuşan düşünen biri oldu mu hükümdarların meclisine oturur. Fakir de olsa el üstünde tutulur. Hatta hükümdar olur.

o. Alimlerle Diz Dize Otur!

يَا بُنَيَّ ، جَالِسِ الْعُلَمَاءَ ، وَزَاحِمْهُمْ بِرُكْبَتَيْكَ ، فَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى يُحْيِي الْقُلُوبَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ ، كَمَا يُحْيِي الأَرْضَ الْمَيْتَةَ بِوَابِلِ السَّمَاءِ

(*Yâ büneyye. câlisi'l-ulemâe, ve zâhimhüm bi-rukbeteyke*) Ey oğulcuğum! Alimler ile otur ve dizlerin ile onlara zahmet ver. Yani diz dize yakınına böyle sokul. İzdihama kalabalığa gir. Hani şuradaki toplantıda böyle dizle bir izdihamı bir şeyi.

(*Feinna'llàhe teàlâ yuhyi'l-kulûbe bi-nûri'l-hikmeti, kemâ yuhyi'l-arda'l-meytete bi-vâbile'l-matar*) "Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri hikmet nuruyla ölü kalpleri, çorak toprağı, kuru otsuz toprağı bol yağmurla dirilttiği, yeşerttiği gibi canlandırır."

يَا بُنَيَّ ، لاَ تَتَعَلَّمْ مَا لاَ تَعْلَمُ ، حَتَّى تَعْمَلَ بِمَا تَعْلَمُ .

(*Yâ büneyye*) "Ey oğulcuğum! (*Lâ teteallem mâ lâ ta'lemü*) Bilmediği öğrenme, (*hattâ ta'mele bima ta'lem*) bildiğinle amel etmedikçe..."

Anlatabildim mi bilmiyorum. Bildiğini tatbik etmedikçe yeni şeyler öğrenmeye kalkma. Tabi bu cahil kal manasında değil de bildiğini tatbik et manasına... Eskiler buna dikkat ederlermiş. Bildiğini insan tatbik etmezse, (*el-ilmü bilâ amelin vebâlün*) olduğu için, bilip de yapmamak vebal olduğundan, eskiler bildiğini tatbik etmeye dikkat ederlermiş. İlmiyle amil olmaya dikkat ederlermiş. Onun için de yeni bir bilgiyi öğrenmeye korkarlarmış. Öğrenip de yapamazsam falan diye. Bildiğini tatbik edip, ondan

sonra öğrenmeye giderlermiş.

Bir şehre büyük bir alim gelmiş. Herkes hadis yazmaya koşmuş ona. Sen gelmiyor musun demişler? Boynunu bükmüş:

"—Ben daha geçen gün öğrendiklerimi tam tatbik edemedim!" demiş.

Oraya gitse, yeni bir şey daha öğrenecek filan diye. Buradan bize çıkan ders, bildiklerimizi tatbik etmek olsun. Öğrendiklerimizi inşallah tatbik edelim.

p. Kızınca Taşkınlık Etmeyen Kimseyle Arkadaşlık Et!

يا بُنَيَّ، إذَا أَرَدْتَ أَنْ تُوَاخِيَ رَجُلاً، فَأَغْضِبْهُ قَبْلَ ذٰلِكَ، فَإِنْ أَنْصَفَكَ عِنْدَ غَضَبِهِ، وَ إِلاَّ فَاحْذَرْهُ.

(*Yâ büneyye, izâ eradte en tuvâhiye racülen, feağdibhu kable zâlike, fein ensafake inde gadabihî, ve illâ fahzerhu*)

Bak bu da enterasan bir tavsiyesi Lokman Hekim'in bize. Oğluna tavsiye ediyor ama biz de hissemizi alabiliriz.

(*Yâ büneyye*) "Ey oğulcuğum! (*izâ eradte en tuvâhiye racülen*) Bir kimse ile, bir adam ile kardeşlik kurmak istediğin zaman, arkadaş, dost olmak istediğin zaman, (*feağdibhu kable zâlike*) arkadaş olmazdan önce, dost olmazdan önce onu kızdır, gazablandır onu. Ahbaplık etmek istediğin bir kimseyi gazablandır, kızdır.

(*Fein ensafake inde gadabihî*) "Kızdığı zaman o sana adalet ile muamele edebiliyor ise, ölçü içinde hareket edebiliyor ise, taşkınlık göstermiyor ise arkadaşlık et! (*Ve illâ fahzerhu*) Yoksa ondan kork, çekin, uzak dur!"

Denemek yani. Bakalım kızdığı zaman ne yapacak? Çünkü her zaman baklava börek olmaz ki. Bazen sen yorgun olursun, bazen hizmetini iyi yapamazsın, bazen sözünü iyi anlayamazsın, bir kusurun olur yani. Kızdı beyefendi, ooo artık seni yerden yere çalıyor. Öyle bir kimse ile dostluk etme. Önce bir kızdır bakalım, kızdığı zaman nasıl davranıyor? Diye öyle tavsiye eylemiş.

r. Ahirete Hazırlan!

يَا بُنَيَّ ، إِنَّكَ مُنْذُ نَزَلْتَ إِلَى الدُّنْيَا اِسْتَدْبَرْتَهَا ، وَاسْتَقْبَلْتَ الآخِرَةَ ؛

فَدَارُ أَنْتَ إِلَيْهَا تَسِيرُ أَقْرَبُ مِنْ دَارٍ أَنتَ عَنْهَا تَبَاعَدْ.

(*Yâ büneyye, inneke münzü nezelte ile'd-dünyâ istedbertehâ, ve'stakbelte'l-âhirete*)

"Ey oğulcuğum! Sen dünyaya geldiğin zaman ahirete yöneldin, dünyaya sırtını döndün demektir. Şu anda yaşıyoruz ya biz sırtımız dünyaya dönük, yönümüz ahirete. Ahirete doğru gidiyoruz."

(*Fedâru ente ileyhâ tesîrü'l-akrabu min dârin ente anhâ tebâad*) "Kıyas edildiği zaman, varmakta olduğun yer, ayrılmak üzere olduğun yerden sana daha yakındır. Çünkü bundan ayrılıyorsun, öbür tarafa gidiyorsun."

Biz de dünyanın içindeyiz ama, sırtımızı dünyaya döndük, ahirete doğru gidiyoruz. Ahiret bize daha yakın... Dünya gidiyor, yavaş yavaş azalıyor, azalıyor; ahiret yaklaşıyor. Ahiret bize daha yakın...

Bundan ne çıkıyor? Yani sen madem dünyaya geldin, o halde dünyadan uzaklaşman başladı. Daha dünyaya geldiğin gün, ömürden bir şeyler eksilmeye başladı. Ömür eksiliyor gittikçe, bitiverecek bir yerde. Kandilin yağı azalmaya başladı, kullanmaya başladın. Kronometreye basıldı, saniyeler azalıyor. Ömründen bir şeyler eksiliyor. Bu ne demek? Gideceğin yere hazırlan demek. Yani buradan ayrılıyorsun, bırak burayı imar etmeyi, ahireti imar etmeye bak, ahirete hazırlık yap! Ahirete azık hazırla, ahiretin hazırlığını gayretini, kuvvetini düşün; ona göre hareket et!

s. Dilini İstiğfara Alıştır!

Bir iki söz kaldı, onlarla tamamlayalım! Bir dahaki hafta yarım şeyden başlamayalım.

يَا بُنَيَّ عَوِّدْ لِسَانَكَ أَنْ يَقُولَ: اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي فَإِنَّ لِلهِ سَاعَةً لاَ تُرَدُّ ،

(*Yâ büneyye! Avvid lisâneke en yekùle: Allahüma'ğfir lî*) "Ey oğulcuğum! Dilini, 'Yâ Rabbi sen beni afv u mağfiret eyle!' sözüne çok alıştır. Çok mağfiret dile Allah'tan..."

Biz şimdi ne diyelim size? *Estağfiru'llah, Estağfiru'llah* çok deyin. *Estağfiru'llah el-azim* çok deyin. Öyle diyor. (*Feinne li'llâhi saatün*) Çünkü Allah'ın bazı mübarek vakitleri vardır. (*Lâ türeddü*) O zaman dua reddolunmaz. O zamana rastlayıverirse "*Allàhümma'ğfirlî... Allàhümma'ğfirlî... Estağfiru'llàh... Estağfiru'llàh...*" dediğin zaman, saatine rastlar ise mağfiret olursun. Çokça istiğfar et demek bu...

t. Borç Almaktan Sakın!

يَا بُنَيَّ ، إِيَّاكَ وَالدَّيْنَ ، فَإِنَّهُ ذُلُّ النَّهَارِ ، وَهَمُّ اللَّيْلِ ،

(*Yâ büneyye, iyyâke ve'd-deyn*) "Ey oğulcuğum! Borç almaktan sakın!" Borçlanmaktan sakın. Borç almaktan sakın. (*Feinnehû züllü'n-nehâri, ve hemmü'l-leyli*) Çünkü o gündüz zillettir insana, borçlusun boynun bükük karşı taraftaki adama. Gündüz zillettir, geceleyin de derttir. Geceleyin de uykun kaçar, falancaya borcum var hala ödeyemedim, bilmem ne. Onun için borcun altına girme diyor.

u. Korku İle Ümit Arasında Ol!

Bu da son hikmet:

يَا بُنَيَّ ، اُرْجُ اللهَ رَجَاءً لاَ يُجْرِئُكَ عَلٰى مَعْصِيَتِهِ ، وَخَفِ اللهَ خَوْفًا لاَ يُؤَيِّسُكَ مِنْ رَحْمَتِهِ .

(*Yâ büneyye, ürcu'llàhe recâen lâ yücri'ke alâ ma'siyetihî, ve havfi'llâhe havfen lâ yüeyyisüke min rahmetihî*)

"Ey oğulcuğum! Allah'tan ümit üzere ol, rahmetini um, cennetine sokacak diye temenni et içinden ama, bu ümidin seni günaha sürüklemesin, cür'etlendirmesin! Nasıl olsa Allah beni

cennetine sokar falan diye seni günaha daldırmasın!

Ümit sahibi ol ama, günaha kaymadan ümit sahibi ol. Allah'tan kork ama, bu korku seni Allah'ın rahmetinden ümit kestirmesin. "Eyvah, azab-ı cehenneme düşersem!" filan diye korkmak iyi ama, "Hiç cennetine giremeyeceğim, muhakkak ben cehennemliğim!" gibi düşünce bir içinde, Allah'ın rahmetinden ümit kesme durumuna da getirmesin bu korku...

O halde insan nasıl olacak? Hem ümit besleyecek, hem korkacak. Orta yerde yürürse kâr eder. Bir tarafa meyil ederse, öbür zararlar ortaya çıkar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi gaflet uykusundan uyarsın... Öğrendiklerimiz ile amel etmeyi nasib eylesin...

Bak ne kadar bir köle imiş, Allah'ın sevgili kulu olmuş, peygamberi olmuş. Kölelik yapmış, taş taşımış sırtında… Açlığı, fakirliği tatmış bir zatı muhterem. Ne kadar hikmetli sözler söylemiş. Allah bize hikmeti ihsan eylesin… Güzel düşünmek, güzel söylemek, güzel konuşmak, ölçülü hareket etmek nimetine erdirsin…

Fatiha-i şerife meal-i besmele!

09. 05. 1982 - İskenderpaşa Camii

13. ALLAH-U TEÀLÂ'NIN LÜTFU VE RAHMETİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn. Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ ، لِسُلَيْمَانَ : يَا بُنَيَّ ، لاَ تُكْثِرُ النَّوْمَ

بِاللَّيْلِ ، فَإِنَّ كَثْرَةَ النَّوْمِ بِاللَّيْلِ ، تَتْرُكُ الإِنْسَانَ فَقِيراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(ه. هب. عن جابر)

RE. 332/7 (*Kâlet ümmü süleymâne'bn-i dâvude: Yâ büneyye lâ tüksiru'n-nevme bi'l-leyli, feinne kesrete'n-nevmi bi'l-leyli tetrukü'l-insâne fakîren yevme'l-kıyâmeh*)

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.

Azîz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi hepimizin üzerine olsun!

Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ve şerîf hadislerinden bir miktarını size anlatmaya gayret edeceğim.

Hadis-i şeriflerin okunmasına ve izâhına geçmeden önce,

boynumuzun borcu, gönlümüzün vazîfesi olmak üzere, peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruhu için; sonra sâir enbiyâ ve mürselînin, bütün evliyâullahın, cümle sadât-ı meşâyıh-ı turuk-u aliyyemizin ve eserin müellifi, hocamızın hocası Gümüşhâneli Ahmed Ziyâüddîn Efendi Rh.A Hazretleri'nin ruhu için; onun hocalarının, talebelerinin ruhları için;

Hocamız, üstâdımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için; bu kitabın içindeki bilgilerin, hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan bütün âlimlerin, râvîlerin ruhları için;

Ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e sevgilerinden ve ilme rağbetlerinden nâşî şuraya cem olmuş olan siz kıymetli kardeşlerimizin, ahirete intikàl ve irtihal eylemiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, bir Fâtiha üç İhlâs-ı Şerif kıraat edip, ruhlarını mesrûr eyleyelim:

…………………………

a. Çok Uyumanın Zararı

Metnini okumuş olduğum hadis-i şerifte, Süleyman AS'la ilgili bir hususu Peygamber SAS Efendimiz bize hikâye eyliyor. Süleyman ibn-i Dâvud AS; her ikisine de salât ü selâm olsun, ikisi de peygamberdir:[134]

قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ ، لِسُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ : يَا بُنَيَّ ، لاَ تُكْثِرِ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ ، فَإِنَّ كَثْرَةَ النَّوْمِ بِاللَّيْلِ ، تَتْرُكُ الإِنْسَانَ فَقِيراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ (ه .

---

[134] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.422, no:1332; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.210, no:337; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.183, no:4776; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXII, s.457, no7253; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidal*, c.I, s.473, no:9884; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1343, no:21389.

(هب. كر. عن جابر)

RE. 332/7 (*Kâlet ümmü süleymâne'bn-i dâvude*) Hz. Süleyman ki, Dâvud AS'ın oğlu; o Süleyman'a anası demiş ki... Anası hem peygamber hanımı, hem hükümdar hanımı... Çocuk da hem peygamber, hem hükümdar olacak, mülkü dillere destan olacak bir zât-ı celîl... Diyor ki annesi, evlâdına; (*li-süleymâne'bni dâvûd*) Dâvud AS'ın oğlu Süleyman Peygamber'e diyor ki:

(*Yâ büneyye*) "Ey oğulcuğum! (*Lâ tuksiru'n-nevme bi'l-leyl*) Geceleyin uykuyu çok etme! Çok uyku uyuma geceleyin! (*Feinne kesrete'n-nevmi bi'l-leyli*) Çünkü geceleyin uykuyu çok uyumak, (*tetrukü'l-insâne fakîren yevme'l-kıyâmeh*) kıyamet gününde insanı fakir bırakır."

Bak hükümdarlar, şehzadeler, o zamanın idarecileri nasıl yetişiyormuş; annesi nasıl nasihat ediyor evladına. Biz:

“—Aman evlâdım, kalkma! Sıhhatin bozulmasın!” der… Bizim zamanımızda hep böylelerini duyuyoruz.

Hatta bizim mahallemizde, Ankara’da oturduğumuz semtte; yeni bir mahalle, yüz otuz, yüz kırk ev yapılmış, bir mahalle kurulmuş; sonradan biz oraya taşındık. Baktık her şeyi var; çarşısı var, çocuk bahçesi var, sığınağı var, büyüklerin dinlenme parkı var, ne ararsan bulunur… Yalnız, cami yeri ayırmamışlar. Her şey var mahallede, her şeyi güzel; cami yeri ayırmamışlar.

Biz de ne yapalım, namaz kılmadan edemiyoruz. “Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne itaat etmezsek halimiz nice olur?” diye korkuyoruz. Namazsız edemeyeceğiz. “Bir cami bina edelim!” dedik. Orada bir evin alt katını cami haline getirdik, bir de direk diktik, ezan okuyup namaz kılmaya başladık. Komşulardan şikâyetler başladı:

“—Siz burada ezan okutuyorsunuz, çocuklarımızın uykusu kaçıyor, sıhhati bozulacak! Rahat uyuyamıyor çocuklarımız, uykuları kaçacak!” dediler.

Allah akıl fikir versin, ne diyelim; belki bir zaman gelir, onlar da Hanya’yı, Konya’yı, dünyayı anlarlar da, yaptıkları şeyin ne mânâya geldiğini hissederler. Bak, Süleyman Peygamber böyle tavsiyelerle yetişmiş:

“—Geceleyin çok uyuma evlâdım! Çünkü çok uyumak, insanı kıyamet gününde fakir bırakır.”

Demek ki, ahiretin zenginliği, geceleri biraz az uyuyup da değerlendirmekle oluyormuş.

Bu dünyanın her şeyini münâkaşa edebiliriz, hiç münâkaşa etmeyeceğimiz bir husus var, çok kat’î bir gerçek ki, kimseye kalmıyor. İnsan istese de istemese de, parası çok olsa da, pazusu kuvvetli olsa da, buradan bağıra bağıra ayırıp götürüyorlar insanı. Kalmıyor yâni… Kimsenin eline kalmıyor bu dünya, bırakıp gidiyor.

O halde nedir bu dünya? Nedir insanların bir müddet gelip, sonra istese de istemese de sürükleye sürükleye alıp

götürüldükleri bu alem?

Bu alem, hadis-i şeriflerle, ayetlerle bize bildirildiği gibi, bir imtihan sahasıdır, bir imtihan sahnesidir. Sahnenin bu tarafından giriyoruz, öbür tarafından bizi elimizden tutup çekip götürüyorlar. O esnada karşılaştığımız hadiselerin önünde ne gibi tavır takınıyorsak, onlara karşı nasıl tavır takınıyorsak, ona göre ya kâr ediyoruz, ya ziyân ediyoruz.

Onun için demişler ki:[135]

اَلدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ

(*Ed-dünyâ mezraatü'l-âhireh*) "Dünya, ahiretin tarlasıdır."

Ne demek? Bu dünyada nasıl tarlaya bir şey ekiliyor da, ondan sonra biçiliyorsa; insan bu dünyada ne ekerse, ahirette onu biçecek. Yâni hasat, mahsulün toplanması, neticeye ulaşmak ahirette olacak. Burada ekeceksin... Ve insan öldü mü, amel defteri kapatılıyor, imtihan bitti. Şimdiye kadar ne kâr ettiysen, ettin; şimdiye kadar ne ziyân ettiysen, ettin.

Tabii müstesnâları var: Sadaka-i câriye bırakanlar; hayırlı evlat bırakanlar, faydalanılan ilim bırakanlar, istifade edilen eser bırakanlar... Onların durumları müstesnâ...[Onların amel defterleri kapanmıyor, sevaplar yazılmaya devam ediyor.]

Demek ki, hepimizin çok kesin bildiği bir gerçek, burayı bırakıp gideceğiz ve burası ahiretin kazanç tarlasıdır. Öldük mü, bu fırsat kapanıyor. Ölür ölmez fırsat elden gidiyor. Yâni biz, şu anda aslında hiç bir şekilde, para vererek veyahut başka bir usulle uğraşıp elde edemeyeceğimiz bir fırsat yakalamış durumdayız. Yaşıyoruz çünkü, ölmedik daha... Yaşıyoruz, demek ki elimizde bir fırsat var. Ne kadar büyük bir fırsat, ne kadar kıymetli bir nimet zaman, hayat dediğimiz şey!

İşte onu biz, böyle hayr u hasenât yapıp, şuurlu, zekice

---

[135] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.301, no:1320.

kullanıp; ahiretteki sermayeyi arttırmak zorundayız. Burası ahirete sermaye gönderme yeri... Burası, ahirette hesaba çekileceğimiz zaman, terazinin başına gittiğimiz zaman tartılacak amelleri kazanma yeri. Onun için, hayat çok büyük bir nimettir. Fevkalâde büyük bir nimettir. Allah kadr ü kıymetini bilmeyi nasib eylesin cümlemize...

Şimdi burada tehlikelerin en büyüğü, bir kere ahireti hiç düşünmemek... İnsan ahireti hiç düşünmez; bu dünyada vur patlasın, çal oynasın tarzında ömrünü boş geçirir. Birden bire, bakarsın ya bir trafik kazasında, ya bir boğazda, ya daha başka bir yerde bir şekilde ömrü sona eriverir... Hiç bir şey yok, bomboş, sermayesiz ahirete gitti. Bu bir tehlike...

Bazı kimseler de hayatın kadr ü kıymetini bilirler. Meselâ, benim şu anda karşımda bulunan kardeşlerimin hepsi, bu benim söylediğim şeyleri biliyor. Hayat bir fırsattır, burada ahiret kazanılıyor, ahireti kazanmak lâzım!

Bunların tehlikesi de, vakti iyi değerlendirmemektir. Boş geçirmektir... Çok uzun yaşayacakmış gibi düşünüp de, insanın gevşek davranmasıdır. Yâni hakikaten, hangimizi şöyle köşe başında çevirip sorsanız, sakalımız ağarsa da, belimiz bükülse de, daha ölümü yakıştırmayız kendimize... Umarız ki, daha çok yaşayacağız;

"—İnşâallah, herhalde daha on sene, yirmi sene yaşarım..." gibi böyle bir arzu içinde bulunuruz ve gevşek hareket ederiz.

Halbuki:

"—Yarın yolcusun, ona göre hazırlan!" dense, insan ne yapacağını şaşırır...

"—Yarın yolcusun, sana önceden haber veriyorum! Ona göre tedbir al!" dense, insan nasıl hareket eder?

Öyle yapmayız da, sanki elli sene, seksen sene daha yaşayacakmış gibi bir gevşek yaşayış içinde oluruz. Nefeslerimizi boşa geçiririz.

Halbuki, büyüklerimiz bize, nefeslerin boş geçmemesi için

tedbirler öğretmişlerdir. Zikr-i kalbîyi öğretmişlerdir, herkesin yanındayken, halk içindeyken, ticaretteyken, alış-verişteyken bile Allah demeyi bırakmasınlar, ecir kazansınlar diye ikazlar etmişlerdir. Hayırlı, kârlı ibadetleri tavsiye etmişlerdir. Kitaplarımız insanların çok sevap kazanması için gerekli hususları bize yazmış durmuştur... Biz de karşılaştıkça, sırası geldikçe sizlere naklediyoruz.

Bir kusur da insanın bu dünyada uykuyu fazla uyumasıdır. Şimdi uyku için;

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا (النبأ: ٩)

(*Ve cealnâ nevmeküm sübâtâ*) [Uykunuzu bir dinlenme kıldık.] (Nebe, 78/9) buyrulmuştur.

Uyku insan için bir dinlenme vasıtasıdır. Yâni, ibadetin de bir mayasıdır. İnsan hiç dinlenmese, iki gün uykusuz kalabilir, belki üç gün kalabilir vücûdu dayanıklıysa; ama dördüncü gün yatağa serilir, artık kıpırdayacak hali kalmaz. Demek ki, az az dinlenmek suretiyle, insan ibadete güç, kuvvet buluyor. Yemek yemek suretiyle, uyku uyumak suretiyle ibadete güç, kuvvet buluyor.

Ama bu uykuyu, çoğumuz hadden aşırırız, hadden fazla uyuruz. Fırsat bulduk mu on saat, on iki saat uyuruz. Sonra bir imtihandır ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hikmetinden sual olunmaz, Allah-u Teàlâ Hazretleri kazancın çok olduğu zamanı, uyku zamanına rastlatmıştır. Herhalde;

"—Benim âşık kullarım belli olsun; sahtekârlarla samimiler, gayretlilerle gayretsizler birbirinden ayrılsın!" diye, elemek için olsa gerek, "Bakalım, benim için ne fedakârlık yapacak kulum?" diye denemek için olsa gerek, gecenin içine koymuştur kıymetli vakti.

Onun için, hadis-i şerifte geçiyor; ben de dilim döndükçe,

uygun gördüğüm için her zaman size söylüyorum:[136]

يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا ، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ فَيَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ ، وَمَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ (خ . م . د. ت. ن. ه. حم . عن أبي هريرة)

(*Yenzilü rabbünâ tebâreke ve teàlâ, külle leyletin ile's-semâi'd-dünyâ, hîne yebkà sülüsü'l-leyli'l-âhir*) "Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri her gece, gecenin son üçte biri kaldığı zaman, en yakın semâya nüzûl eyleyip, (*feyekùlü*) kullarına nidâ eder:

(*Men yed'ùnî feestecib lehû*) 'Yok mu bana dua eden, duasını kabul edeyim!'

(*Ve men yes'elünî feu'tıyehû*) 'Yok mu benden bir şey isteyen, istediğini ona ihsân edeyim!'

(*Ve men yestağfirunî feağfire lehû*) 'Yok mu benden bağışlanma dileyen, onu bağışlayayım!' der."

Geceleyin o bize talip oluyor. Biz gündüz dua peşinde dolaşıyoruz, istiyoruz; gece o bizden istiyor. İşte imtihan... O

---

[136]Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.384, no:1094; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.521, no:758; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.420, no:1315; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.526, no:3498; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.435, no:1366; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.214, no:498; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.487, no:10318; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.264, no:753; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.420, no:7768; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVII, s.261; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.463, no:7564; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.253, no:8106; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:10321; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.164, no:3353; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.17, no:26551.

zaman, uykusunu terk edip de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yönelen, kâr edecek.

Fakat, şurasını hemen açıklayayım: Allah-u Teàlâ Hazretleri, uykuyu terki, emin olun yine bizim için istiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ne bizim uykumuza, ne ibadetimize, ne tâatimize, ne zikrimize, ne Kur'an'ımıza, ne kulluğumuza... hiç bir şeye ihtiyâcı yok. Çünkü biz onun aciz, nâçiz mahlûklarıyız, ne yapabiliriz ki?

Efendimiz o, yaradanımız o, hàlikımız o, lütfedenimiz o, besleyenimiz o... Bir an lütfunu kesse, hepimiz mahvoluruz. Lütfu bir an kesilse, hani şu elektriğin kesildiği gibi bir an kesilse, hepimiz yerlere seriliriz. Biz ona ne yapabiliriz? Emirler ve yasaklar bizim için hayırlı...

İnsan geceleyin uyanık durduğu zaman, tarif edilmeyecek faydalara eriyor; sıhhat kazanıyor, şuur kazanıyor, zekâsı derinleşiyor; mânevî bir takım kuvvetleri, mânevi bir takım halleri gelişme kaydediyor.

Gündüz olmuyor o... Otomobil gürültüsü içinde, telefon sesi içinde, gelenin gidenin bağırtısı, sorgusu, suali içinde gündüz olmuyor; geceleyin oluyor. Onun için faydası gene bize, gene bize de; biz, bize faydası olduğu halde, yine ondan gafil kalıyoruz.

Bir insan geceleyin horul horul çok uyursa, ameli az olur, gafleti çok olur, aptallığı çoğalır, zekâsı azalır, kalbi kararır... Onun için, gece çok uyumak afettir.

Bunları hep Hocamız, şu söylediğim kelimelerin Arapçasını şerhte kendi yazmış. Kalbi öldürür ve bunun gibi insanın dünyasının da kazançlı olmasına mâni olur. Çünkü, uykuya fazla dalan insan, ticaretine vaktinde gidemez, dünya kazancı da iyi olmaz. Evinde bereket de olmaz, çoluk çocuğu da muhtaç duruma düşer. Yâni nereden, hangi yönden bakılsa, bunda bir zarar vardır.

Onun için, hayatımızı planlamalıyız, Müslümanlık bana öyle geliyor ki, zekâ işi... Zekî insanlar ancak iyi müslüman olurlar.

Yoksa ötekiler, bu dünyada kör gelirler, kör giderler. Ama zekâ, yüksek tahsil demek değil. Orasını açıklayayım.

Hiç tahsil görmemiş insan da, Allah'ın rızasını çok zekîce anlayıp, kavrayıp iyi kulluk etmeye yönelebilir. Çok yüksek tahsilli bir profesör, bir genel müdür de ondan gafil kalabilir. Zekâ başka... Zekâyı Allah'ın kulluğuna harcamak lâzım ve Allah'ın rızasını kazanmak için uğraşmak lâzım!

Şimdi nasıl inciyi çıkarmak için denize dalmak lâzımsa, mânevî hakîkatleri, *maàrîf-i ilâhiyye*yi elde etmek, muhabbetullaha ve ma'rifetullaha ermek için için de, geceleyin ibadete kalkmak lâzım! İnci mercan denizin dibinde olduğu gibi, o hayırlar da gecededir.

Bir kalksan geceleyin, bir kalksan, seccadenin başına bir otursan o seher vakitlerinde, sahur vakitlerinde, imsak kesilmeden önce... Hanım uyuyor, çoluk-çocuk uyuyor, kimse seni görmüyor. Seccadenin başında, bir şöyle gözünü kapatsan, bir Mevlâna yönelsen, bir kusurlarını itiraf etsen, bir gözünden yaş döksen; biraz bir tesbih eylesen, zikreylesen, bak neler olacak!

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi böyle kemâlâta vesile olacak kıymetli amellere muvaffak eylesin! Daha fazla söylemeyeyim...

b. Allah-u Teàlâ'nın Salâtı

İkinci hadis-i şerife geçiyorum. Bu da benî İsrâil'in, Mûsâ AS ile konuşmasına ait bir hadis-i şerif:[137]

قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسٰى: هَلْ يُصَلِّي رَبُّكَ ؟ قَالَ مُوسٰى: اِتَّقُوا اللهَ يَا

[137] Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.370, no:1051; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.157; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.197, no:4553; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.157; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.252, no:10396, 10397; *Câmiü'l-Ehàdîs* c.I, s.15305,15306, no:204.

بَنِي إِسْرَائِيلَ ، فَقَالَ اللهُ: يَا مُوسٰى مَاذَا قَالَ لَكَ قَوْمُكَ ؟ قَالَ : يَا رَبِّ مَا قَدْ عَلِمْتَ ، قَالُوا : هَلْ يُصَلِّي رَبُّكَ ؟ قَالَ : فَأَخْبِرْهُمْ : أَنَّ صَلَاتِي عَلٰى عِبَادِي ، أَنْ تَسْبِقَ رَحْمَتِي غَضَبِي ، لَوْلَا ذٰلِكَ لَأَهْلَكْتُهُمْ

(كر. عن أنس)

RE. 332/8 (*Kàlet benû isrâil, li-mûsâ: Hel yusallî rabbike*) “Benî İsrâil Mûsâ AS’a sordular: Senin Rabbin salât eyler mi?”

Benî İsrâil mâlûm, İsrâil Oğulları. Mûsâ AS onları Firavun’dan kurtardı. Çok zulme uğruyorlardı. Firavun gördüğü bir rüya üzerine, erkekleri kesiyor, kadınları hayatta bırakıyordu. Onları köle olarak kullanıyordu…

Mûsâ AS geldi, o kavmi Firavun’un zulmünden kurtardı. O zalimden kurtardı. Onlar beri tarafa geçtiler, Firavun gark oldu. Peygamber olarak Mûsâ AS başlarında, onları o denizden geçirdi. Firavun gözleri önünde gark oldu, onlar kurtuldular. Allah-u Teàlâ Hazretleri onları çölde kudret helvasıyla, bıldırcın etiyle besledi. Öyle çok çeşitli nimetler gördüler ama, bir acaip halleri var. Kur’an-ı Kerim’de birkaç yerde, meselâ Bakara Suresi’nde zikredilmişÇ

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (البقرة:٥٥)

(*Ve iz kültüm yâ mûsâ len nü’mine hattâ nera’llahe cehraten*) [Bir zamanlar, ‘Ey Musa! Biz Allah’ı açıkça görmedikçe asla sana inanmayız!’ demiştiniz de, (*feehazetkümü’s-sàikatü ve entüm tenzurûn*) bakıp durur olduğunuz halde, hemen sizi yıldırım çarpmıştı.] (Bakara, 2/55)

Burada da garip bir soru soruyorlar, sorularında garâbet var:

(*Hel yusallî rabbike*) “Senin Rabbin salât eyler mi?”

Bu salât eylemekten murat iki şey olabilir:

1.”Dua eder mi?”

2. “Namaz kılar mı?” gibi bir mânâ…

Her ikisi de bir acaip soru. Bu ne biçim soru böyle…

(*Fekàle mûsâ*) Onun üzerine, Mûsâ AS diyor ki: (*İtteku’llàhe yâ benî israil*) “Ey İsrâil Oğulları, Allah’tan korkun! Sorunuza dikkat edin, edepsizlik etmeyin!” diye onlara tepki gösteriyor.

(*Fekàla’llàhu*) Böyle deyince, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Mâ zâ kàle leke kavmüke*) “Ey Mûsâ, kavmin sana ne dedi?” Bildiği halde, kavminin ne dediğini bildiği halde soruyor; “Ne dedi Musa, sana kavmin?”

(*Kàle: Yâ rabbi mâ kad alimte*) “Bildiğin şeyi söyledi.” Yâni, benim sana ayrıca bildirmeme ne lüzum var, sen her şeyi en âlâ şekilde bilirsin. Bildiğin şekilde kusurlu, kesirli, edepsizce bir soru sordular.” demek istedi.

(*Kàlû: Hel yusallî rabbike*) “‘Senin Rabbin salât eyler mi, namaz kılar mı, dua eder mi?’ diye sordular yâ Rabbi!” diye bildiriyor yine.

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki, Mûsâ AS’a: (*Feahbirhüm*) “Onlara haber ver ki, (*enne salâtî ibâdî, en tesbeka rahmetî gadabî*) benim kullarıma duam, ettiğim salât, rahmetimin gazabımdan fazla olmasıdır, artık olmasıdır, onu geçmiş olmasıdır. Gazap etmeyip de rahmet eylememdir. (*Levlâ zâlike leehlektühüm*) Eğer böyle olmasaydı, rahmetim gàlip gelmeseydi, rahmetim önde gelmeseydi, onların hepsini helâk eylerdim.”

Yâni, Allah-u Teàlâ, bizim kusurlarımızdan dolayı, bizim hak ettiğimiz cezaları hemen verecek olsa, yeryüzünde bir tane insan kalmaz. Rahmeti gazabını sebkat eylemiş, yâni daha fazla… Rahmeti daha çok Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin…

Şimdi tabii, buradan bir ayet-i kerimeyi hatırladım, *bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm:*

إِنَّ اللّٰهَ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ، يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (الأحزاب:٥٦)

(*İnna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'n-nebiyyi*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri ve melekleri, peygamber Hz. Muhammed SAS'e salât eylerler." Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri salât eyliyor. (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ*) "Ey iman edenler, siz de o Rasûl-i Edîb'e, o Muhammed-i Mustafâ'ya salât u selâm eyleyin!" (Ahzâb, 33/56) diye ayet-i kerimede emredilmiş.

Orada tabii müfessirler demişler ki, Allah'ın salâtı ne olur kullara? Peygamber Efendimiz'e Allah'ın salât eylemesi ne demek? Rahmet eylemesi demek...

Meleklerin salâtı ne demek? Mağfiret taleb etmesi demek... Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne onlar, bizim namımıza duada bulunuverirler:

"—Yâ Rabbi, bu kullarını affeyle!" diye.

Ayet-i kerimelerde böyle delililer vardır.

Bizim de Peygamber SAS Efendimiz'e salât u selâm eylememiz; ona sevgimizi, hürmetimizi, Allah'tan hayır talebimizi arz etmemizdir.

c. Hz. Hüseyin'in Şehid Edileceği

Bundan sonraki hadis-i şerif, çok acaip bir hususu dile getiriyor:[138]

---

[138] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.85, no:648; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.105, no:2811; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.298, no:363; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.101, no:884; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.478, no:37367; İbn-i Amr Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.I, s.308, no:427; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VI, s.407; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.II, s.300, no:615; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.188; Hz. Ali RA'dan.

قَامَ مِنْ عِنْدِي جِبْرِيلُ ، فَحَدَّثَنِي: أَنَّ الْحُسَيْنَ يُقْتَلُ بِشَطِّ الْفُرَاتِ.

وَقَالَ: هَلْ لَكَ أَنْ أُشِمَّكَ مِنْ تُرْبَتِهِ ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. فَمَدَّ يَدَهُ فَقَبَضَ

قَبْضَةً مِنْ تُرَابٍ ، فَأَعْطَانِيهَا ، فَلَمْ أَمْلِكْ عَيْنَيَّ أَنْ فَاضَتَا (حم. ع.

طب. وابن سعد عن علي ؛ طب. عن أبي أمامة ؛ طب. كر. عن

أنس ؛ طب. كر. عن أم سلمة ؛ ابن سعد ، طب. عن عائشة ؛ ع.

عن زينب ؛ كر. أم الفضل)

RE. 333/1 (*Kàme min indî cibrîlu, fehaddesenî: Enne'l-hüseyne yuktelü bi-şattı'l-furât*) "Yanımdan Cebrâil kalktı ve bana Hüseyin'in Fırat sahilinde öldürüleceğini söyledi."

Hüseyin dediği, Peygamber Efendimiz'in torunu, Hz. Ali Efendimiz'in oğlu; hani Kerbelâ'da şehid edildi ya... "Cebrâil AS kalktı yanımdan ve bana Hüseyin'in Fırat kenarında şehid edileceğini, öldürüleceğini söyledi."

(*Ve kàle: Hel leke üşimmeke min türbetihî*) "'Onun toprağını sana koklatmamı ister misin?' dedi. (*Kultü: Neam*) Ben de, 'Evet.' dedim. (*Femedde yedehu*) Cebrâil AS elini uzattı, (*fekabada kabdatan min turâbin*) topraktan bir parça aldı." Cebrâil AS artık nasıl şekildeyse, eli nasılsa, alması nasılsa... "Bir miktar aldı, (*fea'tânîhâ*) onu bana verdi. (*Felem emlik aynî en fâdatâ*) Gözlerimi ağlamaktan, yaş dökmekten tutamadım."

Tabii, torununa ait olacak bir hadiseyi, önceden böyle zikretmiş oluyor Cebrâil AS ona.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IX, s.300, no:15112; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIII, s.631, no:37666; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.108, no:15092.

Bunu Ahmed ibn-i Hanbel kitabında zikretmiş, Taberânî zikretmiş, İbn-i Sa'd zikretmiş, Hz. Ali Efendimiz'den… Taberânî, Enes'ten zikretmiş, Ümmü Seleme'den zikretmiş. İbn-i Sa'd Hz. Aişe RA'dan zikretmiş… Yâni, bunları sıralamasının sebebi, bu hadise birçok kitapta böyle yazılmış diyor. Bunu böyle bu kadar zikretmesinin sebebi, olacak bir hadiseyi Cebrâil AS'ın önceden Peygamber Efendimiz'e bildirmiş olduğunu isbat etmek istiyor hocamız kitabında.

Eh, Peygamber Efendimiz'in, mâlûm, sahih hadis ile:[139]

---

[139] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.335, no:18977; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.38, no:1216; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.468, no:8300; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.118; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.I, s.308, no:684; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.81, no:1760; İbn-i Asâkir, *Tàrih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.34; Abdullah ibn-i Bişr el-Ganevî, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.252, no:38462.

لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ ، فَلَنِعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا ، وَلَنِعْمَ الْجَيْشُ ذٰلِكَ الْجَيْشُ

(حم . ك. طب. خ . في تاريخه ، كر. و ابن الأثير ، عن عبيد الله بن بشر الغنوي عن أبيه)

(*Letüftehanne'l-kostantîniyyetü*) "*Kostantıniyye* mutlaka fetholunacaktır! (*Feleni'me'l-emîru emîruhâ*) Onu fetheden komutan, ne büyük bir komutandır; (*ve leni'me'l-ceyşü zâlike'l-ceyş*) ve onu fetheden ordu ne güzel bir ordudur!" diye İstanbul hakkında da müjdesi var.

Romalılar, İranlılar karşısında mağlup olmuşlardı; İranlıları Romalılar on sene içinde tekrar yenecekler diye bildirmesi var.

Benden sonra şöyle şöyle fitneler olacak diye bildirmesi var. Deccal'ı bildirmesi var. Ahir zaman fitnelerini bildirmesi var. Ahir zamanda ümmetin başına gelecek halleri, değişecek huyları bildirmesi var… Neden oluyor bunlar?

نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ (التحريم: ٣)

(*Nebbeeniye'l-alîmü'l-habîr*) [Her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan Allah bana haber verdi.] (Tahrîm, 66/3)

Rasûlüllah Efendimiz'e her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan Allah-u Teàlâ Hazretleri bildirince, onun için muhal diye bir şey olmaz. Ben kendim ertesi gün, daha ertesi gün, daha ertesi gün, sonradan olacak bir hadiseyi rüyamda görebiliyorum da, sen görebiliyorsun da; kâinatın efendisi Rasûlüllah SAS Efendimiz'e Allah-u Teàlâ Hazretleri bildirmiş olamaz mı? Bildirmiştir… İşte bunlar Peygamber Efendimiz'in büyüklüğünü gösteriyor. Ne kadar alınacak çeşit çeşit ibretler var…

d. Fakirlere Yapılan Yardımın Karşılığı

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[140]

قَبَضَاتُ التَّمْرِ لِلْمَسَا كِينِ ، مُهُورُ الْحُورِ الْعِينِ (قط. عن أبي أمامة)

RE. 333/2 (*Kabadàtü't-temri li'l-mesâkîn, mühûrü'l-hùri'l-în.*) [Avuç avuç miskinlere verilen hurmalar, hurilerin mehirleridir.][141]

Yâni, şöyle torbana, sepetine elini daldırıyorsun, avuç avuç hurmayı alıyorsun, "Al! Al!" diye fakirlere veriyorsun. "İşte bu avuç avuç, bir tutam bir tutam fakirlere verdiğin bu hurmalar, gözlerinin güzelliğiyle ad almış olan, o güzel gözlü cennet hùrilerinin nikâhlarının mehirleri olacak." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Yâni, "Böyle hurmasını fukaraya avuç avuç dağıtan kimse cennete girecek, huri kızlarıyla da nikâhı olacak ve yaptığı hayırlar bu nikâhta mehirleri olacak. Hani elmas, yakut, yüzük, altın, bilezikler, beşibiryerdeler ve sâireler oluyor dünyada. Ahirette de işte bu yaptığı hayırlar, hurmalar hûri kızlarının mehirleri olacak." diye müjdelenmiş.

Muhterem kardeşlerim! Tabii biz bugün, "Bir avuç hurma nedir?" deriz. Kendimiz ancak yemekten sonra, ağzımızı tatlandırmak için yiyoruz. Daha önce çorbalar geliyor, kebaplar geliyor, pilavlar geliyor, sebzeler geliyor sıra üzere tertipli... Masanın üstündeki öteki garnitürleri, salataları ve sâireleri hiç saymıyoruz. Onlar yemekleri daha tatlı yemek için, iştahımızı açsın diye yapılmış, kıyıdan kenardan yiyecekler diye düşünüyoruz. En sonunda da işte hurma da olursa, birkaç tane de hurma alıyoruz.

Ama eskiden öyle miydi?

Peygamber SAS Efendimiz'in zamanında sahabe-i kirâmın, o mübarek insanların; Allah'ın indinde derecesi evliyaullahın en yükseğinden de daha yüksek olan o insanların, ne sıkıntılar

---

140 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.221, no:4645; Ebû Ümâme RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.6, s.554, no:16066; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.109, no:15093.

141 Bu hadis-i şerif (RE. 333/2) sehven okunmamıştır. 18 Ağustos 1995 Cuma Sohbeti'nden alınmıştır.

çektiğini; bizzat Peygamber Efendimiz'in nasıl günlerce böyle sabredip, açlığa tahammül edip, bir hurmayla yetinip, oruç tutup, bu sıcaklarda, bu diyarlarda nasıl ömür geçirdiğini tarih kitapları yazıyor.

Tabii, o çok önemli. Bir avuç hurmayı tutup birisine verirsen, o belki onun bir günlük yiyeceği olur, belki iki günlük yiyeceği olur. Torbasına birazcık hurma biriktiren sefere çıkıyordu. Yâni seferde onları yiyecek. İşte başka süpermarket, çarşı pazar yok. Öyle bir devir, öyle bir yoksulluk ama, tabii mânevî bakından muazzam zenginlik var. O dünyevî fakirlik ama, gönülleri çok zengin, çok mübarek insanlar. Tabii o zaman, kıymeti de çok oluyor.

Bir şeyin kıymeti, yapılış anındaki, işe yarayışındaki, makbule geçişteki pozisyonuyla da ilgili oluyor. Yâni, bir insan bir hayır yapar... E herkesin hayır yaptığı zamanda sen de çıkartıyorsun, herkes zâten dağıtıp duruyor, sen de biraz bir şey veriyorsun. Diyelim ki, Kurban Bayramı'nda göndermişsin bir fakire birazcık et... Tamam, Allah kabul etsin ama, zâten herkes et yiyor, zâten herkes birbirine et veriyor. Hadi bakayım, sen böyle kıtlık zamanında, hiç kimsenin dağıtmadığı zamanda bir kurban kes Allah rızası için de, fakirlere gönder!

"—Oh, aylardır evimizde et yoktu." filân diye sevinsinler; çorba yapsınlar, pilav yapsınlar, yesinler zavallılar meselâ... O zaman makbule geçer.

Ben hatırlıyorum, Arafat'tan Müzdelife'ye dönerken, otobüsün içinde saatlerdir gidiyorduk, Hocamız cennetmekân Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin zamanında... Otobüsten inemiyoruz. Yer yakın, otobüsten inemiyoruz. Otobüsü bıraksak, gideceğimiz yere gitmek zor olur diye. Otobüsün kapısı açık, dışarısı çok sıcak... Birisi kapıdan geldi:

"—*Selâmün aleyküm* Hocam!" dedi.

Elinde termosu vardı. Çıkarttı, bir bardak soğuk su verdi Hocamız'a... Bize de verdi. Ne kadar makbule geçti! Evet bir bardak su, her yerde var ama, işte orada yok... İşte o zaman çok kıymetli...

Peygamber Efendimiz'in zamanında da öyle tabii. Bu fukaracıklar, bu zavallılar ne sıkıntılar çekiyorlar. Yiyecek yok,

giyecek yok. Müthiş yoksulluk var. İşte o zaman tabii o hurmalardan depo etmeyip, esirgemeyip, sakınmayıp, çekinmeyip, alıp alıp fukaraya: "Alın kardeşlerim!" diye vermek güzel bir şey. Mü'min mü'mini sevecek.

Hatta biz müslümanlar gayrimüslimlere bile yardım etmişiz. Hatta yaralı hayvanlara, kuşlara yardım etmişiz. Onlar için vakıflar tesis etmiş büyüklerimiz var. "Uçamayan yaralı leyleklere bakma vakfı" filân diye, böyle mallar tahsis etmişler. İşte böyle şeye teşvik var. Merhamet edip de yiyemeyen, alamayan, fakir olan insanlara vermenin ne kadar sevap olduğunu gösteriyor bu hadis-i şerif.

e. Musafaha Etmek

Bu hadis-i şerif de, müslümanların birbirleriyle karşılaştıkları zaman nasıl davranması gerektiğine dair bize ışık tutuyor:[142]

---

[142] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.222, no:4649; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

قُبْلَةُ الْمُسْلِمِ الْمُصَافَحَةُ (الديلمي ، والمحاملي في أماليه ،
وابن شاهين في الأفراد عن أنس)

RE. 333/3 (*Kubuletü'l-müslimi el-musàfahatü*) "Müslümanın öpüşmesi, öpmesi, musafaha etmesidir."

İki müslüman karşılaştığı zaman, avuçları avuçlarına gelecek şekilde, başparmaklarını kavrayacak şekilde birbirlerinin ellerini tutarlar. Parmaklar yukarıya gelir, dört parmak... Aşağıya doğru gelmesi Avrupaî bir selamlaşma şeklidir. Başparmaklarını tutup da yukarıya doğru tutma tarzı, müslümanların el sıkma tarzıdır; ona *musâfaha* derler. Musâfaha, karşılıklı ellerin avuçlarını birbirine getirip, sıkmak mânâsına geliyor. Bizim selâmımız budur. Öpüşmek yerine bu tavsiye edilmiş.

El öpmek hakkında da uzun münakaşalar vardır, "Caiz midir, değil midir?" diye... El öpmenin örfe göre caiz olduğuna, ulemâmız karar vermiştir. Şimdi bizim memlekette meselâ, büyüğe hürmet, el öpmek şeklinde gösteriliyor. Burada el öpmezse, örfe muhalefetten etrafındaki insanlarda kırgınlık meydana getireceğinden, el öpülür. Ayrıca ulemânın elini öpmekte, yaşlı, hayırlı kimselerin elini öpmekte mahzur yoktur." diye ulemâ bildirmişlerdir. Bunun dışında yanaklardan öpmek yok.

"—Sarılalım mı birbirimize yâ Rasûlallah?" demişler.

Hani böyle, boyna sarılıp da *muànaka* yapılıyor. Onu da her zaman uygun görmediğine dair bir yerde okumuş idim.

Demek ki, güzel olan şekil, öyle müslümanın müslümanın elini tutup, İslâmi bir tarzda musafaha etmesi, el sıkışması. Böyle yaptığı takdirde, iki tarafın günahları, kuru ağacın yaprakları dökülür gibi dökülür.

Bu hususta, Huzeyfe RA'dan rivayet başka bir hadis-i şerifte,

---

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.253, no:25358; *Câmiu'l-Hadîs*, c.XV, s.109, no:15094.

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[143]

إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ ، وَأَخَذَ بِيَدِهِ فَصَافَحَهُ ؛ تَنَاثَرَتْ خَطَايَاهُمَا ، كَمَا يَتَنَاثَرُ وَرَقُ الشَّجَرِ (طس. هب . و الديلمي عن حذيفة)

(*İnne'l-mü'mine izâ lakıye'l-mü'mine*) "Bir mü'min diğer bir mü'minle karşılaştığı zaman, (*feselleme aleyhi*) ona selâm verir, (*ve ehaze bi-yedihî fesàfehahû*) ve elini tutar, musafaha ederse; (*tenâseret hatàyâhümâ, kemâ yetenâseru verakı'ş-şecer*) ağacın yapraklarının döküldüğü gibi, günahları dökülür."

Çünkü bu davranış sevgiden, muhabbetten oluyor. Muhabbetten olan şeyleri de, Allah-u Teàlâ Hazretleri büyük ecirlerle mükâfatlandırıyor.

f. Mü'minin Öldürülmesi

Diğer hadis-i şerif:[144]

قَتْلُ الْمُؤْمِنِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ مِنْ زَوَالِ الدُّنْيَا (ن. والضياء عن بريدة)

---

[143] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.84, no:245; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.473, no:8953; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.190, no:714; Huzeyfetü'bnü'l-Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.75, no:12766; *Câmiü'l-Hadîs*, c.VIII, s.316, no:7374.

[144] Neseî, *Sünen*, c.VII, s.82, no:3988; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.355, no:594; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.22, no:15647; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.285, no:3450; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.III, s.217, no:496; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.I, s.294, no:612; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.83, no:3990; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.285, no:3450; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.21, no:258; Büreyde RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.30, no:39880; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.853, no:1859.

RE. 333/4 (*Katlü'l-mü'mini a'zamü inda'llàhi min zevâli'd-dünyâ*) "Müslümanın öldürülmesi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indi ilâhisinde dünyanın zeval bulmasından daha da fecî, daha da kötü bir şeydir." Allah-u Teàlâ Hazretleri müslümana tarif edilmeyecek kadar büyük pâye vermiştir. Kim bir müslümanı kasden, müteammiden öldürürse, cezası ebedî cehennemde kalmaktır:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا (النساء:٩٣)

(*Ve men yaktül mü'minen müteammiden fecezâuhû cehennemü hàliden fîhâ*) [Kim bir mümini kasden öldürürse, cezası, içinde ebediyyen kalacağı cehennemdir.] (Nîsâ, 4/93) Ebedî cehennemde kalır.

Müslüman o kadar kıymetlidir, müslümanın canı o kadar kıymetlidir. Hatta müslümanın müslümana canı da yasaktır, canına zarar veremez. Malı da yasaktır; malına da el uzatamaz, alamaz, gasb edemez, telef edemez; ırzı namusu da yasaktır, ırzına namusuna halel getiremez, dil uzatamaz, sövemez, sayamaz… Bunların hepsi yasak şeylerdir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri insana iman gibi bir cevher vermiş ya; *"Lâ ilâhe illa'llàh"* demesi, Allah'a teslim olması, Allah'a kul olması var ya; bunun dünya ölçüleriyle ölçülmesi mümkün değildir. Dünya neymiş? Dünyanın yok olmasından daha kötüdür, bir müslümanın öldürülmesi... Allah-u Teàlâ Hazretleri insanlığımızın kadrini, kıymetini bilmek nasib etsin...

İnsanlara insanlığın kadrini Müslümanlık öğretmiştir. Müslümanlık olmasaydı neler olurdu, açın gazetelere bakın! Geçen gün ben gördüm bir gazetede, kiralık katiller oluyormuş, parayla yâni… Maaşlı adam, maaş alacak, ay sonunda sayacaklar eline, şu kadar para; al… Tamam, iş yapacak diye. Yaptığı iş de adam öldürmek. Kiralık katiller bir kampı basmışlar, bastıkları

kampta altı yüz tane esiri öldürmüşler; böyle uzun bir çukur resmi, kiminin bacağı yukarıda, kiminin kolu yukarıda, kiminin kafası yukarıda... İnsan cesetleri... İnsan Müslümanlıktan uzaklaştı mı, insanın gönlünde Allah korkusu kalmadı mı, işte böyle olur. O hayvanlardan da daha canavar olur.

"—Dünya üzerindeki en canavar mahlûk hangisidir? Kaplan mı, arslan mı, sırtlan mı? Nedir?"

En canavarı imansız insandır. Ondan daha büyük canavar tasavvuf edilemez. Yedi başlı ejderhadan daha korkunçtur.

Onun için, insanlara imanı vermek lâzım! Yeryüzünde devletler arasındaki harpler de, imansızlıktan oluyor. Hani Allah'tan korksalar, iki paralık dünya metaı için insanları öyle öldürmezler. Bir müslümanın hayatı, bakın, dünyanın zevâlinden daha önemli... O kadar kıymetlidir müslümanların indinde can... İnsanın canının kadr ü kıymeti o kadar fazladır.

Onun için, insanın hiç bir şeyinden istifade edilmez.

"—Öldü; kemiğini yakalım, şu işte kullanalım! Yağını sabun yapalım, bilmem nesini..."

Öyle şey yok! Müslümanın her şeyi muhteremdir. Muhteremliğinden gömülüyor toprağın altına... Leş gibi bırakılmıyor toprağın üzerinde.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize İslâm'ın kadr ü kıymetini göstersin, öğretsin... Biz biliyoruz da, kimisi bizi o kadar yanlış yolda sayıyor ki; "Vah zavallı!" diyor, acıyor bize. Kendisini haklı yolda görüyor, bize acıyor.

Biz de onlara acıyoruz. Biz de onlara hakikaten acıyoruz. Allah hidayet nasib etsin... O hidayete gelirse, cennete girerse, bana yer kalmayacak diye bir şey yok. Hepsi cennete girsin, yeryüzündeki insanların hepsi cennete girsin... Hepsi imana gelsinler, Allah'a has kul olsunlar, hepsi cennete girsinler. Biz hepsinin iyiliğini istiyoruz.

Kendi memleketimizde de üç beş sene önce gördük; iman olmadığı zaman, mes'uliyet duygusu olmadığı zaman, insanların birbirlerini ne kılıklara soktuğunu gördük. Mezarlıklarda az mı

kesilmiş cesetler bulduk, boynuna tel dolanmış cesetler bulduk. Neler işittik gazetelerden dehşetle... İnsan mahallelere giremez, çıkamaz oldu; öldüren öldürene...

Neden? İman gitti mi, böyle olur.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[145]

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللهِ (الحكيم ، وابن لال عن ابن مسعود)

(*Re'sü'l-hikmeti mehàfetu'llàh*) "Hikmetin başı Allah korkusudur."

O Allah korkusunu insandan aldın mı;

Yüreklerden çekilmiş farz edilsin havfı Yezdân'ın;
Ne irfânın kalır te'sîri kat'iyyen, ne vicdânın...[146]

O zaman, ne irfan denilen şeyin kıymeti kalır, ne vicdan denilen şeyin kıymeti kalır. İman çekildi mi kalpten, insanlar birbirlerini parçalamakta, aç kurtlardan daha korkunç olurlar. Bunu anlatamıyoruz kardeşlerimize... İslâmiyet'e tepeden bakan, hor hakir gören kardeşlerimize anlatamıyoruz.

"—Yâhu korkmayın Müslümanlıktan! Müslümanlık bir şey yapmaz. Müslümanlığın girdiği yerde, her taraf gülistan olur. İnsanlar birbirlerine hürmetle eğilir, insanlar birbirinin hayrını ister. İnsanlar yemez, yedirmek ister; giymez, giydirmek ister... Hayır yapmak ister, gönül yapmak ister, hoş vakit geçirmek ister

Şu ecdadımızın haline baksanıza, kuşları bile düşünmüşler.

---

[145] İbn-i Ebî Şeybe *Musannef*, c.VII, s.106, no:34552; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.470, no:742-744; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.270, no:3258; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.267, no:5873; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.56, no:12550.

[146] Mehmet Akif Ersoy, *Safahat*, 5. kitap, "Ey müslümanlar, Allah'tan nasıl korkmak lazımsa öylece korkunuz!" (Âl-i İmran, 3/102) meâlindeki âyet yorumlanırken.

Göçmen kuşların, kanadı kırılıp da arkadaşlarıyla beraber, öbür sıcak diyarlara gidemeyecek kuşların bakımı için vakıf veren insanlar var.

"—Falanca tarlamı vakfettim, bunların gelirlerinden uçamayıp da buralara dökülüp kalan kuşlara bakılsın diyenler var.

Evinde ev sahibinin tabağını, çanağını, bardağını kırdığı zaman azar işitmesin diye hizmetçilerin böyle yaptığı zararları ödesin diye kurulmuş vakıflar var. Bak hizmetçiyi bile kolluyor. Hizmetçi efendisinden azar işitmesin, o vakıftan gidilecek, parası alınacak, o çanak çömlek ödenecek, adam azar işitmeyecek.

Görmez misiniz eski binaların köşelerinde kuşlar için küçücük yuvacıklar yapmışlardır, köşkler yapmışlardır; kuşlar gelsin orada cıvıl cıvıl yuva yapsın diye.

Bizim ecdadımızın merhameti, sevgisi gibi sevgi, şefkati gibi şefkat dünya üzerinde hiç görülmemiştir. Eğer biz başka milletlerin yaptığı gibi gaddar olsaydık; mesela Rusların bugün Rusya'da yaptığı gibi, Bulgarların Bulgaristan'da yaptığı gibi, Yunanlıların, Yunanistan'da yaptığı gibi gaddar olsaydık; bugün Yunan denilen millet yoktu ortada... Oraları tamamen bizim insanlarla dolu olurdu. Keserdik hepsini, bir tane bırakmazdık; olur biterdi yâni... Kim istiklal isteyecek? Ne Bulgar kalırdı, ne Yunan kalırdı, ne Sırp kalırdı, ne başka bir şey kalırdı.

Hepsini bıraktık; kiliseleriyle, hürriyetleriyle, serbestlikleriyle bıraktık; ama onlar o insanlığın kadrini kıymetini bilmediler, ne yapalım bu dünya böyle gelip geçiyor. Ahirette hesabını verirler.

Şimdiden pişman oldular zaten. Bizden sonra gelenler, onlara dünyayı dar ettiler. Arıyorlarmış duyduğuma göre... Bir arkadaş biraz o memlekette kaldı da, o anlatıyor. O memleketin yerlileri:

"—Ah! Nerede o Türkler'in olduğu zaman?" diyorlarmış. "Ne rahattık, ne bolluk vardı, ne bereket vardı, ne huzur vardı... Çoluk çocuğumuz, namusumuz, her şeyimiz emniyette idi..." diye böyle anlatıyorlarmış.

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize elimizde bulunan nimetin kadrini bildirsin... Bizi bilemeyen, bizi tanıyamayan, bizi

muzır sanan, İslâmiyet'i gericilik sanan, İslâmiyet'i çağ dışı sananlara da akıl fikir versin... Gelsinler, görsünler!

g. Müslümanı Öldürmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[147]

قِتَالُ الْمُسْلِمِ كُفْرٌ، وَسِبَابُهُ فُسُوقٌ، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ (حم. ض. ع. حب. وعبد بن حميد عن سعد)

RE. 333/5 (*Kıtàlü'l-müslimi küfrün, ve sibâbühû füsùkun; ve lâ yahillü bi-müslimin en yehcure ehàhu fevka selâseti eyyâm.*)

Sa'd ibn-i Ebî Vakkas diye Aşere-i Mübeşşere'den bir zât-ı muhterem var, o rivayet eylemiş bu hadis-i şerifi. Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Kıtàlü'l-müslimi*) "Müslümanlarla savaşmak, müslümanın karşısına geçip, silah çekip onunla savaşmak, (*küfrün*) küfürdür." Müslümana silah çekilmez, müslümanla savaşılmaz. Allah'ın kulu o, Allah'a iman ediyor, secde ediyor, mü'min kul, onun karşısına silahla çıkılmaz; onunla çarpışmak küfürdür.

(*Ve sibâbihû*) "Ona sövmek de, yâni kötü sözler söylemek de (*füsùkun*), yâni (*Hurûcun an taati'llâh*) Allah'a itaat dairesinden

---

[147] Neseî, *Sünen*, c.VII, s.121, no:4104; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.176, no:1519; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.145, no:324; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.168, no:20224; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.270, no:6622; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.313, no:3567; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.76, no:138; Dâra Kutnî, *İlel*, c.IV, s.357, no:625; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXV, s.38; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.21, no:2634; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8522; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.405, no:4988; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.39, no:306; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.339, no:5321; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.313, no:3572; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.30, no:39879; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.109, no:15096.

dışarı çıkmaktır." Demek ki, müslümana silah çekilip çarpışılmaz, sövülüp sayılmaz. Müslümana hürmet edilir, müslümana izzet ü ikrâm edilir; ne dille, ne silahla, ne elle ona zarar verilmez.

(*Ve lâ yahillü bi-müslimin*) "Müslümana câiz olmaz, helâl olmaz, (*en yehcure ehàhu*) kardeşinden ayrı kalması, ona küsmesi, ondan uzaklaşması; (*fevka selâseti eyyâm*) üç günden fazla... Üç günden fazla bir müslümanın öteki müslüman kardeşinden uzak durması, onunla konuşmaması, dargınlık yapması, yanına sokulmaması, müslümana helâl olmaz. Haram olur."

Üç güne müsaade etmiş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Demek ki sinirlendi, kavga ettiler biraz; o sinirler yatışıncaya kadar üç gün geçebilir; ama üç günden fazla müslüman müslümana dargın olamaz. Demek ki müslümanla savaş yapılmaz, silah çekilmez, sövülmez; hatta üç günden fazla dargınlık da yapılmaz. Bak dinimiz, bak Peygamberimiz SAS Efendimiz, müslümanların arasını nasıl onarıyor. Nasıl müslüman cemaatine, birbirlerine karşı muhabbetli insanlar yapmak için, tavsiyelerde bulunuyor.

h. Allah İsterse Olur

Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifte, o zamanın müslümanlarının söylediği bir sözü, öyle söylemeyin diye tavsiye yoluyla bildiriyor:[148]

---

[148] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.685, no:2118; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.393, no:23387; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.244, no:10820; Huzeyfetü'bnü'l-Yemân RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.72, no:20713; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.382, no:2699; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.324, no:8214; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.118, no:4655; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *elÂhàd ve'l-Mesânî*, c.V, s:213, no:2743; Tufeyl ibn-i Sahbere RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.28, no:19813; Abdülmelik ibn-i Umeyr Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.1182, no:8358.

قَدْ كُنْتُ أَكْرَهُ لَكُم أَنْ تَقُولُو: مَا شَاءَ اللّٰهُ ، وَشَاءَ مُحَمَّدٌ ؛ وَلٰكِنْ قُولُوا :

مَا شَاءَ اللّٰهُ ، ثُمَّ شَاءَ مُحَمَّدٌ (الحكيم ، ن. والضياء عن حذيفة)

RE. 333/6 (*Kad küntü ekrehü leküm en tekùlû: Mâşâa'llàh, ve şâe muhammedün; velâkin kùlû: Mâşâa'llàh, sümme şâe muhammed.*)

"Ben sizin şöyle demenizden hoşlanmıyorum: (*Mâ şâa'llàh ve şâe muhammed*) 'Allah dilerse ve Muhammed de dilerse...'"

Hani biz diyoruz ya:

"—Yarın sana geleceğim, inşâallah!" diyoruz. Allah dilerse geleceğiz falan, inşâallah diyoruz ya... "Allah dilerse ve Muhammed dilerse" tarzında onu da ekliyorlar Hz. Peygamber'e olan sevgilerinden... Ama, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Ben böyle demenizden hoşlanmıyorum. Böyle demenizi doğru görmüyorum. Çünkü, Allah diledi mi, zaten onun dilediğini engelleyecek bir şey yok. Başkası dilesin dilemesin, Allah'a hiç bir şey ortak koşulmaz ki... Rasûlü bile olsa... Onun için, bu sözü bu tarzda söylemeyin!" demiş.

Bu bize bir edeptir tabii. Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'ndendir. Ona hiç bir şeyi de ortak koşmak, şerik koşmak doğru değildir. (*Velâkin kùlû: Mâ şâa'llah, sümme şâe muhammed*) "Allah dilerse, Rasûlüllah da uygun görürse diyebilirsiniz." diyor. Allah dilerse, dedikten sonra böyle bir şey demenizde mahzur yok diye, o zamanın insanlarının söylediği sözü zikrediyor.

i.Vers Denilen Boya

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[149]

---

[149] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.32, no:3566; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.251; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.II, s.48, no:1658; Harb ibn-i Hàris el-Muhàribî RA'dan.

قَدْ أَمَرْنَا لِلنِّسَاءِ بِوَرْسٍ وَإِبَرٍ ؛ أَمَّا الْوَرْسُ فَأَتَاهُنَّ مِنَ الْيَمَنِ ، وَ أَمَّا الْإِبَرُ وَ أَخَذَ مِنْ نَاسٍ مِنْ أَهْلِ الذِّمَّةِ ، مِمَّا عَلَيْهِمْ مِنَ الْجِزْيَةِ (أبو نعيم ، طب. عن حرب بن الحارث المحاربي)

RE. 333/7 (*Kad emerenâ li'n-nisâi bi-versin ve iberin; emme'l-versu feetâhünne mine'l-yemeni, ve emme'l-iberu ve ehaze min nâsin min ehli'l-zimmeti, mimmâ aleyhim mine'l-cizyeh*)

"Biz kadınlara emretmiştik, *vers* denilen ve bir çeşit tohumu tavsiye etmiştik. Bunu kullanmalarını, yâni bunu kullanarak boya yapmalarını, ilaç ve tedavi yapmalarını emretmiştik; sonra iğne işini öğrenmelerini emretmiştik."

O tohum kaynatıldığı zaman, safran gibi boyamakta kullanılırmış. Sonra bazı hastalıklara da iyi gelirmiş. Yemen'de yetişirmiş.

"İnsanlar bu vers dediğimiz sarıya boyama vasıtası olan tohumu Yemen'den getirdiler. İğne işini de, yâni terzilik işini de kendilerinden cizye alınan, vergi alınan ehl-i zimmetten öğrendiler. Böyle yapanlardan vergi alınırdı."

j. Bayram ve Cuma

Bir seferinde, bayram ve cuma namazı aynı güne gelmiş Peygamber SAS Efendimiz'in zamanında. Peygamber SAS Efendimiz bayram namazını kıldıktan sonra, civardaki köylerden bayram namazı için gelmiş olana ahaliye bu sözleri ifade buyurmuş. Diyor ki:[150]

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.283, no:8772; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.1019, no:17367; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.117, no:15116.

[150] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.349, no:1073; Hàkim, Müstedrek, c.I, s.425, no:1064; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.318, no:6082; Bezzâr, *Müsned*, c.II,

قَدْ اجْتَمَعَ فِي يومِكُمْ هَذَا عِيدَانِ، فَمَنْ شَاءَ أَجْزَأَهُ مِنْ الْجُمُعَةِ،

وَإِنَّا مُجَمِّعُونَ إن شَاءَ الله (خط. عن أبي هريرة)

RE. 333/8 (*Kad ictemea fî yevmüküm hâzâ iydânin, femen şâe eczeehû mine'l-cumuati, ve innâ mücemmiûne inşâa'llàh.*)

"Bugün iki bayram bir araya geldi. Birisi şu yaptığımız Kurban veya Ramazan Bayramı, ötekisi de cuma..." Cuma da müslümanın her hafta tekerrür eden bayramıdır. "İkisi bir araya geldi. Şimdi sabahleyin biz bu bayram namazını kıldık, bu cuma yerine de sevap olarak kâfidir. İsteyen memleketine dönebilir, köyüne dönebilir."

Çünkü gündüzden gidecek, ulaşacak yerli yerine gibi... Onlara müsaade etmiş ama, demiş ki:

(*Ve innâ mücemmiûne inşâa'llah*) "Biz cumayı da kılacağız ama, siz isterseniz memleketinize gidebilirsiniz, müsaade var. Çünkü, iki bayram bir araya gelmiştir, birincisi size yeter. Biz kılacağız, isteyen bizimle beraber namazı kılar." buyurmuş.

k. Annenin Çocuklarına Merhameti

Bu da küçük bir şey; ama bakın bu hadis-i şerifte ne kadar güzel bir mesele var. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[151]

---

s.479, no:8996; İbn-i Cârud, *Müntekà*, c.I, s.84, 302; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.129, no:1147; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.416, no:1311; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, 1247, no:21126, 21130; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.118, no:15117.

[151] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.78, no:2715; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.97, no:850; Hz. Hasan RA'dan.

Lafız farkıyla: Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.196, no:7349; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.45, no.89; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.204, no:1447; Hz. Aişe RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.290, no:13500; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.622, no:45406; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.123, no:15130.

قَدْ رَحِمَهَا اللهُ بِرَحْمَتِهَا ابْنَيْهَا (طب. عن الحسن، قال: جائت امرئة إلى النبي عليه السلام، و معها ابنان لها. فأعطاها ثلاث تمرات، فأعطت ابنيها كل واحد منهما تمرة، فأكلا تمرتيهما ثم جعل ينظران إلى أمهما، فشقت تمرتها نصفين بينهما. قال فذكره)

RE. 333/9 (*Kad rahimeha'llàhu bi-rahmeteyhâ ibneyhâ*) "Bu kadına Allah, şu küçük merhametinden, şu ikisine gösterdiği iki merhametten dolayı merhamet eyledi!" demiş bir kadını göstererek.

O hadisenin de aslı şu:

(*Câeti'mraetün ile'n-nebiyyi aleyhi's-selâm, ve meahe'bnâni lehâ*) "Peygamber Efendimiz'e bir kadın gelmiş, yanında iki çocuğu olduğu halde. (*Fea'tàhâ selâse temrât*) Peygamber Efendimiz de onlara üç tane hurma vermiş." Üç kişi geldi ya; bir ana, iki oğlu geldiler Peygamber Efendimiz'e. Üç tane hurma vermiş onlara.

(*Fea'tat ibneyhâ külle vâhidin minhümâ temreten*) "Kadıncağız her bir çocuğa birer tane hurma vermiş. (*Feekelâ temreteyhimâ*) Çocuklar kendilerine verilen hurmaları yutmuşlar çarçabuk; (*sümme cealâ yenzurâni ilâ ümmihimâ*) sonra başlamışlar analarının elindeki hurmaya bakmaya..."

Şimdi buradan neler çıkıyor değil mi, insan neler hissediyor. Biz şimdi bol bol, her şeyleri doyuncaya kadar yiyoruz ama, o zamanlar o kadar bolluk yoktu; sonra oranın mahsulü olan hurma da çok bol değildi. Peygamber Efendimiz üç tane verebilmiş. Çok cömertti Peygamber Efendimiz, olsa avuçla verirdi, doyuruncaya kadar verirdi. Demek ki o kadarcık var, üç tane vermiş.

"Çocuklar da, her zaman görmedikleri o hurmaları hemen yutmuşlar, çarçabuk yemişler. Sonra annelerine bakmaya

başlamışlar. (*Feşakkat temretehâ nısfeyni*) "Kadıncağız da elindeki son hurmayı ikiye bölmüş, yarısını birine vermiş, öbür yarısını diğerine vermiş." Yâni kendi hakkını da onlara dağıtmış, kendisi yememiş.

Hani, "Analar taş yesin!" mi derler, öyle işte... Annelik böyledir. Annelerin kalbine Allah öyle bir merhamet koymuştur. Kendisi yemez, çoluk çocuğuna yedirir. Kendisi giymez, çoluk çocuğunu kollamaya çalışır. Kendisi ölür, onları yaşatmaya çalışır. Kendisi uyumaz, onları uyutmaya çalışır.

Onun için, "İşte o şefkatinden, o merhametinden, Allah bu kadına rahmet etti." demiş.

Merhamet edene merhamet ederler. Merhamet etmeyene merhamet yoktur. İnsan merhametli olursa, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin merhametine, lütfuna, rahmetine nâil olur. Kendisi şefkat, merhamet etmeyen kimse de, Allah'tan hiç şefkat, merhamet beklemesin!

Bunun için buyrulmuş ki:[152]

كَمَا تَدِينُ تُدَانُ .

(*Kemâ tedînü tüdân*) "Nasıl muamele edersen, öyle muamele görürsün!" Başka bir şey yok yâni. İnsan ne ekerse, onu biçer; ne muamele yaparsa, onun karşılığını görür.

l. Peygamber Efendimiz'in Şefaati

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[153]

---

[152] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.20, no:11164; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.472, no:39083; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.114, no:15108.

[153] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.20, no:11164; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

قَدْ أُعْطِيَ كُلَّ نَبِيٍّ عَطِيَّةً وَكُلٌّ قَدْ تَعَجَّلَهَا ، وَإِنِّي أَخَّرْتُ عَطِيَّتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي ؛ وَ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْ أُمَّتِي لَيَشْفَعُ لِفِئَامٍ مِنَ النَّاسِ ، فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ ؛ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَشْفَعُ لِلْقَبِيلَةِ ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَشْفَعُ لِلْعُصْبَةِ ؛ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَشْفَعُ لِلثَّلاَثَةِ ، وَلِلرَّجُلَيْنِ ، وَلِلرَّجُلِ (حم. عن أبي سعيد)

RE. 333/10 (*Kad u'tiye külle nebiyyin atıyyeten*) "Her peygambere bir ihsan verildi. Her peygambere bir lütuf yapıldı Allah tarafından, bir ihsan verildi onlara: (*ve küllün kad accelehâ*) hepsi de o kendilerine veren ikramı değerlendirdiler, kullandılar. Haklarını, kendilerine verilen imkânı sarf ettiler. (*Ve innî ahhartu atıyyetî şefâaten li-ümmetî*) Ben bana verilen imkânı beklettim, ben onu kullanıp zâyî etmedim; ümmetime şefaat etmeye sakladım."

Demek ki, her peygamberin bir duası var müstecâb, istediği yapılacak, hepsi kullanmış o isteğini. Peygamber Efendimiz de ümmetine şefaat etmeye saklamış o imkânı. Onu, ümmetine şefaat etmekte kullanacak.

Şimdi hadis-i şerif devam ediyor da, bu hadis-i şerif ve emsâli, Rasûlüllah'ın şefaatine delâlet ediyor. Fakat bazı kimseler, nerelerden çıkartıyorlarsa şefaat yok diye bir iddia ortaya atmışlar. Yâni şefaat yok, şefaat yok diye... İşte hadis-i şerif... "Ben şefaat edeceğim!" diyor.

Hatta başka hadis-i şerif var:[154]

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.472, no:39083; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.114, no:15108.

[154] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.2, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*,

شَفَاعَتِي لأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم. د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس؛ ط. ه. ت. طب. ك. حل. ض. هب. وابن خزيمة عن جابر؛ خط. عن ابن عمر؛ قط. خط. عن كعب بن عجرة؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 306/3 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) "Benim şefaatim ümmetimin günahkârlarına, büyük günah işleyenlerine erişecek, onlara fayda verecek." buyruluyor.

Bunun gibi, sàlih kulların da şefaat hakkı var. Bu hadis-i şerifin devamında oraya işaret ediliyor:

(*Ve inne'r-racüle min ümmetî leyeşfeu li-fiâmin mine'n-nâsi feyedhulûne'l-cennete*) "Ümmetimden bir adam, bir cemaate, insanlardan bir topluluğa şefaat edecek de, o şefaatle cennete girecekler." Nasıl bir kimse bu? Demek ki evliyâullahtan, Allah indinde makbul bir kimseye de Allah imkân verecek, o da böyle bir cemaate şefaat edecek;

"—Yâ Rabbi! Bunları affeyle!" diye cennete girmelerine sebep olacak.

Meselâ, Allah-u a'lem, umarım ki; diyelim ki, böyle tarikatın büyüklerinden; meselâ Bahâeddîn-i Nakşibend, Abdü'l-kàdir-i Geylânî Hazretleri falan gibi böyle bir zât-ı muhterem, diyecek ki:

"—Ya Rabbi! Bunlar benim cemaatim, bunlar bana tâbî

---

c.14, s.387, no:6468; Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.1, s.258, no:749; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.6, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.8, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.7, s.261; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.1, s.166, no:236; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.386, no:6467; Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.1, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.3, s.201; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.11, s.189, no:11454; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

oldular. Sen bunları affeyle...”

Öyle guruba şefaati olanlar olacak.

(*Ve inne'r-racule yeşfau fi'l-kabîleti*) “Bazıları da bir kabileye şefaat edecek. ‘Ya Rabbi, bu benim kabilem.’ diyecek…” Kendisi Allah indinde makbul bir kimse; isteği kabul olacak ve o kabile affedilecek.

(*Fi'l-hadîs*) “Bir hadis-i şerifte geçmiştir: (*İnne usmâne leyeşfeu seb'îne elfen min ümmeti muhammed*) Osman, Ümmet-i Muhammed’den yetmiş bin kişiye şefaat edecek.” diye geçmiş.

(*Ve inne'r-racule yeşfeu li'l-asabetî*) “Ve yine bazı kimseler akrabalarına şefaat edecekler.” Bak derece derece... Kimisi büyük gruplara, kimisi kabileye, kimisi böyle akrabalarından bir gruba…

(*Ve inne'r-racüle leyeşfeu li's-selâseti*) “Kimisi üç kişiye, (*ve li'r-racüleynî*) iki kişiye, (*ve li'r-racüli*) bir kişiye şefaat edecek.”

Demek ki, insanların Allah indindeki mânevî mertebesinin yüksekliğine göre hepsinin bir şefaati olacak. Başta Peygamber Efendimiz’in bir şefaati var; o ümmetine şefaat edecek. Sonra ümmetinin sàlih kimseleri var. O salih kimseler de cemaatlerine şefaat edecekler. Sonra bazı kimseler kendi kavm u kabilelerine şefaat edecekler. Bazıları kendi akrabalarına şefaat edecekler, kabul edilecek. Derece derece böyle…

Demek ki bir hayırlı kimse, kendisini kurtardığı gibi, kendisinin yakınlarını da kurtarmaya sebep oluyor. O halde hayırlı kimselerin, Allah’ın sàlih, velî, mahbûb, makbûl kullarının eteğine yapışmak lâzım! Onların yanlarından, izlerinden ayrılmamak lâzım! Bak ahirette de, dünyada da nasıl faydası oluyor.

m. Balıklar ve Diğer Deniz Canlıları

Bu hadis-i şerif de balıklar hakkında: [155]

---

[155] Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.267, no:3; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.213, no:4608; Abdullah ibn-i Sercis RA’dan.

قَدْ ذُبِحَ كُلُّ نُونٍ فِي الْبَحْرِ لِبَنِي آدَمَ (قط. في الأفراد عن عبد الله بن سرجس)

RE. 333/11 (*Kad zübiha küllü nûnin fi'l-bahri li-benî âdem.*) "Her balık, insanoğlu için denizde kesilmiş sayıldı."

Biz koyunu kesmesek, başına bir tokmak vursak, bayıltsak, ölse; etini yiyebilir miyiz? Olmaz, yiyemeyiz! Kesmek lâzım, bizim şeriatımıza göre.

Biz meselâ, domuz eti yemeyiz; tamam, yasak, haram... Ama koyuna otomobil çarptı, kenara düştü, öldü... Sığıra otobüs çarptı, yolun kenarında devrildi, öldü... Yiyebilir miyiz? Yiyemeyiz... Kesilip kanı akıtılmayan hayvan, murdar olur bizim şeriatımıza göre; o da yenmez.

Öteki deniz... Ağı atıyorlar, denizden çıkartıyorlar balıkları; ne olacak şimdi bunlar? Onları Allah öyle şey yaratmış, sudan çıkınca ölüyorlar. Sanki hepsi kesilmiş gibi sayılıyor. Balıkların hepsi helâldir. Denizden çıkan balıkların hepsinin helâl olduğuna dair burada izahat var.

Denizin içinden, suyun içinden çıkan öteki hayvanlara gelince, bu hususta ulemâ üç kısma ayrılmış. Bu izahatı yazan Hocamız Gümüşhâneli Hazretleri, Rahmetullahi aleyh: Burada üç kavil var diyor:

(*Esahhuhâ*) "Bunların en sahihi, (*yahillu cemîuhâ li-misli hâze'l-hadîs*) bu ve buna benzer hadis-i şeriflerden dolayı, denizden çıkan her şey yenir." diyor. En sahih olan da budur diyor.

Gelelim ikincisine, isterseniz uzatmayalım, hemen söyleyelim: (*Ve's-sânî, lâ yahillu*) "Hiç caiz olmaz, balıktan gayrisi caiz olmaz." diyen insanlar da varmış.

(*Ve's-sâlisü, yahillu mâ lehû nazîrun me'kûlün fi'l-berri*)

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.432, no:40981; *Câmiu'l-Ehâdîs,* c.XV, s.121.

“Karada emsâli olup da, o emsâli yenilen, denizde de yenilir; karada yenilmeyenin, denizdeki emsâli de yenilmez.” demiş.

Buradan da bir benzetme yaparak demiş ki: “Meselâ, deniz aygırı yenir. Çünkü dünyada, karada aygır yenilebiliyor. Meselâ, deniz koyunu varmış, deniz şusu, busu yenir de deniz köpeği yenmez, deniz hınzırı yenmez, deniz eşeği yenmez. Karadaki emsalleri yenmeyince, denizdeki emsalleri de yenmez.” demiş.

Tabii ilkini sahih gördü Hocamız, dedi ki: (*Min men kàle bi'l-kavli'l-evveli*) “Bu ilk söze kanaat besleyen, o kanaatte olanların içinde kimler vardır? Ebû Bekrini's-Sıddîk ve Ömer ve Osman ve İbn-i Abbas; vardır. *Radıya'llàhu anhüm ecmaîn...*”

(V*e ebâha mâliku eddiftea*) “Malikî mezhebinin kurucusu İmam Mâlik, ‘Kurbağa da yenilebilir.’ demiş.” Hani duyuyoruz ya, Fransızlar kurbağa eti yiyorlarmış, ötekiler şunu yiyormuş, bunu yiyormuş diye… İşte yeri geldi, böyle meraklı bir mevzuu… Onun için izah ediyorum.

Bizim mezhebimize gelince: (*Ve kàle ebû hanifete: Lâ yahillü gayri's-semeki*) “*Semek*'ten, yâni balıktan gayrisi helâl olmaz. Balıktan başkası yenmez!” demiş bizim imamımız Ebû Hanîfe Hazretleri diye, izahatı bu şekilde aktarmış.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi hayırlı ilimlerle mücehhez eylesin! Bildiklerimizi tatbik edip rızasına vasıl olmayı cümlemize nasib eylesin. Şu fani, dâr-ı dünyada ahiret hayatı için sermaye biriktirmeyi, vakitleri boş geçirmemeyi, rızasına uygun işleri işleyip sevdiği razı olduğu bir kul olarak kendi huzuruna kavuşmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin!

Fâtiha-i şerîfe, mea'l-besmele!

23. 05. 1982 - İskenderpaşa Camii

14. FELÂH BULACAK KİMSELER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emma ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitabi kitabu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl...

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَخْلَصَ قَلْبَهُ لِلإِيمَانِ ، وَجَعَلَ قَلْبَهُ سَلِيمًا ، وَلِسَانَهُ صَادِقًا ، وَنَفْسَهُ مُطْمَئِنَّةً ، وَخَلِيقَتَهُ مُسْتَقِيمَةً ، وَأُذُنَهُ مُسْتَمِعَةً ، وَ عَيْنَهُ نَاظِرَةً ؛ فَأَمَّا الأُذُنُ فَقَمِعٌ ، وَ أَمَّا الْعَيْنُ فَمُقِرَّةٌ لِمَا يُوعَى الْقَلْبُ ، وَ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ جَعَلَ اللهُ قَلْبَهُ وَاعِيًا (حم . هب . وابن سني ، وابو نعيم عن أبي ذر)

RE. 333/12 (*Kad efleha men ahlesa kalbehû li'l-iman...*) *İlâ âhiri'l-hadîs. Sadaka rasûlü'llàh, fi mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Peygamberimiz, Efendimiz Muhammed-i Mustafa SAS Hazretleri'nin mübarek ehàdîs-i şerifesinden bir miktarını şurada sizlere izah etmeye çalışacağım.

Hadis-i şeriflerin açıklanmasına, izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Efendimiz Muhammed-i Mustafa SAS

Hazretleri'nin mübarek ruh-u saadeti için, sonra sair enbiya ve mürselînin ruhları için, bütün evliyaullahın ruhları için, Peygamber SAS Efendimiz'in ashabının, din büyüklerimizin; ve hâsseten ashab-ı kiramdan Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtaza'dan müteselsilen efendimiz, hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevi'ye kadar güzeran eylemiş olan cümle sâdât-ı turuk-ı aliyyemizin ruhları için, hülefasının ve müridlerinin ruhları için;

Bu eserin müellifi Gümüşhanevî Ahmed Ziyaeddin Efendi Rh.A'in ruhu için ve bu eserin içindeki hadisi şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemanın ve ravilerin ayrı ayrı ruhları için;

Uzaktan ve yakından, bu hadisi şerifleri dinlemek üzere, şu mescide cem olmuş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş cümle yakınlarının ve sevdiklerinin ruhları için;

Hayatta olan bizlerin de sıhhat, afiyet ve saadet, selâmet üzere yaşayıp, iman-ı kamil ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne mülâkî olmamız, iki cihanda aziz olmamız için bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım!

....

Sadece baş cümlesini okumuş olduğum bu uzun hadisi şerifte, Peygamber SAS Hazretleri, müslümanların nasıl olması gerektiği hakkında bize işaretler vererek buyuruyor ki:[156]

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَخْلَصَ قَلْبَهُ لِلإِيمَانِ ، وَجَعَلَ قَلْبَهُ سَلِيمًا ، وَلِسَانَهُ صَادِقًا ، وَنَفْسَهُ مُطْمَئِنَّةً ، وَخَلِيقَتَهُ مُسْتَقِيمَةً ، وَأُذُنَهُ مُسْتَمِعَةً ، وَ عَيْنَهُ نَاظِرَةً ؛ فَأَمَّا الأُذُنُ فَقَمِعٌ ، وَ أَمَّا الْعَيْنُ فَمُقِرَّةٌ لِمَا يُوعَى الْقَلْبُ ، وَ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ جَعَلَ اللهُ قَلْبَهُ وَاعِيًا (حم. وابن سني ،

[156] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.147, no:21348; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.401, no:17721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.216; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.177, no:1141; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.68, no:255; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.115, no:15110.

(وابو نعيم عن أبي ذر)

RE. 333/12 (*Kad efleha men ahlesa kalbehû li'l-îmân...*)

(*Kad efleha*) "Felâh buldu, muhakkak ve muhakkak felâh buldu." Kim? Şu şu şu sıfatlara sahip olan kimseler muhakkak felâh buldular. Sayacak o sıfatları...

Felâh ne demek? İnsanın fevze nail olması, korktuklarından emniyette olup, umduğu güzel neticelere nail olması, onları elde etmesi demek. Yani güzel netice, hüsn-ü akıbet sahibi olur şöyle olan kimseler diye o sıfatları sayacak Efendimiz SAS.

Felâh bulanlar kimler?

a. Kalbini İman İçin Halis Kılan

مَنْ أَخْلَصَ قَلْبَهُ لِلإِيمَانِ،

(*Men ahlesa kalbehû li'l-îmân*) "Kalbini iman için halis kılan felâh buldu."

Cümle cümle izah edip yürüyelim. Şimdi insanın kalbini iman için halis kılmak ne demek?

İnsanın kalbi, gönül dediğimiz bütün hislerinin kuvvetlerinin merkezi olan o varlığı, o latifesi ma'rifetullah ve muhabbetullah makamıdır. İnsanın asıl vazifesi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmek, tanımak ve onu sevmektir. Kalp nazargâh-ı ilâhidir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nazar ettiği yerdir. Tecelligâh-ı ilâhîdir. Bizim gayb alemini bilme vasıtamızdır. Tanıma vasıtamızdır. Onun yeri, onun içi imana mahal olmaktır. Onun mevkii imana mahal olmaktır. Kalbe layık olan içinde iman olmasıdır. İçinde nifak olmamasıdır, fısk-ı fucur olmamasıdır. Kötü duygular, kötü hisler olmamasıdır.

Kim bütün bunları kalpten def eder de o kalbini sırf Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne imana tahsis edebilirse, yani kalbi serapa, her tarafı dopdolu iman olursa, içinde başka bir şey kalmaz ise, halis olursa, içeride başka bir katışık olmadan sadece iman bulunursa, işte o kimse felâh bulmuştur.

O zaman bizim içimizde neler var? Tabi biz onu kolay kolay bilemeyiz ama, pek çok şeylerin de kalbimizde kaynaştığı, kıvrandığı, oynaştığı bir gerçektir. Yani çok balıkların böyle bir suyun içinde oynaştığı gibi bizim gönlümüzden neler dolaşır, neler geçer, neler düşünürüz? Böyle olmayacak. Kalp imana tahsis edilecek ve masivalllahtan tahliye edilecek, tathir edilecek temizlenecek Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne imanın mahalli olacak orası.

Sür çıkar ağyârı dilden, tâ tecelli ede Hak;
Padişah konmaz saraya, hàne mamur olmadan...[157]

---

[157] Şemseddîn-i Sivâsî'ye (1520 - 1597) ait şiirin tamamı şöyle:

Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan
Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pürnûr olmadan

Sür çıkar ağyârı dilden tâ tecellî ede Hakk
Pâdişâh konmaz saraya, hâne mamûr olmadan

Hakk cemalin Kâbe'sini kıldı âşıklar tavaf
Yerde Kâbe, gökyüzünde Beyt-i ma'mûr olmadan

Sen müyesser eyle Yâ Rab bizlere beyt'in tavâf
İlmin ile âmil eyle vâde tekmil olmadan

Mest olanların kelâmı kendiden gelmez veli
Ya niçin söyler ene'l-Hak, kişi Mansûr olmadan.

Mest olup meydane geldim ta ezelden ta ebed
İçmişem aşkın şarabın âb-ı engûr olmadan

[Biz ricâliz, gelmişiz, kim gör ezelden tâ-ebed;
İçmişiz aşkın şarâbın, âb-ı engûr olmadan.]

"Mûtû kable en temûtû" sırrına mazhar olan*
Haşr-ü neşri bunda gördü nefha-i sûr olmadan

Âşıkın çok derdi amma sırrın izhâr eylemez
Söylemesi terk-i edeb çünki destûr olmadan

Bir acaîb derde düşmüş tutuşur Şemsî müdâm
Hakk'a makbûl olmak ister, halka menfûr olmadan.

Sen bu temizliği yapmadan Allah-u Teàlâ Hazretleri o pis, çirkef yere tecelli etmez. Padişah, hane mamur olduğu zaman, süslenip zînetlendiği zaman, temiz pak olduğu zaman gelir, konar, misafir olur. Mezbeleye padişah misafir edilir mi? Edilmez. O mânâdan hareketle şair diyor ki: "Sen kalbini masivallah pisliklerinden temizle ki, hane mamur olmadan padişah gelip misafir olmaz." diyor.

Eğer Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin tecellisine nâil olmak istiyorsan; ma'rifetullaha, muhabbetullaha ermek istiyorsan; kalbinin sadık bir yakîni olmasını, kuvvetli ve tereddütsüz bir imanın olmasını istiyorsan, masivallahtan pâk edeceksin. Kalbini Allah'a imana tahsis edeceksin. Gönlüne başka bir şey sokmayacaksın. Gönle gaye olarak bir başka şey girmeyecek; dünyalık girmeyecek, menfaat girmeyecek, hırs girmeyecek, kin girmeyecek, tamah girmeyecek. Çeşit çeşit kötü huylar, duygular var. Günahlarla kirlenmeyecek kalbin... Sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tahsis edilmiş olacak.

Yapabiliyor musun böyle? Bilmiyorum yapabilir misin yapamaz mısın, ama yaparsan, (*Kad efleha men ahlesa kalbehu li'l-îmân*) "Kalbini böyle imana tahsis edebilen kimse felâh bulmuştur." diyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki içindeki başka niyetleri, başka arzuları, başka duyguları atmaya çalışacaksın, def etmeye çalışacaksın. İman dolacak için, sadece iman dopdolu olacak. Başka bir şeye yer kalmayacak. Çünkü halis olacak, katışık olmayacak. Yani şurasında iman var, burasında hırs var. Şurasında Allah sevgisi var, bu tarafta dünya sevgisi var; olmaz. Katışık oldu, katışık olmaz. Saf olacak, pak olacak.

b. Kalbini Selâmette Kılan

وَجَعَلَ قَلْبَهُ سَلِيمًا ،

(*Ve ceale kalbehû selîmen*) "Kalbini selâmette kılan felâh buldu."

Tabii vasıfları sayacak Arap dilinin kaidesine göre. Şu

kimseler felâh bulmuştur ki, kalbini imana tahsis etti, halis kıldı. Ondan sonra kalbini selim kıldı, ondan sonra şöyle yaptı diye sıfatları sayacak. (*Ve ceale kalbehû selîmen*) Kalbini selim edecek. Kalb-i selim sahibi olacak.

Ne demek selim kalp? Kalp hastalıklarından, mânevî hastalıklardan kötü huylardan temiz olacak, berî olacak. Emrâz-ı kalbiyye, kalp hastalıkları olmayacak kalbinde. Kalbinde kalp hastalıkları olmayacak.

Şairin birisi de demiş ki:[158]

Sanma ey hâce ki, senden zer ü sîm isterler;
Yevme lâ yenfeûda, kalb-i selîm isterler.

---

[158] Bağdatlı Rûhî (ö.1605)'ye ait şiirin tamamı şöyle:

Sanma ey hàce ki, senden zer ü sîm isterler;
Yevme lâ yenfeu'da kalb-i selîm isterler.

Berzah-ı havf ü recâdan geçegör, nâ-kâm ol;
Dem-i âhirde ne ümmîd ü ne bîm isterler.

Alem-i meh u hurşîd ü felekte hergiz;
Ne mühendis, ne müneccim, ne hekim isterler.

Alem-i keşf-i meânide çok esrar açılır;
Giremez nefs-i gâzab, anda halîm isterler

Sâkin-i dergeh-i teslîm-i rıza ol dâim
Ber murad etmeğe, hizmette mukîm isterler

Unutup bildiğini, àrif isen nâdân ol;
Bezm-i vahdette ne ilim, ne alim isterler.

Harem-i ma'nîde bîgâneye yol vermezler;
Aşinâ-i ezelî, yâr-i kadîm isterler.

Cürmünü mu'terif ol, tàate mağrur olma;
Kî şifâhàne-i hikmette sakîm isterler.

Kible-i ma'nîyi fehm eylemeyen kecrevler;
Sehv ile secde edip, ecr-i azîm isterler.

Ezber et, nükte-i esrâr-ı dîli ey Rûhî;
Hàzır ol, bezm-i ilâhide nedîm isterler.

Bunun mânâsı ne? “Ey efendi sakın tahmin etme, zannetme ki sana ahirette, ‘Paran var mı? Altının gümüşün var mı?’ diye para soracaklar, para isteyecekler. Ahirette ne isterler? Kalb-i selim isterler. Selamette olan hastalıklardan uzak, sapasağlam sıhhatli bir kalp ile gelebildin mi? Sağlam bir gönül ile, hastalıksız bir gönül ile gelebildin mi? Gönlünü hastalıksız edebilmişse bir insan, selâmette edebilmiş ise, o zaman felâh bulur.”

Tabii, bunların arkasından bir sürü sorular insanın aklına hücum ediyor: Ben doktor değilim ki, nasıl tedavi edeyim kalbimi? Nasıl hastalığa tutturmayayım? Nasıl olur da kalp hastalıklardan uzaklaşır? Nasıl olur da kalpten öteki şeyler atılır?

Haa, sen bunu merak edersen, bulursun. Çünkü kim bir şeyi talep eder de, o talep ettiği şeyi elde etmek için uğraşırsa, Allah onu ona erdirir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin dergâhında *lâ* yoktur, hayır yoktur. Allah-u Teàlâ Hazretleri, kendisine iltica eden bir kulu eli boş çevirmez. Cömerttir çünkü; cömertlerin en cömerdidir. Sen Allah-u Teàlâ Hazretleri’nden isteyeceksin, o da vermeyecek? Görülmüş şey değil, yani olmuş bir şey değil.

“—Pekiyi, birçok mahrum insanlar var, neden?”

İstemesini bilmiyor cahil, istemiyor ki. Yani istemiyor, aramıyor. Böyle bir şeyin ihtiyaç olduğunu anlayıp da aramıyor. Arayan Mevlâsını da bulur demişler ya. Ne ararsa, kim neyi ararsa, o aradığını bulur. Bir kere bunun kaidesi bu. Candan istersen, Allah ihsan eder.

Haa bunun ötesinde tekniği nedir? Yâni, “İstiyorum da, biraz da nasıl olduğu hakkında bilgi ver!” filân diyecek olursan, o zaman bu bir eğitim işidir, terbiye işidir. Yâni, eğiteceksin.

Nasıl yırtıcı bir kuşu alıyorsun, terbiye ediyorsun. Ediyorlarmış eskiden, bilmiyorum şimdi de var mıdır?

Bileğine tutuyor, konduruyor kuşu. Doğan kuşu, şahin kuşu neyse, ava gittiği zaman avı yakalayıp getiriyor. Yırtıcı bir hayvandı. O yırtıcı hayvan, ayağında ip yok; nasıl oldu da söz dinleyen bir hayvan haline geldi? O kuşu yakalayıp niye getiriyor sahibine? Terbiye ile.

At terbiye edilir, kuş terbiye edilir, çeşit çeşit mahlûklar hepsi

az çok bir terbiyeden geçiriliyor. Sirklerde görüyoruz, hayvanlara ne hünerler yaptırıyorlar; fillere, aslanlara... Çemberin içinden atlattırıyorlar, topun üstünde yürüttürüyorlar... Çeşit çeşit... Neyle oluyor? Terbiye ile oluyor.

O hayvancıklar, pek çok kabiliyetler bakımından bizim altımızdadır. Seviye itibarı ile çok düşüktürler. O hayvancıklar, o terbiye ile birçok şeyleri yapabiliyorlar ya, işte insanoğlu da terbiye ile birçok şeyleri elde eder.

Bunun da bir yolu, yöntemi, usulü vardır. İnsan o usûle riayet edince, maksadına ulaşır. Kalbin selim olmasının çarelerinden birisi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmektir. Hadis-i şerifte geçti ki:

لِكُلِّ شَيْءٍ دَوَاءٌ ، وَدَوَاءُ الْقُلُوبِ ذِكْرُ اللهِ

(*Li-külli şey'in devâün*) "Her şeyin çaresi var, ilâcı var. Her hastalığın bir ilacı var, bir devası vardır. (*Ve devâü'l-kulubi zikru'llàhi*) Kalplerin devası da, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin zikridir, Allah'ı zikretmektir."

İnsan Allah'ı zikir ede ede, kendi içinde bilmediği bir takım hadiseler cereyan eder. Sonunda kalbinde bir ışık parıldamaya başlar, bir nur yanmaya başlar. Yavaş yavaş bir şeyler kıpırdanmaya başlar. Yavaş yavaş gönlü yumuşamaya başlar. Yavaş yavaş gözü yaşlanmaya başlar, duygulanmaya başlar. Yerinde duramaz bir hale gelmeye başlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni sevmek ne kelime, yolunda kurban olmak ister. Yani o hale gelir yavaş yavaş... Onun esrarını biz anlarız veya anlayamayız.

Demek ki çarelerinden birisi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikretmekmiş. Ondan sonrada tabii ilerideki bir hadis-i şerifte izahatı gelecek. Çeşitli teknikler, metotlar ile insanın hastalıklarının tedavisi yapılır. Şimdi bu cümleyi böyle bu kadar bırakıp geçelim. Demek ki kalbi hastalıklardan tedavi etmemiz lâzım veyahut hastalıklardan korumamız lâzım. Hasta değilse hijyen, koruyucu hekimlik, hıfzıssıhha... Hasta değilse hastalıklardan koruyacağız, hasta ise tedavi edeceğiz. Hastalığını

giderecek ilaçları arayacağız.

c. Dili Sàdık Olan

وَ لِسَانَهُ صَادِقًا ،

(*Ve lisânehû sàdıkan*) “Dilini de doğru bir dil eyleyen.”

Üçüncü kademesi, hadis-i şerifteki cümlelerin üçüncüsü. “Şu kimse felah buldu ki; kalbini imana tahsis eyledi, kalbini selim bir kalp eyledi, (*ve lisânehû sàdıkan*) dilini de doğru bir dil eyledi.”

Dilin doğruluğu, gönlün doğruluğunun işaretidir. İnsanın kalbi temiz oldu mu, sözleri çok rahat söyler. Tertemiz konuşur. Hiç pervasız konuşur. İçi temiz çünkü... İçinde art niyetler oldu mu, lafı geveler, döndürür dolaştırır.

“—Dilinin altında bir şey var! Söyle, dilinin altında ne var? Çıkart ağzından şu baklayı!” dersin.

Yani öyle demişizdir hep, tarihte öyle geçmiş kültürümüzde....

İnsanın içi temiz oldu mu kalbi de doğru olur. Kalbini doğru yaptı mı, dilini doğru söylemeye alıştırdı mı, o da yavaş yavaş için temizliğine vesile olur. Bir insan doğru sözlülüğü kendisine prensip edinse, bugünden itibaren, şu andan itibaren yalan söylemeyeceğim dese, tersine geriye doğru kalbinin ıslahına vesile olur bu. Neden?

Hadis-i şerifte bildiriliyor ki, doğru söyleyen insan, sorulduğu zaman doğruyu söyleyip de mahcup olacağı şeyleri yapmamaya başlar. Bunu bana sorarlar, ben de doğru söyleyeceğim; binaen aleyh ayıp olur. Neticede o işi yapmaz. Böylece doğru sözlülüğü, doğru halliliğine, doğru kalpliliğine ve iyi noktaya götürür insanı...

Meşhur bir hadis-i şerifte zikrediliyor ki, Tevbe Sûresi’ndeki:

وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا... (التوبة:١١٨)

(*Ve ale’s-selâseti’llezîne hullifû*) [Ve seferden geri bırakılan üç kişinin de tevbelerini Allah kabul etti.] (Tevbe, 9/118) ayet-i kerimesinin izahındadır bu hadise... Peygamber Efendimiz sefere

çıktı. Sefere çıkmadan önce, “Ey ashabım, hazırlanın!” dedi. Herkes hazırlandı, günü gelince sefere çıktılar. Bazı kimseler çıkamadı. Neticede Peygamber Efendimiz seferini yaptı. Sıcak bir mevsimde, uzun bir sefer yaptı. Döndü, Medine-i Münevvere’ye geldi. Sefere gitmeyip Medine’de kalanlar huzuruna geldiler. El öpüp, etek öpüp, hoş geldin deyip herkes bir mazeret uydurdu. Gidemeyenlerin bir kısmı birer mazeret uydurdular. Peygamber Efendimiz kabul etti mazeretlerini, bir şey demedi.

Yalnız Kâ’b ibn-i Mâlik RA ile iki kişi [Mirâre ibn-i Rabî ve Hilâl ibn-i Ümeyye] geldiler. Kâ’b ibn-i Mâlik edip ve şair bir kimse idi. Dedi ki:

“—Yâ Rasûlallah! Bir mazeret uydurmak icap etse, bu işi beceririm, çok güzel yapabilirim bu işi. Uydururum bir mazeret, söylediğim şey denk düşer ama, doğru düzgün bir mazeretim yok... Şu gün hazırlanırım, bu gün hazırlanırım diye diye hazırlığı geciktirdim.” dedi.

Bak, oradan bir kötü huy çıkıyor ki, insan bir hayrı geciktirince arkası fenaya varıyor. Hayrı çabuk yapmak lazım!

“—Ondan sonra siz ordunuzla Medine-i Münevvere’den yola çıktınız. ‘Benim atım hızlı koşar, arkalarından yetişirim!’ dedim. Gene gevşek davrandım. Ondan sonra, işte koştururum falan derken daha geç kaldım. Neticede, ‘Artık yetişemem!’ diye arkanızdan gelmedim. Böylece beni nefsim, şeytan oyaladı, aldattı. Gelmemeye de niyet etmemiştim ama, netice itibari ile oyalana oyalana gelememe durumuna düştüm. Suçum neyse, cezamı çekmeye razıyım!” gibi bir ifade ile halini doğru söyledi.

Hani, “Doğru sözlülüğün neticesini, bir hikâye ile anlatalım!” diye olmuş olan bu hadiseyi anlatıyoruz. Kur’an-ı Kerim’de de ayet-i kerime var bu hususta...

Böyle deyince, Peygamber Efendimiz ona hiç cevap vermedi. Ötekilerin mazeretine mukabele etti, bir şeyler söyledi, bir kaç söz söyledi de, bu zatın ve öteki iki arkadaşının sözlerine hiç bir şey demedi, sustu. Neden? Vahiy bekliyor Peygamber Efendimiz.

“—Bu kimselere nasıl bir muamele yapalım? Allah-u Teàlâ Hazretleri bakalım ne emir buyuracak?” diye bekleme durumuna girdi.

Bir zaman sonra dedi ki:

“—Bu şahıslara selâm vermeyin, konuşmayın!”

Kestiler ashab-ı kiram selâmı, sabahı... Kimse konuşmamaya başladı. Günler geçiyor, kimse selâm vermiyor.

Bir zaman sonra:

“—Hanımları da ayrı dursunlar onlardan!” diye haber gönderdi.

Aile münasebeti de kesildi. Böylece iki aya yakın bir zaman geçti. Elli üç, elli dört gün geçti. Dile kolaydır. Ayet-i kerimede bildiriliyor ki:

حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ (التوبة:١١٨)

(*Hattâ izâ dàkat aleyhimü'l-ardu bimâ rahubet*) “Yeryüzü, bunca genişliğine rağmen onlara dar geldi.” (Tevbe, 9/118) deniliyor. Dünya başlarına daraldı yâni.

Bir ay geçti, kırk gün geçti, epeyce bir zaman böyle geçti; dünya başlarına dar geldi bu üç kişinin... Ama sonunda 50. günün sabahında, (*Ve ale's-selâseti'llezîne hullifû*) “Seferden geri kalmış o üç kişiye de Allah tevbe nasib etti, tevbelerini kabul etti, onları temize çıkardı!” (Tevbe, 9/118) diye Tevbe Sûresi'ndeki bu ayet-i kerime nazil oldu. Hatta bak Tevbe Sûresi diyoruz. Sûreye adını vermiş oluyor bu hadise.

Peygamber SAS Efendimiz, sabah namazından sonra durumu ashabına bildirdi.

O sırada, Kâ'b ibn-i Mâlik RA namaz kılıyormuş bir damın üstünde Medine'de… Sel' Dağı'nın tepesinden birinin yüksek bir sesle: “Ka'b ibn Mâlik müjde, müjde!” diye bağırdığını duymuş. Başka birisi de at koşturarak müjdeli haberi ulaştırmış:

“—Müjde! Hakkında ayet indi, hadi gel!” filan diye sevinerek haber vermişler.

Neticede geldiler, Peygamber Efendimiz onları tebrik eyledi. Bunlar hakkında inen ayet-i kerimede buyruldu ki:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (التوبة:١١٩)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'tteku'llàhe ve kûnû mea's-sàdıkîn*) "Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve doğru sözlü, sàdık kimselerle beraber olun!" (Tevbe, 9/119)

Öteki yalan söyleyenlere, bahane uyduranlara Allah tevbe nasip etmedi. Zahirlerine göre durumları idare edildi. Çünkü münafıklık yaptılar. Münafıklıklarına göre onlar öyle geldiler, öyle gittiler ama, bu üç doğru sözlü insan sonunda büyük mükâfata nâil oldu. Kur'an-ı Kerim'de bildiriyor Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Bunlara da tevbe nasib ettim!" diye. Garantiye aldılar yâni, doğru sözlülüklerinden dolayı...

Ondan sonra da müslümanlara doğru sözlülük emrediliyor. Onun için, bizim özümüzün sözümüzün doğru olması lâzım! Dobra dobra, mert, sözümüzün eri olmamız lâzım! Sözümüze güvenilmesi lâzım!

"—Senede sepete lüzum yok! Bu sözü söyledin mi sen?"

"—Söyledim, tamam."

Bitmeli yâni. Adam bize itimad etmeli, "Ölür de yalan söylemez, yanlış söylemez!" demeli.

Yalanın iki üç yeri var. Harpte doğru söylenmez, tamam.

"—Benim müfrezemde doksan kişi var, şu dağın arkasına saklı!" dersen, tabi düşman gelir saldırır.

Harpte söylenmez bir. Efendim bir iki yerde daha var: İşte iki kişinin arasını barıştırmak için, karı kocanın arasını düzeltmek için. Oralarda caiz görülmüş, ara düzelsin diye. Müslümanların arası düzeltilsin diye bazı sözler söylenmesi caiz... Onun dışında doğru sözlü olacağız.

İnsan dilini de doğru sözlü yaptı mı, demek ki geriye doğru tesir ediyor doğruluk. Geriye doğru tesir ediyor. Üçüncü kademesi bu...

d. Nefsi Mutmain Olan

وَنَفْسُهُ مُطْمَئِنَّةً ،

(*Ve nefsehû mutmainneten*) "Nefsini, ruhunu mutmainne eden de felâh buldu."

Mutmain ne demek? Sâkin demek, huzurlu demek... İnsanın içi ya çırpınır. Mesela; bir seyahatten evvelki halinizi düşünün, veyahut bir imtihana girmeden önceki halinizi düşünün! Sinirlenir insan, yani asabı havaya kalkar. Huzursuz olur, sükûnu kalmaz yâni, kararı kalmaz, sinirli olur.

İçi sakin olursa, işte ona itminan sahibi insan derler. İnsan nefsini mutmainne ederse; sâkin, asûde, berrak, durgun, engin bir nefsi olursa insanın, o da felah bulur.

Bu nasıl olur? Bir kere Allah'ı zikretmekle olur. Allah-u Teàlâ Hazretlerinin kazasına, hükmüne razı olmakla olur. Hüküm onun, dilerse yaşatır dilerse öldürür. Bir zaman gelecek, öleceğiz. Ne isterse öyle yapar. Teslim olursa, telaşı kalmaz. İşte o teslimiyet hali, kuzu gibi. Yunus Emre ondan diyor. "Koyundan yavaş gerek!" diyor ya ilâhide...

Derviş bağrı baş gerek,
Gözü dolu yaş gerek,
Koyundan yavaş gerek,
Sen derviş olamazsın!

Dervişin bağrı yaralı olacak. Gönlü kırık olacak. Şöyle kırık gönüllü olacak, yaralı gönüllü olacak. Gözü yaşlı olacak, hassas olacak. Çiçeğe bakacak, gözü yaşaracak. Bir güzel ayet-i kerime, hadis-i şerif duyduğu bir söz işittiği zaman kalbi yumuşayacak. Gözünden yaşlar akacak.

Efendim koyun gibi yavaş olacak, yumuşak başlı olacak. Kurt gibi yırtıcı olmayacak. Keçi gibi inatçı olmayacak... Hayvanların her birinin bir huyu var, bir şeye benzetiyoruz. Koyun gibi sakin huzurlu olacak.

e. Huyu Güzel Olan

وَخَلِيقَتَهُ مُسْتَقِيمَةً ،

(*Ve halikatehu mustakîmeten*) "Huyunu, tabiatını doğru yaparsa, doğru huylu olursa, o da felah buldu."

Tabii aslında bütün bunların izahını yaptıktan sonra, dönüp

hadis-i şerifi bütün olarak söyleyeceğiz. Bunların hepsi peş peşe olacak insanda demektir bu. Demek ki, huyumuzu da doğru huylu olacağız. Özü sözü doğru kimse olacağız.

Umumiyetle bizde bu asırda İslamiyet'in öğretilmesi biraz aksadı. Müslümanlığın eğitimi, yani babaların evlatlara İslamiyet'i öğretmesinde aksamalar oldu bu asırda. Biraz aile başka söyledi, mektep başka söyledi. Yirminci Yüzyıl'dayız bilmem hurafedir, gericiliktir, ilericiliktir. Avrupa'da böyle değil, Amerika'da şöyle falan derken bir bocalama oldu. İnsanlar imanı, küfrü, böyle İslâmiyet'i doğru düzgün evlatlarına öğretemediler. Öğretecek müesseseler de kalmadı.

İnsan güzel huylu olmayı nereden öğrenecek? Söyleyin bakalım. Yalan söylememeyi nereden öğrenecek? Cömert olmayı nasıl öğrenecek? Halim selim olmayı nereden öğrenecek? Hani güzel huyları kimden öğrenecek? Bunu mektebi neresi? Güzel Huy Mektebi var mı? Güzel Ahlak Mektebi diye mektep var mı? Yok.

Mekteplerde bilgi öğretiliyor. Bilgi başka, tatbikat başka... İlim başka, amel başka. İnsan sigaranın kötü olduğunu bilir ama gene sigara içebilir. Bilmek şey yapmıyor. İnsan kumarın zararlı olduğunu bilir gene kumar oynayabiliyor, görüyoruz. İçkinin zararını bilir gene içki içebiliyor, görüyoruz. Olmayan şeyler değil. Demek ki bilmek yetmiyor, bir de huy olarak insanın yapması lazım.

İşte bizim asrımızda böyle bir eğitim öğretim karışması oldu. Öğretme yapılıyor da eğitme yapılmıyor. İslâmiyeti öğreniyor muyuz? Öğreniyoruz. Mesela imam hatip okulları var, yüksek İslâm enstitüleri var, ilâhiyat fakülteleri var. Okutuyoruz kitapları cilt cilt, kalın kalın kitaplar. Arapça, Farsça bilmem Osmanlıca. Aç oku bilmem ne. İlim başka, tatbikat başka. O öğrendiğini o adam tatbik etti mi, etmedi mi diye biz hoca olarak sormuyoruz ona. İmtihanda soruyu soruyoruz, yazılıda cevap verdi mi, isterse ahlaksızın en aşağısı olsun. On numara alıp geçebiliyor. Bilgiyi söyledi mi geçiyor. İsterse kâfir olsun, Avrupa'dan gelsin bizim mektebimize girmiş olsun. Sorulara cevap verdi mi kâfir olduğu halde geçiyor. Ama ahlâk, onu kontrol etmiyoruz edemiyoruz. Edemediğimiz için unutulmuş bu iş.

Şimdi müslümanlık nedir diye sorsan, müslümanlığı namazdan ibaret sanıyor insan. Hacca gitmekten ibaret sanıyor, zekât vermekten ibaret sanıyor. Huy, ahlâk tarafına pek yanaşmıyor. Hani müslüman doğru sözlü olacak, hani müslüman iyiliksever olacak, halim selim olacak, sabırlı olacak, şükürlü olacak, cömert olacak, adaletli olacak, şecaatli olacak, kahraman olacak, yılmayacak, perva göstermeyecek... O huylar nerede?

Onlar kitaplarımızda yazmadığı için, ilmihalimizde suların hükümleri, guslün, abdestin adabı erkanı, namazın sünnetleri, farzları anlatılıp da kalbe ait ameller, niyetler, huylar öğretilmediğinden, sanki onlar yokmuş gibi sanılmaya başlandı. Halbuki eskiden bunlar çok güzel öğretilirdi. Onların eğitimi kapatıldığı için, şimdi hakikaten tam bizim eğitim sistemimize uygun bir zümre meydana çıktı.

Adam namaz kılıyor, hacca da gitmiş, zekât da veriyor. Gel velâkin fötr başında, kravat boynunda; eğlence yerlerine gider, o da lâzım, o da lâzım der. Sen benim kalbime bak der. Hem dünyayı, hem ahireti beraber yürütmek lâzım der. Arkadaşlarını kırar geçirir, ticarette hile hud'a yapar. Haramları irtikâp eder. Acaip bir şey yani. Garip bir manzara gösteriyor müslümanlar…

Böyle olmayacak. Müslümanlık güzel ahlâk ile insanın üzerinde görülecek. Sen müslüman mısın? Müslümanım. Nereden belli? Arkadaşların seni seviyor mu? Evinde geçimin iyi mi? Çoluk çocuğuna muamelenden ne haber? Komşuların senden memnun mu? Bir yere gittiğin zaman, gelmenden memnun oluyorlar mı? Bir yerden gittiğin zaman, arkandan gittin diye üzülüyorlar mı; yoksa, oh yarabbi kurtulduk mu diyorlar? Yani bunların, bu soruların cevabıdır senin hakikaten müslüman olup olmadığının anlaşılması.

Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri insanı yarın öteki müslümanların şehadetine göre muameleye tabii tutacak. Öteki Müslümanlar, "Bu iyiydi yâ Rabbi!" dedi mi, Allah-u Teàlâ Hazretleri bildiğini koyacak bir kenara, Müslümanların o şahitliğine göre o kimseye muamele edecek.

Onun için, güzel huylu olacağız. Güzel huyu artık bilmiyorum, ne kadar anlatsam herhalde ifade edemem. Bizim huyumuzdan hayranlık duyacak, kâfir de olsa, Yahudi de olsa Ermeni de olsa,

komşumuz hayran kalacak. "Yahu o adam melek gibi adamdır, iyiliksever adamdır." Öldüğü zaman, "Allah rahmet eylesin, ne iyi adamdı." diyecek. Yani mecbur olmadığı zamanda seni meth edebilecek. "Yâhu etmeyin, eylemeyin, melek gibi adam aleyhinde bulunmayın, yazıktır, günahtır!" diyebilecek yani. o halde değilse kusur bizde demektir.

Müslümanlar bizden hoşnut ve razı değilse, huyumuz doğru değilse, iyi müslüman değiliz demektir Yalnız burada bir incelik var. Bizden Müslümanlar hoşnut, razı olacak. Kâfir olmayabilir. Kâfir elbette bizden razı olmaz. Evini sımsıkı kapattı mı, hırsız kızar. Yahu bunun neresinden gireceğim diye, canı sıkılır. Yani kötüler iyilerin düşmanı olduğu için, varsın onlar memnun olmasın... Yeter ki, müslümanlar yaka silkmesin. Mühim olan insanların Müslümandan yaka silkmemesi. Bu noktaya çok ehemmiyet verelim inşallah.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ (ك. عن أبي هريرة)

(*Büistü liütemmime mekârime'l-ahlâk*) "Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim." hayran kalırsınız yani onun huyuna. Öyle olması lâzım!

f. Kulağını İşitici Yapan

وَأُذُنَهُ مُسْتَمِعَةً ،

(*Ve üzünehû müstemiaten*) "Kulağını işitici kulak yapan felâh buldu."

Demek ki insanın kulağı var. Ama işitmiyor bazı kimseler, bu sözün altında yatan mana odur. Her kulak işitmiyor. Ne demek bunun manası? Yani işittiği sözü duyunca ondan istifade edip hayatını ona göre tanzim ederse o kulak demektir. Öyle yapmaz ise işitmiyor demektir. İşitti ama tatbik etmiyor. Demek ki işitmiyor. Demek ki duymamış.

g. Gözünü İbretli Eden

وَ عَيْنُهُ نَاظِرَةً

(*Ve aynehû nâzıraten*) "Gözünü bakıcı göz eden felâh buldu."

E bizim gözümüz de bakıyor. Bakar, bakar ama baktığı halde görmez hakikatleri birçok insan. Birçok kimse hakikatlere baktığı zaman görmez ve baktığı yerden ibret almaz. Etrafındaki olaylardan ibret almaz. Veyahut etrafında kâinatın esrarını müşahede edipde ibret almaz.

Şimdi çok hoşuma gidiyor. Gençlerden böyle bir grup meydana geldi elhamdülillah. Onlar bu yeni şeylere çok dikkat ediyorlar. Mecmualarda şeylerde yazıyorlar bunları. Yani modern ilmin bütün inceliklerini didik didik okudukça kitaplarda, üniversitelerde onları getiriyorlar mecmualarına yazıyorlar. Bak şu iş ne kadar ibretli, bu iş ne kadar ibretli diye. Kainatta etrafındaki ibretli şeyleri mecmualara yazıyorlar. Fevkalade güzel oluyor. Bir tanecik misal vereyim:

Yüz seksen metre boyunda ağaç oluyormuş. Yüz seksen metre ne demek? Beyazıt kulesi seksen metredir, seksen beş metredir. Onun iki buçuk misli demek. Yüz seksen metre boyunda ağaç oluyormuş dünyanın bazı yerlerinde. Avustralya'da, Amerika'da Kanada şehrinde ağaç oluyormuş.

E oluyorsa oluyor ne yapalım?

Tamam haa. İnsanın gözü bakıcı bir göz olursa işte ona baktığı zaman ibret alır. Yüz seksen metre ağaç oluyor da, aşağıdaki su en üstteki yaprağa yüz seksen metre yukarıya nasıl çıkıyor? Ver bakalım cevabını. Ben bizim kuyudan, on beş metreden, yukarıdan motor taktığım halde suyu çıkartamıyorum.

Allah-u Teàlâ Hazretleri yüz seksen metre yukarıya kökten, daha kökte bir de ne kadar aşağıdadır toprağın altındadır. Ta yukardaki yaprağın yeşil kalması için lazım olan suyu nasıl çıkartıyor oraya? Elektrik motoru yok, su motoru yok, emme basma tulumba yok, kademeli tulumba yok. Nasıl çıkıyor su oraya? Buyurun cevabını verin. Hemen onun üzerine bir makale

yazıyor. İşte bak Allah-u Teàlâ Hazretlerinin kudretini gösteriyor. Burada ne kadar ince bir sanat var, bu insanlar hala bunu anlayamamışlar da ama fiilen bak Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle yapıyor. İşte insanın hoşuna gidiyor o zaman yani bu çeşit şeyleri, yeni ilimleri öyle ibretle seyredip de insan ibret çıkardı mı güzel.

Kuşun yaradılışına bakıyorlar. Allah Allah, şu kuşun beğenmediğimiz tüyü ne kadar ince bir işmiş meğerse. Hem hafif hem de ne kadar işe yarıyor. Kuşun şekline bakıyorlar, balığın şekline bakıyorlar. Tamam diyorlar kuşun şekli aerodinamik bir şekil. Yani hava içinde böyle yağ gibi kayması için Allah onu nasıl yaratmış. Şekli, şemaili ibret alıyor. Gözün şekline bakıyor, kaşın şekline bakıyor.

Geçen gün düşündüm dişçiye gitmiştim iki dişimi çektiler. Oradan diş ile ilgili meseleler aklıma takıldı. Şimdi ağzımızda on altı aşağıda, on altı yukarıda, otuz iki tane dişimiz var. Hepsi bir birine benzemiyor. Yani Allah-u Teàlâ Hazretleri diş dediğimiz şeyi bile çeşit çeşit yapmış. Öndeki dişler sivri, yassı, bıçak gibi, makas gibi böyle cart cart, yiyecekleri kopartmak için, kemirmek için...

Öndeki dişler ince. Yana doğru dişler genişliyor. Peki genişliyor üstü dümdüz olsun. Dümdüz olursa ısırdığın zaman fırt fırt o tarafa kayar ısırdığın şey. Isırdığın şey kayar. Onun için onu da gedikli yapmış. Pürüzlü yapmış lokma kaçamıyor bir yere yani orda bir şey yaptı mı öğütülüyor. Dişli yapmış. Eh işte bak baktı mı insan bir dişte bile dişlerin sıralanışında bile bir hikmet var. Pekiyi o öğütücü dişler öne gelsin, kesici dişler arkaya gelsin; bak sıralamasında bile ne kadar ibret var.

İnsan sadece ağızdaki dişlerin sıralanmasına baksa aklı başından gider, hayran yere düşer insan yani. Öğütücü dişler kenarda, arkada. Neden? Öndekini kesecek, öndekiyle kesecek yan tarafa verecek öğütülecek. Ondan sonra boğazdan aşağıya kolayca yutulacak. Yutulma yerine yakın oluyor yani. Tekrar oradan gel, öbür tarafa git, nakliyede zorluk olur. Ne kadar ibretli...

Sonra, bu dilin dönmediği taraf yok. Nasıl bir alet ki dilini çıkartsan çenesine değer insanın. İçerde de oraya buraya seksen

tarafa dönüyor. Her türlü hareketi yapabiliyor. Parmakta o kabiliyet yok yani dilde fevkalade üstün bir kabiliyet yaratmış. İnsan halsiz düşer yani anlatmaktan halsiz düşer. Bir insan, sadece bir ağıza baktı mı:

"—*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abduhû ve rasûlühû*" der.

Başka bir şey denmez. Bir kaşa baksa yeter. Kaşın şekline baksa yeter. Kaşın niye böyle dümdüz değil de uç tarafı kavisli? Su buradan gelsin, bu taraftan cızzt aşağı kaysın diye. Kanal yapmış, yol göstermiş yani. Alında biriken sular, terler gözün içine girip de gözü yakmasın diye, buradan böyle süzdürtüp yan taraftan akıttırıyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Burnun içi niye kıllı? E tozları içeri bırakmamak için. Burnun içi niye ıslak? Tozlar yapışsında öbür tarafa geçemesin diye. Kuru olsa geçer. Kulak niye kıvrım kıvrım? Sesin şöyle dalgasını yakalasın huni gibi içeri alsın diye. Öbür tarafında niye zar var? Hava onu titreştirsin diye. Arkasında kemikler var. Yani bir sanat ki bir kudret ki mektepler inceliklerini anlamaktan, anlatmaktan acizdir.

Şimdi gençlik zümresi var elhamdülillah. Bu gibi şeyleri makalelerinde şeylerinde yazıyorlar. Allah adetlerini arttırsın... Gözleri ibretli bak. *Aynehû nâzıraten*. Gözünü ibretli yaparsa insan iyi olur.

Etrafındaki hadiselere baktı mı insan çok ibret alır. İmanı çok kuvvetlenir. Bakarsın falanca kafir epeyce bi küfründe inat etti taştı tozdu. Hiç ölmeyecekmiş sandı kendisini. Bir de akıbetine bakarsın ki Allah Allah gene kelime-i şehadet getirirsin. Ya Rabbi sen haksın dersin. Vaadin hak ya Rabbi dersin. Çünkü şu edepsizi bak nasıl cezalandırdın ibreti alem oldu dersin. Bir mazlum insan görürsün. Bakarsın anası babası ölmüş mazlum öksüz. Anası babası yok ya mirası ötekiler çaldı kaptı. Sonunda döner dolaşır ötekiler ölür bilmem ne yapar. Allah onu o mazlum çocuğu ötekilere mirasçı eder. Ötekilerin malı da ona gelir. Suphanallah dersin ya Rabbi senin hikmetlerine sual olmaz. Bak döndü dolaştı iş nereye geldi dersin. Onun için aynehu nazıreten. Gözünü bakıcı göz yapan felah bulur. Kulağını işitici kulak yapan felâh bulur. Gözüyle bakıp da ibretleri görmez ise insan o zaman yazık. Bu göz

ibret alınsın diye bir fırsattır, alettir elimizde. İşte öyle kullanmak lazım!

h. Kalbini Kavrayıcı Bir Kalp Haline Getiren

فَأَمَّا الْأُذُنُ فَقَمِعٌ ، وَ أَمَّا الْعَيْنُ فَمُقِرَّةٌ لِمَا يُوعَى الْقَلْبُ ،

وَ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ جَعَلَ اللهُ قَلْبَهُ وَاعِيًا .

(*Feemme'l-üzünü fekamiun*) Kulak bir huni gibidir, oradan gelen bilgiler, işitilen şeyler, toplanır gönle gider. (*Ve emme'l-aynü femakarratün*) Göz de hakikatleri tespit için bir mahaldir, bir yerdir. (*Limâ yua'l-kalbu*) Kalbin idrak ettiği, gönlün idrak ettiği şeyler için kulak bir huni gibidir, toplayıcıdır; göz de bir toplanma yeridir, istikrar yeridir. (*Ve kad efleha men ceale'llàhu kalbehû vâiyen*) Allah'ın kalbini toplayıcı kalp kıldığı kimse felâh bulmuştur."

Şimdi başından başlayarak, kısaca bu izahtan sonra söyleyelim: O kimse felah bulmuştur ki kalbini imana tahsis eyledi, başka bir şey karıştırmadı. Kalbini hastalıklardan pâk ve sâlim eyledi. Dilini doğru dil eyledi. Gönlünü huzurlu bir gönül eyledi. Ahlâkını dosdoğru eyledi. Kulağını işitici kulak eyledi. Gözünü görücü göz eyledi. Çünkü kulak hakikatleri toplayan bir huni gibidir. Göz de yine hakikatlerin bir yerleşme yeridir. Kalbin topladığı şeyler için bir mahaldir.

Kim kalbini böyle çeşitli duygularıyla gördüğü şeyleri yerli yerince yerleştirip de ibret alan, istiablı, kavrayıcı bir kalp haline getirmiş ise, işte o kimse felâh bulmuştur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu hadis-i şerifin sırrına cümlemizi erdirsin… Kalbimizden gayrullahı, masivallahı çıkartmayı nasip etsin… Hastalıklardan tedavi etmeyi nasip eylesin... Doğru dilli eylesin… Doğru özlü eylesin… Sakin tabiatlı eylesin… Doğru huylu eylesin… İşitici kulaklı eylesin… Görücü, ibretli gözlü eylesin... Felaha eren kimselerden eylesin…

i. İki Kişinin Namazının Farklı Oluşu

İkinci hadis-i şerife geçtik. İkinci hadis-i şerifte buyuruyor ki, Aleyhi's-salâtu ve's-selâm Efendimiz:[159]

قَدْ يَتَوَجَّهُ الرَّجُلاَنِ إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَيَنْصَرِفُ أَحَدُهُمَا وَصَلاَتُهُ أَفْضَلُ مِنَ الْآخَرِ ، إِذَا كَانَ أَفْضَلَهَا عَقْلاً ؛ وَيَنْصَرِفُ الْآخَرُ ، وَ صَلاَتُهُ لاَ تَعْدُلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ (طب. كر. عن أبى أيوب)

RE. 334/1 (*Kad yeteveccehu'r-racülâni ile'l-mescidi, feyensarifu ehadühümâ ve salâtühû efdalü mine'l-âhari, izâ kâne efdalehâ aklen; ve yanserifü'l-âheru, ve salâtühû lâ ta'dülü miskàle zerretin*)

Bu söze bu hadis-i şerife yine çok dikkat etmenizi rica ederim.

(*Kad yeteveccehü'r-racülâni ile'l-mescid*) "Zaman olur ki, bazen iki adam aynı anda mescide yönelir." Ne demek? İki adam mescide gelir. İki kişi mescide geldi. Ama bak nasıl dönecekler şimdi.

(*Feyensarifu ehadühümâ ve salâtühû efdalü mine'l-âhari*) "Onlardan bir tanesi geri döner ve onun kıldığı namaz ötekisinden çok daha efdal olarak döner. İki kişi beraber mescide girdiler. Birisinin namazı ötekisinden daha faziletli daha üstün olarak dönerler. Ne zaman? (*İzâ kâne efdalehâ aklen*) Akıl etmek bakımından daha üstün olduğu takdirde."

Namaz kılıyorsun ya, aklın neredeydi? Ticarethanedeydi, kasadaydı, bankadaydı, evdeydi, münakaşadaydı, arkadaştaydı, yapacağın işteydi, şuradaydı, buradaydı… Aklın nerede? Namazda değil başka yerde idi. İşte o zaman olmaz. Akıl cihetinden namaza daha bağlı ise, o zaman ötekisinden namazı daha efdal olarak çıkar.

(*Ve yanserifü'l-âharu*) "Ötekisi de, yani ikinci şahıs da çıkar

---

159 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.149, no:3970; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.53, no:1793; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.212, no:4604; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.61, no:12720; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.202; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.382, no:7055; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.138, no:15161.

camiden. (*Ve salâtühû lâ ta'dülü miskàle zerretin*) Namazı, bir zerre ağırlığı kadar bile etmez vaziyette çıkar." İki kişi camiye gelir. Birisi çok üstün bir şekilde namaz kılmış olarak camiden çıkar, ötekisi de bir zerre bir miskal kadar tartılmayacak kadar az bir şey olarak namazı öyle çıkar.

Demek ki birisi güzel bir namaz kılmış oluyor makbul oluyor, kar ediyor ondan. Ötekisi de hiçbir şey neredeyse çok az bir şey kar etmiş olarak öyle ayrılıyor. Sebebi ne? Sebebi akıl nerede ise o. Akıl ettiği miktarda, nisbette o ölçüde fazileti çok oluyor. Az olduğu ölçüde de kârı az oluyor. Bir zerre miktarı ecir alıp gitmek ne demek ya? Halbuki burası kazanç yeri. Dünya ahiretin tarlası.

Bundan çıkan ders nedir? Yapacağımız ibadetleri akılla yapmaktır. Aklımızı cem edip, toplayıp şuurlu yapmaktır. İnsanın namazdan, oruçtan, hacdan, zekâttan, zikirden, fikirden nasibi akıl ettiği ölçüdedir. Yani ne kadar şuurlu yaparsa, idrak ede ede manasını kavraya kavraya yaparsa o kadar kar eder. Ne kadar şuursuz yaparsa o kadar zarar eder. Çok az kâr edip öyle gider yani bir şey istifade edemez.

Bundan çıkan ders şudur ki yaptığımız ibadeti özene bezene yapacağız. Savurma yapmayacağız. Baştan savma yapmayacağız. İşte namaz kılmış desinler diye yapmayacağız.

Bu namaz insana çok kârlar sağlayan, mü'minin miracıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkıyoruz namazda. Hazret-i Ali Efendimiz'den, Hazret-i Hüseyin Efendimiz'den Ca'fer-i Sadık Hazretleri'nden (*rıdvanu'llàhi teàla aleyhim ecmaîn*) hep rivayetler okumuştum ki benzi sararıp solarmış namaza duracakları zaman. Sararırmış bayağı böyle bir, rengi uçarmış, benzi atarmış. Sorarlarmış hasta mısın diye?

"—E Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkacağım nasıl heyecanlanmayayım?" derlermiş.

Heyecana bak yani duyguya bak, namaz kılış tarzına bak. Şimdi burada her zaman söylediğim bir hakikat var onu bir kere daha yeri geldiği için söyleyeyim. Bizim manevi bakımdan kar etmeyişimiz bir takım çok şeyler bilmeyişimizden değil. Manevi bakımdan kar etmeyişimiz çok kıymetli olan ibadetleri şuursuzca yapmamızdan. Yani biz eğer şu bildiğimiz yapageldiğimiz

ibadetlerin üzerinde dura düşüne şuurlu şuurlu yapsak çok başka lezzet alacağız ve çok yüksek derecelere çıkacağız ama öyle yapmadığımız için zarar ediyoruz.

Namazımız öyle, orucumuz öyle, haccımız öyle… Bizim talebelerden birisi bir otobüse imam olarak tayin edilmişti diyanetçe gitti geldi. Hocam dedi bizim hacılarımız çok acınacak durumda dedi. Nasıl dedim nasıl geçti seyahatiniz? Bizim hacılarımız çok acınacak durumda hocam dedi. Niye? Dedim. Hep dedi taşında toprağında gittikleri yerin dedi. Harem-i Şerif'te oturuyorlar dedi. Harem-i Şerif'in kaç tane minaresi vardır diye iki saat üç saat konuşuyorlar dedi. Eğer ikna olmaz ise minareleri saymaya gidiyorlar dedi.

Ya Beytullah'tasın, orada ibadetler makbul. Yaptığın namazlar, tavaflar makbul. O fırsat ele ömürde bir defa geçiyor. Bir daha sen ne zaman gideceksin de orada hac yapacaksın. Sana ne minareden?

"—Kaç tane kapısı var mescidi şerifin?"

Canım bir sürü kapısı var, bir kapıdan girersin, çıkarsın. Öğrenmek de iyidir ama, orada ibadet et. Kâr etmeye bak!

Böyle yapmıyorlar. Bir tanesi ötekisinde bir tesbih görüyor, diyor ki:

"—Çok güzelmiş yahu, kaça aldın bunu?"

"—Üç riyale…"

Ertesi gün onu bulacağım diye çarşıya dökülüyor, öğleye kadar onu arıyor. Buluyor ama, beş riyale bulduğu için almıyor. Üç riyalliğini bulmak için de öğleden sonra yine uğraşıyor. Akşama varıyor bir tesbih bulması. Yahu sen ticarete mi geldin? Tesbih Türkiye'de de var. Ama Kâbe-i Müşerrefe Türkiye'de yok!

O imkân bir yerde. Orası eski ümmetlerin kitaplarında da medh edilmiş bir yer. O Arafat, o Kâbe, o Beytullah… Eski kitaplarda da şerefi anlatıla anlatıla bitirilememiş mübarek yerler. Neden Hz. İbrâhim çocuğunu, hanımını oraya getirdi, yerleştirdi? Vahiy ile yerleştirdi. Bir bildiği var, bir emir var. Emirle oluyor. Yani boş geçiriyor vakti. Haccımız böyle işte.

Hacca gidiyor turist gibi, aklı taşında, toprağında… Hiç istifade etmemiş. Hatta diyorlar ki: Yolda kavgaya başlıyorlar,

dönüşte kavga ile bitiriyorlar işi.

Olmaz. Hac yolculuğu baştan sona sabır işidir. Arkadaşın ezasına sabredeceksin. Şeytana uymayacaksın. Şeytanın başka işi gücü yok. “Bunlar hacca gidiyorlar, Allah’ın misafiri olmaya gidiyorlar, Allah’ın hıfz-ı emanındalar, Allah’tan ecir kazanacaklar. Dur şunları aldatayım!” diye etrafınızda pervane gibi dönüyor.

Onun için haccımız böyle, namazımız öyle, zikrimiz şöyle... Kâr edemiyoruz. Yaptığımız şeyleri şuurlu yapacağız. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize şuur ihsan eylesin…

j. Bizans’ın ve Sasanilerin Yıkılacağı

Bir hadis-i şerif daha kısaca okuyup vaktimiz dolduğu için bırakalım. Aslında çok güzel söylenecek şeylerimiz var ama ne yapalım böyle vakitler mahdut.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[160]

قَدْ مَاتَ كِسْرَى، فَلاَ كِسْرَى بَعْدَهُ؛ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ، فَلاَ قَيْصَرَ بَعْدَهُ؛ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ (م. عن أبي هريرة)

RE. 334/2 (*Kad mâte kisrâ felâ kisrâ ba’dehû*)

Peygamber Efendimiz bakın neler söylüyor:

(*Kad mâte kisrâ*) “Kisrâ öldü.” *Kisrâ* ne demek? Peygamber Efendimizin zamanında İran Pers İmparatorluğu’nun başında olan adam, İran hükümdarı. Yani o zamanki müşrik ateşe tapan İranlıların hükümdarı.

“Kisrâ öldü. (*Felâ kisrâ ba’dehû*) Ondan sonra başka Kisrâ yok.” Bak ne söylüyor Peygamber Efendimiz. Medine-i

---

[160] Müslim, *Sahih*, c.XIV, s.133, no:5196; Ebu Hüreyre RA’dan.

Heysemi, *Mecmaü’z-Zevaid*, c.VIII, s.513, no:14073; Ebu Said el-Hudri RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.XI, s.368, no:31765; *Camiü’l-Ehadis*, c.XV, s.137, no:15159.

Münevvere'den imparatorlukların ne olacağını söylüyor. O zaman bir İran imparatorluğu var bir Bizans imparatorluğu var. Bak ne diyor.

"—Kisrâ şimdi öldü, ondan sonra başka Kisrâ yok."

Kisrâ'yı, o zamanın İran hükümdarını oğlu bıçakladı, öldürdü. Öldürüldüğü zaman söyledi Peygamber Efendimiz. Kisra şimdi öldü. *Kad* kelimesi mazinin başına gelince kat'iyyet ifade eder. *Kad mate* demek, işte muhakkak tam şimdi öldü demek. Kisrâ öldü diyor, başka Kisrâ gelmeyecek diyor. Ne olacak? Oralar mülk-i İslâm olacak. Allah öyle takdir etmiş ve Rasûlüne bildirmiş. *Sadaka rasûlü'llah...*

Sonra, (*ve izâ heleke kaysar, felâ kaysara ba'dehû*) "Bizans hükümdarı Kayser de ölecek." Heraklius'tu onunda adı. Peygamber Efendimiz zamanında yaşayan imparator Herakl veyahut Heraklius denilen adamdı. O da helâk olacak. Bak ona öldü demiyor, ötekisine öldü diyor. Berikisine de, (*izâ heleke kaysar*) "Kayser helâk olduğu zaman, (*felâ kaysara badehû*) Ondan sonra başka Kayser de gelmeyecek!" diyor.

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) Şu benim canım nefsim, ruhum kudreti elinde olan Allah'a yemin ederim ki demek bu. Böyle yemin ederdi Peygamber Efendimiz. (*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Canım kudreti elinde olan Allah'a yemin ederim ki" derdi. Ne demek? "Ben ona teslimim, neyse o öyle yapıyor. Hüküm onundur." demek yani.

"Allah'a yemin ederim ki (*Letünfikanne künûzehüma fi sebîli'llâh*) Muhakkak ki Allah'a yemin ederim ki siz onların hazinelerini Allah yolunda sarf edeceksiniz."

Bu ne demek? Peygamber Efendimiz müjdeliyor. İran'ı da yeneceksiniz, Bizans'ı da yeneceksiniz. Hazinelerini alacaksınız da Allah yolunda cihada sarf edeceksiniz o paraları diyor. Ta o zamandan söylüyor. Tabii Peygamber Efendimiz'in hak peygamber olduğunun işaretleri bunlar. Mucize-i nebeviyyeler. Olmadan evvel olacakları söylemesi ve söylediklerinin aynen öyle çıkması...

Rivayete göre, Peygamber Efendimiz İran hükümdarına

mektup gönderdi. Dedi ki:[161]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللّٰهِ إِلَى كِسْرَى عَظِيمِ فَارِسَ ، سَلاَمٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى ، وَآمَنَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ، وَشَهِدَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ؛ وَ أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ اللّٰهِ ، فَإِنِّي أَنَا رَسُولُ اللّٰهِ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً ؛ لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ . فَأَسْلِمْ تَسْلَمْ ، وَإِنْ أَبَيْتَ ، فَإِنَّ إِثْمَ الْمَجُوسِ عَلَيْكَ"

(*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*) "Rahman ve Rahim olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin adıyla. (*Min muhammedin rasuli'llâhi ilâ kisrâ azîmi fâris*) Allah'ın elçisi Muhammed'den Fars diyarının, İran'ın hükümdarı Kisra'ya." Mektubun başı böyle.

(*Selâmün alâ meni'ttebea'l-hüdâ*) "Hidayete tabii olan, hak yolu bulanlara selâm olsun!" Sana selâm olsun demiyor. Kâfire vermiyor selâmı Peygamber Efendimiz. "Hidayete tabii olanlara selâm olsun!" diyor mektubun başında. Hidayete tabii olursan sana da selam var, değilse yok.

(*Ve âmene bi'llâhi ve rasûlihî*) Hidayete tabii olanlara, Allah'a ve rasulune iman edenlere... (*Ve şehide lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerike lehû*) Ve Allah'tan başka ilah olmadığına, onun şeriki naziri olmayıp tek olduğuna şehadet edenlere selâm olsun! (*Ve enne muhammeden abduhû ve rasûlühû*) Ve Muhammed'in de onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet edenlere selam olsun. Selâmı böyle başlıyor.

Peygamber Efendimiz'in mektubu böyle başlıyor. (*Ed'ùke bi diâyeti'llâh*) Ben seni Allah'ın yoluna davet ederim diyor. Allah'ın daveti ile hak yola davet ederim. (*Feinnî ene rasulü'llàhi ile'n-nâsi*

---

161 İbn-i Kesir, *Siretü'n-Nebeviyye*, c.III, s.508.

kâffeten) Ben şüphesiz ki Allah'ın insanların hepsine gönderdiği elçisiyim. (*Li-yünzire men kâne hayyan*) Diri olanları, kalbi canlı olanları aklı başında olanları korkutmak için gönderilmiş elçisiyim."

İnzar etmek için. "Bakın dikkat edin, yanlış yolda giderseniz arkasından azap var cehennem var!" diye onları bildirmek ile vazifeliyim. (*Ve yuhikka'l-kavlü ale'l-kâfirîn*) Kâfirlere de Allah'ın o vadettiği söz gelir, ulaşır. (*Eslim teslem*) Ey hükümdar! Müslüman ol, selâmete erersin. Davet ediyor Peygamber Efendimiz.

(*Eslim*) Müslüman ol, (*teslem*) selâmete erersin. (*Fein ebeyte*) Eğer kabul etmez isen ey hükümdar, (*fealeyke ismü'l-mecûsi*) Bütün Mecusilerin, ateşe tapanların, sana tabii olan adamların günahlarının hepsi de senin boynuna gelir. Sen kabul etmedin ya, hükümdarısın; sen kabul etmeyince hem kendin kâfir olursun hem de öteki mecusilerin hepsinin günahı sana gelir." diye böyle mektup yazdı Peygamber Efendimiz. Bahreyn'ede böyle mektuplar gönderdi.

İran hükümdarı mektubu almış elçiden. Okumuş ondan sonra parça parça yırtmış Rasûlüllah Efendimiz'in mektubunu. Peygamber Efendimiz diyor ki

"—Benim mektubumu yırttı. Onun mülkü de parça parça olsun."

Parça parça oldu. Hani nerede Kisrâlar? Hani nerede Kayserler? Hepsi gitti.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklık ihsan eylesin… Yolundan ayırmasın… Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne bizi müslüman kıldığı için ne kadar şükretsek azdır. Bizi peygamberlerin en üstünü olan, ümmetlerin en şereflisi olan Ümmet-i Muhammed'den kılan, onun ümmeti kılan Allah'a hamd ü senalar olsun… O şerefi başka peygamberler talep ediyorlardı da onlara nasib olmadı. Eski insanlara nasib olmayan bir nimet bize nasib oldu. Onun kadrini bilmeyi, Allah cümlemize nasib eylesin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

30. 05. 1982 - İskenderpaşa

15. BÜYÜK CİHAD

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَدِمْتُمْ خَيْرَ مَقْدَمٍ ، مِنَ الْجِهَادِ الأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الأَ كْبَرِ ،

مُجَاهَدَةُ الْعَبْدِ هَوَاهُ (الديلمي ، خط. عن جابر)

RE. 334/5 (*Kadimtüm hayra makdemin, mine'l-cihâdi'l-asgari ile'l-cihâdi'l-ekberi, mücâhedeti'l-abdi hevâhu.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri bu gününüzü, bu Berâet Gecenizi hayırlı eylesin... Nicelerine sıhhat afiyetle eriştirsin.

Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadislerinden bir miktarını sizlere izah edeceğim. Bu izahlara geçmeden önce evvelen ve hâssaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra sair enbiyâ ve murselînin ve bütün evliyâullahın ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ashâb-ı kirâmının —

rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn— ve onlardan müteselsilen hocamız, üstadımız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât u meşâyih-ı turûk-u aliyyemizin, bu okuduğumuz eserin müellifi Gümüşhaneli Hocamız Rh.A'in ve eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar sıhhatle, afiyetle, selâmetle gelmesinde emeği geçmiş olan bütün ravilerin, alimlerin ruhları için;

Ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mescide cem olmuş olan siz muhterem kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için ve hayatta olanlarımızın da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına uygun yaşayıp pâk bir itikad ve temiz bir iman ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kavuşup, huzur-u âlîsine sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak çıkmamız için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf kıraat eyleyelim:

....

a. Küçük Cihaddan Büyük Cihada

Sözümüzün başında metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerifinde Peygamber ASS Hazretleri buyuruyor ki:[162]

قَدِمتُمْ خَيرَ مَقدَمٍ ، مِنَ الْجِهَادِ الأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ ، مُجَاهَدَةُ الْعَبْدِ هَوَاهُ (الديلمي ، خط. عن جابر)

RE. 334/5 (*Kadimtüm hayra makdemin*) "Hoş bir gelişle geldiniz, hoş geldiniz!"

Bu sözü Efendimiz, bir sefere göndermiş olduğu topluluğun Medine-i Münevvere'ye dönüşünde söylemiş. Bir askerî vazifeyle

---

[162] Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.388, no:384; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIII, s.523, no: 7345; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.430, no:11260; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.425, no:1363; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.139, no:15164.

göndermiş, cihad için dolaşmışlar, vazifeyi yapmışlar. Can pazarı, çarpışmışlar, düşmanı aramışlar, düşmanın korkusuyla tehlikeli günler geçirmişler, sonra dönmüşler. Harb, cihad...

Oradan dönmüşler, Medine'ye gelmişler, Peygamber Efendimiz iltifat edip karşılıyor: (*Kadimtüm hayra makdemin*) "Hoş bir gelişle geldiniz, hoş geldiniz!" (*Mine'l-cihâdi'l-asgari ile'l-cihâdi'l-ekberi*) Nereden nereye geldiniz? "Küçük cihaddan daha büyük olan cihada geldiniz." O daha büyük olan cihad hangisi, küçük cihad hangisi? Küçük cihad onların geldikleri cihad. Yâni düşmanla kılıçla, silahla canını ortaya koyup çarpışmak... O küçük cihad oldu.

Cihad-ı ekber ise: (*Mücâhedeti'l-abdi hevâhu*) "Kulun kendi hevây-ı nefsi ile cihad etmesi." İnsan kendi içinde de mücadele yapıyor ya, bir iç mücadelesi geçiriyor. Birçok şeyler düşünüyor, birçok işleri yapması için içinden duygular geliyor ama, onlarla bir mücadele geçiriyor insan, onları yapmıyor. Kötü ise, zararlı ise onları yapmaktan vazgeçiyor, kendisini tutuyor. Kızgınsa kızgınlığını tutuyor, kötü bir şey emretmiş, istemiş ise içi, o kötü şeyi önlemeğe çalışıyor.

İşte bu ikincisi daha büyük bir cihad. Düşmanla çarpışmak kolay, herkes yapar. Yâni biraz yürek oldu mu insanda... Eh arkadaşlarla beraber insan vasıtalara biner, gider. Sonra o nadir olur. Her zaman olmaz. Yâni, o cihadı ancak düşman saldıracak, bir düşman tehlikesi olacak da, onu bertaraf etmek için veya onu cezalandırmak, yaptığı bir zararı ona ödetmek için, insan böyle bir şey yapacak. Nadir olacak. Ama berikisi daimî... İçimizdeki arzular bitip tükenmez ki. Ömrümüz boyunca devam edecek. Hakikaten daha büyük... Zaman bakımından ölçersek, birisi küçük, ötekisi büyük... Birisi ömür boyu sürüyor, birisi kısa bir müddet sürüyor.

İkincisinin büyüklüğünün isbatı şu ki: İnsan düşmanla cihad ederken de, içiyle mücadele duygusu devam eder. Düşmanla cihad ederken de, insan kendi içine hàkim olamazsa, kendi duygularına hakim olamazsa, belki boşuna cihad etmiş bile olabilir.

b. Amellerde Niyetin Önemi

Nitekim *et-Tergîb ve't-Terhîb* diye bir hadis-i şerif kitabı vardır, onun baş tarafında ihlâsı anlatmak için bir bahis açılmıştır. *İhlâs*, yâni amelleri sırf Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızası için yapmak, başka bir şey düşünmemek. Allah'ı düşünmek, yapacağı işi "Allah benden hoşnut olursa... İnşallah olur." diye yapmak. Aksi takdirde, "Ben böyle yaparsam, Allah beni sevmez." diye o işi bırakmak. Allah için yapmak. İhlâs... Niyetine başka bir menfaat katıştırmamak, dünya menfaati, alışveriş duygusu, sevgi, kin gibi bir şey katıştırmayıp sırf Allah rızası için yapmak.

Burada bir hadis-i şerif geçer ki, o hadis-i şerif insanın tüylerini diken diken eder. Cehenneme gidecek olan üç zümreyi tarif eder, o ihlâs babının arkasından... İhlâsın zıddında olan riya bölümünü anlatmağa geçer.

İhlâs nedir? Kalbini sırf Allah rızası için hàlis niyetle o işe yöneltmek. *Riyâ* nedir? Allah'tan gayrı niyetler katıştırmak işin içine, başkasının görmesini, beğenmesini, alkışlamasını istemek, başka şeyler peşinde olmak. Ona da riya deniliyor, ihlâssızlığa.

İşte onlardan bir tanesi, Allah yolunda yapılan bir savaşta öldürülen insandır. Birisi malını sarf eden zengindir. Ötekisi de, başkasına ilim öğreten alimdir. Cehenneme ilk gidecekler... Hatta, "Kendileriyle cehennem ateşinin tutuşturulacağı kimseler" diye geçer hadis-i şerifte ifade olarak.

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlüllah SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[163]

---

[163] Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1513, no:1905; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.23, no:3137; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.321, no:8260; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.134, no:896; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.17, no:4345; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.489, no:7441; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.91, no:10771; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.470, no:7470; *Câmiü'l-Ehàdîs,* c.VIII, s.434, no:7632; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.28, no:28.

إنَّ أَوَلَ النَّاسِ يُقْضٰى يومَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ ، فَأُتِيَ بِهِ ، فَعَرَّفَهُ نِعْمَتَهُ ، فَعَرَفَهَا ، قَالَ : فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا ؟ قَالَ : قَاتَلْتُ فِيكَ ، حَتَّى اسْتُشْهِدْتُ. قَالَ: كَذَبْتَ ، وَلٰكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ: هُوَ جَرِيءٌ ! فَقَدْ قِيلَ. ثُمَّ أُمِرَ بِهِ ، فَسُحِبَ عَلٰى وَجْهِهِ ، حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ.

(*İnne evvele'n-nâsi yukdà yevme'l-kıyâmeti aleyhi racülün-ni'stüşhide*) "Kıyamet günü aleyhine hükmolunacak halkın birincisi, şehid edilen bir adam olacaktır. (*Feütiye bihî*) O kimse, Allah-u Teàlâ'nın huzuruna getirilir. (*Fearrafehû ni'metehû*) Allah ona verdiği nimetleri bir bir anlatır. (*Fearafehâ*) O da bunları bilir ve hatırlar.

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ: (*Femâ amilte fîhâ*) "Bu nimetlerin arasında ne yaptın?' diye sorar.

(*Kàle*) O kişi: (*Kateltü fîke, hatte'stüşhidtü*) 'Senin rızan için savaştım ve nihâyet şehid oldum.' diye cevap verir.

(*Kàle*) Onun üzerine Allah-u Teàlâ Hazretleri herkesin kalbini, niyetini çok daha iyi bildiği için buyuracak ki:

(*Kezebte*) Yalan söyledin, senin sözün doğru değil! (*Velâkinneke kàtelte lien yukàle: Hüve cerîün*) Fakat sen, senin hakkında 'Ne kahraman adam!' desinler diye savaştın. Gösteriş yapmak için, fiyaka yapmak için, başkalarına kendini beğendirmek için o savaşa girdin. (*Fekad kîle*) Nitekim denildi de.

(*Sümme ümira bihî, fesuhibe alâ vechihî, hattâ ülkıye fi'n-nâr*) Sonra emredilir, o kişi yüz üstü sürüklenerek cehenneme atılır."

Demek ki, bu hadis-i şerifi hatırlayarak, şimdi okuduğumuz hadis-i şerife bağlayacak olursak: İnsan cihad ederken de duygularına hàkim olmazsa... Şu kalp dediğimiz şeye, gönül dediğimiz şeye hàkim olmazsa, yaptığı iş hebâ olabiliyor, boşa gidebiliyor.

وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهُ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ فَأُتِيَ بِهِ، فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتُهُ، وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلٰكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ لِيُقَالَ: عَالِمٌ! وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ: هُوَ قَارِئٌ؛ فَقَدْ قِيلَ. ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ.

(*Ve racülün tealleme'l-ilme ve allemehû ve karae'l-kur'an, feütiye bihî*) Daha sonra ilim öğrenmiş, başkalarına da öğretmiş ve Kur'an okumuş biri huzur-u ilâhiye getirilir.

Alim... İlim öğretiyor. Herkes hürmet eder. İşte alimdir, ayetten bahsediyor, hadis-i şeriften bahsediyor filan diye hepimiz hürmet ederiz. Alim oldu mu bir kimse, severiz bize dinimizi öğretiyor diye. Ama ona sorulacakmış:

(*Fearrafehû niamehû*) Allah-u Teàlâ ona verdiği nimetlerini bir bir anlatır. (*Fearafehâ*) O da bunları bilir ve hatırlar.

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ: (*Femâ amilte fîhâ*) "Bu nimetlerin arasında bulunurken, dünya hayatında ne yaptın?' diye sorar.

(*Kàle*) O kişi şu cevabı verir: (*Teallemtü'l-ilme ve allemtühû*) 'Yâ Rabbi, senin rızan için ilim öğrendim ve öğrendiğim ilmi de senin rızan için başkalarına öğrettim. (*Ve kara'tü fîke'l-kur'ân*) Senin rızan için Kur'an okudum."

(*Kàle*) Yüce Allah ona da şöyle der: (*Kezebte*) Yalan söyledin! (*Velâkinneke teallemte liyukàle: Àlimün*) Sen, sana alim desinler diye, 'Ne kadar bilgili adam!' desinler diye, riya ve gösteriş için ilim öğrendin! (*Ve kara'te'l-kur'âne liyukàle: Hüve kàriün*) Kur'an'ı, 'Ne güzel okuyor!' desinler diye okudun! (*Fekad kîle*) Nitekim denildi de, senin için bu övgüler yapıldı.

(*Sümme ümira bihî, fesuhibe alâ vechihî, hattâ ülkıye fi'n-nâr*) Sonra emredilir, o kişi yüz üstü sürüklenerek cehenneme atılır."

Bizim mektebimize, fakültemize birisi gelmişti. Biz o zaman imtihan ederdik. Giriş imtihanını sözlü olarak bir bölüm de açmış, orada yapardık. Sordum:

“—Niye geldin fakülteye?”

“—Efendim, bizim orada çok kızdığım hocalar var... İlim öğrenip onlarla mücadele etmek için geldim.” dedi bana çocuk.

Yâni,

“—Niye fakülteye geldin, niye bu fakülteyi seçtin?”

“—Hocalarla mücadele etmek için...”

İlim hocalarla, başkalarıyla münakaşa etmek için, mücadele etmek için öğrenilmez, o maksatla öğrenilmez. İlim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanımak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını, yolunu görmek, öğrenmek, o yolda yürüyüp Allah'ın sevdiği, râzı olduğu bir kul olmayı başarmak için öğrenilir. Niyet böyle olursa kazanır insan. Eh öteki türlü olursa... Onlarla münakaşa edeceğim, ötekileri susturacağım, berikileri şey yapacağım... Bir faydasını görmez insan.

Demek ki, alim de öyle niyeti kötü oldu mu, kâr etmiyor.

وَرَجُلٌ وَسَّعَ اللهُ عَلَيْهِ، وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ، فَأُتِيَ بِهِ، فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ، فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهَا إِلاَّ أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ. قَالَ: كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ: جَوَادٌ! فَقَدْ قِيلَ. ثُمَّ أُمِرَ بِهِ، فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ (م. ن. حم. كر. عن أبي هريرة)

(*Ve racülün vessea'llàhu aleyhi, ve a'tàhü min esnâfi'l-mâl, feütiye bihî*) Üçüncü olarak Allah'ın kendisine geniş çapta zenginlik ve çeşitli maldan verdiği biri huzur-u ilâhiye getirilir.

(*Fearrafehû niamehû*) Allah-u Teàlâ ona verdiği nimetleri bir bir anlatır. (*Fearafehâ*) O da bunları kabul eder ve hatırlar.

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ: (*Femâ amilte fîhâ*) "Bu nimetlerin arasında bulunurken, dünya hayatında ne gibi hayırlı işler yaptın?' diye sorar.

(*Kàle*) O kişi şu cevabı verir: (*Mâ terektü min sebîlin tuhibbü en yünfeka fîhâ leke*) 'Senin rızan için, sevdiğin her türlü yola para harcadım. Maddi yönden, yardımda bulunmadığım hiç bir şey bırakmadım.'

(*Kàle*) Allah-u Teàlâ ona da şöyle der: (*Kezebte*) Yalan söyledin! (*Velâkinneke fealte liyukàle: Cevâdün*) 'Aslında sen bunları, sana cömert denilsin diye yaptın! Riya ve gösterişte bulundun! (*Fekad kîle*) Nitekim denildi de, senin için bu övgüler yapıldı. Beklediğin medih ve övgülere de kavuştun!'

(*Sümme ümira bihî, fesuhibe alâ vechihî, hattâ ülkıye fi'n-nâr*) Sonra emredilir, o kişi yüz üstü sürüklenerek cehenneme atılır."

Buradan tabii bir kaide çıkıyor ki: Amellerde kalbin durumu,

yâni aklın, gönlün durumu çok önemli. Doğrudan doğruya insanın bir namaz kılması, bir oruç tutması, bir hacca gitmesi, bir cihad yapması, bir ilim öğrenmesi, bir sadaka yapması yetmiyor. Bunun altında başka şeyler var. Onu yazmak lâzım ilmihallerin içine... İlmihallerde yazıyoruz ya namazın farzları, içindeki farzlar, dışındaki farzlar... Abdestin şekli şemaili, farzları vs... Onları da yazmak lâzım!

Yine duymuşsunuzdur, Ramazan'larda hoca efendiler çok naklederler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[164]

رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلاَّ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ، وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلاَّ السَّهَرُ (حم . خز. ع . هب. ق. كر. عن أبي هريرة ؛ طب. عد. عن ابن عمر)

(*Rubbe sàimin leyse lehû min siyâmihî ille'l-cûu ve'l-ataş*) "Nice oruç tutan insan vardır ki, onun sahibinin akşamleyin eline geçen kâr, aç ve susuz kalmaktan ibarettir." Başka bir kârı yok, boşuna geçirmiş bütün günü... Yâni ziyanda, sevap yok.

(*Ve rubbe kàimin leyse lehû min kıyâmihî ille's-seher*.) "Nice kıyâm-ı leyle, yâni gece ibadetine, teravihlere, teheccüdlere

---

164 İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.539, no:1690; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.373, no:8843; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.257, no:3481; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.596, no:1571; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.242, no:1997; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.429, no:6551; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.316, no:3642; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.270, no:8097; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.239, no:3249; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.309, no:1425; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.78, no:77; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.346; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.268, no:3248; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.250; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.382, no:13413; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.309, no:1424; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.401; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.853, no:7491; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.348, no:1365; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.101, no:12658, 12661; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.94, no:1646.

kalkışan insan vardır ki, bundan eline bir fayda geçmez; sadece uykusuz kalmış olması elinde kalır."

"—Nice namaz vardır ki, sahibini Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir şeye yaramaz." diye hadis-i şerif var.

Kılıyor sahibi namazı, Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir şeye yaramıyor.

Neden? E namazın, orucun şartları var. Hac öyle, sadaka öyle, diğer şeyler öyle. Şartların bir kısmı dışarıya ait, bir kısmı içe ait. Bir kısmı şekle ait, bir kısmı öze ait.

İnsanlar şekli yapıyor, şekle çok dikkat ediyor: Sakal yerinde, kavuk yerinde, cübbe yerinde oluyor. Dış görünüşü, her şey güzel... Kalp? Kalbe dikkat eden yok.

Onun için, bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:

"—Ahir zamanda insanlar türeyecek, sözleri yumuşak, dış görünüşleri kuzu gibi fakat kalpleri kurt gibi olacak."

Yâni, kalp bozuk oldu mu, kıymeti yok ki. Allah-u Teàlâ Hazretleri insanın suretine bakmaz, şekline bakmaz. Mevkiin makamın ne kıymeti var, zenginliğin ne kıymeti var, aklın ne kıymeti var? Hepsini Allah veriyor. Allah'ın verdikleri ile, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne güzel kulluk etmeğe bakar, kalbe bakar. Kalbin niyetine bakar, kalbin selâmetine bakar; selim, has, pâk kalp olmasına bakar.

يَوْمَ لاَ يَنْفَعُ مَالٌ وَلاَ بَنُونَ. إِلاَّ مَنْ أَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

(الشعراء:٨٨-٨٩)

(*Yevme lâ yenfau mâlün ve lâ benûn. İllâ men eta'llàhe bi-kalbin selîm*) [O gün ne mal fayda verir ne de evlât... Ancak Allah'a kalb-i selim ile, temiz bir kalp ile gelenler, o günde fayda bulur.] (Şuarâ, 26/88-89)

İnsanların hepsi bu dünyada muhakkak bir müddet

yaşayacaklar, elvedâ deyip gidecekler. Bir gün Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda, bu dünyadaki yaşayışlarından şiddetli, dehşetli, terletici bir hesaba tabi tutulacaklar. O gün insanlara mal mülk fayda vermeyecek. Evladın, kabilenin kavmin çokluğu fayda vermeyecek.

"—Ben falanca kabilenin reisiyim. Falanca köyün ağasıyım. Filanca kavmin başkanıyım, reisiyim, reis-i cumhuruyum, başvekiliyim, bakanım, müdürüm, hükümdarım, şâhım..."

Bunların hiç birisinin faydası yok. Paranın da faydası yok... (*İllâ men eta'llàhe bi-kalbin selîm.*) "Allah'a selîm bir kalp ile, yâni içi pis olmayan, günahlarla kararmış olmayan, kötü huylarla dolu olmayan bir kalp ile gidenler fayda görecek." Ötekiler hiç fayda görmeyecekler.

Bu ayet-i kerimeden ve emsalinden ve bu şimdi okuduğumuz hadis-i şeriften anlaşılıyor ki, kalbin amelleri yâni gönle ait şartları yerine getirmek, dışa ait şartları yerine getirmekten daha önde gelir, daha önce olur. Çünkü dış şartların hepsi tahakkuk ettiği halde, insan bir kâr edemiyor.

Geçen hafta geçmişti bir hadis-i şerif. Onu mevzu ile ilgili olduğu için tekrar hatırlatayım:[165]

قَدْ يَتَوَجَّهُ الرَّجُلاَنِ إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَيَنْصَرِفُ أَحَدُهُمَا ، وَصَلاَتُهُ أَفْضَلُ مِنَ الْآخَرُ ، إِذَا كَانَ أَفْضَلُهَا عَقْلاً ؛ وَ يَنْصَرِفُ الْآخَرُ ، وَ صَلاَتُهُ لاَ تَعْدِلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ (طب. كر. عن أبي أيوب)

RE. 334/1 [İki kişi camiye yönelir. Ama birinin kıldığı namaz

[165] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.149, no:3970; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.212, no:4604; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.53, no:1793; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.202; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.382, no:7055; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.61, no:12720; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.138, no:15161.

ötekininkinden efdal olur. Zira, akıl cihetiyle daha akıllıdır. Öteki ise zerre ağırlığınca kıymet alamayan bir namazdan döner. (Akıl ise vera'la alâkalıdır.)

(*Kad yeteveccehü'r-racülâni ile'l-mescid*) "İki kimse camiye gelir, içeriye girerler. *'Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm'* derler, yan yana, omuz omuza namaz kılarlar. (*Feyensarifü ehadühümâ*) Birisi selâm verir, (*ve salâtühû efdalü mine'l-âhir*) kıldığı namaz ötekinin namazından efdal olur; (*izâ kâne efdalühâ aklen*) akıl bakımından ötekinden daha faziletli olduğu için..."

(*Feyensarifü*'l-âhir) İkincisi de selâm verir, (*ve salâtühû lâ ta'dilü miskàle zerretin*) kıldığı namazın zerre ağırlığınca kıymeti yoktur." diye Peygamber Efendimiz buyuruyor.

Neden? Kalp, şuur, niyet denilen hususlarda, duygularda dikkat etmedi birisi. Aklı başka yerde, fikri başka yerde, namazı öyle kıldı. Hiç kâr edemedi. Demek ki, dış şekil önemli değil, iç şekil önemli.

O halde, bizim de bu günden itibaren, bu şeyi duyduğumuz andan itibaren gönlümüze dikkat etmemiz lâzım. Gönlümüzü pâk etmeğe, niyetimizi halis kılmağa dikkat etmemiz lâzım. Çünkü, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[166]

---

[166] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.74, no:55; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.704, no:4944; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.156, no:4197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.102, no:16982; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.X, s.435, no:4574; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1152; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.52, no:1260; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.79, no:7164; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.323, no:5265; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.163, no:16433; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.432, no:7820; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.369, no:837; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.392, no:2681; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.44, no:17; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.207, no:7495; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.53, no:2706; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.226, no:3095; Temîm ed-Dârî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.324, no:1926; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.157, no:4199; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.297, no:7941; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.122, no:3769; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.433, no:7822; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.242; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.107, no:1271; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.383; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.I, s.346; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.115, no:1905; Ebû Hüreyre RA'dan.

اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ. قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ؟ قَالَ: لِلّٰهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ (م. د. ن. حم. عن تميم الداري؛ ت. ن. حم. طس. عن أبي هريرة؛ حم. طب. ع. عن ابن عباس؛ كر. عن ثوبان)

(*Ed-dînü en-nasîhatü*) "Din hàlis kalplilikten ibarettir." Başka bir şey değildir.

İslâmiyet, dindarlık dediğimiz şey nedir? İnsanın dindar olması, Allah indinde makbul bir kul olması nedir? Kalbinin halis, muhlis, has, samimi, pâk olmasıdır.

(*Kàlû: Li-men yâ rasûla'llàh*) "Kime karşı yâ Rasûlüllah?" diye soruyorlar.

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Li'llâhi*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı has, hàlis, samimî olacak. (*Ve li-kitâbihî*) Kur'an-ı Kerim'e karşı has, hàlis, samimî olacak. (*Ve li-rasûlihî*) Rasûlüllah'a karşı has, hàlis samimi olacak. (*Ve li-eimmeti'l-müslimîn*) Ümmet-i Muhammed'in idarecilerine, cemaatlerin başındaki başkanlara karşı, tâbî olunan imamlara karşı samimî olacak. (*Ve li-âmmetihim*) Bütün müslümanlara karşı samimî duygular besleyecek."

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.351, no:3281; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.108, no:11198; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.259, no:2372; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.74, no:92; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.402, no:2754; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.45, no:19; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.67, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.412, no:531; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.133, no:2923; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.307; Sevbân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.263, no:290, 293; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.740, no:7197, 7201, 8774, 8776; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.263, no:699 ve c.II, s.305, no:1324; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXXIX, s.230, no.42406; ;RE. 97/11.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne has hàlis kulluk etmek nasıl olur? Açık kalple, temiz kalple... Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim kalbimizi biliyor. Hiç bir şeyi gizlememiz mümkün değil. Her şeyi hàlis muhlis bir niyetle yapmamız lâzım!

Kitabullaha karşı samimiyet nasıl olur? Okursun, okuduğuna tâbî olursun. Kur'an-ı Kerim okuyorsun, ne diyorsa emirlerini tutarsın, yasaklarından kaçarsın. Samimiyet öyle olur.

Rasûlüllah'a karşı samimiyetimiz nasıl olur? Onun sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılmamızla... Bildiğimizi tatbik etmemiz, bilmediğimizi de, "Öğrendiğim zaman tatbik edeceğim yâ Rasûlüllah!" diye o sevgiyi içimizde beslememizle, onun izinden ayrılmamağa çalışmamızla... Oturduğu yerde oturmak, kalktığı yerde kalkmak; yap dediğini yapmak, yapma dediğini yapmamak suretiyle, kendimizi ona benzetmeğe çalışmalıyız.

Ümmet-i Muhammed'in imamlarına, önderlerine karşı nasıl olur samimiyet? Hizmetine koşarsın... Onlar madem bir cemaatin başına geçmişler, o cemaatin işlerini idare etmeğe çalışıyorlar; ki, mesuliyetlerin en ağırıdır, zorlukların en zorudur. Çünkü insanın başının derdi kendisine yetip dururken...

Yetmiyor mu hepimize? Hepimize Allah bir akıl vermiş, iki göz vermiş, iki kulak vermiş... Bütün gayretimizle kendimiz için çalışıyoruz da gene yetiremiyoruz. Yetmiyor. Bir sürü hata yapıyoruz, bir sürü yanlışlık yapıyoruz. O zât çıkmış, bir topluluğun başına imam olmuş, önder olmuş müslümanların başına. Hali harap yâni.

Allah-u Teàlâ Hazretleri yardımcı olsun ki, halleri çok haraptır, çok zordur. Çünkü hepsinin vebali ona yüklenir. Bir yanlış adım attı mı, bir yanlış tarafa sevk etti mi hepsinin vebali gelir, onun omzuna yüklenir. Allah hıfzeylesin... Ona karşı elbette samimi davranmak lâzım, yardımcı olmak lâzım, dediklerinde onu üzmemek lâzım, iki defa söylettirmemek lâzım gibi hususlar.

Bütün müslümanlara karşı has halis temiz kalpli olmak... O da

kezâ müslüman kardeşliğin icabı olmuş oluyor.

Bu kadar izahtan çok aşikâr bir şekilde anlaşıldı ki, insanın kendi içindeki hevây-ı nefsi ile uğraşması hakikaten en önemli şey. Çünkü insan kendi içini yenemezse, kendi duygularına hakim olamazsa insanlıktan çıkıyor. Her türlü hatayı onun için yapıyoruz. Falanca adama kızıyoruz, kızgınlığımızdan hıncımızı çıkartacağız diye etmediğimizi koymuyoruz. Filanca şeyi arzu ediyor; ille onu elde edeceğim diye haram helal demeden rüşvet, iftira, gıybet, dedikodu, haram, helal... Hırsız arsız onu elde etmeğe çalışıyor insan. İçi istedi diye. O halde bu devirde onu bulmuş olan bir şeyi hiç hatırımızdan çıkartmayacağız.

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّي (يوسف:٥٣)

(*İnne'n-nefse le-emmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî*) [Muhakkak ki nefis insana kötülüğü çok çok emreder; ancak Rabbimin acıyıp koruduğu müstesnâ.] (Yusuf, 12/53)

İnsanoğlunun içinde, Allah'ın acıyıp merhamet edip de değişik vasıflar verdiği kimseler bir tarafa, bırakıp da kötülüğü emreden bir varlık vardır. Kötülüklerin başıdır yâni. Kötülükleri emreder insana. Yat, rahat et, keyfine bak, oturma, camiye gitme, dinleme, namaz kılma, oruç tutma, paranı kimseye verme, kendi zevkine safâna bak... Hep içerden böyle bir şeyler. İşte o nefs.

(*İnne'n-nefse le-emmâretün bi's-sûi*) Harama bak, haramı ye... Hep iştiha çekici şeylere karşı insanı teşvik eden bir nefsi var. Yaratılışının icabı bu...

Hayvanlarda da öyledir. Hayvanlar da meselâ karnı acıktı mı ille bir şey yiyecek. Çalar. Yâni o haram helâl düşünür mü? Kedi meselâ: Karnı acıktı mı, mutfağa girer, tencereden alır... Başka arzuları belirdi mi, onu insanların önünde vs. demez, her yerde yerine getirmeğe çalışır. Mücadele eder, tırmalar, şöyle yapar, böyle yapar...

İşte her insanın da böyle hayvani bir tarafı var. Hayvani

tabiatının istekleri var. Ona tâbî olursa insan, hayvan gibi olur. Onu kontrol altına almak lâzım! Allah, biz onu kontrol edelim diye, insanları bütün hayvanların hepsinden ayırmış, mümtaz kılmış, akıl diye bir mekanizma vermiş, kontrol mekanizması vermiş, akıl diye bir alet vermiş. Akıl bu kalpten, gönülden, nefisten gelen, içerden gelen şeyleri süzgecinden geçiriyor ve vücuda hâkim oluyor.

Vücudun iki tane hâkimi var. Ya nefis hàkim olur, götürür kötü yollara; veyahut akıl hakim olur, onu dizginler, lâzım olduğu kadarını ona verir, fazlasını vermez. Hani ata fazlasını verdiğin zaman... Biz şimdi at kullanmadık. Eskiden cihadda çok kullanılan bir malzemeymiş de herkes bilirmiş. Hani gemi azıya alır derler, arpası fazla gelmiş derler değil mi... Hayvana haddinden fazla verdiğin zaman iyi olmuyor. Demek ki nefse de ölçülü vermek lâzım.

Bugün bildiğimiz şeylerden kıyas edecek olursak: Arabayı çalıştıracağınız zaman, gaza fazla bastı mı çalışmıyor.

"—Neden çalışmıyor?" diye soruyoruz.

"—Gaza boğuldu. İçine fazla gaz gitti, gaza boğuldu da ondan..." diyorlar.

E bol gaz var işte çalışsa ya... Boğuldu. Fazlası da iyi gelmiyor. Ölçülü olarak verilecek... İşte o ölçüyü insana akıl veriyor. Akıl da kendi kendine ölçüyü tam bulamaz. Aklı şeriat irşâd eder. Şeriat akla hitap eder. Kur'an-ı Kerim'lerin hadis-i şeriflerin ahkâmı insanın aklına hitap eder, böyle insan aklını bir ölçüye sahip kılar ve onu da bir memlekete hàkim kıldığı gibi hükümdarın memlekete sahip olduğu gibi bedene hakim kılarsa kurtulur insan. Eğer şehvet ve nefis hàkim olursa, o zaman felâketten felâkete sürüklenir.

Onun için, bu hadis-i şerif, bizim erbâb-ı tasavvufun, ehl-i tarîkın, böyle mânevî inceliklere dikkat eden, kalbin ahvâline riâyet etmeğe çalışıp da Allah'ın rızasını kazanmak isteyen insanların, en önemli prensiplerini ortaya koyar.

İnsanın kendi nefsiyle cihad etmesi, cihadların en büyüğüdür.

Çünkü, her şeyin başı odur. Bir insan kötü insan oldu mu, ondan hiç bir hayır gelmez. Ne cihadda hayır gelir, ne başka bir yerde hayır gelir. Nereye götürsen, nerenin başına geçirsen, sana oradan mazarrat çıkartır, dert getirir. Hayırsız bir evlat gibi yâni. Hayırlı bir insan da nerede olsa, toprakta olsa, orada bile fayda verir. Hangi işin başına geçirsen, tatlı neticeler alırsın.

Onun için, hayırlı insan olmanın yolu, insanın kendi nefsiyle mücâhede etmesidir. İbrâhim ibn-i Edhem Rh.A demiş ki:

أَشَدُّ الْجِهَادِ جِهَادُ الْهَوٰى.

(*Eşeddü'l-cihâdi cihâdü'l-hevâ*) "Cihadların en şiddetlisi, en zoru, insanın kendi içindeki arzusuna mâni olmaktır." Doğup gelen arzusuna mâni olmak çok zordur. Öyle kolay bir şey değildir.

Nice babayiğitleri bu nefis, küt küt yere devirmiştir. Kapıdan sığmaz, pazusunu kimse bükemez, bileğini kimse kıvıramaz. On kişinin yaptığı işi yapacak kadar gücü kuvveti vardır ama, nefsin elinde zebundur. Nefsi onu parmağına dolamıştır, yerden yere çalar. Nefsin arzularının karşısında durmak çok zordur. İşte ona yavaş yavaş alışması lâzım insanın...

Bizim dinimiz, insanlar bilip bilmeden, bunun yolunu insanlara öğretmiştir. Bizim dinimizde insan ibadetleri yaparsa, ibadetler nefsi terbiye vasıtasıdır. Meselâ namaz, farz... O farzı yapa yapa insan nefsine hàkim olmanın egzersizlerini, idmanlarını yapar. Meselâ sabah namazında kalkacak... Uykuyu yenerek, nefsini yenerek bir hayırlı iş yapmak, kendisine bir idman olmuş oluyor. Yatsı namazına kadar duracak...

Geçen gün birisini söylediler, eskiden namaz kılarmış, bırakmış. Akşam geliyormuş işten, altıda, altı buçukta, yedide yatıyormuş, sabah bir daha sekizde kalkıyormuş. Nefsine mağlup... Nefsi direk gibi kuvvetlenmiş, adamı vurmuş yere, paçayı kurtaramıyor. İşte en zoru bu... Hadi bakalım, içinde o

kadar uyku arzusu varken onu yenmeyi öğren!

Sonra Ramazan orucu bizi ne güzel yetiştirir... Sigarayı bırak dersin arkadaşına, "Yâ sıhhatine zararlı. Bak insanı yavaş yavaş öldüren bir şey bu." Öyle yazmış. Bir yerde okudum: "Sigarayı içen, yavaş intihar ediyor demektir." diyor. Bir müessesenin böyle duvarında gördüm, çerçeveyle yazmış. Sigarayı içen birden intihar etmiyor yâni. Zehir alıp, fincanla içip intihar etmiyor, yavaş intihar ediyor. Kırk yılda intihar ediyor yâni, otuz yılda intihar ediyor. Onu bırakamıyor meselâ. Bırak diyorsun, çok alışmışım bir kere diyor, elim ayağım titriyor diyor... Ramazan'da nasıl bırakıyorsun? Ramazan'da bırakıyor. Hiç hatırıma gelmiyor diyor Ramazan'da. Soruyoruz, Ramazan'da hatırıma gelmiyor diyor. İşte bak Ramazan alıştırıyor. Demek ki oruç nefsi yenmeye alıştırıyor.

Namaz ibadeti, nefsi yenmeyi alıştırıyor. Zekât... Kazandığın o tatlı paraları Allah yolunda veriyorsun. Bir fedakârlığa alıştırıyor insanı. Hac... Baştan aşağıya kadar sabır imtihanıdır. Hacca gidecek insan şey yapmasın... En zor tarafı nefisle mücadele etmektir. Nefsi yenmektir hac yolculuğunda... Sinirleniyor musun, kızıp parlayıveriyor musun, arkadaşlarını darıltıyor musun olmaz! Hacda başından sonuna kadar, iş nefse hakim olmak ve sabır egzersizi yapmaktır.

Sonra buradaki o kuş tüyü yatakları, yorganları bulamazsın orada... İki milyon kalabalık oraya geldiği için evler dolar. Evler dolduğu için, senin bugün iki kişi yattığın odaya, o kadar bir yere yirmi kişiyi sığdırırlar. Hadi bakalım, senin kendine mahsus yüznumaran vardı, lavabon vardı, güzelce abdest alırdın. Her sabah şöyle yapardın, böyle yapardın... Sonra bakarsın su da kesilivermiş. Yüznumara yetmez, su yetmez, oda yetmez vs. yetmez... Bütün hepsine fedakârlık gösterip sabredeceksin.

Hasılı, ibadetler insana, eğer yaparlarsa nefsi yenmeyi öğretir. Ondan sonra da tabii nefsi yenmenin ince bir ilmi vardır, uzun bir çalışması vardır ki, nefsi yenmek için büyüklerimiz iki yol seçmişler: Yollardan bir tanesi: Nefsi besleyen kaynakları

kurutmak, yolları kesmek, nefsi aciz, zayıf bırakıp öyle yenmektir.

Nefis nereden kuvvetlenir? Çok yemek yemekten kuvvetlenir. Yemeği azaltmışlar. Nereden kuvvetlenir? Fazla uyku uyumaktan kuvvetlenir nefis. Uyudu mu insan, nefsi adam akıllı takviye olur. Az uyumayı tercih etmişler. Başka? İnsanların arasına gitti mi onlara uyar. O halde, insanlardan alâkayı kesmek lâzım! Sonra fazla konuşmaktan nefis çeşitli şeyler alır. Konuşmayı kesmişler.

Böylece çeşitli yollarla, riyazetlerle, uykusuzluklarla, ibadetlerle, açlıklarla, oruçlarla nefsi zayıflatıp ondan sonra yenmeyi düşünmüşler. Uzun bir yol bu.

Bazı büyüklerimiz de demişler ki: Bunun bir başka yolu var. Nasıl? İlk önce ruhu tasfiye edersin. Ruhu güzelleştirirsin. İnsanın güzel tarafını uyandırırsın. Zikirlerle, fikirlerle... Gönül uyandı mı, gönle ma'rifet nuru girdi mi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmeğe, tanımağa başladı mı, zikrin tadını aldı mı, Allah'a kulluk etmenin tadını aldı mı, nefis de oraya yanaşır.

Nefsi bir tarafa bırakırlar, ruhu güzelleştirmeğe, tasfiye etmeğe, saflaştırmağa çalışırlar. Sonra o kendiliğinden az uyur, az konuşur, gider insanların arasında işini yapar

İbadetlerle, güzel yollarla insanın ruhu yükseldiği zaman, kalbinin pası gittiği zaman, nefsi de insanın yanına yanaşır.

Nefsi terbiye etmenin iki esaslı yolu vardır. Birisine *tarîk-i rûhânî* derler, birisine *tarîk-i nefsânî* derler. Birisi uzundur o nefsi kahretmek yoluyla terbiye etmek. Ötekisi nefsi râzı etmek yoluyla, ruhani yol kolaydır. Hasılı bunun çaresine bakması lâzım insanın.

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad eflaha men zekkâhâ*) "Kim nefsini terbiye etmişse felâh bulur. (*Fekad hâbe men dessâhâ*) Ona sahip olamamış olan da perişan olur, pişman olur, sonunda çok ziyan eder." (Şems, 91/9-

10) Ayet-i kerimede böyle bildiriliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri şu mübarek günler hürmetine bizleri lutf u keremiyle ıslah eylesin... Nefsimizi şöyle terbiye olmuş, hakka boyun vermiş, kötülüklerden dönmüş, iyilikler kendisine ilham olunan, huzura ermiş bir nefis eylesin... Yolundan ayırmasın... Günahın zilletinden, horluğundan bizi kurtarsın... Kendisine kulluğun şerefiyle şereflendirsin...

Bu kadar söz, bu hadis ile ilgili olarak kâfî gelsin. Bu hadis tabii, hayatımızın prensibi olduğu için, ne kadar söz söylesek azdır. Kendi içimize dikkat edeceğiz. Kendi içimizden bir duygu kopup geldiği zaman onu aklın süzgecinden geçireceğiz. Aklımızı da şeriatla terbiye edeceğiz. Yâni, Kur'an-ı Kerim'i öğreneceğiz, hadis-i şerifi öğreneceğiz, dinimizin aslını öğreneceğiz. Ondan sonra da, her hareketimizi süzgeçten geçirerek yapacağız ve her işimizde kalbimizin ameline, yâni niyetine dikkat edeceğiz.

"—Ne niyetle yapıyorsun bunu bakalım bir söyle bakayım!" diye kendi kendimize böyle sorarak yapacağız.

Böyle yaparsak kurtuluruz. Demek ki nefsi dizginlemeyi öğrenmiş oluyoruz.

Eskiler buna çok dikkat ederlermiş. Her zaman söylediğim bir misali yeri gelmişken bir daha söyleyeyim. Adamın birisi bir şehirden bir şehre giderken, yakalamışlar.

"—Sen casussun, kötü adamsın, gel bakalım keseceğiz." diye hapse atmışlar.

Ondan sonra da celladın yanına götürmüşler. Hapisten celladın yanına giderken insan ne olur, ne düşünür bilmem. Allah öyle bir duruma düşürmesin insanı... Ama herhalde aklı başından gider insanın. Hele böyle haksız yere öldürülüyorsa... "Yâ benim hiç bir günahım da yok. Anlatamadım derdimi" filan diye feryâd ü figân eder. Çok şey yapar...

O öyle yapmamış da kendi kendine dönmüş, demiş ki:

"—Ey nefsim söyle bakalım. Eskiden beri sen Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hükmüne râzı olmaktan bahsederdin. Şimdi Allah

bak sana ölümü böyle nasib etmiş. Celladın önüne gidiyorsun. Az sonra kafanı kesecekler. Râzı mısın? Şimdi de râzı mısın Allah'tan? Allah'ın bu takdirine râzı mısın söyle bakalım?" diye kendisine sormuş yâni.

Sanki nefsi bir başka varlıkmış gibi, onunla böyle sorgulu sualli konuşuyor. Bakmış ki hiç itiraz yok:

"—Eh, mademki Mevlâm böyle yazmış yazımızı, ne yapalım? Nasıl olsa bir gün gelip öleceğiz. Takdir böyleymiş..."

Hiç itiraz yok içinden. Çırpınması, haksızlığa uğradım gibi bir duygusu yok. Allah'ın imtihanı. O anda suçsuzluğu belli olmuş, celladın önünden dönmüş. İmtihanmış demek ki.

"—Hadi senin suçsuzluğun anlaşıldı, halâs oldun, git, kurtuldun!" demişler.

Diyor ki:

"—Allah'a yemin ederim ki o ölümden halâsıma sevinmiyorum, o andaki ihlâsıma seviniyorum. Halâsıma değil, ihlâsıma seviniyorum. Ya o zaman nefsim itiraz etseydi? Böyle takdir mi olur, başıma bu da mı gelecekti, haksızlığa uğradım deseydi..."

Hani çeşitli edepsiz insanlar var ya... Çocuğu ölür, başına biraz sıkıntılı bir hal gelir... Mahalleyi mahallelinin başına yıkar. Bağırır, feryâd figân, gürültü patırtı... Ne oldu yâ? Allah çeşit çeşit şeyler takdir ediyor. Herkesin başına geliyor ne yapalım? Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri herkese imtihanı başka türlü şey yapıyor. Sana da bunu getirmiş. Ya malına, ya canına bir şeyler gelir. Sabretsen büyük ecir alacaksın ne var yâni?

Allah, nefsimizin oyunlarını bilip ona karşı kendimize hakim olup onu ıslah etmek nasib eylesin... Cihad-ı ekberde cümlemizin gazâsı mübarek olsun, muvaffak eylesin...

c. Kur'an'ı Mushaftan Okumak

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[167]

قِرَاءَةُ الرَّجُلِ الْقُرْآنَ فِي غَيْرِ الْمُصْحَفِ، أَلْفُ دَرَجَةٍ؛ وَ قِرَاءَتُهُ فِي الْمُصْحَفِ، تُضَاعَفُ عَلَى ذٰلِكَ إِلٰى أَلْفَيْ دَرَجَةٍ (طب. عد. هب عن عثمان بن عبد الله بن أوس عن جده)

RE. 334/6 (*Kıraetü'r-racüli'l-kur'âne fî gayri'l-mushafi elfü derecetin, ve kıraatühû fi'l-mushafi tedâafu alâ zâlike ilâ elfey derecetin*)

Bu sahih hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz SAS Kur'an okumaktan bize bilgi veriyor. Adamın, kişinin yâni. Böyle kişi mânâsına adam sözünü kullanırlar. Arap dilinin kaidesidir. Maksat kişi demektir, kadın için de aynı hüküm cârîdir yâni. İlle bıyıklı, sakallı erkek olacak mânâsına, kadınlar bu hükümden müstesnâdır mânâsına değil de; kişi demek, insanoğlu demek yâni.

Adamın Kur'an-ı Kerim'i önünde yazılı mushaftan okuması —yâni bakarak okuması demek— ve bir de mushafa bakmadan okuması... İkisinin mukayesesini yapıyor bu hadis-i şerifte. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Kıraetü'r-racüli'l-kur'âne fî gayri'l-mushafi elfü derecetin*) "Kişinin Kur'an-ı Kerim'i mushaf olmadan okuması bin derecedir." Yâni ona bin derece sevap kazandırır. Kur'an-ı Kerim Allah'ın kelamı olduğu için ecri hadden ziyadedir. Dil ile anlatmak mümkün değildir.

İnsan Kur'an-ı Kerim'i açsa, hiç okumasını bilmese yüzüne

---

[167] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:601; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.407, no:2218; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.299; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VII, s.52, no:492; Osman ibn-i Abdullah ibn-i Evs es-Sakafî, dedesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.516, no:2304; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.343, no:11668; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c. XV, s.143, no:15173.

bakması sevaptır. Neden? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabı da ondan. Kitabullah... O şereften dolayı, yüzüne bakmak da sevaptır. Hiç okuma bilmiyor, cahil, ümmî adam, Kur'an-ı Kerim'i açmış okuyor.

Rivâyet ederler ya Osman Gazi niye bunca hürmetlere mazhar oldu? Şeyh Edebâlî'nin evine misafir gitmiş. Kendisi, okuma yazma bilmeyen bir kimse Osman Gazi. Okuma yazma bilmiyor, bir şeyden haberi yok. İşte gelmiş Horasan taraflarından, hicret etmişler, buralara gelmiş bir kabilenin başkanı. Bilgisi olmayan bir insan... Şeyh Edebâlî de çok âlim, arif, kâmil bir kimse. Onun evine gitmiş. E gece misafir edince bakmış, duvarda böyle bir şey var.

"—Bu nedir?"

"—Bu Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerim'i, kitabı." demiş.

Gece yatağı yorganı yapmışlar vs... Sabah Şeyh Edebâlî gelmiş,

bakmış ki yatak yorgan hiç bozulmamış.

“—E ne oldu?”

Demiş:

“—Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kitabı karşısında ben nasıl ayağımı uzatır da yatarım?”

Hürmete bak! O hürmetten tabii sonra bir gece bir rüya görmüş: Göbeğinden bir ağaç çıkıyor, her tarafı, dalı budağı sarıyor... Yâni imparatorluk kuracağını, sülalesinin, çocuklarının büyük devlete nâil olacağını anlamış.

İşte neye sahip olursa insan, hürmetten, edepten sahip olur. Ne ziyana uğrarsa, edepsizlikten uğrar. Bir edep insanı çok yükseklere çıkartır, çok kazançlara uğratır. Bir edepsizlik ise, tâ yukarılardan paldır küldür yüzükoyun yere düşürür insanı.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi edep sahibi eylesin... Terbiyeli, zarif, nazik, hassas, duygulu kimseler eylesin cümlemizi...

Kur’an-ı Kerim böyle bir kitaptır. Hürmet eden izzet bulur. Dünyada ahirette rahat eder. Sarılan kurtulur. Allah’ın ipidir Kur’an-ı Kerim. Kuyuya düşmüş insanı kuyudan çıkarmak için ip sarkıtırlar ya, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin düşmüşlere ipidir Kur’an-ı Kerim. Kim ona sarılırsa çıkar karanlıktan, zulümâttan nura çıkar, kurtulur.

Onun için yüzüne bakmak sevaptır. (*Elif, lâm, mim*) diye okusan... *Elif* için bir hasene verir Allah, *lâm* için bir hasene verir, mim için bir hasene verir. Hadis-i şerifte böyle. Bu ifade ile Peygamber Efendimiz SAS bildiriyor. Sevabı çoktur.

Onun için, aklımız varsa, Kur’an’a gayret etmemiz lâzım! Aklımız varsa, Kur’an-ı Kerim’in okumasını, ezberlemesini öğrenmeye gayret etmeliyiz. Ondan sonra da ahkâmı ile onları öğrenip hayatımızı tanzime gayret etmeliyiz.

“Kur’an-ı Kerim’i insan, ezberinden okursa bin derece verir Allah ama, (*ve kıraatühû fi’l-mushafi*) önüne mushafı açıp da, yazısına baka baka okursa, bu iki bin dereceye kadar farklı bir

kârlılık sağlar. Yâni bin derece daha fazla kâr alabilir insan. (*İlâ elfey derecetin*) diyor, İki bin dereceye kadar.” Demek ki, o arada çeşitli duygularının kuvvetine, ihlâsına göre çeşitli seviyelerde ama daha fazla ecir kazanır.

Demek ki, yüzünden okumak iyidir. Yüzünden okumakta fayda vardır. Çünkü insan, yüzünden okuya okuya, eksiklerini tamamlar ve garantili okur. Ezber okurken de bakarsın o ayeti yanlış okuyormuşsun da farkında değilmiş öyle gider. *Fe* mi, *ve* mi; şu harf miydi, bu harf miydi; *türceûn* muydu, *yürceûn* muydu? Bir yanlış ezberledi mi insan, yanlış gider. Yüzüne bakmak faydalıdır. Yüzünden okumanın, insana kazancı daha fazladır. Bu hadis-i şerifte bunu bildiriyor Peygamber Efendimiz.

d. Eski Bir Peygamberin Hikâyesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[168]

قَرَصَتْ نَمْلَةٌ نَبِيًّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ ، فَأَمَرَ بِقَرْيَةِ النَّمْلِ ، فَأُحْرِقَتْ ،

فَأَوحَى اللهُ إِلَيْهِ: أَنْ قَرَصَتْكَ نَمْلَةٌ أَحْرَقْتَ أُمَّةً مِنَ الأُمَمِ تُسَبِّحُ

(خ. م. د. ن. ه. عن أبى هريرة)

RE. 334/7 (*Karasat nemletün nebiyyen mine'l-enbiyâi feemere bi-karyeti'n-nemli feuhrikat, feevha'llàhu: En karasatke nemletün*

---

[168] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1099, no:2856; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1759, no:2241; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XV, s.146, no:5266; Neseî, *Sünen*, c.XIII, s.325, no:4283; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1075, no:3225; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.402, no:9218; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.227, no:5848; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.373, no:7654; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.69, no:83; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.204, no:200; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.149; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.233, no:5851; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.166, no:4870; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.359, no:731; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.392, no:13384; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.146, no:15180.

ahrakte ümmeten mine'l-ümemi tüsebbihu.)

Ebû Hüreyre RA'dan eski ümmetlere ait bir hususu anlatan bir hadis-i şerif. Ebû Hüreyre RA işitmiş Peygamber Efendimiz'den, o da nakletmiş. Hocamız da diyor ki: "İçinde zarif nükteler var da, onun için bu hadis-i şerifi ihvânım okusun diye buraya yazdım." diye, oradan bir işaret de etmiş.

"Eski ümmetlerde bir peygamber gelmiş. Peygamberlerden bir peygamber, bir yerde dururken, gelmiş bir karınca bunun bacağını fena halde ısırmış..."

Karıncanın da bazen böyle insanı sarıp da ısıran cinsi vardır. Bilmiyorum böyle ağaca çıktığınız zaman, size saldırana rastladınız mı? Çimdik çimdik çimdirirler insanı, çok fena yaparlar. Ve çekersin gelmez. Kafası kopar, ısırdığı yerden kıskacını çekmez. Öyle ısırır. Demek çokça şey yapmış.

كُلُّ مُضِرٍّ يُقْتَلُ.

(*Küllü mudırrin yuktel*) diye bir kaide vardır, "Her zararlı mahluk öldürülür." Akrep, yılan, çıyan, şunu bunu... Zararlı çünkü. Biraz bıraksan, gider öbür tarafta çocuğu sokar filan... Onun için öldürülür. O da bunu zararlı görmüş. Karıncaların tepesini, yuvasını yaktırmış. Hani şöyle tepe yaparlar karıncalar, tümsek olur.. Kızgınlığından bütünüyle yuvasını yaktırmış.

Onun üzerine, buyrulmuş ki kendisine: (*Evha'llàhu*) "Allah vahyetti ki ona: Seni bir karınca kızdırdı, sen topluluklardan bir topluluğu, Allah'a tesbih eden bir topluluğu bütünüyle yaktın. Bir karınca ısırdı, topunu birden yaktın!"

Buradaki nükteler nedir aklımızın aldığı kadar: Bir kere her can sahibi mahlûku mümkünse öldürmemek lâzım! Mümkünse yâni, eğer zararlı değilse öldürmemek lâzım. Bak ne diyor: (*Ahrakte ümmeten mine'l-ümemi tüsebbihu*) "Allah'ı tesbih eden gruplardan bir grubu öldürdün."

Her hayvanın tesbihi vardır. Her ağacın, her otun, her

mahlûkun, bildiğimiz bilmediğimiz her varlığın tesbihi vardır. Öyle tesbih edip duruyor. Yâni tesbih ne demek? Allah'a itaat ve bir hizmeti vardır. Bir hizmeti var, bir vazifesi var yâni. Allah-u Teàlâ Hazretleri hikmetiyle yaratmış.

Her şeyin bir faydası var insana. Mikrobun da faydası var. Zamanı gelecek zalimin cezalandırılması lâzım, mazlumun derece alması lâzım... Her şeyin bir faydası var. Hele diyorlar ki:

"—Şu çürütücü mikroplar filan olmasa hayat olmaz. Yâni hiç bir şey çürümese, olduğu gibi kalsa, o zaman her taraf perişan olur."

Her şeyde bir hikmet var, fayda var. Neyse... Bir bu. Can sahibi olan bir şeyi öldürmemek... Hele yakarak öldürmemek mümkünse... O öldürmelerin en kötüsüdür. Öyle bir ders çıkıyor.

Sebebi de şuymuş: Bu peygamber düşünmüş ki... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin helâk ettiği bir yerden geçiyormuş. Bir kavmi helâk etmiş. Hani eski kavimlerden isyan ettiği için helâk edilenler var. Lût kavmi meselâ. Lût kavmi çok kötülükler işlerlerdi. Cinsi sapıklıkları vardı, daha başka şeyleri vardı. Allah helâk etti.

Âd kavmi, Semûd kavmi... Nice böyle kavimler. Nuh AS'ın kavmi...

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلاً وَنَهَارًا. فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلاَّ فِرَارًا

(نوح:٥-٦)

(*Rabbi innî deavtü kavmî leylen ve nehârâ. Felem yezidhüm duâî illâ firârâ.*) "Yâ Rabbi ben gece gündüz kavmimi sana davet ettim, hak yola davet ettim, ettim. Benim bu davetime bir cevap vermediler, ancak firarlarını arttırdılar. Yâni çağırdıkça geri kaçmayı arttırdılar." diyor ayet-i kerimede. (Nuh, 71/5-6) Böyle çok beliğ bir şekilde ifade edilmiş. O kadar çağırdı çağırdı, yola gelmediler. Sonra tufanla helâk etti.

Çeşitli kavimlerin helâki var. Öyle helak edilmiş bir kavmin yerinden geçiyormuş da —içinden mi düşündü artık söze mi

döktü— demiş ki:

"—Yâ Rabbi! Bu helâk olanların içinde çoluk çocuk yok muydu, kadınlar yok muydu, mâsumlar yok muydu?" diye bir düşünce geçmiş.

Sen misin düşünen? Biraz sonra ileride bir ağacın altına gitmiş, yatmış. Yatınca Allah o karıncayı göndermiş bacağını ısırttırmış. O da tabii o hınçla uyanmış, bacağı fena halde acıyor. "Yakın şu karınca yuvasını!" diye yakmış. Yâni ibret alınsın diye bir şey.

Eski mutasavvıflardan bir zât-ı muhterem de bir gün kitabı açmış, sabırdan bahsediyormuş. Sabır... Sabırdan bahsederken, akrebin birisi gelmiş, sokmuş ayağını. Kılını kıpırdatmamış. Akrep ayağını sokuyor... Kılını kıpırdatmamış.

"—Efendim akrep var, ayağınızı soktu! Hiç de kıpırdamadınız..." filan deyince, demiş ki:

"—Sabırdan bahsederken feryâd etmeğe utandım." demiş.

Sabrı anlatıyor ya... Sabrı anlatıp dururken... Bak àrif kimseler neleri nasıl düşünüyorlar. Diyor ki: "Bunu gönderen Allah. Bir hikmeti var göndermesinde. Tam ben böyle sabırdan bahsederken başıma bu hali getirdi..." Ona göre şey yapıyor bak. Nasıl zarif insanlar gelmiş geçmiş, akrebin sokmasına gık dememiş yâni.

Büyükler dereceleri öyle kolay kazanmamıştır. Yâni biz hani hepimiz isteriz ki tesbih çektiğimiz zaman hop uçalım, havalarda gezelim. Gözümüzü kapattığımız zaman hop Medine'ye gidelim, Peygamber Efendimiz'in mescidinde namaz kılalım, Mekke-i Mükerreme'de tavaf edelim... Kim istemez? Herkesin arzusu budur ama kolay değil.

Bak, otuz yıl adamın nefsi balık istemiş... Otuz yıl, "Sen balık mı istiyorsun, vermeyeceğim!" diye vermemiş. Hani nefisle mücadele etmek var ya. Otuz yıl balık vermemiş kendisine. İstediği şeyi vermemiş. Öyle uğraşmışlar.

Geceleri uyumamışlar, sabahlara kadar ibadet etmişler... Yâni

bizim onların yanında tutar yanımız yoktur. Şöyle yan yana konsak, onlar kar gibi ak pak kalırlar; biz de zift gibi kapkara kalırız. Onların o hallerini biz ancak kitaplarda masal gibi okuyoruz da, "Acaba olur mu böyle şey?" diyoruz. Ömürlerini öyle geçirmiş onlar. Allah şefaatlerine nail etsin...

Bize de o edeblerin ne kadarını lutfederse lutfeylesin de, bizde hani karınca gibi... Pehlivanlar atlara binip koşuşurken, küçük çocuklar da çomaklara biner etrafta onları taklid ederlermiş... Artık öyle mi olur, başka türlü mü olur... Allah bize de lutfederse... Öyle diyorum ben:

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنْ الْمَيِّتِ (الأنعام:٩٥)

(*Yuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti*) [Ölüden diriyi çıkarır.] (En'am, 6/95) Ölüden diriyi çıkartmıyor mu? Ayet-i kerimede öyle bildirmemiş mi?

Eh biz de ölüyüz hepimiz, dilerse çıkartır. Ama lütuf ondan... Ne öğünmeğe lüzum var, ne böbürlenmeğe lüzum var. Lütfederse kara taştan pınar çkartır, billur gibi su çıkartır. Lütfunu talep ederiz. Azabından korkarız, çekiniriz. Kendisinin lütfuna, merhametine iltica ederiz.

İnsan her anda böyle imtihandadır işte. Allah bu imtihanlara karşı da bizleri uyanık eylesin...

e. Kureyş'in Fazîleti

Bir hadis-i şerif daha:[169]

قُرَيْشٌ خَالِصَةُ اللهِ ، فَمَنْ نَصَبَ لَهَا حَرْباً ، سُلِبَ ؛ وَمَنْ أَرَادَهَا بِسُوءٍ ،

---

[169] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.223, no:4652; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.306, no:2210; Amr ibnü'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.26, no:33815; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.147, no:15184.

خُزِيَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ (كر. عن عمرو بن العاص)

RE. 334/8 (*Kureyşun hàlisatu'llàhi, femen nasabe lehâ harben sülibe, ve men erâdehâ sûin huziye fi'd-dünyâ ve'l-âhireh*) Amr ibni'l-Âsî RA'dan —ye ile yazılmış burada— rivâyet edildiğine göre Peygamber Efendimiz kendi kabilesi olan Kureyş'i tarif etmiş bize. Buyuruyor ki:

"Kureyş Allah'ın seçkin bir zümresidir. Allah'ın seçkin kullarından ibaret bir topluluktur. Kim ona harb açarsa kendisi silinir yeryüzünden. Kureyş'e harb açan kendisi silinir. Kim ona kötülük murad ederse, dünyada da ahirette de perişanlığa uğrar."

Neden? Peygamber Efendimiz'in kabilesi. Allah o kabileyi seçmiş. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"Ben Âdem AS'dan kendi zamanıma kadar daima, insanlar iki bölüğe ayrılırsa, hayırlısı tarafından geldim ben. İnsanlar gruplara ayrıldıkça, şûbelendikçe, dağıldıkça, dallanıp budaklandıkça, daima benim soyumun olduğu taraf en asil, en şerefli kabile oldu. Ve daima benim ecdadım nikahlı insanlardan geldi. Hiç haramla meydana gelen yoktur benim sülalemde." diye hadis-i şerifte bildiriyor.

Asil bir kabile. Allah öyle kendi sevgili habibi içinden çıksın diye başından beri öyle seçmiş şey yapmış. Yine de öyledir. Hakikaten ona mensup olan kimseler, Peygamber Efendimiz'in akrabası, yakınları olan kimseler olarak Allah'ın has halis iyi kullarıdır. Nice güzel alimler yetişmiştir, ciddi alimler yetişmiştir ki, kitabını okuduğunuz zaman asaletini anlarsınız böyle. Okursunuz... Tamam. Asalet fışkırıyor böyle kitabından, yazdığı kitaplardan. Ciddiyet, asalet belli olur.

Sonra çok da güzel olurlarmış. Kureyş, sima olarak da o Peygamber Efendimiz'in akrabaları yüzüne bakılmağa doyulmayacak kadar güzel olurlarmış, yâni sima olarak yüzünün şekli şemaili itibariyle.

f. İslâm'a Yardım Eden Kabileler

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[170]

قُرَيْشٌ ، وَالأَنْصَارُ ، وَجُهَينَةُ ، وَمُزَيْنَةُ ، وَأَسْلَمُ ، وَأَشْجَعُ ، وَغِفَارٌ مَوَالِيَّ ؛ لَيْسَ لَهُمْ مَوْلًى دُونَ اللهِ وَرَسُولِهِ (ش. خ. م. عن أبي هريرة ؛ حم. ك. طب. كر. عن زيد بن خالد الجهني)

RE. 334/8 (*Kureyşün ve'l-ensâru ve cüheyneh, ve müzeyneh, ve eslem, ve eşca', ve gıfâru mevâliye; leyse lehüm mevlâ dûna'llàhi ve rasûlihî.*)

Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde bazı Arap kabilelerini metheylemiş.

1. Kureyş

2. Ensar: Medine'nin müslümanları ki Mekke'nin kâfirleri, müşrikleri, müslümanları oradan çıkartınca kucak açtılar, yardımcı oldular o mü'minlere. O diyâr-ı gurbette gel dediler, tarlamın yarısı senin dediler, evimin yarısı senin dediler, görülmemiş bir kardeşlik gösterdiler. Ensar Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri methediyor.

وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ (الحشر:٩)

(*Ve yü'sirûne alâ enfüsihim ve lev kâne bihim hasâsah*) "Kendilerinin ihtiyaçları olsa, kıvransalar bile kardeşlerini tercih ederler." (Haşr, 59/9) diye çok methedilen bir hal. Müslümanlara bağırlarını açmaları, onları barındırmaları çok güzel oldu. O

---

[170] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1290, no:3313; Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.333, no:4581; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.291, no:7891; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.162, no:33037; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.66; Ebû Hüreyre RA'dan.
Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.452, no:3875; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.
Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.185, no:1018; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.70, no:34041; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.148, no:15187.

Kureyş ve Ensar.

3. Cüheyne kabilesi.
4. Müzeyne kabilesi.
5. Eslem
6. Eşca'
7. Gıfâr kabileleri

Yedi kabile sayıyor. "Bunlar benim anlaşmalılarımdır, mevlâmdır." diyor. Arapça'da mevlâ demek: İki kimse birbiriyle anlaşırsa birbirlerinin mevlâsı olurlar. Yâni bu benim dostumdur, bu benim yakınımdır, benim hatırım için kimse buna dokunmasın diye söylenilen kimse mevlâ oluyor aralarında anlaşmalı olarak.

"Bu kabileler benim mevlâmdır." diyor Peygamber Efendimiz. Neden? Bu kabileler kuvvetli kabilelermiş İslâm'dan önce, hatırlı kabilelermiş. İslâm'a ilk önce girmişler. Ondan sonra da İslâm'a güzel hizmet etmişler. Peygamber Efendimiz vefalıların en vefalısı idi. Yapılan hiç bir iyiliği, kendisine karşı gösterilen yakınlığı karşılıksız bırakmamıştır. Hepsini en üstün şekilde mükâfatlandırmıştır.

Peygamber SAS Efendimiz hicret esnasında Mekke'den çıkarken, döndü şöyle mahzun mahzun Mekke'ye baktı da dedi ki:

"—Ey Mekke, dünyada en çok sevdiğim yer sensin! Seni bırakacak değildim. Beni zorla çıkartmasalar, buradan ayrılmazdım!" dedi.

Mekke'ye baktı, mübarek belde. Ta Hazret-i Âdem AS'dan beri oranın bir özelliği var. O Arafat dağı eski kitaplarda methedilmiş bir dağdır. Müstesna, mübarek makam...

O Kâbe, mübarek bir yerde kurulmuş:

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ

(آل عمران:٩٦)

(*İnne evvele beytin vudıa li'n-nâsi le'llezî bi-bekkete mübâreken*

ve hüden li'l-àlemîn.) [Şüphesiz, âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev (mâbed), Mekke'deki (Kâbe)'dir. (Âl-i İmrân, 3/96) Mübarek yerler...

Oradan çıkmak istemedi ve çıkanlara intizar etti. Seni benden ayıranlar diye üzüntüsünü ızhar etti. Pekiyi böyle diyen bir insan Mekke fethedilince ne yapar?

Mekke tekrar fetholundu. Tamam. Müslümanlar geldiler galip olarak... Herkes aman diledi. Mekke tekrar müslümanların oldu. Ne olur? Gelir orada oturur... Vefâkâr. "Ben size kendimi ayırdım, râzı değil misiniz buna?" dedi Huneyn gazvesinden sonra, ensara dedi ki: "Ben kendimi size ayırdım, sizin yanınıza geleceğim." dedi. Yâni, "Mekke'de oturmayacağım!" dedi.

Medine'de oturdu mâlûm. Vefâkârlık nümuneleri sayılmakla bitmez.

Bu kabileler İslâm'a hizmet ettiği için, diyor ki Peygamber Efendimiz: "Bunlar benim anlaşmalılarımdır, benim dostlarımdır. (*Leyse lehüm mevlâ dûna'llàhi ve rasûlihi*) Onların Allah'tan ve Rasûlünden başka mevlâsı yoktur." diyor. En şerefli mevlâ yâni, en şerefli dostlar. Bu kabileleri böylece şereflendirmiş.

Bu Gıfâr ve Eslem kabileleri de mâlûm... Ebû Zerr-i Gıfârî gelmiş Peygamber Efendimiz'in huzuruna, müslüman olmuş, gitmiş. Kısa bir zaman sonra dönmüş, gelmiş. Eslem ve Gıfâr kabileleri müslüman olmuşlar. Yâni onları çekmiş getirmiş Peygamber Efendimiz'e.

Hocamız Rh.A hep bunu bahis konusu eder, söylerdi:

"—Bu Ebû Zerr-i Gırfârî hangi üniversitede okudu? Hangi üniversitede okudu da, bu ne tesir? Gitti oraya da iki kabileyi birden çekti çevirdi, Peygamber Efendimiz'e getirdi, bağladı."

İmanla söyleyince, kalpten basit bir şey söylese bile, söz tesir eder. "Sahanı aldım, içine tereyağ koydum, yumurta kırdım." dersin, gene tesir eder. Ama kalpten olmayınca, samimiyetsiz olunca, kibirle, gururla olunca başka art niyetle olunca, onun tesiri olmaz. İnsan halis niyetle söyleyince tesiri olur.

Allah o mübareklerin şefaatlerine nail eylesin cümlemizi...

g. Hazret-i Ali ve Hikmet

Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan Peygamber Efendimiz'in Hazret-i Ali Efendimiz'i övücü bir hadisi nakledilmiş. Buyuruyor ki:[171]

قُسِمَتْ الْحِكْمَةُ عَشَرَةَ أَجْزَاءٍ ، فَأُعْطِيَ عَلِيٌّ تِسعَةَ أَجْزَاءٍ ، وَ

النَّاسُ جُزأً وَاحِداً ، وَعَلِيٌّ أَعْلَمُ بِالْوَاحِدِ مِنْهُمْ (حل. وأربعة

عن ابن مسعود)

RE. 335/1 (*Kusimeti'l-hikmetü aşerete eczâin, feu'tiye aliyyün tis'ate eczâin, ve'n-nâsü cüz'en vâhidâ, ve aliyyün a'lemü bi'l-vâhidi minhüm.*)

"Hikmet denilen şey ona ayrıldı. Bunun dokuz tanesi Ali'ye verildi. Bir tanesi diğer insanlara dağıtıldı. Onda dokuzu Hazret-i Ali'de, diğerleri diğer insanlara dağıtıldı. Böylece Hazret-i Ali onların hepsinden daha bilgilidir." diye buyurmuş.

Hazret-i Ali Efendimiz'in methi hakkında çok sözler vardır. Bir kere şu şeref olarak yeter ki Hayber'in fethine gitti müslümanlar. Koca kale. O zamanın imkânları mahdut. O kalede o düşmanları yenmek mümkün değil. Dedi ki Peygamber Efendimiz:

"—Ben müslümanların sancağını birisinin eline vereceğim. Allah onu sever, o Allah'ı sever. Ertesi gün vereceğim bu bayrağı ona, Allah onu sever, o Allah'ı sever. Öyle bir kimseye vereceğim." dedi.

Gece oldu... Geceleyin uykusu kaçtı ashâb-ı kirâmın. Ah keşke bana verse diye. Çünkü medih çok üstün: Allah onu sever, o Allah'ı sever. Hazret-i Ömer RA diyor ki: "Ömrümde bu kadar bir

---

[171] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.227, no:4666; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXII, s.384; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.615, no:32982; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.151, no:15196.

şeyi şiddetle istememiştim. İnşallah bana versin diye o kadar candan istedim ki... Ömrümde hiç bir şeyi o kadar istememiştim." diyor.

Ertesi gün şöyle bakmış, herkes boynunu kaldırıyor beni görsün de bana versin diye. Bakınmış bakınmış, Ali yok...

"—Ali nerede?" demiş.

"—Gözü ağrıyor, yatıyor çadırda..." demişler.

"—Çağırın bana!" demiş.

Çağırmışlar. Mübarek şöyle gözünü bir sıvazlamış, gözünün ağrısı geçmiş. Ondan sonra bayrağı vermiş, Hayber öylece fetholunmuş.

Fazâili çoktur. Hazret-i Ali Efendimiz'in hakikaten böyle hikmetli söz babında fevkalâde güzel şeyleri vardır. Her birisi bir dağ kadar kıymetli güzel güzel sözler söylemiştir ki, kitaplar yazılmıştır Hazret-i Ali Efendimiz'in o güzel sözlerinden...

Allah-u Teàlâ Hazretleri şefaatine nail eylesin... O *Esedu'llah* diye adlandırılmış, Allah'ın aslanı diye. Kahraman. Küçük çocukken müslüman oldu. Hiç isyanda geçmedi ömrü. Çocukluğundan, daha büluğa ermeden müslüman olan kim? Hazret-i Ali Efendimiz. Çocukluğunda müslüman oldu, pırıl pırıl müslüman olarak yaşadı, ruhunu öyle teslim etti. Şehid olarak vefat etti. Elbette insanların en yükseklerinden birisidir. Allah-u Teàlâ Hazretleri şefaatine nail eylesin... Yolundan ayırmasın...

Yalnız bir nokta var ki, Hazret-i Ali'yi hepimiz severiz elhamdü lillah da... Bir zümre var, daha çok sevdiğini iddia ediyor. Aleviyiz diyorlar, daha çok seviyoruz diye iddia ediyorlar. Sevsinler... Benim sevdiğimi cümle cihan halkı sevsin. Biz kıskanç değiliz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni sevsinler, Rasûlüllah'ı sevsinler, ashab-ı kirâmı sevsinler, Hazret-i Ali Efendimiz'i sevsinler Allah kabiliyet versin de... Yalnız, sevginin alâmeti itaattir. Kişi sevdiğine uyar; isyan etmez, karşı gelmez.

Hazret-i Ali Efendimiz ne yaptıysa, onu yapması lâzım! Namaz kıldı mı, kılacak. Oruç tuttu mu, tutacak. İçki içmedi mi, içmeyecek. Öyle seviyorum deyip de aykırı gitmek olmaz.

Meselâ şimdi nasrânîler, hristiyanlar Hazret-i İsâ'yı sevdiklerini söylüyorlar. Öyle sevgi olur mu? İlk davacı olan Hazret-i İsâ AS olur. Allah'ı mı dost eder insan, yoksa sapık yolda olanları mı?

Onun için, yolunda gitmezse, ilk davacı olan da Hazret-i Ali Efendimiz olur.

Allàh-u Teàlâ Hazretleri o iyi kulları sevmeyi nasîb eylesin... İyi kullarının yolundan ayırmasın... O mübarek, yüksek kulların sevgisine, şefaatine bizleri nâil eylesin... Ahirette de cümlesine bizleri komşu eylesin...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

06. 06. 1982 - İskenderpaşa Camii

16. AĞIZ VE VÜCUT TEMİZLİĞİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قُصُّوا أَظَافِيرَكُمْ، وَادْفِنُوا قُلاَمَاتِكُمْ، وَنَقُّوا بَرَاجِمَكُمْ، وَنَظِّفُوا لِثَاثِكُمْ مِنَ الطَّعَامِ، وَاسْتَاكُوا ؛ وَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيَّ قُخْراً بُخْراً

(الحكيم عن عبدالله بن بسر)

RE. 335/4 (*Kussù ezâfîreküm, ve'dfenû kulâmâtiküm, ve nakkû berâmiceküm, ve nazzifû lisâseküm mine't-taâm, ve'stâkû; ve lâ tedhulû aleyye fuhran ve buhrâ.*)

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun...

Efendimiz, başımızın tâcı Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ehâdis-i şerîfesinden bir miktarını sizlere anlatacağım.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra sair enbiyâ ve mürselînin ervâhı için, cümle evliyâullahın ve

Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek ashb-ı kirâmından —*rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn*— bize kadar güzerân eylemiş olan cümle sâdât-ı turûk-u aliyyemizin ve meşâyihimizin ve hulefasının ve müridlerinin cümlesinin ruhları için;

Ve bu okuduğumuz eserin müellifinin, bu hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin ruhları için;

Ve hâssaten uzaktan yakından şu sıcak yaz günü şu mescide toplanıp Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden hadis-i şeriflerini dinlemeğe şevk duyan siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; ve biz hayatta olanların da sıhhat, afiyet, saadet ve selâmet üzre yaşayıp iman-ı kâmil ile Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne mülâkî olmamız için bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf kıraat eyleyelim:

....

a. Tırnaklarınızı Kesin, Dişlerinizi Misvaklayın!

Peygamberimiz'in SAS okuduğum ilk hadis-i şerifi çok modern bir anlayışla temizliğe dair... Peygamber SAS Hazretleri bundan bin dört yüz sene evvel o diyarda, o çamurdan hurma dallarından yapılan evlerin olduğu diyarda, suyun olmadığı, daha başka imkânların çok kıt olduğu devirde buyuruyor ki:[172]

قُصُّوا أَظَافِيرَكُمْ ، وَادفِنُوا قُلاَمَاتِكُمْ ، وَنَقُّوا بَرَاجِمَكُمْ ، وَنَظِّفُوا لِثَاثِكُمْ مِنَ الطَّعَامِ ، وَاسْتَاكُوا ؛ وَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيَّ قُحْرًا بُخْرًا !

(الحكيم عن عبدالله بن بسر المازني)

---

[172] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.I, s.185; Abdullah ibn-i Büşr el-Mâzenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.655, no:17239; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.153, no:15200.

RE. 335/4 (*Kussù ezâfîreküm*) "Tırnaklarınızı kesin, (*ve'dfenû kulâmâtiküm*) ve kestiğiniz tırnak parçalarını da gömün!"

Tırnakların kesilmesinin sebebi aşikâr... Tırnak uzadığı zaman insanın derisini yırtar; karşısındakine, kendisine zarar verir. Altına kirler toplanır, mikroplar toplanır... Çeşit çeşit mikropların barındığı ve insana zarar verdiği bir mıntıka olur.

E kesilen şeylerin de orada burada bırakılması... Erimeyen bir madde olduğu için yemeğin içine düşer, daha başka şeylerin arasına bulaşır, insanda çeşitli hastalıklar yapar, kansere sebep olur diye söylerler. Sonra o kesilen parçaların bazı kimseler tarafından çeşitli büyü işlerinde kullanılma meselesi olduğundan, şeytanın ve büyücülerin oyuncağı olma meselesi de var. Onun için gömülmesi isteniyor.

Temeldeki düşünce de; insanoğlu muhteremdir. İslâmiyet insanoğluna en yüksek pâyeyi vermiştir. İnsanoğlu o kadar muhteremdir ki tırnağına dahi hürmet etmek lâzım! Nasıl insan vefat ettiği zaman götürüp gömüyoruz, tırnağını dahi orada burada dağıtamayız. Şu insanın kafatası... Vur bir tekme geç. Öyle şey yok. Şu insanın kemiği... Eskiden mezarlık varmış burada, çoluk çocuk oynasın... Öyle şey yok. İnsanın her şeyi gayet muhteremdir. Dinimiz bu muhteremlikten dolayı, bu hürmetten dolayı böyle emrediyor bize.

(*Ve nakkû berâmiceküm*) "Parmaklarınızın aralarını, eklem yerlerini, uçlarını güzelce temizleyin!"

Tırnak kesildikten sonra ellerin yıkanması uygundur. Çünkü kesilen yerin altında ancak yıkandığı zaman gidecek pislikler de vardır.

(*Ve nazzifû lisâseküm mine't-taâm*) "Yemek artıklarından ağzınızın etlerini temizleyin, (*ve'stâkû*) ve dişlerinizi misvaklayın! Ağzınızı güzelce temizleyin, ondan sonra da misvaklanın!"

Misvak meselesinde iki üç söz söylemek istiyorum. Mâlum, esas olan dişlerin temiz olması. Bu temizlik çeşitli şekillerde sağlanabilir. İnsanın misvağı yoksa ağzını çalkalar, parmağıyla da dişlerine sürterek birikintileri giderebilir. O parmak da misvak

sevabını kazandırır insana. Parmağıyla ağzının dişlerini de temizlemesi aynı sevabı verir. Fakat misvakta bazı özellikler vardır. O özellikleri şimdi yirminci yüzyılda doktorlar mikroskoplarla laboratuarlarda yaptıkları araştırmaların sonunda anlayabiliyorlar.

Ankara'da bir araştırmacı ile görüştüm:

"—İnsanların 85%'inin diş etlerinde hastalık vardır. Bu hastalık dişlerin kökünde bulunur ve dişlerin çürüyüp, kökünün gevşeyip çıkmasına sebep olur. % 85 insanlarda bu hastalık vardır. Adını söyledi, şu anda nakledemeyeceğim o hastalığın adını. [*Piyore*] Bu hastalık sadece ve sadece misvak kullananlarda olmuyor." dedi.

Deneylerle, tecrübe ederek bu kanaate varmış.

Ben de dişlerimi söktürmek için dişçiye gitmiştim. Orada birisiyle tanıştık. Diş doktoru dişleri misvaklamanın sıhhî bakımdan çok faydalı olduğunu zikretti de, orada bulunan bir arkadaş dedi ki:

"—Efendim ben 1976'ya kadar bilmem kaç tane dişimi çektirdim. Ondan sonra misvak kullanmağa başladım. El-hamdü lillâh diş çektirmem de, dişlerimin çürümesi de hepsi geçti." dedi.

Onun üzerine, bizim gözümüzün önünde:

"—Gel bakalım otur sandalyeye." dedi dişçi, oturttu arkadaşı.

Ağzını bir açtı ki, gül bahçesi gibi ağzı... Yâni o kadar güzel. Dişleri pırıl pırıl, diş etleri de sıhhat fışkırıyor. Doktor hayran kaldı:

"—Maşâallah, dişleriniz gayet sıhhatli!" dedi.

Misvağın böyle özellikleri var, gàfil olmayın! Evet parmakla da olur, fırçayla da olur falan diyorlar ama olmuyor... Misvaktaki güzellik ötekilerde olmuyor. İlmî bakımdan nasıl izah edelim?

Dedi ki:

"—Misvağın içinde asitleri tahrib eden, baz özelliğinde bazı maddeler var. Dişleri asitler çürütüyor. Yemek kırıntıları orada kaldı mı kokuşuyor, asit oluyor, diş etlerini bozan asit. Onlara

karşı o asidi söndürecek bir malzeme teşkil ediyor misvağın içindeki maddeler.”

Onun için, onu kullanan, daha önce dişlerini söktürttüğü halde sonra sağlamlaşan insanların tecrübesiyle de sabit, laboratuar deneyleriyle de sabit.

Misvak kullanmanın hem Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin rızasını kazanmada faydası vardır, hem namazın ecrini arttırır. Misvakla kılınan namaz, misvaksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplıdır. Misvaklanıp namaza gelirseniz, yetmiş misli daha sevap veriyor. Ne isterseniz onu yapın artık.

Peygamber Efendimiz burada, bu hadis-i şerifinin içinde de bize buyuruyor ki:

“—Diş etlerinizi yemek kırıklarından temizleyin ve misvak kullanın!”

وَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيَّ قُخْرًا بُخْرًا !

(*Ve lâ tedhulû aleyye fuhran ve buhrâ*) “Benim karşıma dişleri sararmış ve ağzı pis pis kokan insanlar olarak gelmeyin!”

Hani insan birkaç gün dişlerini fırçalamadı mı, dişleri sararıverir ya, birikir. Şöyle bir şeyle kazıttırsan üstünde sarımsı bir madde, birikmiş bir madde çıkar. O dişi sarartan maddenin tabii çok zararları var. “Böyle ağzı sararmış, kokan bir şekilde gelmeyin!” diyor Peygamber Efendimiz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize böyle temizliğin her çeşitli hususunda nümûne olmak nimetini ihsân eylesin... 1400 sene önce dile kolaydır yâni... 14 asır geçmiş, o zamanlar diş sağlığından bahsetmek kolay bir şey değildir.

Bir de bir-iki mecmuada okudum, onu nakledeyim bu vesileyle. Avrupa’da bir tıp profesörü, ismi de Maurice Bucaille [Moris Bükey]. Bu profesör incelemiş Tevrat’ı, yâni yahudilerin kitabını; İncil’i, yâni Hristiyanların kitabını. Daha doğrusu Tevrat denilen,

İncil denilen eserleri okumuş, piyasada bulunan kitapları incelemiş ve Kur'an'ı incelemiş. Sonunda bakmış ki, Tevrat ve İncil bugünkü haliyle Allah kelâmı olamaz; bozulmuş. Söylüyor...

Kitabı da neşredildi. Fransız profesörün kitabını, Erzurum'dan Suat Yıldırım diye bir doçent tercüme etti. *Tevrat, İncil ve Kur'an* diye. O kitabı alıp da okumanızı tavsiye ederim. Ondan sonra Kur'an-ı Kerim'in ilme tamamen muvafık beyanlara sahip olduğunu da gözleriyle görünce hayran kalmış, müslüman olmuş. Fransız profesörü müslüman olmuş.

Sonra Fransızların büyük ilim akademilerinden birinde cenin ilmi üzerine... Hani insan yavrusu ana karnında nasıl büyüyor, cenin diyoruz ya ona. O hususta bir konferans vermiş. Öyle orada konferans vermek de kolay değilmiş. Yâni önce incelerlermiş, uygun görürlerse pekiyi bu konferansı verebilirsin derlermiş. Konferansı vermiş.

"—Bakın Kur'an-ı Kerim 1400 yıl önceden nasıl anlatıyor bu günkü Tıp şeylerini. Tamamen muvafık mı? Muvafık."

Hepsi dinledikten sonra,

"—Muvafık efendim." demişler.

"—O halde Kur'an-ı Kerim'in Allah kelâmı olduğunu kabul edin." demiş.

Yâni Fransız, Fransızlara müslümanlığı öğretiyor.

Sonra? Şu *Yaşayan Deniz* diye bir dizi varmış televizyonda, Kaptan Cousto denilen bir şahsın ilmî araştırmalarını anlatıyormuş. O şahıs denizlerdeki tetkiklerinde, denizlerin bazı bölgeleri arasında sudan perdeler olduğunu, buranın suyunun öbür tarafa karışmadığını tesbit etmiş. Cebel-i Târık boğazında, Aden körfezinde, daha başka yerlerde tesbit etmiş ki, ortada bir şey yok ama, sanki sudan bir duvar varmış gibi buranın tuzlu suyu, buranın tatlı suyuna karışmıyor. Buranın sıcak suyu, buranın soğuk suyuna karışmıyor. Böyle bir esrarengiz hususu keşfetmiş yaptığı sondajlarla, araştırmalarla. Gelmiş bunu söylemiş.

Bu profesör Maurice Bucaille demiş ki:

“—Bu yeni bir şey değil ki. 1400 sene önce Kur’an-ı Kerim söylüyor bunu.”

Açmış, Kur’an-ı Kerim’den bu Rahmân Sûresi’nde,

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ . بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لاَ يَبْغِيَانِ (الرحمن:١٩-٢٠)

(*Merace’l-bahreyni yeltakıyân*) [İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. (*Beynehümâ berzahun lâ yebgıyân*). Aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmazlar.] (Rahmân, 55/19-20) ayet-i kerimesini göstermiş. Onun üzerine Kaptan Cousto da müslüman olmuş ve bu müslümanlığını profesör Maurice Bucaille ilan etmiş: “Kaptan Cousto da müslüman oldu, haberiniz olsun!” diye.

Allah, bizim zavallı, 19. Yüzyıl’da yaşayan, modern geçinen

şaşkınlara hidayet eylesin! Bizim şu dinsizler var ya, bir asır önce yaşıyorlar, bir asır geriden takip ediyorlar Avrupa'yı. Bir asır daha yaşarlarsa, yüz elli yaşlarına falan geldikleri zaman, "Haa, müslümanlık hak dinmiş." diye anlayacaklar, müslüman olacaklar yaşarlarsa. Allah akıl fikir versin. Bak adam anasından babasından müslüman doğmamış, hristiyan doğmuş. Bir mecburiyeti yok. İnceliyor, inceliyor, inceliyor... İncelemesinin sonunda teslim oluyor.

O Maurice Bucaille diyormuş ki:

"—İlim, Kur'an-ı Kerim'in gerisinden gidiyor. İlme aykırılık ne demek? İlmin daha keşfetmediği şeyleri söylüyor da, ilim arkasından gidiyor Kur'an-ı Kerim'in!" diyormuş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri elimizde bulunan cevherlerin kadrini, kıymetini bilenlerden eylesin... Cevheri taş sananlardan, gafillerden eylemesin...

b. Bıyıklarınızı Kısaltın!

Bıyıkla ilgi bir tavsiye bu da:[173]

قُصُّوا الشَّوَارِبَ مَعَ الشِّفَاهِ (طب. عن الحكم بن عمير)

RE. 335/5 (*Kussu'ş-şevâribe mea'ş-şifâh*) "Bıyıklarınızı dudağınız hizasından kısaltınız."

Şimdi bazı kimseler vardır, bıyıklarını babayiğit şekilde bırakır, posbıyık... Kıvrılır, ağzının içine girer. Bir şeyi içerken, yemek yerken filan içine girer. Sigara içiyor bazıları da, uçları sapsarı sararır, ağzını kapatır falan... Bazılarının yanında makbulmüş böyle olması. Ama Peygamber Efendimiz'in yanında makbul değil.

---

[173] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.219, no:3195; Hakem ibn-i Umeyr el-Yemânî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.653, no:17227; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.58, no:142; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.301, no:8850; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.153, no:15201.

Diyor ki: Bıyıklarınızı dudağınız hizasından kesin! Bıyıklar dudaktan aşağıya sarkmasın! Akıl mantık da gösteriyor bunun böyle doğru olduğunu. Yâni insanın ağzına kılların girmesi mi iyi, tertemiz olması mı iyi?

Diğer hadis-i şerif:[174]

قُصُّوا شَارِبَكُمْ ، فَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يَفْعَلُوا ، فَزَنَتْ نِسَاؤُهُمْ

(الديلمي عن ابن عمر)

RE. 335/6 (*Kussû şâribeküm*) "Bıyıklarınızı kısaltınız! (*Feinne benî isrâîle lem yef'alû, fezenet nisâuhüm*) Çünkü Benî İsrâil eskiden bunu yapmadılar, yâni kendilerinin güzelliğine dikkat etmediler, uzayan kılları tanzim etmediler de, kadınları kocalarından hoşlanmadıkları için zinaya kaydı." diye böyle hadis-i şerifte bildirmiş.

Tabii bu üç hadis-i şerif peş peşe denk geldi alfabetik sırayla, mevzuları da denk geldi. İslâmiyet insanın hiçbir cephesini boş bırakmıyor. İnsanın her tarafını tanzim ediyor. Her yönden insanı kâmil insan yapıyor. Temizlik bakımından da öyle... Peygamberimiz imanla ilgili hakikatleri söylediği kadar... İşte görüyorsunuz bıyıkla, sakalla, diş fırçalamakla ilgili tavsiyeleri de var. Hiç birisi ötekisinden ayrılmaz.

Müslümanlık sadece namaz kılmak değil, sadece hacca gitmek değil. Müslümanlık bir hayat tarzıdır. Müslümanlık nedir? Yaşayışın bir tarzıdır. Bir müslüman yatağında yatışından kalkışına, gündüz yaşayışından tekrar yatışına kadar müslümanca yaşar. Belli bir tavrı vardır. Yâni müslümanın yüz görünüşü başka türlüdür, dişi başka türlüdür, kıyafeti başka türlüdür, konuşması başka türlüdür, oturması kalkması, yemesi

---

[174] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.205, no:4578; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.656, no:17247; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.154, no:15203.

içmesi, topluluğun yanına girmesi çıkması başka türlüdür. Kendisine kötülük yapana muamelesi başka türlüdür, dünyaya bakışı başka türlüdür...

Müslümanlık sistemdir. Müslümanlık derbederlik değildir. Müslümanlık her bakımdan intizam demektir. Tek bir gücün tanzimi altında her şeyin sıra sıra muntazam olması demektir müslümanlık. Hiçbir şeyinde eksiklik yoktur.

Bizdeki eksiklik nedir? Yapmıyoruz ki! İslâmiyet'i yaşamıyoruz ki. Bilmiyoruz ki bir kere. Müslümanlık nedir bilmiyoruz. Müslümanlığın gereği nedir bilmiyoruz. Öğrenmemişiz, takip etmemişiz, unutmuşuz. Namaz kılarız, namazdan haberimiz yok. Fatiha'yı okuruz, manasından haberimiz yok. Otururuz kalkarız, eğiliriz... Şuursuz yâni. Babadan dededen müslüman olduğumuz için yapıyoruz, idrakine erememişiz.

Müslümanlık temizlik dinidir. Nasıl temizlik? Tabiata uygun, ölçülü, rahat bir temizlik... Müslümanlık süslenme dinidir. İnsan kendisine çeki düzen verecek. Ağzı, dişleri sapsarı olmayacak. Ağzı kokmayacak, güzel koku sürünecek, taranacak, tıraşlanacak, koltuğunun altındaki kılları giderecek, başka yerlerindeki kılları giderecek, terli olmayacak, ikide birde yıkanacak, günde beş defa elini ayağını yıkayacak, pırıl pırıl, tertemiz, rahat, ferah bir müslüman olacak yâni. Her bakımdan böyle olacak.

"—E canım boş ver dünyayı..."

Yok, öyle değil işte! Peygamber Efendimiz öyle demiyor. Bu dünyayı boş vermek, vermemek meselesi değil! Allah'ın emirleri neyse hepsini tutarız.

Sen hiç askerlik yapmadın mı? Askerde komutan "Hadi düşmana hücum!" derse tutarım da, "Hadi eğitim alanını tanzim et derse tutmam." diyebilir misin? Diyemezsin. Eğitim alanında otur kalk der, hadi bakalım taşları kenara atın der, otları yolun der... Ne derse yapacaksın.

Müslümanlık da öyle... Müslümanlıkta da hayatın her şeyine ait hüküm vardır. Yâni müslümanız diye işi ihmal mi edelim, saçı bıyığı ihmal mi edelim? Hayır! Onu bilip yaptı mı insan, rahat

eder.

İnsanın tabiatına uygundur İslâmiyet... Meselâ kafirler, başka dinlerin mensupları din namına da çeşit çeşit uydurma şeyler çıkartmışlar. Kimisi demiş: “Kadınlarla evlenmeyelim.” E neden yarattı Allah kadını erkeği? Hikmeti var. Nesiller üreyecek, aileler kurulacak, yuvalar olacak da insan nesli devam edecek. Allah’ın yarattığı hiçbir şeyde bir lüzumsuzluk yoktur, boşluk yoktur. Binâen aleyh bu olacak. Evlenmek kötü bir şey değil ki. Evlenmesi insanın ayıp bir şey değil ki. Bilakis evlenmeyip de gayr-ı meşrû yollara, yanlış yollara sapması fena.

Bak bugün şöyle bir dolaşın... Deniz kenarlarından, kalabalık yerlerden, Beyoğlu’ndan şöyle bir gelin bakalım. İnsanlar nasıl vakit geçiriyorlar... O mu daha iyi, İslâmiyet’in çizdiği dümdüz cadde-i kübrâ mı daha güzel?

İnsanların birbirlerini aldatması, birbirlerini eşya yerine koyması, birbirlerine hürmet etmemesi, birbirlerini hunharca parçalaması, ayakaltına alması izzetini, şerefini, haysiyetini… Bu mu daha güzel, yoksa sıcacık bir yuva mı daha güzel? Kadın efendisine hürmet eder, efendi karısına hürmet eder. Baba çocuklarını sever, sayar; evlâtlar babalarına, büyüklerine hürmetkâr, karşıda el-pençe divan dururlar, havlu tutarlar, terlik çevirirler... Hangisi daha güzel? İslâmiyet daha güzel!

Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâm’ın güzelliklerine bizi erdirsin… Onu sımsıkı tutup, sarılıp onu hıfzetmek nasib etsin... Yâni dünyada yaşamanın zevkini sadece bu kâfirler mi biliyor? Onlar mı sürüyor? El-hamdü lillah bizim zevkimizin milyonda birine eremez onlar.

Her günahtan hàsıl olan zevkin arkasında bir yığın pişmanlık vardır, bir yığın perişanlık vardır. Her içki aleminin, kumar aleminin arkasından bir sürü pişmanlık vardır. Ama her güzel ibadetin meşakkatinin altında bir sürü lezzet vardır.

Müslümanlar Ramazan’ı bitirsinler, bayrama çıksınlar bak nasıl çıkarlar. Oruç tuttular, aç kaldılar ama nasıl çıkarlar? Böyle

günahlardan arınmış, tertemiz olarak.

Onun için saadet de müslümanlıkta, dünyanın mutluluğu da Müslümanlıkta... Her şey müslümanlıkta.

c. İhlâs Sûresi'nin Fazileti

Diğer hadis-i şerifte Peygamber SAS buyuruyor ki:[175]

---

[175] Buhàrî, *Sahîh*, c.XV, s.419, no:4627; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.258, no:1249; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.97, no:985; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.I, s.264, no:173; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.35, no:11324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.503, no:2533: Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.21, no:4539; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.341, no:1067; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.366; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.295, no:1018; Er-Rebiğ, *Müsned*, c.I, s.25, no:8; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.8; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiàb*, c.I, s.394; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.XV, s.419, no:4627; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.21, no:4540; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.176, no:10535; Katâde ibn-i Nu'mân RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.241, no:1344; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.447, no:27562; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.503, no:2533; Dârimî, *Sünen*, c.II, Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.322, no:2105; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, no:398, no:814; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.115, no:4119; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.68, no:2749; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.168; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.275; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.242, no:1345; Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.137, no:2824; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.229, no:3777; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.429, no:9531; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.215, no:6420; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.74, no:5833; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.552, no:3432; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, ç.II, s.504; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.255, no:221; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.227, no:1038; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.134, no:2821; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.418, no:23593; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.166, no:4024; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.173, no:10515; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.103, no:222; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.154; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.130, no:2818; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.230, no:3778; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.39, no:5730; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.150; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.329, no:7006; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.126; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.131, no:2819; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.754, no:2078; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ (مالك، حم . خ. د. ن. عن أبي سعيد ؛ خ. عن قتادة ؛ م. عن أبي الدرداء ؛ت. ه. عن أبي هريرة ؛ ن. عن أبي أيوب ؛ حم . ه. عن أبي مسعود الأنصاري ؛ طب. عن ابن مسعود وعن معاذ ؛ حم . عن أم كلثوم بنت عقبة ؛ البزار عن جابر ؛ أبو عبيد عن ابن عباس)

RE. 335/7 (*Kul hüva'llahu ehadün ta'dilu sülüse'l-kur'an*) "*Kul hüva'llàhu ehad* sûreciği, —küçücük, üç ayetlik, dört ayetlik bir sûredir ya— Kur'an-ı Kerim'in üçte birine muadildir."

قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ. اللّٰهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (إخلاص:٤)

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.140, no:10245; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.225, no:741; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.552, no:3433; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.172, no:10509; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.298, no:1856; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.383; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.405, no:13493; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.66, no:186; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.304; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.122, no:17147; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.222, no:1033; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.154; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahàbe*, c.XV, s.248, no:4829; Ebû Mes'ud el-Ensàrî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.112, no:223; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

İmam Mâlik, Muvatta' (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.209, no:487; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.175, no:10532; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.584, no:2651; c.I, s.597, no:2723; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.308, no:11548-11555; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.100, no:1891-1893; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.I, s.490, no:793; c.III, s.213, no:2070; c.X, s.373, no:9846; c.XV, s.179, no:15256.

(*Kul hüva'llàhu ehad. Allàhu's-samed. Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekün lehû küfüven ehad*) (112/1-4)

Her çocuğun ilk önce ezberlediği sûredir. Küçük sûre ama. Kur'an-ı Kerim'in üçte birine muadildir. Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:[176]

أَيَعْجِزُ أَحَدُكُم أَنْ يَقْرَأَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ ثُلُثَ الْقُرْآنِ ؟ قَالُوا : وَكَيْفَ يَقْرَأُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ ؟ قَالَ: قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ (حم. م. عن أبي الدرداء)

(*E ya'cizü ehadüküm en yakraa fî külli leyletin sülüse'l-kur'an*) "Sizden biriniz bir gecede Kur'an-ı Kerim'in üçte birini okumaktan aciz kalır mı?"

(*Kàlû: Ve keyfe yakraü sülüse'l-kur'ân*) "Yâ Rasûlüllah, nasıl olur? Her gece Kur'an-ı Kerim'in üçte birini nasıl okuyalım, kolay bir şey değil!"

(*Kàle*) O zaman buyurmuş ki:

(*Kul hüva'llàhu ehadün ta'dilü sülüse'l-kur'an*) "*Kul hüva'llàhu ehad* Sûresi Kur'an-ı Kerim'in üçte birine muadildir." Yâni, o kadar sevap veriyor Allah.

---

[176] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.241, no:1344; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.447, no:27562; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.503, no:2533; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.552; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, no:398, no:814; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.134, no:2821; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.167, no:4026; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.173, no:10515; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.103, no:222; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.228, no:8480; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.503, no:2533: Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.221, no:1032; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.154; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahàbe*, c.XV, s.248, no:4829; Ebû Mes'ud el-Ensàrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.597, no:2723; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.373, no:9846.

Zayıf, kavî, akıllı, cahil, ileri, geri, yüksek, alçak her müslümanın dilinin döndüğü küçük bir sûredir. Ama işte kadr ü kıymetini bilmek lâzım! Sevabı o kadar çok...

Tabii bu üçte birine muadil olması meselesinin başka başka izahları da var. Bazıları da diyor ki: Evet bu sûre küçüktür ama bize Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin varlığını anlatıyor, birliğini anlatıyor ve her şeyin Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne boyun büküp ihtiyacını ona arz ettiğini, onun dergâhının hacetlerin revâ olduğu, görüldüğü dergâh olduğunu anlatıyor.

O bakımdan Kur'an-ı Kerim'in içindeki muhtevası üç grupta toplanır. Bir bölümü böyle Allah'ın vahdâniyetine ait, kudretine ve sıfatına ait bölümü ifade ettiğinden denmiştir diye izahlar da vardır.

Hâsılı bu sûrenin sevabı pek çoktur. Fırsat buldukça, bunun mânâsını da düşüne taşına insan okursa, çok derecelere nâil olur.

Ciddi bir tefsir kitabı olan Kurtubî tefsirinde, *el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'ân* isimli eserde okudum. ki senediyle rivâyet etmiş:[177]

مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ عَشَرَ مَرَّاتٍ، بَنَى اللهُ لَهُ قَصْرًا فِي الْجَنَّةِ

(حم. طب. وابن السني عن معاذ بن أنس)

(*Men karae kul hüva'llàhu ehadün aşere merrât*) "Kim on defa *Kul hüva'llàhu ehad*'ı okursa, (*bena'llàhu lehû beyten fi'l-cenneh*) Allah ona cennette bir köşk bina eder."

---

[177] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.437, no:15648; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.183, no:397; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.96, no:556; Muaz ibn-i Enes RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.93, no:281; Ebû Hüreyre RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.551, no:3429; Saîd ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.423, no:30433; Hilâl Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.585, no:2657; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.304, no:11535; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.267, no:23472, 23473.

Bu hadis-i şerif Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî'de var. Muaz ibn-i Enes RA nakletmiş.

d. Bazı Sûrelerin Fazîletleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[178]

قُلْ يا أَيُّها الكافِرُونَ تَعْدِلُ رُبُعَ القُرْآنِ ، إِذَا زُلْزِلَتْ تَعْدِلُ رُبُعَ الْقُرْآنِ ،

إِذَا جَاءَ نَصرُ اللهِ وَالْفَتْحُ تَعْدِلُ رُبُعَ الْقُرْآنِ ،

RE. 335/8 (*Kul yâ eyyühe'l-kâfirûne ta'dilü rub'a'l-kur'ân*) *Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn* sûresi Kur'an-ı Kerim'in dörtte birine muadildir.

(*Ve izâ zülzilet ta'dilü rubua'l-kur'ân*) *İzâ zülzileti'l-ardu zilzâlehâ* suresi de Kur'an-ı Kerim'in dörtte birine muadildir.

(*Ve izâ câe nasru'llahi ve'l-fethu ta'dilu rubua'l-kur'ân*) *İzâ câe nasru'llàhi* suresi de Kur'an-ı Kerim'in dörtte birine muadildir diye Hazret-i Enes RA'dan rivâyet edilmiş.

Başka bir rivayette de şöyle buyrulmuş:[179]

إذا زُلْزِلَتْ تَعْدِلُ نِصْفَ الْقُرْآنِ ، وقُلْ يا أَيُّها الكافِرُونَ تَعدِلُ رُبُعَ الْقُرْآنِ ،

وقُلْ هُوَ اللهُ أحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ (ت. ك. هب. عن ابن عباس)

(*Ve izâ zülzilet ta'dilü nısfe'l-kur'ân*) "*İzâ zülzileti'l-ardu zilzâlehâ* suresi de Kur'an-ı Kerim'in yarısına muadildir.

---

[178] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.501, no:2530; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.596, no;2717; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.182, no:15260.

[179] Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.131, no:2819; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.754, no:2078; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.584, no:2651; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.III, s.213, no:2070.

(*Kul yâ eyyühe'l-kâfirûne ta'dilü rubua'l-kur'ân*) *Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn* sûresi de Kur'an-ı Kerim'in dörtte birine muadildir.

(*Kul hüva'llàhu ehadün ta'dilü sülüse'l-kur'an*) *Kul hüva'llàhu ehad* sûresi Kur'an-ı Kerim'in üçte birine muadildir.*"*

İzâ zülzileti'l-ardu zilzâlehâ, İzâ câe nasru'llahi ve'l-feth... Tabii güzeli bunların mânâsını bilmektir. İnsan, *İzâ zülzileti'l-ardu*'yu okuduktan sonra o kıyametin halini, o dehşeti, o hesabın inceliğini orada okuduktan sonra nasıl kendisine çeki düzen vermez? "Zerre kadar hayır işleyen karşılığını görecek, zerre kadar şer işleyen karşılığını görecek." diye bildirilen sûre.

Allah bize hitaben, Allah-u Teàlâ tarafından gönderilmiş olan şu kitabımız Kur'an-ı Kerim'i sevip, merak edip, okuyup öğrenip mûcebince amel edenlerden eylesin cümlemizi...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[180]

قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ ، حِينَ تُمْسِي وَحِينَ تُصْبِحُ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ،

تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ (د. ت. عن عبدالله بن خبيب)

RE. 335/9 (*Kul hüva'llàhu ehadün ve'l-muavvizeteyni, hîne tümsî ve hîne tusbihu selâse merrâtin, tekfîke min külli şey'in*)

"Sabahleyin ve akşamleyin, yâni akşama erdiğin zaman ve sabaha çıktığın zaman üç defa *Kul hüva'llah,* üç defa *Kul eùzü bi-rabbi'l-felak* ve üç defa *Kul eùzü bi-rabbi'n-nâs*'ı okursan, sana her

---

[180] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.276, no;4419; Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.493, no:3499; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.178, no:494; Ziyâü'l-Makdisî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtàre*, c.III, s.469, no:248; Beyhakî, *ed-Deavâtü'l-Kebîr*, c.I, s.30, no:45; İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyleh*, c.I, s.153, no:81; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.601; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.IV, s.351; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIV, s.452, no:3243; Abdullah ibn-i Hubeyb Rh.A, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.587, no:2670; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.181, no:15259.

şeye karşı yeter. Her türlü derde, sıkıntıya, belâya karşı seni korumağa yeter.”

Gayet kolay. Sabah kalktığın zaman ve akşam geç vakte erdiğiniz zaman üç *Kul hüva'llàh* okuyacaksınız, üç *Kul eùzü bi-rabbi'l-felak*, üç *Kul eùzü bi-rabbi'n-nâs*... Her şeye kâfi. Her türlü sıkıntıya, derde, belâya, düşmana, bildiğimiz bilmediğimiz zararlara karşı kâfî...

Tabii bizim şimdi bu hadis-i şerifleri böyle geçivermek yerine ikinci bir şekilde bu sûrelerin üzerinde durup mânâlarını güzel güzel anlatmak olurdu ama, onları da siz tefsirlerden okuyun! Yalnız, sabah akşam üçer defa bunları okumayı ihmal etmeyin! Bak, koruyor. Hepimiz korunmak istemiyor muyuz Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yalvarıp yakarıyoruz. Üç *Kul hüva'llàh*, üç *Kul eùzü bi-rabbi'l-felak*, üç *Kul eùzü bi-rabbi'n-nâs*, sabah akşam...

e. Allah'a Sığınılacak Şeyler

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:[181]

قُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي، وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي، وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي، وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي، وَمِنْ شَرِّ مَنِيِّي (د. ك. عن شكل)

---

[181] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.350, no:1327; Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.397, no:3414; Neseî, *Sünen*, c.XVI, s.314, no:5349; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.429, no:15580; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.715, no:1953; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.446, no:7876; Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.461, no:1272; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.459, no:1865; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.479; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.II, s.158, no:582; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.193, no:29755; Beyhakî, *Deavâtü'l-Kebîr*, c.II, s.61, no:295; İbn-i Kàni', *Mu'cemü's-Sahàbe*, c.III, s.120, no:672; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.508; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.IV, s.265, no:2749; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.VI, s.45; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.60; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.X, s.255; Şekel ibn-i Humeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.193, no:3711; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.176, no:15251.

RE. 335/10 (*Kuli'llàhümme innî eùzü bike min şerri sem'î, ve min şerri basarî, ve min şerri lisânî, ve min şerri kalbî, ve min şerri meniyyî*) *Sadaka rasûlü'llah.*

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS şöyle buyuruyor: (*Kul*) De ki:

(*Allàhümme*) "Ey benim Rabbim, Allah'ım! (*İnnî eùzü bike min şerri sem'î*) ben kulağımın şerrinden sana sığınırım. Kendi kulağımın şerrinden sana sığınırım yâ Rabbi! (*Ve min şerri basarî*) Gözümün de şerrinden sana sığınırım. (*Ve min şerri lisânî*) Dilimin de şerrinden sana sığınırım."

Şimdi bunların şerlerinin ne olduğunu aşağı yukarı hepimiz anlamışızdır. İnsanın kulağının insana ne zararı olur? Yalan dinler, gıybet iftira dinler, sair isyankâr sözleri dinler veyahut da kendisine hak söz söylendiği halde kulağı almaz, kabul etmez. Hak söz söylenir, nasihat çekilir, dinlemez aksine. Hakkı dinlemez. Emr-i ma'rûfu almaz, nehy-i münkeri duyup kötülükten kendisini men etmez. O zaman bu kulak insana o zaman düşman olur. Zarar veriyor. Çünkü kötülüklerin günahların kazanılmasına bir alet olmuş oluyor.

Göz de böyle. Hele bu günlerde şimdi... İnsanlar şimdi kışın soğuğundan kurtuldular ya... Kışın tir tir titriyorlardı. Aman hava biraz güneşli geçse de kalorifer yakıtını az harcasak. Aman kömürümüz bitmek üzere filan diye yalvarıp yakarıyorlardı, temenni ediyorlardı. Şimdi Allah güzel günleri getirdi, sıcaklar başladı, meyvalar çıktı, isyanlar da başladı. Deniz kenarlarında giyimler, kuşamlar, etekler, kollar... her şey kısaldı. Şimdi hiç hatırlarına gelmez Allah. Tâ tekrar kışın o soğuklara başladıkları zaman, tir tir titremeğe başladıklar zaman... Ne kadar zalim şu insanoğlu!

(*Ve min şerri lisânî*) "Dilimin şerrinden de sana sığınırım!"

Dil de insana çok kötülükler yaptırtır; yalan söyler, yalancı şahitlik yapar, küfür söyler, daha başka şeyler... Bunların hepsinden sana sığınırım yâ Rabbi!

(*Ve min şerri kalbî*) "Kalbimin şerrinden de sana sığınırım."

Kalp, malum insanın duygularının merkezidir. Duygularını

idare eden iç merkezdir. Oradan idare ediliyor. Nasıl havaalanına inişler çıkışlar kontrol kulesinden yapılıyorsa; nasıl bir memleket başşehirden, hükümet merkezinden, hükümet konağından idare ediliyorsa; onun gibi bedenimiz de oradan idare ediliyor. Hükümet merkezimiz orası bizim... Orası berbat oldu mu bütün beden şerre koşar, şerre alet olur. Oradan ters emir geldi mi, yanlış emir geldi mi?

Onun için, kalbimizin şerrinden de, yâni gönlümüzün şerrinden, kötülüğünden de, gafil olmasından, Allah'ın emri dışında istikametlerde kullanılmasından, içine yanlış fikirler gelmesinden, yanlış duygular taşımasından, hınç, kin gibi şeyler... Kötü ahlâk sahibi olmasından Allah'a sığınırız.

(*Ve min şerri meniyyî*) "Ve menimin şerrinden de sana sığınırım yâ Rabbi!"

Bu kelime üzerinde iki izah var:

Deniliyor ki: "Bu kelime benim temennîlerimin, emellerimin, arzularımın kötülüğünden de sana sığınırım. İnsan çeşit çeşit şeyleri canı çeker, istiyor ya, çeşitli arzuları var. O arzularından dolayı yanlış şey arzularsa insan... Ah bu akşam arkadaşlarla bir araya gelsek de, felekten bir gece çalsak da eğlensek, yesek içsek meselâ. Kötü bir arzu. İşte böyle kötü *arzulardan* da sana sığınırım mânâsına gelir." demişler.

Gümüşhânevî Hocamız, "Bu mânâ daha doğrudur." demiş. Çünkü dua umumîdir, kadına erkeğe de şamildir diye oradan o delili çıkarmış.

Bir kısım alimler de diyor ki: "Buradan murad insanın çocuk yapma kabiliyetidir. Bunun şerrinden de sana sığınırım demek." Yâni, "Bunu haram yollarda kötülükler, zina gibi şeyler yapmak suretiyle beni günahlara, isyanlara bulaştırmasından yâ Rabbi sana sığınırım." diye dua o şekildedir diye de izah edenler var.

Demek ki, Peygamber Efendimiz karşısındaki muhatabına tavsiye ediyor ki... Biz de onun muhatabıyız, biz de onun ümmetiyiz. Bize, (*Allàhümme innî eùzü bike min şerri sem'î, ve*

min şerri basarî, ve min şerri lisânî, ve min şerri kalbî, ve min şerri meniyyî) "Yâ Rabbi, ben, benim kulağımın şerrinden, gözümün şerrinden, dilimin şerrinden, kalbimin, gönlümün şerrinden ve çeşitli arzularımın şerrinden veyahut da cinsî isteklerimin şerrinden sana sığınırım." diye dua etmeyi tavsiye eylemiş.

f. Allah'tan İstenecek Şeyler

Diğer bir dua öbür hadis-i şerifte:[182]

قُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ نَفْسًا بِكَ مُطْمَئِنَّةً ، تُؤْمِنُ بِلِقَائِكَ ، وَتَرْضٰى بِقَضَائِكَ ، وَتَقْنَعُ بِعَطَائِكَ (طب. والضياء عن أبي أمامة)

RE. 335/11 (*Kuli'llahümme*) "De ki: Ey Allahım! (*İnnî es'elüke nefsen bike mutmainneten*) Ben senden öyle bir nefis istiyorum ki seninle huzur kesbetsin. Sana kulluk etmekten zevk duysun, sükûnet bulsun, rahata ersin, huzura kavuşsun. Seninle huzura kavuşan bir nefis bana nasib eyle... (*Tü'minü bi-likàike*) Bir gün gelip senin huzuruna çıkacağına inanmış olsun, (*ve terdâ bi-kadàike*) senin hükmüne râzı olsun, (*ve takna'u bi-atâike*) ve lütfuna, ihsânına, bağışına da kanaat göstersin."

E lütfetmiş, bana bugün bu yiyeceği, bu giyeceği, bu nimeti nasib etmiş diye nimetine râzı, hükmüne râzı ve bir gün gelip de muhakkak huzuruna çıkacağına kànî, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kullukta huzur bulan bir nefis istiyor.

"—Yâ Rabbi ben senden öyle bir nefis isterim ki, seninle sükûna, huzura ersin! Senin likàna, yâni seninle mülàkàta, senin

---

[182] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.99, no:7490; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.409, no:1598; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.451, no:1835; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.81, no:3873; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.198, no:3735; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.287, no:17406; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.175, no:15250.

huzuruna geleceğine inansın! Senin hükmüne râzı olsun ve senin atıyyene, ihsânına kanaat eylesin! Gözünü başka tarafın elindekine dikip de, yâni haset edip de, ille onu da almağa çalışmasın!"

Hani bazı insanların eline bir şey gelir, ille başkasındadır gözü. O da benim olsun diye... Öyle olmayacak müslüman...

g. Yalnızlık İçin Dua

Diğer bir dua:[183]

قُلْ: سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ، رَبِّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ، جُلِّلَتِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ (طب . عن البراء ؛ أَنَّ رَجُلاً اشْتَكٰى إِلَيْهِ الْوَحْشَةَ ، قَالَ فَذَكَرَهُ)

RE. 335/12 (*Kul*) "De ki: (*Sübhàne'l-meliki'l-kuddûs*) Her türlü noksandan mukaddes olan, pâk olan, yüksek olan hüküm sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tesbih ederim. (*Rabbi'l-melâiketi ve'r-rûh*) Meleklerin ve Rûh-u A'zam'ın rabbidir o. (*Cüllileti's-semâvâti ve'l-arda bi'l-izzeti ve'l-ceberût*) Semâlar ve yer onun izzet ve ceberûtuyla yüce kılındı." diye böyle tesbih etmesini tavsiye etmiş birisine.

Kime tavsiye etmiş?

(*İnne racülen iştekâ ileyhi'l-vahşete*) Ashâb-ı kirâmdan bir adamcağız Peygamber SAS Efendimiz'e gelmiş, demiş ki:

---

[183] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.24, no:1171; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.52, no:565; İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle*, c.III, s.230, no:638; Rûyânî, *Müsned*, c.I, s.343, no:290; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahàbe*, c.III, s.437, no:1089; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.516; s.516, İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.532; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.429, no:1766; Berâ' ibn-i Àzib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.125, no:3443; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.178, no:15255.

"—Yâ Rasûlüllah! Bir yalnızlık hissediyorum, kendimi bir boşlukta yapayalnız hissediyorum, huzursuzum." gibi böyle bir şikâyette bulunmuş. Onun üzerine bu duayı tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz:

(*Sübhâne'l-meliki'l-kuddûs, rabbi'l-melâiketi ve'r-rûh, cülleleti's-semâvâti ve'l-arda bi'l-izzeti ve'l-ceberût*) diye dua et diye bu duayı tavsiye etmiş.

(*Fekàlehâ*) O şahıs da bu duayı etmiş. (*Fezehebet anhu'l-vahşetü*) Kendisinden o yalnızlık duygusu, ürperti, huzursuzluk gitmiş. Mânevî yalnızlığı, huzursuzluğu bu dua üzerine gitmiş.

Yazabilen olursa bir kere daha söylerim, yazar:

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ ، رَبِّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ ، جُلِّلَتِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ .

(*Sübhàne'l-meliki'l-kuddûs, rabbi'l-melâiketi ve'r-rûh, cülleleti's-semâvâti ve'l-arda bi'l-izzeti ve'l-ceberût*)

h. Zararlılardan Korunmak İçin Dua

Şimdi bir dua geliyor ki onu, mümkün olsa keşke, herkes yazsa, ezberlese... Diyor ki:[184]

---

[184] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.419, no:15499; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.237, no:6844; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.364, no:30238; Beyhakî, *Deavâtü'l-Kebîr*, c.II, s.317, no:531; Abdurrahmân ibn-i Hanbeş RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.18, no:43; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.237, no:10792; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.114, no:3838; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.315, no:5415; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.418, no:24065: Abdu'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.35, no:19831; İbn-i ebî Àsım, *es-Sünneh*, c.I, s.383, no:300; Hàlid ibn-i Velîd RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.362, no:30234; Mekhûl RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.191, no:3699, 3980; c.X, s.67, no:28395, 41354; *Câmiül-Ehàdîs,* c.I, s.211, no:335, 336; c.V, s.480, no:4530; c.XV, s.175, no:15249.

قُلْ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لاَ يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلاَ فَاجِرٌ، مِنْ شَرِّ مَا ذَرَأَ فِي الأَرْضِ، وَ مِنْ شَرِّ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، وَمِنْ شَرِّ مَا يَعْرُجُ فِي السَّمَاءِ، وَ مَا يَنْزِلُ مِنْهَا، وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ طَارِقٍ إِلاَّ طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ، يَا رَحْمٰنُ (حم . طب . عن عبد الرحمن بن حنيش)

RE. 335/13 (Kul) "De ki..." Kime demiş başından onu söyleyelim:

(*Enne hâlide'bne'l-velîde kàle*) Halid ibn-i Velîd RA dedi ki: (*Yâ rasûla'llàh! İnne kàiden mine'l-cinni yekîdünî*) "Yâ Rasûlüllah! Cinlerden bir hilekâr bana hile ediyor, benimle meşgul oluyor, musallat oldu, beni rahatsız ediyor." diye cin musallat olmasından Peygamber Efendimiz'e şikâyet etmiş.

Halid ibn-i Velid ismindeki sahabeden bir şahıs Peygamber Efendimiz'e, "Yâ Rasûlüllah! Cinlerden bir hilekâr, bir şey bana musallat oldu, beni zarara sokuyor, uğraştırıyor, sıkıntılara sokuyor." diye şikâyet edince, ona demiş ki Peygamber Efendimiz:

(*Kul*) "De ki: (*Eùzü bi-kelimâti'llâhi't-tâmmâti*) Allah'ın tam olan kelimeleriyle Allah'a sığınırım... Nasıl kelimelerle? (*Bi-kelimâti'llâhi't-tâmmât*) Tam olan kelimelerle. Bu tam olan kelimelerden maksat, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Esmâ-i Hüsnâsı mânâsına veyahut hiçbir eksiği olmayan, eksiksiz bir dua ile gibi.

Sonra, "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin insanlar yaratıldığı zamandan beri her peygambere göndermiş olduğu kitapları, tabii onların kelimeleri, Allah'ın kelâmı yâni. Onların hepsini şefaatçi ederek dua ediyorum mânâsına da gelebilir." demişler. Yâni mânâsı çok önemli.

(*Eùzü bi-kelimâti'llahi tâmmâti*) dedi mi insan, "Allah'ın bütünü kelimeleriyle Allah'a sığınırım!" demiş oluyor ki, bunun mânâsı çok geniş böyle.

Neden sığınıyor? (*Lâ yücâvizühünne birrun ve lâ fâcirun*) "Ne iyi insan, ne kötü insan o sözlerin, o Allah'ın mukaddes kelâmının hududunu geçemez." Yâni o söz söylendi mi, fâcir de, yâni Allah'ın iyi kulu da, kötü kulu da kalır. İyi kul, zaten o söz söylenince gitmez, durur orada. Kötüsü de o sözün duvarına toslar kalır. O sözün karşısında bir şey yapamaz yâni.

(*Eùzü bi-kelimâti'llahi tâmmâti'lletî lâ yücâvizühünne birrun ve lâ fâcirun*) "Facirin, fısk u fücûr sahibi insanın da, salih, iyi kimsenin de tecâvüz edemediği, hükmünü aşamadığı, çiğneyemediği, Allah'ın tam kelimeleriyle Allah'a sığınırım."

Nereden? (*Min şerri mâ zeree fi'l-ard*) "Yeryüzünde yaratmış olduğu mahlûkların hepsinin şerrinden Allah'a sığınırım bu sözlerle. Bu kelimelerle Allah'a sığınırım. (*Ve min şerri mâ yahrucu minhâ*) Yerden çıkacak şeylerin şerrinden de Allah'a sığınırım. (*Ve min şerri mâ ya'rucu fi's-semâ'*) Göğe çıkan şeylerin şerrinden de Allah'a sığınırım. (*Ve mâ yenzilü minhâ*) Gökten inen şeylerin şerrinden de Allah'a sığınırım. (*Ve min şerri külli tàrikin*) İnsana ansızın, geceleyin birden bire geliveren her şeyin şerrinden de Allah'a sığınırım. (*İllâ tàrikan yatruku bi-hayrin*) Ancak hayır ile gelen müstesnâ... (*Yâ rahmân!*) Ey benim Rahmân olan Mevlâm!" diye dua etmesini söylemiş. Cinlerin musallat olmasına ve insana zarar vermesine karşı bu duayı tavsiye etmiş.

Bir kere daha okuyorum yavaş yavaş:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لاَ يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلاَ فَاجِرٌ، مِنْ

شَرِّ مَا ذَرَأَ فِي الْأَرْضِ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا ، وَمِنْ شَرِّ مَا

يَعْرُجُ فِي السَّمَاءِ ، وَ مَا يَنْزِلُ مِنْهَا ، وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ طَارِقٍ ، إلاَّ طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ ، يَا رَحْمٰنُ .

(*Eùzü bi-kelimâti'llâhi't- tâmmâti'lletî lâ yücâvizühünne birrun ve lâ fâcirun, min şerri mâ zeree fi'l-ard, ve min şerri mâ yahrucu minhâ, ve min şerri mâ ya'rucu fi's-semâi, ve mâ yenzilü minhâ, ve min şerri külli tàrikin, illâ târikan yatruku bi-hayrin, yâ rahmân!*) diye dua etmesini tavsiye eylemiş.

Böyle yaparsa bir insan, yâni kendisine cinden, insandan, hayvânâttan, haşerâttan, böceklerden herhangi bir şekilde bir zararın gelmesi mümkün değildir.

Bu hususta bir de olmuş bir iki hadise nakledeyim. Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet olunmuş ki:[185]

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ ، مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَغَتْنِى الْبَارِحَةَ ؟ قَالَ: أَمَا لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ، لَمْ تَضُرُّكَ (م. د. عن أبي هريرة)

---

[185] Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.233, no:4883; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.402, no:3400; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.375, no:8867; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahya), c.II, s.951, no:1706; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.152, no:10423; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.87; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.44, no:6688; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.16, no:12; Beyhakî, *Deavâtü'l-Kebîr*, c.II, s.189, no:419; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.I, s.59: Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.380, no:343; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.402, no:3399; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.22, no:18; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.IV, s.279, no:2802; Eslem'den bir adam'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.141, no:3504; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VI, s.294, no:5218.

(*Câe racülün ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Bir zât Peygamber SAS Hazretleri'ne geldi, (*fekàle*) dedi ki:

(*Yâ rasûla'llàh*) "Ey Allah'ın Rasûlü! (*Mâ lakîtü min akrabin hattâ ledegatni'l-bârihate*) Dün gece karşılaştığım her akrep beni soktu." Kaldığı yerde...

Oralarda da akrepler büyük olur yâni. Böyle rutubetli bir yerde mi kaldı, izbe karanlık bir yerde mi kaldı zavallı, nasıl olduysa... Akrepler beni soktu diye Rasûlüllah Efendimiz'e böyle şikâyet etmiş.

Onun üzerine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki: (*Emmâ lev kulte hîne emseyte*) "Eğer sen akşam olduğu zaman deseydin ki:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ.

(*Eùzü bi kelimâti'llâhi't-tâmmâti min şerri mâ haleka*) 'Allah'ın yarattıklarından Allah'ın tam kelimelerine sığınırım!' diye söyleseydin, (*lem tedurruke*) sana onların hiç birisi zarar veremezdi." diye söylemiş.

Onun için, bunu da insan öğrenmeli! Artık bandlara almış arkadaşlardan dinler, öğrenirsiniz.. Eğer merak ediyorsanız buradan sonradan yazarsınız da. Bu duayı da ezberleyin!

Bakın, insan yazın köyüne gider, harman yerine çıkar, barakada oturur, kulübede oturur, çadırda oturur, deniz kenarında olur, dağda olur, kampta olur... Bu duayı okursunuz.

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لاَ يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلاَ فَاجِرٌ، مِنْ شَرِّ مَا زَرَأَ فِي الأَرْضِ، وَ مِنْ شَرِّ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، وَ مِنْ شَرِّ مَا يَعْرُجُ فِي السَّمَاءِ، وَ مَا يَنْزِلُ مِنْهَا، وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ طَارِقٍ، إلاَّ

طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ، يَا رَحْمٰنُ .

(*Eùzü bi-kelimâti'llâhi't-tâmmâti'lletî lâ yücâvizühünne birrun ve lâ fâcirun, min şerri mâ zeree fi'l-ardi, ve min şerri mâ yahrucu minhâ, ve min şerri mâ ya'rucu fi's-semâi, ve mâ yenzilü minhâ, ve min şerri külli tàrikın, illâ tàrikan yatruku bi-hayrin, yâ rahmân!*) diye dua edecek.

Bilemezseniz? Unuttunuz, hatırınıza gelmedi. "Allah'ın tam olan bütün kelimeleriyle şunlardan şunlardan Allah'a sığınırım." diye hulûs-i kalb ile ilticâ ederseniz, inşâallah yine tesiri olur.

i. Mü'minin Gönlü Tatlıdır

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[186]

قَلْبُ الْمُؤْمِنِ حُلْوٌ، يُحِبُّ الْحَلاَوَةَ (هب. عن أبي أمامة ؛
خط. عن أبي موسى)

RE. 336/1 (*Kalbü'l-mü'mini hulvün*) "Müslümanın gönlü tatlıdır, (*yuhibbü'l-halâvete*) tatlı şeyleri sever."

Tabii müslümanın gönlü neden tatlıdır? İmandan dolayı tatlıdır. O imanın verdiği tatlılıktan dolayı da sözü tatlıdır, hareketi tatlıdır, arkadaşlığı tatlıdır, tahammülü tatlıdır, her şeyi güzeldir müslümanın. O içerideki membaından her hareketine, her sözüne tatlılık dağılır.

---

[186] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.208, no:4589; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.113, no:1122; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.214, no:747; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.99, no:5934; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.146, no:714; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.99, no:1883; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.183, no:15265.

j. Hikmetin Önemi

Diğer hadis-i şerifi, sonuncu hadis-i şerifi okuyalım. Ondan sonra sözümüze nihayet vereceğiz. Bu sonuncusuna çok dikkat edin, hatırınızda tutun:[187]

قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتٍ خَرِبٍ ؛ فَتَعَلَّمُوا ، وَ عَلِّمُوا ، وَتَفَقَّهُوا ، وَلاَ تَمُوتُوا جُهَّالاً ، فَإِنَّ اللهَ لاَ يَعْذُرُ عَلَى الْجَهْلِ (ابن السني عن ابن عمر)

RE. 336/2 (*Kalbün leyse fîhi şey'ün mine'l-hikmeti*) "Bir gönül ki onun içinde hikmetten bir nasib yok, hikmetten bir şey mevcut değil, (*kebeytin haribin*) yıkık, virane bir ev gibidir. Bir kalp ki içinde hikmetten bir nasip yok, bir şey yok, yıkık, harab bir ev gibidir."

Hikmet nedir? Hikmet çok kıymetli bir sözdür, mânâsı da çok geniştir. Kur'an-ı Kerim'de şu kadar söyleniyor ki:

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm,

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا (البقرة:٢٦٩)

(*Ve men yü'te'l-hikmete fekad ûtiye hayran kesîrâ*) "Allah kime hikmet vermişse çok büyük hayır vermiş demektir, çok kıymetli bir şeydir." (Bakara, 2/269)

Peygamber SAS Efendimiz tabii hikmet sahibi bir insandı. Sonra Lokman AS'ın hikmet sahibi bir kimse olduğu Kur'an-ı Kerim'de bildiriliyor. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i

---

187 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.208, no:4590; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.147, no:28750; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.184, no:15266.

şeriflerinin hepsi hikmetli sözlerdir. Hikmetli insandan çıkmış hikmetli, şerefli sözlerdir. Hâsılı içinde böyle hikmet olmayan...

Hikmetin düz tarifi de şu: "Her şeyi yerli yerince yapmak kabiliyeti. Konuşulacak zamanda konuşmak, susulacak zamanda susmak. Söylediği zaman söyleyişinin tarzını bilmek, en münasip tarzda söylemek, karşı tarafı ikna etmek... Söylediği sözlerin hepsinin gerçek olması, hoş olması..." gibi hususlar.

Şimdi insanın içinde, kalbinde böyle hikmet yoksa, yâni hakkı böyle münasip bir zamanda, münasip bir şekilde söyleme duygusu, kabiliyeti, melekesi, alışkanlığı yoksa, o gönül harap bir ev gibidir. E ne olacak o zaman? Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Feteallemû*) "Binâen aleyh öğrenin... İlim öğrenin!" Demek ki hikmet ilimle oluyor.

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر:٢٨)

(*İnnemâ yahşa'llàhe min ibâdihi'l-ulemâ'*) "Allah'tan ancak alim kulları hakkıyla korkar." (Fâtır, 35/28)

Bakın, Prof. Maurice Bucaille o incelemeyi yapmasaydı müslüman olur muydu? Alimler müslümanlığın kadrini kıymetini daha iyi biliyor da, kâfir diyarında kâfirlerin baskısına rağmen yırtıyor, o etrafındaki duvarları yıkıyor, müslümanlığa kavuşuyor. Alim çünkü...

Câhil de bizim memleketimizde, müslümanların arasında, camilerin arasında kâfir kalıyor. Kaç tane cami vardır şöyle semtlerimizi saysanız... Çevre çevre... Evinin her bir köşesinde belki bir cami vardır ama, kâfir kalıyor; cahillikten...

Onun için, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Feteallemû*) "Öğrenin! (*Ve allimû*) Öğrendiğinizi de başkasına öğretin!"

"—E ben de mi hocalık yapacağım?"

Elbette sen de hocalık yapacaksın. Sen şimdi burada

öğrendiğini gideceksin hanımına söyleyeceksin, çocuğuna söyleyeceksin, komşuna söyleyeceksin. Kahvede otururken, yolda giderken, iş yerinde, dükkânda vs.de... Ne diye boş konuşma yapacaksın? Bak, ölüp gidiyor insan...

Suudî Arabistan kralı ölmüş dediler az önce... Geçen gün şeyini okudum, oğluna Boing 727 bir altınlı tayyare hediye etmiş diye. Masası altın, tokmağı altın, bilmem nesi altın... "Nasıl verecek hesabını Allah'a?" diye şimdi kara kara düşünüveriyorum. Bak, ömür gitti.

(*Feteallemû*) "Öğrenin, (*ve allimû*) bildiğinizi de öğretin!" Boş şeyle vakit geçirmeyin! Ne zaman ömrümüz bitecek bilmiyoruz ki... Sizin sözünüzden karşıdaki istifade eder de tutarsa, ne mutlu size! Onun sevabı size aynen verilecek. Boş konuşacağınıza öğretin!

(*Ve tefakkahû*) "Dinde anlayış sahibi olun! Dinin esrarına, inceliklerine vâkıf olun! Namazın esrârı nedir, haccın esrârı nedir, orucun esrârı nedir? Şu sözlerin esrârı var. Her hadis-i şerifin altında yatan mânâlar var. Çeşit çeşit incelikler var. Esrarına nüfûz etmeğe çalışın! Zekânızı kullanın, gözünüzü açın! Dinde anlayış sahibi, ince zevk sahibi olun! Bir zevk-i dînîniz olsun.

(*Ve lâ temûtû cühhâlen*) "Sakın ha, cahil kimseler olarak ölmeyin!" Peygamber Efendimiz'in sözleri. Yâni benim nasihatlerim değil de, hadis-i şerifi okuyorum.

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz: "İçinde hikmet olmayan kalp harap bir ev gibidir. Binâen aleyh öğrenin, ilim tahsil edin, öğrendiğinizi başkasına öğretin! Dinde fıkıh sahibi olun, incelik, sezgi ve anlayışa erin, anlayış sahibi olun! Sakın ha cahil kimseler olarak ölmeyin! (*Feinna'llâhe*) Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri, (*lâ yü'zirü ale'l-cehli*) cahile mazeret tanımaz." Cahile hiç mazeret tanımayacak Allah-u Teàlâ Hazretleri. İlim öğrenin, dinde anlayış sahibi olun; çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri cahile bir mazeret tanımayacak.

Ben sanıyordum ki eskiden, câhil oldu mu insan kurtulur.

Bilmiyor çünkü. Bilmiyordum deyince kurtulur... Hayır öyle değilmiş. Kanunlarda da öyledir zaten. “Efendim ben bu kanunu bilmiyordum.” desen trafik polisi cezadan vaz mı geçer? Ver bakalım şu bin lirayı da öğrenirsin der. Bundan sonra yapmazsın. Burada işte şu işaret olduğu zaman yapmaman gerekiyordu. Şimdi öğrenirsin der, gereken cezayı alır.

Hadis-i şerifte bildiriliyor ki, cahile iki kat azap edecek Allah-u Teàlâ Hazretleri:[188]

ذَنْبُ الْعَالِمِ ذَنْبٌ وَاحِدٌ ، وَذَنْبُ الْجَاهِلِ ذَنْبَانِ ؛ الْعَالِمُ يُعَذَّبُ عَلٰى رُكُوبِهِ الذَّنْبَ ، وَالْجَاهِلُ يُعَذَّبُ عَلٰى رُكُوبِهِ الذَّنْبَ ، وَتَرْكُهُ الْعِلْمَ (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 286/8 (*Zenbü’l-àlimi zenbün*) [Alimin günahı bir günahtır, (*ve zenbü’l-câhili zenbân*) câhilinki iki günahtır. (*El-àlimü yuazzebü alâ rukûbihi’z-zenbe*) Alim, günaha düşmesiyle azab olunur. (*Ve’l-câhilü yuazzebü alâ rukûbihi’z-zenbe*) Câhil ise hem günaha düştüğü için, (*ve terkühü’l-ilme*) hem de öğrenmediği için azab olunur.]

Câhile iki kat azap edecek Allah-u Teàlâ Hazretleri... Birincisi, ne hatalar işlediyse o hatalardan, karıştırdığı haltlardan dolayı bir ceza. İkincisi de, cahilliğini izale etmek için ilim yoluna koşup öğrenmediğinden dolayı. İki kat oluyor suçu.

Onun için, bizim için başka hiçbir çare yoktur; ilim öğreneceğiz. Ya geleceğiz camide öğreneceğiz. Ya da boş zamanımızda evimizde, kütüphanemizdeki o güzel ciltli kitaplardan çekeceğiz, öğreneceğiz. Ya öğreneceğiz, ya öğreteceğiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri câhile mazeret tanımıyor.

---

188 Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.248, no:3165; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.175, no:28911; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.42, no:12509.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi anlayışlı müslüman eylesin... 20. Yüzyıl'da yaşayıp da 15. Yüzyıl kafası taşıyan cahillerden eylemesin bizleri... 20. Yüzyıl'da 20. Yüzyıl'a yakışan müslümanlık nasib eylesin...

Her devrin insanı kendi devrine göre Müslümanlık yapmış. Elinden geldiği kadar zamanının ilimlerini öğrenmişler, o ilimlerle Allah'a has halis kulluk etmeğe çalışmışlar. Açarsınız, tefsir kitabını okursunuz Fahreddin-i Râzî'nin, oooh Tıp'tan, Astronomi'den, her şeyden bahseder adam. Neden? Hepsini öğreniyor. Öğrendiğini İslâm yoluna koyup güzel kulluk yapmak için...

Biz 20. Yüzyıl'da ikisinin arasını koparmışız. Müslümanlığımız 15. Asır'dan kalma antika bir Müslümanlık... Günlük yaşayışımız 20. Yüzyıl Müslümanlığı... Radyo var, televizyon var, telefon var, teleks var... Her türlü şey var. Ticari bakımdan 20. Yüzyıl müslümanıyız, ahiret ticareti bakımından geriyiz. Olmaz! Böyle ahiret kârı edilmez.

Dünya kârı için 15. Yüzyıl metodlarını kullanıyor musun? Ziraati karasabanla yapıyor musun? Öküze deh deh, bilmem ne diyerek, ucuna çivi çakıp yeri dürterek mi tarla ziraatini yapıyorsun, yoksa traktörle mi yapıyorsun? Traktörle yapıyorsun. “Öküz devri geçti, karasaban devri geçti!” diyorsun. O zaman, 20. Yüzyıl'da Müslümanlığını da o kadar güzel yap bakalım! Her şeyini ona göre uydur!

Allah-u Teàlâ Hazretleri nevm-i gafletten cümlemizi îkaz eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

13. 06. 1982 - İskenderpaşa

17. FIKIH, TEVFİK VE HİDAYET

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm, bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd, fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قُلْتُ : يَا جِبْرِيلُ ، هَلْ تَرَى رَبَّكَ ؟ قَالَ: إِنَّ بَيْنِي وبَيْنَهُ سَبْعِينَ أَلْفِ حِجَابٍ مِنْ نُورٍ أَوْ نَارٍ ؛ وَلَوْ رَأَيْتُ أَدْنَاهَا لاَحْتَرَقْتُ (طس. عن أنس)

RE. 336/3 (*Kultü: Yâ cibrîlü, hel terâ rabbeke? Kàle: İnne beynî ve beynehû seb'îne elfi hicâbin min nûrin ev nârin; ve lev raeytü ednâhâ, lahteraktü*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Aziz ve muhterem, müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Peygamber Efendimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarının izahını yapacağım.

Bu izahlara geçmeden önce, evvelen ve hâssaten efendimiz, rehberimiz, numûne-i imtisâlimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruh-ı saadeti için, sonra sâir enbiyâ ve murselînin ve bütün evliyâullahın ve hâssaten sâdât u meşâyih-i

turuk-ı aliyyemizin ruhları için;

Bu eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için, onun talebelerinin ruhları için, bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise, şu mescide cem olmuş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhları için; biz hayatta olan müslümanların da sıhhat, afiyet, saadet ve selâmet üzere yaşayıp iman-ı kâmil ile ahirete göçmemiz için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

....

a. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Görülmesi

Dersin başında metnini okuduğum hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz ile Cebrâil AS arasındaki bir konuşma nakllediliyor. Konuşmanın mevzuu da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin görülmesi meselesi.

Peygamberimiz SAS buyuruyor ki:[189]

قُلْتُ : يَا جِبْرِيلُ ، هَلْ تَرٰى رَبَّكَ ؟ قَالَ: إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سَبْعِينَ أَلْفِ حِجَابٍ مِنْ نُورٍ أَوْ نَارٍ ؛ وَلَوْ رَأَيْتُ أَدْنَاهَا لاَحْتَرَقْتُ (طس. عن أنس)

RE. 336/3 (*Kultü: Yâ cibrîlü, hel terâ rabbeke? Kàle: İnne beynî*

[189] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.278, no:6407; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.312, no:3411; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.IV, s.135, no:1026; Ed-Devâlibî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.V, s.426, no:1316; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.55; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.448, no:39210; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.251, no:251; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.185, no:15271.

ve beynehû seb'îne elfi hicâbin min nûrin ev nârin; ve lev raeytü ednâhâ, lahteraktü)

(*Kultü*) "Ben dedim ki: (*Yâ cibrîlü*) Ey Cebrâil, (*hel terâ rabbeke*) sen Rabbini görüyor musun, görmekte misin?"

Bu soruyu sorunca, (*ifteale irtiâden min azameti'z-zâlike's-suâl*) "Cebrâil AS bu sualin azametinden bir titreyişle titremiş ki..." Azametli bir sual.

(*Kàle*) Sonra da şöyle cevap vermiş: (*İnne beynî ve beynehû seb'îne elfi hicâbin min nûrin ev nârin*) "Onunla benim aramda nurdan ve ateşten yetmiş bin perde var. Allah-u Teàlâ Hazretleri ile benim aramda nurdan ve ateşten, ışıktan ve ateşten, yâni nurdan ve nârdan yetmiş bin perde var. (*Lev raeytü ednâhâ*) Eğer en aşağıdakini geçecek olsaydım, bakacak olsaydım oradan, (*lahteraktü*) yanar kül olurdum."

Şimdi bu hadis-i şeriften ne hatıra geliyor? Bizde nasıl bir duygu uyanıyor? Bir kere Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azameti, celâli... Sonra Cebrâil AS, meleklerin en şereflisi, mertebesi en yüksek olanı. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda nasıl, onu görmesi hakkında bir sual sorulduğu zaman bile nasıl oluyor, o görülüyor.

Sonradan hatıra bazı sorular geliyor: Şimdi bu perdeler var. Bunlar kime göre? Cebrâil AS'a göre. Yoksa Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hiç bir şeyin perdesi bahis konusu değil. Cebrâil AS'ın hilkatı, tabiatı dolayısıyla perdeler...

Sonra bu hadis-i şerifte olmayan bir başka husus hatıra geliyor ki Peygamber SAS Efendimiz Mi'rac eyledi ve aşikâre gördü Rabbü'l-İzzet'i. Efendimiz, peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS bütün bu perdeleri geçti, izzet ve celâl sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni aşikâre gördü.

Aşikâre gördü Rabbü'l-İzzet'i.
Ahirette öyle görür ümmeti.

Müjdeler olsun ki, ahirette de ümmeti öyle görecek inşâallah!

Nasıl görecek? Sordular da, dedi ki:

"—Mehtaplı bir gecede dolunayı insanlar dünyada nasıl görüyorlar? Hiç şek şüphe, tereddüt vs. bahis konusu değil. Öyle görecek, nasıl görecekse..."

Allah cümlemizi, cemâl-i bâ-kemâlini müşahede şerefiyle şerefyâb eylesin...

Sidretü'l-Müntehâ'ya kadar Peygamber Efendimiz'e refakat etti, Mi'rac'da Peygamber Efendimiz'in maiyyetinde, yanında bulundu da Sidretü'l-Müntehâ'da durdu Cebrâil AS. Dedi ki:

"—Buradan bir adım daha atsam, yanarım. Daha öteye geçmeye benim tàkatim yok." dedi.

Peygamber Efendimiz o mertebeleri de uçtu, geçti ve hiç perdesiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-ı âlîsinde onunla o şerefe nail oldu ki kimseye nail olmamış.

Ermedi evvel gelen bu devlete,
Kimse nâil olmadı bu rif'ate!

Daha evvel gelmiş kimselerin hiç birisi bu saadete, bu mutluluğa erişmiş değil yâni. Demek ki insan Allah'a mutî olunca, melekleri de geçiyor. Zaten hadis-i şerifte de bu vardır. İnsanoğlu Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunda yürüdü mü o zaman meleklerden üstün olur. Âlây-ı illiyyîne çıkar. Ama bu kabiliyet varken, kullukta kusur ederse, o zaman esfel-i sâfilîne düşer. Aşağıların aşağısına iner.

Bilhassa gençler hakkında bir hadis-i şerif hatırıma geldi:[190]

يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: اَلشَّابُّ الْمُؤْمِنُ بِقَدَرِي ، اَلرَّاضِي بِكِتَابِي ،

[190] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.244, no:8081; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.786, no:43107; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.194, no:26958.

اَلْقَانِعُ بِرِزْقِي ، اَلتَّارِكُ لِشَهْوَتِهِ مِنْ أَجْلِي ، هُوَ عِنْدِي كَبَعْضِ مَلاَئِكَتِي (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 514/2 (*Yekùlu'llàhu azze ve celle: Eş-şâbbü'l-mü'minü bi-kaderî, er-râdî bi-kitâbî, el-kàniu bi-rızkî, et-târikü li-şehvetihî min eclî, hüve indî keba'dı melâiketî.*)

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki:

(*Eş-şâbbü'l-mü'minü bi-kaderî*) "Benim kaderime inanmış, bağlanmış olan genç bir kişi, delikanlı kimse..." Genç erkek veya kız ama birinci vasfı ne: Kadere inanıyor. Kâinattaki olayları, insanların hayatlarını, ölümlerini, rızıklarını Cenâb-ı Mevlâ'nın takdir ettiğine inanıyor.

(*Er-râdî bi-kitâbî*) "Benim kitâbıma razı..." Buradaki kitaptan maksat, alın yazısı. Kadere inanıyor ve alnına yazılan yazıyı, Allah-u Teàlâ'nın onun hakkında takdir buyurduğu hükmü, işi, olayı rıza ile karşılıyor.

(*El-kàniu bi-rızkî*) "Benim kendisine verdiğim rızka kanaat gösteriyor." Yâni, açgözlülük yapıp da hırsızlık gibi, gasb gibi, rüşvet gibi haram yollara, gayrimeşrû yollara sapmıyor.

(*Et-târikü li-şehvetihî min eclî*) "Şehvetini, cinsel arzularını veyahut diğer şiddetli duygularını, ihtiraslarını, benim sebebimle, bana olan kulluk bağlılığından dolayı, saygısından dolayı terk ediyor. (*Hüve indî keba'dı melâiketî*) Böyle bir genç, benim yanımda meleklerimden bazısı gibidir." buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Peygamber Efendimiz böyle bildiriyor.

Neden öyle gence itimat fazla oluyor? E genç, kanı kaynıyor... Delikanlı demiş büyüklerimiz. Kanı kaynıyor, yerinde durmaz. Yâni, "Otur şurada, uslu uslu dur!" desen duramaz. Ondan sonra da tabiatının icabı olarak eğlenmek ister, zevk ister, safâ ister, nefis daha kuvvetlidir. Yaşlı insana, "Kalk yürü!" desen, yürüyecek hali yoktur. Ona otur desen, oturacak hali yoktur.

أَفْضَلُ الأَعْمَالِ أَحْمَزُهَا

(*Efdalü'l-a'mâli ahmezühâ*)[191] "Amellerin en faziletlisi, ibadetlerin en sevaplısı en zahmetli olanıdır." Ne kadar çok ter döküyorsa insan ibadette, ecir o kadar çok oluyor. Ne kadar büyük bir gayret sarf ettiyse, o gayrete göre ecir veriliyor.

Genç de hak yola girmek için daha çok gayret ediyor. İhtiyarın nefsi zaten sakinleşmiş durumda. Ama gencin nefsi kavî... Onu böyle çekip eğlencelere, zevklere, safâlara götürmek ister. İşte onu yendiği zaman, daha büyük bir gayret gösterip, daha büyük bir zafer kazanmış olduğundan derecesi yüksek oluyor.

b. Allah-u Teàlâ'nın Tevfîk ve Hidâyeti

Geçelim öbür hadis-i şerife... Ebu'd-Derdâ RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[192]

قَلِيلُ التَّوْفِيقِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعَقْلِ؛ وَالْعَقْلُ فِي أَمْرِ الدُّنْيَا مَضَرَّةٌ،

وَالْعَقْلُ فِي أَمْرِ الدِّينِ مَسَرَّةٌ (كر. عن أبي الدرداء)

RE. 336/4 (*Kalîlü't-tevfîki hayrun min kesîri'l-akli; ve'l-aklü fî emri'd-dünyâ madarratün, ve'l-aklu fî emri'd-dîni meserretün*)

Bu okuduğumuz hadis-i şerif, Allah'ın tevfîki mevzuunda. Allah'ın tevfîki ne demek, tevfîk ne demek? Allah'ın bir kula lütfedip de doğru yolda yürüme imkânı vermesidir. Lütfetmiş, onu hayır işlemeğe muvaffak etmiş.

"—Ne demek yâni, ben her şeyi yapmağa muvaffak değil miyim?"

Değilsin tabii. Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri dilemese sen

---

191 *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.155, no:459.

192 İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LX, s.349, no:12475; Ebü'd-Derdâ RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.381, no:7046; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.187, no:15277.

gözünü kıpırdatamazsın, parmağını oynatamazsın. Allah-u Teàlâ Hazretleri sana o gücü, kudreti veriyor. Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize tevfîkini refîk eylesin... Rızasına uygun yollarda muvaffakiyetle yürümeyi nasib eylesin...

O neden olur? Neden Allah, bazı kuluna tevfîkini refîk eder de bazısını etmez? Tabii hep Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfu ile olduk, yaşıyoruz ve ilerde de hep lütfundan ne elde edeceksek onu elde edeceğiz de, Allah-u Teàlâ Hazretleri tevfîkini kulun edebine göre veriyor. Kul terbiyeli mi, edepli mi, mütevazı mı, haddini biliyor mu? Niyetine göre, ihlâsına göre, edebine göre veriyor. Yâni kul edepli bir kulsa, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı terbiyesi ile, zarafeti ile, nezaketi ile kulluk etmeğe böyle gayretli ise, o zaman ona lütfediyor. Edepsiz ise, terbiyesi kıt ise kesiliyor. Terbiyesize Allah tevfikini vermiyor.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'den bir beyt:

از خدا جوییم توفیق ادب

بی‌ادب محروم گشت از لطف رب

Ez hudâ cûyîm tevfik-i edeb
Bî edeb, mahrûm geşt ez lutfu rab

"Hudâ'dan edeb hususunda yardım dileyelim. Çünkü edebi olmayan, Rabbin lutfundan mahrum kalır."

"Edepsiz Allah'ın lütfundan mahrum kalır." Edepsize Allah hidayet etmiyor, kesiyor lütfunu... Lütuf kesildiği zaman, o bir şey yapamaz.

Şimdi şu lambaları düşünün... Lambalar bir şebekeye bağlı, şebeke bir elektrik güç merkezine bağlı, yanıyor. Ama hatta bir yerde bir kesilme oldu mu, lamba durduğu halde, yanmıyor. Kesildi çünkü. İşte tevfîk de böyle. Her şey var, kesinti oldu mu, Allah kesiverdi mi yanmaz. Birisi edep...

Bazı vasıflar var, onlar insanı tevfîk-i ilâhî'ye mazhar ediyor

veya mahrum ediyor. Meselâ:

اَلْعُجْبُ حِجَابُ التَّوْفِيقِ

(*El-ucbü hicâbü't-tevfîk*) "Ucüb tevfîkin perdesidir." buyrulmuş.

Ne demek? İnsan ucub sahibi, yâni kendisini beğenmiş, kendisine hayran... Kendisini doğru yolda sanıyor ve başkalarını hor hakir görüp, onlara tepeden bakıyor. Tevfîk-i ilâhîye mazhar olamaz o şahıs. Önüne bir perde çekilir.

Demek ki kötü huy, tevfîk-i ilâhîyi men ediyor. Yâni netice itibariyle iyiliği yapma imkânı kula Allah'tan veriliyor ama, o imkânın verilmesi veya verilmemesi, kuldaki birtakım vasıflardan dolayı oluyor.

Ayet-i kerimede geçiyor meselâ:

وَاللّٰهُ لاَ يَهْدِى الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ (التوبة: ٨٠)

(*Va'llàhu lâ yehdi'l-kavme'l-fâsıkîn*) "Allah fâsıklara hidayet etmez." (Tevbe, 9/80; Saff, 61/5)

Demek ki, hidayet ve dalâlet Allah'tanmış. Bu ayet-i kerimeden onu anlıyoruz. İkinci bir şey anlıyoruz: Adam fâsık oldu mu, Allah hidayetini nasib etmiyor. Fâsıklıktan kurtulacak, kendisinin üzerinden o fâsıklık vasfını atacak. Atarsa, o zaman Allah hidayetini veriyor da, o varken vermiyor.

وَاللّٰهُ لاَ يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (البقرة: ٢٥٨)

(*Va'llàhu lâ yehdi'l-kavme'z-zàlimîn*) "Allah zàlimlere tevfîkini refîk etmez." (Bakara, 1/258; Tevbe, 9/109; Saff, 61/7; Cuma, 62/5) Demek ki, zulüm halinde oldu mu insan, olmaz.

Bütün bu izahatı ne bakımdan yapıyorum? Şu sebepten yapıyorum ki: Bir şahsın hatırına geliverir,

"—Allah ona tevfîkini veriyor, bana vermiyor. O zaman benim

burada suçum ne?”

Senin suçun edepsizlik, terbiyesizlik, ahlâksızlık, kötü niyetlilik, fesat kalplilik... Yâni Allah senin kalbinin durumuna göre veriyor. Sen edepli, terbiyeli, ahlâklı, iyi niyetli, iyi kalpli olursan, Allah sana tevfikini veriyor; sen de iyilikleri yapıyorsun. Kötü davrandın mı, vermiyor ve yapamıyorsun.

Yâni şurası hiç şüphe kabul etmez bir gerçek ki; bütün güç ve kuvvet Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin elinde. Bizde bir şey yok. Ancak bizde bir niyet ve edep hali var. Oradan kazanırsak, kazanıyoruz. O zaman lütfediyor, veriyor Allah. Öteki türlü kesiyor.

Onun için, tevfîkine refîk olmamız için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi terbiyeli kul eylesin... Edepli, zarif, àrif, düşünceli, hassas, attığı adımı düşüne taşına atan kullar eylesin... Ucüb gibi, kendini beğenmişlik gibi, kibir gibi, zulüm gibi, fısk u fücûr gibi kötü huylardan uzak eylesin... Onlar oldu mu, mahrum kalıyor insan.

(*Kalîlü’t-tevfîki*) “Böyle azıcık bir tevfîk-i ilâhî, (*hayrun min kesîri’l-akli*) insanın çok akıllı olmasından daha hayırlıdır.”

Neden? Akıl kendi başına, doğrudan doğruya insana yarayan bir alet değildir. Allah tevfîkini refîk ederse, tevfîki istikametinde çalışırsa faydalı olur. Yoksa aklı var insanın, cin gibi, gözleri fıldır fıldır dönüyor, leb demeden leblebiyi anlıyor, her türlü kabiliyeti yerinde, zekâsı süper ama, şerre kullanır. Allem eder, kallem eder seni dolandırır. Cebinden paranı alır. Hileli mal satar. Banka soyar o zekâyla. Yâni akıl doğrudan doğruya bir alet. Nasıl kullanırsan öyle; iyiye kullanırsan iyi, kötüye kullanırsan kötü...

Onun için, insanın kendi aklı başına güvenip de böyle bir yol tutturup gitmesinden, Allah’ın tevfîki daha hayırlıdır. Azıcık bir tevfîk çok akıldan hayırlıdır.

(*Ve’l-aklü fî emri’d-dünyâ madarratün*) “Dünya işinde insanın aklının çok olması mazarrattır.” diyor Peygamber Efendimiz. İzah edeceğim.

(*Ve'l-aklu fî emri'd-dîni meserretün*) "Dini hususlarda insanın aklı sevinç vesilesidir." İnsanın, aklını dini hususlarda kullanması, aklını o sahada kullanması sevinçtir, neşedir, mutluluktur.

Dünya işlerinde kullanması mazarrattır insana. Neden? Şu bakımdan: Burada dünya dediğimiz şey nedir? Dünya, insanı Allah'tan alıkoyan şeylerdir. Dünyanın tarifi... Dünya, üzerinde beş kıta bulunan, okyanuslar bulunan, ekvatoru, kutupları olan küredir mânâsına değil. Hadis-i şeriflerde dünya geçti mi dünyadan maksat dünyalık demek.

İnsanın dünyalığı nedir? Paradır, mevkidir, makamdır, rütbedir, başkanlıktır, şudur budur... Bunlar insanın kalbini Allah'tan alıkoyar. Para meselâ... Ticaret, namaz kılmaktan alıkoyarsa, dünyalık işte bak senin ahiretine engel teşkil ediyor, zarar... Mevkî, makam, insanın harama düşmesine sebep olursa, başkalarına zulmetmesine sebep olursa, bir zarar... İzahını uzun yapmağa lüzum yok, anlamışsınızdır.

كُلَّمَا أَلْهَاكَ عَنْ ذِكْرِ مَوْلَاكَ فَهُوَ دُنْيَاكَ

(*Küllemâ elhâke an zikri mevlâke fehüve dünyâke*) "Seni Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne has, halis kulluk etmekten alıkoyan her şey dünyadır."

Sen niye namaz kılamadın? Niye oruç tutamıyorsun? Niye hacca gidemedin şimdiye kadar? Niye Allah yolunda yürüyemedin? Niye ailenin hali böyle? Niye çoluk çocuğun müslüman yetişmemiş? Niye sen bir şey öğrenmemişsin? Neden Kur'an okumaktan haberin yok?

"—Hocam sorma! Tahsil vardı, ondan sonra ticaret vardı, ondan sonra şöyle ettik, böyle ettik..."

Bak, işte onların hepsi sana hayırları engellemiş. İşte onlar dünya... Seni hak yoldan alıkoyan her şey dünyadır. Böyle bu gibi yollarda aklı kullanmak madarrattır. İnsana fayda getirmez, zarar getirir. Çünkü vebâlini arttırıyor. Ahirette cezasını görür.

İnsan, aklını dinini güzel yapmakta kullanırsa, iyi bir müslüman olursa, Allah'ın rızasını kazanmakta kullanırsa; tamam, o zaman bu sevinç vesilesidir, mutluluk vesilesidir. O halde biz aklımızı Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına vâsıl olmak için yolları keşfetmekte kullanacağız, işleri yapmakta kullanacağız. Karşımıza gelen çatallarda, yol kavşaklarında hangi yolun Allah rızasına uygun olduğunu tesbitte kullanacağız. O zaman kâr ederiz. Yoksa dünyaya dalıp da bizi Allah'tan alıkoyacak şeylerin peşinde kullanırsak bu aklı, o artık dolandırıcıların şâhı olur, hırsızların şâhı olur, zalimlerin şâhı olur filan öbür işte kullandığı zaman.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize tevfîkini refîk etsin... Aklımızı başımızda eylesin ve bunu hayırda kullanmayı nasib eylesin...

c. Dinî Konularda Uyanık Olmak

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[193]

قَلِيلُ الْفِقْهِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ ؛ وَكَفٰى بِالْمَرْءِ فِقْهًا إِذَا عَبَدَ اللهَ ، وَكَفٰى بِالْمَرْءِ جَهْلاً إِذَا أَعْجَبَ بِرَأْيِهِ ؛ وَإِنَّمَا النَّاسُ رَجُلاَنِ: مُؤْمِنٌ ، وَجَاهِلٌ ؛ فَلاَ تُؤْذِ الْمُؤْمِنَ ، وَلاَ تُحَاوِرِ الْجَاهِلَ (طب. عن ابن عمرو)

RE. 336/5 (*Kalîlü'l-fıkhi hayrun min kesîri'l-ibâdeti; ve kefâ bi'l-mer'i fıkhan izâ abeda' llàhe, ve kefâ bi'l-mer'i cehlen izâ a'cebe*

[193] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.301, no:8698; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.265, no:1705; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.207, no:2098; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.III, s.394, no:1392; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.V, s.70, no:1089; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.155, no:28794; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.187, no:15279.

bire'yihî; ve inneme'n-nâsü racülâni: Mü'minün ve câhil; felâ tü'zi'l-mü'mine, ve lâ tuhàviri'l-câhile) *Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Bu hadis-i şerif, dinde insanın uyanık olması, zeki, anlayışlı olmasıyla ilgili. Dinî konularda insanın uyanık olmasına fakihlik derler, fekàhet derler, doğrudan doğruya fıkıh derler. Ama o fıkıh sözü bir de İslâm hukuku mânâsına anlaşılıyor. Hadis-i şeriflerde İslâm hukuku mânâsına değildir. Yâni ben bugün usûl-i fıkıh kitabı okudum... Hah, İslâm hukuku kitabı okumuşsun. İşte fakihlerden filanca şahıs şöyle yazmış... Demek ki İslâm hukukçularından bazıları ile ilgili bir şeyler. Hadis-i şerifte fıkıh kelimesinin mânâsı hukuk mânâsına değildir. Bizim bu sonradan terim olarak kullandığımız fıkıh mânâsına değildir. Hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz'in hadis içinde fıkıh kelimesini kullandı mı mânâsı, kastı dini iyi anlaması insanın, derinliğine nüfûz etmesi, inceliklerini anlayacak bir ruh yapısında olması demektir. Böyle bir insan.

Namaz neden kılınıyor, nasıl kılınıyor, secdenin hikmeti nedir, *Allàhu ekber* demenin incelikleri nelerdir, orucun incelikleri, zarafetleri nelerdir, hacda dikkat edilmesi gereken edepler nelerdir filan... Bunları bilen bir insan, inceliklerine vakıf olan bir insan.

(*Kalîlü'fıkhi*) "Böyle incelikleri sezme kabiliyetinin azıcık mevcut olduğu bir insan, (*hayrun min kesîri'l-ibâdeti*) çok ibadet etmekten daha hayırlıdır." Çünkü şuursuz olarak çok yapılan ibadet, çok kâr getirmez insana. Ama şuurlu olarak, inceliklerini sezerek yaparsak kâr getirir.

İki insan kapıdan girer, ikindi namazını kılar. Birisi hardal tanesi kadar sevap kazanır çıkar, ötekisi binlerce sevap kazanır çıkar. Neden? Birisi fakih, anlayışlı, sezgisi kuvvetli, edebi çok bir kul; ötekisi savruk, dikkatsiz... Namaz kılıyor, dikkatini toplamıyor; aklı hesapta kitapta, dükkânda, evde... "Ha şunu unutmayayım. Selâm verdikten sonra arkadaşımın yanına gideyim de ona şunu söyleyeyim, bunu söyleyeyim..."

Aklın nerede senin, kimin yanındasın, kimin huzurundasın, kimin huzuruna çıktın? Kapıyı çaldın, içeri girdin, aklın başka yerde... Geriye bakıyorsun. Makamın sahibi sana bakıyor, sen başka yere bakıyorsun.

Onun için, insanın dinde fakih olması lâzım! Dinde sezgili, anlayışlı olması lâzım! Doğruyu anlayabilme kabiliyetine sahip olması lâzım! Azıcık böyle bir şey, şuursuz çok ibadet etmekten daha kâr getiriyor insana. Onun için, kaliteye önem vereceğiz. Yâni birisi kalite, birisi miktar. Birisi vasıf, birisi sayı...

"—Yüz rekât namaz kıldım."

İyi güzel ama, nasıl kıldın namazı? Allah kabul etsin, nasıl kıldın?

Fatiha'nın manâsını bilir misin? Bilmem. *Allàhu ekber* ne demek? Bilmem. *Sübhàna'llàh* ne demek? Bilmem. E okuduğun sûrelerden haberin var mı? Bilmem. Niye secde ediyoruz, niye rükû yapıyoruz, niye elimizi kaldırıyoruz? İşte bilmem. Niye iki rekât kılıyoruz, niye dört rekât kılıyoruz? Kimin huzurundayız, nereye dönüyoruz? Bilmem... Anam böyle öğretti, böyle yapıyorum.

İşte sayı çok ama, vasıf düşük. Yâni bir otomobil var, üç yüz bin liraya; bir otomobil var, üç milyon lira... Neden? Birisi güzel vasıflı, ötekisinin vasfı düşük... Bir otobüs var falanca şehre giderken, beş yüz lira; bir otobüs var, bin beş yüz lira. Neden? E onun servisi başka, onun hizmeti başka... İçinde insana adam gibi muamele ederler, kibar konuşurlar, temizdir, koltukları rahattır, geniştir filan... Vasıf önemli.

Namazın da vasfı önemli... On rekât kıl, hatta iki rekât kıl ama şuurlu kıl. Gözünden yaş dökülerek, edepli bir tarzda kıl, hissedersin tadını. Hem de bir anda hemen hissedersin.

Şimdi birisi gördüm, namaz kılıyor, böyle etrafta gözleri... Şaşırdım, namaz kılmıyor mu dedim, eline baktım, bağlı eli. Ama duvarlarda gözü. Olmaz ki. Sen avcı mısın? Kuş mu arıyorsun avlayacak oralarda? Ne işin var orada, orada?

Kendi üzerimde geçen bir şeyi nakledeyim. Ben de biraz böyle seccadenin alnımın erişmeyeceği yerine, uzağa doğru şey yapıyorum. Ya nedir bu benim gözüm filan diye biraz şöyle öne doğru başımı daha eğdim, bir baktım bir başka tat geliyor. Yâni küçücük bir hareketten insanın derhal ağzının tadı değişir. Tecrübeyle sabit bir şey...

Onun için, kaliteyle yapalım ibadetimizi. Yâni namaz kılarsak, kaliteli bir namaz olsun. Oruç tutarsak, kaliteli bir oruç olsun. Hacca gidersek, kaliteli bir hac yapalım! Arkadaşlık yapacaksak, kaliteli bir arkadaşlık yapalım! "Haa, senin arkadaşlığın başına çalınsın!" demesin yâni arkadaşımız bize. Hocalık yapacaksak kaliteli hocalık yapalım. Talebelik yapacaksak, kaliteli talebelik yapalım. Kalite çok önemli! Allah cümlemize bu inceliğe riâyet etmeğe nasib etsin...

(*Ve kefâ bi'l-mer'i fıkhan*) "Kişiye fıkıh olarak kâfî gelir, (*izâ abeda' llahe*) Allah'a ibadet ettiği takdirde, boyun verdiği takdirde, ona gönül verdiği takdirde, inkiyâd ettiği takdirde yeter fakihlik olarak." Yâni senin zihniyetin ne?

"—Ben Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrine, fermânına boynumu vermişim. Fermanı fermanımdır. Buyursun, isterse canım fedâ olsun yoluna!"

Haa, sen bak mutîsin, fermâna itaat arzusundasın, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hükmüne boyun vermişsin, râm olmuşsun onun hükmüne... Tamam, bu sana fıkıh bilgisi olarak yeter. İtaatkârsın; birisi sana, "Allah-u Teàlâ böyle söyledi." dedi mi, hemen toparlanıyorsun, hizaya geliyorsun. "Ha öyle mi, aman yâ Rabbi! Şimdiye kadar yanlış yapmışım." diyorsun, itaat arzusu var. Böyle oldu mu bir kimseye, o fakih demektir işte diyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve kefâ bi'l-mer'i cehlen izâ a'cebe bire'yihî*) "Kişiye kendi reyini beğendiği zaman, o kendini beğenmişliği cehalet olarak yeter. Başka bir şeye lüzum yok, onun o cahilliği yeter."

"—Ben doğru düşünürüm, benim sözüm haktır, ben haklıyım,

ben her şeyin a'lâsını bilirim! Falanca cahildir, filanca beş para etmez, ötekisi şu kusurlu, berikisi bu kusurlu...”

Dünyada şöyle insanların hepsini inceleseler, hepsinin bir taraftan bir çürüğü çıkar.

“—Dünyada tek insan benim. Ah kadrimi de çok iyi bilmiyorlar. Türkiye'de benim gibi kaç kişi var?”

Yazık! Böyle bir zihniyetteysen sen, yazık! Çünkü Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: (*Ve kefâ bi'l-mer'i cehlen izâ a'cebe bire'yihî*) “Kişi kendisini beğenmişse, kendi fikrini en doğru görüyorsa, o ona cahillik olarak yeter.”

“—Peki nasıl olacak yâni hep yanlış yaptığımı mı sanayım?”

Hayır. Boyun bükeceksin, mütevazı olacaksın, Allah'a mutî olacaksın, başkasına da söz hakkı tanıyacaksın, etrafından sana söylenen tenkitlere dikkat edeceksin.

“—Aa, bu haklı ya! Bak burada bu doğru söyledi.” diyebileceksin. Görüşünden dönebileceksin.

Öyle kimseler oluyor ki; oturuyorsun aynı toplantıya, o başlıyor konuşmaya, o bitiriyor. *Selâmün aleyküm*... Neden? Kendisi a'lâsını bildiğini sandığından oluyor. Öyle var tanıdığımız kimselerden... Allah ıslah eylesin... Bizdeki kusurları da başkalarını da...

Birisi demiş ki: İşte şöyle yaptınız, böyle yaptınız da, diye bir kusurunu söylemiş birisine de... Yerini söylemeyeyim. Ama Ankara'da, burada değil. Söylemiş... O da:

“—Yâ Türkiye'de benim gibi kaç kişi var?” demiş.

Kendini beğenmiş... Bir kere ucüb, kendini beğenmiş. Tevfîk-i ilâhî kesildi. İkincisi cahil o adam. Neden? “Kendi reyini beğenen cahildir. Ona cahillik olarak yeter.” diyor Rasûlüllah Efendimiz.

Neden öyle? İzahına gelince şöyle: Gerçekler öyle kolayca bilinmiyor. Ben üniversite hocasıyım, gerçeği bulmak kolay değil. Yâni herkes bir laf söylüyor ama, işin hiç yanılgısız doğrusunu bulayım diye uğraştın mı, insanın burnundan ter damlıyor. Kolay bulunmuyor. O tecrübeyi yapıyorsun, bu tecrübeyi yapıyorsun,

dört sene, beş sene uğraşıyorsun da, ondan sonra da gene boynunu büküyorsun, “Acizâne benim kanaatime göre bu böyle...” filan diye öyle konuşuyorsun araştırmacı olarak. Laboratuarda, şurada burada çalışan bir kimse olarak ancak böyle tevâzuyla konuşuyorsun.

Ama bakıyorsun cahil, hiçbir şeyden haberi yok. Ne üniversite seviyesi, lise seviyesi bile değil. İlkokul seviyesi. Asıp kesiyor. Bu böyledir, şu şöyledir... Cahil, cesurdur. Şu yanlıştır, bu doğrudur diyor. Ötekisi mütevazı...

Gerçekler kolay bilinmediği için insanın kendisini haklı sanması çok yanıltır. “Çok bilen çok yanılır!” dememiş mi büyüklerimiz? Çok yanılır.

Onun için ne yapacağız? Tevâzûlu olacağız, istişareye önem vereceğiz. Karşımızdaki tenkitlere dikkat edeceğiz. Hatta tenkit edenden memnun olacağız.

“—Sen benim geçen bir kusurumu söylemiştin, seninle ebediyyen konuşmam artık.”

Olmadı! Teşekkür et, sen bana kusurumu bildirdin. Ben de onu düzeltme imkânını o sayede buldum diye...

Hiç kimse kusur söylemesini sevmez. Kabahat sırmalı kaftan olsa, hiç kimse sırtına giymek istemez. Ne olur biraz da başkasını dinleyiver. Hasmın da olsa düzelir.

İşte kişinin kendi reyini beğenmesi cahillik olarak ona yeter diyor Peygamber Efendimiz. Dikkat edelim. İstişareye önem verelim. Kendimizin de hata yapabileceğimizi anlayıp mütevazi olalım. Sözümüzü de söylerken, “Benim aciz kanaatime göre, sanıyorum ki, zannımca...” filan gibi cümleleri çok kullanırsak, etrafımızdakiler de bizi sever. “Bak bu haddini bilen kimse.” der. “Benim tetkikatıma göre, acizâne, sanıyorum ki bu iş böyle olsa gerek.” dersin, çok fazla öyle kesin konuşmağa gelmez. Çünkü nice farklı şeyler çıkıyor.

Peygamber Efendimiz sözüne devam ederek buyuruyor ki:

(*Ve inneme’n-nâsü racülâni*) “İnsanlar iki kısımdır. İki tip

insan vardır, iki tip kişi vardır: (*Mü'minün ve câhilün*) "Birisi mü'mindir, ötekisi cahildir." İki sınıftır. Etrafa bakıyoruz ya, hani şuradan kapıdan çıktık, yüzlerce insanla karşılaşırız evimize gidinceye kadar. İki tip insan vardır: Birsi imanlıdır, mü'mindir, ötekisi de cahil kimsedir. (*Felâ tü'zi'l-mü'mine, ve lâ tuhâviri'l-câhile*) "Mü'mini incitme, ezâ cefâ verme; câhille konuşma!" Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi.

Kolay tavsiye: İnsanlar iki sınıftır. Mü'mini incitme, kırma kalbini. Çünkü boynunu büker, hiç beddua etmese bile boynunu büktü mü Allah onun intikamını senden alır. Başka bir şey söylemeye lüzum yok. O boynunu büker, bir köşede sen onu kırdın ya, onun belâsını bulursun sen o istemese bile. O istemez hatta:

"—Yâ Rabbi, belki bende hata vardır, bu kardeşimi affet." der, ama sen gidersin gümbürtüye.

Onun için mü'minin kalbini kırma. (*Ve lâ tuhâviri'l-câhil*) Cahilin de yanına sokulup ne konuşacaksın... Cahilin yanına insan bir bakımdan sokulur: İrşâd etmek için, hakkı söylemek için sokulur. Yoksa cahilin sohbeti daima can incitir.

Alimin sözü lâ'l ü mercan, incidir;
Câhilin sözü dâimâ can incitir.

Âlim insanın sözü lâ'l gibidir, yâni yakut gibidir, mercan gibidir, inci gibidir, hoştur, kıymetlidir yâni. Cahilin sözü de daima insanı incitir. Lambur lumbur konuşur, kırılırsın. Ne yaparsın, boynunu bükersin, sevmezsin, bir daha görüşmek istemezsin. Cahilin yanına gitmeyiverirsin.

Hadis-i şerifi başından bir daha tekrar edelim, hatırda kalsın diye:

"Azıcık bir anlayış, çok ibadetten hayırlıdır. Kişiye anlayış, fıkıh olarak, fakihlik olarak Allah'a itaat etmesi kâfî gelir. Kişiye cahillik olarak kendi reyini beğenmesi, kendi fikrine hayran olması yeter, kendini beğenmiş olması yeter. Kâfîdir o ona. Ondan belâsını bulur. İnsanlar iki gruptur. Birisi mü'min, ötekisi cahil

zümre. Mü'min kimseyi incitme, cahille de konuşma! Yanına sokulmayıver, kurtulursun şerrinden."

d. Çoğu Sarhoşluk Veren Şeyin Azı da Haramdır

Gelelim öbür hadis-i şerife... Kısacık bir hadis-i şerif. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki bu hadis-i şerifinde:[194]

قَلِيلُ مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ حَرَامٌ (حب. عن جابر)

RE. 336/6 (*Kalîlü mâ eskere kesîruhû harâmün*) "Çoğu sarhoş eden şeyin azı da haramdır."

Başka ibareler de var:[195]

---

[194] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.202, no:5382; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.437, no:4544; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.298, no:17868; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.256, no:57; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.IX, s.221, no:17007; Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c. VII, s.464, no:24223; Atà, Tàvus ve Mücâhid Rh.A'den.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.247; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.278, no:939; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.369, no:13279; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.188, no:15281.

[195] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.352, no:3681; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.292, no:1865; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1125, no:3393; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.6, no:5576; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.296, no:17167; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.217, no:5976; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*; c.I, s.60, n:21; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VIII, s.377, no:1751; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.330; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.300, no:5607; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1125, no:3394; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.167, no:6558; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.254, no:43; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.296, no:17168; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.216, no:5117; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.217, no:5974; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.52, no:111; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.327; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIII, s.160; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ، فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ (حم. د. ت. حب. عن جابر؛

حم. ن. ه. عن ابن عمرو)

(*Mâ eskere kesîruhû, fekalîlühû harâmün*) "Çoğu, insanı sarhoş eden şeyin azı da haramdır."

"—Hocam anladım. Yâni sarhoşluk yasak olduğundan şarap içilmeyecek. Ama şöyle yalasam olmaz mı? Yani azıcık bir yalayacağım. Yahut şu kadarcık, üç yudum alacağım. O sarhoş etmez..."

Çoğu sarhoş ediyor mu, azı da haramdır diye bir kaide var. İyi, güzel. Zaten çoğumuz içki içmeyiz el-hamdü lillâh. Az çok aklı başında müslümanlar bizim kardeşlerimiz... Yalnız siz başkalarına söylersiniz diye, şöyle gazetelerden bir-iki ilmî toplantının yazısını gördüm de sizlere bildirmeğe gayret ettim. Başkalarına söyleyin bu şeyi.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1124, no:3392; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.91, no:5648; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.262, no:83; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.197, no:626; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*; c.I, s.59, n:18; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.292, no:730; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.53; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.397; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.112, no:12120; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.50, no:3966; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'l-Müskir*; c.I, s.61, n:23; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.466, no:5748; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.254, no:44; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.205, no:4149; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.135; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.332; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.233, no:783; Huvât ibn-i Cübeyr RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.250, no:21; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.43; Hz. Ali RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.250, no:22; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.297; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.420; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.139, no:4880; Zeyd ibn-i Sâbit RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.344, no:13154; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.84, no:8109, 8110; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.408, no:19752.

Bizim memlekette bir yaygın fikir var içki mevzuunda. Rakı içki mi? İçki, tamam. Şarap? İçki. Beyaz şarap? İster beyaz olsun, ister kırmızı; içki. Votka? İçki vs...

Bira? İçişleri bakanlığımız karar vermiş ki, bira içki sayılmaz, meşrubat sayılır. Onun için büfelerde satılabiliyor. Çünkü öteki içkilerin satılabilmesi için bir nizamnâme var. Her dükkânda satılamaz yâni. Belli yerlerde satılır. Ama bira, gazoz gibi bir şey sayılıyor. Onun için büfelerde satılıyor. Lise talebesi öğle yemeği yiyeceği zaman bir sandviç, bir bira alıyor. Bir sandviçten ısırıyor, bir de biradan lıkır lıkır içiyor. Neden? Çünkü "Bira içki sayılmaz." denmiş.

Böyle denmiş ama gazetede de diyor ki:

"—106 öğretim üyesi bira alkollü içki sayılmalı!" demiş.

Öğretim üyesi ne demek? Üniversite hocası demek... Aralarında Gülhane Askeri Tıp Akademisi komutanı, Hacettepe Rektörlüğündeki kimseler de bulunmak üzere 106 tane üniversite hocası, ilim adamı "Bira da alkollü içki sayılmalı." diye hem karar vermişler kendileri, hem de müracaat yapmışlar devlet teşkilatlarına, gazeteler yazmış.

Ankara Hukuk Fakültesi, Ankara Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Tıp Fakültesi, Gülhane Askerî Tıp Fakültesi Öğretim Üyeleri, Milli Güvenlik Kurulu'na, Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığı'na, Sağlık Sosyal Yardım Bakanlıklarına, Milli Eğitim Bakanlığı'na, TRT'ye bir bildiri göndermişler. Bu bira böyle alkollü içki sayılmıyor ama doğru değil! 11 yaşından küçük çocuklara verilmesin. Radyoda, televizyonda bunun reklamı kaldırılsın. Çünkü çocuklarımız alkolik oluyorlar bunun sayesinde. Böyle buradan gidiyor diye yazmışlar.

Bir başka günde bir başka gazetede bir haber çıktı ki orada da diyor ki:

"—Su gibi kullanılan biradan dolayı karaciğer hastalıkları artıyor."

Neden, nereden söylenmiş bunlar? Yâni bu adamlar din adamı mı? Değil. Tabip, profesör... Karaciğer hastalıkları kongresi

yapmışlar, başka memleketlerden de alimler çağırmışlar. Kongrede karaciğer hastalıkları neden oluyor diye konuşurken, görüşürken, su gibi içilen biradan karaciğer hastalıkları artıyor diye bir karara da varmışlar.

Demek ki bak el-hamdü lillâh, kim ne derse desin bizim dinimizin yüzü ak çıkıyor. Dönüyor, dolaşıyor, bizim sözümüz haklı çıkıyor. Bizi böyle hor hakir görmeyin! O kadar hor hakir görmeyin! Bak ilim adamları dönüp dolaşıp bizim tarafımıza geliyorlar. Ondan sonra iş meydana çıkıyor.

Biz aciziz, kusurluyuz, şuyuz buyuz ama, biz Mevlâ'mıza dayanıyoruz. Kâinâtı yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ahkâmına bakıyoruz, ondan söylüyoruz bunu. Yoksa kimseye bir kastımız yok. Bak Peygamber Efendimiz, azı da çoğu da haramdır diye buyurmuş. Boynumuzu büküyoruz, Allah'a kulluk etmeğe çalışıyoruz. Bu böyleyse o halde bunu böyle hemen, derhal üniversite hocalarının dediğini yapmak lâzım! Demek ki zarar veriyor. Gençliğimize zarar veriyor, alkolik hale getiriyor, trafik kazaları ondan oluyor vs. filan...

El-hamdü lillâh... Ya bütün 106 tane profesör bizim dinimizin aleyhinde bir hüküm verseydi, ne olurdu halimiz? Müslüman kalmazdı camide... Halbuki öyle de olsa, gene sarılması lâzım dinine... Bak el-hamdü lillâh, bizim dinimiz böyle.

Yine bir başka şey hatırıma geldi ki, geçen hafta da galiba burada mı başka yerde mi söylemiştim. Fransız profesörlerinden birisi, doktorlarından bir tanesi [Maurice Bucaille] incelemiş, araştırmış ilmî meseleleri. Kur'an-ı Kerim'de, Tevrat'ta, İncil'de… Tevrat, yahudilerin din kitabı. İncil hristiyanların din kitabı. Bunlardaki meseleleri incelemiş, sonunda müslüman olmuş. İncelemeye başladığı zaman müslüman değil... İnceledikten sonra:

"—Müslümanlık hak din, Kur'an-ı Kerim Allah kelâmı. Kur'an-ı Kerim ilme uygun ve Kur'an-ı Kerim'in arkasından geliyor ilim." demiş. "Biz ilim adamları olarak Kur'an-ı Kerim'in peşinden gidiyoruz. Kur'an-ı Kerim bizden de ileri." demiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizlere uyanıklık nasib etsin...

Allah bize şereflerin en büyüğünü vermiş müslüman etmekle... Bundan daha büyük şeref olmaz. Peygamber Efendimiz'e ümmet etmekle, şereflerin en büyüğünü vermiş. Biz şerefi başka yerlerde arıyoruz. Hâlâ elindeki elmasın, pırlantanın kadr ü kıymetini bilmeyen çocuk gibiyiz.

Sanki sokakta bir çocuk, elinde bir pırlanta yüzük var. Onun kadrini, kıymetini bilmeden, bir külah leblebi almağa o pırlantayı verecek çocuk durumundayız.

"—Sana bir külah leblebi vereyim, bu yüzüğü bana ver!" diyen leblebiciye, o pırlanta yüzüğü verecek kadar cahiliz. Çünkü, "Taş nedir, pırlanta nedir?" anlamayız ki... İkisi de parlıyor. Hangisi sahte, hangisi hakiki?

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر:٢٨)

(*İnnemâ yahşa'llàhe min ibâdihi'l-ulemâ'*) "Kulları içinden ancak âlimler, Allah'tan gereğince korkar." (Fâtır, 35/28)

Ayet-i kerime bu okuduğum. Allah'tan en çok korkanlar kimlerdir? Alim olan kullardır. Cahil korkmaz. Bilmez çünkü. Bak, alim sonunda müslüman oluyor.

O içki meselesi de... Siz zaten bira filan içmiyorsunuzdur. Başkalarına söyleyeceksiniz ki:

"—İşte bak üniversitenin araştırmalarının neticesinde hak bizim dediğimize geliyor. Bira da alkollü içkidir. İçen bal gibi sarhoş olur. Götürür arabayı bir yere toslar."

Çocuk içe içe alkolik olur. Onun için, bu işten vazgeçireceğiz. Vazgeçirmek için de tebliğ edeceğiz sağa, sola...

e. Cennet ve Cehennem Ehlinin Ekseriyeti

Diğer hadis-i şerif. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[196]

قُمْتُ عَلٰى بَابِ الْجَنَّةِ ، فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ ؛ وَإِذَا أَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ ، إِلاَّ أَصْحَابَ النَّارِ ، فَقَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ ؛ وَ قُمْتُ عَلٰى بَابِ النَّارِ ، فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ

(حم. ق. ن. عن أسامة بن زيد)

---

[196] Buhàrî, *Sahîh*, c.XVI, s.200, no:4797; Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.280, no:4919; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.205, no:21830; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.450, no:675; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.170, no:421; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.302, no:10387; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.226, no:4664; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.215; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.164, no:155; Hatîb-i Bağdâdî, *Târîh-i Bağdad*, c.V, s.149, no:2583; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.461; Üsâme ibn-i Zeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.384, no:45015; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.139, no:401; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.191, no:15291.

RE. 336/7 (*Kumtü alâ bâbi'l-cenneti*) "Cennetin kapısında ayakta dikildim, durdum; (*feizâ âmmetü men dehalehâ el-mesâkînü*) bir de baktım ki girenlerin çoğu fukara, miskinler zümresi. (*Ve izâ ashâbü'l-ciddi ev ashâbü'l-ceddi mahbûsûn*) Yine bir bakındım şöyle etrafıma, zengin olan insanlar, mal mülk sahibi olan insanlar Arasat meydanında bir kenarda durdurulmuşlar. Miskinler giriyorlar, fukara, cennete dâhil olup duruyorlar da; onlar orada Arasat'ta tutulmuşlar, (*mahbûsûn*) hapsedilmişler, yâni önlerine dur denmiş."

Neden? Hesap var. Söyle bakalım malı nerede kazandın? Söyle bakalım bu kazandığın mal ile gerekli vazifelerini yaptın mı? Zekâtını verdin mi, sadakanı verdin mi, fakirin hakkını çıkardın mı? Söyle bakalım geriye kalan senin emrinde olan o parayı hayra mı harcadın, şerre mi harcadın? "Ben zekâtımı verdim!" diye şerre harcayabilir misin paranı? Gene harcayamazsın. Onun da hesabı var. Onun için onlara (*mahbûsûn*) diyor bak Peygamber Efendimiz, bekletiliyorlar.

(*İllâ ashâbü'n-nâri fekad ümire bihim ile'n-nâr*) "Cehennemlik olanlara gelince, yâni onların içinden cehennemlik olanlar tutulmuyor, derhal cehenneme sevk ediliyor. Cehennemlik oldukları garantili olanlar orada bekletilmiyor. Cehennemlik olanlar cehenneme sevk ediliyor hemen. Hesabı görülecekler, yâni müslüman, belki cennete gidecek ama orada bekletiliyor. Fukara girmekte cennete...

(*Ve kumtü alâ bâbi'n-nâri*) "Cehennemin kapısında durdum. (*Feizâ âmmetü men dehalehâ en-nisâü*) Bir de baktım ki, girenlerin çoğu kadınlar..."

Bu hadis-i şerif, Buhari'de, Müslim'de, Ahmed İbn-i Hanbel'de, Neseî'de, İbn-i Hibban'da vs.de hep yazılmış. Yâni hadisin sıhhati üzerinde kimsenin bir söz söylemeğe hakkı yok. Sağlam hadis-i şerif. Gelelim birazcık üzerinde birkaç söz söyleyelim:

Bir kere fukaralar üzülmesinler ki, bak cennete evvel giriyorlar işte. Ne yapalım, burada sıkıntı çektirince Allah

mertebe veriyor, derece veriyor, kusurlarını affediyor. Çabucak cennete giriyorlar.

İkincisi; mal sahibi olanlar ki, biz hepimiz mal sahibiyiz. Yâni bizim aramızda öyle fakir yok... Eskiden bir hurmayı bulamazlarmış. Biz hepimiz zengin sayılırız gibi geliyor bana... Hepimizin az çok evimizde şöyle mutfağımızı karıştırsak kaç çeşit şey vardır hiç yok dediğimiz zaman bile. O eski insanların halleriyle mukayese edilmeyecek imkânlarımız vardır.

Hesap var. Hesabı hiç unutmayalım. Yâni mal güzel şeydir de malın kazanılmasından bir hesap var, harcanmasından bir hesap var, bir de zekat vs. verildi mi verilmedi mi diye hesap var. Tehlikeli bir şey yâni. Çok dikkat etmek lâzım! Mal sahibi oldu mu insan, o mal ile ilgili vazifelerini düşünüp titremeli, yapmalı.

Bakın, el-hamdü lillâh Ramazan geliyor. Bu ayda, hatta büyükler zekâtları filan geçtiğimiz bu Şa'ban ayında vermeyi tercih etmişler. Neden? Fukaracıklar Ramazan'a hazırlıklı girsin diye. Fasulye alacak, pirinç alacak, şunu alacak, bunu alacak da Ramazan'da rahat edecek. Onun için Şa'ban'da zekâta fazla ehemmiyet vermişler. Neyse... Ramazan'da da hayırlar çok çok, ecirler karşılandığı için aman zekâtta cimrilik etmeyin. Allah emretmiş. Zekâtı verdiniz mi malınız temizlenir. Vermediniz mi malın içi pis kalır. Balığı temizlemeden yiyor musun? Karnını yarıyorsun, temizliyorsun. Zekâtı verilmemiş olan mal pistir. Orada cimrilik yapmayalım. Şeytan bizi kandırmasın. Ben bunu ne zahmetlerle kazandım diye elimiz titremesin. Nereye vereceğiz? Bir müslümana vereceğiz, bir hayra vereceğiz.

Bir de zekâtın incelikleri var. Zekât şeye verilmez... Meselâ burada gençler oturuyor, fakirler oturuyorlar, miskinler oturuyorlar... Ben bunların mutfaklarının masrafının şu kadarını alayım üzerime... Olmaz böyle! Fakire temlik edilecek şey. Al üç bin, al üç bin, al üç bin diye eline vereceksin.

"—İşte talebe otursun diye bir bina alıverdim."

Olmaz! Yâni zekatla bina alınmaz. Sarf yerleri bellidir ve

temlik edilecek fakirin hakkı olarak. Bu Ramazan'dan bi'l-istifâde zekatlarımızı tamamı tamamına, hatta fazlasıyla verelim! Zekâtın hani o kırkta bir falan rakamı asgarî haddidir. Daha fazla da verebilirsin verirsen. Yâni sevabın çok olur. İnsan hayrı yaparsa kazanır. Hayrı yaptıkça Allah'ın lütfu çoğalır, malında da bereket olur, evinde de bereket olur. Çok hikâyeleri vardır bu işin, zaman alır...

Kapalıçarşı'da yangın olduğu zaman, adamın birisine demişler ki:

"—Yangın başladı!"

"—Ben paramın zekâtını verdim. Allah bilir... Ne isterse öyle yapsın." demiş.

Dört yanı yanmış da onun dükkânı yanmamış. Söylediler o Kapalıçarşı yangınında.

Ben de biliyorum bir dükkan sahibini, Allah rahmet eylesin... Şimdi vefat etti. Yangın geldi geldi geldi, onun dükkânının hududunda durdu. Ama çok temiz, müslüman bir kimseydi. Allah rahmet eylesin... Namaz vakti geldi mi hemen şöyle kapısını çeker, kilidini takardı, dosdoğru camiye. Müşteriye filan da rica ederdi:

"—Camiye gidiyorum şimdi. Biraz sonra gelirseniz gelin, bakının." filan derdi.

Hiç şey yapmazdı. Ezanı duydu mu kilidi takardı. Yangın geldi, böyle şeyde durdu. Dükkânına gittik de tahta perde yanındaydı. Öbür tarafları tamir edilecek, tahta perde tam onun dükkânının yanındaydı. Böyle esrarengiz şeyleri vardır yâni.

Yangın çıkar, telef olur... Sen oradan sakınırsın biraz elimde fazla para kalsın diye zekâtı vermezsin, başka yerden zarar verir. Hasılı mâlî vazifelerimize dikkat edelim. Fukara çocuklar var okuma güçlüğü çeken, fakir din adamları vardır, hocalar vardır... Akrabalarınızdan, yakınlarınızdan başlayın! Onların fukarasından, şusundan, busundan... Bildiklerinizden başlayın. Yâni bilmediğiniz lalettayin kimselerden önce bildiklerinizden,

tanıdıklarınızdan başlayın.

Hayır yapmanın da çok güzel bir tadı vardır. İnsan o tadı ağzına tattı mı, onun tadı hiç bir şeyde bulunmaz. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu imkânlarımızı, mali güçlerimizi, paralarımızı, maaşlarımızı, kazançlarımızı helalden kazanmayı nasib eylesin... Haramdan cümlemizi korusun... Harama bir hırs vermesin içimizde... Ne olacak yâni, helal yeter bize. Helal yeter. Haramla uğraşmaya lüzum yok.

Fakirlikten de şikâyet etmeyelim! Ekseriyâ hırsla insan harama düşüyor. Yâni bu bana yetmez, az filan diye... Bak fakirler önce girecekmiş cennete... Hatta cennete yarım gün önce girecek deniliyor. Yarım gün de beş yüz yıl edermiş. Hadis-i şerifte öyle geçiyor.

Hani zengin burada göğsünü gere gere yürüyor ya caddede, sokakta, pazara gittiği zaman... Kasaba giriyor meselâ zengin:

"—Şuradan iyi tarafından, yağsız tarafından üç kilo kes!" diyor.

Koyduğu zaman terazinin üstüne, "Ziyanı yok, beş kilo olsun!" diyor. Atıyor önüne bir beş bin liralık. Üstünü işte versin... O rahatlık var...

Bir de fukaracık geliyor:

"—Yüz gram et verir misin?" diyor...

Kasap kızıyor:

"—Yâ yüz gramdan yemek mi olur! En aşağı iki yüz elli gram. Git, tartmam!" filan diyor.

Tabii onun boynu bükük, parası cebinde ölçülü... Yâni daha fazla para veremeyecek, alamayacak... İçi eziliyor ya, o eziklikten işte Allah onları öyle telafi ediyor.

Onun için, şerefli kalmalı insan... Parası yetti... Az oldu, sabreder. Çok oldu, şükreder. Helalini ister. Çok para lazımsa, helâlinden çokça çalışır. Ama harama tenezzül etmez, hırs etmez. Bak onun sevabı daha fazla oluyor.

Tabii cehennemlik oldu mu, hiç beklemek olmadığını da söyledik onun...

Geçelim kadınların cehenneme çokça giren kimseler olması meselesine. Bilmiyorum bizim bu mikrofonumuzu şimdi kadınlar da dinliyorlar mı? Kadınlar çok dikkat edecek!

"—Kadınlar şeytanın tuzaklarıdır." diye bir hadis-i şerif var.

"—Nefisleri biraz kuvvetlice olur." derler.

Hadis-i şerifler öyle şey yapar. Yâni nefsine uyması, dindarlığı bir tarafa koyması, nefsine tabi olması biraz fazlacadır. Dindarlığı biraz azcadır. Bizimkileri demiyorum da istatistik olarak rakama vuracak olursak...

Bak nasıl böyle çıkıyorlar... Ne kadar para harcarlar o kozmetiklere, allıklara, pudralara, gözlere çekilenlere, kaşlara çekilenlere, giyimlere, kuşamlara... Kollar çıplak, bacaklar çıplak, göğüs açık, bağır açık... Zenginleştikçe de açıklık saçıklık artıyor. Her mevsimde de değişiyor şeyler.

"—Bu senenin rengi eflatun rengi, geçen seneki entariyi giyemem." diyor, diretiyor kocasının karşısında. "Moda değişti, eflatun renkli şimdi!"

"—O yeşili giy!"

"—O geçen senenin modasıydı. Sonra ne derler bana. Mahalledeki arkadaşlarım ne der? Sonra ben bu senin aldığın entariyi giydim geçen nişanda, şimdi bu nişanda başka olması lâzım. Gördüler üzerimde bir kere..."

Hep bunları duymuyor muyuz? Yakınlarımızdan buna benzer şeyleri çok duyuyoruz. İşte bir böyle...

Bir de kocalarına itaat etmesi lâzım hanımların... Yâni biz bundan şımartmayalım kocalar olarak. Biz onlara karşı mes'ulüz. Bize itaat etmesini istiyor. Ama biz ona zulmedersek, bize de onun hesabı var. "Dövmeyin!" diyor Peygamber Efendimiz meselâ. "Hakkına, hukukuna riâyet edin!" diyor. Yâni senin pazun daha kuvvetlidir diye dövdün mü, senin de bir gün gelir hesabını soranlar olur.

Kocalarına da nankörlük ederler. Birazcık bir münakaşa kapısı açıldı mı:

“—Ben zaten senin evine geldiğim zamandan beri ne gördüm? Benim babamın evi ne güzeldi, hoştu. Bolluktu, bereketlikti. Senin yanında ben zaten gün mü gördüm?” derlermiş.

İşte böyle nimetleri inkâr etmesinden dolayı... Tabii adamcağızın da alt üst olur şeyi. Ne yapsın maaşı yedi bin liradır, dokuz bin liradır. Hırsızlık mı yapsın? Kayınpederi kadar çok para kazanamıyordur. Evet kayınpederin evinde o kadıncağız daha zengindir, burada daha fakir...

“—Bak öteki kadınların kaç tane ayakkabısı var, sen bana bir tane alamadın, şu eski şeyle geziyorum...”

Boynu bükülür zavallının. Kadın da günaha girer. Onun için kadın dikkat edecek.

Kadın, beş vakit namazını kıldı mı, Ramazan orucunu tuttu mu, kocasına itaat etti mi, asi olmadı mı; ırzını, haysiyetini, namusunu güzel muhafaza etti mi, (*dehale'l-cennete rabbihâ*) Rabbinin cennetine girer. Yâni fazla detaylı, karma karışık şey değil bu. İtaat etti mi, böyle böyle yaptı mı... Namazını kılacak, örtünecek, kapanacak, namusunu hıfzedecek, himaye edecek, kocasına da problem çıkartmayacak, yardımcı olacak... Böyle inkâr etmeyecek gördüğü lütufları...

Onlar biraz daha fazla dikkat etmeli. Biz de dikkat edeceğiz de... Bak ekseriyetle kadınlar giriyormuş demek. Hakikaten de şu çevremize baktığımız zaman şu yaz aylarında görüyoruz değil mi yâni kadınların çarşıda, pazarda, sokakta... Yâni niyeti olmasa bile insanın, baştan çıkartma halleri olabiliyor. Onların da işte böyle cehenneme girmesi çokça oluyor.

Allah bizim evlatlarımızı sâlihât-ı nisvândan eylesin yâni salih hanımlar eylesin... Zevcelerimizi de bize mutî eylesin, dindar kimseler eylesin... Bizleri de onlara karşı kibar, nazik, anlayışlı, hukukuna riâyetkâr eylesin...

Sağlam aileler olalım. “Cemiyetin temel taşı aile.” diyor. Anayasaya da yazmışlar, bunlar da kabul ediyorlar. Tamam. “Cemiyetin temel taşı aile.” diyor. İslâmiyet'te öyledir. Aile çok

önemlidir ve aileyi korumak için İslâmiyet, bize dünya kadar emir buyurmuştur: Karının kocaya karşı vazifeleri, kocanın karıya karşı vazifeleri, ırz, namusu korumak hususundaki tavsiyeler... Çok çeşitli şeyler vardır. Bizim dinimiz bunu sağlar. Bizim dinimizin ahkâmını alırsan, böyle aile kolay kolay öyle temel taşı olarak kalmaz, ufalanır gider. Sen dinimizin ahkâmını kaldır, öğretme, o zaman aile yuvası şey yapmaz. O zaman komünizm gelir memlekete. Onun için namus telakkisi... Müslümanların ahkâmı aile nizamını koruyor ve kâfirlerin de en büyük hücumları burayadır. "Ne varmış efendim bu geri kafa, ne olurmuş?" filan derler. Eğer aile cemiyetin temel taşıysa, o zaman aileyi koruyacak hükümlere de riâyet edeceksin. Başka çare yok.

"—E riâyet etmiyorum."

Etmiyorsun ama sen hiç dişçide duydun mu, dişin minesini çatlattın mı ne oluyor diş? Çürüyor. Dişin minesi koruyor dişin kendisini. Bir yerini bir çizdin mi... Meselâ iğneyle dişini karıştırma diyor dişçiler. Neden? Minesini çizdirtirsin, minesi çatladı mı mikrop oraya girer ve dişin çürür. Ondan sonra git çektir veya dolgu yaptır.

İslâmiyet ailenin etrafında mine gibi koruyor onu. Sen İslâmî ahkâmı alırsan... "Kaç göç yok... Örtünmeğe lüzum yok. Şu şöyledir, bu böyledir..." Tamam, sen minesini zedeledin. Bak o aile durur mu? Çocuk saat 2'de gelir eve, kız...

"—Neredeydin?"

"—Arkadaşlarımla geziyordum."

"—E olur mu kızım bu vakte kadar kalmak?"

"—Sen ne karışıyorsun ben 18 yaşıma geldim!"

Neden böyle olur? Mineyi çatlattın. Sen aileyi koruyacak tedbirleri bir tarafa bıraktın. Hatta —affedersiniz— öyle kötü şeyler duyuyorum ki...

"—Ne olurmuş ben erkek arkadaşımla gezersem? Sen de babamla beraber duruyorsun ya!"

Böyle diyenleri ben duydum. Yâni naklettiler bana, konuşmalarını duymadım da. Böyle dedi kız anasına, babasına

diye duydum.

Neden oluyor? Mahfazayı kaldırdın, mikroplarla karşı karşıya kaldı, gitti. Aile cemiyetin temel taşıysa, İslâmî ahkâma göre yürümesine gayret sarf edeceksin ki korunsun.

Allah kâinâtın halikı olduğu için insanları iyi biliyor, koruyacak tedbirleri onun için talim ediyor. Biz o tedbirleri kaldırırsak durmaz. İstesek de durmaz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi şahsen, aile olarak, cemiyet olarak İslâm'ın güzel emirlerinin kıymetini anlayıp da onları tatbik eden bahtiyârlardan eylesin... Hıfz u himâye eylesin... Yabancı ideolojilerden, cemiyetleri bozan, insanları birbirine düşman eden, aileleri yıkan ideolojilerden, yabancı şeylerden bizleri korusun... Mes'ullere de; ailenin mes'ulüne, şehrin mes'ulüne, devletin mes'ulüne, sorumlu olan kimselere, eğitimcilere de akıl fikir, hakkı görme kabiliyeti ihsân eylesin de tedbirlerini ona göre alsınlar.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

20. 06. 1982 - İskenderpaşa

18. CİHADIN ÖNEMİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm,
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قُمْ ! فَإِنَّهَا نَوْمَةٌ جَهَنَّمِيَّةٌ ، يَعْنِي النَّوْمَ عَلَى الْوَجْهِ

(ه. طب. ض. عن أبي أمامة)

RE. 336/8 (*Kum! Feinnehâ nevmetün cehennemiyyetün, ya'ni'n-nevme ale'l-vechi*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Evvelâ şu mübarek Ramazanımızın hepiniz için hayırlı, feyizli olmasını temenni ederek, tebrik ederim. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayın feyzinden, bereketinden cümlemizi faydalandırsın. Bu ayda kemâlâtı tahsil edip rızasına vâsıl olan bahtiyarların zümresine dâhil eylesin cümlemizi...

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından okumağa devem edeceğiz. Hadislerin izahına geçmeden önce evvelen ve hâssaten efendimiz, başımızın tâcı, gönlümüzün sürûru Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ruhu için, sonra bütün diğer enbiyâ ve murselînin, bütün evliyaullahın ve hâssaten Peygamber SAS

Efendimiz'den bize kadar müteselsilen gelmiş geçmiş olan bütün sâdât-ı turuk-ı aliyyemizin ve hulefâsının, ehibbâsının ruhları için, eserin müellifi hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Rh.A'in ruhu için, eserin içindeki hadis-i şerifleri bize kadar, bilgilerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş, hissesi bulunmuş olan bütün alimlerin ve ravilerin ruhları için ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mübarek mahalle cem olmuş olan siz muhterem kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle sevdiklerinin ve geçmişlerinin ruhları için ve hayatta olan bizlerin de sıhhat, afiyet, saadet, selâmet üzere yaşayıp, hüsn-i hâtimeler ile ahirete göçüp, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-ı âlîsine sevdiği, râzı olduğu kullar olarak çıkmamız için bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım!

....

a. Yüzükoyun Yatmayın!

Peygamber SAS Hazretleri bir gün Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri'nin yanından geçiyormuş. O da yere uzanmış vaziyetteyken, yanından geçerken bakmış ki yüzükoyun yatıyor. Yâni karnı yere gelecek şekilde uzanmış, öyle yatıyor yere. O zaman buyurmuş ki:[197]

قُمْ ! فَإِنَّهَا نَوْمَةٌ جَهَنَّمِيَّةٌ ، يَعْنِي النَّوْمَ عَلَى الْوَجْهِ

(ه. طب. ض. عن أبي أمامة)

(*Kum*) "Kalk!" Arapçada *kum,* kalk demek. Yâni uzanmış olan

---

[197] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.142, no:3715; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.406, no:1188; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.234, nmo:7914; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.362, no:41379; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.189, no:15283.

kimseye söylüyor. “Kalk! (*Feinnehâ nevmetün cehennemiyyetün*) Çünkü bu yatış cehennemî bir yatıştır.” Buyuruyor. (*Ya’ni’n-nevme ale’l-vechi*)) Yâni, “Yüzükoyun yatmak cehennemî bir yatıştır.” diye buyurmuş.

Başka rivayetlerde de şöyle geçiyor:[198]

إنّ هذِهِ ضَجْعَةٌ يُبْغِضُهَا اللهُ تَعَالٰى ، يَعْنِي الْاِضْطِجَاعَ عَلَى الْبَطْنِ

(حم. د. ه. عن قيس الغفاري)

(*İnne hâzihî dac’atün yübgiduha’llàhu teàlâ*) “Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kızdığı, buğz ettiği bir yatış tarzıdır bu. (*Ya’ni’l-ıdtıcâa ale’l-batni*) Yâni, karın üzerine yüzüstü yatmak.” diye geçiyor.

Bir başka rivayette de:[199]

إِنَّ هٰذِهِ ضَجْعَةٌ لاَ يُحِبُّهَا اللهُ تَعَالٰى (حم. ت. ك. عن أبي هريرة)

(*İnne hâzihî dac’atün lâ yuhibbuha’llàhu teàlâ*) “Bu, Allah’ın sevmediği bir yatış tarzıdır.” diye geçiyor.

Demek ki insanda, esas itibariyle, uzanıp yatacağı zaman yatma şekli böyle yüzükoyun yatmak olmayacak. Yüzükoyun yatmak, yüzü, karnı yere gelecek tarzda yatmak güzel bir yatış değil, Allah’ın sevmediği bir yatış.

Nasıl yatacak? Meselâ insan geceleyin yatarsa mümkünse sağ

---

[198] Ebu Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.233, no:4383; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.429, no:15582; Beyhaki, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.177, no:4721; İbn-i Ebi Şeybe, *Müsned*, c.II, s.210, no:608; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.25, no:19802; Kays el-Gıfari RA’dan.

[199] Tirmizi, *Sünen*, c.IX, s.438, no:2692; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.304, no:8028; Beyhaki, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.177, no:5720; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.115, no:27214; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.400, no:7982; Hakim, *Müstedrek*, c.IV, s.302, no:7709; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.XV, s.332, no:41269; *Camiü’l-Ehadis*, c.IX, s.397, no:8676.

tarafına doğru yatacak, besmeleyle yatacak. Sırtüstü yatabilir, sağına yatabilir... Fakat yüzükoyun yatmak uygun değil.

Eğer bir karın ağrısı varsa, bir rahatsızlığı varsa, bir hastalık bahis konusuysa, bazı sebepler varsa, meselâ midenin hazmetmemesi... Burada diyor ki:

(*Ev gamzü'l-a'zâ*) "Uzuvları korumak." Bu sözün altında ne yatıyor biliyor musunuz? O zaman üstleri örtecek kıyafetler bile tam olarak yok. Yâni, "Kendisinin avretini iyi muhafaza etmek, setr-i avreti tam yapabilmek için dönerse, dönebilir." demek istiyor.

Demek ki, örtü bile tam kifayetli değil. Ne sıkıntılar çekmişler o mübarekler. Ne kadar mahrumiyetler içinde yaşamışlar. Biz de ne kadar çok nimetler içindeyiz el-hamdü lillâh! Akşam sofralarında masamızın üstünde sofrada koyacak yer bulamayız yâni. Giyimimiz... En fakirimizin en aşağı üç beş tane giyimi vardır gene. Bizim kat kat, çok fazla şükretmemiz gerekirken... Demek ki maddî şeyle ilgili değil. İnsan terbiyeli olsa, tabii nimeti arttıkça şükrü artar ama... "Bak el-hamdü lillâh, Allah bana başkasına vermediği nice nimetler vermiş." diye terbiyesi, zihniyeti tamam, güzel, yapılmış, yerinde olsa, o zaman şükürler artar. Layık olmadığı nimetler diye.

Geçen Ramazan'da Medine-i Münevvere'de, bir yerde müsteşarlık filan yapmış bir dostumuz vardı, onunla karşılaştık. "Nasıl geçiyor Ramazan?" dedim. Başladı şıkır şıkır gözyaşı dökmeğe, ağlamağa... Dedi ki:

"—Öyle acizim, öyle kusurluyum, öyle hor hakir bir kulum ki, hiç bir şeye lâyık değilim ama, Mevlâ'nın buradaki nimetleri karşısında utanıyorum. Akşamüstü Harem-i Şerif'te gölgeliklerde şöyle sofraları kuruyorlar, buzlu zemzemler geliyor, hurmalar geliyor, Medine'nin güzel, ince kabuklu üzümleri geliyor... İşte herkes nesi varsa önüne koyuyor. Ezan okunduktan sonra hemen namaza durmuyorlar. Bir güzel iftar ediyorlar, ondan sonra zevk ile, şevk ile ibadet yapıyorlar."

Böyle gözyaşı dökerek dedi ki:

"—Hiç lâyık olmadığım çeşitli lezzetler, nimetler içindeyim. Ömrümde bu kadar tatlı Ramazan geçirmedim. Mevlâ'ya şükrümden acizim." filân dedi.

Eh... Demek ki insan terbiyeli olunca, bak hediyeyi, yapılan iyiliği idrak ediyor. İdrak etmek de bir derece meselesidir, mertebe meselesidir. İyilik yaparsın adama, yüzüne bile bakmaz. Tabii sen iyiliği Allah için yapıyorsun ama, onun namına kusur. Onun nezaketine aykırı oluyor.

Biz de kullar olarak Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetlerini düşünüp ona karşı şükrânımızı arz etmemiz lâzım her vesîleyle. El-hamdü lillâh nimetlere gark olmuş durumdayız yâni. Memleketimiz helal. Allah'a hamd ü senâlar olsun!

Tabii bu kadar tatlı yaşayış içinde yavaş yavaş kalbimizin kıyısını, köşesini şöyle biraz harb eden kardeşlerimizi düşündükçe, sıcaklarda, düşmanın karşısında, bin beş yüz tankla hücum etmiş İsrail. "İcabında Türkiye ile de savaşırım." demiş, bilmem ne filan...

Seneler önce hristiyanlar İspanya'yı istila ettiler, müslümanları kestiler, bitirdiler, tamam... Ondan sonra yahudileri kesmeğe başladılar. Bizim Osmanlılar gemileriyle yahudileri İspanya'dan taşıdılar. Kesecekti yoksa İspanya'daki o gözü dönmüş adamlar. Kalyonlara doldurdular bizim gemiciler, leventler; "İnsandır, yazıktır, bunun da canı var!" dediler, onları getirdiler bizim memleketimize, yerleştirdiler. Şimdi aradan birkaç asır geçti, "İcab ederse Türkiye ile de harb ederiz." diyorlarmış.

Allah-u Teàlâ Hazretleri hıfz eylesin, Allah-u Teàlâ Hazretleri korusun... Haritalarında var bizim memleketin arazileri. Gözümüzü açalım! Fırsat bulurlarsa Medine'ye kadar alacaklar. Bu iş böyle gaflete gelecek bir iş değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklık ihsân eylesin...

İşte onların karşısında zavallı kardeşlerimiz ne kadar

kahramanlık yapsa... Bin beş yüz tankla hücum etmiş, Amerika kenardan destekliyor, yukardan uçaklar bomba atıyor, tanklar ilerliyor, mermisi yok, yiyeceği yok, sıcakta... Eh ekin biçer gibi biçiyorlar. Bu dünyada böyle... Bakalım ahirette nasıl olacak? İşte onlar aklımıza gelince biraz ağzımızın tadı kaçıyor, keyfimiz kaçıyor ama, nasıl olacak bakalım!

b. Rasûlüllah'ın Minberi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[200]

قَوَائِمُ مِنْبَرِي هَذَا رَوَاتِبُ فِي الْجَنَّةِ (حم. ن. وابن سعد ، حب. طب. ق. عن أم سلمة ؛ ابن قانع ، طب. ك. عن أبى واقد الليثي)

RE. 336/9 (*Kavâimü minberî hâzâ revâtibü fi'l-cenneh*) *Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kàl. ev kemà kàl.*

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki: "Şu benim minberimin üzerinde durduğu ayaklar, direkler, cennetin üstünde duran esaslardır, temellerdir."

Buna benzer hadis-i şerifler, bu mânâyı ifade eden, meselâ:[201]

---

[200] Neseî, *Sünen*, c.III, s.100, no:689; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.289, no:26519; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.254. no:519; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.248, no:10070; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.257, no:775; el-Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.139, no:290; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.480, no:32392; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.182, no:5242; İbn-i Sa'd, *Tabakàt*, c.I, s.253: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.248; Ümmü Seleme RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.612, no:6268; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.245, no:3296; İbn-i Kàni', *Mu'cemü's-Sahàbe*, c.I, s.480, no:288; Ebû Vâkıd el-Leysî RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.192, no:15294; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.680, no:5887.

[201] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.399, no:1138; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1011, no:1391; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.236, no:7222; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.65, no:3750; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.246, no:10061; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.416, no:8188; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.345; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*,

مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ

(خ. م. حم. عن أبي هريرة)

(*Mâ beyne beytî ve minberî*) “Benim evimle minberimin arası, (*ravdatün min riyâdi’l-cenneh*) cennet bahçelerinden bir bahçedir.” diye de hadis-i şerif var.

Mescid-i Nebevî’ye girdiğiniz zaman... Tabii Mescid-i Nebevî ilk önce hurma dallarından yapılmış. O zaman ne var, kesme taş mı var, büyük usta marangozlar mı var, büyük zenginlik mi var? Hurma direklerini dikmişler, hurma dallarını örtmüşler, olmuş Mescid-i Şerif.

Evler de öyle... Hurma dallarını yan yana koyarsın, toprağı çamur yaparsın, dalların üstüne kapatırsın, al sana bir ev... İşte içine girdin mi seni sıcaktan koruyan bir şey.

Mescid öyleymiş. Ondan sonra büyümüş, ondan sonra daha büyümüş, ondan sonra daha büyümüş... Ön tarafına ilâve yapılmış, sağ tarafına ilâve yapılmış, arkasına ilâveler yapılmış… Şimdi de tâa ilerideki falanca caddeye kadar da ilave yaptılar, büyüttüler. Mescid-i Nebevî’nin sağ tarafına seksen tane gölgelik koydular, her birinin altında bin kişi barınıyor. Seksen bin kişi alacak geniş yer yaptılar. Neyse...

Tabii mescidin ilk yeri mühim... Neresiydi acaba Rasûlüllah’ın

---

c.XI, s.439, no:32316; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.182, no:5243; Tahàvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VI, s.369, no:2414; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.VIII, s.246, no:1553; İbn-i Sa’d *Tabakàtü’l-Kübrâ*, c.I, s.253; Ebû Hüreyre RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s,465, no:10009; İmam Mâlik, *Muvatta’* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.197, no:463; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.II, s.184, no:1459; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l*-Kebîr, c.XII, s.294, no:13156; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.223, no:733; Tahàvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VI, s.367, no:2412; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.290, no:6444; Zübeyr ibn-i Avâm RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.259, no:34944; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.III, s.678, no:5880, 5886, 5889; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.477, no:19940.

ilk defa şey yaptığı yer? Bir kere Peygamber Efendimiz, Hazret-i Aişe Validemiz'in hücresinin, yâni onun odasının olduğu yerde vefat edince:[202]

مَا مَاتَ نَبِيٌّ إِلاَّ دُفِنَ حَيْثُ يُقْبَضُ (ه. عن أبي بكر)

(*Mâ mâte nebiyyün illâ düfine haysü yukbedu*) "Peygamberler. Nerede vefat ettilerse, oraya defnolunurlar; başka yere nakledilmezler." diye daha önceden hadis-i şerif vârid olduğundan, oraya defnettiler. Demek ki Peygamber Efendimiz'in kabri şu anda Hazret-i Aişe Validemiz'in hücresinde. Vefat ettiği yer orası.

Hazret-i Aişe Validemiz'in hücresinin kapısı da mescide açılırdı. Peygamber Efendimiz hücreden çıkardı, mescide girerdi. Mescidin kenarıydı orası. Bu tarafı mescid... Şimdi o eski mescidin olduğu yerlerin direklerini, bizim ecdadımız —Osmanlılar— beyaz mermerle kaplamış. Üstüne de eski yazıyla yazmışlar, "*Mescidü'n-Nebî*" filan diye. Oradan belli oluyor ki beyaz direklerin olduğu yer Peygamber Efendimiz'in ilk mescidinin olduğu yer.

Hele o minberle mihrab arası şurası Peygamber Efendimiz'in mihrabıydı, şurası minberiydi diye her zaman kalabalıktır. "Bu cennet bahçesinde ben de namaz kılayım!" diye müslümanlar orayı gözler, fırsat buldu mu, orada bir namaz kılacak yer buldu mu gelir, oturur, namaz kılar. Allah cümleye nasib eylesin... Tadına doyum olmayan güzel yerler.

"İşte şu benim minberimin ayakları da cennetin dayanaklarıdır." Yâni her şeyi mübarek. O mahal de mübarek... Ne incelikler varsa, Rasûlüllah'ın her şeyi, mihrabı da, minberi de, kabrinin arası da...

---

[202] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.120, no:1617; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.32, no:23; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.5, no:18; el-Hàris, *Müsned*, c.IV, s.25, no:945; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.20; İbn-i Sa'd, *Tabakàt*, c.II, s.292; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.475, no:32238; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.100, no:20294.

Bir hacı, kafileden Medine'ye varmışlar, otobüs durduğu zaman kendisini kumların üstüne atmış. Yüzünü gözünü sürüyormuş, bir taraftan da gözyaşı döküyormuş: "Yâ Rabbi, acaba buraya Rasûlüllah ayağını bastı mı ki?" Öyle sevgiyle gözlerini kumlara sürüyormuş. "Acaba Rasûlüllah buraya ayağını bastı mı ki?" diye ağlayıp duruyordu diyor, anlatıyor benim talebe, kafile başkanı.

"Çok aşık kimseydi, bizi de ağlattı." Ama bir iki gün geçmiş, rüyada Rasûlüllah Efendimiz'i görmüş. Rasûlüllah Efendimiz ona demiş ki:

"—Evlâdım, kâğıt kalem getir de senin hacılığını yazıvereyim." demiş.

Yâni ne iltifat, ne iltifat! Rasûlüllah bir kere hitap ediyor, ondan sonra haccının makbullüğüne de işaret tabii o sevgi ile, o şey ile.

O da gitmiş, öbür odadan kâğıt kalem almış gelmiş, bakmış, Rasûlüllah'ın oturduğu yerde şeyhi otuyor... Yâni ortada bir incelik var tabii. Neyse ona teslim etmiş.

İnsan sevdi mi, sevgi insanı böyle aşağılardan alır, yukarıların yukarılarına çıkartır, götürür. Kızgınlıktan, kavgadan, gürültüden hiç bir şey olmaz. Kızacaksan kâfire kız, zalime kız, haksızlık yapana kız! Erkeklik öldü mü dünya üzerinde, mertler kalmadı mı, nerede yiğitler? Bir sürü haksızlık yapılıyor. Kızacaksan kız namertlere, alçaklara, insanları koyun gibi kesenlere, çoluk çocuğa merhamet etmeyenlere kızabildiğin kadar kız. Eski ecdadının hatıraları olan yerlere, eski topraklara, elden çıkmış şeylere, yapılan hıyanetlere... Onlara kızabildiğin kadar kız. Müslüman kardeşinden ne istiyorsun? Kızmanın da yeri var. Lâzım ama yeri var, istikameti var.

Biz şimdi müslümanlar birbirimize kızıyoruz, birbirimizle kavga gürültü, yaka paça alt alta üst üste... kâfir karşıdan gülüyor, ondan sonra bizim topraklarımızı birer ikişer, birer ikişer alıyor. Şimdi maazallah Trakya'yı da alsalar, "Zaten oranın adı Trakya." diyeceğiz. Bursa'yı alsalar, "Eh Bursa'yı zaten Osman Gazi almıştı..."

Öyle şey olur mu yâ! Diyâr-ı İslâm olmuş, oraya biz mührümüzü vurmuşuz burası müslüman diyarı diye... Camiler var o kadar. Ecdad kan dökmüş oraya. Bırakılır mı, gönülden çıkartılır mı? Nerede cami var, nerede ecdad eser yapmış, orası benim vatanım! Şimdi falancanın idaresinde... Bir gün gelecek değişecek bu dünya. Öyle düşüneceğiz.

Öyle şey olur mu hemen! Ne diye hakkından vazgeçiyorsun? Sana bir işten, şirketten, şuradan buradan bir hak gelse vazgeçiyor musun? Geçmiyorsun.

Ama ecdad kan dökmüş. Bana bir zahmeti olmadı diye, şimdi mirasyedi gibi kimsenin aldırdığı yok. Koruyacağız yâni.

c. Cihadın Fazileti

Buyurun hadis-i şerif:[203]

---

[203] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c. 22, s.444; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.303, no:10609; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.211, no:15338.

قِيَامُ سَاعَةٍ فِي الصَّفِّ لِلْقِتَالِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ، خَيْرٌ مِنْ قِيَامِ سِتِّينَ سَنَةً

(عد. كر. عن أبي هريرة)

RE. 336/10 (*Kıyâmü sâatin fi's-saffi li'l-kıtàli fî sebîli'llâh, hayrun min kıyâmi sittîne seneh*) "Allah yolunda yapılan cihadda en ön safta bir saat ayakta durmak, altmış sene gece namaz kılmaktan hayırlıdır."

Yaa, işte böyle. Bizim kâfirlerin, müşriklerin, bizim hasımlarımız, ezelî hasımlarımız asırlarca bize böyle sefer düzenleyip düzenleyip de hâlâ gene Haçlı seferi düzenleyelim diyenleri... "Ne duruyoruz?" diyor Yunanlılar. "Ne duruyoruz? Haydi Türkler'e karşı Haçlı seferi yapalım!" Kendisine pay çıkacak çünkü. Ona da bir kemik atacaklar buraları şey olursa o da şey yapacak. "Gene haçlı seferi yapalım!" diyor.

Kâfirlerin bizden en çok korktukları cihad şuuru. Müslümanda cihad şuuru oldu mu, kâfirin ödü patlıyor. Müslüman nasıl olacak? Hiç dostunu düşmanını bilmesin, sarılsın onlara benim dostum diye; o da eline fırsat geçtiği zaman arkadan hançerlesin, aldatsın, sömürsün, alsın götürsün, yaksın yıksın, ezsin...

Bak, ses çıkartmayan adam, İsrail gelmiş, o zaman davulla karşılamışlar. Oraya geldiği zaman, "Hoş geldin!" diye davulla karşılamış. Vay hain vay! İçimizde demek ki seni yılan beslemişiz koynumuzda. Sana insanlık etmişiz, hayat hakkı tanımışız, bunu hiç hatırlamıyorsun!

İşte bu, dinin zirvesi... Nasıl Ağrı dağının zirvesi var, Everest'in zirvesi var, bu dinin amellerinin zirvesi cihaddır. Cihad olmadan olmaz. Çünkü keşke bütün insanlar halim selim olsa da biz de halim selim, "Bak Allah-u Teàlâ Hazretleri vardır, birdir, batılı bırakın, birbirinize zulmetmeyin, haksızlık etmeyin, insanları sevin, yazık bu insancıklara, acıyın, yardımlaşın..." filan diyelim, güllük gülistanlık iş gitsin.

Ama öyle olmuyor ki! Ben güllük gülistanlık, yumuşak yumuşak hareket ederken hop bir saldırıyor, hadi şu kadar zarar. Bir daha saldırıyor, şu kadar zarar. Daima müslümanlara saldırmışlardır. Hem de öyle usta hırsız usulü saldırmışlardır ki, hem saldırmıştır, hem de şöyle demiştir:

"—Müslümanlar Kudüs'te yayıldı, müslümanlar savaşçı, kavgacı millet..." filan.

Peki tâ ilk başlardan beri Peygamber Efendimiz'e o iktisâdî baskılar yapılmadı mı? Yerlerinden yurtlarından edilmedi mi? Habeşistan'a hicrete zorlanmadı mı? Habeşistan'a gidenleri bile yoldan çevirmediler mi?

"—Yok, gidemezsin!"

"—Niye?"

"—Gidemezsin!"

Hem zulmediyor, hem de gidemezsin diyor.

Mahallesinde muhasara altına almadılar mı?

"—Alışveriş yapmayın bunlarla, iktisaden bunlar bunalsınlar!" demediler mi, bunaltmadılar mı?

Dâimâ müslümanlar mazlum...

Bilal-i Habeşî'ye işkence yapmadılar mı? Ateşleri yakıp, ateşin üstüne sırtını bastırmadılar mı? Islak sığır derisine sarıp da kızgın güneşte bırakmadılar mı? Deri kuruyacak, sımsıkı saracak, işkence yapacak. Böyle işkenceler yok mu? Hep mazlum... Allah mazluma yardım ettiği için, adım adım, adım adım ilerlediler...

Haçlı seferleri, haçlı seferleri, haçlı seferleri... Kaç tane haçlı seferi yaptılar. Haddi hesabı yoktur. Hatta İstiklal Harbi bile bir haçlı harbidir. Bizim bu memlekette yaptığımız İstiklâl Harbi lalettayin bir harp değildir. Yine Yunanlının yanında Fransız gelmiştir, şu gelmiştir bu gelmiştir filan... Tamam, Türkleri atıyoruz buralardan diye haçlı ruhuyla hareket etmiştir. Şimdi bunları milletten saklamayalım! Gâvurdan dost olmaz, bileceğiz. Tabii politika var, siyaset var...

"—Eskiden böyle olmuş diye şimdi iş birliği yapmayalım mı

şunu bunu...”

Ne gerekiyorsa onu yaparız. Malını satacaksan satarsın, mal alacaksan alırsın ama dostunu düşmanını bilirsin. Yâni böyle elini kolunu sallayıp bağrını açıp da hançerlettirmezsin kendini. Zaten bir insan şahsiyet sahibi oldu mu, yâni kendisini korumasını, kollamasını, hukukunu, takip etmesini bildi mi herkes hürmet eder ona. Şimdi hem istismar ediyor, hem alay ediyor. Hem istismar ediyor, hem de alay ediyor şimdi. O zaman hürmet eder, el pençe divan durur karşında. Onun için dostumuzu, düşmanımızı bileceğiz.

İşte biz bu cihadı bırakmışız. Bu cihad amellerin en sevaplılarından birisidir. Bak birinci safta müslümanın bir saat durması... Bu saat, günün yirmi dörtte biri olan altmış dakikalık saat demek değildir; bir miktar demektir. Arapçada saat kelimesi Peygamber Efendimiz’in zamanında, şimdiki gibi saat taksimâtı falan olup da altmış dakika mânâsına gelmiyor. Bir miktar...

“—Günün bir zamanında, birazcık ön safta durup da çarpışmak, altmış yıl geceleri kalkıp ibadet etmekten hayırlıdır.” diyor.

Neden? Bak bizim dinimizde yine burada bir incelik var ki, sen altmış yıl geceleyin kalkıp ibadet ettiğin zaman kendine çalışıyorsun. Mânevî bakımdan sevap kazanıyorsun, derecen yükseliyor. Ama düşmanın karşısında durduğun zaman, koca bir milleti, koca bir ümmeti koruyorsun. Yâni sen orada sağlam durduğun zaman, arkadaki bütün insanlar huzur içinde yaşıyor; bütün insanlar namaz kılıyor, ibadet ediyor, huzur içinde, korkmuyor yâni. Başkalarına faydası oluyor.

İslâmiyet’te, inceleyin bütün ibadetleri, taatleri, başkalarına faydası olan ibadetlerin sevabını çok vermiş Allah. Bizleri teşvik ediyor yâni. “Hep bencil olmayın!” diyor. “Sadece kendinize çalışmayın! Biraz da müslüman kardeşleriniz için, insanlar için çalışın, onların gönlünü hoş etmeğe bakın!” diye Allah-u Teàlâ teşvik ediyor bizi. Biz birbirimizi sevdikçe, birbirimize yardım

ettikçe Allah bize lütfedecek.

Bak kendin birisine bir iyilik yap, bir sadaka ver, bir hayır yap, bir hediye ver... Emin ol, on mislisini görürsün. On mislisi hemen geliverir. Çünkü kainâtın hazinelerinin sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ameli seviyor, sevince mükâfatlandırıyor.

Şimdi bir hocaefendi bir yerden bir yere gidiyor, biletini alıvermişler, vermişler bilet parasını...

"—Yâhu, zahmet olmasın!" filan demiş.

Diyor ki karşısındaki:

"—Hocam bir acayip iş! Hiç kimsenin işi yokken bizim başımızda müşteri kaynıyor. Geçen gün de şu kadar satış yaptık. Hissediyoruz ki bir hayrı yaptığımız zaman, öbür taraftan şu kâr oluyor."

Hissediyor. Yâni, gözünü açarsa insan hisseder.

Gitmiş geceleyin açmış yazıhanesini, fakir fukara bir zavallının dişini tedavi etmiş doktor. "Ondan sonra, yirmi yedi tane protez hastası geldi." diyor. Protez demek, yâni diş yaptırmak için oraya yirmi yedi tane müşteri gelmiş. Görülmemiş bir müşteri hücumu var. Neden? Allah seviyor.

O adam istese, gönderemez. Yâni tebliğ etse, kapı kapı dolaşsa, filanca dişçi iyi adam, gidin dişlerinizi ona yaptırın dese mümkün değil. Allah onların gönüllerine o ilhamı veriyor. Filanca kulum başkasına iyilik yapmayı tercih etti, gecenin yarısında yazıhanesini açtı, şu hayrı yaptı, siz de ona gidin diyor, rızkı öbür taraftan gönderiyor. Gerçi bundan para almadı ama, öbür taraftan daha fazlasını verdi Allah.

İşte bu ahiret işleri, Allah'ın rızası böyle çalışır. Bunu ancak basiret gözü açılmışsa insanın, o zaman görür. "Yâ ben bu işi yapmadan önce haftada bir protez ancak geliyordu, gelmiyordu, kıt kanaat geçiniyordum. Birden yirmi otuz tane protez nereden geldi? Bir anormallik var. Ne yaptım ben, ne oldu da böyle oldu bu?" diye anlarsa insan böyle anlar.

İslâm'da başkasına hayrı dokunmak daha önemli... Onun için

bir hadis-i şerif vardır, hepiniz duymuşsunuzdur ki:[204]

خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ (طس. والقضاعي ، كر. عن جابر)

(*Hayru'n-nâs enfauhüm li'n-nâs*) "İnsanların en hayırlısı başkalarına en çok faydalı olanıdır." Sonra ondan biraz daha az faydası olanlar, biraz daha az faydası olanlar... Rütbe öyle gidiyor. İnsanlara en faydalı kim? Falanca. En yüksek mertebeli o. Onun için Allah indinde mertebe kazanmak istiyorsanız insanlara hizmete koşun. Müslümanlara, zavallılara, fukaraya, miskinlere, düşkünlere, fakirlere, güçsüzlere, güçlü olup da yardıma muhtaç olanlara veya yardıma muhtaç olmadığı halde seviyorsun müslüman kardeş diye, yardıma koşun... İşte ecir, feyiz, bereket orada... Allah bu muhabbeti seviyor.

Cihadın da aslı budur. Cihadın bize faydası yok. Biz cihad ediyoruz; ya yaralanacağız, ya öleceğiz. Fayda yok bize... Ama ümmete faydası var. Arkadaki ocaklar sönmeyecek. Düşman gelse neler olur. Neler oldu düşmanların geldiği yerlerde... Ne çabuk unuttuk biz. Neler oldu... Neler oldu kim bilir ki hiç birini söylemeyiz. Hâlâ da dünyanın en vahşi milleti biz sayılıyoruz.

Ben hatırlıyorum, Yunanlılar Ege'den hücum ettikten sonra, Rumlar her yerde ayağa kalkmışlar, "Sizi keseceğiz" diye hazırlanmışlar, silahlanmışlar. Bazı yerlerde katliama başlamışlar. Ruslar geldiği zaman Erzurum'a kadar, Ermenilere yardım etmişler. Ermeniler ayaklanmış, katliamlar yapmışlar. Bunlar bizim tarih kitaplarının herkesin okuyabileceği gibi yazdığı hususlar.

Allah yolunda cihad etmek fevkalâde önemli. Çünkü başkasına faydası oluyor. Çünkü düşman geldi mi. ocakları söndürüyor,

---

[204] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.58, no:5787; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.108, no:129 ve c.II, s.223, no:1234; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.404; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.240, no:679, 772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254, 2698.

evleri darmadağın ediyor. Senin o çarşıya pazara çıkarmadığın hanımını saçlarından sürüklüyor. Çoluk çocuğunu, beşikteki çocuğunu süngüye diziyor... Onun için, sen ön safta ölüyorsun ama başkalarına faydan çok olduğundan, altmış yıllık ibadete bedel oluyor.

Bir hadis-i şerif beni çok duygulandırıyor. Bizim halimizi de biraz anlatıyor gibi de... Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:[205]

يُوشِكُ الْأُمَمُ أَنْ تَدَاعٰى عَلَيْكُمْ، كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ إِلٰى قَصْعَتِهَا، قَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قِلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلٰكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ، وَلَيَنْزِعَنَّ اللّٰهُ مِنْ صُدُورِ عَدُوِّكُمُ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ، وَلَيَقْذِفَنَّ اللّٰهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، وَمَا الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا، وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ (د. عن ثوبان)

(*Yûşikü'l-ümemü en tedâà aleyküm*) "Kıyamete yakın zamanda, ahir zamanda başka ümmetler size hücum edecekler, üzerinize üşüşecekler; (*kemâ tedâa'l-ekeletü ilâ kas'atihâ*) Yemek yiyenlerin tabaktaki yemeğe üşüştükleri gibi, sizin üzerinize hücum edecekler. Tabaktaki yemeğe nasıl herkes elini uzatıp, herkes bir lokma, bir kaşık bir şey alıp tabağı bitiriyor ya, öyle hücum

---

[205] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.514, no:4297; Ahmed ibn-i Hanbel *Müsned*, c.V, s.278, no:22450; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.336; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.334, no:600; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.133, no:992; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.53, no:38402; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.527, no:8977; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.182; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.46, no:2811; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.330; Sevban RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.132, no:30916; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.281, no:27158.

edecekler."

(*Kàle kàilün*) Sormuşlar, demişler ki:

(*Ve min kılletin nahnü yevmeizin*) "Yâ Rasûlüllah, o zaman bizim adedimiz mi az olacak da böyle saldıracaklar?"

(*Bel entüm yevmeizin kesîrun*) "Hayır, o gün belki bugünden de fazla olacaksınız; (*ve lâkinneküm gusâün kegusâi's-seyli*) fakat selin üzerindeki çer çöp gibi dağınık ve değersiz olacaksınız.

(*Ve leyenzianna'llàhü min sudûri adüvvikümü'l-mehàbete minküm*) Allah düşmanınızın kalbinden sizin korkunuzu sökecek, (*ve leyakzifenne'llàhu fî kulûbikümü'l-vehn*) ve sizin kalbinize *vehn* bırakacak."

(*Fekàle kàilün*) Orada bulunanlardan birisi dedi ki:

(*Yâ rasûla'llàh, veme'l-vehnü*) "*Vehn* nedir ey Allah'ın Rasülü?"

(*Kàle*) Buyurdular ki:

(*Hubbü'd-dünyâ, ve kerâhiyetü'l-mevt*) "Dünya sevgisi, dünyayı sevmek ve ölümden hoşlanmamak, ölümden korkmak."

Yâni, eski ümmetlere gelmiş yerleşmiş olan iki hastalık size de bulaşmış olacak." Nedir onlar?

1. (*Hubbü'd-dünyâ.*) "Dünya sevgisi."

O deniz kenarındaki yalılar, o televizyonlar, renklisi, renksizi; otomobiller, bol gelir getiren ticarethaneler, zevkler, safâlar, izzetler, ikramlar, meyvalar, boşa giden bütün çeşitli her şeyler, hanımlar, evlatlar, eylemler... İşte onları sevdin mi o zaman tabii düzenim bozulmasın diyorsun. "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın. Dokunmuyor bana. Ben bu rahatı süreyim." diyorsun.

2. (*Kerâhiyetü'l-mevt*) "Ölümden korkmak..."

Demek ki, yakışmıyormuş müslümana ölümden korkmak. Müslüman ölümden korkmayacak. Ölümden korkan insan her gün bin defa ölür. Acaba şimdi mi öleceğim, düşman mı gelecek, hapis mi edecekler, kurşun mu atacaklar?

Ölümden korkmayan insan bir defa ölür. Kurşunu yeyip yere yığıldığı zaman, şehid olduğu zaman ölür. Ölümden korkan insan her zaman ölür, dâimâ ölür. Ölü gibi dolaşır. Öle öle dolaşır

daima. Onun için, ölümden korkmamak müslümanın has, esaslı vasfı oluyor bir.

İkincisi de bu dünya...

"—Hocam, yâni ne yapacağız? Sırtımıza bir çuval atıp da dünyayı terk mi edeceğiz?"

Hâşâ, sümme hâşâ! Öyle bir şey demedik. Öyle bir şey dememiş Peygamber Efendimiz. Bu dünyanın sevgisini gönlüne yerleştirmeyeceksin. Kazan, Allah yolunda sarf et, hayr u hasenâta sarf et! Meşru ölçüler içinde Allah nelere müsaade etmişse, buyurun afiyet olsun, helâl olsun! Ye, iç, ama vazifeni bil! Şuurunu yerinde kullan! O dünya sevgisinden ahirete karşı vazifelerin, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin buyruklarına karşı durumun gevşemesin. Oradaki vazifelerinde bir aksama olmasın.

Eh, bu kadar yeter. Tabii cihadın çeşitleri var. Bir de ona kısaca işaret edelim. Yalnız bu çeşitleri var sözünü yanlış anlamayın. Cihadın bir çeşidi var, düşmanla çarpışmak. Bir çeşidi var, insanın içindeki düşmanla, şeytanla, nefisle çarpışması. "Şimdi ben içimden kendi şeytanımla, nefsimle uğraşıyorum, ötekisine lüzum yok." filan dememek şartıyla... Çünkü ötekisi bazen nefisle cihaddan şıp diye öne geçer. Düşman saldırır saldırmaz, daha saldırma tehlikesi bahis konusu oldu mu daha öne geçer. Çünkü düşman geldi mi nefis terbiyesi de yapamazsın sen. Terbiye ne, her şey gider elinden. Onun için onu mukayese mevzuu yapmamak şartıyla önemli olan cihad....

....

Hangi şu anda, ne demek şu an? Ramazan'da yâni. Hepimiz manevra elbisesini giymişiz, silahımızı almışız, doldurmuşuz, şimdi o içi düşmanla mücadelenin talimini yapıyoruz, eğitimini yapıyoruz. Yat, kalk, otur, siper al, kurşun at... Yaptığımız o. Nedir? Nefsi yenme. Şu bir aylık... Bak on iki ayda bir ay. On iki ayda bir ay nefse:

"—Sen yemek istiyorsun ama vermeyeceğim. Tamam şimdi hava sıcak, su içmek istiyorsun ama içirmeyeceğim. Şu vakte kadar bekleyeceksin. Bu saate kadar benim sözümü

dinleyeceksin.” diyoruz, dinliyor o zaman.

Demek dinleyebiliyormuş. Demek kabahat bizde, gevşeklik bizde... Yâni daha önce dinlememesi bizdenmiş, gevşekliğimizdenmiş. Dinliyor bak. Hiç itiraz ediyor mu, hiç su içeceğim diyor mu, demiyor. Yemek yiyeceğim diyor mu, demiyor. İşte bir ay bunu böyle iyice talimle öğrettik mi sözümüzü dinlemeyi... Otur, tamam. Kalk, tamam. Camiye yürü, yirmi rekât namaz kılacaksın, peki. Sahura kalk, uykuyu terk et, tamam. Bak hepsini dinliyor şimdi. O bir aylık talimden sonra on bir ay da o talimin hızıyla, bereketiyle sürdüreceğiz nefsi yenmeyi.

İşte nefsi yenmek de büyük cihad. Kızmayacağız, sinirlenmeyeceğiz...

“—Kendimi kaybettim, hakim olamadım, vurdum, yaraladım.”

İşte hakim olmayı öğretiyor bu Ramazan ayı bize. Hakim olamadım yok. Kendine hakim olacaksın.

Müslümansan, ne demek hakim olamadım? İnsanın vücudunda hakim akıldır, nefis değil. Akıl, şer’ içerikten, kitaplardan okuyacak Allah’ın ahkâmını;

“—Baş üstüne yâ Rabbi! Ben senin kulunum, ben zaten sana teslim oldum, senin iradene teslim oldum. Ne buyurursan yapmağa hazırım. Buyur, ferman senindir yâ Rabbi, ben senin aciz naçiz kulunum. Gücüm yettiğince yolunca yürümeğe çalışacağım!” diye onun yoluna girdin.

Öyle işte bu talim içindeyiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri Ramazan’ın bu faydasını üzerimize hâsıl eylesin de nefsin kölesi olmayalım.

Nefis bizim bineğimizdir aslında.

نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ، فَارْفَقْ بِهَا !

(*Nefsüke matıyyetüke, ferfak bihâ*) “Nefis senin bineğindir, ona yumuşak muamele et!” diyor Peygamber Efendimiz. Nefis bizim atımız. Biz süvariyiz, nefis bizim atımız. Biz onun üstüne

binmişiz, bir yerden bir yere gidiyoruz.

Nereden nereye gidiyoruz? Beşikten geldik, mezara doğru gidiyoruz. Beşikten geldik, o nefis ile yavaş yavaş, hızlı hızlı, dolu dizgin, şuurlu şuursuz neyse mezara doğru gidiyoruz. İşte o bizim bineğimiz. O bineğe arpasını vereceğiz, tımarını yapacağız, kontrolünü yapacağız ama dizgini elimizde olacak. Gemi azıya aldırtmayacağız. Kendi başına bırakmayacağız.

Sonra beslenirse, azgınlaşırsa tepesi üstü aşağı atar insanı. Şöyle süvarisini bir kontrol edermiş at bir iki şöyle. Dizgin tutuşundan, üzerinde duruşundan anlarmış. Acemi mi acemi... Küt atarmış aşağıya. Ustaysa, o zaman tamam. O da hoşuna gidiyor yâni. Süvarinin usta olmasından keyiflenirmiş. Anlatıyorlar bu süvariler.

İşte bizim nefsimiz... Onu terbiye edeceğiz. Nefisle cihad da çok önemli. Ona söz dinletmek ve onun buyruğu altına girmemek... Neden girmeyeceğim onun buyruğu altına?

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّي (يوسف:٥٣)

(*İnne'n-nefse leemmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî.*) [Muhakkak ki nefis, Rabbimin merhameti olmadıkça, kötülüğü emreder.] (Yusuf, 12/53) buyrulmuştur. Nefis insana kötülüğü emreder de ondan.

Sen onun emrine girersen sana diyecek ki:

"—Oruç tutma, zayıflıyorsun, gözün kararıyor!" diyecek.

Emrini tutarsan;

"—Gel bu akşam felekten bir gece çal!" diyecek.

"Boğaziçi'nde, Emirgân'da Boğaz'ın sularına karşı mehtaplı bir havada..." filan diyecek. Seni kandıracak bir çare bulacak. "Yan gelip yat!" diyecek, şunu diyecek, bunu diyecek.

Onun için, onun emrini tutmayacağız. Şer-i şerîfin ahkâmı ile terbiye olmuş, aklımızın buyruğu altına gireceğiz. Akıl da kendi başına olsa, o da yetmiyor.

Şeriat gösteriyor bize neyin doğru, neyin eğri olduğunu...

Neden? Çünkü şeriatın sahibi Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi biliyor. Bize neyin yaradığını, neyin yaramadığını biliyor. Bize yarayan şeyleri emretmiş, yaramayan şeyleri yasaklamış.

1400 sene önce ne mikroskop vardı, ne doktorluk vardı, ne derin bir ilim vardı... "Domuz eti yasak!" dedi Kur'an-ı Kerim'imiz. Şimdi inceliyorlar, zararlı olduğu anlaşılıyor.

Almanya'da televizyonda bir haftalık program yapıyorlar, "Domuz etinin şöyle zararları var, aman bunu yemeyelim!" filan diye. İlim şimdi yavaş yavaş hizaya geldi. İlk önce hep müslümanların karşısında dikleniyorlardı, "Canım ne mahzuru vamış?" filan diye. Şimdi hizaya geldiler. İlim ilerledi çünkü.

Fransız Tıp profesörü Maurice Bucaille, geçen hafta söylemiştim adını, diyor ki:

"—İlim Kur'an'ın arkasından gidiyor."

İlme aykırı olmak şöyle dursun, ilim haddini bilmiş, el pençe divan durmuş, Kur'an-ı Kerim'in peşi sıra gidiyor.

Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor:

"—Evinizde köpek beslemeyin!" diyor.

Açın biyoloji kitaplarını, hastalık kitaplarını, göreceksiniz ki, köpeklerde öyle hastalıklar var ki onlar bulaşıyor çoluk çocuğa... İnsanın midesinde eriyen yumurtalardan küçücük kurtlar çıkıyor, o kurtlar vücuduna dağılıyor, kasların arasına giriyor, hatta beyne yerleşiyor, hastalıklar yapıyor.

Günaydın! Hayırlı sabahlar... 1400 sene önce bizim şeriatımız, bizim Peygamberimiz bildirmiş. Biz onu yapıyoruz, el-hamdü lillâh, şimdi ilim bunu yeni yeni keşfediyor.

Peygamber Efendimiz plastik sanayi yokken, fırçaları imal edecek teknoloji yokken,

"—Dişlerinizi fırçalayın!" demiş.

Hem de çok önemli.

"—Dişlerinizi misvakla fırçalarsanız, kıldığınız namaz yetmiş kat, seksen kat daha sevaplı olur. Hem Allah'ın rızasını kazanırsınız" buyurmuş.

“—Benim karşıma, ağzı kokan insanlar olarak gelmeyin! Ağzınız pırıl pırıl olsun!” buyurmuş.

Misvak diye bir ot, bir ağaç parçası dalı... Parmak kadar kalınlığı... Dalını kesiyorsun, ucuna hafif tık tık vurdun mu telleniyor, fırça gibi kullanıyorsun.

“—E fırça daha iyi değil mi?”

Ben de daha iyi sanıyordum ama, ilmim artınca fikrimi değiştirdim. Çünkü gittim bir araştırmacı diş tabibinin yanına, dedi ki:

“—İnsanların %85’inde piyore hastalığı vardır. Dişlerinin köklerinde çürüme hastalığı vardır. 100 insandan 85 insanın dişlerini kontrol edin, piyore hastalığını görürsünüz. Çok yaygın. Yâni %50 filan da değil, %85. Bu hastalık misvak kullananlarda olmuyor.”

“—Neden?”

İzah etti:

“—İşte bu misvağın malzemesi içinde antiseptik maddeler var. Ondan sonra baz özelliğinde maddeler var. Dişleri çürüten asitleri söndürüyor filan filan...”

Tamam, iyi güzel! Hoş geldin, safâ geldin. 1400 sene önce dinimizin söylediği şeye ilim şimdi eyvallah diyor, o noktaya gelmiş bulunuyor.

Ben dişçiye gittim, diş çektirttim. Bir arkadaş dedi ki:

“—Ben 76’ya kadar dişlerimden epeyce rahatsızlık çektim. Dişlerim çok rahatsızdı. Epeyce rahatsızlık çektim. 76’da da dişlerimin bazılarını çektirdim. O zamandan beri misvak kullanıyorum.” dedi. 76-82, altı sene olmuş. “Hiçbir şikayetim yok.” dedi.

“—E gel bakalım şu koltuğa otur.” dedi bizim dişçi. “Göreyim dişlerini, nasıl?” dedi.

Şöyle bir ağzını açtı, sanki gül bahçesi açılmış gibi. Pembe beyaz diş etleri... Gayet sıhhatli. Pırıl pırıl, sedef gibi dişler. Gayet sıhhatli. Allah nazardan saklasın. Doktor da hayran kaldı, biz de

hayran kaldık. Ağzını şöyle bir açtı, baktı ki inci gibi dişler, pembe beyazlı diş etleri, gayet sıhhatli. Yâni kızarmış, kokma vs. filan yok. İşte bak 1400 sene önceden Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi.

Bizim dinimizin ahkâmı böyle.

Bizim dinimizin emirlerini tutmazsa bir insan ne olur? Tutmayabilir. Çünkü bizim memleketimize garptan küfür rüzgârları esti, fırtınaları esti. Yâni bir ara baktık ki Avrupalılar bizden teknolojik bakımdan daha üstün. Bunlar her şeyi daha iyi biliyor, herhalde dini bakımdan da iyi biliyordur dedik, kulak verdik ne dediklerine... "İslâm kötü!" diyor adamlar. "O halde İslâm kötüymüş." dedi bizim münevverlerin bir kısmı.

Çünkü ötekiler otomobil yapıyor, uçak yapıyor ya... Otomobil yaptığı gibi, uçak yaptığı gibi herhalde din hakkındaki bilgileri de, olsa olsa doğru fikirler onlarındır dedi, bizimkiler dinden çıktılar. 600 yıllık, 700 yıllık dinimizi bıraktılar. Asırlardır faydasını gördüğümüz, mes'ud bahtiyâr yaşadığımız, temiz pâk yaşadığımız dinimizi bıraktılar, Avrupalı oldular ama felâketler peş peşe devam ediyor.

Cumhuriyet'i kurduk, 50 yıl geçti. Bir anarşi fırtınası geldi geçti, zor toparladık kendimizi. Kardeş kardeşi, tel doluyor boynuna, sıkıyor, öldürüyor. Neymiş? Sen şu partidenmişsin, ben bu partidenim.

Yâ şu memleketin evladı değil misin? Şu topraklarda büyümedin mi? Şu toprakların nimetinden istifade etmiyor musun? Ne lüzum var şu kâfirin, bu kâfirin hizmetine girmeğe!

Neden? İslâm'ın emrine aykırı hareket ettiğin zaman:

اکر پند خرد مندان ز جان و دل نیاموزی

جهان آن پند بتلخی بیاموزد ترا روزی

Eğer pendi hıred-mendân, zi cân u dil neyâmûzî;

Cihân ân pend be-talhî beyâmûzed turâ rûzî

"Eğer akıllıların nasihatlerini cân u gönülden tutup dinlemezsen, cihan sana bir gün o nasihatleri acı acı öğretir."

Bizimkiler de 19. Asır'da batıdan bir küfür rüzgârı esti, kâfir oldu bir kısmı. "Haaa, bizim yolumuz bozukmuş." dediler, batıl yola döndüler. Ama ne tatbik ettilerse bozuk çıkıyor.

Şimdi bak biz söyleyince kötü oluyoruz ama bu faiz istismardır, şunudur, bunudur demedik mi, demiyor muyuz, hiç sözümüzden döndük mü biz? Etmeyin, eylemeyin dedik dedik... Bak ne oluyor şimdi. Bankerler kaçıyor, bankalar şöyle oluyor böyle kalıyor... Dönüp dolaşıp buraya gelecek, başka çare yok. Çünkü cemiyeti de Allah-u Teàlâ Hazretleri en iyi biliyor, insanın yapısını da Allah-u Teàlâ Hazretleri en iyi biliyor. Bize en iyi şeyi emretmiş.

İnsanın insanı oturduğu yerden istismar etmesi mi iyi, herkesin alnının teriyle geçinmesi mi iyi? Buyur, gün gibi ortada...

Üstelik şimdi bir şey daha var bizim zavallı kâfirciklerin ne kadar dizlerini dövseler, parçalasalar yeridir. Bu sefer başladı Avrupa'nın münevverleri müslüman olmağa... Hadi bakalım buyur şimdi. Ne yapacaklar? Bu sefer Avrupa'nın profesörleri, kütüphane müdürleri, siyaset adamları, hatta papazları, d in adamları başladı birer ikişer, üçer, beşer —İsterseniz size bir sürü isim sayabilirim. Kitaplarda da var şeyleri— hepsi müslüman olmaya başladı. Bizim kâfircikler ne yapacak bilmiyoruz. Yâni, "Elli yıl sonra belki Avrupa da artık İslâmiyet'in kadrini, kıymetini anladı, vay ben gene eski dinime döneyim." mi diyecek, "İnadım inat" mı diyecek artık Allah ıslah eylesin. Ne diyelim.

Adamlar bizi gerici sanıyorlardı ilk önce. Baktılar ki ilim bizde, irfân bizde, haklılık bizde, dürüstlük bizde, merhamet bizde... Bakalım bir zaman gelir, herhalde kabul ederler. "Yâ sen haklıymışsın, kusura bakma." derler. Böyle derlerse biz bir şey demeyeceğiz ki onlara.

Zaten bir şey demiyoruz, acıyoruz:

"—Bunun dedesi müslümandı, yazık, bak şimdi imansız olmuş. Allah lütfeylesin, ıslah eylesin, ıslah olsun, hak yola Allah davet etsin..." diyoruz.

İstediğimiz bu... Yâni yine başka bir şey dediğimiz yok.

Ama insan açıkgöz olacak biraz. Yâni her hakikat böyle elli bin defa tekerrür etmez ki! Küçücük bir delilden hakikati buldun mu o hakikat üzerine yürüyeceksin. İlim öyle gelişmiş. O hakikatler gün gibi aşikâr, tekrarlanıp duruyor. Hâlâ bizim efendi yerinden kıpırdamıyor. Söğütlüçeşme çayırında otlayan inek, tren yanından çuf çuf diye düdük çalarak geçiyor, inek ondan sonra kıpırdıyor, ürküyor.

Tren tâ öbür tarafa gitti... O kadar reaksiyonu geri. Yâni neden sonra aklı başına geliyor. İnşâallah ölümden evvel akıllanırlar da, ölüm gelmezden evvel akıllanırlar da imanlarını kurtarırlar.

Yol budur. Tek dindir İslâmiyet. Yâni, "Dünyada bir sürü din var, bir tanesi de müslümanlık." değil! Böyle şey yok! Bir tek din var, müslümanlık. Aklın başındaysa gelirsin, mes'ud olursun. Hem bu dünyada mes'ud olursun... Neyimiz var? Bak ben el-hamdü lillâh müslümanım. Sen de müslümansın. Ne şikâyetimiz var? Ne orucumuzdan şikâyetimiz var, ne zekâtımızdan, ne namazımızdan... İçimiz dışımız pırıl pırıl...

Öteki içini kemiriyor böyle kanser gibi, hınçlar, kinler, kötü duygular, kötü hisler... Ne şikayetimiz var? Müslümanlık Allah'ın bize en büyük nimeti, el-hamdü lillâh! Ya bu hak dine geleceksin, ya da yazık olacak. Dünya da harab olacak, dünyada da rahat etmeyeceksin. Allak bullak olacak her şeyin. Dünyada da perişan olacaksın, ahirette de perişan olacaksın. Aklını başına topla!

Bak, adam teleskopla gökyüzünü inceliyor, inceliyor inceliyor... Koca kâinât... Bilmem kaç milyar senede ışığı bu tarafa gelen yıldız var. Bu kâinât ne oluyor acaba diye teleskoptan bakıyor, çok küçük bazı işaretlerden mânâ çıkartacak. Şimdi ulemâ, gök

alimleri demişler ki:

"—Kâinât genişliyor."

"—Nereden anladın genişlediğini?"

"—Işık tayfı mor ötesine doğru kayarsa bilmem şu alâmetmiş, öbür tarafa kayarsa bu alâmetmiş.

Binâen aleyh o ışıkların tahlili yapıldığı zaman, ışık tayfı şu tarafa kaydığından anlaşılıyor ki kâinâttaki, o en uzaktaki gözlediğimiz yıldız daha uzağa gidiyor. Demek ki bir genişleme var."

Bak, küçücük bir incelemeden bir hakikati çıkartıyor. E gün gibi aşikâr hakikatler sana günde beş yüz defa söyleniyor, gözünün içine kadar giriyor böyle gerçekler. Hâlâ müslüman olmazsan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin mahkeme-i kübrâsında ona ne cevap vereceksin?

"—Biz sana içinde, dışında çeşit çeşit deliller göstermedik mi? Filanca adamı vasıta edip de, körsüden söylettirmedik mi? Falanca komşu sana ifade etmedi mi? Filanca kitaptan okumadın mı? Ramazan sayfasında filanca gazetede şöyle yazmadı mı?" demeyecek mi?

Alem bir ışık tayfının mor ötesinden, kırmızı altından mânâ çıkartıp da gökleri fethederken sen bu kadar aşikâr hakikatleri kabul etmezsen ne olacak halin? Faydanı zararını bilmiyorsun.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi şu mübarek günler hürmetine nevm-i gafletten ikaz eylesin...

d. İlmi Yazıyla Tesbit Edin!

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[206]

قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابَةِ (الديلمي عن أنس)

[206] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.204, no:4577; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.IX, s.212, no:1809; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.68; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.I, s.169; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.381, no:681; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.104, no:1906.

RE. 336/12 (*Kayyidü'l-ilme bi'l-kitâbeti*) *Sadaka rasûlü'llah.*

"İlmi yazıyla tesbit ediniz!" Yâni, "İlmi yazarak bağlayınız ki, kaçmasın!"

Diyelim ki ava gitti bir avcı, geyik yakaladı, ceylan yakaladı veya yenilebilen bir hayvan yakaladı. Nasıl bağlıyoruz kaçmasın diye? İlim de öyle. İlmi de bağlayacaksın ki kaçmasın, unutmayasın diye.

Onun bağı nedir? Yazı yazmak. Yazılmasaydı bu yazılar 1400 seneden beri gelir miydi bize Peygamber Efendimiz'in hadisleri? Onun için, "İlmi yazmak suretiyle bağlayınız, kaçmasın, tesbit etmiş olun!" diyor Peygamber Efendimiz SAS.

Tabii bunun üzerinde söylenecek bir iki husus var benim hatırıma gelen. Bir: Bizim dinimiz bizi ilme emrediyor, teşvik ediyor. Bir müslüman, ilmi arttıkça daha iyi müslüman olur. Bir müslümanın ilmi arttıkça daha iyi müslüman olur. Cahil kaldıkça... Cahilden illallah, ondan bir hayır gelmez.

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر:٢٨)

(*İnnemâ yahşa'llàhe min ibâdihi'l-ulemâ*) "Allah'tan en çok âlim kulları korkar." (Fâtır, 35/28) buyruluyor.

Allah'a iyi kulluk etmek için de âlim olmak lâzım! Dünyanın, ahiretin inceliklerini, hakikatlerini bilmek lâzım! Onun için, bizim dinimiz ilim üzerine kurulmuştur.

Avrupalı bir âlim diyor ki:

"—Avrupalı ilimde ilerledikçe dininden uzaklaşır."

Neden? Hurafe dolu kitapları... İlimde ilerledikçe dininden uzaklaşır.

"—Müslüman ilimden uzaklaştıkça dininden uzaklaşır." diyor.

Mukayese yapmış ikisini. Eski bir mecmuada okumuştum. Müslüman cahil kaldıkça dininden uzaklaşıyor, Avrupalı âlim oldukça dininden uzaklaşıyor. Neden? Avrupalı âlim oldukça bakıyor, o kitaplarda yazılan uydurma. Papazların yazdıkları

yalan yanlış. Bir kısmı da cesaret gösteriyor, müslüman oluyor.

Şimdi Maurice Bucaille, Fransa'da Tıp profesörü, hoca kendisi, cerrah, operatör. Kur'an'ı incelemiş, Tevrat'ı incelemiş, İncil'i incelemiş. Kendisi hristiyanken incelemiş bunu. İncelemesinin sonunda, "Hak din Müslümanlıktır!" demiş, müslüman olmuş.

Mecbur, buraya gelecek. Bir tane din var, başka şey yok Salıverin insanları, doğru olsunlar, ilim adamı olsunlar, hakikati araştırsınlar, dönüp dolaşıp geleceği yer burası. Başka kapı yok. Allah'ın rızası için şu dünya üzerinde başka bir kapı yok.

"—Ben Allah'a inansam, iyi ahlâklı olsam..."

Hiç bir şey olamazsın sen! İnsan, Allah'ın rızasını ve cemiyetin, insanın saadetinin prensiplerini hak dinde bulacak. Hak din İslâm. Çok duyduk öyle "Benim vicdanım temiz." diyen insanları, yan cebine koyduğu rüşvetleri... Nice nice temiz vicdanlı adamlar gördük, memleketin nelerini satmışlar, şey yapmışlardır. Onun için dindarlık... Başka hiç bir şey kurtarmaz.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[207]

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللهِ (الحكيم ، وابن لال عن ابن مسعود)

(*Re'sü'l-hikmeti mehàfetu'llàh*) [Hikmetin başı Allah korkusudur.]

İnsan Allah'tan korktu mu. bu dünyada hapse de girer, iflas da eder, her türlü sıkıntıya katlanır; imanını vermez. İman olmadı mı eğilir, bükülür...

Ebu's-Suud Efendi'ye sormuşlar:

"—Sen dürüst bir adam mısın?" filan..

"—Altmış bin altına kadar kendimi denedim, dürüstüm." demiş.

---

[207] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.270, no:3258; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.III, s.84; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.141, no:5873; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.421, no:1350; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.56, no:12550.

Altmış bin tane sarı lira, altın. Matematik bilenler hesabını yapsınlar bu günün parasıyla ne kadar para eder? O kadar teklif etmişler de haktan ayrılmamış müftü efendi. “O kadarına garantim var. O kadar teklif edildiği halde haktan ayrılmadım.” diyor.

Bizim dinimiz böyle işte ilme teşvik etmiştir, bir. İkincisi ilmi yazacağız! Unutulur. Şimdi ben bir şey söyledim. Keşke bir tanecik şey söylesem de insem, hatırda kalsa, tekrar edilse… Eh, bir saat filan konuşuyoruz, on beş yirmi husus söylüyoruz. Bunların yarısı gider, hatırda kalmaz. Halbuki, yazarsan kalır.

Bizim bir arkadaşımız var, çok meraklı bir kimse, Allah selâmet versin... Mesleği de müsait. Anadolu’da diyar diyar geziyor. Yer olmasa, yol olmasa, vasıta olmasa, yürüyerek beş saatlik, altı saatlik yola râzı oluyor. Filanca yerde filanca evliyanın, mübarek zâtın türbesi varmış diye kalkıyor, oraya gidiyor. Böyle aşık bir kimse. Yol yok, vasıta yok... Besmeleyi çekiyor buradan vazifesini bitirdikten sonra akşam. Hadi bakalım dua, tesbih, zikir... Altı saat yürüyor, o adamı ziyaret edeceğim... O köye gidiyor meselâ.

Evine gittik. Siirt’in falanca kasabasında, filanca evliyaullahtan filanca zât... Hoop, dosyasını çıkarttı, açtı: Türbesinin şekli şöyleymiş, üstünde kubbe varmış. Kapıdan girdiğin zaman sağda şöyle sanduka varmış, önde şöyleymiş. Orada yatanın adı şuymuş, burada yatanın adı buymuş.

Hayret ettim yâni. Birinci sınıf ilim adamı gibi hepsini tesbit etmiş. Evliyâ Çelebi gibi... E nasıl? Hatırda kalması mümkün değil. Yazmış, dosyalamış, ondan sonra gayet muntazam... Devlet dairesi gibi dosyalamış hepsini, oradan söylüyor.

Yazmak güzel bir şeydir yâni.

Abdülaziz Efendi Hocamız Rh.A’in de böyle bu aynı kitabı okuyup yaptığı tercümeleri birisi kaydetmiş arkadaşlardan ağabeylerden. Şimdi onları topladı, bastıracak. Bak kaydedilmeseydi Abdülaziz Efendi’nin tercümesi olmayacaktı.

Yazmak lâzım, yazdığına da arada bakıp okumak lâzım! Herkesin şöyle cebinde bir defteri olmalı, güzel şeyleri yazmalı insan.

Güzel şeyleri yazmanın bir faydası da şudur ki: Onlara arada sırada baktıkça hafıza idmanı olur. Yâni bizim şu hafıza dediğimiz şey var ya hatırlamak, eski şeyleri unutmamak, hatırlamak. Hafıza, çalıştırdıkça kuvvetleniyor. Hani çalışınca eskiyip de demode oldu artık, bu yıprandı, çalışamaz hale geldi... Öyle olmuyor. Çalıştıkça kuvvetleniyor. Onun için o hadisleri yazmalı, güzel sözleri yazmalı, ayetlerden, şeylerden ezberlemeli Ramazan münasebetiyle. Böylece ilmini, bilgisini arttırmağa gayret etmeli.

e. Tevekkülün Şekli

Bir hadis-i şerif daha söyleyelim ve dersimize nihayet verelim:[208]

قَيِّدْهَا وَتَوَكَّلْ ! (خط. كر. عن ابن عمر. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّٰهُ، أُرْسِلُ وَأَتَوَكَّلُ ؟ قَالَ فَزَكَرَهُ . قال خط. متروك ؛ طب. هب. كر. عن جعفر عن أبيه)

RE. 336/13 (*Kayyidhâ ve tevekkel*) Kısa bir hadis-i şerif. (*Kayyidhâ ve tevekkel*) İki kelime var içinde. “Bağla da ondan sonra tevekkül et!”

Niye demiş bu sözü Peygamber SAS Efendimiz? Rivâyete göre Abdullah ibn-i Ömer, yâni halife Hazret-i Ömer RA’ın oğlu Abdullah. Abdullah ibn-i Ömer RA demiş ki: (*Yâ rasûlallah ürsilü*

---

[208] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.722, no:6616; Şeybânî, e*l-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.172, no:971; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.368, no:633; İbn-i Kàni’, *Mu'cemü's-Sahàbe*, c.II, s.210, no:712; Hatîb-i Bağdâdî, el-*Esmâü'l-Mübheme*, c.I, s.50; Amr ibn-i Ümeyye ed-Damrî RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.101, no:5689; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.104, no:1905; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.520, no:18097; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.211, no:15340.

ve etevekkelü) “Devemi salıvereyim de Allah’a tevekkül mü edeyim?” Devesiyle geldi caminin yanına, içeri girecek. “Salıvereyim. Nasıl olsa mal benim. Allah benim malımı korur. Tevekkül edeyim ona, salıvereyim.” Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz: “Bağla da ondan sonra tevekkül et. Oraya, bir hurma kütüğüne, bir taşa, bir ağaca, bir çiviye, bir şeye bağla, ondan sonra tevekkül et.”

Burada bizim için çok önemli bir ders var: Allah’a iman eden tevekkül eder. Ve hadis-i şeriflerde de Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne tevekkül etmek bize tavsiye olunmuştur. Ayet-i kerimelerde bize:

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ (الأحزاب:٣)

(*Ve tevekkel ale’llah*) (Ahzâb, 33/3) diye emredip duruyor. “Allah’a tevekkül edin!” diye buyuruyor.” Pekiyi, Allah’a tevekkül edeceğiz. Tevekkül nasıl olacak?

Yâni Allah’a itaat edeceğiz, işimizi Allah’a havale edeceğiz, (*Hasbünâ ente ve ni’me’l-vekîl yâ rabbî*) diyeceğiz. “Sen benim vekilim ol yâ Rabbi, sen benim namıma benim işlerimi idare et. Sen bana kâfîsin. Ben sana dayanınca yetersin sen bana, kâfî gelirsin. Her işimi sana havale ettim, sana ısmarladım yâ Rabbi!” demek tevekkül etmek.

Bu, ayet-i kerimede emrediliyor bize. Çok ayetlerde, hadis-i şeriflerde emrediliyor. O halde işlerimizi Allah’a havale edelim. Ne yapalım biz? Oturalım. Yok! Tevekkülün mânâsı bu değil.

Tevekkül, çalıştıktan sonra neticeyi Allah’a havale etmektir. Deveyi bağladıktan sonra Allah’a havale etmektir. Tedbiri aldıktan sonra gerisini Allah’a bırakmaktır. Tohumu ektikten sonra mahsulü Allah’a bırakmaktır. Kendi üzerine düşen vazifeyi yaptıktan sonra Allah’a tevekkül etmektir. “Ben bana düşen kulluk vazifemi yaptım. Sen bilirsin. Bundan sonrasını nasıl dilersen, hükmüne, fermânına râzıyım yâ Rabbi!” deyip ondan sonra ona tevekkül etmektir.

Bunu iyi anlamazsa insan, bir tehlike var, tembelliğe düşebilir:

“—Ben Allah’a tevekkül ediyorum, Allah bana rızkımı gönderir. Meryem validemize ibadet ettiği yere yazın kış meyvası, yazın kış meyvası göndermiş ya, bana da gönderir...”

Gönderir ama, Allah’ın sana çalış dediği öteki emirler ne oluyor? Emirlerin bir kısmını tutup bir kısmını yapmamak olur mu? Allah çalış diyor:

وَأَنْ لَيْسَ لِلإِنسَانِ إِلاَّ مَا سَعَى (النجم:٣٩-٤٠)

(*Ve en leyse li’l-insâni illâ mâ saâ*) “İnsan ne için çalışırsa o eline geçer.” (Necm, 53/39) buyuruyor.

İbadet için de çalışacağız, evladımız için, rızık için ticaret vs. Bunların hepsi meşrû... Çalışmazsak, vazifemizi ihmal etmiş oluruz.

Hazret-i Ömer, bir kalabalığın yanından geçiyormuş. Asabi. Böyle terbiyeli ümmet istiyor. Kırbaç elinde... Ve kendisini mes’ul hissediyor. Ben bu ümmetin başına vazifeli tayin edilmişim. Omuzlarımda yük var. Çatır çatır omuzlarım iniliyor o yükten, mesulüm bunlardan diye düşünüyor.

Bakmış orada oturuyorlar. Zihnine takılmış, gözüne takılmış. Gidiyor yanlarına, soruyor. Diyor ki:

“—Siz ne kavimsiniz, ne yapıyorsunuz burada?”

Oturuyorlar onlar... Hazret-i Ömer bu. Elinde kırbaç... Halife... Döver hepsini, asabi... Diyorlar ki:

“—Biz kanaat ehli mütevekkilleriz. Allah’ın rızkına kanaat etmişiz, tevekkül etmişiz, oturuyoruz. Allah rızkımızı gönderir.”

Diyor ki:

“—Siz mütevekkil değil, müteekkilsiniz!”

Müteekkil demek, yiyici demek. “Siz tevekkül falan etmiyorsunuz, yiyicisiniz. Siz burada oturuyorsunuz, hazır yiyorsunuz. Başkası çalışıyor, başkasının çalışmasının, elinin emeğinin artığı size gelince siz onu yiyorsunuz.

Mütevekkil o kimsedir ki, tarlayı sürer, tohumu eker. Ondan sonra Allah'ın rahmetine elini açar: "Sana tevekkül ettim yâ Rabbi, sen bilirsin, bu mahsulüme hayırlı eyle..." diye tevekkül eder. Kendi vazifesini yaptıktan sonra tevekkül eder." diyor ve onları azarlıyor, dağıtıyor, çalışmaya teşvik ediyor.

Bu, İslâm'ın önemli prensiplerinden biridir. Yâni tevekkül edeceğiz. Her işimizi Allah'a havale ettik, ısmarladık. *Hasbüna'llah, ve ni'me'l-vekîl*. O bizim vekîlimizdir, o bize kâfîdir. O bize yeter.

Güzel, imanın kavî, Allah'a teslim oluyorsun. Ama imanın kaviyse, Allah'ın öbür buyruklarını da tut! Çalış diyor, tembel durma diyor, başkasına faydalı ol diyor. Onu da öyle yapacaksın.

Tevekkülü bu mânâda anlayacağız. Devemizi bağlayacağız, ondan sonra tevekkül edeceğiz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize dinimizin emirlerini lâyıkıyla anlayıp şuurlu, uyanık müslüman olmayı nasib eylesin... Bize bahşedilmiş olan bu büyük devlet, bu büyük nimet, bu büyük saadet, müslüman olmak şerefi, Peygamber Efendimiz'in ümmeti olmak şerefinin kadrini takdir ederek elden kaçırmamayı cümlemize nasibe eylesin...

Şu mübarek günler hürmetine cümlemizi feyizyâb eylesin... Sàlih amellere muvaffak eylesin... İnsanlara faydalı, güzel ahlâklı, âbid, zarif, kâmil, edîb kullar eylesin cümlemizi... Huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak, alnı ak, yüzü açık olarak çıkmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

27. 06. 1982 İskenderpaşa

19. ALLAH NE GÜZEL VEKİLDİR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

قَيِّدْهَا وَتَوَكَّلْ ! (خط. كر. عن ابن عمر. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهُ، أُرْسِلُ وَأَتَوَكَّلُ ؟ قَالَ فَذَكَرَهُ . قال خط. متروك ؛ طب. هب. كر. عن جعفر عن أبيه)

RE. 336/13 (*Kayyidhâ ve tevekkel!*)[209] *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Azîz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, keremi hepimizin üzerine olsun!

Efendimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden

---

[209] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.722, no:6616; Şeybânî, e*l-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.172, no:971; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.368, no:633; İbn-i Kàni', *Mu'cemü's-Sahàbe*, c.II, s.210, no:712; Hatîb-i Bağdâdî, el-*Esmâü'l-Mübheme*, c.I, s.50; Amr ibn-i Ümeyye ed-Damrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.101, no:5689; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.104, no:1905; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.520, no:18097; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.211, no:15340.

bir miktarını size nakledeceğim.

Hadis-i şeriflerin okunmasına ve izâhına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; ve sâir enbiyâ ve mürselînin ervâhı için; Hz. Âdem AS'dan zamanımıza kadar güzerân eylemiş olan cümle evliyâullahın ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ashàbının, etbâının ve turûk-u aliyye, sàdât ve meşâyıhımızın ruhları için; ve eserin, okuduğumuz kitabın müellifi Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhu için, onun talebelerinin, hocalarının ruhları için;

Bu okuduğumuz kitabın içindeki ilimlerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan bütün âlimlerin, râvîlerin ruhları için;

Ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mübarek mescide cem olmuş olan, ibadethaneye toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin, ahirete intikàl ve irtihal eylemiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, hayatta olan biz müslümanların da sıhhat, afiyet üzere yaşayıp, saadet, selamet üzere yapaşıp; hüsn-ü hàtimeye nail olarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-u âlîsine sevdiği, razı olduğu kullar olarak çıkmamız için bir Fatiha üç İhlâs-ı Şerif kıraat eyleyelim…

....

a. Tevekkülün Şekli

قَالَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ: يَا رَسُولَ اللهِ ، أُرْسِلُ رَاحِلَتِي وَأَتَوَكَّلُ ؟ قَالَ:

قَيِّدْهَا وَتَوَكَّلْ ! (ك. حب. خط. عن عمرو بن أمية الضمري)

(*Kàle amru'bnü ümeyye*) Amr ibn-i Umeyye ed-Damrî el-Kinânî RA, Peygamber SAS Hazretleri'ne sormuş:[210]

---

[210]Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.722, no:6616; Şeybânî, e*l-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.172, no:971; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.368, no:633; İbn-i Kàni', *Mu'cemü's-Sahàbe*, c.II, s.210, no:712; Hatîb-i Bağdâdî, el-*Esmâü'l-Mübheme*, c.I, s.50; Amr ibn-i Ümeyye ed-Damrî RA'dan.

(*Yâ rasûla'llàh, ürsilü râhiletî ve etevekkelü?*) "Bineğimi salıverdim, ondan sonra Allah'a tevekkül edeyim mi?" diye sormuş.

Mâlûm, eskiden uzak yerlerde olanlar bir şeye binip öyle gelirlerdi; at, deve, katır, merkep, neyse... Öyle gelirlerdi. Onların da tabii bir bakım meselesi var, bir yere bağlamak lâzım, yemini vermek lâzım, torbasını, samanını başına bağlamak lâzım; bir sürü şey... Şimdi soruyor bu zikri geçen zât-ı muhterem:

"—Yâ Rasûlallah! Ben bineğimi salıvereyim, ondan sonra Allah'a tevekkül edeyim mi?"

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de tevekkülü emretmiyor mu?

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.101, no:5689; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.104, no:1905; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.520, no:18097; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.211, no:15340.

وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُوا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (المائدة:٢٣)

(V*e ale'llàhi ve fetevekkelû in küntüm mü'minîn.*) "Eğer iman sahibi iseniz, Allah'a tevekkül edin!" (Mâide, 5/23) diyor, bize tevekkül etmeyi emrediyor.

O halde, ben de salarım hayvanımı, Allah benim vekilim olarak, ona tevekkül etmişim ben; korur hayvanımı, kàdir değil mi, kendisine iltica edenin duasına icabet etmez mi? Öyle mi yapayım? Çok önemli bir soru, cevabı da çok önemli.

(*Kàle*) Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki: (*Kayyidhâ ve tevekkel*) "Hayır, aksine, bağla da ondan sonra tevekkül et! Bir kere yularını bir kazığa, bir ipe, bir direğe, bir taşa bağla; tevekkülü ondan sonra yap!"

İşte bu dinimizde büyük bir kaidedir ki, imanımızın ince bir tarafını bize öğretiyor. Yâni elbette ve elbette Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeye kàdirdir. Dilerse, ölüden diri çıkartır.

وَيُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنْ الْحَيِّ (الروم:١٩)

(*Yuhricu'l-hayye mine'l-meyyiti ve yuhricu'l-meyyite mine'l-hayy.*) [Ölüden diriyi çıkartır, diriden de ölüyü çıkartır.] (Rûm, 30/19)

Zaten çıkarttığını da görüyoruz. Kışın nasıldı şu etrafımız? Şu ağaçlar nasıldı? Yaprakları, dalları var mıydı? Nasıl sonra yeşerdi ortalık, değişti... Ölü bir haldeyken, dallar kuru bir haldeyken yeşerdi. Bir kuru, takır takır tohum toprağa ekildiği zaman, nasıl kocaman fidan oluyor, nasıl ağaç oluyor?

Her şeye kadirdir Allah-u Teàlâ Hazretleri... Onun için zorluk bahis konusu değildir. Bir şeye ol dedi mi, olur.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (يس:٨٢)

(*İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekùle lehû kün feyekûn*) [Bir şey yaratmak istediği zaman, onun yaptığı "Ol!" demekten ibarettir; hemen oluverir.] (Yâsin, 36/82) İsterse, murad ederse, "Ol!" der, olur.

Kudretine hiçbir güçlük yoktur.

وَلاَ يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ (البقرة:٢٥٥)

(*Ve lâ yeùdühû hıfzuhümâ ve hüve'l-aliyyü'l-azîm*) "Kâinatın sevk u idaresi, milyarlarca, trilyonlarca sayısız varlığının, kullarının, mahlûkatının idaresi Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne zor değil. Semaları, yeri kuşatmıştır kudret-i külliyesi, her şeye kâfî ve vâfîdir." (Bakara, 2/255)

Her bir şey, şu kâinatın en ince teferruatı Allah'ın emriyle olduğu halde… Yaprak Allah'ın emriyle sallandığı halde, tohum Allah'ın emriyle büyüdüğü halde, insanlar Allah'ın emriyle yaşadığı, öldüğü halde, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez.

(*Yuhyî ve yumît*) "Dirilten odur, öldüren de odur."

(*Mukaddim ve muahhir*) "Önceye alan odur, sonraya bırakan odur."

Cümle işler Hàlik'ındır, kul eliyle işlenir;
Hakk'ın emri olmaz ise, sanma bir çöp deprenir!

Allah dilemezse bir şey olmaz. Allah diliyor da ondan oluyor, Allah müsaade ediyor da ondan oluyor her şey... Ama böyle olacak diye biz nasıl davranmalıyız?

Allah, böyle yapar; rubûbiyyeti her şeye kàdirdir. Her şeye gücü, kudreti yeter Mevlâ'nın; *amennâ ve saddaknâ*... Peki, biz kulluğu nasıl yapalım?

Biz kulluğumuzu tedbir ile beraber yürüteceğiz. Biz her şeyin tedbirini alacağız, şartlarını hazırlayacağız, gayretimizi göstereceğiz; Mevlâ nasıl dilerse öyle yapacak. Biz o çalışmamızla

ecir alacağız.

Biz imtihandayız; kalemimizi kâğıdın üzerinde yürüteceğiz, cevap yazacağız. Cevap bulunacak, kâğıdı boş verirsen not alamazsın; sıfır alırsın. Yazı olacak kâğıdın üzerinde… Biz yazacağız da, Mevlâ lütfedecek, dilerse olur, dilemezse olmaz; ama tedbir alacağız.

وَأَنْ لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ إِلاَّ مَا سَعٰى . وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرٰى

(النجم:٣٩-٤٠)

(*Ve en leyse li'l-insâni illâ mâ saâ. Ve enne sa'yehû sevfe yurâ*.) İnsanoğlu neye sa'y u gayret etmişse, neye yönelmişse o verilir. Çalışmasının, sa'y u gayretinin neticesini ileride görecektir." (Necm, 53/39-40)

Allah-u Teàlâ Hazretleri fakir değil ki… Kulunun küçücük bir hareketine bin bir lütufla mukabele eder. Küçücük bir şeyden, küçücük bir sebepten bir ömürlük günahı bağışlar. Bir ömür boyu günah edersin, küçücük bir pişmanlık gösterir, bir gözyaşı dökersin:

"—Tevbe yâ Rabbi, hatamı anladım; şimdi çok pişmanım!" dersin;

"—Affettim!" der, bağışlar.

Bize düşen tedbiri, gayreti elden koymamak... Biz gayreti elden bırakırsak küfleniriz. Çalışacağız, çalışan uzuv kuvvetlenir. Demircinin pazusu mu daha kuvvetlidir, dairedeki daktilonun, kâtibin pazusu mu daha kuvvetlidir? Demircinin pazusu daha kuvvetlidir; neden? O beş kiloluk balyozu her gün sallaya sallaya kasları gelişir, pazusu kuvvetlenir. Aman kızdırma kafasını, bileği kuvvetlidir.

Ne kaide çıkıyor buradan? Hangi hakikat çıkıyor? Çalıştığı zaman kuvvetleniyormuş demek ki, yıpranmıyor yâni…

"—O kolunu çok kullandı, tahrip olur, eskir…"

“—Hayır!”

Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfetmiş, öyle bir vücut nasib etmiş ki bize, kendi kendisini tamir eder. Çalışan yer gelişir. Küçük çocukların yetişmesini anlatıyor doktorlar, profesörler, ilim adamları… Küçük bir çocuk; konuşmasını bilmez, gözünü açmasını bilmez, hiçbir şey bilmez. Hatta ilk başta emmesini bile bilmez. Yavaş yavaş öğreniyor her şeyi; öğreniyor, öğreniyor, öğreniyor… Gözü görmeye başlıyor, ayağı kıpırdamaya başlıyor, eli tutmaya başlıyor. İlk önce elini istediği yere tam uzatamaz. Sonra isabetli uzatmayı öğrenir. Sağlam tutmayı öğrenir.

İlk önce ayakta sendeleyerek durur, düşer, kalkar; sonra sağlam durur. İncelemişler… Karanlık bir yerde tutmuşlar birisini, gözleri gelişmemiş. Yürütmemişler, ayağı gelişmemiş… Hangi uzvu çalıştırırsa, orası gelişiyor. Sinirler o tarafa doğru büyüyor, gelişiyor; o tarafı çalışıyor.

Onun için, insan gelişmesini istediği azasını çalıştırmalı!

“—Efendim, benim kalbim uyanık bir kalp olsun.”

“—Çalıştır! Çalıştır, pırıl pırıl olsun; çalıştırmıyorsun! Hiç kalbini kullandığın var mı, kalbinle ilgili iş yaptığın var mı? Hiç mâneviyata yöneldiğin var mı, onunla ilgili çalışma yaptın mı?

“—Yok!”

“—Paslandı o zaman. Kullanmadın attın bir kenara, iç taraf da rutûbetli, paslandı. Her tarafı paslandı.”

Çalıştıracaksın, *işleyen demir ışıldar, işlemeyen küf bağlar*. Çalışacak…

İşte bundan dolayı ve adâletinin iktizâsı… Şimdi ben oturayım sabahtan akşama kadar, yan gelip yatayım; ötekisi de sabahtan akşama kadar çalışsın. İkisi aynı neticeye vasıl olursa olur mu? Adaleti yok mu Allah’ın?

Allah-u Teàlâ Hazretleri ahkemü’l-hâkimîndir, serâpâ her şeyi adalettir. Her şeyi adalettir Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin…

Onun için, çalışacağız. Kul tedbir alacak;

اَلْعَبْدُ يُدَبِّرُ ، وَاللهُ يُقَدِّرُ .

(*El-abdü yudebbiru, va'llàhu yukaddiru.*) [Kul çalışır, tedbirini alır; Allah takdir eder.] Çalışacağız biz, uğraşacağız, didineceğiz.

"—Duydum ki, kimse ameliyle cennete girmeyecekmiş. Çalışmayayım o zaman…"

"—Yoook!, Gece gündüz harıl harıl çalışacaksın; ağlayıp sızlayıp, uğraşıp didineceksin; lütfederse verir…"

"—Vermezse?"

"—Vermezse, kusur yine bizdendir."

Yine bizdendir kusur, çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri *Erhamu'r-râhimîn*'dir; merhameti, lutfu, keremi çoktur. *Gaffaru'z-zunûb*'dur, günahları çok affedicidir. Tevbe etmedin ki, bağışlasın… Dilinin kemiği mi vardı, *Estağfiru'llah* deyiverseydin!

Elli liranı dolandırsalar, çalsalar; üç gün ağlarsın. Şeytan imanını dolandırıyor, mücevherini, elmasını içeriden alıyor, hiç aldırmıyorsun. Ona gözyaşı dökmüyorsun… Geçen kötü günlerine pişmanlık duymuyorsun, çalışmıyorsun, o tarafa gayret sarf etmiyorsun; olmaz!

Çalışmamız lâzım, işte bu kaideye riayet edeceğiz, ondan sonra tevekkül edeceğiz.

Neylerse güzel eyler Mevlâ… Her şeyi güzeldir. Lütfu da güzeldir, kahrı da güzeldir; hepsi yerindedir, hepsi hoştur. Bizi lütfuna mazhar etsin! Cezaya lâyıksak da, bin kere hak etmişsek de, nereye gideceğiz başka?

Adın senin Gaffâr iken,
Ayb örtücü Settâr iken,
Kime gidem sen var iken?
Cürmüm ile geldim sana…

Kime gideceğiz? Kapısından kovdu:

"—Git, istemiyorum senin gibi bir kulu!"

Kime gidersin, hadi bakalım? Hangi kapıya gidersin, yok başka kapı! Duracaksın orada, gözyaşı dökeceksin, yalvaracaksın.

"—Evet, hata bende yâ Rabbi; ama gitmem, başka kapı yok; bu kapının halkasını bırakmam. Milyon kere kovsan, bırakmam!" diyeceksin…

Eskiden kitaplarda anlatırlar ki, bir şeyh varmış, bir de derviş varmış. Derviş biraz çalışmış, çabalamış, filan… Eh gözünden perde kalkmış, biraz bir şeyler görmeye başlamış; bakmış ki: Şeyhi cehennemlik görünüyor. Utana sıkıla yanına sokulmuş, demiş ki:

"—Hocam, ben seni manevî müşâhedemde kötü durumda görüyorum…" falan demiş ona.

O da cevap vermiş:

"—Onu ben yıllardır görüyorum. Sen daha yeni görüyorsun, ben onu yıllardır görüyorum."

"—Yine böyle ibadet ediyorsun, taat ediyorsun…"

"—Ben ibadeti, tàati cennet için, cehennem için yapmıyorum ki... Allah emretmiş, ben ona kulluk etmekle vazifeliyim. Dilerse cennetine sokar, dilerse cehennemine atar; hüküm onun. Elbette kim bilir ne edepsizlik yaptım ki atacak, yerindedir, pekâlâ… Hepsi yerinde; ama kendisi bilir, bana düşen kulluk etmek."

Birkaç gün geçmiş, bakmış mürid, manzara değişmiş: *Levh-i Mahfûz*'da efendisi iyi halde...

Hikâyedir belki, belki olmuştur, belki görmüştür bilmiyoruz da; biz ibadeti Allah'ın rızası için yapıyoruz, öyle başka…

"—Cenneti verirsen sana ibadet ederim ya Rabbi! Vermezsen yok…"

Buna *yahudi bezirgânlığı* derler, öyle şey olur mu?

فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا ، وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ (التوبة:٥٨)

(*Fein u'tù minhâ radù*) [Sadakalardan onlara da bir pay verilirse, razı olurlar; (*ve in lem yu'tav minhà izâ hüm yeskatùn*) şayet onlara sadakalardan verilmezse, hemen kızarlar.] (Tevbe, 9/58)

Bir kısım ham kimseler, harpte kâfirlerle dövüşmekten elde edilen ganimetler kendilerine verilirse, memnun oluyorlarmış; verilmediği zaman, ellerine bağış gelmediği zaman, kızıyorlarmış. "Böyle müslümanlık olur mu?" diyor Kur'an-ı Kerîm… Verilirse memnun oluyorlar, verilmezse kızıyorlar. Bir de bakarsın, kızmışlar. Öyle olmayacak müslümanlık. Müslüman sàdık olacak, âşık-ı sàdık olacak. Ne yaparsa yapar, sen kulluğunu iyi yap da, Mevlâ ne yapacağını çok iyi bilir.

Sana birisi üç kuruşluk bir hayır yapsa, bir kahve içirse kırk yıl unutamazsın. Ne demiş dedelerimiz: *Bir fincan kahvenin kırk yıllık hatırı vardır* demişler. Bir kahveye bu kadar şey yapıyorsun, Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinatın sahibi. Kulunu lütufsuz bırakır mı, zaten her an lütfuyla muamele ediyor.

Hasılı Allah-u Teàlâ Hazretleri kulluğumuz bilip, tedbire tevessül edip, hayırlar için gayret kemerini belimize kuşanıp, çalışmak nasib etsin cümlemize!

O çalışmanın içinde de Allah'a tam dayanmak nasib etsin, tam tevekkül…

حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ !

(*Hasbuna'llàhu ve ni'me'l-vekîl.*) "Allah bize yeter, o ne güzel vekîldir!"

Ayet-i kerîmede bildiriliyor:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ

إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (آل عمران:١٧٣)

(*Ellezîne kàle lehümü'n-nâsü*) [Bir kısım insanlar, müminlere: (*İnne'n-nâse kad cemeù leküm*) "Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı asker topladılar; (*fa'hşevhüm*) aman sakının onlardan!" dediklerinde, (*fezâdehüm îmânen*) bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı. (*Ve kàlû hasbüna'llàhu ve ni'me'l-vekîl*) "Allah bize yeter, o ne güzel vekîldir!" dediler.] (Âl-i İmran, 3/173)

Allah bize kâfîdir, yeter. Ona dayandık mı, sırtımızı kimse yere getiremez. Allah'a dayanan kurtulur. Duvara dayanırsa, duvar yıkılır. Allah'a dayanırsa, kurtulur insan. (*Hasbüna'llàh*) "Allah bize kâfîdir, (*ve ni'me'l-vekîl*) o ne güzel vekîldir!"demişler.

Cümle cihan halkı hasım olsa insana, Allah dost olsa yeter. Cümle cihan halkı insana dost olsa, önünde el pençe divân dursalar, "Efendim!" deseler, ayak üstünde karşılasalar; Allah sevmezse, hiç kıymeti yok; yazıklar olsun!

Zaten şu dünya, göz yumup açıncaya kadar geçiyor. Seksen yıl falan diyorlar; ama o bile çabuk geçiyor. Seksen yıl, doksan yıl... Sor bakalım yaşlı amcalara:

"—Ne anladın sen şu ömürden?"

"—Bir gençlik, bir yaşlılık derken ne olduğunu anlayamadım. Ömrün sonuna geldik." diyor herkes... Kime sorduysam ben, öyle diyor.

Ebedî hayatın yanında zaten, nedir ki?

O iman ile, Allah'a öyle sarılmak nasib etsin!

b. Peygamber SAS'in Kalbinin Uyumaması

Rasûlüllah Efendimiz SAS, kendisinden bahsediyor bu hadis-i şerifte:[211]

---

[211] İbn-i Sa'd, *Tabâkat*, c.I, s.196; Ebû Bekir ibn-i Abdullah ibn-i Ebû Meryem Rh.A'ten.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.65, no:4597; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.18, no:11; Ebû Kılâbe Atıyye'den, o da Rebîa el-Cerşî R.A'dan

قِيلَ لِي: يَا مُحَمَّدْ ، لِتَنَمْ عَيْنُكَ ، وَلْتَسْمَعْ أُذُنُكَ ، وَلْيَعِ قَلْبُكَ ! فَنَامَتْ عَيْنِي ، وَوَعِيَ قَلْبِي ، وَسَمِعَتْ أُذُنِي (ابن سعد عن أبي بكر بن عبد الله بن أبي مريم مرسلا)

RE. 336/14 (*Kıle lî: Yâ Muhammed, litenem aynüke, ve litesma' üzünüke, velyai kalbüke! Fenâmet aynî, ve va'iye kalbî, ve semiat üzünî.*)

Rasûlüllah SAS nasıl bir kimseydi? Senin benim gibi bir insandı, beşerdi. Melek değildi, cin değildi; beşerdi. Annesi Âmine, babası Abdullah, dedesi Abdu'l-Muttalîb... Kızı Fâtımatu'z-Zehrâ, damadı Hz. Ali... Harp etmiş, aç kalmış, yemek yemiş, oruç tutmuş, namaz kılmış; üzülmüş, sevinmiş, dua etmiş... Beşer, senin benim gibi bir beşer; ama nasıl bir beşer? İşte bu sorunun cevabı zor...

مُحَمَّدٌ بَشَرٌ ، لاَ كَالْبَشَرِ ؛
بَلْ هُوَ كَالْيَاقُوتُ بَيْنَ الْحَجَرِ .

Muhammedün beşerün, lâ ke'l-beşer;
Bel hüve ke'l-yâkùtü beyne'l-hacer.

"Muhammed SAS bir beşerdir, ama sıradan bir beşer değildir; taşlar arasındaki yakut gibidir. Yakut da bir taş, ama kıymetli bir taş, kıymetli taşların da en kıymetlisi; onun gibi."

Müstesnâların müstesnâsı bir insan ve Allah-u Teàlâ Hazretleri onu övmüş, sevmiş... Artık daha ötesine ne diyelim? Biz onu nasıl övelim?

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.204, no:1020; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.467, no:13958; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.213, no:15344.

Diyor ki bu hadis-i şerifte:

(*Kîle lî*) "Bana denildi ki: (*Yâ muhammed*) "Ey Muhammed, (*litenem aynüke ve litesma' üzünüke*) gözün uyusun da kulağın yine işitsin, (*ve liya' kalbüke*) kalbin de idrakli olsun, şuurlu olsun." Yâni, "Uykuda olduğun zamanda bile gör, işit ve idrak halinde ol!" buyurdu Allah bana. "Ondan dolayıdır ki, (*Fenâmet aynî*) gözüm uyudu, (*ve va'iye kalbî*) fakat kalbim şuur ile her şeyi idrak etti, (*ve semiat üzünî*) kulağım da işitti."

Öyleydi Rasûlüllah SAS, uyurdu, yanında söz söylerlerdi veyahut uzakta konuşurlardı; onu yine söylerdi. Yâni peygamber olduğu için, Allah'ın müstesnâ, has-halis nimetlerine mazhar olmuş bir kulu. Arkasından da görürdü, arkasını da bilirdi; bakmadığı halde arkasında olanı bilirdi. Allah-u Teàlâ Hazretleri sevmiş, müstesnâ şeyler ile ikramda bulunmuş.

Hanımları bir şeyler konuşurlardı... Tabii yetişme devresinden, beşer hali, insanoğlunun nefsi var ya, şeytan var, nefis var; aralarında bir şeyler konuşulurdu, Rasûlüllah SAS Efendimiz:

"—Siz şöyle şöyle konuştunuz, böyle böyle dediniz!" diye haber veriverirdi.

Onun üzerine derlerdi ki:

قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ (التحريم:٣)

(*Kàlet men enbeeke hâzâ?*) "Yâ Rasûlallah, bunu kim söyledi sana?" Kendi aralarında konuştular, kim söyledi?" (*Kàle nebbeeniye'l-alîmü'l-habîr.*) ["Bunu bana, her şeyi hakkıyla bilen ve her şeyden hakkıyla haberdar olan Allah haber verdi." buyurdu.] (Tahrîm, 66/3)

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin peygamberi değil mi o! Allah bildirdi, Allah bildirince bilir insan...

İnsanın kendisinin gücü-kuvveti yoktur. Evliya, velîliği nasıl

yapıyor? Enbiyâ, nebîliği nasıl yapıyor? Peygamberler, peygamberliği nasıl yapıyor? Kameri nasıl bölüyor, parmağından suyu nasıl akıtıyor, üç yüz beş yüz kişiyi nasıl suya kandırıyor, yemek nasıl bereketli oluyor? Yapan, eden, çatan hep Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir; ama sevdiği kullara ikram olarak yapıyor. Onun için kerâmet demek, ikram demek. *Kerâmet*, Arapça'da ikrâm demek. Allah ona ikram ediyor, müstesna bir vasıf lütfetmiş, ondan oluyor o...

"—Hocam, olur mu böyle şey?" derseniz, hadis-i kudsîyi hatırlatırım. Buyurmuyor mu ki Peygamber SAS Efendimiz:[212]

وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ؛ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ، كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا (خ. عن أبي هريرة)

---

[212] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2384, *Rikàk*, 84/38, no:6137; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.58, *Birr ve İhsân*, no:;347; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.206, no:7833; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.520, no:7087; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6188, Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.4; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.460, no:8750; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.380; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.175, no:1438; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVI, s.96, no:5460; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.221, no:7880; Ebû Ümâme RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.256, no:26236; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.139, no:9352; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.327, no:1457; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Evliyâ*, c.I, s.23, no:45; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.277, no:7491; Hz. Aişe RA'dan.

Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.381; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4445; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.232; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.192, no:20301; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.229, no:1155-1160 ve c.VII, s.770, no:21327; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.513, no:3498, 3499; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.82, no:6898; Nevevî, *Riyâzu's-Sàlihîn*, c.I, s.246, no:1.

(*Ve mâ tekarrabe ileyye abdî bi-şey'in ehabbe ileyye mimme'fteradtü aleyhi*) "Kulum bana, kendisine farz kıldığım ibadetlerden daha sevimli bir şeyle yaklaşamaz; en çok farz ibadetlerle yaklaşır. (*Ve mâ yezâlü abdî yetekarrabü ileyye bi'n-nevâfili*) Kulum nâfile ibadetlerle de bana yaklaşmaya devam eder. Sàlih amelleri yapa yapa bana yaklaşır, yaklaşır, yaklaşır… (*Hattâ uhibbehû*) Sonunda ben onu severim."

Bak ilk başta demiyor, devam istiyor Allah... İbadet edeceksin, namaz kılacaksın, tesbih çekeceksin, oruç tutacaksın… İyilik yapacaksın, bir daha yapacaksın, bir daha yapacaksın… Bir iyilik yapıp da, dur bakalım ne gelecek diye bekleme! Devam edeceksin. (*Hattâ uhibbehù*) "Nihayet severim o kulumu. İmtihanlardan geçer, meşakkatlerden geçer; o kulumu severim."

(*Feizâ ahbebtühû*) Ben kulumu sevdiğim zaman ne olur? (*Küntü sem'ahüllezî yes'mau bihî*) İşittiği kulağı olurum; (*ve basarahü'llezî yeb'suru bihî*) gördüğü gözü olurum; (*ve yedehü'lletî yabtışü bihâ*) tuttuğu eli olurum; (*ve riclehü'lletî yemşî bihâ*) yürüdüğü ayağı olurum; benimle görür, benimle işitir, benimle tutar, benimle yürür…" Ne demek bu? "Onun her işine yardım ederim!" demek. O zaman işler değişir işte.

Cezayirli Hasan Paşa, gazaya çıkmış, dolaşmış… Nerede dolaşıyor? Cezayir'in üzerlerinde dolaşıyor, nerede dolaşacak? İtalya, Fransa, İspanya arasındaki adaların etrafını dolaşmış. Beri tarafa zaten düşman sokulamıyor ki… Bir tek düşman gemisi gelememiş.

"—Niye o zaman öyle de şimdi böyle?"

"—O zamanki müslüman öyleydi, sen böyle müslümansın da ondan... Seninle onun arasındaki kalite farkıdır etraftaki fark!"

O adam o tarafları dolaşmış, hiç kimse yok. Herkes bir tarafa sinmiş; "Türkler var!" diye… Hiç gezemiyorlar. Batı Akdeniz'de, bizim Kıbrıs civarında filan değil, taa İspanya taraflarında...

Bir adaya gelmişler, demirlemişler geceleyin. Ondan sonra, sabaha doğru demir alıp adadan ayrılmaları lâzım, güneş doğmadan… Gemiler kalkmamış. Beş altı gemilik grup halinde imişler.

Öbür gemilerin kaptanları demişler ki;

"—Bizim bu Hasan Reis, ilk defa sefere çıkıyor, tecrübesi az bunun. Gündüze kalacağız burada, düşman da kenardan görecek gemimizin sahile yanaştığını; topa tutar, başka bir şey yapar, zarara uğrarız. Hâlbuki geceden, daha ortalık ışımadan çıkmamız lâzım bu koydan dışarıya. Hâlâ da haber gelmedi, kayığa binelim, söyleyelim!" demişler. İşaretleşmişler, kayıklara binmişler, Hasan Reis'in kalyonuna gelmişler.

"—Nerede Hasan Reis?"

"—Kaptan köşkünde, kaptan kamarasında; arka tarafta... İbadet ediyor!" demişler.

"—Allah Allah, şimdi ibadet sırası mı? İş yapma zamanı..."

Kapıyı çalmışlar, girmişler; seccadenin üzerinde zikirle, ibadetle meşgul oluyor. Demişler ki:

"—Efendim, gemiciliğin töresinde böyle bu vakte kadar bir limanda kalmak yoktur, düşman bastırıverir. Engin denize çıkacaksın, burada manevra yapamazsın, rüzgâr esmez, olmaz... Geç kaldık, şimdiye çoktan çıkmamız lâzım dışarıya."

Demiş ki:

"—Yoldaşlarım, kardeşlerim; biraz daha sabredin, biraz sonra ben size emir vereceğim. İnşâallah birkaç parça düşman gemisi geliyor, şimdi burada duralım, duralım; onların önüne birden çıkalım, ben size haber vereceğim!" demiş.

Edep var, askeri terbiye var; neyse çıkmışlar dışarıya. Fakat birbirlerinin yüzüne bakmışlar, demişler ki:

"—Adam hem denizciliği bilmiyor, denizcilik usûlünü bilmiyor, hem de şimdi bir de velîlik taslıyor. Gemi gelecekmiş de falan diye istikbale ait bir şeyler söylüyor. Yok ortalıkta daha, ufukta gemi falan yok. Neler söylüyor bu adam?" diye birbirlerine bakmışlar, baş sallamışlar falan... Gemilerine gitmişler. Fakat aradan ne kadar zaman geçtiyse, ufuktan beş altı tane düşman gemisi belirmiş.

Görmeden nasıl söyledi bu adam? Deminki hadise göre söyledi.

“Ben onun gören gözü olurum demedi miydi hadis-i kudsîde.” O görmeden gösterir Allah işte… Geleceğini bildirir kalbine… Orada hazırlık yapıyorlar, düşman gemilerinin üstüne çıkıverince birden adanın koyundan; ötekiler hemen zaten yelkenleri suya indirmiş, teslim oluvermişler; o gemileri almışlar ganimet olarak dönmüşler Cezayir’e…

İşte öyle olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin Rasûlü’ne verdiği o vasıflar, sıfatlar, Rasûlü’nün yolunda yürüyen kimselere de verilir. Yürürsen, yürüyebilirsen, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu verir.

“—Peki, kerâmet ile mûcize arasında ne fark var?”

“—Kerâmet velîlerden olur, mûcize nebîlerden olur. Her ümmetin velîlerinin kerameti, o ümmetin peygamberinin mûcizesinin devamıdır, ona bağlıdır, peygamberine bağlıdır.”

Hasılı insan Hakk’ın yolunda giderse,

وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا . وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَحْتَسِبُ

(الطلاق:٢-٣)

(*Ve men yettakı’llàhe yec’al lehû mahrecen*) “Kim Allah’tan korkarsa, takvâ ehli olursa, Allah ona bir çıkış noktası gösterir; (*Ve yerzukhü min haysü lâ yahtesib*) ve onu ummadığı yerden rızıklandırır.” (Talâk, 65/2-3) dediği gibi lütfeyler, kerem eyler.

Biz kalbimizi doğrultalım, Allah’a has halis kulluk edelim, temiz, pâk kul olalım! Bak gör o zaman neler olur, ne lütuflara nâil olur insan...

c. Şuf’a Hakkı

Bu hadis-i şerif de mülk hukukuna dair, mülkiyete dair bir

hüküm taşımaktadır:[213]

قَضٰى بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ؛ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ،

وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ، فَلاَ شُفْعَةَ (خ. ه. حم. عن جابر)

RE. 337/1 (*Kadà bi'ş-şuf'atî fî külli mâ lem yuksem, feizâ vakaati'l-hudud, ve surrifeti't-turuk, felâ şuf'ate.*)

Peygamber SAS Efendimiz, taksim edilmemiş olan bir malda *hakk-ı şuf'a* ile hükmetmiştir. Bu ne demek? *Hakk-ı şuf'a* ne demek?

Bir kimsenin bir malda başka kimseyle ortaklığı varsa, diyelim ki bir tarlanız var, üç kişi ortaksınız, hissedarsınız. Taksim edilmemiş bir ortaklığınız var... Sen sıkıştın, kendi hisseni başkasına yüz bin liraya satmaya kalkıştın. Satabilir misin?

Tabii, her mülk sahibi insan mülkünü satabilir; ama öteki ortakların var ya… Bizim dinimiz diyor ki:

"—Sen onu bir başkasına satsan yüz bin liraya... O ortaklardan bir tanesi dese ki, 'Ben bu tarlanın ortağıyım. Bu adamla ortaktım, yüz bin lirayı ben veriyorum!' derse, mal onun olur." Yâni sen ötekisine satsan da, İslâm hukukuna göre mal ortağın olur, çünkü onun *hakk-ı şuf'a*sı var. O orada ona çift olmuş, onunla beraber onun mülkiyetine iştirak etmiş. Allah ona bir hak tanıyor, üstünlük tanıyor.

---

[213] Buhàrî, *Sahîh*, c.VII, s.447, no:2061; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.296, no:14190; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.588, no:5184; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.102, no:11334; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.326, no:1080; Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.181, no:882; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.VIII, s.79, no:14391; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.IV, s.51; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.590, no:5185; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.376, no:7687; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.XIV, s.322, no:4625; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.171, no:23190; Ebû Seleme RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XV, s.161, no:15221.

Ama almayacağım derse, sen dedin ki ev ortağına:

"—Yâhu, o evimiz seninle yüzde elli ortak. Satmak ihtiyacındayım, alır mısın?"

"—Almayacağım!"

O zaman istediğine satabilirsin. Ona haber vermeden başkasına satarsan, o da dilerse o parayı verir alır. Başkasının verdiği kadar, o bedeli vererek kendisi alabilir.

"—Yok, mal benimdir, inat ediyorum, o ortağıma vermeyeceğim, başkasına satacağım!" derse o inadı kabul etmiyor bizim dinimiz. Ortağa üstünlük tanıyor.

Bu hususta böyle hükmetmiş Peygamber SAS Efendimiz. Taksim edilmemiş bir mülkte hakk-ı şuf'a ile hükmetmiş. Yâni ortağın öncelik hakkını ileri sürerek bu hükmü koymuş Peygamber SAS Efendimiz. Ne zamana kadar? (*İzâ vukkıte'l-hudûdu ve surufeti't-turuk*) "Yollar açılıp da, hudutlar belli oluncaya kadar." Eğer sen tarlayı üçe bölmüşsen,

"—Şurası senin, burası benim, burası benim…" o zaman kalmaz. Taksim edilmiş çünkü yeri belli o zaman öyle bir bağlantı bahis konusu değildir. Ama taksim olmayan, taksim edilmemiş olan bir şey için olur da, taksim edilmiş, tek mülkiyet haline gelmiş. Toplu bir arazi almışsınız, parselasyon yapılmış;

"—Şurası senin, burası benim."

Yolları belli, hudutları belli... Artık bunda hakk-ı şuf'a olmaz. İslâm hukukuna göre, böyle bir mesele ile hükmetmiş Peygamber Efendimiz SAS. Ne güzel, ortağa yardımcı... Elbette insan kendi malının yanındaki yeri kendisi alıp, oraya sahip olmak ister; onu hak kabul ediyor dinimiz.

d. Şahitlik ve Yemin

Diğer bir şey:[214]

---

[214] Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.98, no:3230; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.323, no:2970; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.167, no:20422; Tahâvî, *Şerhü'l-*

قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ الْوَاحِدَ (حم. ش. م. د. ه. عن ابن عباس ؛ حم. ت. ه. ق. طس. عن جابر ؛ د. ت. ه. ق. عن أبي هريرة ؛ ق. عن ابن عمرو ؛ والباوردي ، طب. ك. ق. ض. عن بلال بن الحارث المزني ؛ طب. حل. ق. عن زيد بن ثابت ؛ ابن قانع عن شعيث بن عبيد الله بن الزبيب ابن ثعلبة عن أبيه عن جده ؛ أبو عوانة ، وابن قانع ، طب. ق. عن سرق ؛ ق. عن علي ؛ حم. طب. قط. ق. عن سعد بن عبادة ؛ ابن قانع ، ق. عن شعيث ابن عبيد الله بن الزبيب العنبري عن أبيه عن جده ؛ حم. طب. ق. عن عمارة ابن حزم ؛ النقاش في القضاة عن ابن عمر ؛ ش. عن أبي جعفر مرسلا)

RE. 337/2 (*Kadà bi'l-yemîni maa'ş-şâhidi'l-vâhid*) Peygamber Efendimiz, bir şahit ile yemin etmek suretiyle şahitliğini kabul eylemiş. Malum iki şahit lâzımdır İslâm'da...

Bu kuvvetli bir hadis-i şeriftir. Dinimizin hukuk ahkâmına ait hususlardır.

Maànî, c.IV, s.144; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.191; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.149, no:719; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.186, no:1263; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.12, no:3132; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.185, no:2359; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.462, no:5073; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.150, no:724; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.186, no:2360; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.305, no:14317; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.212, no:29; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.144, no:1366; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.321, no:1501; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.188, no:1265; Câfer ibn-i Muhammed, babasından.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.285, no:22513; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.149, no722; Sa'd ibn-i Ubâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.189, no;15295; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.365, no:7046; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.162, no:15225.

e. İlmini Gizlemek

Kef harfine geçtik. Biliyorsunuz, okuduğumuz kitap alfabetik bir kitaptır. Hadis-i şerifin ilk kelimesinin ilk harfine göre hadisler dizilmiştir. *Kaf* harfi bitti şurada, şimdi *kef* harfine başladık. Buyuruyor ki Peygamber SAS:[215]

كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْءٍ ، حَتَّى الْحُوتُ فِي الْبَحْرِ ، وَالطَّيْرُ فِي السَّمَاءِ (ابن الجوزي في العلل ، عن أبي سعيد)

RE. 337/3 (*Kâtimü'l-ilmi yel'anühû küllü şey'in, hatte'l-hûtü fi'l-bahri, ve't-tayru fi's-semâ'*)

(*Kâtimü'l-ilmi*) "İlmi ketmeden, söylemeyen. Vermiyor, biliyor ama öğretmiyor, saklıyor. Ağzını kapatmış... İlmini ketmeden kimseye (*yel'anühû*) lânet eder (*küllü şey'in*) her şey lânet eder."

"—Seni cimri, seni mel'un! Biliyorsun da bildiğini başkasına öğretmiyorsun." diye lânet eder her şey. Neler? (*Hatte'l-hûtu fi'l-bahri*) "Denizdeki balık, (*ve't-tayru fi's-semâ'*) ve havadaki kuş bile. Cümle mahlûkat..."

Bakın bizim dinimiz ilme ne kadar ehemmiyet vermiştir, tarif edilemez. İnsan ilim yoluna girdi mi, cennetin yoluna girmiş demektir. Yürürse, *el-hamdü lillâh* cennete kadar varır o yolun sonu. Biraz sabret, yürü bak... Arkası, sonu cennet... İlmi saklamak yasaklanmıştır.

İki nokta vardır burada izah edilmesi gereken: İlim, ehlinden saklanmaz. Falanca genç istidatlı, ehliyetli, edepli, terbiyeli ve ilmi hayra kullanacak bir kimse. Ona bildiğini öğretmezsen, senin yakana yapışırlar; mel'ùn olursun, her şey sana lânet eder;

---

[215] İbnü'l-Cevzî, *İlel*, c.I, s.99, no:125; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl,* c.X, s.190, no:28997.*Câmiü'l-Ehàdîs,* c.XV, s.242, no:15416.

yerdeki, gökteki şeyler lânet eder. İlmi öğreteceksin. Öğretmezsen? Öğrenmek isteyen o talebeye zulümdür o. Bak gelmiş edepli, terbiyeli talebe... Öğrenecek senden. Çırak sanatı öğrenecek; talebe ilmi öğrenecek. Öğretmekle vazifelidir. Sakladığı zaman, kıyamet gününde onların ağızlarına ateşten gemler vurulacak. Cehennemde öyle azaplandırılacak o saklayanlar.

"—Sen biliyordun, bildiğini öğretmedin!" diye ateşten gemler ile gemlenecek diyor.

Bu iki mânâyı ihtiva eder: Birisi cehenneme girecek demektir. Bir de cehennemde bu tarzda azablanacak demektir. Onun için, insan bildiğini söylemeli, bildiğini başkasına öğretmeli! Siz de duyduğunuz hadisleri iyi duyun, iyi öğrenin; başkasına öğretin! Bildiğini saklamayacak insan.

Şahitlik de böyle... Hadiseyi gördün, vuran şu...

"—Ama şirret bir adam, söylersem bana da zararı dokunur."

Başkasına iftira ediyorlar, sen de biliyorsun ki iftira edilen yapmadı o hadiseyi, bu yaptı. Biliyorsun, bak bilgi var senin içinde. O bilgiyi saklıyorsun bir sebepten... Korkundan, taraf tuttuğundan, filan... Bu da aynı gruba dâhildir. Bildiğini söyleyecek.

Âlim; geldi birisi bir şey sordu, korkmayacak, söyleyecek. Allah-u Teàlâ Hazretleri ilim adamlarıyla ahd ü peymân eylemiştir, anlaşması vardır. İlim adamı kullara hak bildiği şeyi dosdoğru söyleyecek. Korkup saklamayacak.

"—Şu zengindir, söylersem bana darılır yardım etmez. Şu validir söylersem kızar, şöyle yapar."

Öyle şey yok! Hak bildiği şeyi söyleyecek. Allah'a karşı mes'ul. Söylemesi lâzım. İlmi saklarsa Allah onu çeşitli cezalara çarptırıyor. Gökte kuşlar, denizde balıklar dâhil bütün her şey ona lânet eder. Demek ki ilmi ehlinde saklamayacağız.

Bir de bu madalyonun öteki tarafı vardır. Perdenin bir de arka tarafı vardır, o da şudur ki: İlmi nâehle de vermek doğru değildir.

Nâehil adama da ilim vermek doğru değildir! Verirsen, mes'ul olursun.

"—Hocam olur mu?"

"—Olur..."

Bir misal ile söyleyeyim, sen de kabul edeceksin:

Birisi geldi, tir tir titriyor sinirinden... Elinde tabanca var.

"—Ali Efendi nerede? Söyle..." diyor,

Sen de Ali Efendi'nin nerede olduğunu biliyorsun. Söylersen ne olacak? Bu adam bu sinirle kızmış ona, burnundan soluyor; bu tabancayla gidecek onu öldürecek.

"—Söyler misin?"

Söylersen mes'ul olursun, Allah senden sorar, ne diye söyledin, adamı öldürttün.

"—Evet, ben Ali Efendi'nin nerede olduğunu biliyorum, demin şu sokaktan geçti, evine girdi!" dersen, gidecek öldürecek adamı mesela...

Başka bir misal verelim: Bir şahıs geliyor senden din ilmi öğreniyor; adam hâin, Avrupalı, müsteşrik, müslümanların ilimlerini öğrenecek, ondan sonra müslümanları nasıl hançerleyebilirim sırtından diye kullanacak o bilgiyi. Doğru mu öğretmek? Olmaz! Öğretirsen vebal altında kalırsın.

Hz. İsa AS demiş ki:

"—Domuzların boyunlarına gerdanlık takmayın!"

Domuzun boynuna gerdanlık takılır mı? Ne demek istiyor? Nâehle ilim öğretmeyin, süslemeyin onu ilimle; ehline öğretin ilmi. Onun için talebeyi iyi seçmek lâzım! İlim öğreteceğin kimseyi iyi seçmen lâzım! Öğrendiği şeyi hayra mı kullanacak, şerre mi kullanacak?

Geliyor şimdi,

"—Tasavvufu öğreneceğim..."

"—Ne yapacak?"

"—İstismar edecek, dünyalık kazanacak."

Öğretmeyeceksin! Öğretirsen vebal olur. O dini istismar

edecek, cebini doldurmaya bakıyor o… Onu kovacaksın, ona öğretmeyeceksin; ama öbür tarafta boynu bükük duruyor… Peşinden koş onun,

"—Gel!" de, yalvar yakar, yevmiyesini ver; ona öğret.

Ehline öğretmezsen, ehline zulmedersin; nâehle öğretirsen ilme zulmedersin. Yazık olur…

Nazlı, nâzenin kızını sarhoş, ayyaş, serseri bir kişiye verir misin? Vermezsin, yazık eder kızcağıza; vurur, döver, kırar, geçirir; hayatını zindan eder. Onun gibi… Nâehle de ilim verilmez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi ilme ehil eylesin! İlmin kadr u kıymetini bilen eylesin! Öğrendiğini başkasına, ehil kimselere nakleden kimse eylesin!

f. Söz Taşımanın Vebali

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[216]

كَادَتِ النَّمِيمَةُ أَنْ تَكُونَ سِحْراً (ابن لال عن أنس)

RE. 337/4 (*Kâdeti'n-nemîmetü en tekûne sihrâ*) "Nemîme, neredeyse sihir olayazdı." Hadis-i şerifin mânâsı bu.

Nemîme ne demek? Nemîme, *nemmâm*lık demek. Nemmâmlık ne demek? Birisinden söz alıp, ötekisine gidip o sözü söyleyip, aralarını bozmak için söz taşıyıcılık yapmak. İki kimse; birisi ile konuşuyor, ondan duyduklarını, işittiklerini gidiyor öbür tarafa

"—Aaa, Ali Efendi sana söyle dedi, böyle dedi!" filan, onu buna kışkırtıyor, kızdırıyor; ikisinin arası bozuluyor, birbirlerine hasım oluyorlar. Söz taşıması yüzünden oluyor. Bu söz taşımaya *nemmâmlık* derler, *nemîme* derler.

Gıybet nasıl günahsa, söz taşımak da günahtır. Ara bozuyor çünkü… Bizim dinimiz bozucu şeyleri yasaklamıştır, yapıcı şeyleri

---

[216] *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.655, no:8351; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.242, no:15419.

teşvik etmiştir.

Gıybet, ara bozuyor; yasak… Nemîme, ara bozuyor; yasak… Mizâh, kalp kırıyor; yasak… Yalan, her şeyi alt üst ediyor; yasak… Buna mukâbil hayırlı şeyler, iyi şeyler teşvik edilmiştir.

Bu hadis-i şerifte diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Söz taşıma, getirip götürme; neredeyse sihirbazlıkla denk olayazdı." Sihirbaz cehenneme gidecek, sihir günah, haram… "Onun kadar kötü bir şeydir." diyor.

Çokça da yapılır bu nemîme denilen şey; çok yapılır, farkında olmadan çok yapar. Siz yapmazsınız bile diyemeyeceğim size, umumiyetle Allah razı olsun, bizim kardeşlerimiz iyidir, hoştur filan… Başkalarından üstündür; ama insan gizli-aşikâr, bilir-bilmez yapar bunu. Onun için sözünüze dikkat edin, birinin lafını ötekisine nakletmeyin, gıybet etmeyin, dedikodu etmeyin, nemmâmlık yapmayın; bak sihirbazlıkla denk tutulacak cezası ona göre ağır olur. Ara bozmaya sebep olan bir kötü huy olduğundan.

Bir güzel fıkra yazmıştı Hocamız Rh.A, onu da bu münasebetle anlatayım:

Mûsâ AS'a Allah-u Teàlâ Hazretleri vahyetmiş, demiş ki:

"—Yâ Mûsâ, bu şehirde bir nemmâm var; laf taşıyan, ara bozan bir kimse var, onun yüzünden bu şehirden bereketimi esirgedim. Lütfumu, bereketimi kestim bu şehre." demiş vahiy ile Mûsâ AS'a…

Bilmiyorum siz böyle bir şeyle muhatap olsanız ne derdiniz? Mûsâ AS demiş ki:

"—Yâ Rabbi, onu bana bildir de kulağından tutup atayım şehirden dışarıya!" demiş. "Şehre zararı dokunuyor, Allah'ın lütfu, keremi gelmiyor. "Çıkartayım bu şehirden." demiş.

Demiş ki:

"—Yâ Mûsâ, ben onu söz taşıyor, başkasının aleyhinde konuşuyor diye, onun yüzünden bu şehri lütfumdan mahrum bırakıyorum. Hiç aynı kötü şeyi kendim yapar mıyım? Onun adını

sana verir miyim?" demiş.

Bak peygamberine söylemiyor o kötü huyluyu.

Allah dilerse bildirir, dilemezse bildirmez. Allah'ın velî kulu da on yıl sonra olacak şeyi bilir de, burnunu ucundaki kuyuyu görmez, düşebilir. Bildirdiğini bilir çünkü… Bizâtihî kendisinde bilmek yok. Allah bildirdiği için biliyor. Bir hikmete mebnî bildirmezse bildirmez.

"—Hiç ona nemmâmlıktan dolayı kızarken, ben nemmâmlık yapar mıyım?" demiş…

Çok hoşuma gitti bu fıkra...

İşte dikkat edelim; böyle ara bozmamaya, laf taşımamaya, kovuculuk yapmamaya gayret edelim! Güzel huylu, tatlı dilli, yapıcı, içtimâî münâsebetleri tamir edici kimseler olalım inşâallah!

g. Yumuşak Huylu Olmanın Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[217]

كَادَ الحَلِيمُ أَنْ يَكُونَ نَبِيًّا (خط. عن أنس)

RE. 337/5 (*Kâde'l-halîmü en yekûne nebîyyen.*) "Halîm kimse, peygamber olayazdı. Neredeyse peygamber olacak gibi oldu."

Halîm kimse, peygamberlik derecesine çıkacak gibi oldu neredeyse… O kadar kıymetli.

Ne demek *halimlik*?

(*Vehüve terku'l-aceleti ve'l-ukùbeti ve vasfu'l-vakàr ve's-sukûn.*) diye tarif etmiş hocamız şerhinde. Mânâsı şudur ki: "Halimlik ne demek? Aceleyi terk etmek. Acele etmeyecek, ağır başlı, düşüne taşına hareket ediyor ve (*ukùbet*) "Cezayı aniden vermeyecek."

"—Gel buraya, çat, çut!"

---

[217] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.127, no:5996; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.153; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.130, no:5813; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VI, s.337, no:5292.

"—Niye vurdun bana baba?"

"—İşte sen şunu yaptın, bunu yaptın…"

"—Ama öyle olmamıştı ki, annem gel dedi de ondan yaptım…"

"—Hay Allah! Ondan mıydı? Ama dövdüm bir kere…"

Cezayı insan acele tatbik ederse, birden yaparsa ne olur? Sonunda pişmanlık duyabilir. Hele o kafa kesmek tarzında falan olursa, daha da beter olur.

"—Ver bir ceza, kesin kafasını!"

Kafası kesildikten sonra suçsuzluğu anlaşılırsa, o adamın kafası yerine gelir mi? Gelmez… İşte onun gibi, insan yaptığı işlerde aceleyi bırakır da, cezayı birden vermeyi bırakır da; ölçerek, biçerek yaparsa; sükûn ile vakâr ile hareket ederse o kimseye hilim sahibi insan derler, halîm insan derler. Kızmıyor, sinirlenmiyor; serinkanlılıkla hadiseyi şöyle bir makul, mantıklı bir tarzda düşünüyor, işi ondan sonra yapıyor.

Çok kıymetli bir vasıftır… Bu vasıf, fevkalade kıymetli bir vasıftır, onun için Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: "Peygamber olayazdı neredeyse… Peygamberlik mertebesini bulacaktı neredeyse." diyor.

Onun için bu güzel vasfa sahip olmaya çalışalım! Sinirlenmeyelim, düşüne-taşına, gerekiyorsa döv yine… Çünkü babasının vurduğu yerde gül biter. Yâni dövmek de gerekebilir belki.

Namaz kılmıyor; kıl diyorsun, kılmıyor; kıl diyorsun, kılmıyor…

"—Gel buraya haylaz!"

O zaman gözünü korkutursun, sonunda anlar kıymetini. Dövsen yine kılar bu sefer… Ama ilk başta anlayıncaya kadar, icabında dövebilirsin; ama cezayı acele etme. Yapacağın işe dikkat et.

Halim-selimlik sıfatını Allah cümlemize ihsân eylesin!

h. Kur'an'ı Rabbimizden Dinlemenin Lezzeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[218]

كَأَنَّ الخَلْقَ لَمْ يَسْمَعُوا الْقُرْآنَ حِينَ يَسْمَعُونَهُ مِنْ الرَّحْمنِ يَتْلُوهُ عَلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (الديلمي عن أَبي هريرة)

RE. 337/6 (*Kâne'l-halku lem yesmeu'l-kur'âne hîne yesmeûnehu mine'r-rahmân yetlûbu aleyhim yevme'l-kıyâmeh.*)

Bu hadis-i şerif şöyle: "İnsanlar cennette, Rahman olan Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerîm'i okuduğu zaman..." O okuyacak, kendi kelamını bizzat kendi okuyacak cennette... "Hiç duymamış gibi dinleyecekler."

"—Allah Allah! Ne zevk, ne safa, ne güzellik."

Rahman olan Allah-u Teàlâ Hazretleri orada o Kur'an'ı okurken, hiç işitmedikleri gibi gelecek yâni... O kadar lezzetli, o kadar hoş, o kadar zevkli, o kadar mest edici olacak yâni. Kendisinden geçecek insanlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizzat kendisinden, bizzat kendi kelâmını, Kur'an-ı Kerîm'in tilâvetini oradan duydukları zaman; diyor ki:

(*Kâne'l-halku lem yesmeu'l-kur'ân*) "İnsanlar Kur'an'ı hiç duymamış gibi olacaklar, (*hîne yesmeûnehüm mine'r-rahmân*) Rahman olan Allah'tan onu dinledikleri zaman. (*yetlûbu aleyhim yevme'l-kıyameh*) O Kur'an'ı Allah-u Teàlâ onlara kıyamet gününde okuduğu zaman; o kadar büyük bir lezzet, o kadar büyük bir zevk, o kadar güzel bir hal olacak."

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni cennet ehli, mehtaplı gecede dünya ehlinin mehtabı gördüğü kadar aşikâr bir şekilde göreceklermiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize şu mübarek Ramazan hürmetine, *cemâl-i bâ kemâlini* öylece görmek ve kelâmı kadîmini

---

[218] Hatib-i Bağdadi, *el-Müttefik ve'l-Müteferrik*, c.II, s.77, no:173; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.480, no:39342; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV, s.235, no:15397.

kendisinden böylece işitmek nasib etsin!

i. Cennetteki Hurilerin Özellikleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[219]

كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَ الْمَرْجَانُ ، يَنْظُرُ إِلٰى وَجْهِهِ فِي خَدِّهَا أَصْفٰى مِنَ الْمِرْآةِ ، وَإِنَّ أَدْنٰى لُؤْلُؤَةٍ عَلَيْهَا لَتُضِيئُ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ، وَإِنَّهَا يَكُونُ عَلَيْهَا سَبْعُونَ ثَوْبًا ، يُنْفِذُهَا بَصَرُهُ حَتّٰى يَرٰى مُخَّ سَاقِهَا مِنْ وَرَاءِ ذٰلِكَ (ك. عن ابي سعيد)

RE. 337/7 (*Keennehünne'l-yâkùtu ve'l-mercân, yenzuru ilâ vechihî fî haddihâ asfâ mine'l-mir'âti, ve inne ednâ lü'lüetin aleyhâ letüdîü mâ beyne'l-meşrikı ve'l-mağrib, ve innehâ yekûnü aleyhâ seb'ûne sevben, yunfizuhâ basaruhû hattâ yerâ mühha sâkıhâ min verâi zâlike.*)

Bu hadis-i şerif de mü'minlerin cennetteki safalarından bahsediyor. Mâlûm olduğu üzere Allah-u Teàlâ Hazretleri cennette kullar için gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, hiç kimsenin hatır ve hayaline sığmayacak nimetler hazırlamıştır! Müjdeler olsun ki gözler görmemiş, kulaklar işitmemiş ve kimsenin tahayyül edemeyeceği kadar mükemmel… Tahammülün üstünde hoş, güzel şeyler hazırlamıştır.

Onlardan bir grubu da şudur ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri mü'min erkeklere hûrîler ihsan edecek, lütfedecek. (*Keenne hünne'l-yâkùtu ve'l-mercân*) "O hûrîler, yakut ve mercanlar gibi olacaklar. O kadar kıymetli olacaklar.

(*Yenzuru ilâ vechihî fî haddihâ*) "O cennetlik adam onun

---

[219] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.516, no:3774; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.43, no:3047; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.236, no:15401.

yüzüne, yanağına bakacak; (*asfâ mine'l-mir'ât*) aynadan daha saf, daha pırıltılı, daha berrak görecek onun yanağını, o kadar güzel görecek."

(*Ve inne ednâ lü'lüetin aleyhâ*) "O hûrî kızlarının üzerlerindeki süslerden, zînetlerden, mücevherâttan en küçük, en aşağı mertebedeki bir incinin, bir tanesi şöyle gösterilse; (*letüdîü mâ beyne'l-meşrikı ve'l-mağrib*) maşrık ile mağribin arasını aydınlatır." O kadar pırıltılı olacak... En aşağı bir incisinin pırıltısı o kadar olacak güzellikçe...

(*Ve innehâ yekûnü aleyhâ seb'ûne sevben*) "Onların üzerinde yetmiş kat elbise olacak; (*yunfizuhâ basaruhû*) o mü'min kul onun elbiselerine baktığı zaman, (*hattâ yerâ muhha sâkihâ min verâi zâlike*) gözü bu yetmiş kat cennet elbisesinin, libâsının arkasında ayağının iliğini görecek." diye tarif ediyor Peygamber SAS Efendimiz.

Bir kişi namaz kılarsa, namazı kıldıktan sonra şöyle dua etmesi tavsiye ediliyor:

اَللَّهُمَّ أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ، وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ،

وَزَوِّجْنَا مِنَ الْحُورِ الْعِينِ!

(*Allàhümme ecirnâ mine'n-nâr*) veya (*Allàhümme ecirnî mine'n-nâr*) "Yâ Rabbi, sen bizi cehennemden kurtar, hıfz eyle, sokma cehennemine." demek; (*ecirnî*) derse, "Beni sokma!" demek. (*Ecirnâ*) "Bizi sokma!" demek daha iyi olur. Bize de dua ediverin! Tek başınıza cennete girmek de iyi olur ama, hep beraber girelim inşâallah! Bir şey eksilmez yâni, herkes girerse...

(*Allâhümme ecirnâ mine'n-nâr*) "Yâ Rabbi sen bizi cehennemden âzâd eyle. (*Ve edhilne'l-cennete mea'l-ebrâr*) Has, halis, hoş iyi kullarınla bizi cennetine dâhil eyle, (*Ve zevvicnâ mine'l-hûri'l-ıyn*) hûrîlerle bizi tezvîc eyle, evlendir orada yâ Rabbi!" diye dua edecekmiş,

Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte böyle tavsiye ediyor ve diyor ki:[220]

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ ، فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ ؛ وَ إِذَا انْصَرَفَ الْمُنْصَرِفُ مِنَ الصَّلاَةِ ، وَلَمْ يَقُلْ: اَللَّهُمَّ أَجِرْنِي مِنَ النَّارِ ، وَ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ ، وَزَوِّجْنِي مِنَ الْحُورِ الْعِينِ ! قَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ: يَا وَيْحَ ، هٰذَا أَعْجَزُ أَنْ يَسْتَجِيرَ بِاللهِ مِنْ جَهَنَّمَ. وَقَالَتِ الْجَنَّةُ : يَا وَيْحَ ، هٰذَا أَعْجَزُ أَنْ يَسْأَلَ اللهَ الْجَنَّةَ. وَقَالَتِ الْحُورُ الْعِينُ: يَا وَيْحَ ، هٰذَا أَعْجَزُ أَنْ يَسْأَلَ اللهَ أَنْ يُزَوِّجَهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينُ (طب. عن أبي أمامة)

(*İzâ ukîmeti's-salâtü*) [Namaz kılındığı zaman, (*fütihat ebvâbü's-semâi*) semânın kapıları açılır, (*ve'stücîbe'd-duàü*) dualar kabul edilir.

Namaz kılan kimse, (*Allàhümme ecirnî mine'n-nâr*) "Allahım, beni cehennemden koru; (*ve edhilni'l-cenneh*) beni cennetine dâhil eyle; (*ve zevvicnî mine'l-hûri'l-în*) beni hûrilerle evlendir!" diye dua etmeden kalkar giderse, (*kàleti'l-melâikeh*) melekler şaşarlarmış, derlermiş ki:

(*Yâ veyh, hâzâ a'cizü en yestecîra bi'llâhi min cehennem*) "Yazık, bu adam cehennemden Allah'a sığınmaktan aciz miydi? Allah Allah, ne biçim adam bu, namaz kıldı da arkasından cehennemden Allah'a sığınmadı."

(*Ve kàleti'l-cenneh*) Cennet de dermiş ki: (*Yâ veyh, hâzâ a'cizü en yes'elü'llàhe'l-cenneh*) "Yazık, bu adam Allah'tan cenneti istemekten aciz miydi? Ne biçim adam bu, namaz kıldı da

---

220 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.102, no:7496; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.410, no:1601; Ebû Ümâme RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.345, no:2893; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.II, s.372, no;1451.

arkasından cenneti istemedi."

(*Ve kàleti'l-hûru'l-în*) Hûrî kızları da darılacaklarmış bizi de talep etmedi diye, diyeceklermiş ki: (*Yâ veyh, hâzâ a'cizü en yes'elü'llàhe en yüzevvicehû mine'l-hûri'l-în*) "Yazık, bu adam Allah'tan hûrî kızlarıyla evlenmeyi istemekten aciz miydi? Ne biçim adam bu, namaz kıldı da arkasından hûri kızlarını istemedi."]

Onun için, bu dua hatırınızda olsun:

(*Allâhümme ecirnâ mine'n-nâr... Ve edhilne'l-cennete mea'l-ebrâr... Ve zevvicnâ mine'l-hûri'l-ıyn.*)

j. Tur Dağı'nda Mûsâ AS'ın Kıyafeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[221]

كَانَ عَلَى مُوسى يومَ كَلَّمَهُ ربُّهُ كِسَاءُ صُوفٍ، وجُبَّةُ صُوفٍ، وكُمَّةُ صُوفٍ، وسَرَاوِيلُ صُوفٍ، وكَانَتْ نعْلاَهُ مِنْ جِلْدِ حِمَارٍ ميِّتٍ (ت. عن ابن مسعود)

RE. 337/8 (*Kâne alâ mûsâ yevme kellemehû rabbühû kisâü sùfin, ve cübbetü sùfin, ve kümmetü sùfin, ve serâvilu sùfin, ve kânet na'lâhüm min cildi himârin meyyit.*)

Musa AS, Tur Dağı'nda Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin vahyine mazhar oldu, konuştu:

وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْلِيمًا (النساء:١٦٤)

(*Ve kellama'llàhu mûsâ teklîmâ.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri Musa AS ile konuştu." (Nisâ, 4/164) Nasıl konuştu? Hikâyesi

---

[221] Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.347, no:1656; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.505, no:32368; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.259, no:15452.

uzuncadır.

Mûsâ AS doğdu. Doğmazdan evvel Firavun bir rüya görmüş, çok korkmuş bu rüyadan... Çünkü gördüğü rüyada, Beytü'l-Makdis'ten, Kudüs'ten bir ateş çıkmış, bütün Kıptîlerin evlerini sarmış bu yangın... *Kıpt* biliyorsunuz Mısır ahalisine deniliyor. *Kıptî* de onlara mensub demek. Mısır'lıların hepsinin evini yakıyormuş, ama İsrâiloğulları'nın evlerini yakmıyormuş. Rüyayı böyle görmüş Firavun.

Toplamış akıl danışacağı kimseleri:

"—Ben böyle bir rüya gördüm, çok korktum, nedir bu?" demiş.

Demişler ki:

"—Rüyan şunu gösteriyor ki, Kudüs kökenli bir kişi çıkacak, Mısır'daki Mısırlıların saltanatını yıkacak, evlerini mahvedecek."

"—Yâ, öyle mi? O zaman bütün bu oradan gelen ahalinin erkek çocuklarını kesin, yapamasın bu işi!" diye bir kesme kararı vermiş.

Çare tevbe edip, istiğfar etmek olacak yerde, doğan çocukları öldürmeye karar vermiş. Benî İsrâil'in Mısır'a yerleşmiş olanlarından, doğan ne kadar çocuk varsa, onların içinden çıkacak çocuk benim sarayımı yıkacak diye, hepsini öldürtmeye başladı. Çocuk bekleyen hanımları kontrol ediyorlardı, vakti geldiği zaman çocuğu katlediyorlardı Musa AS'ın zamanında.

Ne kadar zalim, hain insanlar geçmiş şu dünyada, ne zulümler olmuştur yâni... Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri hükmetmiş ya, dediği olacak... İsterse Firavun'a onu da yaptırtmaz ama hikmeti var.

Musa AS doğunca Allah-u Teàlâ annesine dedi ki:

"—Korkma, sen bunu şöyle bir kabın içine koy, sepetin içine koy; Nil Nehri'ne salıver." dedi, oraya salıverdi.

Nehrin üstünde yüzerek bir şeyin içinden bir bebek gidiyor bağıra bağıra... Firavun'un sarayının, rıhtımının önünden geçerken hanımı gördü,

"—Aman bir çocuk suyun içinde, atmışlar, öldürecekler!" filan diye aldılar, getirdiler.

“—Aman pek güzel bir çocukmuş…” dediler.

وَقَالَتِ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لاَ تَقْتُلُوهُ عَسَى أَنْ يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا (القصص:٩)

(*Ve kàleti'mreetü fir'avne*) “Firavun'un karısı kocasına dedi ki: (*Kurreti aynin lî ve leke*) ‘Benim ve senin için göz aydınlığıdır! (*Lâ taktülûhü*) Onu öldürmeyin, (*asâ en yenfeanâ*) belki bize faydası dokunur, (*ev ne'ttehizehû veledâ*) ya da onu evlât ediniriz!’ dedi.” (Kasas, 28/9)

“—Peki!” dedi, hanımını kıramadı. O çocuk geldi, Mûsâ AS yâni…

E karnı doyacak, o zaman mamalar, hazır şeyler yok ki… Al çarşıdan, sütle kaynat, ver… Karnının doyması lâzım!

وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ (القصص:١٢)

(*Ve harramnâ aleyhim merâdı*a *min kablü*) “Biz daha önceden onun sütanalarını kabulüne, emmesine müsaade etmedik.” Süt emmedi kimseden Mûsâ AS.” Emdirmedi Allah… Annesine va'di yerine gelecek; emdirtmedi.

(*Fekàlet*) Kız kardeşi sarayda çalışıyordu; dedi ki: (*Hel edüllüküm alâ ehli beytin yekfülûnehû ve hüm lehû nâsihûn*) ‘Size, onun bakımını namınıza üstlenecek, hem de ona iyi davranacak bir aile göstereyim mi?’ dedi.” (Kasas, 28/12)

“—Getir!” dediler.

Mûsâ AS'ın annesini getirdi Mûsâ AS'ın yanına... Tabii onun memesini emdi, annesinin memesi. Kendi annesine baktırttı Allah; Allah düşmanının evinde, sarayında… Allah düşmanının sarayında, kendi annesine emzirtti.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kudret-i külliye sahibidir de her işi hikmetlidir. Böyle yapar işte. Aklımız ermez ki bizim… Bak, idrâkini kullan, hikmetlerini anla, hayran kal! Ağzından tat gitmez, eksik kalmaz. Bak ne hikmetler var.

"—Hey cahil, zalim Firavun! Ne yapabilirsin? Hiçbir şey yapamazsın! İşte bak öldüremedin! Koynunda besliyorsun senin saltanatını yıkacak peygamberi. Ötekileri öldürdün, öldürdün ama işte bak öldürtmedi Allah…"

Orada büyüdü Mûsâ AS sarayda, asîl bir terbiyeyle, müstesnâ bir terbiyeyle yetişti, büyüdü. Ondan sonra bir gün, bir akşam, bir yerde, bir kavga olmuş; o kavgada araya gireyim, şey yapayım derken birisi kendi kavminden, birisi hasım olan kavimden. Ötekisine bir yumruk vurdu, öldü… Kaçtı fakat bir gün evvel kendisine yardım ettiği şahsı yakaladılar.

"—Sen mi öldürdün?" dediler.

"—Yok ben öldürmedim, Mûsâ öldürdü!" diye söyledi. Tasvîk etti onu, haber verdi.

Mûsâ AS'ı aramaya başladılar.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَامُوسَى إِنَّ الْمَلأَ يَأْتَمِرُونَ

بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ (القصص:٢٠)

(*Ve câe racülün min aksa'l-medîneti yes'à*) "Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi. (*Kàle*) Dedi ki: (*Yâ mûsâ*) 'Ey Mûsâ! (*İnne'l-melee ye'temirûne bike liyaktülûke*) İleri gelenler, seni öldürmek için hakkında müzakere ediyorlar. (*Fahruc*) Derhal buradan çık! (*İnnî leke mine'n-nâsıhîn*) İnan ki ben senin iyiliğini isteyenlerdenim!' dedi." (Kasas, 28/20)

Onun üzerine o da korkarak terk-i diyâr etti, çıktı, gitti.

Yürüdü, yürüdü, yürüdü, [Sina yarımadasın geçti,] Medyen

diyarına geldi. Orada baktı ki, çobanlar koyunları suluyorlar, iki tane kızcağız da kenarda terbiyeli terbiyeli duruyor

"—Niye bekliyorsunuz siz burada?" diye sordu.

Dediler ki:

"—Bizim babamız yaşlı bir kimsedir, bu çobanlar buradan, suyun olduğu yerden sürülerini sevk edip, burayı boşaltmadıkça biz yanına sokulamıyoruz. Onlar adam, biz kadınız... Öyle bekliyoruz."

(*Fesakâlehümâ*) Onların nâmına o koyunları sulayıverdi. Güçlü, kuvvetli tabii...

Çarçabuk gittiler kızlar evlerine, babalarına haber verdiler; erken geliş sebeplerini...

"—Birisi bize yardım etti!" falan diye.

Tabii o da peygamber, babaları da... Çağırdı. Sekiz-on sene hizmet etti. Sonunda o kızlardan bir tanesiyle evlendi. Ondan sonra Mısır'a dönmek durumu oldu. Hanımını aldı, yola çıktılar, Tur Dağı'na geldiler, hanımı bebek bekliyordu, doğum sancısı başladı. Mûsâ AS:

"—Dur, ben şurada bir ateş görüyorum, oradan ateş getireyim!" diye gitti.

Orada vahiy geldi kendisine... Böyle oldu işte bu işler. Kur'an-ı Kerîm'in ayetlerinden anlaşıldığı üzere. Musa AS ile konuştu Allah-u Teàlâ Hazretleri, Musa AS orada Tevrât'ın ahkâmı kendisine nâzil oldu da, o ahkâmı sonra kendi ümmetine bildirdi.

Burada diyor ki:

كَانَ عَلَى مُوسى يَوْمَ كَلَّمَهُ رَبُّهُ كِسَاءُ صُوفٍ، وَجُبَّةُ صُوفٍ، وَكُمَّةُ صُوفٍ، وَسَرَاوِيلُ صُوفٍ، وَكَانَتْ نَعْلاَهُ مِنْ جِلْدِ حِمَارٍ مَيِّتٍ .

(*Kâne alâ mûsâ yevme kellemehû rabbühû*) "Rabbinin kendisine hitap ettiği, vahyettiği, konuştuğu gün, (*kisâü sùfin*) Mûsâ AS üzerinde yünden bir elbise vardı, (*ve cübbetü sùfin*)

yünden bir cübbe vardı, (*ve kümmetü sùfin*) yünden bir takke vardı, (*ve serâvilü sùfin*) yünden bir şalvar vardı.” Her şeyi yündendi…”

Tabii koyuncu insan, ne yapsın; koyunu alırlar, kırkarlar, kıvırırlar, eğirirler, kaba saba bir şey yaparlar. O zaman yün bu devirdeki gibi makbul değil. Şimdi en pahalı malzeme yün… Yatağa sadece kırkılmış yün bile koyacak olsan, bilmem kaç bin liraya çıkıyor bir yatak; pahalı şimdi yün. O zaman da en ucuz şey. İpek pahalı, atlas pahalı, pamuk pahalı da; yün ucuz. İşte böyle mütevazı bir kıyafeti vardı diyor.

(*Ve kânet na’lâhü min cildi himârin meyyitin*) “Ayağında da ölmüş bir hımar derisinden yapılmış pabuçları, nalınları vardı, ayakkabıları vardı.” diye, mütevazı bir halde olduğunu belirtiyor.

İyi, salih kullar da o tevazua dikkat etmişlerdir. Onun için, böyle mütevazı giyindikleri için böyle tevazu sahibi, güzel huylu kimselere *sôfî* denmiştir. *Sof* yün demek, *sôfî* yün giyinen, mütevazı kıyafetli, yâni şatafatlı, gösterişli, atlaslı, sırmalı falan değil de; böyle mütevazı giyinen kimse mânâsına… Mutasavvıf sözü, sofi sözü oradan çıkmış.

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele-i şerîf!

04. 07. 1982 - İskenderpaşa Camii